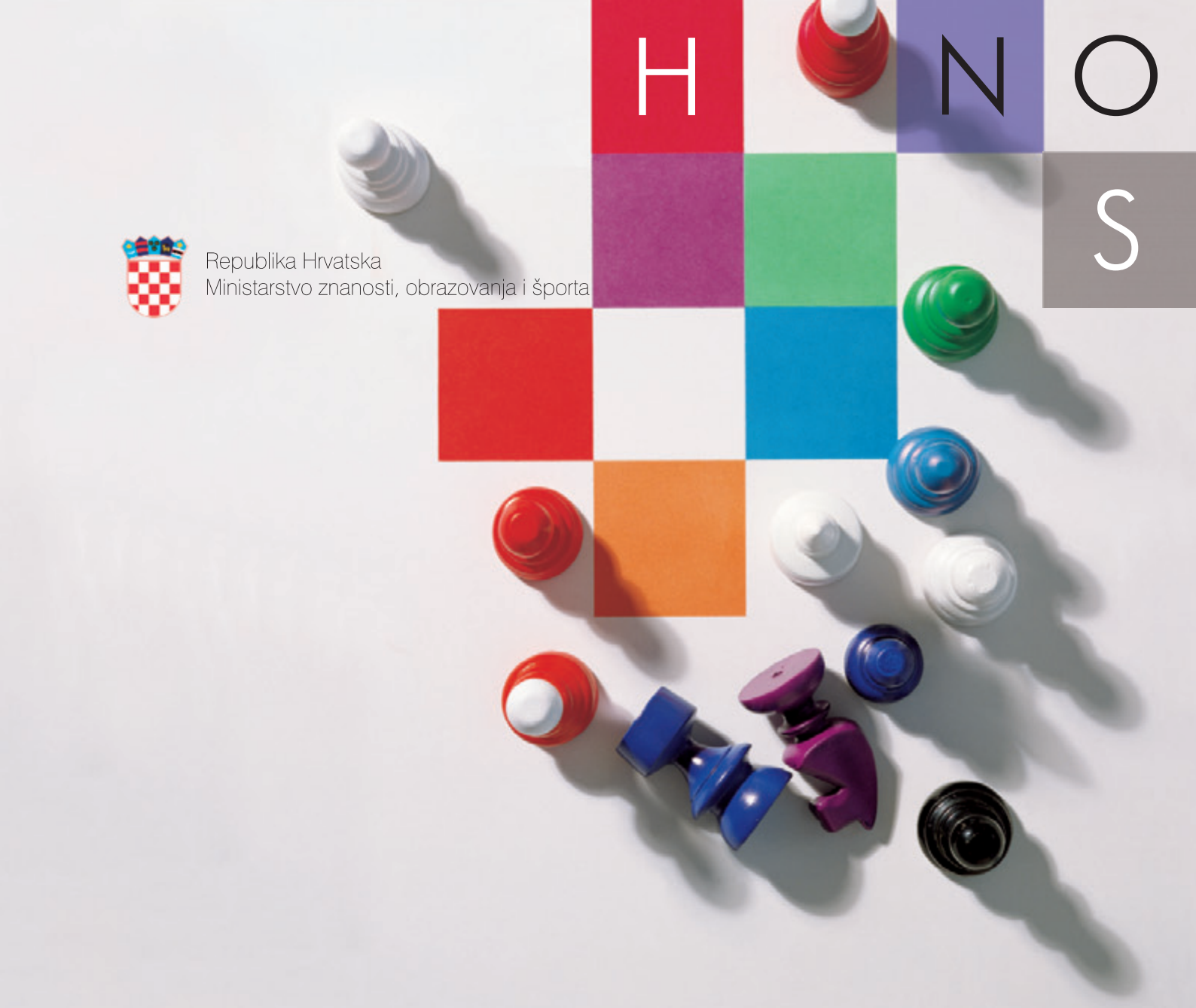

Republika Hrvatska
Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa

Nastavni plan i program za osnovnu školu

Nastavni plan i program za osnovnu školu

Republika Hrvatska
Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa

Nastavni plan i program za osnovnu školu

Nakladnik:
Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa

Za nakladnika:
prof. dr. sc. Dragan Primorac, ministar

Tekst uredili:
doc. dr. sc. Dijana Vican, Ivan Milanović Litre, dipl. teol.

Lektor:
Tomislav Ladan, prof.

Recenzenti:
prof. dr. sc. Izabela Sorić, prof. dr. sc. Slavica Bašić, doc. dr. sc. Antun Arbunić, doc. dr. sc. Maja Ljubetić, doc. dr. sc. Igor Radeka

Naslovnica:
Boris Ljubićić / STUDIO INTERNATIONAL

Grafička priprema:
SAND, Zagreb

Tisak:
GIPA, Zagreb

Naklada:
10.000

Zagreb, kolovoz 2006.

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i sveučilišna knjižnica - Zagreb

UDK 371.214(497.5)

NASTAVNI plan i program za osnovnu školu /
<tekst uredili Dijana Vican, Ivan Milanović Litre>.
- Zagreb : Ministarstvo znanosti, obrazovanja i
športa, 2006.

ISBN 953-6569-25-6

I. Nastavni planovi -- Osnovno školstvo -- Hrvatska

300731027

© Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa
Trg hrvatskih velikana 6, 10000 Zagreb, Hrvatska
Tel: + 385 (0) 1 4569 072
Fax: + 385 (0) 1 4610 490
E-mail: HNOSpotpora@mzos.hr
URL: http://www.mzos.hr

ISBN 953-6569-25-6

Nastavni plan i program za osnovnu školu

Zagreb, 2006.

SADRŽAJ

Predgovor ... 7

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNU ŠKOLU ... 8

1. Uvod ... 8
2. Odluka o nastavnom planu i programu za osnovnu školu ... 9
3. Ciljevi i zadaće odgoja i obrazovanja u osnovnoj školi ... 10
4. Temeljne odrednice odgojno-obrazovnoga i nastavnog rada prema HNOS-u ... 11
5. Nastavni plan za provedbu nastavnoga programa ... 12
6. Odgojno-obrazovni, školski i nastavni rad ... 13
7. Odgojno-obrazovni oblici, metode i sredstva izvannastavnoga i izvanučioničkog rada ... 13
8. Rad s darovitim učenicima ... 14
9. Rad s učenicima s posebnim potrebama ... 15
10. Nositelji odgojno-obrazovne djelatnosti u osnovnoj školi ... 16
11. Odgojno-obrazovna djelatnost stručnih suradnika u osnovnoj školi ... 17
12. Školska knjižnica ... 19
13. Integrativni odgojno-obrazovni sadržaji za osnovnu školu ... 22

HRVATSKI JEZIK ... 25
LIKOVNA KULTURA ... 51
GLAZBENA KULTURA ... 66
STRANI JEZICI ... 79
ENGLESKI JEZIK ... 81
NJEMAČKI JEZIK ... 117
FRANCUSKI JEZIK ... 156
TALIJANSKI JEZIK ... 194
KLASIČNI JEZICI ... 224
LATINSKI JEZIK ... 224
GRČKI JEZIK ... 232
MATEMATIKA ... 238
PRIRODA I DRUŠTVO ... 253
PRIRODA ... 261
BIOLOGIJA ... 266
KEMIJA ... 272
FIZIKA ... 279
POVIJEST ... 284
GEOGRAFIJA ... 292
TEHNIČKA KULTURA ... 304
INFORMATIKA ... 310
TJELESNA I ZDRAVSTVENA KULTURA ... 321
KATOLIČKI VJERONAUK ... 336

SUDJELOVALI U IZRADBI NASTAVNOGA PLANA I PROGRAMA ZA OSNOVNU ŠKOLU ... 365

Predgovor

Nastavni plan i program za osnovnu školu *rezultat je rada neposrednih nositelja odgojno-obrazovne djelatnosti u školi – učitelja, pedagoga, psihologa, defektologa, knjižničara te mentora, savjetnika i sveučilišnih nastavnika na poboljšanju odgojno-obrazovnoga i nastavnog rada u osnovnoj školi. Poboljšanje je usmjereno na rasterećenje gradiva u svim nastavnim predmetima, osuvremenjivanje odgojno-obrazovnih sadržaja, predmetno i međupredmetno povezivanje sadržaja na horizontalnoj i vertikalnoj razini, na uravnoteženu raspodjelu po razredima, preciznije uobličenje odgojno-obrazovnih ciljeva i zadaća prema razvojnim razinama učenika.*

Unošenje promjena u opseg, kvalitetu, primjerenost, povezanost i osiguravanje kontinuiteta odgojno-obrazovnih sadržaja svakako nije znak cjelovite preobrazbe i najviše kvalitete rada osnovnoškolskoga sustava odgoja i obrazovanja. S Hrvatskim nacionalnim obrazovnim standardom (HNOS) *uveden je nov pristup poučavanja u osnovnoj školi, usmjeren na učenika umjesto na sadržaj, ostvareno je primjerenije umijeće poučavanja, a istodobno je postignuta ciljna ujednačenost s predškolskom, srednjoškolskom i visokoškolskom razinom hrvatskoga odgojno-obrazovnoga sustava.*

Kako bi se dobile određenije, jasnije i čvršće smjernice za provedbu promjena u sustavu odgoja i obrazovanja, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa RH je izradilo razvojni dokument Plan razvoja sustava odgoja i obrazovanja 2005. – 2010.*, koji je Vlada RH usvojila 9. lipnja 2005., te poduzelo još dva značajna koraka. Prvo, uvelo je* Eksperimentalni nastavni plan i program za osnovnu školu 2005./2006.*, i drugo, po prvi je put primijenilo* vanjsko vrjednovanje odgoja i obrazovanja *provodeći nacionalne ispite među učenicima prvih razreda gimnazija. Učinci istraživanja ovih pristupa promjenama sustava odgoja i obrazovanja poslužit će za (re)definiranje odgojno-obrazovnih smjernica u svim sastavnicama koje čine razinu obveznog osnovnog odgoja i obrazovanja, te određivanje prioritetnih promjena o kojima će škole i svi zainteresirani biti obaviješteni i sustavno uključeni u daljnja poboljšanja obveznog odgoja i obrazovanja u Republici Hrvatskoj.*

Okvir promjena u osnovnoj školi za prosvjetnu i širu hrvatsku javnost naznačen je u Vodiču kroz Hrvatski nacionalni obrazovni standard za osnovnu školu *(2005.), a s primjenom* Hrvatskoga nacionalnoga obrazovnog standarda *oživljen je senzibilitet učitelja i drugih prosvjetnih djelatnika za promišljanjem bolje vlastite prakse i odlučnost da se unaprijedi učenje u školi.*

Zahvaljujem članovima svih predmetnih povjerenstava i povjerenstvima drugih odgojno-obrazovnih područja, djelatnicima Agencije za odgoj i obrazovanje, recenzentima, sveučilišnim profesorima i drugima koji su predano radili na poboljšanju nastavnih sadržaja i koji ustrajavaju na podizanju kvalitete odgojno-obrazovnoga i nastavnog rada u osnovnoj školi.

Nova hrvatska škola dopušta, omogućuje i poziva njezine nositelje da izraze svoju stručnost i ostvare najviša postignuća svoga poziva, kako u području sveukupnoga školskog života, tako i u prihvaćanju provedbe ovoga nastavnog plana i programa *kao školskoga dokumenta otvorenoga za promjene i daljnja poboljšanja.*

MINISTAR

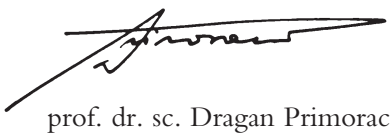

prof. dr. sc. Dragan Primorac

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNU ŠKOLU

1. UVOD

Sažetak

U uvodnom dijelu Nastavnoga plana i programa za osnovnu školu *iznesene su odgojno-obrazovne vrijednosti i ciljevi, navedene su temeljne odrednice za ostvarenje nastavnoga rada u skladu s odgojno-obrazovnim promjenama, prikazani su vidovi i oblici školskoga i nastavnog rada, rada s darovitim učenicima i s učenicima s teškoćama u razvoju, odgojno-obrazovni oblici i metode izvannastavnoga i izvanučioničkog rada, odgojno-obrazovna djelatnost nositelja školskoga i nastavnog rada. Prikazana je uloga i funkcija neposrednih sudionika školskoga i nastavnog rada, te očekivanja glede njihove uloge u promišljanju i ostvarenju aktivnosti za sveukupno poboljšanje odgojno-obrazovnoga rada u školi i izvan škole. Objašnjena je svrha knjižnice kao sastavnoga dijela škole.*

Nastavni plan i program za osnovnu školu (temeljem čl. 22. *Zakona o osnovnom školstvu*, Narodne novine, broj 59/90., 26/93., 27/93., 29/94., 7/96., 59/01., 14/01. i 76/05.) sadržajno donosi:

1. NASTAVNE PLANOVE, i to

- plan nastavnoga rada po predmetima i po razredima - od I. do VIII. razreda, po tjednom i godišnjem broju sati, te ukupnom tjednom i godišnjem broju sati
- plan izvannastavnih aktivnosti po razredima, te prema ukupnom tjednom i godišnjem broju sati
- plan realizacije posebnih programa učenja stranih i klasičnih jezika
- plan dopunskoga i dodatnog rada, te sata razrednika

2. NASTAVNE PROGRAME, i to

- program obveznih nastavnih predmeta strukturno ujednačen za svaki nastavni predmet - s iznesenim ciljevima, zadaćama, odgojno-obrazovnim sadržajima i rezultatima koje treba postići poučavanjem/učenjem u svakoj temi (odgojno-obrazovna postignuća)
- program izbornih nastavnih predmeta strukturno ujednačen - s iznesenim ciljevima, zadaćama, odgojno-obrazovnim sadržajima i ciljevima koje treba postići poučavanjem/učenjem u svakoj temi (odgojno-obrazovna postignuća)
- posebne programe učenja stranih i klasičnih jezika - s iznesenim ciljevima, zadaćama, odgojno-obrazovnim sadržajima i ciljevima koje treba postići poučavanjem/učenjem u svakoj temi (odgojno-obrazovna postignuća)

Nastavni plan i program nove hrvatske škole pretpostavlja provođenje posebnih programa kao integrativnih sadržaja. Osvrt o integrativnim odgojno-obrazovnim programima i mogućnostima njihove realizacije dan je u uvodnom dijelu.

Daljnji rad na osuvremenjivanju odgojno-obrazovnih i nastavnih sadržaja, kao i djelotvornosti odgojno-obrazovnoga nastavnoga i školskog rada temeljit će se na znanstveno utemeljenim provjerama i njihovoj znanstvenoj provjerenosti. Izvođenje *Eksperimentalnoga nastavnog plana i programa* obveznih i izbornih nastavnih predmeta od prvoga do osmoga razreda osnovne škole prema elementima *Hrvatskoga nacionalnoga obrazovnog standarda* (HNOS) ostvareno je tijekom 2005./2006. godine u 49 osnovnih škola u Republici Hrvatskoj. Realizacija projekta i vrjednovanje uvođenja HNOS-a povjereni su znanstvenicima Instituta društvenih znanosti »Ivo Pilar«. Rezultati vrjednovanja javnosti su predstavljeni 19. lipnja 2006., i objavljeni u studiji *Vrednovanje eksperimentalne provedbe Hrvatskog nacionalnog obrazovnog standarda*.[1]

Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja obavio je prve nacionalne ispite s učenicima prvih razreda gimnazija. Rezultati uspjeha učenika na tim ispitima bit će također jedan od pokazatelja učinkovitosti rada u osnovnoj školi, odnosno putokaz za provođenje promjena u sustav osnovnog odgoja i obrazovanja.

1 *Vrednovanje eksperimentalne provedbe Hrvatskog nacionalnog obrazovnog standarda*, Zagreb: Institut društvenih znanosti »Ivo Pilar«, 2006.

2. ODLUKA O NASTAVNOM PLANU I PROGRAMU ZA OSNOVNU ŠKOLU

Na temelju članka 24. Zakona o osnovnom školstvu (Narodne novine, broj 59/90., 26/93., 27/93., 29/94., 7/96., 59/01., 14/01. i 76/05.), ministar znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske donosi

ODLUKU

o nastavnom planu i programu za osnovnu školu

I.

Ovom se odlukom donosi Nastavni plan i program za osnovnu školu u Republici Hrvatskoj.

Nastavni plan i program za osnovnu školu primjenjuje se od školske godine 2006./2007.

Dosadašnji nastavni plan i program tehničke kulture i izborne nastave informatike (objavljen u Prosvjetnom vjesniku, posebno izdanje, broj 2, lipanj 1999.) ostaje u primjeni za 6., 7. i 8. razred osnovne škole.

II.

Sadržaj Nastavnoga plana i programa iz točke I. sastavni je dio ove odluke.

III.

S danom stupanja na snagu ove odluke prestaje važiti Odluka o nastavnom planu i programu za osnovnu školu (Prosvjetni vjesnik, posebno izdanje, broj 2, lipanj 1999.), osim za program tehničke kulture i izborne nastave informatike iz točke I., stavak 3 ove odluke.

IV.

Ova odluka stupa na snagu s danom donošenja i objavit će se u Narodnim novinama.

MINISTAR

KLASA: 602-02/06-05/00041
URBROJ: 533-10-06-1
Zagreb, 3. kolovoza 2006.

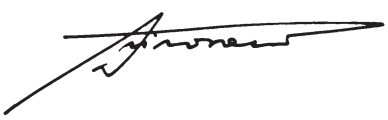

prof. dr. sc. Dragan Primorac

3. CILJEVI I ZADAĆE ODGOJA I OBRAZOVANJA U OSNOVNOJ ŠKOLI

Osnovna škola predstavlja obveznu razinu odgoja i obrazovanja, kojoj je funkcija osiguravanje stjecanja širokog *općeg* odgoja i obrazovanja. S općim odgojem i obrazovanjem učenici dobivaju temeljna znanja potrebna čovjeku za život, otvara im se mogućnost daljnjega školovanja, postiže se jednakost odgojno-obrazovnih mogućnosti, a s obvezom polaženja osnovne škole sprječava se njihovo odgojno-obrazovno diskriminiranje i društveno marginaliziranje.

Osnovna razina odgoja i obrazovanja odnosi se na poučavanje učenika onim znanjima i na razvijanje onih kompetencija koje će im biti potrebne za obnašanje različitih uloga u odrasloj dobi. Stjecanje znanja u smislu usvajanja brojnih činjenica i generalizacija samo po sebi nije dostatno čovjeku za život, pa opće obrazovanje podrazumijeva primjenu najdjelotvornijih načina poučavanja onim odgojno-obrazovnim sadržajima koji su temelj za razvijanje intelektualnih, društvenih, estetskih, stvaralačkih, moralnih, tjelesnih i drugih sposobnosti, praktičnih vještina i odlika osobnosti, kontinuirano prilagođenih razvojnoj dobi učenika i primjerenih učenikovim predznanjima i životnim iskustvima.

Učenike treba osposobiti za razumijevanje i otkrivanje svijeta u kojemu žive, razumijevanje prošlosti i sadašnjosti u svijetu prirode i društva, čovjekovom odnosu prema prirodi i društvu, ljudskom stvaralaštvu, materijalnim i duhovnim vrjednotama, te međuljudskim odnosima.

Funkcija i uloga škole značajno je promijenjena i ne može se reducirati na društveno-kulturnu reprodukciju. Društveno-političke, gospodarske, radno-tehnološke, informacijske i druge promjene, promjene u svijetu rada i sve dinamičniji razvoj znanosti, nameću školi zahtjev za uspostavljanjem nove kulture poučavanja i učenja, koja će pridonijeti razvoju aktivnih i odgovornih pojedinaca, otvorenih za promjene, motiviranih i osposobljenih za cjeloživotno učenje. Od škole se očekuje da učenike *nauči učiti*.

Opredijeljenost za europski suživot znači prihvaćanje novih društveno-kulturnih vrijednosti, novih standarda u svim životnim područjima, ali istodobno čuvanje vlastitih kulturnih i povijesnih vrijednosti i nacionalnog identiteta. Osnovni odgoj i obrazovanje sadrži etičku dimenziju potrebnu za život dostojan čovjeka. Zato je razvoj stavova, mišljenja, motivacije i volje sastavni dio poučavanja i učenja u osnovnoj školi. Osobne i društvene vrijednosti ispunjavaju život svakoga čovjeka. Učenike valja poučiti društveno prihvatljivim vrijednostima. U tom smislu od škole se očekuje promišljanje o vrijednostima i dugoročnim odgojno-obrazovnim ciljevima te djelovanje u skladu sa zajednički usuglašenim društveno-kulturnim vrijednostima i odgojno-obrazovnim ciljevima.

Opredijeljenost Hrvatske jest stvaranje i razvijanje društva znanja. Nacionalna odgojno-obrazovna politika usmjerena je na stvaralaštvo, inovativnost, kompetitivnost, osposobljenost za usavršavanje, te potrebu cjeloživotnog obrazovanja.[2] Njima treba težiti na svim razinama formalnog odgoja i obrazovanja, a obvezni odgoj i obrazovanje čine njihov temelj.

Ciljevi odgoja i obrazovanja u osnovnoj školi su:

- osigurati sustavan način učenja o svijetu, prirodi, društvu, ljudskim dostignućima, o drugima i sebi,
- poticati i kontinuirano unaprjeđivati intelektualni, tjelesni, estetski, društveni, moralni, duhovni razvoj učenika, u skladu s njegovim sposobnostima i sklonostima,
- stvoriti mogućnosti da svako dijete uči i bude uspješno,
- osposobiti učenike za učenje, naučiti ih kako učiti i pomoći im u učenju,
- pripremiti učenike za mogućnosti i iskušenja koja ih čekaju u životu,
- poučiti učenike vrijednostima dostojnih čovjeka.

Suvremeno društveno-kulturno okruženje pretpostavlja *odgoj i obrazovanje odgovorne, istinoljubive, tolerantne i solidarne osobe, osobe stvaralačkoga duha, s dubokim osjećajem za očuvanje nacionalne i kulturne baštine, te poštivanje vrijednosti drugih kultura i naroda.*

S obzirom na odgojno-obrazovne ciljeve, odgojno-obrazovni rad u osnovnoj školi valja usmjeriti na *cjeloviti razvoj učenika* imajući u vidu društvene, političke, gospodarske, informacijsko-tehnološke, globalizacijske i druge promjene.

Promjene školskoga poučavanja/učenja posebice su usmjerene na uravnoteženo i povezano *obrazovno* i *odgojno* djelovanje. U tom smislu učenike valja *poučiti o* i *osposobiti za* življenje prema:

- najsuvremenijim spoznajama iz jezičnoga, matematičkoga, prirodoslovnoga, društvenoga, tehnološkoga, informacijsko-komunikacijskoga, umjetničkoga, zdravstveno-tjelesnog područja i područja opće kulture i religije,
- zahtjevima promjenjivoga svijeta, što iziskuje visoko razvijene spoznajne sposobnosti, sposobnosti apstraktnoga mišljenja, sposobnosti samostalnoga učenja i samostalnoga rješavanja problema, trajno razvijena intelektualna čuvstva, te sposobnosti za ostvarivanja humanih međuljudskih odnosa,
- vrijednostima znanja i učenja kao individualnoga i društvenog dobra,
- individualnim i kolektivnim pravima i odgovornostima,
- građanskom moralu, općim kulturnim i civilizacijskim vrijednostima koje izviru iz nacionalne i europske tradicije,

2 *Plan razvoja sustava odgoja i obrazovanja 2005. - 2010.*, Zagreb: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, 2005., str. 11.

- temeljnim ljudskim pravima i pravima djece,
- sadržajima i načelima zdravoga življenja,
- slobodi moralnoga rasuđivanja te slobodi mišljenja, svijesti i savijesti
- načelima poštivanja različitosti i interkulturalnog razumijevanja.

Odlike osobnosti kojima valja težiti u odgoju i obrazovanju u osnovnoj školi su: samostalnost, inicijativnost, istraživački duh, stvaralački interes, komunikativnost, poštenje, pravednost, samopouzdanje, poštivanje drugoga i briga o drugome, tolerancija i razumijevanje, samostalno i kritičko mišljenje, miroljubivost, odgovornost, osjećaj za jednakovrijednost i jednakopravnost svih ljudi, solidarnost, suradnički duh te samosvjesnost.

4. TEMELJNE ODREDNICE ODGOJNO-OBRAZOVNOGA I NASTAVNOG RADA PREMA HNOS-u

Konceptualno unesena promjena u odgojno-obrazovnu i nastavnu djelatnost u školi odnosi se na *usmjerenost poučavanja na učenika.* Ona podrazumijeva:

- prilagođivanje nastavnih oblika, metoda i sredstava rada pojedinačnim potrebama učenika, kako bi se osigurao odgojno-obrazovni uspjeh svakog učenika,
- odabir i primjenu nastavnih oblika, metoda i sredstava koji će poticajno djelovati na razvoj svih područja učenikove osobnosti,
- planiranje i pripremu nastavnoga rada u skladu s postavljenim kratkoročnim odgojno-obrazovnim ciljevima i vrijednostima, tako da je svrha učenja određenoga odgojno-obrazovnog sadržaja jasna učitelju, učenicima, ali i roditeljima/skrbnicima,
- uvažavanje učenikovih predznanja i neposrednoga iskustva,
- uzimanje u obzir utjecaj medija i drugih »poučavatelja« u učenikovom okruženju,
- planiranje i pripremu školskoga i nastavnog rada prema sposobnostima učenika, stvarajući razlikovne sadržaje, diferencijalne djelatnosti, diferencijalno ustrojstvo i tempo nastave,
- praćenje učenikovih područja interesa i uvođenje njemu primjerenih oblika poučavanja i učenja, koji će omogućiti aktivno, samostalno učenje i praktično djelovanje učenika,
- uporaba primarnih izvora znanja, nastavnih sredstava i drugih izvora koji potiču promatranje, samostalno istraživanje, zaključivanje, znatiželju te učenje *kako učiti*,
- stvaranje ugodnoga razrednoga i školskog ozračja koje će odražavati interes i motivaciju učenika za učenje,
- stvaranje školskoga i razrednog ozračja koje se temelji na međusobnom poštivanju, iskrenosti, razumijevanju i solidarnosti,
- upućivanje na samostalno učenje kod kuće, upućivanje u tehnike uspješnog učenja i sustavno praćenje izradbe domaćih zadaća,
- identificiranje i praćenje darovitih učenika i učenika s teškoćama u učenju,
- pružanje pomoći učenicima s teškoćama u razvoju i senzibliziranje ostalih učenika za njihove potrebe, pomoć i suradnju,
- poticanje razvoja darovitih učenika i omogućivanje njihovoga stvaralaštva
- sustavno ocjenjivanje učenika, primjenjivanje različitih vrsta ocjenjivanja s obzirom na odgojno-obrazovne ciljeve, dosljedno pridržavanje standarda ocjenjivanja i redovito, razložno izvješćivanje o učenikovom napretku o učenju i razvoju,
- redovito praćenje te pravodobno, jasno i razvidno, uobličeno i zbrojno vrjednovanje učenika s konstruktivnim povratnim informacijama o učenikovom napredovanju, razvoju i ponašanju, na način da učenici i roditelji/skrbnici razumiju potrebu odgojno-obrazovnoga interveniranja i način daljnjega razvoja i poboljšanja,
- uvođenje i praćenje samovrjednovanja učenika i međusobnoga vrjednovanja učenika u razredu,
- ocjenjivanje vlastitoga rada (samovrjednovanje) učitelja glede postavljenih odgojno-obrazovnih ciljeva, načina njihova postizanja i ishoda nastavnoga rada te rada i rezultata učenika,
- redovitu i trajnu suradnju s drugim učiteljima u obliku rasprava o povezanosti i postojanosti odgojno-obrazovnih sadržaja s drugim odgojno-obrazovnim područjima i/ili predmetima, razmjene mišljenja o vrsnoći metoda i sredstava poučavanja, mogućnosti organizacije i dr., te poticanje profesionalnoga entuzijazma,
- redovitu i trajnu suradnju s roditeljima u smislu jasno podjeljene odgovornosti glede ostvarivanja ciljeva odgoja i obrazovanja u školi, odnosno u nastavi svakoga pojedinog predmeta,
- razumljivu komunikaciju, dogovorena načela rada u školi, način praćenja učenikova rada kod kuće, i zahtijevanje dosljednosti u njihovu provođenju,
- djelotvornu iskorištenost vremena na nastavnom satu i u školi.

5. NASTAVNI PLAN ZA PROVEDBU NASTAVNOGA PROGRAMA

	NASTAVNI PREDMETI	**BROJ SATI TJEDNO** (NAJMANJE GODIŠNJE) **PO RAZREDIMA**							
		I.	**II.**	**III.**	**IV.**	**V.**	**VI.**	**VII.**	**VIII.**
	OBVEZNI PREDMETI								
1.	HRVATSKI JEZIK	**5** (175)	**5** (175)	**5** (175)	**5** (175)	**5** (175)	**5** (175)	**4** (140)	**4** (140)
2.	LIKOVNA KULTURA	**1** (35)	**1** (35)	**1** (35)	**1** (35)	**1** (35)	**1** (35)	**1** (35)	1 (35)
3.	GLAZBENA KULTURA	**1** (35)	**1** (35)	**1** (35)	**1** (35)	**1** (35)	**1** (35)	**1** (35)	1 (35)
4.	STRANI JEZIK	**2** (70)	**2** (70)	**2** (70)	**2** (70)	**3** (105)	**3** (105)	**3** (105)	**3** (105)
5.	MATEMATIKA	**4** (140)	**4** (140)	**4** (140)	**4** (140)	**4** (140)	**4** (140)	**4** (140)	**4** (140)
6.	PRIRODA					**1,5** (52,5)	**2** (70)		
7.	BIOLOGIJA							**2** (70)	**2** (70)
8.	KEMIJA							**2** (70)	**2** (70)
9.	FIZIKA							**2** (70)	**2** (70)
10.	PRIRODA I DRUŠTVO	**2** (70)	**2** (70)	**2** (70)	**3** (105)				
11.	POVIJEST					**2** (70)	**2** (70)	**2** (70)	**2** (70)
12.	GEOGRAFIJA					**1,5** (52,5)	**2** (70)	**2** (70)	**2** (70)
13.	TEHNIČKA KULTURA					**1** (35)	**1** (35)	**1** (35)	**1** (35)
14.	TJELESNA I ZDRAVSTVENA KULTURA	**3** (105)	**3** (105)	**3** (105)	**2** (70)	**2** (70)	**2** (70)	**2** (70)	**2** (70)
	UKUPNO OBVEZNI PREDMETI (REDOVITA NASTAVA)	**18 (630)**	**18 (630)**	**18 (630)**	**18 (630)**	**22 (770)**	**23 (805)**	**26 (910)**	**26 (910)**
	IZBORNI PREDMETI								
15.	VJERONAUK	**2** (70)	**2** (70)	**2** (70)	**2** (70)	**2** (70)	**2** (70)	**2** (70)	**2** (70)
16.	STRANI JEZIK				**2** (70)	**2** (70)	**2** (70)	**2** (70)	**2** (70)
17.	OSTALI IZBORNI PREDMETI					**2** (70)	**2** (70)	**2** (70)	**2** (70)
	UKUPNO IZBORNI PREDMETI (IZBORNA NASTAVA)	**2 (70)**	**2 (70)**	**2 (70)**	**4 (140)**	**6 (210)**	**6 (210)**	**6 (210)**	**6 (210)**
	POSEBNI PROGRAMI KLASIČNIH JEZIKA								
18.	LATINSKI JEZIK					**3** (105)	**3** (105)	**3** (105)	**3** (105)
19.	GRČKI JEZIK							**3** (105)	**3** (105)
	UKUPNO POSEBNI PROGRAMI					**3 (105)**	**3 (105)**	**6 (210)**	**6 (210)**
	OSTALI OBLICI NEPOSREDNOGA ODGOJNO-OBRAZOVNOGA RADA								
20.	DOPUNSKA NASTAVA I DODATNI RAD	**1+1** (35+35)	**1+1** (35+35)	**1+1** (35+35)	**1+1** (35+35)	**1+1** (35+35)	**1+1** (35+35)	**1+1** (35+35)	**1+1** (35+35)
21.	IZVANNASTAVNE DJELATNOSTI	**1** (35)	**1** (35)	**1** (35)	**1** (35)	**1** (35)	**1** (35)	**1** (35)	**1** (35)
22.	SAT RAZREDNIKA	**1** (35)	**1** (35)	**1** (35)	**1** (35)	**1** (35)	**1** (35)	**1** (35)	**1** (35)

6. ODGOJNO-OBRAZOVNI, ŠKOLSKI I NASTAVNI RAD

Odgojno-obrazovni rad u osnovnoj školi ostvaruje se redovitom i izbornom nastavom, te dopunskim i dodatnim radom s učenicima.

Redovita nastava odnosi se na obvezno uključivanje djece starosne dobi od šest do petnaest godina u odgojno-obrazovni rad osnovne škole, koji se u pravilu organizira kao razredna nastava za učenike od I. do IV. razreda i kao predmetna nastava za učenike od V. do VIII. razreda. Redovita nastava ostvaruje se unutar jednoga razrednog odjela koji se formira od učenika istoga razreda. Izuzetak čine kombinirani razredni odjeli koji se mogu formirati za sve učenike od I. do IV. razreda ili za učenike od V. do VIII. razreda u planinskim i otočkim školama.

Izborna nastava odnosi se na učenikov osobni izbor određenoga nastavnog predmeta iz ponude nastavnih predmeta kao izbornih odgojno-obrazovnih sadržaja u školi. Izborni nastavni predmet postaje obvezni nastavni predmet u školskoj godini u kojoj se učenik za njega opredijelio. O učenikovom izboru i obveznosti pohađanja izborne nastave potrebno je obavijestiti roditelje/skrbnike. Svrha organiziranja izborne nastave je omogućivanje slobode u kreiranju odgojno-obrazovnoga procesa, proširivanje i produbljivanje znanja i sposobnosti u onom odgojno-obrazovnom području za koje učenik pokazuje posebne sklonosti i pojačan interes.

Dopunski rad predstavlja posebni odgojno-obrazovni program koji se odnosi na učenika i/ili skupinu učenika koji ne prate redoviti nastavni program s očekivanom razinom uspjeha, pa se privremeno za njega/njih organizira oblik pomoći u učenju i nadoknađivanju znanja, stjecanju sposobnosti i vještina iz određenih nastavnih područja ili više nastavnih predmeta ili samo jednoga nastavnog predmeta. Dopunski rad se može organizirati za sve nastavne predmete izuzevši likovnu, glazbenu, tehničku i tjelesnu kulturu i izborne predmete. Ovaj oblik nastave služi i kao posebna pomoć djeci građana Republike Hrvatske koji se vraćaju iz inozemstva. Dopunski rad se tada organizira radi bržega prevladavanja odgojno-obrazovnih razlika glede različitih školskih sustava, uspješnijega prilagođavanja novom školskom okruženju, te kao efikasan način prevladavanja jezičnih prepreka u služenju materinjim jezikom.

Dodatni rad oblik je rada u školi koji se organizira za darovite učenike.

Razina odgojno-obrazovne školske i nastavne učinkovitosti ne ovisi samo o kvaliteti i opsegu odgojno-obrazovnih i nastavnih sadržaja, i oblicima nastavnoga rada, nego i o stupnju osposobljenosti učitelja za primjenu najadekvatnijih oblika, metoda i sredstava školskoga, nastavnoga i izvanškolskog rada.

Učitelji trebaju biti osposobljeni za rad u svim oblicima nastavnoga i školskog rada, te svim vidovima odgoja i obrazovanja - frontalnom, skupnom i individualiziranom radu s učenicima. Iako se izbor određenoga odgojno-obrazovnog vida prvenstveno temelji na objektivnim mogućnostima škole, često je zadržavanje tradicionalnih oblika i vidova vezano uz navike u nastavnom radu. Preporučuje se više timskoga promišljanja i unošenja promjena koje će povećati kvalitetu nastavnoga i školskog rada.

7. ODGOJNO-OBRAZOVNI OBLICI, METODE I SREDSTVA IZVANNASTAVNOGA I IZVANUČIONIČKOG RADA

Izvannastavne aktivnosti u osnovnoj školi podrazumijevaju učiteljevu slobodu kreiranja odgojno-obrazovnoga rada i smisao za stvaralaštvo, a istodobno i uspješan poticaj za angažiranje učenika za rad izvan redovite nastave.

Izvannastavne aktivnosti obično su povezane s određenim nastavnim predmetom ili su interdisciplinarne naravi. Načini i metode realizacije izvannastavnih aktivnosti pretežito su radioničkoga, projektnoga, skupno-istraživačkoga, samoistraživačkog tipa odgojno-obrazovnoga rada, terenske nastave i/ili drugih aktivnih didaktičko-metodičkih pristupa.

Ovaj oblik aktivnosti organizira se za sve učenike - učenike prosječnih sposobnosti, darovite učenike, učenike koji zaostaju za očekivanom razinom učenja i učenike s posebnim potrebama. Naime, prakticiranje izvannastavnih aktivnosti pretpostavlja samostalnu učeničku odluku o uključivanju, što odražava i njihovo htijenje za većim uspjehom, a pokazuje i veću motivaciju za učenjem u slobodnijim okruženjima poučavanja/učenja.

Sadržaji i područja ostvarenja izvannastavnih aktivnosti veoma su raznolika. To su:

- literarne, dramske, novinarske, filmske radionice, likovne radionice, organiziranje školskog radija i školskih novina, projekti - umjetnički stilovi i razdoblja (odjeća, komunikacija, obrasci ponašanja, prehrana, itd.), glazbeni projekti (prepoznavanje trajnih vrijednosti i kvaliteta u umjetničkoj glazbi i ostalim glazbenim pravcima, primjerice, pop, rock, jazz i dr.), zborsko pjevanje, itd.,
- prirodoslovno-matematičko područje, koje omogućuje iskustveno učenje i razmatranje odnosa, primjerice, čovjek i biljke, čovjek i životinje, pokusi iz kemije, kemija u okolišu, kemija u svakodnevnom životu, meteorologija, istraživanje uzroka i posljedica prirodnih nepogoda, kartografija, genetika, astronomija i sl.,
- športsko-zdravstveno-rekreacijsko područje koje se odnosi na stjecanje športskih vještina i sposobnosti (nogomet, košarka, odbojka, šah...), učenje društvenih plesova, folklora, ovladavanje vještinama i sposobnostima korektivne gimnastike, vježbama relaksacije i dr.,

- njegovanje nacionalne i kulturne baštine, koje se odnose na izradbu i realizaciju projekata o istraživanju zavičaja, etnologije, turističke kulture i sl.,
- očuvanje prirode i okoliša te zdravoga načina života - istraživanje zavičaja i očuvanje njegova okoliša, učenje o očuvanju okoliša, stjecanje kulture življenja u zdravom okolišu za zdrav okoliš,
- društveno-humanistički projekti i radionice (građanski odgoj i obrazovanje, prava djece i ljudska prava),
- učeničko zadrugarstvo - seosko gospodarstvo, domaćinstvo, pčelarstvo, osnovne tehnike kukičanja, vezenja, pletenja, uređenje školskih vrtova i sl.,
- tehničko stvaralaštvo (tehničke inovacije, tehnike modeliranja i građenja, maketarstvo, i dr.).

Izvannastavne aktivnosti su najdjelotvorniji način sprječavanja društveno neprihvatljivoga ponašanja, a iznimno su poticajne za samoaktualizaciju učenika i samostalno-istraživačko učenje.

Izvanučionička nastava je oblik nastave koji podrazumijeva ostvarivanje planiranih programskih sadržaja izvan škole. U izvanučioničku nastavu spadaju: izleti, ekskurzije, odlasci u kina, kazališta, galerije i druge ustanove, terenska nastava, škola u prirodi i drugi slični organizirani oblici poučavanja/učenja izvan škole. Cilj izvanučioničke nastave je učenje otkrivanjem u neposrednoj životnoj stvarnosti, u kojemu se učenici susreću s prirodnom i kulturnom okolinom, ljudima koji u njoj žive i koji su utjecali na okolinu. Rad izvan škole potiče radost otkrivanja, istraživanja i stvaranja, pogodan je za timski rad, utječe na stvaranje kvalitetnih odnosa unutar odgojno-obrazovne skupine te potiče intelektualna čuvstva. Pri organizaciji ovoga oblika rada valja voditi računa o interesima, mogućnostima i sposobnostima učenika. Izvanučionička nastava treba koristiti mogućnost interdisciplinarnoga povezivanja sadržaja različitih nastavnih predmeta. Pogodnost ovoga oblika nastave jest lakše i brže učenje. Važno je temeljito planiranje aktivnosti izvan učionice, s jasno osmišljenim ciljevima i zadaćama, sadržajno i metodički adekvatno pripremljeno. Najčešći oblici izvanučioničke nastave su školski izleti, školske ekskurzije te program poznat kao »škola u prirodi«. Plan i program ovih aktivnosti utvrđuje se godišnjim planom i programom rada škole.

Školski izlet je poludnevni ili cjelodnevni zajednički odlazak učenika i učitelja u mjestu u kojemu je škola ili izvan njega, a koji organizira i izvodi škola u svrhu ispunjavanja određenih odgojno-obrazovnih ciljeva i zadaća.

Školska ekskurzija je višednevno putovanje radi posjeta prirodnim, kulturnim, povijesnim, športskim i tehničkim odredištima izvan sjedišta škole, u skladu s određenim ciljevima i zadaćama škole. Školske ekskurzije mogu trajati najdulje tjedan dana. Razrednik je dužan upoznati roditelje s planom i programom izleta ili ekskurzije prije početka provedbe.

Škola u prirodi je oblik nastave koji se organizira višednevno na posebno odabranom prirodnom odredištu s odgovarajućim uvjetima zatvorenoga i otvorenog prostora za poučavanje i učenje. Program Škola u prirodi temelji se na godišnjem nastavnom planu i programu osnovne škole.

8. RAD S DAROVITIM UČENICIMA

Težnja za visokim odgojno-obrazovnim standardima i postignućima zahtijeva pridavanje većega značenja otkrivanju iznadprosječne i darovite djece i stvaranju mogućnosti za razvijanje njihove darovitosti u jednom ili više područja. Zadaća učitelja je zamijeniti uobičajenu razrednu situaciju u kojoj su se sadržaji, metode i oblici rada prilagođavali prosječnoj većini u razredu. Uočavanje darovitih učenika i poticanje razvoja njihove darovitosti izradbom programa u skladu sa sklonostima, interesima, motivacijom i sposobnostima darovitih učenika je obveza učitelja i stručnih suradnika u osnovnoj školi.

Dva najčešća pristupa koja se koriste za potrebe darovitih učenika u osnovnoj školi su:

- izradba i realizacija posebnoga ili obogaćenoga odgojno-obrazovnog programa i
- akceleracija programa.

Primjena *izradbe i realizacije posebnoga ili obogaćenoga odgojno-obrazovnog programa* za darovitog učenika ili skupinu darovitih učenika pretpostavlja:

- identificiranje darovitoga učenika, odnosno dijagnosticiranje darovitosti
- izradbu programa rada za jednog ili skupinu darovitih učenika,
- formiranje tima stručnjaka koji će pratiti njegov/njihov rad,
- osiguravanje uvjeta za ostvarenje programa (satnica, nastavna sredstva, literatura, oblici poučavanja, odnosno učenja),
- vrjednovanje učenikovih rezultata i postignuća.

Mogućnosti obogaćivanja programa za darovitoga učenika ili učenike su raznovrsne. Program se može odnositi na svako odgojno-obrazovno područje, a pristup sadržaju je dublji, individualno vođen, često povezan s drugim područjima, interaktivan, a može biti pod vodstvom mentora izvan škole (primjerice, znanstvenika, umjetnika, i dr.). Kod prakticiranja obogaćenog programa daroviti učenici se ne izdvajaju iz razredne zajednice i školskog okruženja, nego individualno rade na zadacima ili projektima uz stručno vođenje. Važno je voditi računa o individualnim potrebama i sklonostima svakoga darovitog učenika, a napose o njihovoj motivaciji.

Akceleracija je oblik nastave kojim se učeniku omogućuje završavanje osnovne škole u vremenu kraćem od propisanog. Odnosi se na one učenike koji se ističu izvrsnim postignućima u dijelu ili svim odgojno-

obrazovnim predmetima. Takvim učenicima se pruža mogućnost svladavanja nastavnih programa iz dva razreda tijekom jedne školske godine. Akceleracija može biti *djelomična* - kada daroviti učenik provodi u višem razredu samo dio školskoga dana, slušajući jedan ili više predmeta, i *potpuna* - kada učenik u jednoj školskoj godini završava dva razreda.

Akceleracija je zahtjevniji i osjetljiviji način ostvarenja potreba darovitoga učenika. Darovita se djeca ističu određenim natprosječnim sposobnostima, što je za učitelja zahtjevnije u didaktičko-metodičkom pristupu. Važno je pritom uzeti u obzir i razinu emocionalne i socijalne zrelosti darovitoga učenika prije donošenja odluke o primjeni akceleracije.

Dodatnim radom često se potiče uključivanje učenika za sudjelovanje na natjecanjima, susretima i smotrama.

Hrvatski školski sustav omogućuje i treći vid rada s darovitim učenicima, a to je omogućivanje uključivanja u posebne povremene odgojno-obrazovne programe koji se organiziraju za skupinu darovite djece unutar same škole, ili programe kojima se organizira poseban razred za darovite učenike, a postoje i posebne škole - glazbene, baletne, likovne, i slični programi koji se povremeno organiziraju kao tzv. ljetne škole, subotnje škole, programi specijalizacija i sl.

9. RAD S UČENICIMA S POSEBNIM POTREBAMA

Suvremena hrvatska škola omogućuje i potiče integraciju učenika s lakim teškoćama u razvoju u redoviti školski sustav, što ovisi o stupnju teškoće i procjeni posebne odgojno-obrazovne podrške koju učenici s teškoćama u razvoju trebaju, odnosno o uvjetima koje pruža škola i omogućuje lokalna zajednica.

Prema novim terminologijskim određenjima učenici s teškoćama u razvoju kategoriziraju se u učenike s posebnim potrebama, jer njihova integracija u redoviti osnovnoškolski sustav podrazumijeva prakticiranje posebnih sadržaja, načina, metoda rada i vrjednovanja postignuća.

Učenici s lakim teškoćama u razvoju u pravilu se uključuju u redovite razredne odjele, te svladavaju redovite nastavne programe uz individualizirane načine rada s obzirom na stručnu procjenu posebnoga odgojno-obrazovnog djelovanja, o kojemu mišljenje i prosudbu donosi poseban tim stručnjaka.

Redoviti sustav odgoja i obrazovanja osnovne škole omogućuje dva vida integracije djece s teškoćama u razvoju:

a) potpunu integraciju, i
b) djelomičnu integraciju.

Potpuna integracija podrazumijeva uključenost učenika s teškoćama u razvoju u razredni odjel, izradbu i primjenu posebno prilagođenih programa za učenika s teškoćom ili teškoćama u razvoju, koje kreira učitelj u suradnji s defektologom i drugim stručnim suradnicima. S posebnim programom treba upoznati roditelje/skrbnike.

Najveći broj učenika s posebnim obrazovnim potrebama potpuno je integriran u redovne razredne odjele i to na način da u jednom razrednom odjelu mogu biti najviše tri učenika s posebnim obrazovnim potrebama. *Pravilnikom o broju učenika u redovitom i kombiniranom razrednom odjelu u osnovnoj školi* (NN, 74/99.) utvrđeno je da razredni odjel u koji je uključen jedan učenik s teškoćama u razvoju, može imati najviše 28 učenika, s dva učenika s teškoćama u razvoju razredni odjel može imati najviše 26 učenika, a s tri učenika s teškoćama u razvoju razredni odjel može imati najviše 24 učenika.

Pravilnikom o osnovnoškolskom odgoju i obrazovanju učenika s teškoćama u razvoju (NN, 23/91.) utvrđeni su primjereni oblici školovanja učenika s posebnim obrazovnim potrebama.

Za učenike sa senzoričkim i motoričkim oštećenjima (vida, sluha, tjelesnih oštećenja) koji su potpuno integrirani u redovite razredne odjele organizira se produženi stručni postupak u skupinama od 6 do 10 učenika nakon nastave.

Djelomična integracija podrazumijeva uključenost učenika s teškoćama u razvoju, najčešće s lakom mentalnom retardacijom, djelom vremena u razrednom odjelu sa skupinom učenika koji rade prema *Nastavnom planu i programu za osnovnu školu*, a dio programa svladavaju prema posebnom *Okvirnom nastavnom planu i programu za učenike s teškoćama u razvoju*, kojega realizira defektolog u posebnom razrednom odjelu.

Učenici s lakom mentalnom retardacijom bez utjecajnih teškoća u razvoju školuju se u sustavu djelomične integracije u posebnim razrednim odjelima u kojima svladavaju nastavne sadržaje hrvatskoga jezika, matematike i prirode i društva, dok nastavne sadržaje likovne i glazbene kulture te tehničke i tjelesne i zdravstvene kulture svladavaju u redovitom razrednom odjelu, uglavnom po prilagođenom programu.

U odgojno-obrazovnom radu s učenicima s teškoćama u razvoju pozornost se usmjerava na sposobnosti i potrebe učenika, individualizaciju odgojno-obrazovnoga i nastavnog rada, te osiguravanje dodatne podrške primjenom rehabilitacijskih programa, uključivanjem osposobljenih asistenata u nastavi i dr.

Nacionalna strategija jedinstvene politike za osobe s invaliditetom od 2003. do 2006. (Vlada RH, 2003.), kao i *Nacionalni plan aktivnosti za prava i interese djece 2006. – 2012.* predviđaju niz mjera u području odgojno-obrazovne integracije djece s posebnim odgojno-obrazovnim potrebama: stručno osposobljavanje i usavršavanje učitelja, međuresornu suradnja i suradnja s civilnim sektorom, osuvremenjivanje nastavnih planova i programa, mobilne službe podrške i dr.

Sustavnim stručnim usavršavanjem učitelja i stručnih suradnika osigurava se potrebna razina osposobljenosti za rad s učenicima s posebnim odgojno-obrazovnim potrebama, od prepoznavanja njihovih posebnosti, izbora najprikladnijih pedagoško-psiholoških i didaktičko-metodičkih pristupa i oblika rada do vrjednovanja napredovanja i uspješnosti.

Rad na planiranju i provedbi odgojno-obrazovnoga rada s učenicima s teškoćama u razvoju i njihovoj integraciji u redoviti nastavni rad u školi uključuje intenzivnu suradnju učitelja, ostalih učenika, stručnih suradnika, ravnatelja, roditelja/skrbnika i članova obitelji, lokalne zajednice, udruga.

U radu s učenicima s posebnim potrebama u redovitom sustavu odgoja i obrazovanja u osnovnoj školi težište se stavlja na izradbu posebnih odgojno-obrazovnih i nastavnih programa. Posebno izrađen program pretpostavlja individualizirani rad, praćenje i vrjednovanje učenikova napredovanja, savjetovanje sa stručnim suradnicima i stalnu suradnju s roditeljima/skrbnicima.

Izradba individualiziranoga odgojno-obrazovnog programa temelji se na procjeni sposobnosti, interesa i potreba učenika, te procjeni područja koja treba razvijati kod učenika s posebnim potrebama.

Etape izradbe individualiziranoga programa su: inicijalna procjena, određivanje nastavnih predmeta i sadržaja, razine usvajanja sadržaja, vremenske dimenzije (kratkoročni i dugoročni ciljevi i zadatci), izbor metoda, postupaka, sredstava i pomagala, praćenje i ocjenjivanje postignuća učenika. Preporučuje se češće praćenje uspješnosti programa zbog eventualne potrebe mijenjanja ili dorađivanja programa.

Ukoliko škola nema zaposlenog stručnjaka koji se bavi s učenicima s teškoćama u razvoju, ona je dužna osigurati primjerenu odgojno-obrazovnu i rehabilitacijsku potporu suradnjom sa stručnjacima izvan ustanove i ovlaštenim institucijama. Svi dokumenti i prilozi praćenja učenika ulažu se u mapu učenika.

Na kraju svake školske godine stručni tim i učitelji škole dužni su izraditi pisano izvješće o postignućima, kao i preporuke za daljnji rad.

Individualizirani odgojno-obrazovni programi izrađuju se za sve učenike s posebnim obrazovnim potrebama temeljem Rješenja Ureda državne uprave i Odluke učiteljskog vijeća škole.

Nova hrvatska škola predviđa mogućnost uvođenja novih, alternativnih oblika rada s učenicima s teškoćama u razvoju, koji obogaćuju postojeće nastavne planove i programe, a mogu se provoditi kao izvannastavne ili izvanškolske aktivnosti. Jedan od takvih oblika je tzv. »bonus nastava«, koji predstavlja ponudu zamjenskih aktivnosti za one predmete koji zahtijevaju više kognitivne razine, a za učenike s teškoćama u razvoju predstavljaju teško dostižan ili pak nedostižan cilj. Ovaj oblik rada je posebno koristan za sprječavanje upućivanja djece u specijalizirane institucije i izdvajanje djeteta iz bliske sredine kada to nije nužno. Blok satovi olakšavaju organizaciju »bonus nastave«.

Ovaj oblik nastave, kao i prikladne sadržaje, planira škola u suradnji s roditeljima, učenikom i stručnim suradnicima, a oni ovise o inicijativnosti, domišljatosti i mogućnosti neposrednih sudionika odgojno-obrazovne djelatnosti.

10. NOSITELJI ODGOJNO-OBRAZOVNE DJELATNOSTI U OSNOVNOJ ŠKOLI

Nositelji odgojno-obrazovne djelatnosti u školi su: ravnatelj, učitelji i stručni suradnici.

Ravnatelj je ovlaštena i odgovorna osoba za funkcioniranje cjelokupnoga odgojno-obrazovnog rada u školi i koja po funkciji sudjeluje u razvojno-pedagoškoj djelatnosti škole. Odgojno-obrazovna uloga ravnatelja je stvaranje ozračja za promjene, povezivanje s kolektivom, poticanje timskoga rada i zajedničkoga rješavanja problema, stvarati suradničko ozračje, pokazati jasno namjere, ciljeve i zadaće škole, istaknuti doprinose i zasluge članova kolektiva, uključiti lokalnu zajednicu u rad i život škole, jasno iskazivati prioritete škole, surađivati s članovima kolektiva u planiranju, podijeliti zadovoljstvo i zahvalnosti s drugima, nagrađivati napore učitelja i učenika, nazočiti proslavama, provoditi vrjednovanje i samovrjednovanje rada ravnatelja, te vrjednovanje i samovrjednovanje rada učitelja.

Učitelji su stručno osposobljeni nositelji odgojno-obrazovnoga i nastavnog rada u razrednoj i predmetnoj nastavi prema područjima nastavne djelatnosti. Oni ostvaruju odgojno-obrazovnu djelatnost u redovitoj, izbornoj, dopunskome i dodatnom radu, radu s učenicima s posebnim potrebama, izvannastavnim i izvanučioničkim aktivnostima.

Razrednik ima ulogu učitelja koja se odnosi na vođenje povjerenoga razrednog odjela te komunikacijsko posredovanje između neposrednih i posrednih sudionika odgojno-obrazovne djelatnosti /procesa - učenika, učitelja, roditelja/skrbnika. Razrednik je voditelj i odgojitelj određene skupine učenika koja čini razredno odjeljenje. On je osoba koja upućuje učenike u školski i nastavni rad, hrabri, razumije i usmjerava, pomaže im, potiče razvijanje suradnje i prijateljstva među učenicima te ih poučava zajedničkom življenju. Ulazak djeteta u školu označava susret s novim socijalnim okruženjem, drukčijim

društvenim odnosima i novim obvezama. Razrednikova je uloga stvaranje povoljnoga socijalno-psihološkog ozračja i međusobnoga poštovanja. Razrednik prati rast i razvoj učenika, njihovo ponašanje, otkriva uzroke mogućega neprihvatljivog ponašanja. Razrednik radi u skladu s odgojno-obrazovnim ciljevima škole i nastave, identificira probleme učenika, pomaže im u rješavanju problema i neuspjeha u učenju, te stalno surađuje s drugim učiteljima. Njegova je obveza i stalna suradnja s roditeljima/skrbnicima. Uz poslove vođenja i praćenja razvoja učenika, razrednik vodi pedagoške i administrativne poslove. Na početku školske godine razrednik izrađuje program rada svoga odjela.

11. ODGOJNO-OBRAZOVNA DJELATNOST STRUČNIH SURADNIKA U OSNOVNOJ ŠKOLI

Razvojno-pedagoška i psihološka djelatnost sastavni je dio programa rada osnovne škole, čija uloga jest stalno unaprjeđivanje svih sastavnica odgojno-obrazovnoga rada u školi i nastavi.

Nositelji razvojno-pedagoške djelatnosti su stručni suradnici u školi. To su: pedagog, psiholog, defektolog, socijalni radnik i knjižničar.

Stručni suradnici u školi ostvaruju sljedeće zadaće:

- potiču usvajanje vrijednosti, stavova i navika koje omogućavaju cjelovit razvoj osobnosti učenika,
- prate razvoj i odgojno-obrazovna postignuća učenika,
- sudjeluju u provođenju zdravstvene i socijalne skrbi učenika,
- profesionalno informiraju i usmjeravaju učenike u skladu s njihovim potrebama, interesima i sposobnostima,
- pružaju savjetodavnu pomoć učenicima, roditeljima, učiteljima, stručnim tijelima i drugim sudionicima odgojno-obrazovne djelatnosti /procesa,
- sudjeluju u uvođenju pripravnika u samostalni odgojno-obrazovni rad,
- sudjeluju u stručnom usavršavanju odgojno-obrazovnih djelatnika,
- istražuju potrebe za kvalitetnu organizaciju odgojno-obrazovnoga rada,
- istražuju i analiziraju pojedine pedagoške / psihološke / defektološke pojavnosti (programa, akcija, odgojno-obrazovnih postignuća, pedagoškog standarda) i drugih sastavnica odgojno-obrazovne djelatnosti/procesa,
- rade na povezivanju škole s lokalnom i širom zajednicom,
- uvode i prate inovacije u svim sastavnicama odgojno-obrazovne djelatnosti/procesa,
- prate nove spoznaje iz područja pedagogije / psihologije / defektologije i njihovu primjenu u nastavnom i školskom radu,
- uspostavljaju i razvijaju sustav informatičke i dokumentacijske djelatnosti radi evidencije i unaprjeđivanja osobnoga rada te rada škole,
- provode vrjednovanje i samovrjednovanje rada sudionika odgojno-obrazovne djelatnosti/procesa u školi.

Rad pedagoga, psihologa, defektologa, socijalnoga radnika i knjižničara usmjeren je na sva područja odgojno-obrazovne djelatnosti i sudionike koji sudjeluju u ostvarivanju ciljeva osnovne škole. Ta područja su:

- pripremanje školskih odgojno-obrazovnih programa i njihove realizacije,
- neposredno sudjelovanje u odgojno-obrazovnom procesu,
- vrjednovanje odgojno-obrazovnih rezultata, provođenje studijskih analiza, istraživanja i projekata,
- stalni stručni razvoj nositelja odgojno-obrazovne djelatnosti u školi,
- bibliotečno-informacijska i dokumentacijska djelatnost.

Pripremanje školskih odgojno-obrazovnih programa i njihove realizacije odnosi se na:

- utvrđivanje odgojno-obrazovnih potreba učenika, škole i okruženja - ispitivanje i utvrđivanje pojava i procesa s ciljem operativnih, dijagnostičkih, znanstvenih i drugih uvida; analizu odgojno-obrazovne situacije i pripremu plana odgojno-obrazovnoga djelovanja; klasifikaciju, sistematizaciju i pripremu mjera za raznovrsne potrebe i korisnike;
- organizacijske poslove, planiranje i programiranje rada škole i nastave - planiranje i programiranje rada svakoga stručnog suradnika; sudjelovanje u osmišljavanju i kreiranju kratkoročnoga i dugoročnog razvoja škole, te izradbu godišnjega plana i programa rada škole; planiranje i programiranje nastave, izvannastavnih aktivnosti i rada stručnih tijela škole; provedbu kvantitativne i kvalitativne analize stupnja ostvarenosti ciljeva škole; praćenje razvoja i napredovanja učenika; profesionalnu orijentaciju; suradnju s roditeljima; izvannastavne aktivnosti; rad stručnih tijela škole; planiranje provedbe integrativnih nastavnih i školskih programa; pripremu individualnih programa za uvođenje pripravnika u samostalni rad; sudjelovanje u planiranju i programiranju javne afirmacije škole;
- ostvarivanje uvjeta za realizaciju plana i programa škole - praćenje cjelokupnoga rada škole i vrjednovanje kvalitete rada i didaktičko-metodičkih uvjeta rada; osiguravanje nastavne opreme; izradbu nastavnih sredstava i pomagala; sudjelovanje u estetsko-ekološkom uređivanju prostora škole; poticanje učitelja za primjenu audio-vizualnih sredstava i informatičke opreme u nastavi.

Neposredno sudjelovanje u odgojno-obrazovnom procesu sastoji se od sljedećih aktivnosti:

- upisi djece u I. razred osnovne škole - utvrđivanje psihofizičke sposobnosti djece pri upisu u I. razred, utvrđivanje kriterija za formiranje razrednih odjela;
- unaprjeđenje rada škole - sudjelovanje u suvremenim promjenama rada škole; poticanje uvođenja i primjene novih metoda i oblika nastavnoga i školskog rada; stručna pedagoško-psihološka i didaktičko-metodička pomoć u ostvarivanju nastavnih planova i programa; praćenje realizacije dopunskoga i dodatnog rada, izbornih predmeta, izvannastavnih i izvanučioničkih aktivnosti; identifikacija i praćenje rada i uspjeha darovitih učenika, sudjelovanje u izradbi individualiziranih programa za darovite učenike i učenike s teškoćama u razvoju, pružanje stručne pomoći učenicima s teškoćama u učenju, s lošim obiteljskim prilikama i drugim otežavajućim okolnostima; provođenje razvojnih i akcijskih istraživanja i drugih znanstveno-stručnih projekata; vrjednovanje realizacije nastavnih programa i školskoga rada, učenika i razrednih odjela; predlaganje načina za unaprjeđivanje kvalitete rada škole, kulture škole i profesionalne kulture; sudjelovanje u međuškolskim, županijskim, regionalnim i međunarodnim projektima;
- razvojni i savjetodavni rad - individualno i skupno pružanje savjetodavne pomoći učenicima, roditeljima, učiteljima; razmatranje i predlaganje odgojno-obrazovnih mjera za sankcioniranje nepoželjnih ponašanja učenika; individualni i skupni savjetodavni rad sa stručnjacima;
- profesionalno informiranje i usmjeravanje učenika - ispitivanje individualnih odgojno-obrazovnih potreba učenika, procjenjivanje njihovih sposobnosti i motivacije; upoznavanje učenika, roditelja i učitelja s mogućnostima nastavka školovanja djece/učenika s obzirom na potrebe svijeta rada; suradnja sa stručnim službama Zavoda za zapošljavanje i drugim relevantnim ustanovama; savjetodavni rad s učenicima s posebnim potrebama;
- zdravstvena i socijalna zaštita učenika - sudjelovanje u provođenju zdravstvenoga odgoja i obrazovanja i podizanje zdravstvene kulture učenika i drugih sudionika odgojno-obrazovnoga procesa; pomoć učenicima u ostvarivanju zdravstene i socijalne zaštite; upoznavanje socijalnih prilika učenika i pomoć učeniku u ostvarivanju socijalno-zaštitnih potreba; uvažavanje i zastupanje prava učenika.

Stručno usavršavanje je obveza neposrednih sudionika odgojno-obrazovne djelatnosti u školi i nastavi, a aktivnosti stručnih suradnika povezane su sa stalnim stručnim razvojem, i to na način:

- planiranja i provedbe obveznoga stručnog usavršavanja učitelja i stručnih suradnika,
- praćenja i pružanja stručne pomoći pripravnicima i učiteljima početnicima,
- suradnje sa stručnjacima i ustanovama koje prate odgojno-obrazovni sustav i onima koji se bave unaprjeđivanjem odgoja i obrazovanja,
- organiziranja i vođenja stručnih rasprava u školi,
- organiziranja i izvođenja oglednih nastavnih satova,
- angažiranja u odgovarajućim stručnim udruženjima,
- praćenja znanstvene i stručne literature.

Bibliotečno-informacijska i dokumentacijska djelatnost podrazumijeva sljedeće aktivnosti:

- nabavku znanstveno-stručnih časopisa, knjiga i druge literature,
- nabavku multimedijskih izvora znanja,
- poticanje učenika, roditelja, učitelja na korištenje znanstvene i stručne literature,
- pružanje stručne pomoći učeniku i roditelju u korištenju literature,
- sudjelovanje u uspostavljanju i razvijanju informatizacije škole,
- kreiranje i izradba tiskanih materijala za učenike, učitelje, roditelje, nastavni i školski rad,
- vođenje školske, pedagoške i nastavne dokumentacije,
- izradba i čuvanje učeničke dokumentacije.

Stručni suradnici dio poslova rade samostalno, a za dio poslova neophodan je timski rad.

Pedagog je najšire profiliran stručni suradnik. Sudjeluje u svim fazama odgojno-obrazovne djelatnosti, od planiranja i programiranja do vrjednovanja rezultata. On surađuje sa svim drugim sudionicima odgojno-obrazovne djelatnosti/procesa u školi. Prati, istražuje i analizira nastavni rad, te predlaže načine i sadržaje za unaprjeđivanje i poboljšavanje nastave i cjelovitoga odgojno-obrazovnog rada u školi. Težište rada pedagoga je na pedagoško-didaktičkom području školskoga i nastavnog rada.

Psiholog je stručnjak koji primjenjuje znanstvene spoznaje pedagoške i razvojne psihologije u školskoj praksi. Primjenom odgovarajućih psihologijskih instrumenata i metoda pridonosi unaprjeđivanju psihološkoga aspekta odgojno-obrazovnoga i nastavnog procesa. Težište njegova rada je individualni i skupni rad s učenicima, a suradnja s drugim sudionicima odgojno-obrazovnoga djelovanja je u funkciji njihova osposobljavanja za bolje razumijevanje učenikovih potreba i ponašanja, te djelotvorniji rad s njima. Prateći razvoj i napredovanje učenika, psiholog radi s njima savjetodavno, a posebice u profesionalnom informiranju i usmjerivanju.

Defektolog radi na otkrivanju, dijagnosticiranju i terapiji učenika s teškoćama u razvoju i učenju. Utvrđuje individualne odgojno-obrazovne sadržaje namijenjene učenicima s teškoćama u razvoju i učenju, te određuje nastavne oblike i metode rada primjerene sposobnostima takve djece. Brine o osposobljavanju i stručnom usavršavanju učitelja u području integracije i brige za

razvoj djece s teškoćama. U skladu s vrstom i stupnjem teškoće, utvrđuje didaktičko-metodičke uvjete rada. Surađuje s roditeljima usklađujući odgojno-obrazovne napore škole i roditeljskoga doma.

Socijalni radnik utvrđuje socijalni sastav učenika u školi i pojedinim razrednim odjelima, te analizira i utvrđuje odnose i utjecaje između socijalnih čimbenika i uspjeha učenika. Analizom socijalne situacije u školi utvrđuje eventualne uzroke odgojno-obrazovnih problema i neuspjeha pojedinih učenika. Upoznaje se s neposrednim uvjetima socijalne sredine u kojoj odrastaju djeca s izraženim socijalnim potrebama te predlaže rješavanje socijalnih problema takvih učenika. Pruža pomoć učiteljima i roditeljima u razumijevanju socijalnoga ambijenta i otklanjanju socijalnih problema.

Knjižničar potiče razvoj čitalačke kulture i osposobljava korisnike za intelektualnu proradu izvora, pridonoseći razvoju kulture samostalnoga intelektualnog rada. Osim neposrednoga odgojno-obrazovnog rada s učenicima i njihova upućivanja u korištenje različitih izvora znanja, knjižničar sudjeluje u formiranju multimedijskoga središta škole kroz opremanje stručnom literaturom, drugim izvorima znanja i odgovarajućom odgojno-obrazovnom tehnikom. Knjižničar prati znanstveno-stručnu literaturu, izrađuje anotacije i tematske bibliografije, te potiče učenike i učitelje na korištenje znanstvene i stručne literature. S aktualiziranim promjenama odgoja i obrazovanja u osnovnoj školi, te provođenjem projekta *Hrvatski nacionalni obrazovni standard za osnovnu školu*, knjižničari unose kvalitativne promjene u odgojno-obrazovni rad knjižnice donošenjem posebnoga programa rada *Informacijska pismenost i poticanje čitanja*.

12. ŠKOLSKA KNJIŽNICA

Suvremena školska knjižnica informacijsko je, medijsko i komunikacijsko središte škole. Kao izvor informacija i znanja prvenstveno je namijenjena učenicima i učiteljima za potrebe redovite nastave, ali je i potpora svim nastavnim i izvannastavnim aktivnostima škole, mjesto okupljanja i provođenja izvannastavnoga i slobodnog vremena.

Nositelj djelatnosti školske knjižnice školski je knjižničar od kojeg se očekuje profesionalni pristup u komunikaciji i radu, sposobnost razumijevanja korisničkih potreba te informacijske vještine i znanja o svrsishodnoj i kvalitetnoj uporabi informacija.

Školska knjižnica je prostor prilagođen potrebama učenika i omogućuje im učenje i samostalno istraživanje. Zadaća je suvremene školske knjižnice potpora odgojno-obrazovnim ciljevima i zadatcima nastavnoga plana i programa škole. Na prvome mjestu treba osigurati pristup izvorima znanja koji će učenike potaknuti na različite ideje u procesu iskustvenoga učenja i omogućiti im stjecanje stvaralačkoga iskustva pri uporabi i kreiranju informacija. To su i preduvjeti za uspješna postignuća u učenju i razumijevanju, poticanju mašte i uživanju u čitanju, promicanju načela da su sloboda mišljenja i slobodan pristup informacijama polazišta za uspješno i odgovorno sudjelovanje u građanskom demokratskom društvu. Za ostvarenje odgojno-obrazovnih ciljeva potrebna je suradnja s učenicima, nastavnicima, administrativnim osobljem i roditeljima/skrbnicima.

Djelatnost knjižničara u školskoj knjižnici obuhvaća neposrednu odgojno-obrazovnu djelatnost, stručno-knjižničnu te kulturnu i javnu djelatnost.

Suvremena djelatnost knjižnice usmjerena je na *informacijsku pismenost i poticanje čitanja*. U današnjem društvu informacijska pismenost je jedna od važnih sastavnica čovjekove pismenosti uopće. Ona uključuje razumijevanje i uporabu informacija, ne samo iz klasičnih izvora znanja, nego i onih posredovanih suvremenom tehnologijom. Upravo u osposobljavanju korištenja tog oblika pismenosti školska knjižnica dobiva veću ulogu, jer poučava učenike samostalnom projektno-istraživačkom radu, potiče ih na stvaralačko i kritičko mišljenje pri pronalaženju, selektiranju, vrjednovanju i primjeni informacija.

Školska knjižnica je mjesto gdje se učenik uvodi u svijet knjige i čitanja. Čitanjem učenik otkriva raznoliki svijet literature. Pritom tehnike čitanja i razumijevanje pročitanoga postaju bitan preduvjet uspješnosti procesa cjelokupnoga školskog učenja. Zadaća je školskoga knjižničara stvoriti od učenika čitatelja koji će s oduševljenjem i radošću osjetiti književno djelo.

Samostalnost u uporabi različitih izvora informacija i znanja očituje se u snalaženju u svim knjižnicama, služenju njihovom građom, poznavanju klasifikacijskih načela, uporabi raznovrsnih kataloga, bibliografija, referentne zbirke i drugih izvora bez kojih nema suvremenoga i svrsishodnoga cjeloživotnog učenja te napredovanja u struci, a ni kvalitetnoga provođenja slobodnoga vremena.

Timskim radom školskoga knjižničara i učitelja omogućuje se međupredmetno povezivanje sličnih ili zajedničkih nastavnih sadržaja iz područja informacijske i čitalačke pismenosti, kako pri planiranju tako i u ostvarivanju, čime se znatno smanjuje opterećenost učenika. Program rada školske knjižnice može biti namijenjen učenicima, učiteljima, roditeljima ili svim korisnicima zajedno, a razlikuje se u zadaćama i ciljevima.

Aktivnosti školske knjižnice u korelacijskom pristupu prema drugim predmetima odnose se na sljedeće:

- sudjelovanje u zajedničkom planiranju tema,
- realizaciju nastavnoga sata sa zadanom temom,
- izradbu referata ili uradaka na zadanu temu,
- provođenje individualnih i skupnih projekata,
- pripreme uvodnih satova iz pojedinih predmeta, tema ili cjelina,
- organiziranje predavanja i radionica za učenike, učitelje, stručne suradnike, roditelje,
- prezentacije projekata.

Aktivnosti pri realizaciji programa mogu se provoditi u različitim oblicima:

- radionica za interesnu skupinu učenika,
- radionica za učenike pojedinih razrednih odjela,
- radionica za učenike s posebnim potrebama,
- nastavni dan u školskoj knjižnici,
- književni susreti - predstavljanje knjiga,
- izradba biltena, preporučenih popisa literature, bibliografija i drugih izvora,
- izložbe (knjiga, slika, fotografija, promotivnih materijala, audiovizualne građe, učeničkih radova...),
- organiziranje susreta s osobama koje izlažu određenu temu,
- organiziranje čitateljskih klubova,
- pokretanje projekata koji timski okupljaju učenike i učitelje,
- obilježavanja obljetnica pisaca, bivših poznatih učenika škole i dr.

Nezaobilazna je uloga školske knjižnice u promicanju prava djeteta koja proizlaze iz temeljnoga prava svakoga čovjeka da se optimalno razvije na osnovi svojih sposobnosti i intelektualno-emocionalnih potencijala. Takav će učenik moći dosegnuti optimalni i željeni stupanj obrazovanja, pridonijeti svojoj društvenoj sredini, aktivno se uključiti u cijelo društvo, znati se oduprijeti životnim nedaćama te biti sposoban prihvatiti raznovrsnost kultura i stilove življenja, sa znatiželjom usvajati nova znanja potrebna za prilagođivanje u svim životnim situacijama.

Osnovna je zadaća suvremene škole zajedno sa školskom knjižnicom poticati potrebu za pisanim izvorima i ostalim vrstama knjižnične građe, razvijati čitalačke vještine i navike te osnove informacijske pismenosti i informacijske vještine koje su preduvjet za učinkovito pronalaženje informacija. Isticanjem osnovne zadaće školske knjižnice, učenik postaje aktivan sudionik nove hrvatske škole.

Navedeni čimbenici omogućit će učenicima da postanu svjesni vlastitih informacijskih i čitalačkih potreba koje će im pomoći u aktivnom uključivanju u društvo znanja.

Ciljevi odgojno-obrazovne djelatnosti u školskoj knjižnici su:

- privikavati učenike na knjižnični prostor i ozračje,
- utjecati na pozitivna mišljenja i stavove o knjizi, knjižnici i njezinoj sveukupnoj građi, te razvijati naviku korištenja knjižnice i mogućnosti korištenja,
- razvijati čitateljske i druge sposobnosti i vještine učenika (komunikacijske, informacijske, istraživačke...),
- osposobiti učenike za korištenje izvora znanja i informacija u školskoj knjižnici,
- odgajati i obrazovati aktivnoga čitatelja, motivirati učenike za izvanškolsko čitanje,
- upoznati učenike sa svim izvorima informacija i naučiti ih koristiti usluge školske i drugih knjižnica, posebice uporabu leksikona, enciklopedija, rječnika i sl. za istraživačke i projektne zadaće,
- uputiti učenike na knjige kao stalni izvor raznovrsnih znanja (informativnih, umjetničkih, tehničkih, zabavnih), prikazanih vizualnim, auditivnim i audiovizualnim sredstvima (tekst, slika, crtež, mapa, tonski i videozapis),
- raditi s darovitim učenicima u dodatnom radu, u slobodnim aktivnostima, te na satovima razredne zajednice,
- upoznati učenike s primarnim i sekundarnim izvorima informacija za potrebe cjeloživotnog učenja,
- pratiti i ispitivati zanimanje učenika za knjigu,
- poučiti učenike o razlikovanju pojmova *citat, citiranje, referenca, bilješka* i *sažetak* za potrebe problemsko-istraživačkoga i projektnog rada,
- poučiti učenike o prepoznavanju bibliografskih podataka o knjižnoj građi.

Neposredni *odgojno-obrazovni rad s učenicima u školskoj knjižnici* strukturiran je po razredima i sadržajima, te zadaćama odgojno-obrazovnoga rada.

Od I. do IV. razreda osnovne škole razvijaju se vještine pisanja i čitanja. Prioritet aktivnostima u radu s učenicima u i sa školskom knjižnicom daje se poticanju čitanja kao jezičnoj djelatnosti i temelju obrazovanja. Razvijanjem čitalačke pismenosti potiče se govorno i pisano izražavanje učenika, daju im se nova znanja, obogaćuje se rječnik, pomaže im se u izgradnji sustava vrijednosti i usvajanju etičkih normi, što su preduvjeti za uspješno učenje svih predmeta.

U I. razredu učenike treba upoznati sa školskim knjižničarom i knjižničnim prostorom, naučiti ih razlikovati knjižnicu od knjižare, upoznati ih s izvorima učenja i znanja i njihovoj svrsi, naučiti ih posuđivati, čuvati i vraćati knjige na vrijeme, pokazati razlike između knjiga (slikovnica, rječnik, knjiga), razvijati sposobnost promatranja, zapažanja i slobodnog iznošenja vlastitoga mišljenja.

U II. razredu učenik treba znati prepoznati i imenovati dječje časopise (*naslovnica*), razlikovati dječji tisak od dnevnoga tiska i časopisa, znati prepoznati rubriku i odrediti je li ga sadržaj poučava ili zabavlja (*poučno-zabavni list*), razlikovati časopise prema vremenu izlaženja (*tjednik, mjesečnik*), stjecati naviku čitanja dječjih časopisa.

Od učenika se očekuje da se znaju samostalno orijentirati u knjižnici i pronaći željenu knjigu, da znaju kako je knjiga opremljena (*hrbat, korice, knjižni blok*), da savladaju osnovnu komunikaciju s književno-umjetničkim tekstovima na razini prepoznavanja, da doživljavaju knjigu kao motivacijsko sredstvo za različite aktivnosti pričanjem *priča* i *bajki* u knjižnici, da nauče aktivno slušati, da usvajaju nove riječi i bogate rječnik.

U III. razredu učenik treba znati imenovati osobe koje su važne za nastanak knjige (autor, ilustrator, prevoditelj), te prepoznati dijelove knjige (naslovna stranica, sadržaj, bilješka o piscu, izdanje, nakladnik) i podatke u knjizi.

Učenici trebaju svladati samostalno čitanje književno-umjetničkih tekstova i poznavati aktivnosti knjižnice radi poticanja čitanja i uporabe knjižnice u učenju i kreativnom korištenju slobodnoga vremena.

U IV. razredu učenici trebaju upoznavati referentnu zbirku (*enciklopedija, leksikon, rječnik, pravopis, atlas*) i načine njezine uporabe u svrhu proširivanja znanja, trebaju znati prepoznati referentnu zbirku na različitim medijima, te znati pronaći, izabrati te primijeniti informaciju. Učenici trebaju naučiti razlikovati književno-umjetnička djela, popularno-znanstvena i stručnu literaturu te stjecati naviku služenja znanstveno-popularnim tekstom.

Od V. razreda školska knjižnica uvodi učenike u svijet informacija poučavajući ih samostalnoj uporabi izvora informacija i znanja. U procesu poučavanja važno je razvijati sposobnosti procjene vrijednosti svake informacije. U središtu su pozornosti, dakle, informacija i njeno vrjednovanje u svrhu razvijanja osobne odgovornosti pri stjecanju vještina potrebnih za cjeloživotno učenje.

U V. razredu učenik treba znati uočiti područja ljudskoga znanja (*struke*), prepoznati i imenovati *znanosti*, zapaziti njihovo grananje, čitati tekst iz časopisa s razumijevanjem i znati ga prepričati. Očekivanje je da učenik zna pronaći knjigu na polici uz pomoć signature, objasniti kataložni opis i pronaći knjigu u knjižnici uz pomoć knjižničnoga kataloga.

U VI. razredu učenik će razumjeti sustav Univerzalne decimalne klasifikacije (UDK) kojom se klasificiraju popularno-znanstvena i stručna djela te prema njemu znati pronaći knjigu u bilo kojoj knjižnici, služiti se *katalozima* i bibliografijama pri pronalaženju informacija za potrebe problemsko-istraživačke i projektne nastave. Učenik treba samostalno rabiti *predmetnicu*, izabrati tehnike rada, načine pretraživanja i izvore informacija za rješavanje problemsko-istraživačkih zadaća.

U VII. razredu učenik treba znati izabrati i uporabiti podatke iz različitih časopisa pri oblikovanju informacija, treba znati citirati, pronaći *citat* i uporabiti ga, usvojiti citiranje literature pri izradbi referata i zadaća istraživačkoga tipa, razumjeti važnost i svrhu pravilnoga citiranja literature u tijeku pisanja samostalnoga rada, te usvojiti pojam *autorstva* (poštovati intelektualno vlasništvo u uporabi i kreiranju informacija). Učenik treba biti osposobljen pretraživati fondove knjižnica putem e-kataloga (*on-line katalozi*), znati pronaći odgovor na pitanje ima li određena knjižnica neku jedinicu knjižnične građe, koliko ih ima i koji im je trenutačni status, treba samostalno uočiti koje knjige nekoga autora ima knjižnica. Učenik treba znati razlikovati *tiskani i elektronički časopis*.

U VIII. razredu važno je da učenici razumiju sustav pojedinih vrsta knjižnica u Republici Hrvatskoj (Nacionalna i sveučilišna knjižnica, narodna, specijalna i školska knjižnica) i u svijetu; znati samostalno pretraživati fondove knjižnica e-katalogom (*on-line katalog* i *on-line informacija*) radi pronalaženja jedinica knjižne građe ili izvora informacija za samostalnu izradbu učeničkoga rada. Očekuje se da učenici steknu znanje o međupredmetnom povezivanju *knjižnično-informacijskih* znanja s drugim predmetima, da su osposobljeni čitati s razumijevanjem i prepričavati vlastitim riječima, raditi bilješke i pisati sažetak, te primijeniti stečena znanja i vještine u *cjeloživotnom učenju*.

Realizacija sadržaja programa čitalačke pismenosti i knjižnično-informacijskoga područja školske knjižnice

Broj i redoslijed odgojno-obrazovnih sadržaja vezanih za rad u školskoj knjižnici nije određen posebnim brojem nastavnih sati, vremenom i tempom rada. Za neke sadržaje bit će potrebno više sati, a neki će se obraditi tijekom jednog sata. Redoslijed sadržaja ne upućuje na strogi redoslijed obradbe.

Sadržaje treba ostvarivati na načine koji aktivno uključuju učenike, potiču njihovu znatiželju i kreativnost. Sadržaji programa mogu se izvoditi u školskoj knjižnici, informatičkoj učionici, razredu, višenamjenskom ili nekom drugom prostoru u školi ili izvan nje.

Budući da školska knjižnica sve uspješnije usklađuje svoje zadaće i ciljeve s nastavnim i izvannastavnim aktivnostima, teme iz programa mogu se ostvariti korelacijom s bilo kojim područjem iz školskoga programa, jer svaki sadržaj može biti podloga za ostvarivanje ciljeva i zadaća čitalačkoga i informacijskog opismenjivanja.

U svim aktivnostima potrebna je kreativna suradnja, timski rad učitelja i svih stručnih suradnika, među kojima je i školski knjižničar, te korelacijski pristup planiranju i programiranju rada, jer se samo međupredmetnim suodnosom, usporedbom sadržaja, pokazivanjem sličnosti i razlike unutar određenoga područja znanja može usvojiti kvalitetno i primjenjivo znanje.

Školska knjižnica je prostor za kulturne i javne djelatnosti kao što su organiziranje, priprema i provedba kulturnih sadržaja - književne i filmske tribine, natjecanja u znanju, književni susreti, večeri poezije, predstavljanje školskih novina, knjiga, tematske izložbe, filmske projekcije i videoprojekcije.

Program rada u školskoj knjižnici odnosi se i na suradnju s ustanovama koje se bave organiziranim radom s djecom i mladeži u slobodno vrijeme.

13. INTERGRATIVNI ODGOJNO-OBRAZOVNI SADRŽAJI ZA OSNOVNU ŠKOLU

a) ZDRAVSTVENI ODGOJ I OBRAZOVANJE

Planiranje i ostvarenje zdravstvenoga odgoja i obrazovanja učenika u osnovnoj školi jedan je od temeljnih ciljeva i zadaća općega odgoja i obrazovanja. Sadržaji zdravstvenoga odgoja odnose se na učenje o zdravlju i zdravom življenju, promociju zdravlja i kulture zdravoga življenja svakoga čovjeka.

Napredak znanosti i intenzivne promjene ekoloških i globalizacijskih uvjeta života nadišli su mogućnosti samostalnoga odgoja i obrazovanja o zdravlju kao vrijednosti koja pridonosi kvaliteti života pojedinca i zajednice.

Zdravstveni odgoj i obrazovanje ostvaruju se u školi timskim radom i u suradnji odgojno-obrazovnih i zdravstvenih djelatnika. Opći cilj interdisciplinarnoga rada je promicanje zdravlja i zdravoga načina života, usvajanje zdravih životnih navika, pravilne prehrane i redovite tjelesne aktivnosti.

Posebni ciljevi zdravstvenoga odgoja i obrazovanja usmjereni su na razumijevanje čimbenika higijene i osobnoga životnog stila u odgoju i obrazovanju za zdravlje.

Budući da na zdravlje utječu okolina i životne navike, potrebno je u provedbu zdravstvenoga odgoja uključiti roditelje i druge stručnjake, odnosno istaknute pojedince koji bi s pozitivnim stavovima, konkretnim životnim navikama i prijedlozima postali saveznici u ostvarivanju općih i posebnih ciljeva odgoja i obrazovanja za zdravlje.

Zdravlje se prema *Svjetskoj zdravstvenoj organizaciji* definira kao fizičko, duševno i socijalno blagostanje, a ne samo odsutnost bolesti i iznemoglosti.

U radu s učenicima, preventivni odgojno-obrazovni program potrebno je temeljiti na višedimenzionalnom modelu zdravlja koji uključuje područja tjelesnoga, emocionalnoga, mentalnoga, socijalnoga, osobnoga i duhovnog zdravlja.

Temeljna pretpostavka suvremenoga pogleda na zdravlje jest da je pojedinac odgovoran za svoje zdravstveno stanje. Budući da je zdravlje veoma složena kvaliteta življenja, poučavanje o zdravlju i zdravom življenju treba doticati sva područja koja na njega utječu.

U odgoju i obrazovanju za zdravlje očekivanja su usmjerena na to da učenici razumiju odnos higijene i osobnoga životnog stila, čime se razvija odgovornost za vlastito zdravlje i zdravu okolinu. Ako učenici razumiju odnos između hrane i zdravlja, moći će donositi odluke koje će poboljšavati njihovo zdravlje i sprječavati bolesti.

U sigurnoj i poticajnoj sredini škole i roditeljskoga doma učenici trebaju naučiti preuzimati odgovornost za vlastito zdravlje, što podrazumijeva stjecanje znanja o zdravoj prehrani, učenje o spolno prenosivim bolestima, očuvanju reprodukcijskoga zdravlja, odgovornom roditeljstvu, učinkovitom suprotstavljanju uživanju sredstava ovisnosti i drugim rizičnim ponašanjima.

Informacije o zdravlju, zdravstvenoj zaštiti, zdravstvenoj kulturi pojedinca i o prevenciji bolesti, potrebno je uskladiti s razvojnom dobi učenika, njihovim interesima i potrebama.

Zdravstveni odgoj i obrazovanje nezaobilazan je sadržaj satova razredne zajednice, koji se odražava na cjelokupni život i aktivnosti razreda. Redovita je tema roditeljskih sastanaka i okosnica zajedničkoga druženja, okupljanja, provedbe različitih humanitarnih i drugih aktivnosti.

Nastavne teme o zdravlju mogu biti međupredmetno povezane s konkretnim nastavnim sadržajima i temama koje obvezuju učitelje prirode, biologije, tjelesne i zdravstvene kulture, razrednike i stručne suradnike koji sudjeluju u neposrednom odgojno-obrazovnom radu ili u realizaciji drugih planiranih programa i projekata.

Učinkovito odgojno-obrazovno djelovanje podrazumijeva opredjeljenje cijele škole i usklađeno djelovanje svih čimbenika u okolini. U cjelokupnom i cjelovitom djelovanju škole, zdravstveni odgoj i obrazovanje ostvaruju svi učitelji, pedagozi, psiholozi, defektolozi, socijalni radnici, rukovodstvo škole i svi zaposlenici škole u suradnji s roditeljima.

Roditelje je potrebno uključiti u odgojno-obrazovni rad škole kada dijete krene u školu. S roditeljima je osobito važno surađivati na promicanju zdrave prehrane, upozoravati na potrebu redovitoga dječjega sna i odmora, na važnost kretanja i boravka na svježem zraku, na najčešće probleme i poremećaje koji se pojavljuju u određenoj razvojnoj dobi, na specifična ponašanja i probleme odrastanja u pubertetu i adolescenciji, te na rizična ponašanja.

Odgojno-obrazovno djelovanje škole i roditelja dopunjuje se u suradnji sa zdravstvenim djelatnicima, ovlaštenim vanjskim suradnicima, ustanovama i institucijama.

Promocija zdravlja provodi se u proaktivnom procesu usvajanja zdravoga načina života, posebno s obzirom na prevenciju najznačajnijih zdravstvenih problema, te razvoja pozitivnih stajališta i motiva za zdrav i odgovoran način života. Ishodi provedbe zdravstvenoga odgoja u školi su razumijevanje zdravlja, shvaćanje vrijednosti zdravlja i sposobnost preuzimanja odgovornosti za sebe i druge.

Svjetska i domaća iskustva rada na tom području pokazuju kako je važnije i učinkovitije promicati zdravlje,

isticati i podupirati i vježbati pozitivne modele ponašanja radi usvajanja zdravih navika, nego pozornost i napore usmjerivati na sprječavanje bolesti.

Različite aktivnosti u školi, prmjerice, urednost i čistoća školskoga prostora, mogućnost održavanja potrebne razine osobne higijene, primjerenost namještaja i opreme, te estetsko uređenje škole, važni su čimbenici u provedbi i ostvarenju zdravstvenoga odgoja i obrazovanja.

Provođenje programa zdravstvenoga odgoja i obrazovanja podrazumijeva primjenu novih komunikacijskih obrazaca koji će pomoći da učenici shvate utjecaj zdravlja na kvalitetu življenja i donošenje kvalitetnih odluka za vlastito zdravlje i zdravlje drugih. Osim redovitoga i stalnog rada na provođenju zdravstvenoga odgoja i obrazovanja korisne su različite akcije, predavanja, posjeti, susreti, projekti i drugi oblici organiziranoga promicanja zdravlja u socijalnoj okolini koja potiče suradnju i samostalnost u primjeni znanja, vještina, gledišta i vrijednosti.

Pozitivan primjer, koji svojim zdravstvenim ponašanjem daju učitelji, stručni suradnici, ravnatelji i drugi zaposlenici škole jednako kao i roditelji, zdravstveni djelatnici i društveno okruženje u najširem smislu, važan je za razvoj složenih kognitivnih i socijalnih vještina koji će djeci i mladima pomoći izgraditi unutarnje vrijednosti i kriterije zdravoga ponašanja i prihvaćanja zdravlja kao istinske vrijednosti.

Za provedbu zdravstvenoga odgoja i obrazovanja potrebno je trajno usavršavanje učitelja, nastavnika i stručnih suradnika.

b) ODGOJ I OBRAZOVANJE ZA OKOLIŠ I ODRŽIVI RAZVOJ

Pitanje zaštite okoliša i održivoga razvoja strateško je pitanje svake države. Ono je također u središtu zanimanja međunarodne zajednice te je predmetom brojnih deklaracija, konvencija i međudržavnih sporazuma. Za ostvarivanje održivoga razvoja, koji podrazumijeva gospodarski i društveni rast i razvoj, uz istodobno očuvanje kvalitete okoliša i razumno korištenje prirodnih resursa, obrazovanje ima presudno značenje. Potrebna je temeljita promjena stoljećima razvijane kolektivne svijesti o neiscrpnom kapacitetu okoliša, koji će pridonijeti i nadomjestiti sva narušavanja nastala ljudskim aktivnostima. Novi naraštaji moraju izgraditi drukčiji odnos spram okoliša, te razviti sposobnosti i vještine koje će im pomoći u suočavanju s naslijeđenim i novonastalim problemima.

Odgoj i obrazovanje za okoliš i održivi razvoj svojim sadržajima obuhvaća sve što nas okružuje te podrazumijeva prirodne, socijalne, kulturno-tradicijske i gospodarske aspekte okoliša. Budući da se temelji na izgrađivanju pozitivnoga sustava vrijednosti pojedinca, često se govori o unutarnjem okolišu, što se odnosi na poštovanje fenomena života, suosjećanje i uvažavanje potreba drugih, zadovoljavanje vlastitih potreba, pri čemu se vodi računa da se ne dovede u pitanje mogućnosti zadovoljavanja potreba budućih generacija i drugih živih bića, na izgrađivanje svijesti o vlastitim vrijednostima, mogućnostima i snagama te uspostavljanje kvalitetnih odnosa s drugim ljudima, prirodom i samim sobom.

U smislu osposobljavanja mladih ljudi za ulogu aktivnoga građanina potrebna su relevantna znanja, razvijanje kritičkoga mišljenja i vještina vrjednovanja informacija te vještina demokratske rasprave u rješavanju problema, mirnog rješavanja sukoba i spremnost za odgovorno donošenje odluka. Ostvarivanje ovih kompetencija zahtijeva primjenu odgovarajućih metoda i oblika rada, koji će u najvećoj mjeri aktivirati učenika te mu omogućiti iskustveno učenje i učenje otkrivanjem, rješavanje problema primjerenih razvojnoj dobi te aktivno sudjelovanje u donošenju odluka.

Zadaća je škole osmišljavati i unositi sadržaje za ostvarivanje odgoja i obrazovanja za okoliš i održivi razvoj.

Osim u postojećim nastavnim predmetima, odgoj i obrazovanje za okoliš i održivi razvoj može se ostvarivati u izvannastavnim aktivnostima te drugim organizacijskim oblicima rada: integriranom izvanškolskom nastavom, danima integrirane nastave u školi, ostvarivanjem školskih projekata za okoliš, posebno u suradnji s lokalnom zajednicom, stručnim institucijama, udrugama i gospodarskim tvrtkama, organiziranjem tribina, te sudjelovanjem u različitim regionalnim, nacionalnim i međunarodnim projektima.

Projekti i programi s temom zaštite okoliša i održivoga razvoja, poput međunarodnih programa GLOBE i SEMEP, projekta RKO - škole, nacionalnoga programa *Mladih čuvara prirode* i slično, daju tematski i sadržajni okvir aktivnostima odgoja i obrazovanja za okoliš, omogućuju umrežavanje škola sa sličnim interesima te osiguravaju međusobnu potporu i razmjenu iskustava.

Odgoj i obrazovanje za okoliš i održivi razvoj predstavlja relevantan sadržaj cjeloživotnog učenja. U realizaciju ovoga programa poželjno je uključivanje roditelja/skrbnika, ali i lokalne zajednice.

c) PROMETNA KULTURA

Prometna kultura je dio opće kulture, a odnosi se na sudionike u prometu. Odgoj i obrazovanje za sudjelovanje u prometu sastavni su dio plana i programa osnovne škole. Vrijednost takvoga odgojno-obrazovnog rada jest u sprječavanju i smanjenju broja nesreća u kojima stradavaju djeca i odrasli.

Prometni odgoj počinje već u roditeljskom domu. Polaskom u prvi razred učenici trebaju pokazati djelomičnu samostalnost u cestovnom prometu i prelasku željezničke pruge ako put do škole vodi preko nje. Za samostalno kretanje učenika do škole i oko škole odgoj i obrazovanje počinju u školi.

U I. razredu od učenika se ne očekuje snalaženje u složenim prometnim situacijama. U nižim razredima osnovne škole djeca su posebno ugrožena u prometnoj svakidašnjici, kako zbog nedovoljno razvijenih osjetila, tako i zbog skromnoga prometnog znanja i iskustva.

Iako djeca te dobi posjeduju osnovnu sposobnost snalaženja, zbog niskoga rasta imaju suženo vidno polje i orijentacija im je znatno otežana na prometnoj ulici. Djeca te dobi nemaju dovoljno izgrađenu odgovornost za opasne prometne situacije, pa im pažnja često skreće na druge sadržaje i to ih posebno ugrožava.

Nastavnim programom predviđeni su sadržaji prometne kulture i prometnog odgoja u sastavu predmeta priroda i društvo u razrednoj nastavi te u sklopu predmeta tehnička kultura u višim razredima osnovne škole. Osim u redovitoj nastavi sadržaji prometne kulture predviđeni su u izbornoj nastavi, uz program tehničke kulture.

Učenici mogu, ako to žele, odabrati jedan od izbornih modula već od V. razreda. Izborni programi izvode se kontinuirano tijekom cijele školske godine jedan, odnosno dva školska sata tjedno, ovisno o programu.

Rad s prometnim jedinicama i prometnim sekcijama klubova mladih tehničara pruža velike mogućnosti za odgojno-obrazovno djelovanje u području prometne kulture i preporučuje se njihovo osnivanje gdje god postoje mogućnosti za njihov rad.

Osim redovitoga i kontinuiranog rada na prometnoj kulturi učenika korisne su i povremene akcije u suradnji s prometnom policijom i predstavnicima hrvatskih željeznica.

Korisna su natjecanja prometnih jedinica, natjecanja učenika u poznavanju prometnih propisa, natjecanja u vještinama kao što su vožnja bicikla, uklanjanje kvarova na biciklu, natjecanja u vožnji biciklom na prometnom poligonu.

Razvoju prometne kulture pridonose sastanci i razgovori s roditeljima. Prikladnim predavanjima uz pomoć filmova roditelji mogu pomoći učiteljima u prevenciji stradavanja djece u prometnim nezgodama.

Prometni odgoj i obrazovanje ne smije se ograničiti samo na davanje znanja o prometnim pravilima. Pravilan prometni odgoj i obrazovanje uključuje uvježbavanje ponašanja na ulici i prometnoj stvarnosti kao i simuliranoj prometnoj situaciji.

Primjer odraslih u poučavanju prometne kulture je presudan. Dobri primjeri vrijede više od zapovijedi i zabrana.

d) ODGOJ I ORAZOVANJE ZA LJUDSKA PRAVA I DEMOKRATSKO GRAĐANSTVO

Odgoj i obrazovanje za ljudska prava i za demokratsko građanstvo sustavno je uveden u hrvatski odgojno-obrazovni sustav 1999. godine odlukom Vlade Republike Hrvatske, koja se odnosi na primjenu *Nacionalnog programa odgoja i obrazovanja za ljudska prava i demokratsko građanstvo*.

U njemu su ujedinjena dosadašnja iskustva stečena provođenjem takvoga odgoja i obrazovanja u našem sustavu i iskustva drugih zemalja.

Program obuhvaća:

- odgoj za ljudska prava,
- odgoj za demokratsko građanstvo,
- identitetni i interkulturalni odgoj i obrazovanje,
- odgoj za mir i nenasilno rješavanje sukoba,
- odgoj za održivi razvoj,
- odgoj za sprječavanje predrasuda i diskriminacije,
- istraživanje humanitarnog prava i sl.

Ovaj program može se ostvarivati na nekoliko načina:

- interdisciplinarno, kroz sve predmete koji sadrže programske teme koje su bliske temama ljudskih prava,
- kao izborni predmet,
- kroz izvannastavne aktivnosti u vidu projekata,
- kroz izvanškolske aktivnosti,
- sustavno kroz cjelokupni školski plan i program.

Odgoj za ljudska prava i demokratski građanski odgoj je programski ujedinjen od I. do IV. razreda, u području razredne nastave. U predmetnoj nastavi od V. do VIII. razreda izrađena su dva posebna programa: program odgoja i obrazovanja za ljudska prava i program građanskog odgoja.

Poželjno je da svi učitelji budu upućeni na program odgoja za ljudska prava i na program građanskoga odgoja kako bi učinkovitije koristili metodu integracije i korelacije srodnih odgojno-obrazovnih sadržaja.

Odgoj i obrazovanje za ljudska prava i demokratsko građanstvo omogućuje primjenu aktivnih metoda učenja i poučavanja: projektno učenje, suradničko učenje, učenje u paru, igranje uloga, simulacije, rješavanje problema, socijalno učenje korištenjem informacijskih i komunikacijskih tehnologija i dr.

HRVATSKI JEZIK

UVOD

Hrvatski jezik najopsežniji je predmet osnovnoškolskoga obrazovanja. Nastava hrvatskoga jezika najuže je povezana sa svim ostalim predmetnim područjima jer se sva nastavna komunikacija ostvaruje hrvatskim jezikom. Predmet je zastupljen od prvoga do osmoga razreda, a obuhvaća četiri predmetne sastavnice: *hrvatski jezik, književnost, jezično izražavanje* i *medijsku kulturu*. Prema načelu unutarpredmetnoga povezivanja zadaće i sadržaji svih predmetnih sastavnica međusobno se prožimaju i nadopunjuju, a prema načelu međupredmetnoga povezivanja funkcionalno se povezuju s ostalim nastavnim područjima.

CILJ

Temeljni je cilj nastave hrvatskoga jezika osposobiti učenike za jezičnu komunikaciju koja im omogućuje ovladavanje sadržajima svih nastavnih predmeta i uključivanje u cjeloživotno učenje.

Ostvarivanje svrhe i zadaća nastave hrvatskoga jezika uključuje ovladavanje standardnim jezikom, a pridonosi:

- razvoju jezično-komunikacijskih sposobnosti pri govornoj i pisanoj uporabi jezika u svim funkcionalnim stilovima;
- razvoju literarnih sposobnosti, čitateljskih interesa i kulture;
- stvaranju zanimanja i potrebe za sadržajima medijske kulture; osvješćivanju važnosti znanja hrvatskoga jezika;
- razvijanju poštovanja prema jeziku hrvatskoga naroda, njegovoj književnosti i kulturi.

Nastava hrvatskoga jezika omogućuje učenicima stjecanje znanja, vještina, sposobnosti, stajališta, vrijednosti i navika koje pridonose njihovu osobnomu razvoju i omogućuje im aktivno sudjelovanje u društvu. S obzirom na složenu strukturu nastavnoga predmeta, potrebno je navesti kako svaka od predmetnih sastavnica pridonosi ostvarenju temeljnoga nastavnoga cilja: osposobljivanje učenika za jezičnu komunikaciju u svim priopćajnim situacijama u kojima se može zateći učenik osnovne škole.

Komunikacija ili sporazumijevanje ostvaruje se razmjenjivanjem poruka: primanjem i odašiljanjem. Primanje ili recepcija pretpostavlja razumijevanje jezične poruke, a odašiljanje pretpostavlja jezičnu proizvodnju ili oblikovanje zvučne i pismovne poruke.

Strukturalna i sadržajna složenost jezičnih poruka kojima su izloženi učenici osnovne škole mora biti primjerena zatečenoj razini njihovih jezično-komunikacijskih sposobnosti. Jezične sposobnosti ostvaruju se jezičnim djelatnostima i misaonom obradbom. Primanje poruka uključuje slušanje i čitanje te misaonu obradbu jezičnoga sadržaja. Odašiljanje poruka ili jezična proizvodnja ostvaruje se misaonom obradbom sadržaja i njegovim jezičnim oblikovanjem govorenjem ili pisanjem.

ZADAĆE

Zadaće svih sastavnica nastavnoga predmeta određene su s obzirom na to kako pojedina sastavnica pridonosi ostvarivanju temeljnoga nastavnoga cilja.

Zadaće nastavnoga područja *hrvatski jezik*:

- osposobljivanje učenika za uspješno snalaženje u svakodnevnim priopćajnim situacijama;
- ovladavanje jezičnim sredstvima potrebnim za uspješnu komunikaciju;
- osvješćivanje potrebe za jezičnim znanjem;
- suzbijanje straha od jezika;
- osvješćivanje razlika između standardnoga jezika i zavičajnih idioma;
- postupno usvajanje hrvatskoga jezičnog standarda.

Radi usklađivanja programskih zahtjeva sa zakonitostima jezično-intelektualnoga razvoja, znatno je svrhovitije učenika od prvoga do četvrtoga razreda osposobljivati za praktično služenje hrvatskim jezikom, posebno jezičnim normama, nego ga učiti jezikoslovnim pojmovima te normama i pravilima na teorijskoj razini.

Zadaće nastavnoga područja *jezično izražavanje*:

- razvoj sposobnosti izražavanja doživljaja, osjećaja, misli i stavova;
- stvaranje navika uporabe pravogovornih (ortoepskih) i pravopisnih (ortografskih) norma;
- ostvarivanje uspješne usmene i pisane komunikacije.

Zadaće nastavnoga područja *književnost*:

- spoznavanje i doživljavanje, tj. primanje (recepcija) književnih djela;
- razvijanje osjetljivosti za književnu riječ;
- razvijanje čitateljskih potreba;
- stvaranje čitateljskih navika;
- osposobljivanje za samostalno čitanje i primanje (recepciju) književnih djela.

Zadaće nastavnoga područja *medijska kultura*:

- osposobljivanje za komunikaciju s medijima: kazalištem, filmom, radijem, tiskom, stripom, računalom;
- primanje (recepcija) kazališne predstave, filma, radijske i televizijske emisije;
- osposobljivanje za vrjednovanje radijskih i televizijskih emisija te filmskih ostvarenja.

RAZREDNA NASTAVA

1. RAZRED

Početno čitanje i pisanje osobitost je prvoga razreda i provodi se cijele školske godine.

NASTAVNO PODRUČJE:
POČETNO ČITANJE I PISANJE

TEME

1. Priprema za početno čitanje i pisanje

Ključni pojmovi: riječ.

Obrazovna postignuća: globalno čitanje i zapamćivanje slike riječi; globalno čitanje i otkrivanje smisla pročitanih skupova riječi i rečenica; zamjećivanje glasova na početku, u sredini i na kraju riječi; stvaranje rima na zadani poticaj; rastavljanje rečenica na riječi.

2. Svladavanje glasova i slova

Ključni pojmovi: slovo, čitanje.

Obrazovna postignuća: prepoznavanje tiskanih slova (grafema) i povezivanje s glasom (fonemom); povezivanje glasova i slova u cjelovitu riječ; otkrivanje značenja riječi.

3. Početno čitanje

Ključni pojmovi: globalno čitanje, analitičko-sintetičko čitanje.

Obrazovna postignuća: globalno čitanje riječi; glasovna analiza i sinteza riječi; analitičko - sintetičko čitanje kraćih rečenica i tekstova.

4. Početno pisanje tiskanih slova (latinično pismo)

Ključni pojmovi: veliko i malo tiskano slovo; napisana riječ i rečenica; abeceda tiskanih slova; glasovna abeceda.

Obrazovna postignuća: pisanje slova, riječi i rečenica velikim tiskanim slovima.

5. Početno pisanje pisanih slova (latinično pismo)

Ključni pojmovi: veliko i malo pisano slovo, abeceda pisanih slova.

Obrazovna postignuća: pravilno pisanje slova; riječi i rečenica pisanim slovima.

NASTAVNO PODRUČJE:
JEZIK

TEME

1. Glas, slovo, riječ

Ključni pojmovi: glas, slovo, riječ.

Obrazovna postignuća: razumjeti i razlikovati pojmove glas, slovo, riječ.

2. Izgovor i pisanje glasova

Ključni pojmovi i nazivi: glas.

Obrazovna postignuća: pravilno izgovarati i zapisivati sve glasove u riječima, s osobitom pozornošću na one koje većina učenika teže zamjećuje i razlikuje (*š, ć, dž, đ, lj, nj,* potom *ije/je*).

3. Rečenica

Ključni pojmovi: rečenica.

Obrazovna postignuća: razumjeti pojam rečenica u komunikacijskim situacijama; samostalno izgovarati i napisati rečenicu; prepoznati prema intonaciji i interpunkciji te samostalno upotrebljavati izjavnu, upitnu i uskličnu rečenicu.

4. Interpunkcija

Ključni pojmovi: kraj rečenice, točka, upitnik, uskličnik.

Obrazovna postignuća: označiti kraj izjavne rečenice točkom; rabiti upitnik na kraju jednostavne upitne i uskličnik na kraju jednostavne usklične rečenice.

5. Veliko početno slovo

Ključni pojmovi: veliko početno slovo, malo početno slovo.

Obrazovna postignuća: znati da se velikim početnim slovom uvijek piše početna riječ u rečenici i sva imena; primjenjivati pravilo o pisanju velikoga početnoga slova na početku rečenice, u imenima i prezimenima ljudi, te u imenu mjesta u kojem učenik živi.

NASTAVNO PODRUČJE:
JEZIČNO IZRAŽAVNJE

TEME

1. Slušanje i govorenje

Ključni pojmovi: slušanje i govorenje.

Obrazovna postignuća: slušati sugovornika; govoriti, primiti kraću slušnu poruku; saslušati i primiti dulju slušnu poruku (priče, interpretativno čitanje književnih tekstova).

2. Postavljanje pitanja i davanje odgovora (razgovor)

Ključni pojmovi: razgovor, pitanje, odgovor.

Obrazovna postignuća: poštivati pravila pristojnoga razgovaranja (komuniciranja); znati oblikovati pitanje i oblikovati odgovor.

3. Stvaranje nizova riječi

Ključni pojmovi: niz riječi.

Obrazovna postignuća: pridružiti nekoj riječi druge riječi na temelju zadanoga poticaja (riječi kojima imenujemo odjeću, kojima naglašavamo kakva je odjeća, riječi kojima možemo reći da sunce jako grije itd.).

4. Sastavljanje rečenica od zadanih nizova riječi

Ključni pojmovi: niz riječi, rečenica.

Obrazovna postignuća: sastavljati rečenicu od zadanoga niza riječi.

5. Dopunjavanje rečenica

Ključni pojmovi: dopunjavanje rečenica.

Obrazovna postignuća: dopuniti rečenicu riječju koja nedostaje na različitim sintaktičkim mjestima.

6. Pripovijedanje

Ključni pojmovi: pripovijedanje.

Obrazovna postignuća: samostalno pripovijedati prema poticaju slike ili niza slika, vlastita iskustva ili zamišljanja.

7. Čitanje

Ključni pojmovi: tekst, čitanje.

Obrazovna postignuća: čitati i otkriti poruku u pročitanome tekstu; čitati glasno s točnom intonacijom izgovornih cjelina i rečenice; usavršavati vještinu čitanja.

8. Pisanje

Ključni pojmovi: pisanje.

Obrazovna postignuća: samostalno oblikovati kraću pisanu poruku.

9. Pisanje - poštivanje pravopisne norme

Ključni pojmovi: veliko slovo na početku rečenice, točka, upitnik, uskličnik.

Obrazovna postignuća: slušanjem određivati rečenične granice i pisati ih u skladu s pravopisnom normom; uvježbati pisanje i izgovor najčešćih riječi u kojima se pojavljuju glasovi *č, ć, đ, dž, ije/je* prema popisu riječi.

NASTAVNO PODRUČJE:
KNJIŽEVNOST

TEME

1. Priča

Ključni pojmovi: priča.

Obrazovna postignuća: ostvariti vezu (komunikaciju) s kratkim proznim djelima potaknutu pitanjima zatvorenoga i otvorenoga tipa; spoznati, doživjeti i iskazati doživljaj kratke priče stilski i sadržajno primjerene učeniku.

2. Pjesma

Ključni pojmovi: pjesma.

Obrazovna postignuća: spoznati, doživjeti i iskazati doživljaj kratke pjesme, stilski i sadržajno primjerene učeniku; po obliku razlikovati pjesmu od proznoga teksta.

3. Lik

Ključni pojmovi: lik

Obrazovna postignuća: zamijetiti i međusobno razlikovati likove u priči; zapaziti osnovne etičke osobine: dobar-loš.

4. Lutkarski igrokaz

Ključni pojmovi: igrokaz, pozornica, gledalište.

Obrazovna postignuća: spoznati i doživjeti (recepcija) kraće igrokaze, stilski i sadržajno primjerene djetetu; razlikovati igrokaz kao tekst namijenjen izvođenju na pozornici.

5. Slikovnica

Ključni pojmovi: slikovnica, slika, tekst.

Obrazovna postignuća: spoznati i doživjeti (recepcija) kratke slikovnice, stilski i sadržajno primjerene djetetu; razlikovati slikovnicu od drugih knjiga zbog povezanosti slike i teksta.

Popis lektire: (izabrati 4 djela, obavezno prvo)

1. Jacob i Wilhelm Grimm: *Bajke* (izbor)
2. Zvonimir Balog: *Male priče o velikim slovima*
3. Grigor Vitez: *A zašto ne bi*
4. Ljudevit Bauer: *Tri medvjeda i gitara*
5. Sunčana Škrinjarić: *Kako sanjaju stvari* ili *Plesna haljina žutog maslačka*
6. Jens Sigsgaard: *Pale sam na svijetu*
7. Ewa Janikovszky: *Baš se veselim* ili *Znaš li i ti* ili *Da sam odrastao* ili *Kako da odgovorim*
8. Željka Horvat-Vukelja: *Hrabrica* ili *Zdenko Slovojed* ili *Slikopriče* ili *Leteći glasovir* ili *Petra uči plivati*
9. Sonja Zubović: *Kako se gleda abeceda*
10. Ivanka Borovac: *Životinjska abeceda*
11. Stanislav Femenić: *Idi pa vidi*
12. Svjetlan Junaković: *Dome, slatki dome*
13. Jean-Baptiste Baronian: *Figaro, mačak koji je hrkao*
14. Ana Đokić-Pongrašić: *Nemaš pojma, Grizlijane*

NASTAVNO PODRUČJE:
MEDIJSKA KULTURA

TEME

1. Animirani film

Ključni pojmovi: lutkarski film, crtani film.

Obrazovna postignuća: primanje kratkih lutkarskih i crtanih filmova stilski sadržajno primjerenih djetetu; razlikovati lutkarski i crtani film.

2. Lutkarska predstava

Ključni pojmovi: lutka, lutkarska predstava.

Obrazovna postignuća: doživjeti lutkarsku predstavu; navesti glavne likove; oživiti scensku lutku; izvesti kraći ulomak igrokaza.

3. Knjižnica
Ključni pojmovi: školska knjižnica, mjesna knjižnica, knjižničar.
Obrazovna postignuća: upoznati školsku i mjesnu knjižnicu; naučiti posuđivati, čuvati i vraćati knjige; razlikovati knjižnicu od knjižare.

Popis filmova:
1. B. Kolar: *Vau-vau*
2. M. Jović i S. Fabrio: *Pale sam na svijetu*
3. N. Kostelac: *Crvenkapica*
4. B. Ranitović: *Srce u snijegu*
5. N. Park: *Krive hlače*
6. B. Dovniković i A. Marks: *Tvrdoglavo mače* ili *Bijela priča* ili *Tko je Videku napravio košuljicu*
7. Filmovi iz serije kratkih animiranih i komičnih filmova o Loleku i Boleku, Tomu i Jerryju, Mickeyu Mouseu, Profesoru Baltazaru i Ch. Chaplinu

2. RAZRED

NASTAVNO PODRUČJE:
JEZIK
TEME

1. Imenice
Ključni pojmovi: imenice.
Obrazovna postignuća: razumjeti imenice kao riječi kojima imenujemo sve što nas okružuje; razlikovati imenice među drugim riječima u govornoj i pisanoj komunikaciji.

2. Veliko početno slovo
Ključni pojmovi: imena, veliko početno slovo.
Obrazovna postignuća: naučiti pisati veliko početno slovo u imenima s kojima učenik dolazi u doticaj (jednočlanima i višečlanima), imenima ulica i trgova te naseljenih mjesta.

3. Rečenice
Ključni pojmovi: izjavna rečenica, upitna rečenica, usklična rečenica, jesna rečenica, niječna rečenica.
Obrazovna postignuća: prepoznati i razlikovati izjavnu, upitnu i uskličnu rečenicu; prepoznati i razlikovati jesnu (potvrdnu) i niječnu (negiranu) rečenicu.

4. Red riječi u rečenici
Ključni pojmovi: rečenica, red riječi.
Obrazovna postignuća: povezivati riječi u smislenu, jasnu i razumljivu cjelinu.

5. Otvornici, zatvornici, slog
Ključni pojmovi: otvornici, zatvornici, slog.
Obrazovna postignuća: razlikovati otvornike i zatvornike; rastavljati riječi na slogove; odrediti broj slogova u riječi prema broju otvornika.

6. Rastavljanje riječi na kraju retka, spojnica
Ključni pojmovi: spojnica.
Obrazovna postignuća: pravilno rastavljati riječi na kraju retka; naučiti pravopisni znak spojnicu i rabiti ju.

7. Skupovi ije/je/e/i
Ključni pojmovi: ije, je, riječ.
Obrazovna postignuća: pravilno izgovarati i pisati skupove ije/je/e/i u češće rabljenim riječima.

8. Pisanje niječnica
Ključni pojmovi: niječnice, *ne* i *ni*.
Obrazovna postignuća: pravilno izgovarati i pisati niječnice (riječce *ne* i *ni*) u niječnim izjavnim rečenicama.

9. Pisanje riječce *li*
Ključni pojmovi: riječca *li*.
Obrazovna postignuća: pravilno izgovarati i pisati riječcu *li* u upitnim rečenicama.

NASTAVNO PODRUČJE:
JEZIČNO IZRAŽAVANJE
TEME

1. Slušanje sugovornika i govorenje - telefonski razgovor
Ključni pojmovi: govornik, sugovornik.
Obrazovna postignuća: uljudno razgovarati i slušati sugovornika u telefonskome razgovoru; razlikovati razgovor i telefonski razgovor; postavljati pitanja i odgovarati na pitanja.

2. Pripovijedanje prema poticaju
Ključni pojmovi: pripovijedanje.
Obrazovna postignuća: oblikovati i ispričati kratku priču prema poticaju; uočavati nejezične sastavnice u komunikaciji.

3. Opisivanje
Ključni pojmovi: opisivanje, opis.
Obrazovna postignuća: zapažati pojedinosti u promatranju (primjerice predmeta, lika cvijeta...), opisati lik prema planu opisa; opisati predmet prema planu opisa.

4. Obavijest
Ključni pojmovi: obavijest.
Obrazovna postignuća: ovladati pojmom *obavijesti*; oblikovati usmenu i pisanu obavijest.

5. Izvješćivanje o prošlome događaju
Ključni pojmovi: usmeno izvješćivanje, prošli događaj.
Obrazovna postignuća: usmeno izvještavati o prošlome događaju bez suvišnih pojedinosti.

6. Izvješćivanje o obavljenome zadatku
Ključni pojmovi: izvješćivanje.
Obrazovna postignuća: izvještavati o zadatku, obavljenome ili onome koji će se tek obaviti, držeći se kronološkoga slijeda događaja.

7. Izražajno čitanje (interpretativno)
Ključni pojmovi: izražajno čitanje.
Obrazovna postignuća: glasno čitati ulomke svakoga obrađenoga književnoumjetničkoga teksta; obratiti potrebnu pozornost na govorne vrjednote jezika.

8. Pisanje čestitke i razglednice
Ključni pojmovi: čestitka, razglednica.
Obrazovna postignuća: oblikovati pisanu poruku koja se uobičajeno upućuje primatelju kao razglednica i čestitka; poštivati pravopisnu normu.

9. Stvaralačko pisanje - sastavak
Ključni pojmovi: sastavak.
Obrazovna postignuća: samostalno pisati kraće vezane tekstove - sastavke prema zadanome poticaju.

10. Pisanje - poštivanje pravopisne norme
Ključni pojmovi: veliko slovo - višečlana vlastita imena, niječnice, točka, upitnik, uskličnik.
Obrazovna postignuća: osvješćivati i primjenjivati prethodna znanja i vještine; pisati višečlana vlastita imena, niječnicu u skladu s pravopisnom normom; uvježbati pisanje i izgovor najčešćih riječi u kojima se pojavljuju glasovi *č*, *ć*, *đ*, *dž*, *ije/je* prema popisu riječi.

NASTAVNO PODRUČJE:
KNJIŽEVNOST
TEME

1. Dijelovi pjesme
Ključni pojmovi: pjesma, kitica, stih, pjesnička slika.
Obrazovna postignuća: razlikovati dijelove pjesme: kiticu i stih; primati (recepcija) pjesme i pojedine pjesničke slike stilski i sadržajno primjerene učeniku.

2. Redoslijed događaja u priči
Ključni pojmovi: redoslijed događaja.
Obrazovna postignuća: zamijetiti uzročno-posljedičnu i vremensku povezanost događaja u priči; primiri tekstove s jasnim fabulativnim tijekom stilski i sadržajno primjerene učeniku.

3. Glavni i sporedni likovi
Ključni pojmovi: glavni lik, sporedni lik.
Obrazovna postignuća: razlikovati glavne i sporedne likove; zamijetiti važne pojedinosti o likovima: osnovne etičke osobine (npr. hrabar-kukavica, marljiv-lijen).

4. Bajka
Ključni pojmovi: bajka.
Obrazovna postignuća: razlikovati bajku među drugim djelima kao priču o čudesnim događajima i likovima.

5. Igrokaz
Ključni pojmovi: igrokaz, glumac, uloga, gluma.
Obrazovna postignuća: ostvarivanje igrokaza primjerenih učeniku; u izvedenome igrokazu razlikovati glumca, ulogu i glumu.

Popis lektire: (izabrati 5 djela, obavezno prvo)
1. Hans Christian Andersen: *Bajke* (izbor)
2. Ratko Zvrko: Grga *Čvarak*
3. Karel Čapek: *Poštarska bajka*
4. Carlo Collodi: *Pinokio*
5. Alan Aleksander Milne: *Medo Winnie zvani Pooh*
6. Dubravko Horvatić: *Stanari u slonu*
7. Nevenka Videk: *Pismo iz Zelengrada*
8. Nada Iveljić: *Nebeske barke* ili *Pronađeno blago* ili *Božićna bajka*
9. Želimir Hercigonja: *Poštar zeko Brzonogi* ili *Prašnjavko* ili *Kjel crna labud ptica* ili *Vodenjak i stara kruška*
10. Andrea Peterlik-Huseinović: *Plavo nebo* ili *Ciconia ciconia*
11. Desa Muck: *Anica i sportski dan* ili *Anica i čarobnica Lili*
12. Ela Peroci: *Djeco, laku noć (izbor)*
13. Ivica Bednjanec: *Male ljubavi*
14. Mila Željeznjak: *Sretne priče*
15. Božidar Prosenjak: *Miš*
16. Hrvoje Kovačević: *General Kiro miš*
17. Larisa Mravunac: *Dječak u zvjezdanim čizmama*
18. Charles Perrault: Bajke (izbor: *Vile, Kraljević Čuperak, Mačak u čizmama Pepeljuga,* ili *Ljepotica i zvijer* Mme Leprimce de Beaumont koja se redovito tiska pod Perraultovim imenom.)
19. Nada Zidar-Bogadi: *Sretni cvrčak*

NASTAVNO PODRUČJE:
MEDIJSKA KULTURA
TEME

1. Filmska priča
Ključni pojmovi: filmska priča, slijed događaja, lik u filmu.
Obrazovna postignuća: primati (recepcija) primjerene dječje filmove; zamijetiti i odrediti slijed događaja u filmu; ispričati filmsku priču kratkoga crtanoga filma; razlikovati glavne i sporedne likove u filmu.

2. Kazalište
Ključni pojmovi: kazališna predstava, pozornica, gledalište.
Obrazovna postignuća: primati (recepcija) nekoliko primjerenih kazališnih predstava (prema mogućnosti); razlikovati kazališnu predstavu od filma; razlikovati pozornicu od gledališta.

3. Televizija
Ključni pojmovi: televizija, televizijski program, televizijska emisija.
Obrazovna postignuća: izdvojiti iz televizijskoga programa najdražu emisiju, pogledati ju i razgovarati o njoj.

4. Dječji časopisi
Ključni pojmovi: dječji časopisi, strip.
Obrazovna postignuća: upoznavati neke dječje časopise i stripove u njima, čitati ih, razlikovati ih od ostaloga tiska.

Popis filmova:
1. Vrbanić: *Svi crteži grada*
2. D. Vukotić: *Kauboj Jimmy*
3. Z. Grgić: *Posjet iz Svemira*
4. A. Marks: *Kako je Ana kupila kruh*
5. M. Lovrić: *Putovanje plavog lonca*
6. M. Lovrić: *Ružno pače*
7. Lj. Jojić: *Svinjar*
8. Lj. Jojić: *Kraljevna na zrnu graška*
9. K. Golik: *Gliša, Raka i Njaka*
10. M. Jović I S. Fabrio: *Metla i Metlenko*
11. W. Disney: *Snjeguljica i sedam patuljaka* ili *Pinokio*
12. Filmovi iz serije kratkih animiranih i komičnih filmova o Loleku i Boleku, Tomu i Jerryju, Mickeyu Mouseu, profesoru Baltazaru, Ch. Chaplinu
13. Televizijske emisije s tematikom doma, škole i zavičaja

3. RAZRED

NASTAVNO PODRUČJE:
JEZIK

TEME

1. Imenice
Ključni pojmovi: vrste riječi, opće imenice, vlastite imenice, jednina/množina.
Obrazovna postignuća: razumjeti pojam imenice kao vrste riječi; razlikovati opće i vlastite imenice; razlikovati jedninu i množinu imenica.

2. Veliko početno slovo
Ključni pojmovi: imenica, veliko početno slovo.
Obrazovna postignuća: primjenjivati pravilo o pisanju višečlanih vlastitih imenica u pisanju imena voda i gora u zavičaju, nebeskih tijela, naseljenih mjesta koja učenik poznaje, nazivima ustanova i poduzeća, škola, kazališta.

3. Umanjenice i uvećanice
Ključni pojmovi: umanjenice, uvećanice.
Obrazovna postignuća: prepoznati umanjenice i uvećanice kao vrste imenica.

4. Izgovor i pisanje *č* i *ć* u umanjenicama i uvećanicama
Ključni pojmovi: glas *č*, glas *ć*.
Obrazovna postignuća: pravilno izgovarati i pisati *č* i *ć* u umanjenicama na *-ić, -čić, -čica*, u uvećanicama na *-čina*.

5. Skupovi *ije/je/e/i* u umanjenicama i uvećanicama
Ključni pojmovi: 0.
Obrazovna postignuća: pravilan izgovor i pisanje *ije/je/e/i* u češće rabljenim umanjenicama i uvećanicama.

6. Glagoli
Ključni pojmovi: glagoli.
Obrazovna postignuća: razlikovati glagole kao riječi kojima izričemo što tko radi ili što se događa; prepoznati glagol u rečenici prema pitanjima što netko radi, što se događa.

7. Pridjevi
Ključna pojmovi: pridjevi.
Obrazovna postignuća: razlikovati pridjeve kao riječi koje opisuju imenicu i odgovaraju na pitanje - kakvo je što, čije je što.

8. Dvotočje i zarez u nabrajanju
Ključni pojmovi: nabrajanje, dvotočje, zarez.
Obrazovna postignuća: upoznati dvotočje i zarez kao interpunkcijske znakove, pravilno ih rabiti u nabrajanju.

9. Kratice
Ključni pojmovi: kratice.
Obrazovna postignuća: pravilno pisati opće kratice: *r., uč., itd., npr.*, te češće oznake za mjere.

NASTAVNO PODRUČJE:
JEZIČNO IZRAŽAVANJE

TEME

1. Slušanje i govorenje
Ključni pojmovi: samostalni govorni nastup i razgovor.
Obrazovna postignuća: razlikovati samostalni govorni nastup (monolog) od razgovora (dijaloga); uljudno i prikladno sudjelovati u svakodnevnim različitim dijaloškim komunikacijskim situacijama; ostvariti kraći samostalni govorni nastup; zamijetiti ulogu neverbalne komunikacije.

2. Sporazumijevanje hrvatskim književnim jezikom
Ključni pojmovi: sporazumijevanje, razgovor, samostalni govor poruka.
Obrazovna postignuća: ovladati pojmovima govornik, sugovornik, slušatelj, poruka.

3. Pripovijedanje
Ključni pojmovi: stvarni događaj, nestvarni događaj.
Obrazovna postignuća: razlikovati zamišljeni događaj od stvarnoga; pripovijedati o stvarnome i zamišljenome događaju.

4. Stvaranje zajedničke priče prema poticaju
Ključni pojmovi i nazivi: zajednička priča prema poticaju.
Obrazovna postignuća: sudjelovati u stvaranju zajedničke priče prema zadanome poticaju oblikujući

jedan ili nekoliko događaja, poštujući uzročno-posljedične veze.

5. Obavijest
Ključni pojmovi: obavijest.
Obrazovna postignuća: razlikovati obavijest kao vrstu teksta čije su sastavnice provjerljive i istoznačne za sve primatelje - ovladati pojmom; oblikovati kraću obavijest.

6. Izvješćivanje o obavljenome zadatku
Ključni pojmovi: izvješćivanje.
Obrazovna postignuća: izvještavati o obavljenome zadatku držeći se kronološkoga slijeda događaja.

7. Stvaralačko pisanje - oblikovanje kraćega sastavka
Ključni pojmovi: uvod, glavni dio, zaključak u sastavku.
Obrazovna postignuća: oblikovati i pisati sastavak uz poticaj i bez njega.

8. Čitanje po ulogama
Ključni pojmovi: čitanje po ulogama.
Obrazovna postignuća: izražajno glasno čitati dramski tekst (igrokaz) poštujući vrjednote govorenoga jezika; sudjelovati u dramskim improvizacijama.

9. Rasprava
Ključni pojmovi: rasprava, raspravljanje.
Obrazovna postignuća: sudjelovati u raspravi poštujući uljudbena pravila; pridržavati se teme, poštujući tuđe i iznoseći vlastito mišljenje.

10. Pisanje - poštivanje pravopisne norme
Ključni pojmovi: veliko slovo (višečlana vlastita imena voda, gora, naseljenih mjesta u zavičaju poznatih učeniku), skupovi *ije/je* u poznatim umanjenicama i uvećanicama, *č* i *ć* u umanjenicama i uvećanicama, kratice.
Obrazovna postignuća: osvješćivati i primjenjivati prethodna znanja i vještine; pisati veliko slovo višečlanih vlastitih imena voda i gora, naseljenih mjesta u zavičaju poznatih učeniku u skladu s pravopisnom normom; uvježbati pisanje i izgovor najčešćih riječi u kojima se pojavljuju glasovi *č, ć, đ, dž, ije/je* prema popisu riječi.

NASTAVNO PODRUČJE:
KNJIŽEVNOST
TEME

1. Tema u poeziji i prozi
Ključni pojmovi: tema.
Obrazovna postignuća: zamjećivanje i izdvajanje teme u proznome i poetskome tekstu.

2. Ponavljanja u stihu, kitici i pjesmi
Ključni pojmovi: ritam, srok/rima.
Obrazovna postignuća: zamijetiti ponavljanja u stihu, kitici i pjesmi radi isticanja i naglašavanja neke ideje ili zvučnoga doživljaja pjesme; slušno i vidno zamjećivanje sroka.

3. Šaljiva pjesma
Ključni pojmovi: šaljiva pjesma.
Obrazovna postignuća: primati šaljive pjesme (recepcija); razlikovati šaljivu pjesmu među drugim pjesmama.

4. Povezanost događaja s vremenom, mjestom i likom
Ključni pojmovi: događaj, lik, vrijeme radnje, mjesto radnje.
Obrazovna postignuća: povezati događaje i likove proznoga teksta s vremenom radnje i mjestom.

5. Izgled i ponašanje lika
Ključni pojmovi: obilježja lika.
Obrazovna postignuća: odrediti osnovna obilježja lika prema izgledu, ponašanju i govoru.

6. Usporedba
Ključni pojmovi i nazivi: usporedba.
Obrazovna postignuća: uočiti uspoređivanje dvaju pojmova po sličnosti.

7. Pripovijetka
Ključni pojmovi i nazivi: pripovijetka.
Obrazovna postignuća: razlikovati pripovijetku od bajke u stvarnim događajima i likovima nasuprot nestvarnima.

8. Basna
Ključni pojmovi: basna, pouka.
Obrazovna postignuća: primati basnu (recepcija); zamijetiti osobine likova; uopćiti zaključak basne u obliku pouke; zamijetiti pripisivanje ljudskih osobina drugim živim bićima i stvarima.

9. Dječji roman
Ključni pojmovi: dječji roman.
Obrazovna postignuća: prepoznati dječji roman kao opširniji prozni tekst o djeci i njihovim pustolovinama.

Popis lektire: (izabrati 7 djela, obavezna prva dva)
1. Mato Lovrak: *Vlak u snijegu*
2. Ivana Brlić-Mažuranić: *Čudnovate zgode šegrta Hlapića*
3. Luko Paljetak: *Miševi i mačke naglavačke*
4. Vladimir Nazor: *Bijeli jelen*
5. Dubravko Horvatić: *Grički top*
6. Sanja Polak: *Dnevnik Pauline P.* ili *Drugi dnevnik Pauline P.*

7. Sanja Pilić: *Nemam vremena* ili *E baš mi nije žao* ili *Hoću i ja*
8. Stanislav Femenić: *Ludi kamen*
9. Hugh Lofting: *Pripovijest o doktoru Dolittleu*
10. Nada Iveljić: *Šestinski kišobran* ili *Čuvarice novih krovova*
11. Božidar Prosenjak: *Sijač sreće*
12. Gianni Rodari: *Putovanje Plave strijele* ili *Čipolino*
13. Hrvatske narodne bajke
14. James M. Barrie: *Petar Pan*
15. Slavko Kolar: *Jurnjava na motoru*
16. Frank Lyman Baum: *Čarobnjak iz Oza*
17. Otfried Preussler: *Mali vodenjak ili Mala vještica*
18. Elwyn Brooks White: *Paukova mreža*
19. Dragutin Horkić: *Čađave zgode*
20. *Basne* (izbor)

NASTAVNO PODRUČJE:

MEDIJSKA KULTURA

TEME

1. Dječji film

Ključni pojmovi i nazivi: dječji film, glumac.
Obrazovna postignuća: primati primjerene dječje filmove (recepcija); razlikovati igrani film za djecu od animiranoga filma; ispričati filmsku priču.

2. Radijska emisija

Ključni pojmovi: radijska emisija za djecu.
Obrazovna postignća: primati radijsku emisiju za djecu (recepcija); raspravljati o njoj; zamijetiti zvučna izražajna sredstva.

3. Knjižnica - korištenje enciklopedije

Ključni pojmovi: dječja enciklopedija, sadržaj/kazalo, abecedni red.
Obrazovna postignuća: pronaći traženu obavijest u dječjoj enciklopediji služeći se kazalom i abecednim redom.

Popis filmova:

1. Z. Grgić, A. Zaninović, B. Kolar: *Izbor filmova o profesoru Baltazaru*
2. M. Blažeković: *Palčić*
3. D. Vunak: *Mali vlak*
4. B. Dovniković, A. Marks: *Dva miša*
5. Lj. Heidler: *Lisica i gavran* ili *Lisica i roda* ili *Lav i miš*
6. M. Blažeković: *Čudnovate zgode šegrta Hlapića*
7. M. Relja: *Vlak u snijegu*
8. V. Fleming: *Čarobnjak iz Oza*
9. A. Adamson, V. Jenson: *Schrek*
10. R. Minkoff: *Velika pustolovina Stuarta Maloga*

4. RAZRED

NASTAVNO PODRUČJE:

JEZIK

TEME

1. Imenice

Ključni pojmovi: vrste riječi, muški rod, ženski rod, srednji rod.
Obrazovna postignuća: odrediti imenice kao vrstu riječi; razlikovati muški, ženski i srednji rod, jedninu i množinu imenica.

2. Glagoli

Ključni pojmovi: glagoli.
Obrazovna postignuća: razlikovati glagole od drugih riječi u govorenju i pisanju, odrediti ih kao vrstu riječi; znati da glagolima iskazujemo tko radi, što radi ili što se događa.

3. Izricanje prošlosti, sadašnjosti i budućnosti

Ključni pojmovi: prošlost, sadašnjost, budućnost.
Obrazovna postignuća: prepoznati prošlu, sadašnju i buduću glagolsku radnju.

4. Pridjevi

Ključni pojmovi: opisni pridjevi, posvojni pridjevi.
Obrazovna postignuća: razlikovati pridjeve kao vrstu riječi; međusobno razlikovati opisne i posvojne pridjeve.

5. Upravni i neupravni govor

Ključni pojmovi: upravni i neupravni govor.
Obrazovna postignuća: razlikovati upravni od neupravnog govora; služiti se upravnim i neupravnim govorom u govorenju i pisanju.

6. Veliko početno slovo

Ključni pojmovi: veliko početno slovo, naziv.
Obrazovna postignuća: primjenjivati pravila o pisanju velikoga početnoga slova u višečlanim nazivima.

7. Kratice

Ključni pojmovi: kratice.
Obrazovna postignuća: pravilno pisati kratice poznatijih višečlanih naziva.

8. Izgovor i pisanje *č, ć, dž, đ, lj, nj, ije/je/e/i*

Ključni pojmovi: izgovor glasa, pisanje glasa.
Obrazovna postignuća: pravilno izgovarati i pisati *č, ć, dž, đ, lj* i *nj, ije/je/e/i* u češće rabljenim riječima.

9. Pisanje posvojnih pridjeva izvedenih od vlastitih imena

Ključni pojmovi: pridjevi izvedeni od vlastitih imena.
Obrazovna postignuća: primjenjivati pravila o pisanju velikoga i maloga početnoga slova u pridjevima izvedenim od vlastitih imena.

10. Književni jezik i zavičajni govor

Ključni pojmovi: književni jezik, zavičajni govor, narječje.

Obrazovna postignuća: razlikovati književni jezik od zavičajnoga govora; odrediti svoj zavičajni govor u odnosu na jedno od tri narječja hrvatskoga jezika; usmeno i pisano komunicirati na svome zavičajnome govoru.

NASTAVNO PODRUČJE: JEZIČNO IZRAŽAVANJE

TEME

1. Pripovijedanje

Ključni pojmovi i nazivi: pripovijedanje.

Obrazovna postignuća: tečno i samostalno pripovijedati o stvarnome i zamišljenome budućem događaju.

2. Sažimanje pripovjednih tekstova

Ključni pojmovi: događaj, sažimanje, sažetak.

Obrazovna postignuća: zamjećivati i izdvajati događaj u pripovjednome tekstu i važne pojedinosti u događaju; sažeto prepričavati događaj uključujući bitne pojedinosti za razumijevanje teksta; samostalno oblikovati sažetak.

3. Samostalno stvaranje priče

Ključni pojmovi: sastavak, događaj, likovi.

Obrazovna postignuća: samostalno stvarati priču prema ponuđenomu sažetku; samostalno pisati sastavak (stvaralačko pisanje).

4. Opisivanje

Ključni pojmovi: stvaran opis, slikovit opis.

Obrazovna postignuća: razlikovati stvaran i slikovit opis; opisivati prema planu (usmeno i pisano).

5. Sporazumijevanje

Ključni pojmovi: govorno i negovorno sporazumijevanje.

Obrazovna postignuća: razumjeti govorenu i negovorenu poruku; samostalno oblikovati govornu i negovorenu poruku; uočiti i prepoznati vrjednote govorenoga jezika; uočiti i prepoznati nejezične elemente u sporazumijevanju (pokreti).

6. Pisanje - pismo

Ključni pojmovi: pismo.

Obrazovna posignuća: pisati pismo poštujući uljudbena pravila i formu.

7. Izražajno čitanje

Ključni pojmovi: rečenična intonacija, rečenični naglasak.

Obrazovna postignuća: izražajno čitati i razumjeti pročitano; glasno čitati poštujući rečenični naglasak i intonaciju te ostale vrjednote govorenoga jezika.

8. Rasprava

Ključni pojmovi: raspravljanje, rasprava.

Obrazovna posignuća: sudjelovati u raspravi poštujući uljudbena pravila; pridržavati se teme izražavajući svoje osjećaje i raspoloženje.

9. Pisanje - poštivanje pravopisne norme

Ključni pojmovi: veliko slovo (posvojni pridjevi od vlastitih imena na *-ov, -ev, -in*); kratice poznatijih višečlanih naziva.

Obrazovna posignuća: pisati osvješćivati i primjenjivati prethodna znanja i vještine; pisati veliko slovo (posvojni pridjevi od vlastitih imena *-ov, -ev, -in*) u skladu s pravopisnom normom; uvježbati pisanje i izgovor najčešćih riječi u kojima se pojavljuju glasovi *č, ć, đ, dž, ije/je* prema popisu riječi; pisati kratice poznatijih višečlanih naziva.

NASTAVNO PODRUČJE: KNJIŽEVNOST

TEME

1. Određivanje teme u poeziji i prozi

Ključni pojmovi: tema.

Obrazovna postignuća: primati tekstove primjerene učeniku (recepcija); zamijetiti i odrediti temu; određivati pojedinosti u tematsko - sadržajnome sloju.

2. Vidni i slušni doživljaj

Ključni pojmovi: vidni i slušni doživljaj.

Obrazovna postignuća: primati (recepcija) prozne i poetske tekstove u cjelini i pojedine pjesničke slike primjerene učeniku; zamijetiti i izdvojiti vidne i slušne pjesničke slike.

3. Ritam u pjesmi

Ključni pojmovi: srok, ritam, slog, stih.

Obrazovna postignuća: primati primjerene lirske pjesme (recepcija); zamjećivati pojedinosti zvučnoga sloja pjesme (duljinu stiha prema broju slogova, srok).

4. Uvod, rasplet i zaplet u priči

Ključni pojmovi: uvod, rasplet i zaplet.

Obrazovna postignuća: primati primjerene fabulativne tekstove (recepcija); zamijetiti i razlikovati dijelove fabule (uvod, zaplet, rasplet).

5. Odnosi među likovima

Ključni pojmovi: lik, govor lika, ponašanje lika.

Obrazovna postignuća: primati primjerene prozne tekstove (recepcija); oblikovati i izraziti sud o likovima prema njihovu ponašanju (govor i postupci); pratiti odnose među likovima i raspravljati o njima.

6. Personifikacija

Ključni pojmovi: personifikacija (poosobljenje).

Obrazovna postignuća: upoznati personifikaciju kao pjesničku sliku; stvarati personifikacije na zadani poticaj.

7. Dijelovi teksta

Ključni pojmovi: dijalog, monolog, opis, pripovijedanje.

Obrazovna postignuća: zamjećivati i razlikovati ulogu dijelova proznoga teksta.

8. Književne vrste

Ključni pojmovi: pjesma, bajka, pripovijetka, dječji roman, igrokaz.

Obrazovna postignuća: imenovati i razlikovati osnovna obilježja pjesme, basne, bajke, pripovijetke, dječjeg romana i igrokaza.

Popis lektire: (izabrati 7 djela, obavezna prva dva)

1. Ivana Brlić-Mažuranić: *Regoč* i *Šuma Striborova*
2. Mato Lovrak: *Družba Pere Kvržice*
3. Anto Gardaš: *Duh u močvari* ili *Ljubičasti planet* ili *Izum profesora Leopolda* ili *Bakreni Petar* ili *Tajna zelene pećine* ili *Igračke gospođe Nadine*
4. Erich Kästner: *Emil i detektivi* ili *Tonček i Točkica* ili *Leteći razred* ili *Blizanke*
5. Hrvoje Kovačević: *Tajna Ribljeg Oka* ili *Tajna mačje šape* ili *Tajna Tužnog psa* ili *Tajna graditelja straha* ili *Tajna zlatnog zuba*
6. Slavko Mihalić: *Petrica Kerempuh*
7. Felix Salten: *Bambi*
8. Rudyard Kipling: *Knjiga o džungli*
9. Nikola Pulić: *Ključić oko vrata*
10. Matko Marušić: *Snijeg u Splitu*
11. Johanna Spyri: *Heidi*
12. Jagoda Truhelka: *Zlatni danci*
13. Zlata Kolarić-Kišur: *Moja zlatna dolina*
14. Maja Gluščević: *Bijeg u košari ili Klopka za medvjedića*
15. Nada Mihoković-Kumrić: *Tko vjeruje u rode još*
16. Silvija Šesto: *Bum Tomica* ili *Bum Tomica 2*
17. Zoran Pongrašić: *Mama je kriva za sve*
18. Hrvoje Hitrec: *Eko Eko*
19. Istvan Bekeffi: *Pas zvan gospodin Bozzi*
20. Sanja Lovrenčić: *Esperel, grad malih čuda*
21. Astrid Lindgren: *Pipi Duga Čarapa* ili *Ronja razbojnička kći* ili *Razmo u skitnji*
22. Zvonimir Balog: *Ja magarac* ili *Pusa od Krampusa* ili *Nevidljiva Iva* ili *Zmajevi i vukodlaci*
23. Ludwik Jerzy Kern: *Ferdinand Veličanstveni*
24. Anton van de Velde: *Neobični doživljaji ptića Sovića*
25. Čečuk, Čunčić-Bandov, Horvat-Vukelja, Kolarić-Kišur: *Igrokazi*

NASTAVNO PODRUČJE:

MEDIJSKA KULTURA

TEME

1. Dokumentarni film

Ključni pojmovi: dokumentarni film.

Obrazovna postignuća: primanje primjerenih dokumentarnih filmova (ekološkoga sadržaja, zavičajna tematika) primjerenih učeniku; zamijetiti osnovna obilježja dokumentarnoga filma.

2. Usporedba filma s književnim djelom

Ključni pojmovi: knjiga, film.

Obrazovna postignuća: primati nekoliko dječjih filmova nastalih na književnome predlošku (recepcija); iskazivati vlastiti doživljaj književnog djela i filma; zamijetiti sličnosti i razlike između filma i književnog djela prema kojemu je snimljen.

3. Računalo

Ključni pojmovi: računalo, mreža (internet).

Obrazovna postignuća: razlikovati obavijesne i zabavne mogućnosti računala.

4. Knjižnica - služenje rječnikom i školskim pravopisom

Ključni pojmovi: rječnik, pravopis.

Obrazovna postignuća: pronaći traženu obavijest u školskome rječniku ili pravopisu služeći se kazalom i abecednim redom.

Popis filmova:

1. D. Vukotić: *Krava na Mjesecu*
2. B. Dovniković: *Znatiželja*
3. D. Vukotić: *Piccolo*
4. M. Blažeković: *Čudesna šuma*
5. V. Tadej: Družba *Pere Kvržice*
6. O. Gluščević: *Vuk*
7. B. Marjanović: *Mala čuda velike prirode* (izbor)
8. T. Burto: *Batman*
9. R. Donner: *Superman*

PREDMETNA NASTAVA

5. RAZRED

NASTAVNO PODRUČJE:

JEZIK

TEME

1. Jednoznačnost i višeznačnost riječi

Ključni pojmovi: osnovno značenje riječi, preneseno značenje riječi, jednoznačnost i višeznačnost riječi.

Obrazovna postignuća: razlikovati osnovno značenje riječi i preneseno značenje poznatih riječi; oprimjeriti nekoliko višeznačnih riječi; prikladno primjenjivati višeznačne riječi u jezičnim djelatnostima (slušanju, čitanju, govoru, razgovoru i pisanju).

2. Promjenjive i nepromjenjive vrste riječi

Ključni pojmovi: promjenjive i nepromjenjive riječi, osnova riječi, nastavak.

Obrazovna postignuća: razumijevati temeljnu ulogu promjenjivih i nepromjenjivih riječi u hrvatskome jeziku; zapažati, imenovati i razlikovati poznate promjenjive i nepromjenjive riječi; dijeliti riječi na osnovu i nastavak u primjerima bez glasovnih promjena i umetaka.

3. Glagoli

Ključni pojmovi: glagolska osoba i broj; glagoli kretanja, govorenja.

Obrazovna postignuća: prepoznavati glagolsku osobu i glagolski broj u rečenici; uočavati i rabiti glagole kretanja i govorenja u svim jezičnim djelatnostima.

4. Sklonidba imenica

Ključni pojmovi: sklonidba (deklinacija), nazivi padeža, padežna pitanja.

Obrazovna postignuća: razumijevati temeljnu ulogu padeža u hrvatskome jeziku; znati padežne nazive: nominativ, akuzativ, genitiv, dativ, lokativ, instrumental, vokativ; u rečenici prepoznavati padeže u temeljnim značenjskim ulogama; u određivanju padeže služiti se proširenim padežnim pitanjima (tj. cijelom rečenicom s upitnom zamjenicom i glagolom); u govoru i pismu rabiti padežne oblike (s provedenim glasovnim promjenama) u skladu s normom; ovladati uporabom padeža uz pojedine prijedloge u skladu s normom; prepoznati jednake oblike riječi u različitim padežima.

5. Određeni i neodređeni oblik pridjeva

Ključni pojmovi: određeni i neodređeni oblik pridjeva u nominativu.

Obrazovna postignuća: prepoznati određeni i neodređeni oblik pridjeva u nominativu; samostalno pronalaziti primjere određenih i neodređenih oblika pridjeva u rečenici i tekstu; pravilno rabiti neodređeni oblik pridjeva.

6. Sklonidba pridjeva

Ključni pojmovi: sklonidba pridjeva, padeži.

Obrazovna postignuća: prepoznavati padeže pridjevskih oblika s pomoću proširenoga padažnoga pitanja i imenice s kojom se pridjev slaže; rabiti padežne nastavke odeđenih i neodređenih pridjeva; uočiti jednak glasovni sastav različitih oblika.

7. Stupnjevanje pridjeva

Ključni pojmovi: stupnjevanje i stupnjevi (pozitiv, komparativ, superlativ).

Obrazovna postignuća: imenovati i prepoznati pozitiv, komparativ i superlativ u govorenju i pisanju; prepoznati i razumjeti njihove odnose u stupnjevanju; pravilno rabiti komparativ i superlativ najčešćih pridjeva; moći tvoriti komparative i superlative plodnim načinima (sufiksom *-iji* i prefiksom *naj-*).

8. Brojevi

Ključni pojmovi: glavni i redni brojevi, sklonidba rednih brojeva.

Obrazovna postignuća: prepoznavati glavne i redne brojeve u rečenici; uočavati različite oblike rednih brojeva u rečenici; pisati brojeve u skladu s pravopisom.

9. Zamjenice

Ključni pojmovi: govornik, sugovornik, negovornik.

Obrazovna postignuća: prepoznavanje zamjenice u tekstu; razumijevanje pojma zamjenice kao riječi za zamjenjivanje govornika, sugovornika i negovornika; zamjenjivanje imenica, pridjeva i brojeva.

10. Nepromjenjive vrste riječi: prilozi, prijedlozi, veznici, čestice, usklici

Ključni pojmovi: pojam priloga (prilozi mjesta, vremena, načina), prijedloga, veznici, čestice, usklici.

Obrazovna postignuća: prepoznati priloge, česte prijedloge, veznike, čestice *da, ne, li* i usklike u rečenici; pravilno rabiti prijedloge s(a), k(a), pravilno rabiti priloge *gdje, kamo, kuda,* pravilno rabiti veznike, čestice, usklike u govorenju i pisanju.

11. Predikat

Ključni pojmovi: predikat.

Obrazovna postignuća: prepoznati glagolski predikat kao temeljni dio rečenice; prepoznati glagolski predikat u rečenici u svim glagolskim vremenima; prepoznati i rabiti glagolski predikat.

12. Subjekt

Ključni pojmovi: subjekt, više subjekata, neizrečeni subjekt.

Obrazovna postignuća: samostalno imenovati subjekt izrečen glagolskim oblikom; prepoznavati rečenice s više subjekata kao proširene rečenice s više istovrsnih dijelova; prepoznavati rečenice s neizrečenim subjektom.

13. Veliko početno slovo u nazivima kontinenata, država, zemalja, naroda i naseljenih mjesta

Ključni pojmovi: veliko početno slovo u nazivima kontinenata, država, zemalja, naroda i naseljenih mjesta.

Obrazovna postignuća: primijeniti pravila o pisanju velikoga početnoga slova u nazivima kontinenata, država, zemalja, naroda i naseljenih mjesta na prikladnim primjerima u skladu s pravopisom

14. Hrvatski jezik – prošlost i sadašnjost

Ključni pojmovi: hrvatski književni jezik, uloga književnoga jezika u nacionalnoj kulturi i javnoj djelatnosti.

Obrazovna postignuća: razlikovati zavičajne idiome i književni jezik; osvijestiti postojanje različitih narodnih govora i potrebu njihova njegovanja; razvijati svijest o važnosti pravilnoga pisanja i govorenja hrvatskim književnim jezikom.

15. Hrvatski jezik i dvojezičnost

Ključni pojmovi: materinski jezik, drugi jezik, dvojezičnost, službeni jezik, manjinski jezik.

Obrazovna postignuća: razlikovati materinski i drugi

jezik; razumjeti razliku između jednojezičnoga i dvojezičnoga ovladavanja hrvatskim jezikom; razumjeti ulogu službenoga jezika; razumjeti ulogu manjinskoga jezika.

NASTAVNO PODRUČJE:
JEZIČNO IZRAŽAVANJE

TEME

1. Subjektivno i objektivno iznošenje događaja

Ključni pojmovi: subjektivno i objektivno pripovijedanje.

Obrazovna postignuća: prepoznati i razlikovati subjektivno i objektivno pripovijedanje; subjektivno i objektivno iznositi događaje (usmeno i pisano).

2. Subjektivno i objektivno opisivanje osobe

Ključni pojmovi: opis, subjektivni opis osobe.

Obrazovna postignuća: razlikovati subjektivni od objektivnoga opisa osobe; stvarati subjektivni opis osobe (usmeni i pisani).

3. Pripovijedanje u prvoj i trećoj osobi

Ključni pojmovi: pripovijedanje u prvoj osobi, pripovijedanje u trećoj osobi.

Obrazovna postignuća: razlikovati pripovijedanje u prvoj i trećoj osobi prema sudjelovanju u događaju; pripovijedati o nekome događaju kao sudionik (prva osoba) i nesudionik (treća osoba).

4. Stvaralačko prepričavanje

Ključni pojmovi: prepričavanje, uvođenje novih elemenata u pripovijedanje (događaj, lik).

Obrazovna postignuća: prepričavati izmijenjene ili dopunjene priče uvodeći novi događaj i likove.

5. Pisanje i izgovor prijedloga, priloga, veznika i čestica

Ključni pojmovi: prijedlozi *k(a), s(a)*; prijedlozi *na, o, pri, u* uz lokativ i akuzativ; prilozi *gdje, kamo, kuda*; čestica *put*.

Obrazovna postignuća: pravilno rabiti prijedloge *k/ka* ispred riječi koje počinju sa *k* i *g* ili suglasničkim skupom koji završava sa *k* i *g* (ka školi, ka zgradi), *s(a)* (sa mnom) u govoru i pismu; prepoznavati i razlikovati akuzativ i lokativ (*na, o, pri, u*); pravilno rabiti i razlikovati priloge *gdje, kamo, kuda* u govoru i pismu; pisati česticu *put* uz redne brojeve.

6. Izgovor i pisanje riječi s glasovima *ije*, *je* (umanjenice i komparativi)

Ključni pojmovi: glasovi *ije, je*.

Obrazovna postignuća: slušno razlikovati, pravilno izgovarati i pisati umanjenice i komparative s obzirom na glasove *ije/je*; služiti se pravopisom.

7. Pisanje velikoga početnoga slova

Ključni pojmovi: veliko početno slovo u nazivima planeta, kontinenata, oceana, država, zemalja, naroda i naseljenih mjesta (zavičaj).

Obrazovna postignuća: primjenjivati pravopisnu normu u pisanju velikoga početnoga slova u nazivima planeta, kontinenata, oceana, država, zemalja, naroda i zavičajnih mjesta s obzirom na zavičajnu pripadnost i najčešćih primjera.

8. Rečenični znakovi

Ključni pojmovi: zarez ispred veznika *a* i *ali*; zarez iza usklika i riječi u vokativu.

Obrazovna postignuća: pisati veznike *a* i *ali* u rečenicama u skladu s pravopisom; pisati zarez iza usklika na početku rečenice; pisati zarez iza riječi u vokativu.

9. Slušanje, izgovor i pisanje riječi s provedenim glasovnim promjenama

Ključni pojmovi: riječ, glasovne promjene, pravopis.

Obrazovna postignuća: slušno razlikovati, pravilno izgovarati i pisati riječi u kojima su provedene glasovne promjene; služiti se pravopisom.

10. Slušanje i interpretativno čitanje književnih tekstova

Ključni pojmovi: interpretativno čitanje lirskih, pripovjednih i dramskih tekstova.

Obrazovna postignuća: zamjećivati razlike u doživljaju književnoumjetničkoga djela s obzirom na različite govorne interpretacije; izraziti doživljaj djela prikladnim interpretativnim čitanjem (služeći se vrjednotama govorenoga jezika).

11. Slušanje književnih i neknjiževnih tekstova

Ključni pojmovi: književni i neknjiževni tekstovi.

Obrazovna postignuća: razlikovati književne i neknjiževne tekstove na temelju slušnoga primanja (recepcije); zamjećivati ulogu pridjeva i imenica te slikovitih izraza u tekstu.

NASTAVNO PODRUČJE:
KNJIŽEVNOST

TEME

1. Književnost

Ključni pojmovi: književnost, književni rod (lirika, epika, drama), književna vrsta.

Obrazovna postignuća: razlikovati književne rodove s obzirom na vanjski oblik (proza, lirika, drama).

2. Obilježja pripovjednoga teksta

Ključni pojmovi: pripovijedanje, događaj ili radnja, osnovna misao, proza.

Obrazovna postignuća: uočiti da pripovjedni tekst pripovijeda o radnji; uočiti osnovnu misao pripovjednoga teksta.

3. Fabula i dijelovi fabule

Ključni pojmovi: fabula, dijelovi fabule, poglavlje.
Obrazovna postignuća: prepoznati i imenovati dijelove fabule (uvod, zaplet, vrhunac, rasplet radnje); uočiti poglavlje u dječjem romanu.

4. Načini pripovijedanja

Ključni pojmovi: pripovjedač u 1. i 3. osobi, pripovijedanje, opisivanje, dijalog.
Obrazovna postignuća: razlikovati pripovijedanje u 1. i 3. osobi; uočiti odnos pripovjedača u 1. i 3. osobi prema pripovijedanome - oprimjeriti ga navodima iz teksta; razlikovati dijelove teksta koji iznose tijek radnje, opisivanje i dijalog.

5. Lik u književnome djelu

Ključni pojmovi: karakterizacija lika govorom i postupcima.
Obrazovna postignuća: prepoznati i imenovati osobine lika u proznome i dramskome djelu; oprimjeriti govornu i etičku karakterizaciju navodima iz teksta.

6. Pustolovni roman

Ključni pojmovi: pustolovni roman.
Obrazovna postignuća: uočiti obilježja pustolovnoga romana; odrediti dijelove fabule; okarakterizirati lik (etički, govorno) i odnose među likovima.

7. Preneseno značenje u književnome djelu

Ključni pojmovi: preneseno značenje, pjesnička slika, poslovica, zagonetka.
Obrazovna postignuća: zamijetiti preneseno značenje iskazano personifikacijom i pjesničkom slikom u književnim djelima.

8. Lirsko pjesništvo

Ključni pojmovi: lirska pjesma, motiv, vezani i slobodni stih, naziv stiha prema broju slogova.
Obrazovna postignuća: uočiti obilježja lirske pjesme; prepoznati i imenovati motive i temu; prepoznati i razlikovati vezani od slobodnoga stiha; imenovati vezani stih prema broju slogova; uočiti ritam u vezanome i slobodnome stihu.

9. Stilska izražajna sredstva

Ključni pojmovi: onomatopeja, kontrast, epitet.
Obrazovna postignuća: prepoznati i imenovati stilska sredstva u poetskome i pripovjednome tekstu; razlikovati epitet od pridjeva.

10. Tematska i vrstovna podjela lirskih pjesama

Ključni pojmovi: domoljubna, pejsažna i ljubavna pjesma, himna, haiku.
Obrazovna postignuća: razlikovati domoljubnu, pejsažnu i ljubavnu pjesmu s obzirom na temu i glavnu misao pjesme; hrvatska himna; uočiti obilježja himne, uočiti obilježja haiku pjesme.

11. Dramski tekstovi

Ključni pojmovi: tekst za izvođenje na pozornici, dijalog, monolog, didaskalije.
Obrazovna postignuća: uočiti obilježja teksta namijenjena izvođenju na pozornici; razlikovati dijalog od monologa.

NASTAVNO PODRUČJE:

MEDIJSKA KULTURA

TEME

1. Mediji

Ključni pojmovi: medij - prijenosnik poruke, vrste medija.
Obrazovna postignuća: osvijestiti postojanje različitih vrsta medija; navesti primjer za priopćajni proces (pošiljatelj - poruka - medij - primatelj sporazumijevanje) u jednome od medija.

2. Filmski rodovi

Ključni pojmovi: dokumentarni film, animirani film, igrani film.
Obrazovna postignuća: prepoznati i razlikovati filmske rodove.

3. Animirani film

Ključni pojmovi: crtež ili predmet u pokretu.
Obrazovna postignuća: prepoznati osnovna obilježja animiranoga filma; razlikovati crtani film od lutkarskoga filma.

4. Tisak

Ključni pojmovi: vrste tiska.
Obrazovna postignuća: prepoznati i razlikovati vrste tiska.

5. Kazalište

Ključni pojmovi: kazališna izražajna sredstva: govor, gluma, scenografija, kostimografija.
Obrazovna postignuća: uočiti suprotstavljene likove, prepoznati kazališna izražajna sredstva u predstavi: scenografiju, kostimografiju, rasvjetu.

IZBORNI SADRŽAJI

Duga i kratka množina
Zbirne imenice (tvorba, značenje, slaganje s predikatom)
Imenice koje imaju samo množinu/jedninu
Imenice koje množinu zamjenjuju zbirnim imenicama
Imenice koje množinu tvore zamjenskim (supletivnim) osnovama (čovjek-ljudi)
Nazivi država i sklonidba
Brojevne imenice
Akuzativ i genitiv uz glagol nemati
Navezak
Sibilarizacija
Palatalizacija
Jotacija
Nepostojano *a, e*
Pravilna uporaba prijedloga uz pojedine padeže

Prijedlozi i padeži u medijima (dobri i pogrješni primjeri)
Jednostavni i složeni prijedlozi
Prilozi i prijedlozi - pisanje (*iz daleka svijeta* i *izdaleka*)
Prilozi *ovdje, tu, ondje; ovako, tako...*
Prilog ili prijedlog?
Prilog ili pridjev?
Uporaba *evo, eto, eno*
Hrvatski govori: ikavski, ekavski (i)jekavski
Čitanje s razumijevanjem (književnih i neknjiževnih tekstova)
Opsežno prepričavanje
Subjektivno i objektivno izvješćivanje
Osnovno i preneseno značenje
Osobno intimno pismo
Razgovor

U zavičaju hrvatske himne miruje prošlost i zrcali se budućnost moje zemlje
Postanak i razvoj himne od antike do suvremenoga doba
Usmene lirske pjesme o Božiću
Pripovijedanje zanimljivoga događaja jezikom moje bake i jezikom moje generacije
Priča nastala iz onomatopeje (učenički ostvaraji)
Lirske pjesme na zavičajnome narječju
Motiv u likovnoj i književnoj umjetnosti
Znanstvena fantastika, pustolovni i bajkoviti elementi u dječjim romanima odabranoga književnika
Pejsaž u djelima zavičajnih pisaca
Pokretna slika na filmu, televiziji i računalu
Zvuk u filmu
Kazališni plakat kao medij

Popis lektire: (izabrati 9 djela, obvezatna prva tri)

1. Ivan Kušan: *Uzbuna na Zelenom Vrhu* ili *Koko i duhovi* ili *Zagonetni dječak* ili *Koko u Parizu* ili *Lažeš, Melita* ili *Domaća zadaća*
2. Šaljive narodne priče
3. Ferenc Molnar: *Junaci Pavlove ulice*
4. Milivoj Matošec: *Strah u Ulici lipa* ili *Tiki traži neznanca* ili *Posada oklopnog vlaka* ili *Suvišan u Svemiru*
5. Grigor Vitez: *Pjesme*
6. Sempe/Goscinny: *Nikica*
7. Miro Gavran: *Sretni dani* ili *Kako je tata osvojio mamu* ili *Zaljubljen do ušiju* ili *Svašta u mojoj glavi*
8. Zlatko Krilić: *Početak plovidbe* ili *Čudnovata istina* ili *Zabranjena vrata* ili *Veliki zavodnik* ili *Šaljive priče i priče bez šale*
9. Sanja Pilić: *Mrvice iz dnevnog boravka*
10. Pavao Pavličić: *Zeleni tigar* ili *Petlja* ili *Trojica u Trnju*
11. Michael Coleman: *Zov labirinta* ili *Mreža je bačena* ili *Bijeg s Mreže*
12. Tihomir Horvat: *Tajna Gornjega grada* ili *Frka u Ščitarjevu* ili *Muki*
13. Mark Twain: *Doživljaji Toma Sawyera* ili *Doživljaji Huckleberryja Finna*
14. Jules Verne: *Put u središte zemlje* ili *Put oko svijeta za 80 dana* ili *20000 milja pod morem*
15. Maja Brajko-Livaković: *Finka Fi*
16. Tito Bilopavlović: *Paunaš*
17. Aleksandar Puškin: *Bajka o ribaru i ribici*
18. Basne (izbor)
19. Branka Primorac: *Ljubavni slučaj mačka Joje*
20. Roald Dahl: *Charlie i tvornica čokolade*
21 Michael Ende: *Jim Gumb i strojovođa Lucas*
22. Ivan Cankar: *Istina i ljubav*
23. Henry Winterfeld: *Timpetill (Grad bez roditelja)*
24. Hrvoje Hitrec: *Matko na štakama*
25. Anto Gardaš: *Miron u škripcu* ili *Filip dječak bez imena*
26. Selma Lageröf: *Legende o Kristu*

Popis filmova:

Navedeni su ponajprije animirani filmovi jer se oni obrađuju u tom razredu.

1. Što je film: Uvod u filmske vrste
2. B. Dovniković: *Znatiželja*
3. D.Vukotić:*1001 crtež*, *Igra*
4. W. Fin, J. Sanford: *Pobuna na farmi*
5. W. Disney: po izboru
6. C. Wedge, C. Saldanha: *Ledeno doba*
7. Suvremeni animirani filmovi po izboru.

6. RAZRED

NASTAVNO PODRUČJE:

JEZIK

TEME

1. Vrste zamjenica

Ključni pojmovi: vrste zamjenica: osobne, posvojne, povratna, povratno-posvojna, pokazne.

Obrazovna postignuća: prepoznavati i pravilno rabiti posvojne, povratne, povratno-posvojne i pokazne zamjenice u svim oblicima; sklanjati osobne zamjenice.

2. Glagoli po predmetu radnje

Ključni pojmovi: prijelazni i neprijelazni glagoli, povratni glagoli.

Obrazovna postignuća: prepoznavati glagole po predmetu radnje (tj. po imenskoj riječi u akuzativu); razlikovati prijelazne i neprijelazne glagole; prepoznavati povratne glagole; rabiti glagole po predmetu radnje u skladu s normom.

3. Glagoli po vidu

Ključni pojmovi: glagolski vid, svršeni i nesvršeni glagoli.

Obrazovna postignuća: razlikovati svršene i nesvršene glagole; uočavati i razlikovati najčešće vidske parove.

4. Infinitiv

Ključni pojmovi: infinitiv, infinitivna osnova i završetci.

Obrazovna postignuća: prepoznati infinitiv i njegove završetke; razumjeti ulogu infinitiva u tvorbi glagolskih oblika; razumjeti ulogu infinitiva u dopuni glagola.

5. Glagolski pridjevi i glagolska imenica

Ključni pojmovi: glagolski pridjev: glagolski pridjev radni, glagolski pridjev trpni, glagolska imenica.

Obrazovna postignuća: prepoznavati i tvoriti glagolske pridjeve; razlikovati i pravilno rabiti radni i trpni pridjev; prepoznavati glagolske imenice sa završetkom *-nje*; razlikovati i pravilno rabiti infinitiv i glagolsku imenicu.

6. Izricanje sadašnjosti prezentom

Ključni pojmovi: prezent, sprezanje (konjugacija), prezent pomoćnih glagola.

Obrazovna postignuća: prepoznati prezent, razumjeti njegovo osnovno značenje; sprezati glagole u prezentu prema morfološkim obilježjima (osoba i broj); usvojiti prezent pomoćnih glagola; prikladno rabiti prezent u govorenju i pisanju.

7. Izricanje prošlosti perfektom

Ključni pojmovi: perfekt, krnji perfekt.

Obrazovna postignuća: prepoznati perfekt, razumjeti njegovo osnovno značenje, vladati oblicima perfekta pomoćnih glagola; prikladno rabiti perfekt u govorenju i pisanju; razlikovati prezent i perfekt u govorenju i pisanju.

8. Izricanje prošlosti aoristom, imperfektom i pluskvamperfektom

Ključni pojmovi: aorist, imperfekt, pluskvamperfekt.

Obrazovna postignuća: prepoznavati aorist i imperfekt kao jednostavne glagolske oblike; prepoznati pluskvamperfekt kao složeni glagolski oblik; razumjeti njihovo osnovno značenje; usvojiti aorist i imperfekt pomoćnoga glagola *biti*; prepoznavati aorist i imperfekt pomoćnoga glagola *htjeti*; moći zamjenjivati aorist, imperfekt i pluskvamperfekt perfektom; moći proizvoditi oblike glagola koji se u aoristu, imperfektu i pluskvamperfektu najčešće rabe.

9. Izricanje budućnosti futurom

Ključni pojmovi: futur prvi, futur drugi.

Obrazovna postignuća: prepoznati, razlikovati, pravilno pisati i izgovarati futur prvi i drugi; razumijevati njihova značenja i tvorbe; samostalno sprezati glagole u futuru prvome; zamjenjivati futur drugi svršenim prezentom; preoblikovati prezent u oba futura.

10. Izricanje zapovijedi i molbe imperativom

Ključni pojmovi: glagolski način, imperativ.

Obrazovna postignuća: prepoznati imperativ kao glagolski način, razumjeti njegovo značenje, razumjeti njegovu tvorbu; iskazivati zapovijed i molbu imperativom; prepoznati imperativ u rečenici; razlikovati istoobličnice imperativa i prezenta u rečenici.

11. Izricanje želje kondicionalom

Ključni pojmovi: kondicional prvi, kondicional drugi.

Obrazovna postignuća: prepoznati i razlikovati kondicional prvi i drugi te njihovu tvorbu; pravilno rabiti kondicional prvi u govorenju i pisanju za izricanje želje i molbe.

12. Vrste predikata

Ključni pojmovi: glagolski i imenski predikat.

Obrazovna postignuća: prepoznati imenski predikat; prepoznati imenski predikat u različitim glagolskim oblicima; razlikovati imenski od glagolskoga predikata.

13. Rečenični i pravopisni znakovi: trotočje, izostavnik, crtica, zagrada

Ključni pojmovi: trotočje, izostavnik, crtica, zagrada.

Obrazovna postignuća: prepoznati trotočje, zagrade u tekstu kao rečenične znakove i crticu kao pravopisni znak; razumjeti njihovu uporabu; pravilno pisati trotočje, izostavnik, crticu, zagrade i znati ih ostvariti u čitanju; pravilno pisati veliko i malo slovo iza razgodaka.

14. Veliko početno slovo u imenima pokrajina i krajeva, dijelova naselja, trgova i ulica

Ključni pojmovi: višečlani nazivi pokrajina i krajeva, dijelova naselja, ulica i trgova.

Obrazovna postignuća: pravilno pisati veliko početno slovo u višečlanim imenima pokrajina i krajeva te dijelova naselja (gradske četvrti, dijelovi sela, trgova, ulice, parkovi...); samostalno se koristiti pravopisom u pisanju velikoga početnoga slova.

15. Početci hrvatske pismenosti

Ključni pojmovi: hrvatska pisma: latinica, glagoljica, ćirilica; Baščanska ploča, prvotisak.

Obrazovna postignuća: razlikovati latinicu, glagoljicu, ćirilicu i znati osnovne podatke o njima; prepoznati pismo kojim je pisan tekst; znati ime i osnovne podatke o Baščanskoj ploči, prvoj hrvatskoj tiskanoj knjizi i jednome spomeniku na svakome pismu; imenovati i prepoznati najvažnije o spomenike u svojemu zavičaju, znati važne povijesne podatke o njima.

NASTAVNO PODRUČJE: **JEZIČNO IZRAŽAVANJE**

TEME

1. Stvaralačko prepričavanje s promjenom gledišta

Ključni pojmovi: gledište, prepričavanje s promjenom gledišta.

Obrazovna postignuća: prepričavati tekst usmeno i pisano mijenjajući gledište.

2. Sažeto prepričavanje
Ključni pojmovi: sažeto prepričavanje, sažimanje, sažetak.
Obrazovna postignuća: sažimati tekst; sažeto prepričavati glavne događaje i bitne pojedinosti; samostalno oblikovati sažetak (usmeno i pisano).

3. Razgovor
Ključni pojmovi: službeni razgovor, privatni razgovor.
Obrazovna postignuća: razlikovati službeni od privatnoga razgovora; sudjelovati u dramskim improvizacijama službenoga i privatnoga razgovora poštujući osobitosti svakoga od njih.

4. Interpretativno čitanje i krasnoslov
Ključni pojmovi: interpretativno čitanje, krasnoslov.
Obrazovna postignuća: zamjećivati razlike u doživljaju književnoumjetničkoga teksta s obzirom na različite govorne interpretacije; izraziti doživljaj književnoumjetničkoga teksta prikladnim interpretativnim čitanjem; krasnosloviti.

5. Portret
Ključni pojmovi: vanjski i unutarnji opis lika, plan opisa.
Obrazovna postignuća: razlikovati vanjski od unutarnjega opisa lika; portretirati lik na temelju prethodno stvorenoga plana.

6. Opis otvorenoga i zatvorenoga prostora
Ključni pojmovi: pejsaž, otvoreni prostor, zatvoreni prostor, plan opisa.
Obrazovna postignuća: opisivati pejsaž, otvoreni i zatvoreni prostor na temelju prethodno stvorenoga plana opisa.

7. Stvaralačko pisanje i interpretativno kazivanje viceva i anegdota
Ključni pojmovi: stvaralačko pisanje (anegdote iz školskoga života), govorenje anegdota i viceva.
Obrazovna postignuća: stvaralački pisati na zadani poticaj (vođeno i samostalno); slušati i slušno doživljavati interpretaciju anegdote i vica; interpretativno kazivati anegdotu i vic.

8. Dramatizacija pripovjednoga teksta
Ključni pojmovi: dramatizacija, uloga, dijalog, monolog, didaskalije.
Obrazovna postignuća: preoblikovati pripovjedni tekst u dramski; uprizoriti dramatizirani tekst.

9. Slušanje, izgovor i pisanje riječi s provedenim glasovnim promjenama
Ključni pojmovi: riječi u kojima su provedene glasovne promjene.
Obrazovna postignuća: slušno razlikovati, pravilno izgovarati i pisati riječi u kojima su provedene glasovne promjene; služiti se pravopisom.

10. Pisanje i izgovor infinitiva i glagolskoga pridjeva radnoga
Ključni pojmovi: pisanje infinitiva i glagolskoga pridjeva radnoga(m. r. jd.).
Obrazovna postignuća: pravilno pisati i govoriti infinitiv ispred zanaglasnice i iza nje; pravilno pisati glagolski pridjev radni u m. r. jd. kojemu osnova završava na *je-* (*htjeti, smjeti, živjeti, umrijeti, vidjeti…*).

11. Pisanje, izgovor i čitanje glagolskih oblika
Ključni pojmovi: pisanje i izgovor aorista glagola *biti*; niječnica uz glagolske oblike.
Obrazovna postignuća: pravilno rabiti aorist glagola biti u govoru i pismu; pravilno pisati niječnicu uz glagolske oblike.

12. Pisanje zamjenica
Ključni pojmovi: pisanje zamjenice *sebe, se*; razlikovanje posvojne zamjenice i povratno-posvojne zamjenice u govoru i pismu.
Obrazovna postignuća: pravilno pisati i govoriti povratne glagole (*smijati se, šaliti se*).

13. Čitanje i pisanje trotočja, izostavnika, crtice i zagrade
Ključni pojmovi: rečenični i pravopisni znakovi.
Obrazovna postignuća: pravilno rabiti trotočje: izostavljanje riječi/skupa riječi/ u rečenici, na kraju prekinutoga teksta koji se nastavlja, na mjestu prekida nabrajanja; pravilno rabiti crticu kao rečenični znak: izražavanje jače stanke nego što je izražena zarezom; pravilno pisati i rabiti crticu kao pravopisni znak: zamjena prijedloga *do* (80 - 90 km, 1852. - 1881.), udaljenost između dvaju (ili više) mjesta, smjer; prepoznati, pravilno pisati i govoriti izostavnik i zagradu.

NASTAVNO PODRUČJE:
KNJIŽEVNOST
TEME

1. Odnos teme i motiva u književnome djelu
Ključni pojmovi: tema motiv.
Obrazovna postignuća: zamijetiti i izdvojiti motive (najmanji dio teme, poticaj doživljaju, događaju, sukobu) u tematskome kontekstu.

2. Usmena (narodna) književnost
Ključni pojmovi: usmena književnost, stalni epitet, epski deseterac, epska i lirska pjesma.
Obrazovna postignuća: uočiti obilježja epske i lirske narodne pjesme; uočiti stalni epitet i deseterac kao obilježja usmenoga stvaralaštva; razlikovati epsku od lirske pjesme na temelju oprjeke događaja ili doživljaja.

3. Pripovjedne vrste: crtica, anegdota, vic
Ključni pojmovi: crtica, anegdota, vic.
Obrazovna postignuća: uočiti obilježja crtice, anegdote, vica.

4. Povjestica

Ključni pojmovi: povjestica, lirsko-epsko djelo, kompozicija.

Obrazovna postignuća: uočiti obilježja povjestice kao djela koje ima elemente pjesničkoga i pripovjednoga izražavanja; razlikovati povjesticu od lirske pjesme.

5. Povijesni i znanstveno-fantastični roman

Ključni pojmovi: povijesni roman, znanstveno-fantastični roman.

Obrazovna postignuća: razlikovati romane prema tematsko-motivskomu sloju; prepoznati načine pripovijedanja.

6. Pjesničke slike

Ključni pojmovi: pjesnička slika.

Obrazovna postignuća: spoznati pjesničku sliku kao slikovni izraz doživljen osjetilom vida, sluha, njuha, okusa i dodira; uočiti motive u pjesničkim slikama i povezati ih s osjetilima kojima su zamijećeni.

7. Stilska izražajna sredstva

Ključni pojmovi: ponavljanje, asonanca, aliteracija.

Obrazovna postignuća: prepoznati i imenovati stilska sredstva u poetskome i proznome tekstu, uočiti ulogu ponavljanja istih glasova, riječi, izraza, rečenica u ostvarivanju ritma.

8. Dijalektno pjesništvo

Ključni pojmovi: su zavičajni motivi; čakavsko, kajkavsko i štokavsko pjesništvo.

Obrazovna postignuća: prepoznati suodnos zavičajnoga govora (narječja ili dijalekta) i zavičajnih tema i motiva; uočiti ritmičnost u pjesmama na narječjima.

9. Vrste kitica (strofa)

Ključni pojmovi: vrste kitica (strofa) prema broju stihova, vrste ritma.

Obrazovna postignuća: odrediti i imenovati kiticu (strofu) prema broju stihova; dvostih, trostih, četverostih; prepoznati vrste rime: parna, obgrljena, ukrštena.

10. Dramski tekst

Ključni pojmovi: drama, dijelovi dramskoga teksta.

Obrazovna postignuća: uočiti obilježja i dijelove dramskoga teksta: dramski sukob, dramski likovi, dramska situacija, čin: prepoznati dramski sukob kao temelj dramskoj radnji.

NASTAVNO PODRUČJE:

MEDIJSKA KULTURA

TEME

1. Filmska izražajna sredstva

Ključni pojmovi: kadar, plan, kut snimanja.

Obrazovna postignuća: prepoznati izražajna sredstva u filmu; razlikovati vrste kadrova, planova i kuta snimanja.

2. Mreža (internet)

Ključni pojmovi: mrežne stranice, hrvatski jezik i književnost na mreži.

Obrazovna postignuća: pronaći nekoliko mrežnih stranica o temama iz hrvatskoga jezika i književnosti.

3. Strip

Ključni pojmovi: zražajna sredstva stripa: crtež, kvadrat, fabula prikazana kvadratima.

Obrazovna postignuća: prepoznati izražajna sredstva stripa; uočiti sličnost i razliku između filmskoga kadra i kvadrata stripa (plan i kut gledanja).

IZBORNI SADRŽAJI

Glagoli po značenju
Povratni glagoli: pravi, nepravi, uzajamno povratni
Nesvršeni glagoli: trajni i učestali
Dvovidni glagoli
Prava i prenesena sadašnjost
Gnomski prezent, aorist
Futurski perfekt, aorist
Pripovjedni i svevremenski imperativ
Izricanje stroge zapovijedi i zabrane
Prezent ili aorist
Imperfekt - zaboravljeno glagolsko vrijeme
Aorist i imperfekt u sms-porukama
Inačice futura (razgovorne, međujezične, dijalektne)
Glasovne promjene u sprezanju
Jotacija ili palatalizacija u prezentu
Glasovne promjene u gl. pridjevu radnom: vokalizacija i promjena *je* > i ispred *o*
Glagoljske knjige; glagoljične i latinične inkunabule
Povijesni spomenici na otoku Krku (Jurandvor) i u Istri (Aleja glagoljaša)
Pisanje naziva naselja i dijelova naselja na stranim jezicima
Sročnost posvojne zamjenice i imenica
Naglašeni i nenaglašeni oblici povratne zamjenice
Sklanjanje povratno-posvojne i pokaznih zamjenica

Stvaralačko pisanje (dnevnik)
Obavijest - vijest
Javni govor
Izražajno čitanje dijalektnih tekstova (zavičajni idiom)
Scenske improvizacije

Izlet u zavičaj duha (Josip Bratulić), škola glagoljice, Aleja glagoljaša od Roča do Huma; Bašćanska ploča (Krk), Valunska ploča (Cres) itd.
Početci hrvatske pismenosti i književnoga stvaralaštva
Hrvatski epski junaci usmene književnosti

Slike i zvukovi lirske pjesme u epitetu i usporedbi
Anegdote i vicevi na zavičajnome narječju
Crtice o životu u školi, obitelji i zavičaju
Dramski tekstovi zavičajnih pučkih pisaca
Zavičajne narodne poslovice i poruke u njima

Vrste stripa po temi
Uporaba riječi u stripu
Računalne igre

Popis lektire: (izabrati 9 djela, obvezatna prva tri)

1. Ivana Brlić-Mažuranić: *Priče iz davnine* (osim *Šume Striborove* i *Regoča* koji su u četvrtome razredu)
2. Stjepan Tomaš: *Mali ratni dnevnik*
3. August Šenoa: *Povjestice*
4. Blanka Dovjak-Matković: *Zagrebačka priča*
5. Mark Twain: *Kraljević i prosjak*
6. Henryk Sienkiewicz: *Kroz pustinju i prašumu*
7. Ivona Šajatović: *Tajna ogrlice sa sedam rubina*
8. Snježana Grković-Janović: *Velebitske vilin staze*
9. Josip Cvenić: *Čvrsto drži joy-stick*
10. Jadranko Bitenc: *Twist na bazenu*
11. Šime Storić: *Poljubit ću je uskoro, možda*
12. Christine Nöstlinger: *Konrad, dječak iz limenke* ili *Olfi među ženama*
13. Vlatko Šarić: *Rogan* ili *Miško*
14. Vladimir Nazor: *Veli Jože*
15. Milutin Majer: *Dolazak Hrvata*
16. Melita Rundek: *Psima ulaz zabranjen*
17. Dubravko Horvatić: *Junačina Mijat Tomić*
18. Jonathann Swift: *Gulliverova putovanja*
19. Alfonse Daudet: *Pisma iz moga mlina*
20. Joža Horvat: *Waitapu* ili *Operacija Stonoga*
21. Frances Hodgson Burnett: *Mali lord*
21. Pajo Kanižaj: *Tričave pjesme*
22. Danijel Dragojević: *Bajka o vratima*
23. Želimir Hercigonja: *Tajni leksikon*
24. C. S. Lewis: *Kronike iz Narnije* (izbor)
25. Oscar Wilde: *Sretni kraljević*
26. Nikola Pulić: *Maksimirci*

Popis filmova:
Trebalo bi birati filmove (od najstarijih do najnovijih) koji će učenicima najbolje pokazati pojedina filmska izražajna sredstva.

1. Što je film: Filmska izražajna sredstva
2. Kazalište: Sve je to kazalište, Gužva na pozornici
3. Braća Lumiere, G. Melies
4. P. Krelja: *Povratak*
5. R. Zemeckis: *Forrest Gump*
6. S. Raimi: *Spiderman 2*
7. G. Lucas: *Zvjezdani ratovi* (serijal)
8. W. Wyler: *Ben Hur*

7. RAZRED

NASTAVNO PODRUČJE:

JEZIK

TEME

1. Objekt

Ključni pojmovi: objekt, izravni objekt i neizravni objekt.
Obrazovna postignuća: uočiti i prepoznati objekt u rečenici; razlikovati izravni i neizravni objekt.

2. Priložne oznake

Ključni pojmovi: priložne oznake, priložna oznaka mjesta, vremena, načina.
Obrazovna postignuća: uočiti priložne oznake u rečenici; razlikovati priložne oznake mjesta, vremena, načina.

3. Imenički dodatci: atribut i apozicija

Ključni pojmovi: atribut: pridjevni i imenički, atributni skup, apozicija, apozicijski skup.
Obrazovna postignuća: prepoznavati atribut i atributni skup; apoziciju i apozicijski skup; razlikovati pridjevni i imenički atribut; prikladno rabiti atribut i apoziciju u govorenju i pisanju; pravilno pisati zarez kod apozicije i apozicijskoga skupa u poslijeimeničnome položaju.

4. Zamjenice i njihova uloga u rečenici

Ključni pojmovi: upitne, odnosne i neodređene zamjenice.
Obrazovna postignuća: pravilno rabiti padežne oblike upitnih, odnosnih i neodređenih zamjenica u govorenju i pisanju; razumjeti uloge povratne i povratno-posvojne zamjenice u rečenici.

5. Jednostavna rečenica

Ključni pojmovi: jednostavna rečenica, neproširena rečenica, proširena rečenica; neoglagoljena rečenica, besubjektna rečenica.
Obrazovna postignuća: upoznati strukturu neproširene rečenice; prepoznati slaganje subjekta i predikata u rečenici; prikladno slagati subjekt i predikat; upoznati strukturu proširene rečenice; prepoznati predikat i riječi koje ga dopunjuju u proširenoj rečenici; prepoznati subjekt i riječi koje ga dopunjuju u proširenoj rečenici; prepoznati i imenovati neoglagoljenu rečenicu; prepoznati i imenovati besubjektnu rečenicu.

6. Složena rečenica

Ključni pojmovi: nizanje, povezivanje i uvrštavanje rečenica, veznička sredstva.
Obrazovna postignuća: udruživati jednostavne rečenice u složenu; razumjeti načine sklapanja jednostavnih rečenica u složenu; prepoznavati veznička sredstva: veznike, vezničke skupove, priloge i zamjenice kao vezničke riječi.

7. Nezavisno složena rečenica

Ključni pojmovi: vezničke i nevezničke rečenice (rečenični niz), surečenice.

Obrazovna postignuća: udruživati jednostavne rečenice u složenu nizanjem i povezivanjem; razlikovati vrste veznika u nezavisno složenim rečenicama.

8. Vrste nezavisno složenih rečenica

Ključni pojmovi: nezavisno složena rečenica: sastavna, rastavna i suprotna rečenica, isključna i zaključna rečenica.

Obrazovna postignuća: razumjeti značenje različitih vrsta nezavisno složenih rečenica; prepoznavati vrste nezavisno složenih rečenica; naučiti tipične veznike; pravilno pisati zarez u svim nezavisno složenim rečenicama.

9. Zavisno složena rečenica

Ključni pojmovi: zavisno složena rečenica, glavna i zavisna surečenica, inverzija, umetnuta rečenica.

Obrazovna postignuća: uvrštavati jednostavne rečenice u složenu; prepoznati zavisno složenu rečenicu, u zavisno složenoj rečenici raspoznavati glavne i zavisne surečenice, inverziju, zavisne umetnute surečenice i vezna sredstva.

10. Izricanje predikata, subjekta, objekta i atributa rečenicom

Ključni pojmovi: predikatna rečenica, subjektna rečenica, objektna rečenica, atributna rečenica.

Obrazovna postignuća: razumjeti značenje predikatne rečenice, subjektne rečenice, objektne rečenice, atributne rečenice; prepoznavati ih; u jednostavnijim primjerima zamjenjivati imenski predikat predikatnom rečenicom, subjekt subjektnom rečenicom, objekt objektnom rečenicom, atribut atributnom rečenicom.

11. Vrste priložnih rečenica

Ključni pojmovi: priložna rečenica; vrste priložnih rečenica: mjesna, vremenska, načinska.

Obrazovna postignuća: zamjenjivati priložne oznake mjesta, vremena i načina zavisnim surečenicama; prepoznavati priložne rečenice i razumjeti njihovo značenje; znati pisati zarez u zavisnim rečenicama.

12. Naglasak

Ključni pojmovi: vrste naglasaka u hrvatskome jeziku, mjesto naglaska u naglašenoj riječi.

Obrazovna postignuća: prepoznati i prema uzoru pravilno rabiti naglaske u govorenju i čitanju; postupno određivati naglasna obilježja: mjesto, dužinu i ton u tipičnim riječima; pravilno čitati naglasno označene riječi; osvijestiti razliku između vlastitoga i književnoga naglasnoga sustava.

13. Samoznačne i suznačne riječi

Ključni pojmovi: samoznačne i suznačne riječi, naglasnice, nenaglasnice, prednaglasnice, zanaglasnice.

Obrazovna postignuća: razlikovati samoznačne (leksičke) riječi i suznačne (gramatičke) riječi; razlikovati naglasnice i nenaglasnice: prednaglasnice i zanaglasnice (tipični primjeri); pravilno rabiti prednaglasnice i zanaglasnice u izgovoru i pisanju; prepoznavati naglasne cjeline; prepoznavati i pravilno izgovarati naglašene i nenaglašene riječi.

14. Veliko početno slovo u imenima društava, organizacija, udruga, pokreta i javnih skupova

Ključni pojmovi: veliko početno slovo u imenima društava, organizacija, udruga, pokreta i javnih skupova.

Obrazovna postignuća: pravilno pisati veliko početno slovo u najčešćim primjerima.

15. Povijest hrvatskoga književnoga jezika

Ključni pojmovi: prvi tiskani rječnik i prva tiskana slovnica (gramatika); Gajeva reforma, gajica, zajednički jezik svih Hrvata.

Obrazovna postignuća: znati imena i osnovne podatke o prvome tiskanome rječniku i prvoj tiskanoj slovnici hrvatskoga jezika (Faust Vrančić, 1595.; Bartol Kašić, 1604.); razumjeti ulogu i važnosti pojave tiskanih rječnika i slovnice u razvoju hrvatskoga jezika; razumjeti razloge koji su doveli do Gajeve reforme i njezine učinke.

NASTAVNO PODRUČJE:

JEZIČNO IZRAŽAVANJE I STVARANJE

TEME

1. Pripovijedanje (usmeno i pisano)

Ključni pojmovi: elementi fabule, dijalog u pripovjednome tekstu.

Obrazovna postignuća: razlikovati i izdvajati dijelove fabule u govorenju i pisanju; pripovijedati na temelju zadanih dijelova fabule; djelotvorno se koristiti dijalogom u pripovijedanju.

2. Uloga opisa u pripovijedanju

Ključni pojmovi: opis, statičan i dinamičan opis, usporavanje radnje.

Obrazovna postignuća: prepoznati ulogu opisa u pripovijedanju (statičan i dinamičan opis, usporavanje radnje); djelotvorno se koristiti opisom u pripovijedanju.

3. Natuknica i bilješka

Ključni pojmovi: natuknica i bilješka.

Obrazovna postignuća: izdvajati ključne pojmove iz vezanoga teksta; djelotvorno se služiti bilješkama i natuknicama u pripremi izvješća, komentara, rasprave

4. Biografija i autobiografija
Ključni pojmovi: biografija i autobiografija.
Obrazovna postignuća: izdvojiti najvažnije podatke iz autobiografije; stvarati natuknice za pisanje biografije.

5. Vijest, novinska vijest
Ključni pojmovi: vijest.
Obrazovna postignuća: slušati, čitati i razumjeti vijest; samostalno oblikovati vijest u govoru i pismu.

6. Komentar
Ključni pojmovi: komentar.
Obrazovna postignuća: prepoznati komentar i razlikovati ga od vijesti; slušati i razumjeti komentar; stvarati komentar u govoru i pismu.

7. Izražavanje pjesničkim slikama
Ključni pojmovi: stilska izražajna sredstva.
Obrazovna postignuća: samostalno stvarati pjesničke slike prema različitim osjetilnim poticajima; samostalno stvarati onomatopejske riječi i izraze u jezičnim poetskim igrama; samostalno stvarati usporedbu, personifakciju, metaforu, hiperbolu i gradaciju u jezičnim poetskim igrama; rabiti stvorene izraze u pri stvaralačkome pisanju.

8. Odnosi među riječima
Ključni pojmovi: istoznačnice, bliskoznačnice, suprotnice.
Obrazovna postignuća: uočavati različite značenjske odnose među riječima; preoblikovati tekst zamjenjujući pojedine riječi značenjski srodnima; prevoditi zavičajne sinonime na standardni jezik; zapažati uloge istoznačnih i bliskoznačnih riječi u književnome tekstu.

9. Načini sporazumijevanja
Ključni pojmovi: sporazumijevanje, vrjednote govorenoga jezika, nejezična sredstva sporazumijevanja.
Obrazovna postignuća: upoznati vrjednote govorenoga jezika i nejezičnih sredstava sporazumijevanja te zamjećivati njihovu obavijesnu funkciju; primjereno se služiti vrjednotama govorenoga jezika; djelotvorno se služiti nejezičnim sredstvima u uljuđenoj govornoj komunikaciji.

10. Izražajno čitanje
Ključni pojmovi: izražajno čitanje.
Obrazovna postignuća: slušati izražajno čitanje; izražajno čitati poznate tekstove; zamjećivati ulogu rečeničnih znakova i njihovu vezu s govornim vrjednotama jezika.

11. Zarez u složenoj rečenici
Ključni pojmovi: rečenični niz, inverzija, umetnuta rečenica, vezna sredstva.
Obrazovna postignuća: rabiti zarez u složenoj rečenici u skladu s pravopisom (rečenični niz, inverzija, umetnuta rečenica, vezna srodstva).

12. Upravni govor
Ključni pojmovi: upravni i neupravni govor u pisanju, navođenje i objašnjenje.
Obrazovna postignuća: pisati upravni govor u rečenicama s različitim odnosima navođenja i objašnjenja; pisati upravni govor u skladu s pravopisom; pravilno preoblikovati upravni u neupravni govor i obratno.

13. Pisanje neodređenih zamjenica
Ključni pojmovi: pisanje neodređenih zamjenica i prijedloga, zamjenica i čestice *god*.
Obrazovna postignuća: pravilno pisati neodređene zamjenice s prijedlogom; pravilno pisati i razumjeti razliku u značenju između složene zamjenice s česticom *god* i rastavljenoga pisanja čestice *god* uz zamjenicu.

14. Pisanje - poštivanje pravopisne norme
Ključni pojmovi: veliko slovo; rečenični i pravopisni znakovi; pisanje riječi s glasovima *č, ć, dž, đ, ije, je*; pisanje najčešćih kratica (prema popisu).
Obrazovna postignuća: osvješćivati i primjenjivati prethodna znanja i vještine; pisati veliko slovo u skladu s pravopisom; uvježbati pisanje i izgovor riječi u kojima se pojavljuju glasovi *č, ć, dž, đ, ije, je* (prema popisu riječi); pisati kratice u skladu s pravopisom; služiti se pravopisom.

NASTAVNO PODRUČJE:
KNJIŽEVNOST
TEME

1. Ideja u književnome djelu
Ključni pojmovi: ideja.
Obrazovna postignuća: uočiti ideju u književnom djelu; razlikovati ideju od pouke.

2. Slijed događaja u pripovjednome djelu
Ključni pojmovi: kompozicija, kronološki slijed, retrospekcija.
Obrazovna postignuća: uočiti kompoziciju u pripovjednome djelu; prepoznati kronološki slijed; prepoznati retrospekciju.

3. Mit i legenda
Ključni pojmovi: mit, legenda, tematika mitova i legenda, likovi u mitu i legendi.
Obrazovna postignuća: uočiti obilježja mita i legende; razlikovati mit i legendu; uočiti značajke lika u mitu i legendi.

4. Biografija, autobiografija
Ključni pojmovi: biografija, autobiografija.
Obrazovna postignuća: uočiti obilježja biografije i autobiografije.

5. Socijalna tematika u pjesništvu i prozi
Ključni pojmovi: socijalni roman, socijalna pripovijetka, socijalna pjesma.
Obrazovna postignuća: uočiti socijalne motive i teme u pjesničkim i pripovjednim tekstovima.

6. Kriminalistička pripovijetka i kriminalistički roman
Ključni pojmovi: kriminalistička pripovijetka i kriminalistički roman.
Obrazovna postignuća: uočiti motive, teme i značajke likova u pripovjednim djelima kriminalističke tematike.

7. Lik u književnome djelu
Ključni pojmovi: etička karakterizacija, psihološka karakterizacija, socijalna karakterizacija, portret; motiviranost postupaka lika.
Obrazovna postignuća: uočiti značajke lika u književnome djelu; prepoznavati načine karakterizacije lika u književnome djelu; odrediti portret lika u književnome djelu; uočiti motiviranost postupaka likova i njihove međuodnose.

8. Stilska izražajna sredstva: metafora, hiperbola, gradacija
Ključni pojmovi: metafora, hiperbola, gradacija.
Obrazovna postignuća: prepoznati i objasniti metaforu; prepoznati i imenovati hiperbolu i gradaciju u književnom tekstu.

9. Sonet
Ključni pojmovi: sonet.
Obrazovna postignuća: prepoznavanje, razotkrivanje.

10. Balada
Ključni pojmovi: balada.
Obrazovna postignuća: uočiti lirsko-epska obilježja balade; primijeniti znanja o strofi, stihu, lirskoj i epskom u pjesmi te stilskim sredstvima pri interpretaciji balade.

11. Teme lirskih pjesama
Ključni pojmovi: misaona (refleksivna) i duhovna (religiozna) pjesma.
Obrazovna postignuća: uočiti teme i motive u misaonim i duhovnim pjesmama.

12. Dramske vrste
Ključni pojmovi: komedija, tragedija, drama u užem smislu riječi; dramski prizor.
Obrazovna postignuća: razlikovati komediju, tragediju i dramu u užem smislu riječi; uočiti dramski prizor.

NASTAVNO PODRUČJE:
MEDIJSKA KULTURA

TEME

1. Igrani film
Ključni pojmovi: igrani film, vrste igranoga filma.
Obrazovna postignuća: prepoznati i objasniti obilježja igranoga filma i filmske priče; uočiti ideju te odnose među likovima i izražajna sredstva; razlikovati vrste igranoga filma; usporediti film i književno djelo.

2. Televizijske emisije
Ključni pojmovi: vrste televizijskih emisija.
Obrazovna postignuća: razlikovati vrste televizijskih emisija s obzirom na njihovu namjenu.

3. Radio
Ključni pojmovi: zvuk - radijsko izražajno sredstvo, vrste radijskih emisija.
Obrazovna postignuća: prepoznati radijska izražajna sredstva; razlikovati vrste radijskih emisija; osvijestiti obavijesnu, obrazovnu i zabavnu ulogu radija.

4. Knjižnica
Ključni pojmovi: knjižna građa.
Obrazovna postignuća: samostalno se služiti referentnom zbirkom: rječnikom, enciklopedijom i pravopisom.

IZBORNI SADRŽAJI

Prijedložni objekt
Glagoli koji otvaraju mjesto različitim vrstama objekta (gl. rekcija)
Prijedložni atribut
Glagolski pridjevi u funkciji atributa
Apozicije koje se ne slažu s imenicom u rodu i broju
Neimenske riječi u imenskome predikatu
Infinitiv kao subjekt
Priložne oznake sredstva, količine, društva
Priložna oznaka mjesta u značenju mjesta radnje, cilja radnje i tijeka radnje
Preoblika upravnoga govora u neupravni objektnom rečenicom i obratno
Primjeri složenih rečenica s veznikom a kojima se ne izražava suprotnost
Mjesto odnosne zamjenice u složenoj rečenici
Tvorba neodređenih zamjenica i njihovo razlikovanje od pridjeva
Razlikovanje neodređenih zamjenica i brojeva
Glasovne promjene: riječi u kojima je provedeno više glasovnih promjena
Antonimi, djelomična i višestruka antonimija
Oblični i leksički homonimi, homonimija, homonimski parovi, homografi
Pisanje različitih vrsta kratica
Najstariji hrvatski rječnici (Jakov Mikalja, Juraj Habdelić, Ivan Belostenec)
Stare hrvatske tiskane knjige (*Lekcionar* Bernardina Splićanina)
Razgovor u različitim komunikacijskim situacijama

Okrugli stol (rasprava o aktualnim temama)
Mitski likovi
Prijevod dijalektnih tekstova
Pisanje pjesme

Od hrvatskih petrarkista do Matoša (sonet u hrvatskoj književnosti)
Lirsko-epske književne vrste: romanca i poema
Šenoino doba
Autobiografije ljudi koji osvjetlaše svijet
Razvoj hrvatskoga putopisa
Zavičajne legende
Trivijalna književnost
Etička karakterizacija likova u djelima odabranoga književnika

Maska, scenografija i kostimografija u filmu
Film i kazalište
Kazališni život u Hrvatskoj
Televizijska i radijska vijest

Popis lektire: (izabrati 9 djela, obvezatna prva tri)

1. Božidar Prosenjak: *Divlji konj*
2. Hrvoje Hitrec: *Smogovci*
3. Vladimir Nazor: *Pripovijetke*
4. Dobriša Cesarić: *Pjesme*
5. Damir Miloš: *Bijeli klaun*
6. Zoran Pongrašić: *Gumi-gumi*
7. Branka Primorac: *Maturalac*
8. Dubravko Jelačić-Bužimski: *Sportski život Letećeg Martina* ili *Balkanska mafija* ili *Martin protiv CIA-e i KGB-a*
9. Charles Dickens: *Oliver Twist*
10. Ićan Ramljak: *Povratnik* ili *San bez uzglavlja*
11. August Šenoa: *Čuvaj se senjske ruke*
12. Dinko Šimunović: *Duga*
13. Pero Zlatar: *Otključani globus*
14. Zvonko Todorovski: *Prozor zelenog bljeska* ili *Mirakul od mora*
15. Branka Kalauz: *Čuj, Pigi, zaljubila sam se*
16. Jadranka Klepac: *Miris knjige*
17. Bernard Jan: *Potraži me ispod duge*
18. Daniel Defoe: *Robinson Crusoe*
19. Pavao Pavličić: *Dobri duh Zagreba*
20. Vjekoslav Majer: *Dnevnik malog Perice*
21. Sue Townsend: *Tajni dnevnik Adriana Molea* ili *Novi jadi Adriana Molea*
22. Vjenceslav Novak: *Iz velegradskog podzemlja*
23. Scott O'Dell: *Otok plavih dupina* ili *Caru carevo*
24. Gustav Schwab: *Najljepše priče klasične starine*
25. Nada Iveljić: *Želiš li vidjeti bijele labudove* ili *Bijeli patuljak* ili *Lutke s dušom*
26. Deborah Ellis: *Djevojčica iz Afganistana*
27. Nada Mihoković-Kumrić: *Lastin rep*
28. C. S. Lewis: *Kronike iz Narnije*
29. Izbor proze i poezije o domovinskome ratu

Popis filmova:

U prvom su planu igrani filmovi:

1. Što je film: *Igrani film*
2. Što je film: *Gluma u filmu*
3. Filmovi Ch. Chaplina
4. K. Golik: *Tko pjeva, zlo ne misli*
5. S. Daldry: *Billy Elliot* (ili neki drugi suvremeni film po izboru koji je dobio dobre kritike ili značajne nagrade)
6. TV-serija *Smogovci* (ili neka druga aktualna i kvalitetna serija po izboru)

8. RAZRED

NASTAVNO PODRUČJE:

JEZIK

TEME

1. Nastajanje riječi

Ključni pojmovi: proširivanje značenja, posuđivanje riječi, tvorenje riječi.

Obrazovna postignuća: osvijestiti načine nastajanja novih riječi (proširivanjem značenja, promjenom oblika, promjenom vrste, posuđivanjem); moći stvarati nove riječi proširivanjem značenja i promjenom oblika.

2. Podrijetlo riječi

Ključni pojmovi: podrijetlo riječi, književne riječi, dijalektne riječi.

Obrazovna postignuća: razlikovati domaće (književne i dijalektne) i strane (potrebne i nepotrebne) riječi; osvijestiti potrebu za njegovanim hrvatskim jezikom; razumjeti štetnost pretjerane uporabe (nepotrebnih) stranih riječi u hrvatskome jeziku.

3. Riječi jednaka oblika, a različita značenja

Ključni pojmovi: istozvučnice, istopisnice, istoobličnice.

Obrazovna postignuća: prepoznati najčešće istozvučne i istopisne riječi vladati primjerima; razlikovati značenja riječi jednaka oblika, a različita značenja u pisanju i govorenju.

4. Frazemi

Ključni pojmovi: frazem.

Obrazovna postignuća: prepoznati frazem; poznavati osnovna obilježja frazema, tumačiti poznate frazeme; prikladno rabiti češće frazeme, osobito zavičajne.

5. Glasovi

Ključni pojmovi: glas, otvornici, zatvornici, zvučni i bezvučni glasovi.

Obrazovna postignuća: znati kako nastaje glas; znati podjelu glasova na otvornike i zatvornike; znati podjelu glasova po zvučnosti; poznavati podjelu glasova po mjestu tvorbe; razumjeti razliku između načina nastajanja glasa i njegove uloge u slogu (*r* kao zatvornik, najčešće suglasnik, katkad samoglasnik).

6. Glasovne promjene

Ključni pojmovi: glasovna promjena u govorenju i pisanju.

Obrazovna postignuća: uočiti i prepoznati glasovne promjene na jednostavnim primjerima (sibilarizaciju, palatalizaciju, jotaciju, nepostojano *a*, jednačenje po zvučnosti, jednačenje po mjestu tvorbe, ispadanje suglasnika), provoditi ih u govorenju i pisanju.

7. Riječi u kojima se smjenjuju glasovi *ije/je/e/i*

Ključni pojmovi: dvoglasnik *ie*, staroslavenski glas *jat*, kratki i dugi *jat*, pisani i govoreni oblik riječi.

Obrazovna postignuća: glasovno i pisano razlikovati oblike s dvoglasnikom i zamjenskim glasovima; izgovarati i pisati riječi u kojima se smjenjuju *ije/je/e/i* u skladu s normom; prepoznavati srodne riječi s različitim refleksom u govornika različitih hrvatskih narječja; razlikovati troslov od slijeda triju slova.

8. Zamjenjivanje zavisnih rečenica glagolskim prilozima

Ključni pojmovi: glagolski prilozi; zamjenjivanje zavisnih rečenica glagolskim prilozima.

Obrazovna postignuća: prepoznati i razlikovati glagolski prilog sadašnji i glagolski prilog prošli, razumjeti njihovo značenje i službu u rečenici; pravilno rabiti glagolske priloge; preoblikovati zavisne rečenice glagolskim prilozima.

9. Izricanje istovremenosti i prijevremenosti u složenoj rečenici

Ključni pojmovi: istovremenost i prijevremenost.

Obrazovna postignuća: prepoznati vremenske odnose iskazane različitim glagolskim oblicima u rečenicama i razumjeti njihova značenja; znati slagati futur prvi i futur drugi u zavisno složenim rečenicama.

10. Izricanje pogodbe, mogućnosti i želje složenim rečenicama

Ključni pojmovi: izricanje pogodbe, mogućnosti i želje.

Obrazovna postignuća: prepoznati i razumjeti pogodbu, mogućnost i želju izrečene kondicionalima; izricati pogodbu i uvjet pogodbenom zavisnom rečenicom.

11. Višestruko složena rečenica

Ključni pojmovi: višestruko složena rečenica.

Obrazovna postignuća: prepoznati obilježja višestruko složenih rečenica; raščlanjivati višestruko složene rečenice na ishodišne rečenice i odrediti njihov međusobni odnos; pravilno sastavljati višestruko složene rečenice u pisanju i govorenju.

12. Osnovna obilježja hrvatskih narječja

Ključni pojmovi: hrvatska narječja, štokavsko narječje i hrvatski književni jezik, hrvatski standardni jezik.

Obrazovna postignuća: razlikovati najvažnija obilježja svakoga hrvatskoga narječja i glavne prostore gdje se govore; razlikovati štokavsko narječje od hrvatskoga književnoga jezika; razumjeti odnos naziva hrvatski književni jezik i hrvatski standardni jezik, razlikovati ih.

13. Zavičajni govor i narječje prema književnome jeziku

Ključni pojmovi: zavičajni govor i hrvatski *književni jezik*.

Obrazovna postignuća: razlikovati zavičajni govor i narječje od književnoga jezika; razumjeti odnos i ulogu zavičajnoga govora i narječja prema hrvatskome književnome jeziku; zamjenjivati riječi, izraze i rečenice zavičajnoga govora hrvatskim književnim jezikom i obratno.

14. Pisanje višečlanih imena

Ključni pojmovi: pisanje velikoga slova u višečlanim imenima.

Obrazovna postignuća: poznavati i primjenjivati pravopisna načela o pisanju velikoga slova u višečlanim imenima.

15. Povijest hrvatskoga jezika od 20. stoljeća

Ključni pojmovi: Novosadski dogovor, Deklaracija o nazivu i položaju hrvatskoga jezika.

Obrazovna postignuća: poznavati temeljne podatke o hrvatskome jeziku u 20. i 21. stoljeću; razumjeti važnost povijesnih događaja u razvoju hrvatskoga jezika.

NASTAVNO PODRUČJE:
JEZIČNO IZRAŽAVANJE

TEME

1. Različitost stilova

Ključni pojmovi: stil, vrste stilova.

Obrazovna postignuća: prepoznati i razlikovati književnoumjetnički, znanstveni, novinarski, administrativno-poslovni i razgovorni stil; razumjeti potrebu za različitim stilovima izražavanja.

2. Razgovorni stil

Ključni pojmovi: razgovorni stil, posuđenice, žargonizmi, dijalektizmi, lokalizmi.

Obrazovna postignuća: zamjećivati obilježja razgovornoga stila; izdvajati iz razgovora posuđenice, žargonizme, lokalizme i dijalektizme; zamjećivati njihovu stilsku i obavijesnu vrijednost; zamjenjivati ih stilski neutralnim riječima i izrazima; primjereno se služiti razgovornim stilom i neverbalnim sredstvima u različitim komunikacijskim situacijama.

3. Rasprava

Ključni pojmovi: raspravljanje, rasprava (diskusija), dokazivanje (argumentiranje), dokaz (argument).

Obrazovna postignuća: slušati i primjereno nastupiti u raspravi; osvijestiti važnost dokazivanja (argumentiranja) u komunikaciji; jasno iznositi svoje dokaze (argumente) izražavajući misli i stavove u pisanoj i govornoj komunikaciji.

4. Problemski članak

Ključni pojmovi: problemski članak, kritika, suprotstavljanje mišljenja.

Obrazovna postignuća: razlikovati problemski članak i kritiku od drugih tekstova; pisati kritiku ili problemski članak.

5. Novinarski stil

Ključni pojmovi: novinarski stil, objektivni pristup, sažetost, aktualnost, intervju.

Obrazovna postignuća: čitati i razumjeti primjerene tekstove pisane novinarskim stilom; zamjećivati obilježja novinarskoga stila; izdvajati najvažnije obavijesti iz novinskoga članka; pisati novinarskim stilom; upoznati intervju kao oblik razgovora.

6. Administrativno-poslovni stil

Ključni pojmovi: administrativno-poslovni stil, administrativni obrasci, zapisnik, zahtjev, prijava.

Obrazovna postignuća: čitati i razumjeti primjerene tekstove pisane administrativno-poslovnim stilom; upoznati stilska obilježja zapisnika, zahtjeva i prijave; znati ispuniti uobičajene administrativne obrasce (brzojav, pretplatni listić, anketu, prijavnicu).

7. Životopis

Ključni pojmovi: životopis, molba, dopis.

Obrazovna postignuća: upoznati životopis kao poseban tekst pisan administrativno-poslovnim stilom; pisati vlastiti životopis kao prilog nekomu drugomu poslovno-administrativnomu tekstu, npr. dopisu ili molbi; upoznati obilježja dopisa i molbe.

8. Osvrt ili prikaz

Ključni pojmovi: osvrt ili prikaz.

Obrazovna postignuća: upoznati obilježja osvrta ili prikaza; pisati osvrt ili prikaz o odabranoj temi služeći se bilješkama ili natuknicama.

9. Pismo

Ključni pojmovi: osobno i otvoreno pismo.

Obrazovna postignuća: upoznati obilježja osobnoga i otvorenoga pisma; napisati otvoreno pismo poštujuću uljudbena pravila i formu pisma; razlikovati stilska obilježja otvorenoga i osobnoga pisma u odnosu na službeni dopis.

10. Red riječi u rečenici

Ključni pojmovi: red riječi u rečenici, stilski neobilježen red riječi, stilski obilježen red riječi.

Obrazovna postignuća: razlikovati obični, neobilježeni red riječi od obilježenoga; razumjeti ulogu različitoga poretka riječi u rečenici; pravilno rabiti nenaglasnice u rečenici.

11. Sličnosti i razlike među riječima

Ključni pojmovi: istozvučnice, istopisnice i istoobličnice.

Obrazovna postignuća: razlikovati istozvučnice, istopisnice i istoobličnice u govoru i pismu.

12. Slušanje i čitanje, govorenje i pisanje dijalektnih tekstova

Ključni pojmovi: standardni jezik, zavičajni govor, materinski jezik, manjinski jezik.

Obrazovna postignuća: zamjećivati razlike između standardnoga i zavičajnoga govora, materinskoga i manjinskoga jezika; slušati, čitati i razumjeti zavičajna književna djela; govoriti i pisati zavičajnim idiomom.

13. Pisanje - poštivanje pravopisne norme

Ključni pojmovi: veliko slovo, rečenični i pravopisni znakovi, pisanje riječi s glasovima *č, ć, dž, đ, ije, je*, pisanje najčešćih kratica (prema popisu).

Obrazovna postignuća: osvješćivati, primjenjivati i ustaviti prethodna znanja i vještine; pisati veliko slovo u skladu s pravopisom; uvježbati pisanje i izgovor riječi u kojima se pojavljuju glasovi *č, ć, dž, ije, je* (prema popisu riječi); pisati kratice u skladu s pravopisom; pisanje upravnoga i neupravnoga govora u skladu s pravopisom; služiti se pravopisom.

NASTAVNO PODRUČJE:

KNJIŽEVNOST

TEME

1. Pristup temi u književnome djelu: humor, ironija, satira

Ključni pojmovi: humor, ironija, satira.

Obrazovna postignuća: uočiti odnos pripovjedača, pjesnika i dramskoga pisca prema temi.

2. Putopis

Ključni pojmovi: putopis, opis putovanja, asocijacija.

Obrazovna postignuća: uočiti obilježja putopisa; uočiti asocijativnost kao važan postupak u nastajanju putopisa.

3. Novela

Ključni pojmovi: novela, psihološko i emotivno prikazivanje lika.

Obrazovna postignuća: uočiti obilježja novela; uočavati odnose među likovima u noveli.

4. Moderna bajka

Ključni pojmovi: klasična bajka, moderna bajka.

Obrazovna postignuća: razlikovati modernu bajku od klasične.

5. Ep

Ključni pojmovi: ep, epski junak, pjevanje.
Obrazovna postignuća: uočiti obilježja epa i njegove dijelove (pjevanja); uočiti značajke epskoga junaka.

6. Stilska izražajna sredstva: simbol, alegorija

Ključni pojmovi: simbol, alegorija.
Obrazovna postignuća: prepoznati simbol; prepoznati i objasniti alegoriju; prepoznati i objasniti alegoriju u pripovijetki (alegorijska pripovijetka) i pjesmi (alegorijska pjesma).

7. Kompozicija lirske pjesme

Ključni pojmovi: suodnos teme i motiva, pjesma u prozi.
Obrazovna postignuća: uočiti povezanost teme i motiva u lirskoj pjesmi; uočiti obilježja pjesme u prozi.

8. Ritam u lirskoj pjesmi

Ključni pojmovi: elipsa, inverzija, opkoračenje, stanka, prebacivanje.
Obrazovna postignuća: uočiti elipsu, inverziju, opkoračenje, prebacivanje i stanku kao ritmotvorne elemente u lirskoj pjesmi.

9. Dramske vrste

Ključni pojmovi: monodrama, protagonist, antagonist, unutarnji monolog.
Obrazovna postignuća: uočiti obilježja monodrame; razlikovati protagonista i antagonista u dramskome tekstu; uočiti obilježja unutarnjega monologa.

10. Književnost - umjetnost riječi

Ključni pojmovi: pisac i pripovjedač, lirski subjekt.
Obrazovna postignuća: razlikovati pisca od pripovjedača ili lirskoga subjekta; uočavati kako se ista tema ostvaruje u različitim književnim rodovima i vrstama; usustaviti temeljna književna znanja.

11. Književna baština

Ključni pojmovi: Marko Marulić - otac hrvatske književnosti; stari pisci hrvatski prema načelu zavičajnosti.
Obrazovna postignuća: znati ulogu Marka Marulića u hrvatskoj književnosti; imenovati jednoga književnika starije hrvatske književnosti iz svoga zavičaja.

NASTAVNO PODRUČJE:

MEDIJSKA KULTURA

TEME

1. Scenarij, knjiga snimanja

Ključni pojmovi: scenarij, knjiga snimanja, redatelj.
Obrazovna postignuća: razlikovati scenarij i knjigu snimanja; uočiti ulogu redatelja.

2. Dokumentarni film

Ključni pojmovi: dokumentarni film: obilježja i vrste dokumentarnoga filma.
Obrazovna postignuća: razlikovati dokumentarni film od ostalih filmskih rodova; razlikovati vrste dokumentarnih filmova; uočiti filmska izražajna sredstva u dokumentarnome filmu.

3. Zagrebačka škola crtanoga filma

Ključni pojmovi: Zagrebačka škola crtanoga filma.
Obrazovna postignuća: uočiti obilježja Zagrebačke škole crtanoga filma; navesti imena najznačajnijih autora.

4. U potrazi za knjigom

Ključni pojmovi: kataloško i računalno pretraživanje.
Obrazovna postignuća: samostalno ili uz pomoć knjižničara pronaći podatke o određenome knjižnome naslovu kataloškim i računalnim pretraživanjem.

IZBORNI SADRŽAJI

Popridjevljeni glagolski prilozi
Tvorba riječi - osnovni pojmovi i tvorbeni načini
Tvorenje novih riječi prijenosom značenja
Tvorenje novih riječi preobrazbom
Novotvorenice
Riječi iz stranih jezika
Ne mogu se sve strane riječi prevesti na hrvatski. Ili ipak mogu?
Obilježen red riječi i govorna sredstva
Priložne oznake uzroka i namjere
Uzročna i namjerna rečenica
Sličnosti i razlike između rečenica s veznicima *da* i *kako*
Netipični veznici
Bilježenje naglasaka na jednostavnim i čestim primjerima
Najvažnije gramatike, pravopisi, rječnici i časopisi; filološke škole
Štokavsko, kajkavsko i čakavsko narječje
Proučavanje govora materinskoga narječja i dijalekta

Književnoumjetnički stil
Znanstveni stil
Popularno-znanstveni stil
Vrste intervjua
Moj prvi intervju
Humoristično pripovijedanje
Pisanje putopisa
Pisanje scenarija i knjige snimanja

Stoji grad (poezija i proza inspirirana domovinskim ratom)
Vukovarske ratne slike Siniše Glavaševića
Duhovne teme u životu petnaestogodišnjaka (Ivan Pavao II., B. Duda, Golub, S. Lice)
Osvrt (esej)
Nacionalni i umjetnički epovi
Stilska izražajna sredstva: dostojanstvo sinestezije
Šumore šume, zlate se žita i miruje more... dušom zemlje

Hrvatske (individualno stvaralaštvo)
Stari pisci hrvatski prema načelu zavičajnosti
Alegorija u likovnoj i književnoj umjetnosti
Portret najbliskijeg književnog lika
Slika učeničkog zavičaja u djelima putopisaca, npr. Matka Peića

Povijest filma
Filmski trik
Filmska montaža

Popis lektire: (izabrati 9 djela, obvezatna prva tri)

1. Dinko Šimunović: *Alkar*
2. Slavko Kolar: *Breza*
3. Dragutin Tadijanović: *Srebrne svirale*
4. Ernest Hemingwey: *Starac i more*
5. August Šenoa: *Prosjak Luka* ili *Branka*
6. *Dnevnik Ane Frank*
7. Ephraim Kishon: *Kod kuće je najgore*
8. Višnja Stahuljak: *Don od Tromeđe* ili *Zlatna vuga*
9. Marija Jurić Zagorka: *Kći Lotršćaka*
10. Sunčana Škrinjarić: *Ulica predaka* ili *Čarobni prosjak*
11. Đuro Sudeta: *Mor*
12. William Shakespeare: *Romeo i Julija*
13. Pero Budak: *Mećava*
14. Silvija Šesto: *Debela* ili *Vanda* ili *Tko je ubio Pašteticu*
15. Nada Mihelčić: *Bilješke jedne gimnazijalke*
16. Maja Brajko Livaković: *Kad pobijedi ljubav*
17. Sanja Pilić: *O mamama sve najbolje* ili *Sasvim sam popubertetio*
18. Vladan Desnica: *Pravda*
19. Mate Balota: *Tijesna zemlja*
20. Eugen Kumičić: *Sirota* ili *Začuđeni svatovi*
21. Tomislav Milohanić: *Deštini i znamenje*
22. Miroslav Krleža: *Djetinjstvo*
23. Ivan Goran Kovačić: *Pripovijetke*
24. Karl Bruckner: *Sadako hoće živjeti*
25. Josip Laća: *Grand hotel*
26. Goran Tribuson: *Legija stranaca* ili *Rani dani* ili *Ne dao Bog većeg zla*
27. Zlatko Krilić: *Krik*
28. Milena Mandić: *Pokajnik*
29. Antoine de Saint Exupery: *Mali princ*
30. Richard Bach: *Galeb Jonathan Livingston*
31. Nancy Farmer: *Kuća škorpiona*
32. Nick Hornby: *Sve zbog jednog dječaka*
33. Michael Ende: *Momo* ili *Beskrajna priča*

Popis filmova:

U prvom su planu dokumentarni filmovi:

1. Što je film: Filmska montaža
2. Zagrebačka škola crtanoga filma (Bourek, Grgić, Vukotić, Dovniković i dr.)
3. R. Sremec: *Zelena ljubav*
4. I. Škrabalo: *Slamarke divojke*
5. Z. Tadić: *Druge*
6. A. Babaja: *Breza*, *Romeo i Julija*
7. R. Benigni: *Život je lijep*

LIKOVNA KULTURA

UVOD

Program likovne kulture u osnovnoj školi temelji se na procesu istraživačkoga učenja i stvaranja. Struktura programa uvažava i prati razvojne faze učenikova likovnoga izražavanja i stvaranja, a od učitelja zahtjeva kreativan i fleksibilan pristup, temeljen na poznavanju likovne problematike kao i likovnog i psihofizičkog razvitka djece.

Obilježja dječjeg izraza u dobi od 1. do 4. razreda su spontanost, ekspresija, skladnost, ritmičnost te stapanje realnog i fantastičnog.

Ciljevi nastave likovne kulture obuhvaćaju brojne elemente, od poticanja psihomotoričnoga razvitka, preko mašte, intelektualnoga razvitka do estetičke osjetljivosti i emocija.

Likovnom izobrazbom učenici stječu trajna i uporabljiva znanja i vještine u svrhu likovnog izražavanja, odnosno vizualne komunikacije.

Analitičko-misaoni procesi potiču kod učenika aktivan i stvaralački odnos prema okolini, razvijaju vizualnu percepciju te proširuju kompetencije vizualnoga mišljenja. Rješavanjem likovnih problema učenici razvijaju sposobnosti praktičnoga oblikovanja i donošenja estetskih prosudba i odluka i na taj način oblikuju likovni govor.

Nastava se likovne kulture temelji na doslovnom opažaju, istraživanju neposredne okoline i umjetničkoga djela, stvaralačkoj preradi informacija, poticanju spoznajnih procesa, istraživanju i vrjednovanju.

Likovni se govor razvija preustrojem unutrašnjih veza među vizualnim znakovima i značenjima u osobnom iskustvu stvaralačkih procesa. Oblikuje se promatranjem, istraživanjem, likovnim stvaranjem i primjenom znanja o vizualno-likovnim elementima i njihovim odnosima.

Programski sadržaji potiču vizualnu znatiželju, otvorenost za stjecanje novih iskustava, osjetljivost za probleme te originalnost u njihovu rješavanju likovno-tehničkim sredstvima. Također potiču razvoj svih stupnjeva divergentnoga mišljenja na području vizualno-likovnoga odgoja i obrazovanja.

Umjetnička djela učenike uvode u svjetove različitih kultura i prirodnog okoliša, nadahnjuju ih i otvaraju mogućnost stvaranja osobnih svjetova tj. vlastitih stvarnosti za sebe. Sadržajem i oblikom program je prilagođen potrebama pomicanja paradigme znanja, likovnoga izražavanja i stvaralaštva početkom 21. stoljeća. Na već postojeće nastavne sadržaje, a u svezi s eksplozijom vizualnih obavijesti u likovnoj umjetnosti, dodali smo: grafički dizajn, video i kompjutorsku sliku u području plošnoga oblikovanja; umjetničku instalaciju, umjetničko oblikovanje svjetlom, *happenning* i *performance* u prostornom oblikovanju te etnoumjetnost, industrijski dizajn, arhitekturu i urbanizam u primijenjenom oblikovanju.

Sadržaji i metode budućih kurikuluma kako su definirani sastavnicama *Hrvatskoga nacionalnog obrazovnog standarda* - HNOS-a (nastavne teme, ključni pojmovi, obrazovna postignuća, likovnoumjetnička djela) omogućuju recikliranje dosadašnjih nastavnih sadržaja na način primjeren ritmu i tijeku poučavanja.

Specifičnosti nastavnoga predmeta likovne kulture očituju se i u tome da:

- spoznaja u likovnoj kulturi u osnovnoj školi temelji se na praktičnom rješavanju likovnoga problema,
- nastava razvija opće sposobnosti u likovnoj umjetnosti, stvaralačke sposobnosti, odgaja estetsku osjetljivost na primjerima umjetničkih likovnih djela i izražavanju učenika, što je mjerljivo,
- HNOS sadrži elemente razlikovanja, pa je nužno uočiti kompetencije na više razina zahtjevnosti, ispod i iznad normalnog standarda,
- svaki učenik može u potpunosti izraziti sebe, steći znanje i proširiti kompetencije vizualno-likovnoga mišljenja, što zahtijeva realizaciju nastave unutar blok- sata.

Nastavni predmet likovna kultura obuhvaća sljedeća područja: crtanje, slikanje, grafiku, modeliranje i građenje te dizajn, povezujući funkcionalno sadržaje svih navedenih područja. U skladu s tim područjima organizirane su obvezne i izborne nastavne teme: *Točka i crta, Ploha, Boja, Površina, Masa/volumen i prostor*, a koje su zajedničke za sve razrede. Takvom se podjelom određuje je li riječ o oblikovanju na plohi (crtanje, slikanje, grafika), prostornom oblikovanju (modeliranje i građenje), liniji (plošna) ili linijskome (prostorna linijski istanjena masa). Za svaku nastavnu temu navedeni su ključni pojmovi (likovni problemi vezani uz likovni jezik) koji se obrađuju u nastavnim jedinicama. Nastavna tema sadrži dvije ili više nastavnih jedinica, prema tomu koliko je nastavniku potrebno kako bi obradio navedene ključne pojmove. Nazivi nastavnih tema upućeni su učiteljima, ključni pojmovi učenicima. Redoslijed je predložen, a ne obvezujući. Uz teme su navedena i obrazovna postignuća za učenike, po čemu se učenik razlikuje prije i poslije učenja. Stoga se pri planiranju nastavne jedinice polazi od postignuća za učenike i zadaća koje učitelj mora ispuniti, a koje su navedene u napomenama. Na svakom se nastavnom satu treba pokazati odgovarajuće likovnoumjetničko djelo. Umjetničko djelo nije u funkciji ilustracije motiva, već je ono konkretna ilustracija likovnoga problema koji će učenici rješavati; treba sadržajem, a ne temom odgovarati likovnom području. Slično vrijedi i za povezanost s drugim nastavnim predmetima. Iako se tematska korelacija najčešće ostvaruje traženjem zajedničkoga motiva, korisnija je strukturalna korelacija, u kojoj se nastavni predmeti povezuju na razini zajedničkih pojmova što se usvajaju. Na odgojnoj razini učenik tako stječe nazore i uvjerenja o unutarnjem uređenju (strukturi) svijeta u kojem živi. Na taj se način znakovno neočiglednim poveznicama proširuje na značenjsko i spoznajno.

CILJ

Cilj je nastave likovne kulture stjecanje trajnih i uporabljivih znanja, razvijanje sposobnosti i vještina u likovnom izražavanju, odnosno vizualnoj komunikaciji. Likovnom izobrazbom učenici razvijaju svoju vizualnu percepciju i spoznajne vrijednosti kroz likovno stvaralaštvo, proširuju kompetencije vizualnoga mišljenja. Rješavanjem likovnih problema učenici razvijaju sposobnosti praktičnoga oblikovanja i donošenja estetskih prosudba i odluka te na taj način oblikuju likovni govor.

ZADAĆE

Cilj se nastave likovne kulture razlaže u tri temeljne zadaće. Te zadaće određuju ključni oblici likovne pismenosti učenika i upućuju na povezanost vizualne percepcije, likovnog stvaralaštva i učenja.

Učenik treba steći i razvijati sljedeće sposobnosti, znanja i stavove:

Sposobnosti

- usmjereno likovno opažanje
- razumijevanje i primjena likovnih tehnika i sredstava
- samostalni i suradnički, praktični i stvaralački rad
- vizualno, kritičko i stvaralačko mišljenje
- likovna/vizualna komunikacija
- uspostavljanje korelacijskih veza nastave likovne kulture sa sadržajima drugih nastavnih predmeta
- estetska prosudba likovnoga rada, umjetničkoga djela i okoline

Znanja

- poznavanje i razumijevanja likovnih pojmova i sadržaja iz nastavnih tema
- poznavanje i razumijevanje umjetničkih područja slikarstva, kiparstva, arhitekture, primijenjene umjetnosti i dizajna te novih medija
- poznavanje kulturne baštine (svjetska, nacionalna, etno umjetnost)

Stavove

- pozitivan odnos prema estetskim vrijednostima likovnoga rada (osobnoga i drugih učenika), umjetničkoga djela te radnog i životnog okruženja
- zainteresiranost i skrb za kulturnu i prirodnu baštinu

NAPOMENA

Nastavne su teme u programu likovna kultura: a) obvezne i b) izborne, a izvode se u blok-satu u satnici od 35 sati godišnje. Nastavne cjeline i teme upućuju učenike na to: što se uči, kako se uči, kada se uči i gdje se uči. Hrvatski nacionalni obrazovni standard i program likovne kulture djelomično se preklapaju, a djelomično su komplementarni. HNOS likovne kulture služio je kao podloga za izradbu programa. Središnji dio programa nastavne su teme koje se odnose na konceptualizaciju nastavnoga procesa uz pomoć ključnih pojmova i obrazovnih postignuća koja učenik/učenica treba postići. Svaka nastavna tema ima specifični cilj i zadatke koje treba ostvariti. Artikulacija nastavnoga sata počiva na sljedećim procesima: uočavanje, istraživanje, izražavanje/ stvaranje, vrjednovanje i spoznavanje.

- *Konkretna ilustracija* odnosi se na likovno umjetničko djelo ili odgovarajući vizualni poticaj koji je prikazan i pojašnjava određeni likovni problem. Svojim različitim razinama iščitavanja konkretna ilustracija nudi učenicima i viši stupanj oblikovnoga mišljenja svjesnim iščitavanjem likovnih struktura, omogućuje i interdisciplinarni pristup, suodnos sa sadržajima drugih nastavnih predmeta i sudjeluje u motivaciji učenika.
- *Dodatna ilustracija* odnosi se na likovnoumjetničko djelo ili odgovarajući vizualni poticaj koji odabire učitelji po slobodnom izboru.
- *Ključni pojmovi* su temeljni pojmovi koje učenici usvajaju promatranjem, usmjerivanjem i zadržavanjem pozornosti te praktičnim radom. Učenici trebaju na svakom satu osjetiti, prepoznati, likovno izraziti, upoznati, imenovati.
- *Obrazovna postignuća* vezana su na specifičnost usvajanja znanja koja nakon svake teme i razradbe ključnih pojmova učenik mora ponijeti sa sobom kroz život kao trajno postignuće.
- *Izborni sadržaji* uključuju terensku nastavu (muzeji, galerije, radionice...).
- *Prijedlozi za rad s učenicima s posebnim odgojno-obrazovnim potrebama* obuhvaćaju na različitim razinama praktični rad u nastavi likovne kulture, što uključuje rad u timu stručnjaka učitelja likovne kulture, psihologa, likovnih terapeuta i defektologa.

Likovna kultura poučava samodisciplini, jača samopouzdanje, potiče sposobnosti mišljenja, podučava važnost timskoga rada i suradnje. Ona upućuje na neposrednu vezu između učenja, radnoga zadatka, fizičkoga rada i najviših razina postignuća.

Likovna kultura pridonosi razvoju zornoga i apstraktnog načina mišljenja prodirući maštom u znanost i razumom u stvaralaštvo.

Likovna je umjetnost sastavni dio svakodnevnoga života osobe. Ona pomaže učenicima da razviju nazore, karakter i spoznajnu integraciju s drugima, omogućuje zajednice različitosti koje su temelj društva pluralizma i demokracije.

Specifičnosti likovne kulture:

1. Poticati mehanizme kreativnoga razmišljanja i izražavanja u korelaciji s nastavnim sadržajima drugih predmeta.
2. Omogućiti individualno istraživanje odnosa likovnih / vizualnih elemenata na brižljivo odabranim primjerima hrvatske i svjetske likovne baštine te u samostalnom likovnom izražavanju.
3. Razvijati individualni pristup učitelja svakom učeniku kao samostalnoj i neovisnoj osobnosti.
4. Utjecati posebnošću nastavnih sadržaja, nastavnih sredstava i situacija na razvoj opažanja, oblikovnoga mišljenja i stvaralačkoga ponašanja učenika.

RAZREDNA NASTAVA

1. RAZRED

NASTAVNO PODRUČJE:

Oblikovanje na plohi - crtanje

TEMA

1. TOČKA I CRTA - Crte po toku i karakteru

Ključni pojmovi: točka, crta (različite crte), crtanje, crtež, skupljeno/raspršeno, niz.

Obrazovna postignuća: vizualno opaziti i istražiti doživljaj crta; izražavati se i stvarati točkama i crtama; razlikovati crte (vrsta, smjer, niz).

NASTAVNO PODRUČJE:

Oblikovanje na plohi - slikanje

TEME

1. BOJA - Imena boja, osnovne i izvedene boje

Ključni pojmovi: boja, slika, slikanje, slikar, osnovne boje, izvedene boje.

Obrazovna postignuća: vizualno razlikovati, imenovati i izražavati se različitim bojama; miješanjem dviju osnovnih boja dobiti izvedenu.

2. BOJA - Tonovi boje

Ključni pojmovi: svjetlina boje, miješanje boja, mrlja, potez.

Obrazovna postignuća: vizualno razlikovati i rabiti tonove boja; miješanjem s bijelom i crnom dobiti svjetliju i tamniju boju.

3. PLOHA - Geometrijski i slobodni likovi

Ključni pojmovi: geometrijski lik, slobodni lik.

Obrazovna postignuća: vizualno opaziti i izražavati se geometrijskim i slobodnim likovima.

4. PLOHA - Ritam likova

Ključni pojmovi: ritam, lik.

Obrazovna postignuća: opaziti i izraziti ritam kao ponavljanje boja i likova.

NASTAVNO PODRUČJE:

Prostorno oblikovanje - modeliranje i građenje

TEME

1. POVRŠINA - Plastičke teksture

Ključni pojmovi: glatka i hrapava površina, modeliranje, građenje, različite površine.

Obrazovna postignuća: uočiti i spontano izraziti različite plastičke teksture.

2. VOLUMENI I MASA U PROSTORU - Geometrijska i slobodna tijela

Ključni pojmovi: kip, kipar, geometrijsko tijelo, oblo i uglato tijelo.

Obrazovna postignuća: opaziti, razlikovati i imenovati tijela; stvarati geometrijskim tijelima u prostoru.

IZBORNE TEME

NASTAVNO PODRUČJE:

Primijenjeno oblikovanje - dizajn

TEME

1. CRTA - Crta kao likovni element pisma

Ključni pojmovi: znak, pismo.

Obrazovna postignuća: uočiti i razlikovati crte kao gradbene elemente pisma.

2. PLOHA - Likovi i slika u pokretu

Ključni pojmovi: crtani film, TV slika.

Obrazovna postignuća: prepoznati animirani film kao niz slika u pokretu.

3. BOJA - Ilustracija

Ključni pojmovi: slikovnica.

Obrazovna postignuća: likovno izraziti doživljaj priče.

4. POVRŠINA - Vizualna komunikacija

Ključni pojmovi: reklama, poruka.

Obrazovna postignuća: uočiti da se vizualnim elementima mogu prenositi poruke.

5. VOLUMENI I MASA U PROSTORU - Dizajn

Ključni pojmovi: oblik i namjena.

Obrazovna postignuća: povezati izgled oblika kojima se svakodnevno služi s njihovom namjenom.

PREDLOŽENA LIKOVNO-UMJETNIČKA DJELA

Oblikovanje na plohi - crtanje

1. Michelangelo Buonarroti: *Studije figura*, 1495., tuš i pero
2. Miroslav Kraljević: *Prizor iz ruskog baleta*, 1912., tuš i pero
3. Hrvoje Šercar: *Riba sa zlatnim nogama*, 1993., tuš i pero

Oblikovanje na plohi - slikanje

1. Vasilly Kandinsky: *Žuto-crveno-plavo*, 1925., ulje na platnu
2. Piet Mondrian: *Kompozicija*, 1921., ulje na platnu
3. Vjenceslav Richter: SIS 4, *Sistemsko slikarstvo*, 1975., ulje na platnu
4. Juraj Dobrović: *Polja*, 1969., ulje na platnu
5. August Macke: *Kairouan*, akvarel, na papiru, 1914.
6. Victor Vasarely: *Folk-Lor*, 1973., sitotisak

Oblikovanje na plohi - grafika

1. Katchushika Hokusai: *Val*, 1823.-1829., drvorez u boji

Prostorno oblikovanje - modeliranje i građenje

1. Michelangelo Buonarroti: *Rob (probuđeni)*, 1533., mramor
2. Dušan Džamonja: *Metalna skulptura* 86, 1975., željezo
3. Georges Vantongerloo: *Zajedništvo volumena*, kamen
4. Hans Steinbrenner: *Gredna konstrukcija* 3, 1962., drvo
5. Miroslav Šutej: *Veliko jaje*, 1968., drvo i plastika

Primijenjeno oblikovanje - dizajn

1. Iktin, Kalikrat, Karpion: *Partenon*, 432. g. p. n. e., kamen
2. Knjiga Lindisfarne, *Irska*, 698. g.

3. Julije Klović: *Iluminacija iz misala Jurja Topuskoga*, 1526., riznica Zagrebačke katedrale
4. Keramičke posude iz Vučedola, 3000. g. pr. Kr.
5. Dušan Vukotić: *Surogat*, 1961., animirani film
6. Osvaldo Cavandoli: *La Linea*, animirani film

2. RAZRED

NASTAVNO PODRUČJE:

Oblikovanje na plohi - crtanje

TEME

1. TOČKA I CRTA - Gradbene (strukturne) i obrisne (konturne) crte

Ključni pojmovi: gradbena crta, obrisna crta, otvorena crta, zatvorena crta.

Obrazovna postignuća: stvarati gradbenim i obrisnim crtama; razlikovati gradbene i obrisne crte.

2. TOČKA I CRTA - Kontrast crta po karakteru

Ključni pojmovi: suprotnost (kontrast) crta, meka crta, tvrda crta, debela crta, tanka crta, isprekidana crta.

Obrazovna postignuća: izraziti kontrast crta različitim likovnotehničkim sredstvima.

NASTAVNO PODRUČJE:

Oblikovanje na plohi - slikanje

TEME

1. BOJA - Čistoća boje

Ključni pojmovi: čistoća boje, jarke i zagasite boje.

***Obrazovna postignuća*:** vizualno razlikovati, stvarati i imenovati jarke i zagasite boje.

2. BOJA - Kontrast svjetlo - tamno

Ključni pojmovi: kontrast, suprotnost svjetlo - tamno, ton.

Obrazovna postignuća: promatrati, uspoređivati i izražavati kontraste svijetlih i tamnih tonova boje.

3. BOJA - Kontrast toplo - hladno

Ključni pojmovi: tople i hladne boje, kontrast toplo - hladno.

Obrazovna postignuća: uočiti i izražavati kontraste toplih i hladnih boja.

NASTAVNO PODRUČJE:

Prostorno oblikovanje - modeliranje i građenje

TEME

1. POVRŠINA - Kontrast površina

Ključni pojmovi: kontrast površine.

Obrazovna postignuća: uočiti, uspoređivati i razlikovati različite vrste tekstura.

2. VOLUMENI I MASA U PROSTORU - Omjeri veličina masa

Ključni pojmovi: masa, veličine masa.

Obrazovna postignuća: uočiti i izražavati odnose različitih veličina masa.

3. VOLUMENI I MASA U PROSTORU - Građevine i tijela u prostoru

Ključni pojmovi: unutarnji i izvanjski prostor, građevina, ulica, trg.

Obrazovna postignuća: snalaziti se u prostoru, razlikovati i određivati položaj (smjer) u prostoru.

IZBORNE TEME

NASTAVNO PODRUČJE:

Primijenjeno oblikovanje - dizajn

TEME

1. TOČKA I CRTA - Grafički dizajn

Ključni pojmovi: dizajn, vizualni znak.

Obrazovna postignuća: objasniti dizajn kao oblikovanje uporabnih predmeta u neposrednom okružju.

2. PLOHA - Fotografija

Ključni pojmovi: fotografija, fotograf.

Obrazovna postignuća: uočiti i razlikovati uporabu fotografije.

3. POVRŠINA - Odnos slike i teksta

Ključni pojmovi: reklama (promidžba), poruka.

Obrazovna postignuća: uočiti veličinu i oblik slike u odnosu na veličinu i oblik teksta na reklami.

PREDLOŽENA LIKOVNO-UMJETNIČKA DJELA

Oblikovanje na plohi - crtanje

1. Michelangelo Buonarroti: *Majka i dijete*, 1525., olovka, srebrenka i tinta
2. Vincent Van Gogh: *Zvjezdana noć*, 1889., tuš i trska
3. Henry Matisse: *Crtež*, 1908., tuš i pero

Oblikovanje na plohi - slikanje

1. Nikola Koydl: *Feelings*, 1999., ulje na platnu
2. Paul Gauguin: *Tržnica (Ta matete)*, 1892., ulje na platnu
3. Pablo Picasso: *Guernica*, 1937., ulje na platnu
4. Rembrandt van Rijn: *S. Petar poriče poznanstvo s Gospodinom*, 1660., ulje na platnu
5. Joan Gris: *Zdjela s voćem*, staklo i limun (mrtva priroda s novinama), 1916., ulje na platnu
6. Raoul Haussman: *Tatljin kod kuće*, 1920., fotomontaža
7. René Magritte: *Neodlučnost (»Ovo nije lula«*, 1929., ulje na platnu

Prostorno oblikovanje - modeliranje i građenje

1. Alexander Archipenko: *Žena koja se češlja*, 1915., bronca
2. Henry Moore: *Ležeća figura*, 1938., drvo

Primijenjeno oblikovanje - dizajn

1. Sv. Donat, *Zadar*, 9. st., kamen
2. Paul Klee: *Izranjanje iz sivila noći...*, 1918., tuš, pero, akvarel
3. Maska iz Saibaija, *Nova Gvineja*, Afrika, drvo, koža, krzno, vuna

4. Sunčeva ploča - *Astečki kalendar* (1300.-1525.), kamen
5. Krešimir Tadić: *Svjetovi*, 1966., fotografija
6. Henri Cartier Bresson: *Atena*, 1953., fotografija
7. Dubrovnik, fotografija odozgo i urbanistički plan grada
8. Norman Mc Laren: *Begone Dull Care*, 1949., ručno bojani celuloid, animirani film

3. RAZRED

NASTAVNO PODRUČJE:

Oblikovanje na plohi - crtanje

TEME

1. TOČKA I CRTA - Ornament, narodni ukras, simetrija

Ključni pojmovi: niz, smjer, ritam, preplet, ornament (narodni ukras).

Obrazovna postignuća: postignuća: uočiti, prepoznati i izraziti ornament (narodni ukras).

2. TOČKA I CRTA - Crtačka tekstura

Ključni pojmovi: crtačka tekstura, skupljeno-raspršeno.

Obrazovna postignuća: uočiti, prepoznati i izražavati crtačke teksture.

NASTAVNO PODRUČJE:

Oblikovanje na plohi - slikanje

TEME

1. BOJA - Kontrast kromatsko-akromatsko

Ključni pojmovi: kontrast kromatskih i akromatskih boja, šarene i nešarene boje.

Obrazovna postignuća: uočiti, prepoznati i izražavati kontraste boja i neboja (šarenih i nešarenih boja).

2. BOJA - Komplementarni kontrast

Ključni pojmovi: komplementarni kontrasti.

Obrazovna postignuća: uočiti, prepoznati i izražavati komplementarne odnose i kontraste boja.

3. PLOHA - Modelacija i modulacija

Ključni pojmovi: ploha, tonsko i koloristično slikanje.

Obrazovna postignuća: vizualno opaziti i izraziti plohu; uočavati, razlikovati i izražavati se tonskim i koloristično slikanjem.

4. POVRŠINA - Slikarska tekstura

Ključni pojmovi: slikarska tekstura.

Obrazovna postignuća: uočavati i izražavati slikarske teksture bojom, potezom i mrljom kao sastavnim dijelovima površine.

NASTAVNO PODRUČJE:

Oblikovanje na plohi - grafika

TEMA

1. PLOHA - Ritam, omjeri veličina likova

Ključni pojmovi: grafika, monotipija.

Obrazovna postignuća: upoznati osnovne pojmove vezane uz grafičke tehnike.

NASTAVNO PODRUČJE:

Prostorno oblikovanje - modeliranje i građenje

TEME

1. POVRŠINA - Plastička tekstura

Ključni pojmovi: plastična tekstura, površina.

Obrazovna postignuća: uočavati i izražavati plastične teksture kao sastavne dijelove površine.

2. POVRŠINA - Visoki, niski i udubljeni reljef

***Ključni pojmovi*:** niski, visoki, udubljeni reljef, udubljeno/ispupčeno.

Obrazovna postignuća: uočavati i izražavati doživljaj mase i prostora u niskom, visokom i udubljenom reljefu.

3. VOLUMENI I MASA U PROSTORU - Kontrast punoga i praznoga prostora

Ključni pojmovi: kiparstvo, prošupljena masa, udubljeno-ispupčena masa u prostoru.

Obrazovna postignuća: uočavati, razlikovati i izražavati suprotnosti punoga i praznoga prostora.

4. VOLUMENI I MASA U PROSTORU - Plošno istanjena masa, ravnoteža

Ključni pojmovi: puna plastika, mobil, ravnoteža.

Obrazovna postignuća: uočavati i izražavati ravnotežu u prostoru.

IZBORNE TEME

NASTAVNO PODRUČJE:

Primijenjeno oblikovanje - dizajn

TEME

1. TOČKA I CRTA - Kadar, odnos slike i teksta

Ključni pojmovi: slika, kadar, strip, tekst.

Obrazovna postignuća: prepoznati i izražavati kadar kao isječak cjeline i kadrove u nizu u stripu, filmu i animiranom filmu.

2. PLOHA - Ritam i niz likova

Ključni pojmovi: ritam likova, lik u pokretu.

Obrazovna postignuća: uočiti i izraziti lik u pokretu, plohu u prostoru.

3. BOJA - Kadar, simbolika boja

Ključni pojmovi: film, animirani film.

Obrazovna postignuća: izraziti pokret i simboliku boja u kadru.

4. POVRŠINA - Scenografija

Ključni pojmovi: scena, scenografija, materijali.

Obrazovna postignuća: upoznati, istraživati i izražavati oblike u prostoru uporabom različitih materijala u oblikovanju scene.

5. VOLUMENI I MASA U PROSTORU - Udubljeno - izbočena masa

Ključni pojmovi: scenska lutka.

Obrazovna postignuća: uočavati, istraživati i izražavati različite tipove lutaka i njihovih oblika koji proizlaze iz načina njihova pokretanja.

PREDLOŽENA LIKOVNO-UMJETNIČKA DJELA

Oblikovanje na plohi - crtanje

1. Michelangelo Buonarroti: *Studije figura*, 1495., tuš i pero
2. Vincent Van Gogh: *Zvjezdana noć*, 1889., trska i tinta

Oblikovanje na plohi - slikanje

1. Vincent Van Gogh: *Zvjezdana noć*, 1889., ulje na platnu
2. Vincent Van Gogh: *Autoportret*, 1889., ulje na platnu
3. Albert Kinert: *Male radosti*, 1956., ulje na platnu
4. Marino Tartaglia: *Autoportret*, 1917., ulje na platnu
5. Majstor iz Flžmallea: *Rođenje*, 1420., ulje na drvenoj ploči
6. Marcel Duchamp: *Akt silazi niz stepenice br. 2, 1912.*, ulje na platnu
7. Edgar Degas: *Džokeji prije trke,* 1872., ulje i pastel na papiru

Oblikovanje na plohi - grafika

1. Hosoda Eishi: *Kurtizana Nagakawa s dvjema službenicama*, 1796., drvorez u boji
2. Karl Schmidt-Rottluff: *Mačke II*, 1914., drvorez

Prostorno oblikovanje - modeliranje i građenje

1. Michelangelo Buonarroti: *Rob (probuđeni)*, 1533., mramor
2. Miron: *Diskobol (bacač diska)*, 5. st. pr. Kr., mramor
3. Alexander Calder: *Mali pauk*, 1940., lim i žica
4. Alberto Giacometti: *Palača u 4h ujutro*, 1933., drvo, staklo, žica i niti

Primijenjeno oblikovanje - dizajn

1. Sv. Donat, *Zadar*, 9. st., kamen, arhitektura i tlocrt
2. Gerrit Rietveld: *Stolac*, 1917., drvo
3. Maska iz Saibaija, Nova Gvineja, Afrika, drvo, koža, krzno, vuna
4. Norman McLaren: *Pas de Deux*, 1968., eksperimentalni film
5. Borivoj Dovniković: *Uzbudljiva ljubavna priča*, 1989., animirani film

4. RAZRED

NASTAVNO PODRUČJE:

Oblikovanje na plohi - crtanje

TEME

1. TOČKA I CRTA - Kompozicija (smještaj u formatu)

Ključni pojmovi: kompozicija.

***Obrazovna postignuća*:** uočiti i opisati smještaj točaka i crta u formatu papira; prepoznati elemente kompozicije.

2. TOČKA I CRTA - Crte prema značenju

Ključni pojmovi: gibanje crta, mirovanje crta.

Obrazovna postignuća: istraživati i uočavati razlike između stanja mirovanja i pokrenutosti crta; uočiti i izraziti vizualni kompozicijski naglasak (dominaciju).

NASTAVNO PODRUČJE:

Oblikovanje na plohi - slikanje

TEME

1. BOJA - Kompozicija i nijanse boja

Ključni pojmovi: kompozicija boja, nijanse boja.

Obrazovna postignuća: istraživati nijansiranje boje miješanjem (vrsta, ton, čistoća).

2. POVRŠINA - Teksture, optičko miješanje

Ključni pojmovi: mrlja, potez, raster, optičko miješanje boja.

Obrazovna postignuća: uočavati, istraživati i izražavati optičko miješanje boja točkama osnovnih boja.

NASTAVNO PODRUČJE:

Prostorno oblikovanje - modeliranje i građenje

TEME

1. VOLUMENI I MASA U PROSTORU - Kompozicija oblika

Ključni pojmovi: odnosi veličina, kompozicija volumena i masa u prostora.

Obrazovna postignuća: uočavati, istraživati i izražavati raspored i odnose veličina različitih oblika.

2. VOLUMENI I MASA U PROSTORU - Linijski istanjena masa

Ključni pojmovi: crta u prostoru, prostorni crtež.

Obrazovna postignuća: istraživati, uočavati i izražavati linijski istanjene mase kao crte u prostoru.

3. VOLUMENI I MASA U PROSTORU - Tlocrt

Ključni pojmovi: tlocrt, zid, stup, krov.

Obrazovna postignuća: upoznati tlocrte jednostavnijih građevina.

4. VOLUMENI I MASA U PROSTORU - Arhitektura i urbanizam

Ključni pojmovi: arhitektura, gradogradnja.

Obrazovna postignuća: upoznati obilježja naselja različitih krajeva.

IZBORNE TEME

NASTAVNO PODRUČJE:

Primijenjeno oblikovanje - dizajn

TEME

1. PLOHA - Jedinstvo boja, oblika, veličina… (harmonija)

Ključni pojmovi: primijenjena umjetnost, jedinstvo boja, oblika i veličina.

Obrazovna postignuća: uočavati, istraživati i izražavati pojedine odnose (boja, oblika, veličina) u cjelini i njihovo jedinstvo uporabom zajedničkih mjera i načela; upoznati razliku između umjetnosti i primijenjene umjetnosti.

2. POVRŠINA - Kompozicija, rekompozicija

Ključni pojmovi: fotomontaža, rekompozicija.

Obrazovna postignuća: uočavati, istraživati i izražavati rekompoziciju elemenata određene kompozicije fotomontažom.

3. VOLUMENI I MASA U PROSTORU - Oblici i funkcije

Ključni pojmovi: industrijski dizajn, ovisnost oblika i funkcije.

Obrazovna postignuća: uočavati i izražavati uvjetovanost oblika predmeta njegovom namjenom; razlikovati različite vrste dizajna.

4. BOJA - Kontrast i dominacija boja, oblika, veličina…

Ključni pojmovi: plakat, grafički dizajn, kompjutorska grafika.

Obrazovna postignuća: uočavati kontraste i dominacije boja, oblika, veličina... na plakatu, reklami, televizijskoj poruci, povezivati vizualne i verbalne poruke.

PREDLOŽENA LIKOVNO-UMJETNIČKA DJELA

Oblikovanje na plohi - crtanje

1. Vincent Van Gogh: *Zvjezdana noć*, 1889., trska i tinta
2. Albrecht Dürer: *Rinoceros (Nosorog)*, 1515., tuš i pero ili drvorez

Oblikovanje na plohi - slikanje

1. Leonardo da Vinci: *Bogorodica sa Sv. Anom*, 1510., ulje na drvenoj ploči
2. Giuseppe Archimboldo: *Ljeto*, 1573., ulje na platnu
3. Raphael: *Atenska škola*, 1511., freska
4. Paul Klee: *Vrt ruža*, 1920., ulje i tuš na papiru
5. Georges Seurat: *Lijepa žena se pudra*, 1888., ulje na platnu
6. Vincent Van Gogh: *Zvjezdana noć*, 1889., ulje na platnu
7. Joan Gris: *Zdjela s voćem*, staklo i limun, 1916., ulje na platnu
8. Nikola Koydl: *Feelings*, 1999., ulje na platnu

Oblikovanje na plohi - grafika

1. Karl Schmidt-Rottluff: *Mačke II*, 1914., drvorez
2. Božidar Jakac: *Koncert*, 1921., drvorez

Prostorno oblikovanje - modeliranje i građenje

1. Ivan Picelj: *Connexion* 51. S., 1982., drvo
2. Vojin Bakić: *Razvijene površine III*, 1960., metalna ploča
3. Siniša Majkus: *Benin*, 1996., žica
4. Michelangelo Buonarroti: *Pietà*, 16. st., mramor

Primijenjeno oblikovanje - dizajn

1. Gustave Eiffel: *Eiffelov toranj*, Pariz, 1889., čelik
2. Zvonimir Lončarić: 4. *Animafest*, 1980., sitotisak, plakat
3. Henri de Toulouse-Lautrec: *Moulin Rouge - La Goulue*, 1891., litografija, plakat
4. Vilko Žiljak: *VŽ6b/4F-B-GE-FE-CMY-SI-SH*, 1975./1996., kompjuterska grafika
5. Vučedolska golubica/jarebica, 3000. g. pr. Kr., keramika

PREDMETNA NASTAVA

5. RAZRED

NASTAVNO PODRUČJE:

Plošno oblikovanje / 2D

TEME

1. Točka i crta - Obrisne crte, tok i karakter crta

Ključni pojmovi: Obris/kontura, tok crte, karakter crte, građenje crtom, smjer.

Obrazovna postignuća: uočiti, izraziti i spoznati ekspresivne vrijednosti toka i karaktera obrisnih crta.

Primjeri likovno-umjetničkih djela: Raoul Dufy, *Svirač*, crtež perom, oko polovice 20. st.; Paul Klee, Tanz Entzetzen *(Plesač)*, tuš i pero, 1931.; Michelangelo Buonarroti, *Majka i dijete*, crvena i crna olovka, srebrenka i tinta, 1525.; Mihajlo Arsovski, *More*, plakat kazališne predstave, sitotisak, *Teatar ITD* Pablo Picasso: *Mlada djevojka*, crtež perom, 1948.

2. Točka i crta - Strukturne točke i crte

Ključni pojmovi: struktura/građa, gradbene crte, točka.

Obrazovna postignuća: uočiti, istražiti, izraziti, vrjednovati i spoznati različitost gustoća gradbenih crta i točaka u promjeni smjera, dužine i gustoće u složenim strukturama.

Primjeri likovno-umjetničkih djela: Paul Klee, *Izražajna lira*; Käthe Kollwitz, *Bijeda*, litografija, 1893.–1901.; Naum Gabo, *Linearna konstrukcija* br.4,

aluminij, nehrđajući čelik,1957., Oton Gliha, crtež, flomaster 1968.

3. Boja - Čiste boje, kontrast toplo-hladno

Ključni pojmovi: spektralni krug boja, tople i hladne boje, kromatski intenziteti dinamika boje, daltonizam.

Obrazovna postignuća: uočiti, istražiti, izraziti, vrjednovati i spoznati kromatske intenzitete i dinamiku toplih i hladnih boja.

Primjeri likovno-umjetničkih djela: Roul Dufy, *Barke*, ulje na platnu, 1907.; Menci Klement Crnčić, *Bonaca*, ulje na platnu, poč. 20. st.; Paul Gaugin, *Žena sa cvijetom*, ulje na platnu,1891.; Paul Gauguin, *Tržnica (Ta matete)*, ulje na platnu, 1892.

4. Boja - Komplementarni kontrast

Ključni pojmovi: komplementarni kontrast (»suprotne« boje koje se nadopunjavaju), likovni elementi.

Obrazovna postignuća: uočiti, istražiti, izraziti, vrjednovati i spoznati komplementarni kontrast boja.

Primjeri likovno-umjetničkih djela: Miroslav Šutej, *Ultra ab*, serigrafija, 1967.; Henri Matisse, *Portret gospođe Matisse*, ulje na platnu,1905.; Jerolim Miše, *Borovi u Supetru*, ulje na platnu, prva polovica 20. st.

5. Ploha - Likovi na plohi

Ključni pojmovi: lik, ploha, dvodimenzionalno, simetrija-asimetrija.

Obrazovna postignuća: uočiti, istražiti, izraziti, vrjednovati i spoznati primjenu lika na plohi u simetričnim i asimetričnim kompozicijama.

Primjeri likovno-umjetničkih djela: Piet Mondrian, *Kompozicija s crvenim, crnim, plavim, žutim i sivim*, ulje na platnu, 1920.; Piet Mondrian, *Kompozicija*, ulje na platnu,1929.; Vasilij Kandinski, *Žuto-crveno-plavo*, ulje na platnu, 1925.

6. Površina - Slikarske teksture

Ključni pojmovi: slikarske teksture, karakter površine.

Obrazovna postignuća: uočiti i istražiti slikarske teksture u likovnoumjetničkom djelu te izraziti, vrjednovati i spoznati slikarske teksture u vlastitom uratku.

Primjeri likovno-umjetničkih djela: Van Gogh, *Soba u Arlesu*, ulje na platnu, 1889.; Marino Tartaglia, *Autoportret*, ulje na platnu, 1917.; Vincent van Gogh, *Vrt*, ulje na platnu, 1890.

7. Ploha - Statične i dinamične plohe

Ključni pojmovi: statično/dinamično, grafika, kartonski tisak, visoki tisak, matrica, otisak, grafički list.

Obrazovna postignuća: uočiti, istražiti, izraziti, vrjednovati i spoznati odnos statičnih i dinamičnih ploha, pozitivnoga i negativnoga prostora grafičkoga lista.

Primjeri likovno-umjetničkih djela: Henri Matisse, *Les Codomas*, kolaž/sitotisak, 1947; M. C. *Pravilna podjela plohe 1* drvorez, 1957.; Karl Schmidt-Rotluff, *Mačke*, drvorez, 1914.; Glava žene, 1919.

NASTAVNO PODRUČJE:

Prostorno oblikovanje / 3D

TEME

1. Površina - Ritam oblika i tekstura

Ključni pojmovi: reljef, jednostavni ritam, tekstura, kiparski materijal.

Obrazovna postignuća: uočiti, istražiti, izraziti, vrjednovati i spoznati kontraste oblika i tekstura u niskom i visokom reljefu.

Primjeri likovno-umjetničkih djela: *Ploče oltarne pregrade iz Sv. Nedjeljice u Zadru* (plitki reljef), kamen, kraj 11. st.; Andrija Buvina, *Drvene vratnice katedrale*, 1214., Split.

2. Masa/volumen i prostor - Osnovni trodimenzionalni oblici

Ključni pojmovi: kip, kiparstvo, kipar, prostor-masa/volumen.

Obrazovna postignuća: uočiti, istražiti, izraziti, vrjednovati i spoznati odnos mase/volumena i prostora u neposrednoj okolini, vlastitom uratku i likovnoumjetničkim djelima.

Primjeri likovno-umjetničkih djela: Ivan Meštrović, *Zdenac života*, bronca, 1905.; Vučedolska »golubica«, glina, oko 2000. g. pr. Kr.; Barbara Hepworth, *Šuplji oblik s bijelom unutrašnjosti,* drvo, 1963.; Georges Vantongerloo, *Zajedništvo volumena*, kamen.

3. Masa/volumen - Složene prostorne strukture i konstrukcije

Ključni pojmovi: struktura, nosive strukture, funkcionalnost prostora, prohodnost, tlocrt.

Obrazovna postignuća: uočiti, istražiti, izraziti, vrjednovati i spoznati nosive strukture i funkcionalnost prostora na temelju tlocrta.

Primjeri likovno-umjetničkih djela: *Crkva sv. Križa*, 11. st., Nin; *Katedrala sv. Jakova*, Šibenik, 15. st.; Iktinus i Kalikrates, *Partenon*, Atena, 5. st. pr. Kr.; *Sv. Donat*, Zadar, 9. st.; Eero Saarinen, TWA - Trans World Airlines, *Kennedy aerodrom*, New York, 1956. - 1961.; Jon Utzon, *Opera*, Sidney, 1959. - 1973.

IZBORNE TEME

NASTAVNO PODRUČJE:

Plošno oblikovanje / 2D

TEME

1. Točka i crta - Strukturne crte

Ključni pojmovi: ornament, kulturna baština, niz, polje.

Obrazovna postignuća: uočiti, istražiti, izraziti, vrjednovati i spoznati ritam strukturnih crta u tvorbi ornamenata u vlastitom radu i u likovno-umjetničkim djelima.

Primjeri likovno-umjetničkih djela: *Tapiserija iz Bayeuxa*, Engleska, kraj 11. st.; *Vunena torba iz Segeta kraj Trogira*, Etnografski muzej, Zagreb.

2. Ploha - Redefinicija plohe

Ključni pojmovi: ritam, dinamika, rekomponiranje, plakat, vizualne komunikacije.

Obrazovna postignuća: uočiti, istražiti, izraziti, vrjednovati i spoznati ulogu ritma i dinamike plohe pri rekomponiranju likovnoumjetničkoga djela u službi vizualnih komunikacija.

Primjeri likovno-umjetničkih djela: Henri Matisse, *Kauboj*, ilustracija za knjigu *Jazz*, kolaž/otisak, 1947., MOMA, NY; Boris Bućan, kazališni plakat »Žar ptica«, sitotisak, 1982., HNK; Mihajlo Arsovski, *More*, plakat kazališne predstave, sitotisak, Teatar ITD.

3. Boja - Svjetlosne vrijednosti čistih boja

Ključni pojmovi: kromatska ljestvica, svjetlina boje, čiste boje.

Obrazovna postignuća: uočiti, istražiti, izraziti, vrjednovati i spoznati svjetlosne vrijednosti čistih boja unutar kruga boja.

Primjeri likovno-umjetničkih djela: Jan Vermeer, *Služavka nalijeva mlijeko*, ulje na platnu, oko 1660.; Vjenceslav Richter, *Sis 4*, ulje na platnu, 1975.

4. Površina - Grafička modelacija

Ključni pojmovi: skupljeno-raspršeno, grafička modelacija, strukturne linije.

Obrazovna postignuća: uočiti, istražiti, izraziti, vrjednovati i spoznati različite osobine površine u neposrednoj okolini i umjetničkom djelu te ih izraziti crtama.

Primjeri likovno-umjetničkih djela: Paul Klee, *Prijeteća glava*, grafika (radirung), 1905.; Michelangelo Buonarroti, *Studije figura*, tuš i pero, 1495.; Ante Kuduz, *Zagorski pejsaž*, tuš i pero 1982.

NASTAVNO PODRUČJE:

Prostorno oblikovanje / 3D

TEMA

1. Masa/volumen i crta - Proporcije trodimenzionalnih oblika (tijela) u prostoru

Ključni pojmovi: proporcije, omjer i razmjer cjeline i dijelova, figura.

Obrazovna postignuća: postignuća: istražiti i izraziti omjer i razmjer cjelina i dijelova različitih oblika masa u prostoru.

Primjeri likovno-umjetničkih djela: *Kopljonoša* (prema Polikletu), mramor, 5. st. pr. Kr.; Alberto Giacometti, *Čovjek koji pokazuje prstom*, bronca, 1947.; Rimska keramička čaša, Šćitarjevo - Velika Gorica, 1.-2. st. pr. Kr.; Miron, *Diskobol* (bacač diska, mramor), 5. st. pr. Kr.; Ivan Kožarić, *Prizemljeno sunce*, bronca, 1971.; Henry Moore, *Ležeće figure*, bronca, 1934., Petar Barišić, *Umjetnost gađanja iz luka*, bronca 1992.

REPREZENTATIVNI PRIMJERI

NASTAVNO PODRUČJE:

Plošno oblikovanje / 2D

TEMA

1. Točka i crta - strukture točke i crte

Ključni pojmovi: struktura/građa, gradbene crte, točka

Obrazovna postignuća: uočiti, istražiti, izraziti, vrjednovati i spoznati različitost gustoća gradbenih crta i točaka u promjeni smjera, dužine i gustoće u složenim strukturama.

Primjeri likovno-umjetničkih djela: Paul Klee, *Izražajna lira,* olovka; Käthe Kollwitz, *Bijeda,* litografija, 1893. - 1901.; Naum Gabo, *Linearna konstrukcija br.4 aluminij*, nehrđajući čelik, 1957.

NASTAVNO PODRUČJE:

Prostorno oblikovanje / 3D

TEMA

1. Masa/volumen i prostor - Osnovni trodimenzionalni oblici

Ključni pojmovi: kip, kiparstvo, kipar, prostor - masa/volumen.

Obrazovna postignuća: uočiti, istražiti, izraziti, vrjednovati i spoznati odnos mase/ volumena i prostora u neposrednoj okolini, vlastitom uratku i likovnoumjetničkim djelima.

Primjeri likovno-umjetničkih djela: Ivan Meštrović, *Zdenac života*, bronca, 1905.; Vučedolska »golubica«, glina, oko 2000. g. pr. Kr.; Barbara Hepworth, *Šuplji oblik s bijelom unutrašnjosti*, drvo, 1963.; Georges Vantongerloo, *Zajedništvo volumena*, kamen.

6. RAZRED

NASTAVNO PODRUČJE:

Plošno oblikovanje / 2D

TEME

1. Točka i crta -Teksturne crte

Ključni pojmovi: teksturne crte.

Obrazovna postignuća: uočiti, izraziti, vrjednovati i spoznati različite vrste teksturnih vrijednosti površine te shvatiti kontraste tekstura kao svojstva površine.

Primjeri likovno-umjetničkih djela: Albrecht Dürer, *Kunić*, crtež, 1502.; Ivan Lovrenčić, *Dvorci Hrvatskog zagorja*, sitotisak, 1994.; Hrvoje Šercar, *Riba sa zlatnim nogama*, tuš i pero, 1993., Pablo Picasso, *Golub*, litografija, 1950.

2. Točka i crta - Teksturne i strukturne crte

Ključni pojmovi: strukturne crte.

Obrazovna postignuća: uočiti, izraziti, vrjednovati i spoznati sličnosti i razlike između teksturne i strukturne crte.

Primjeri likovno-umjetničkih djela: Ingres, *Autoportret*, olovka, 19. st.; Pablo Picasso, *Čimpanza*, akvatinta, 1936.; Lepoglavska i paška čipka, Etnografski muzej; Paul Klee, *Velika kupola*, tuš, pero, 1927.

3. Boja - Lokalna boja, tonsko stupnjevanje boje

Ključni pojmovi: lokalna boja, harmonija (sklad boja), tonska gradacija.
Obrazovna postignuća: uočiti, izraziti, vrjednovati i spoznati različite lokalne boje te njihove tonske stupnjeve u tonskoj gradaciji.
Primjeri likovno-umjetničkih djela: Vjekoslav Karas, *Rimljanka s lutnjom*, ulje na platnu, 1847.; Milan Steiner, *Na kiši*, ulje na platnu, 1918.; Leo Junek, *Autoportret*, ulje na platnu, 1925.; Victor Vasarely: LA-MI, serigrafija, 1973.; Juraj Dobrović, *Polja 2*, ulje na platnu, 1969.

4. Boja - Optičko miješanje boja

Ključni pojmovi: mehaničko i optičko miješanje boja.
Obrazovna postignuća: uočiti, izraziti, vrjednovati i spoznati razlike između mehaničkoga i optičkoga miješanja boja u kompoziciji.
Primjeri likovno-umjetničkih djela: Georges Seurat, *Cirkus*, ulje na platnu, 1890.; *Sjedeći model u profilu*, ulje na platnu, 1887.

5. Ploha - Simetrija i asimetrija plošnih oblika u kompoziciji

Ključni pojmovi: simetrija (zrcalna), kompozicija, geometrijski i slobodni likovi, detalj i cjelina.
Obrazovna postignuća: uočiti, izraziti, vrjednovati i spoznati simetriju i asimetriju plošnih oblika u kompoziciji.
Primjeri likovno-umjetničkih djela: Nikola Koydl: *Feelings*, 1999., ulje na platnu; Ivan Picelj, *Kompozicija*, ulje na platnu, 1951.; Vjekoslav Karas, Ana Krešić, ulje na platnu, 1856.; Matisse, *Kompozicija s maskama*, kolaž, 1953.; Matisse, *Morska čudovišta*, kolaž, 1950.; Hundertwasser, *Stanovnici stabla ne spavaju*, kombinirana tehnika, 1973.; Juraj Dobrović: *Polja*, ulje na platnu, 1969.

6. Površina - Slikarske teksture i fakture

Ključni pojmovi: tekstura, faktura, potez - slikarski rukopis, slikarske tehnike.
Obrazovna postignuća: uočiti, izraziti, vrjednovati i spoznati različite slikarske teksture i fakture u vlastitom radu i likovno - umjetničkim djelima.
Primjeri likovno-umjetničkih djela: Van Gogh, *Zvjezdana noć*, ulje na platnu, 1889.; Oton Gliha, *Gromače, suhozid s otoka Krka*, ulje na platnu, 1963.; Mark Rothko, *Ljubičasto, bijelo i crveno*, ulje na platnu, 1953.; J. Pollock, Jedan, ulje na platnu, 1950.; G. Klimt, *Poljubac*, ulje na platnu, 1907./1908.; Ivo Dulčić, *Maestral i kupači*, ulje na platnu, 1954.; Edo Murtić, *Žuta staza II*, akrilik na platnu, 1998.; David Hockney, *Mulholland Drive*, akrilik na platnu, 1980.

7. Ploha - Pozitivni i negativni prostor plohe

Ključni pojmovi: pozitivni i negativni prostor plohe, grafika - visoki tisak.
Obrazovna postignuća: uočiti, izraziti, vrjednovati i spoznati ulogu pozitivnoga i negativnoga prostora plohe u visokom tisku.
Primjeri likovno-umjetničkih djela: Emil Nolde, *Prorok*, drvorez, 1912.; JIN-JANG, 3000. g. pr. Kr.; Julije Knifer, *Meandar*, ulje na platnu, 1963.; Aubrey Vincent Beardsley, *Saloma*, crtež perom, 1892.; Ernst Ludwig Kirchner, *Portret Jeana Arpa*, drvorez, 1933.; Henri Matisse, *Oblici, bijeli i plavi torso* (Jazz), kolaž/otisak, 1944.; M. C. Escher, *Dan i noć*, drvorez, 1938.

NASTAVNO PODRUČJE:

Prostorno oblikovanje / 3D

TEME

1. Površina - Plastička tekstura

Ključni pojmovi: kiparska obradba, visoki, plitki i uleknuti reljef.
Obrazovna postignuća: uočiti, izraziti, vrjednovati i spoznati visoki, plitki i uleknuti reljef u različitim izražajnim mogućnostima plastičnih tekstura površine te imenovanje vrsta reljefa obzirom na stupanj izbočenosti plohe u prostoru.
Primjeri likovno-umjetničkih djela: Crkva sv. Nedjeljice u Zadru kamen, 11. st.; Dušan Džamonja, *Skulptura* ALP-II, aluminij i poliester, 1973.; Dušan Džamonja, *Projekt spomenika žrtvama u Dachauu (model)*, željezo, 1965.; Dušan Džamonja, *Željezna tapiserija* - MX, željezo, 1978.; Majstor Radovan, *Portal katedrale u Trogiru*, kamen, 1240.; *Glava djevojke*, Solin, mramor, kraj 2. st.; Michelangelo Buonarroti: *Rob (probuđeni)*, mramor, 1533.; M. Oppenheim, *Predmet*, 1936.; Vjenceslav Richter, *Reljefometar*, aluminij, 1967.

2. Masa/volumen i prostor - Odnos mase/volumena i prostora

Ključni pojmovi: puna plastika, plošno istanjena masa.
Obrazovna postignuća: uočiti, izraziti, vrjednovati i spoznati odnos mase/volumena i prostora te spoznati i izraziti razliku između reljefa i pune plastike u različitim kompozicijskim odnosima.
Primjeri likovno-umjetničkih djela: Vojin Bakić, *Razvijene površine III*, metalne ploče, 1960.; Alexander Calder, *Kopljonoša*, obojeni metal, 1971.; Constantin Brancusi: *Početak svijeta*, polirana bronca, 1924.; Robert Frangeš Mihanović, *Kralj Tomislav*, bronca, 1931., Petar Barišić, Prostorno pružanje, pozlaćeno drvo 1999.

3. Masa/volumen i prostor - Linijski istanjena masa

Ključni pojmovi: linijski istanjena masa, materijalizacija crta.

Obrazovna postignuća: uočiti, izraziti, vrjednovati i spoznati dinamiku linijski istanjene mase u kompozicijskim odnosima s prostorom.

Primjeri likovno-umjetničkih djela: Alberto Giacometti, *Čovjek koji pokazuje prstom*, bronca, 1947.; Sol Lewitt, *Zidna struktura pet modela s jednom kockom*, lakirani čelik 1965.; Naum Gabo, *Linearna konstrukcija* br. 4, aluminij, nehrđajući čelik, 1957.; Ivan Kožarić, *Kupač*, bronca, 1955., Slavomir Drinković, *Koplje sv. Juraja*, kromirani čelik i granit, 1991.

IZBORNA NASTAVA

NASTAVNO PODRUČJE:

Plošno oblikovanje / 2D

TEME

1. Točka i crta - Plošni rasteri

Ključni pojmovi: raster točaka, raster crta.

Obrazovna postignuća: uočiti, izraziti, vrjednovati i spoznati plošni raster kao nezavisni element u različitim kompozicijskim odnosima naizmjeničnih rastera točaka i rastera crta.

Primjeri likovno-umjetničkih djela: Tvrđava - grad Karlovac, plan iz 1646. Ivan Picelj, *Conexion* 1-5, serigrafija, 1978.; Albrecht Dürer, *Rinoceros*, drvorez, 1515.; Dušan Džamonja, *Crtež BX-I*, tuš, lavirani tuš, valjak, pero, 1993.

2. Ploha - Rekompozicija oblika, boja i crta

Ključni pojmovi: modni dizajn, tekstilni dizajn, kostimografija, scenografija.

Obrazovna postignuća: uočiti, izraziti, vrjednovati i spoznati izražajne mogućnosti rekompozicije oblika, boja i crta u modnom dizajnu, kostimografiji i scenografiji.

Primjeri likovno-umjetničkih djela: Ante Kuduz, *Kružna kompozicija*, serigrafija, 1967.; Jiří Kolář, *Nasmiješeni pejzaž*, kolaž, 1967.; Rene Magritte, *Le Blank Cheque*, ulje na platnu, 1965.; Gustav Klimt, *Portret Adele*, ulje i zlatna boja na platnu, 1907.; *Uzorci za friz u palači Stoclet*, tempera, zlatna, srebrna, bijela i boja bronce, kreda, olovka na papiru,1905. - 1906.

3. Ploha - Privid (iluzija) volumena na plohi

Ključni pojmovi: privid (iluzija) volumena na plohi, kadar, grafička i tonska modelacija.

Obrazovna postignuća: uočiti, izraziti, vrjednovati i spoznati privid, iluziju mase/volumena na plohi grafičkom ili tonskom modelacijom u različitim likovnim tehnikama.

Primjeri likovno-umjetničkih djela: V. Vasarely, *Pal-Ket*, akrilik, 1973. - 1974.; Domenico Ghirlandaio, *Rođenje Bogorodice*, freska; Vermeer van Delft, *Žena i dva čovjeka*, oko 1659. - 1660.; Leo Junek: *Autoportret*, ulje na platnu, 1925.; Nives Kavurić-Kurtović, *Rastočeno jedinstvo*, olovka, olovke u boji, 1986.

4. Boja - Simbolička i asocijativna uloga boje

Ključni pojmovi: mimikrija, maskirne boje, simbolika, asocijacija.

Obrazovna postignuća: uočiti, izraziti, vrjednovati i spoznati veze između pojmova i boja te izraziti i spoznati simboličko i asocijativno značenje boja.

Primjeri likovno-umjetničkih djela: Boris Ljubičić, *Krvatska*, plakat, 1991.; Zvonimir Lončarić, plakat za 4. Animafest, sitotisak, 1980.; Mark Chagall, *Selo i ja*, ulje na platnu, 1911.; Joan Miró, *Osobe i pas pod suncem*, tempera na platnu, 1949.

NASTAVNO PODRUČJE:

Primijenjeno oblikovanje - dizajn

TEMA

1. Masa/ volumen i prostor - Odnos oblika, materijala i funkcije

Ključni pojmovi: međuprostor, prohodnost, funkcionalnost, sklad oblika/forme, materijala i funkcije.

Obrazovna postignuća: uočiti i spoznati trodimenzionalni prostor u njegovoj prohodnosti, funkcionalnosti te skladu materijala i funkcije.

Primjeri likovno-umjetničkih djela: Rietveld, *Stolica*, drvo, 1917. g.; Fotografija francuskoga vrta.

7. RAZRED

NASTAVNO PODRUČJE:

Plošno oblikovanje / 2D

TEME

1. Točka i crta - Linearna perspektiva

Ključni pojmovi: linearna perspektiva, stajalište, očište, horizont, kut gledanja, vidno polje.

Obrazovna postignuća: uočiti, izraziti, vrjednovati i spoznati primjenu linearne perspektive ovisno o visini horizonta i očišta te kutu gledanja promatranoga prostora u umjetničkim djelima i vlastitom likovnom radu.

Primjeri likovno-umjetničkih djela: Leonardo da Vinci, *Perspektivna studija za poklonjenje mudraca*, 1482.; Paolo Uccello, *Čudo hostije*, tempera na dasci, 1467. - 1468.; Piero della Francesca, *Bičevanja Krista*, tempera na drvenoj ploči, oko 1455., Luciano Laurana/Lucijan Vranjanin (?), *Idealni grad*, tempera na dasci, oko 1470.; Pavo Urban, *Posljednje slike*, II, dijapozitiv u boji, Dubrovnik 1991.

2. Točka i crta - Proporcije (odnos više veličina)

Ključni pojmovi: omjer, razmjer, kanon, proporcija, zlatni rez.

Obrazovna postignuća: uočiti, izraziti, vrjednovati i spoznati različite veličine i odnose na plohama i tijelima

i uočiti zakonitosti zlatnoga reza i različitih kanona.
Primjeri likovno-umjetničkih djela: Leonardo da Vinci, *Studija po Vitruviju*, 1492. Poliklet (prema Polikletu): *Doriforos*, mramor, 5. st. pr. Kr.

3. Površina - Izražajnost crta - složene strukture

Ključni pojmovi: gustoća crte, struktura crtama.
Obrazovna postignuća: uočiti, izraziti, vrjednovati i spoznati gustoću i izražajnost crte kao elementa složenih struktura.
Primjeri likovno-umjetničkih djela: Michelangelo Buonarroti, *Studije figura*, tuš i pero, 1495.; Eduardo Paolozzi, *Crtež glave*, 1954.

4. Boja - Tonska modelacija

Ključni pojmovi: svjetlo, ton, tonska modelacija, privid zaobljenosti.
Obrazovna postignuća: uočiti, izraziti, primijeniti, vrjednovati tonsku modelaciju svjetlom i tonom u funkciji privida zaobljenosti.
Primjeri likovno-umjetničkih djela: Josip Račić, *Majka s djetetom*, ulje na platnu, 1908.; Marino Tartaglia, *Autoportret s lulom*, 1920.; Jan Vermeer, *Čipkarica*, ulje na platnu, 1669. - 1670.; Đuro Tiljak, *Park*, ulje na platnu, 1925.; Leo Junek, *Autoportret*, ulje na platnu, 1925.; Miljenko Stančić, *U spomen Karasu*, ulje na platnu, 1953.

5. Boja - Kolorističke modulacija

Ključni pojmovi: kolorističke modulacija, izražajnost (ekspresija), figurativna likovna kompozicija.
Obrazovna postignuća: uočiti, istražiti i spoznati razliku između tonske modelacije kojom izražavamo privid volumena na plohi i kolorističke modulacije te izraziti kolorističkom modulacijom dinamiku likovne kompozicije.
Primjeri likovno-umjetničkih djela: Marino Tartaglia, *Autoportret*, ulje na platnu, 1917.; Henri Matisse, *Portret gospođe Matisse*, ulje na platnu, 1905.; Zlatko Prica, *Aglomeracija žuto zeleno plavo*, ulje na platnu, 1969.

6. Površina - Linearna perspektiva, privid (iluzija) volumena na plohi

Ključni pojmovi: kadar, žablja, ptičja, linearna ili geometrijska perspektiva.
Obrazovna postignuća: uočiti, izraziti, vrjednovati i spoznati različite vrste prikazivanja volumena na plohi i u kadru.
Primjeri likovno-umjetničkih djela: Raffaelo, *Atenska škola*, freska, 1511; Piero della Francesca, *Perspektiva idealnoga grada*, tempera na drvenoj ploči, 1470.; M. C. Escher, *Drugi svijet II*, drvorez, 1947.; Piero della Francesca, *Bičevanje Krista*, tempera na drvu, 1455., Antonello da Messina, *Sv. Sebastijan*, tempera na drvenoj ploči, 1476.; Andrea Mantegna, *Mrtvi Krist*, tempera, 1506.; M. C. Esher, *Gore - dolje*, crteži, 1947.

NASTAVNO PODRUČJE:

Plošno oblikovanje / 2D - dizajn

TEMA

1. Ploha - Ravnoteža i ritam u kompoziciji

Ključni pojmovi: sklad, znak, značenje, čitljivost vizualne poruke, grafički dizajn.
Obrazovna postignuća: uočiti, izraziti, vrjednovati i spoznati čitljivost vizualne poruke kroz izražajnost, značenje i jasnoću znaka.
Primjeri likovno-umjetničkih djela: Mihajlo Arsovski, *More*, plakat kazališne predstave, sitotisak, Teatar ITD.

NASTAVNO PODRUČJE:

Prostorno oblikovanje / 3D

TEME

1. Masa/volumen i prostor - Ritam plošno istanjenih masa

Ključni pojmovi: usijecanje, rotacija, plošno istanjena masa.
Obrazovna postignuća: uočiti, izraziti, vrjednovati usijecanje, rotaciju i ritam plošno istanjenih masa.
Primjeri likovno-umjetničkih djela: Vojin Bakić, *Razvijene površine III*, metalna ploča, 1960.; Alexander Calder, *Obus*, obojeni čelik, 1976., Washington, DC; Antoine Pevsner, *Konstruirana glava II*, celuloid, 1916.

2. Masa/volumen i prostor - Proporcija

Ključni pojmovi: proporcionalnost (razmjer).
Obrazovna postignuća: uočiti, izraziti, vrjednovati i spoznati odnos veličina prema zakonitostima zlatnoga reza na primjeru likovno-umjetničkoga djela i vlastitoga likovnoga rada.
Primjeri likovno-umjetničkih djela: Miron, *Diskobol (bacač diska)*, mramor, 5. st. pr. Kr.; Poliklet, *Doriforos*, mramor, 5. st. pr. Kr.; Slavomir Drinković, *Između neba i zemlje*, kamen, 1993; Le Corbusier, *Modulor*, oko 1946.

3. Masa/volumen i prostor - Ravnoteža

Ključni pojmovi: simetrija (zrcaljenje)/asimetrija, statika, ravnoteža.
Obrazovna postignuća: uočiti, izraziti, vrjednovati i spoznati dinamiku odnosno statiku kroz simetriju odnosno asimetriju.
Primjeri likovno-umjetničkih djela: *Astečka dvoglava zmija*, drvo s mozaikom od tirkiza, 15. st.; Zvonimir Lončarić, *Pješak na konju*, poliester, metal,1986.; *Artisti*, poliester, metal, 1997.; Lipovac, Biciklist; *Plutej iz Biskupije kraj Knina*, kamen, 9. st.; Marija Ujević, *Trkač*, bronca, Savska aleja skulptura, Zagreb, 1995.; Marija Ujević, *Šenoa*, bronca, 1988./1989.

IZBORNA NASTAVA

NASTAVNO PODRUČJE:

Plošno oblikovanje / 2D

TEME

1. Točka i crta - Linearna perspektiva s dva očišta

Ključni pojmovi: linearna perspektiva s dvaju očišta, optička iluzija, prostorni planovi, projekcija.

Obrazovna postignuća: istražiti, izraziti i spoznati na temelju projekcije i kuta gledanja te prostornih planova linearnu perspektivu s dvaju očišta.

Primjeri likovno-umjetničkih djela: Leonardo da Vinci, *Perspektivna studija za poklonjenje mudraca*, 1482.; Caillebotte, *Pariška ulica - kišni dan*, ulje na platnu, 1876. - 1877.; Nasta Rojc, *Popov toranj*, ulje na platnu, 1938.; Edward Rusha, *Dvostruki standard*, sitotisak u boji na papiru, 1969.

2. Ploha - Ritmovi: dominacija, alternacija, varijacija, gradacija, radijacija

Ključni pojmovi: dominacija, alternacija, varijacija, gradacija, radijacija.

Obrazovna postignuća: uočiti, izraziti, vrjednovati i spoznati na umjetničkom djelu i vlastitom radu dominaciju, alternaciju, varijaciju ploha.

Primjeri likovno-umjetničkih djela: Victor Vasarely, *Vega 200*, akril na platnu, 1957.; Marc Chagall, *Zeleni guslač*, ulje na platnu, 1923.; Zlatko Prica, *Crveni grm*, ulje na platnu, 1957.; Zlatko Prica, *Aglomeracija žuto zeleno plavo*, ulje na platnu, 1969.

3. Boja - Kolористička perspektiva

Ključni pojmovi: kolористička perspektiva, jarkost boje, dinamika boja.

Obrazovna postignuća: uočiti, izraziti, vrjednovati i spoznati jarkost boja te njihovu dinamiku u prostornim planovima.

Primjeri likovno-umjetničkih djela: Maurice de Vlaminck: Bougival, ulje na platnu, 1905.; André Derain, *Most Charing Cross*, ulje na platnu, 1906.

4. Površina - Materijalizacija teksture površine

Ključni pojmovi: varijacija, gradacija.

Obrazovna postignuća: istražiti i primijeniti različite teksture u likovnom izrazu.

Primjeri likovno-umjetničkih djela: Lucio Fontana, *Prostorni koncept*, ulje na platnu, 1962.; Lucio Fontana, *Prostorni koncept: Vjenčanje u Veneciji*, ulje na platnu, 1960.–1961.; Alberto Burri, *Juta i crveno*, grubo platno, ljepilo i vinil na platnu, 1954.; Antoni Tàpies, *Sivo Oker, LXX*, miješana tehnika: uljana boja, lateks i mramorna prašina na platnu, 1958.

NASTAVNO PODRUČJE:

Prostorno oblikovanje / 3D

TEMA

1. Masa/volumen i prostor - Ritam

Ključni pojmovi: alternacija, interval.

Obrazovna postignuća: uočiti, izraziti, vrjednovati alternaciju mase/volumena u različitim intervalima.

Primjeri likovno-umjetničkih djela: *Astečki kalendar*, kamen, 16. st.; Raoul Goldoni, *Kompozicija (Torzo III)* iridirano staklo, 1975.; Ron Arad, *Izložbeni sistem*, 2005.

REPREZENTATIVNI PRIMJERI

NASTAVNO PODRUČJE:

Plošno oblikovanje / 2D

TEME

1. Boja - Kolористička modulacija

Ključni pojmovi: kolористička modulacija, izražajnost (ekspresija), figurativna likovna kompozicija.

Obrazovna postignuća: uočiti, istražiti i spoznati razliku između tonske modelacije kojom se izražava privid volumena na plohi i kolористičke modulacije te izraziti kolористičkom modulacijom dinamiku likovne kompozicije.

Primjeri likovno-umjetničkih djela: Marino Tartaglia, *Autoportret*, ulje na platnu, 1917.; H. Henri Matisse, *Portret gospođe Matisse*, ulje na platnu, 1905.

2. Boja - Tonska modelacija

Ključni pojmovi: svjetlo, ton, tonska modelacija, privid zaobljenosti.

Obrazovna postignuća: uočiti, izraziti, primijeniti, vrjednovati tonsku modelaciju svjetlom i tonom u funkciji privida zaobljenosti.

Primjeri likovno-umjetničkih djela: Josip Račić, *Majka s djetetom*, ulje na platnu, 1908.; Marino Tartaglia, *Autoportret s lulom*, 1920.; Jan Vermeer, *Služavka nalijeva mlijeko*, ulje na platnu, oko 1660.

8. RAZRED

NASTAVNO PODRUČJE:

Plošno oblikovanje / 2D

TEME

1. Crta kao dominanta

Ključni pojmovi: dominanta, dominacija, suprotstavljanje.

Obrazovna postignuća: uočiti, izraziti, vrjednovati i spoznati crtu kao dominantan element kompozicije.

Primjeri likovno-umjetničkih djela: Piet Mondrian, *Drvo jabuke u cvatu*, ulje na platnu, 1912.; Piet Mondrian, *More*, ulje na platnu, 1912.; Paul Klee, *Starac koji računa*, bakropis, 1929.

2. Sklad likova

Ključni pojmovi: horizontalna, vertikalna, dijagonalna, kružna/ovalna, piramidalna kompozicija.
Obrazovna postignuća: uočiti izraziti, vrjednovati i spoznati sklad i harmoniju likova u različitim kompozicijama.
Primjeri likovno-umjetničkih djela: Vasilij Kandinski, *Skica I za »Kompoziciju VII«*, ulje na platnu, 1913.; Frans Hals, *Portret W. van Heythusena*, ulje na platnu, 17. st. (za dijagonalnu kompoziciju); Leonardo da Vinci, *Bogorodica sa Sv. Anom*, ulje na drvenoj ploči, 1510. (za piramidalnu kompoziciju); *Paška čipka*, niti agave, Etnografski muzej (za kružnu); Henry Matisse, *Ples*, ulje na platnu, 1910. (za ovalnu); Pierre Bonnard, *Žene u vrtu 1 - 4*, tempera na papiru, 1891.; Charles R. Sheeler, *Prozori*, ulje na platnu, 1965., El Greco, *Krist na Maslinskoj gori* (vertikalna kompozicija); Boris Bućan, *Nedjelja na selu*, ugljen, pastel, voštane krede na papiru, 1985.-1986.; Paul Gauguin, *Tržnica (Ta matete)*, ulje na platnu, 1892.; Vincent iz Kastva, *Ples mrtvaca*, freska, 1474., Crkva sv. Marije na Škrilinah, Beram (horizontalna kompozicija); Giovanni Bellini, *Bogorodica i pejzaž (»Madona na livadi«)*, ulje na dasci, oko 1505. (za piramidalnu ili trokutastu kompoziciju).

3. Kompozicija linearnih tekstura

Ključni pojmovi: crtačke teksture, grafička modelacija.
Obrazovna postignuća: uočiti, izraziti, vrjednovati i spoznati različite kompozicije linearnih tekstura.
Primjeri likovno-umjetničkih djela: Albrecht Dürer, Rinoceros, drvorez, 1515.; Albrecht Dürer, Pasija (*Kristove muke*), drvorez, 15. st.; Albrecht Dürer, *Borba Sv. Mihaela sa zmajem*, drvorez, 1498.; Dušan Džamonja, *Crtež BX- 1*, tuš, lavirani tuš, pero, valjak, 1993.; Ante Kuduz, *Zagorski pejzaž 10*, tuš i pero, 1982.; Michelangelo, *Studija figure*, tuš i pero, 1495.

4. Izražajnost boje

Ključni pojmovi: izražajnost boja, asocijativnost boja, simbolika.
Obrazovna postignuća: uočiti, izraziti, vrjednovati i spoznati izražajnost i simboliku boja.
Primjeri likovno-umjetničkih djela: Franz Marc, *Veliki plavi konji*, ulje na platnu, 1911.; Eduard Munch, *Krik*, 1893.; Vincent van Gogh, *Kavana noću*, 1888.; Paul Gauguin, *Tržnica (Ta matete)*, ulje na platnu, 1892.; Paul Gauguin, *Odakle dolazimo? Tko smo? Kuda idemo?*, ulje na platnu, 1897.; Slavonski ponjavac, Etnografski muzej; Moreška, maskirani pantomimički ples, koji se pleše u Korčuli, španjolskog podrijetla iz 15. st.; Joan Miród, *Osobe i pas pred suncem*, tempera na platnu,1949.

5. Prostorno djelovanje boje

Ključni pojmovi: dinamika boja, planovi prostora.
Obrazovna postignuća: izmjenom kontrasta toplih i hladnih boja uočiti, izraziti, vrjednovati i spoznati prostorno djelovanje boje.
Primjeri likovno-umjetničkih djela: Paul Gauguin, *Tržnica (Ta matete)*, ulje na platnu, 1892.; Mark Rhotko, *Crveno, crno, bijelo na žutom*, ulje na platnu, 1955.; Piet Mondrian, *Kompozicija*, ulje na platnu, 1925.; Auguste Macke, *Gospođa u zelenom haljetku*, ulje na platnu, 1913.

6. Rekompozicija, fotomontaža

Ključni pojmovi: rekompozicija, fotomontaža.
Obrazovna postignuća: uočiti, izraziti, vrjednovati i spoznati različite mogućnosti rekomponiranja.
Primjeri likovno-umjetničkih djela: Robert Rauschenberg, *Buffallo II*, 1964.; Raoul Hausmann, *Tatlin kod kuće*, fotomontaža, 1920.; Max Ernst, *Autoportret*, fotomontaža, 1920. Jiří Kolář, *Nasmiješeni pejzaž*, kolaž, 1967.; Boris Bućan, Plakat za predstavu *Roko i Cicibela*, serigrafija, 1983.; David Hockney, *Terasa sa sjenama*, fotografski kolaž, 1985.

7. Kontrast - ritam suprotnosti

Ključni pojmovi: dinamično, statično.
Obrazovna postignuća: uočiti, izraziti, vrjednovati i spoznati uz pomoć kontrasta ploha statični i dinamični ritam.
Primjeri likovno-umjetničkih djela: David Hockney, *Terasa sa sjenama*, fotografski kolaž, 1985.; David Hockney, *Mulholland Drive*, akrilik na platnu,1980.; Boris Demur, *Spira Mirabilis (Čudesna spirala)*, grafika (suha igla i akvatinta), iz mape grafika *Spira mirabilis*, 2002.

8. Ritam i simetrija likova

Ključni pojmovi: alternacija, repeticija, ornament, simetrija, ritam ploha.
Obrazovna postignuća: uočiti, izraziti, vrjednovati i spoznati kroz ornament alternaciju, repeticiju i simetriju likova.
Primjeri likovno-umjetničkih djela: hrvatska kulturna baština - Ponjavac iz okolice Slavonskoga Broda, Etnografski muzej, Đakovo; Victor Vasarely, *Vega*, sitotisak, 1957.; Etnografski muzej, Zagreb; Čoha iz Velike Gorice, 19. st., Etnografski muzej, Zagreb.

NASTAVNO PODRUČJE:

Prostorno oblikovanje / 3D

TEME

1. Kontrast

Ključni pojmovi: kontrast, (suprotnost), puno - prazno.
Obrazovna postignuća: uočiti, izraziti, vrjednovati i spoznati različite stupnjeve kontrasta masa u prostoru te osvijestiti izražajnost kompozicije masa kao cjeline.
Primjeri likovno-umjetničkih djela: Alesandar, Atenodor, Polidor, *Laokont i sinovi*, mramor, II. st. pr. Kr.; Henry Moore, *Ležeća figura*, kamen, 1938., Tate Gallery, London.

2. Kompozicija

Ključni pojmovi: kompozicija: piramidalna, dijagonalna, vertikalna, horizontalna, kružna.

Obrazovna postignuća: uočiti, izraziti, vrjednovati i spoznati kontrast mase i prostora u odabranoj kompoziciji.

Primjeri likovno-umjetničkih djela: Stonehenge, kamen, 2200. - 1300. g. pr. K.; Constantin Brancusi, *Ptica u prostoru*, bronca,1928.; Rozeta s katedrale u Rabu; Amfiteatar u Puli, 1. st.; Michelangelo, *Pietà* (Oplakivanje), mramor, kapela Medici, Firenza, 1555.; Brancusi, *Beskrajni stup*, lijevano željezo, 1937.; Šime Vulas, *Jedra*, brački kamen, spomenik pomorcima na Silbi, 2000.

IZBORNE TEME

NASTAVNO PODRUČJE:

Plošno oblikovanje / 2D

TEME

1. Odnos slike i teksta

Ključni pojmovi: kadar, kadrirati, strip.

Obrazovna postignuća: uočiti, izraziti, vrjednovati i spoznati odnos slike i teksta te izraziti vlastitu ideju točkom i crtom kroz nekoliko kadrova stripa.

Primjeri likovno-umjetničkih djela: Andrija Maurović, *Sedma žrtva*, tuš, pero, kist, lavirani tuš, 1936.; Majstor iz Flémallea, *Rođenje*, ulje na drvenoj ploči, 1420.; Dubravko Gjivan, *Konj* (strip), pero, kist, tinta tuš, tuš u boji, olovka, 1974.; Roy Lichtenstein, *Whaam!*, ulje na platnu, 1963.; Andy Warhol, *Velika poderana limenka Campbell juhe*, akrilik na platnu, 1962.; Keith Haring, *Bez naslova*, vinil-tuš na gumiranom platnu, 1982.; Jean-Michel Basquiat, *Zydeco*, akrili ulje na platnu u 3 dijela, 1984.

2. Ploha - Ritam

Ključni pojmovi: video, film, digitalna slika, svjetlost, kompozicija u filmu, kadriranje, svjetlo, sjena i kontrast u filmu, vrijeme i pokret u filmu.

Obrazovna postignuća: uočiti, vrjednovati i spoznati značenje kompozicije, kadriranja, crta, boja, svjetla, sjena i kontrasta te vremena i pokreta u stvaranju filma.

Primjeri likovno-umjetničkih djela: Norman Mc Laren, *Begone Dull Care*, ručno bojani celuloid, 1949.; Dušan Vukotić, *Surogat*, animirani film, 1961.; Borivoj Dovniković, *Uzbudljiva ljubavna priča*, animirani film, 1989.; Goran Petercol, Sjene, instalacija na podu i zidovima prostora: tri naizmjenična osvjetljenja, aluminijski elementi, 1994.

3. Boja - Oblik i boja

Ključni pojmovi: industrijski dizajn, funkcija, asocijativnost, primijenjena umjetnost.

Obrazovna postignuća: uočiti, izraziti, vrjednovati i spoznati značenje boje i oblika u funkciji industrijskoga dizajna.

Primjeri likovno-umjetničkih djela: Gerrit Rietveld, *Stolac*, 1917., drvo; Boris Ljubičić, Prijedlozi novog dizajna hrvatskih nacionalnih simbola, oko 1990.; Sonia Delaunay, *Nacrt za odjeću i namještaj*, 1924.; Ron Arad, *Stolac za ljuljanje*, APOC, 2003.

IZBORNE TEME

NASTAVNO PODRUČJE:

Plošno oblikovanje / 2D

TEMA

1. Harmonija, ritam, kontrast tekstura

Ključni pojmovi: kostimografija, modni dizajn, harmonija.

Obrazovna postignuća: uočiti, izraziti, vrjednovati i spoznati raznovrsna značenja i vrste površina u ostvarenju skladnosti oblika.

Primjeri likovno-umjetničkih djela: Issey Miyake, Modeli iz kolekcije »Pleats Please«, 1988.; Modeli s likovne izložbe »Issey Miyake Making Art«, Centar Cartier fondacije, Pariz, 1998. - 1999.; Gustav Klimt, *Portret Emilie Floge*, ulje na platnu, 1907.; Alan Hranitelj, Izložba kostima (*»Ćelava pjevačica«, »Mala trgovina užasa«, »Pigmalion«*...), Galerija Međunarodnoga grafičkog likovnog centra, Ljubljana, 2006. - 2007., G. Klimt, *Portret Adele*, ulje i zlatna boja na platnu, 1907.; Uzorci za friz u palači Stoclet, tempera, zlatna, srebrna, bijela i boja bronce, kreda, olovka na papiru, 1905./1906.

NASTAVNO PODRUČJE:

Prostorno oblikovanje / 3D

TEMA

1. Oblikovanje prostornih površina

Ključni pojmovi: umjetnička instalacija, urbanizam, nacionalna baština, engleski park / francuski park, perfomance i *land art*.

Obrazovna postignuća: uočiti, izraziti, vrjednovati i spoznati mogućnosti oblikovanja prostornih površina i umjetničkih instalacija kroz primjere urbanizma, graditeljstva, nacionalne baštine, englesko /francuskoga parka, perfomansa i land arta.

Primjeri likovno-umjetničkih djela: Robert Smithson, *Spiral Jetty*, nasip zemlje, 1970., *Great Salt Lake*, Utah; *Zelena (Lenuzzijeva) potkova*, 1860. - 1980.; Bunja ili kažun, kamen, narodno graditeljstvo, Dalmacija; *Drvena kurija*, Lomnica kod Velike Gorice, autohtona arhitektura Turopolja i Posavine; *Kapela sv. Barbare*, Velika Mlaka pokraj Zagreba, drvo, oko 1867.; *Maksimir*, pejzažni perivoj, engleski tip parka, Zagreb, kraj 18. st.

GLAZBENA KULTURA

UVOD

Kako je glazba vrlo značajan dio ljudske kulture, ona mora imati svoje mjesto u općem odgoju i obrazovanju. Nastavu glazbene kulture prožimaju dva temeljna načela: jedno je *psihološko*, a drugo *kulturno-estetsko*. Psihološko načelo uzima u obzir činjenicu da učenici u pravilu vole glazbu i da se njome žele i aktivno baviti (pjevati, svirati). Koliko je to moguće, toj želji učenika treba izlaziti ususret, jer njihova dob, pa zatim i škola, nisu samo vrijeme i mjesto pripreme za život, nego su i život sam. S druge strane, *kulturno-estetsko* načelo polazi od toga da nastava glazbe mora učenika i pripremati za život, tj. osposobljavati ga da već za vrijeme, ali i nakon škole, bude kompetentan korisnik glazbene kulture. U današnjoj poplavi svakovrsne glazbe to je izvanredno važno.

Glazba je u nižim razredima osnovne škole idealno područje za snažno poticanje pozitivnih emocija, osjećaja pripadnosti, zajedništva i snošljivosti. Ona može dati snažan doprinos rastućoj potrebi poticanja i izgradnje kulture nenasilja među školskom djecom. Djeca u razrednoj nastavi neka pjevaju, neka slušaju odabranu glazbu i neka se igraju (ritmiziraju imitirajući učitelja, plešu, kreću se na glazbu, improviziraju, sviraju i sl.). Nepotrebno je uvođenje notnoga pisma i drugih glazbenoteorijskih sadržaja. Isto tako, učenicima su nepotrebni udžbenici i radne bilježnice. Sav tekstovni nastavni materijal može stajati u školi i nije potrebno da ga djeca nose kući.

Predmetna nastava glazbene kulture može započeti u 4. razredu.

Nastava glazbene kulture nužno u središte pozornosti stavlja *učenikovu glazbenu aktivnost*. U činu pjevanja, sviranja (bilo koje dobre i primjerene pjesme) i slušanja (bilo koje dobre i primjerene skladbe), na samome mjestu, doživljava se i uči glazba, obogaćuje se učenikov osjećajni svijet i izoštruje njegov umjetnički senzibilitet. Učinak toga procesa nije moguće izravno količinski odrediti. Ta se činjenica izravno odražava i na ocjenjivanje utoliko što učitelj *mora, osim pokazanoga (npr. znanje pjesme), uzeti u obzir i skrivene učinke (nastave) glazbe (npr. promijenjeni odnos prema predmetu, odnosno glazbi), kao što mora voditi računa o pojedinačnim glazbenim sposobnostima učenika*. Stoga se nastavna područja izvođenja glazbe, pjevanje i sviranje, u pravilu ne ocjenjuju. Mogu se ocjenjivati razine obrazovnih postignuća kod nastavnih tema upoznavanja glazbe te uočavanja glazbenih sastavnica (glazbala, pjevački glasovi, glazbeni oblici i vrste, glazbeno-stilska razdoblja i sl.).

Program je nastave glazbene kulture otvoren, što znači da daje slobodu učitelju da, uz obvezatne sadržaje, sam uobličuje dobar dio nastave uzimajući u obzir i želje i mogućnosti učenika. Obvezni dio nastavnoga sadržaja mora biti slušanje i upoznavanje svih pojavnih oblika glazbe: od tzv. umjetničke glazbe, preko narodne (domaće i strane), do jazza i popularnih žanrova svih vrsta. Učitelj je slobodan u izboru načina aktivnoga muziciranja - po načelu realne ostvarivosti i mogućnostima glazbeno relevantnoga dosega.

I popise pjesama u nastavnom području pjevanje treba shvaćati kao preporuku. Uz slobodu njihova izbora s predloženoga popisa i/ili izvan njega, učitelja obvezuje samo naznačena količina pjesama.

Učitelj je slobodan u konkretnom odabiru primjera za određenu nastavnu jedinicu i u područjima, cjelinama i temama u kojima se nastavni rad temelji na slušanju glazbe, a to su *folklorna glazba, glazbala, pjevački glasovi, oblikovanje glazbenoga djela, glazbene vrste i glazbeno-stilska razdoblja*.

Otvorenost programa ogleda se i u obradbi područja *glazbenoga opismenjivanja*. Ono je svedeno na najmanju moguću mjeru, na razinu (pre)poznavanja grafičkih znakova. Glazbeno će se pismo upoznavati samo »kao fenomen« osobito u vezi sa sviranjem. Operativnu razinu glazbene pismenosti u osnovnoj školi nije moguće postići, pa se na tome ne smije inzistirati. Učitelj će sam odlučiti koliko će vremena posvetiti tomu području. Kako je svaki učinak u razredu relativan, uspjeh učenika u tom području ne može utjecati na njegov konačan uspjeh u predmetu.

Nastavne cjeline *Folklorna glazba* postavljene su posebno, izvan tablica po razredima. U odgovarajućim razredima naznačeno je samo koliko takvih cjelina treba obraditi. Učitelju je prepušten izbor redoslijeda obradbe kako bi se moglo poštovati načelo zavičajnosti.

Osim redovne nastave, glazbena nastava u osnovnoj školi uključuje izbornu nastavu, izvannastavne aktivnosti (zbor, instrumentalne i vokalne skupine, folklor, ples, glazbenu slušaonicu, raznovrsne glazbene projekte) te nastavu izvan učionice, u prvom redu posjete glazbenim priredbama (*Hrvatska glazbena mladež* i dr.). Posebnu pozornost zaslužuju ansambli: zbor i mogući orkestri. Oni su, a ne nastava u razredu, prava mjesta aktivnoga muziciranja.

Nužno je da se nastava glazbe održava svakoga tjedna. Blok-satovi ne odgovaraju prirodi predmeta.

Specijalizirana učionica je *conditio sine qua non* uspjele nastave glazbe.

CILJ

Cilj nastave glazbe u općeobrazovnoj školi uvođenje je učenika u glazbenu kulturu, upoznavanje osnovnih elemenata glazbenoga jezika, razvijanje glazbene kreativnosti, uspostavljanje i usvajanje vrijednosnih mjerila za (kritičko i estetsko) procjenjivanje glazbe.

ZADAĆE

Učenike treba:

- upoznati (metodički vođenim slušanjem) s različitim glazbenim djelima,
- upoznati s osnovnim elementima glazbenoga jezika,
- poticati na samostalnu glazbenu aktivnost (pjevanje, sviranje).
  - Zadaća pjevanja pjesama u prvom je redu pjevanje kao takvo a ne (samo) učenje pjesme.
  - Zadaća sviranja jest sviranje kao takvo a ne (samo) učenje konkretnoga glazbenog komada.
  - Zadaća slušanja jest razvoj glazbenog ukusa ali i upoznavanje konkretnih glazbenih djela i odlomaka.
  - Zadaća glazbenoga opismenjivanja je stjecanje samo osnovnih obavijesti o notnom pismu.
  - Zadaća obradbe glazbenih vrsta i oblika u prvom je redu aktivno slušanje glazbe. Sami su oblici i vrste pritom u drugome planu i verbalno znanje o njima u načelu ne ide dalje od onoga što se može sluhom otkriti na glazbenom primjeru.

NAPOMENA

Nastava glazbe mora se odvijati u ugodnom ozračju lišenom svake napetosti. Ako je to ikako moguće, treba napustiti uobičajeni raspored sjedenja u dvoredovima kako bi se učionica doživjela kao slobodan prostor u kojem učenici mogu ne samo sjediti, nego i hodati i kretati se više ili manje stilizirano (plesati, koračati). Temeljna metoda rada mora biti razgovor učitelja s učenicima - pa i razgovor između samih učenika. Sve što je važno znati, uči se tu, na samome mjestu, razgovorom, ponavljanjem, vježbanjem (pjevanje, eventualno sviranje), koncentriranim slušanjem glazbe. Nastava glazbe mora biti lagana, ugodna aktivnost koja ničim ne opterećuje učenike. Kod njih treba stvarati dojam kako je dovoljno da budu opušteni da se prepuste djelovanju glazbe i da o tome slobodno razgovaraju s učiteljem kao partnerom.

Pjesme se uče po sluhu. Neke pjesme mogu se iskoristiti za (retrogradno) uvježbavanje intonacije dura i mola - pjevanjem solmizacijom - sve shvaćati kao neobveznu igru. Naučene pjesme pjevati tako da se gledaju note, radi povezivanja notne slike s kretanjem melodije. Mogu se pjevati i druge pjesme po slobodnom odabiru učitelja ako odgovaraju dobi, glazbenim mogućnostima djece i svrsi predmeta.

Treba postići lijepo, izražajno pjevanje, jasan izgovor i razumijevanje, teksta, te ostvariti primjerenu glazbenu interpretaciju.

Skladbe se slušaju postupkom aktivnoga slušanja u kojem učenici prate oblikovne elemente, kretanje teme (melodije), ritam, tempo, dinamiku i druge glazbene značajke.

Intonacijske i ritamske pojave osvješćuju se na naučenim pjesmama po sluhu - bez ulaženja u teoriju i bez uvježbavanja.

Zbog posebnosti ove teme, svaki je rezultat u razredu relativan. Stoga uspjeh učenika u toj temi ne može utjecati na njegov konačan uspjeh u predmetu.

Glazbala se upoznaju na temelju slušanja odgovarajućih glazbenih primjera. Kako bi se osvijetlile sve značajke zvuka pojedinoga glazbala, potrebno je za svakoga od njih imati više glazbenih primjera:

Primjeri su ilustracijski i ne moraju se slušati u cjelini, ali se slušanje u cjelini preporučuje ako to raspoloživo vrijeme dopušta. Tada je to aktivno slušanje s aktivnim praćenjem glazbenih sastavnica: melodije, ritma, tempa.

Cjelinu *Slobodno, improvizirano ritmiziranje, kretanje na glazbu, ples, sviranje* učitelj organizira i ostvaruje potpuno slobodno, vodeći računa samo o njenoj glazbenoj relevantnosti. U ovim aktivnostima važniji je proces od ishoda. Samim sudjelovanjem u glazbenoj djelatnosti kod učenika se izoštravaju pojedine glazbene sposobnosti (intonacijska, ritamska) i razvija senzibilnost za glazbu. Aktivnosti toga tipa imaju i rekreativan učinak na učenike.

Glazbeni se oblici upoznaju na temelju slušanja i aktivnoga praćenja predloženih glazbenih primjera. Učenici sami izvode zaključke. Temeljna metoda: razgovor (nakon slušanja). Primjeri nisu ilustracijski. Izabrani primjeri slušaju se višekratno i u cjelini. Glazbeni se oblici prepoznaju na glazbenim primjerima. Ne uče se definicije.

Glazbene vrste upoznaju se tako da se za svaku vrstu upoznaju po dva do tri stavka (broja) - već prema raspoloživom vremenu. Verbalne obavijesti svode se na određenje vrste, na glavne značajke, glavne skladatelje (informativno). Temeljna metoda: razgovor (nakon slušanja). Primjeri nisu ilustracijski nego se slušaju višekratno i u cjelini. Ne uče se verbalne definicije.

Napomena za teme iz folklorne glazbe

Svi se pojmovi izvode iz slušanja glazbenih primjera po sljedećem načelu: najprije se sluša glazbeni primjer, a zatim se - razgovorom - iz glazbe izvode zaključci. Gdje god i kad god je to moguće, treba se poslužiti i video komponentom, te uvesti i ostale folklorne elemente: običaje, nošnje. Samo se po sebi razumije da će se pjevati pjesme s obrađivanih folklornih područja.

Učenici moraju znati prepoznati glazbu prema folklornoj pripadnosti, na glazbenom primjeru opisati značajke, te prepoznati glazbala po zvuku i opisati ih prema slici. Znanje učenika provjeravati isključivo uz upotrebu glazbenih primjera!

RAZREDNA NASTAVA

Program nastave glazbene kulture, u prva tri razreda osnovne škole, temelji se na glazbenim područjima *pjevanja, sviranja, slušanja glazbe* i *glazbene kreativnosti*.

Nastavno područje *pjevanja* razvija osjećaj točne intonacije i ritma, glazbeno pamćenje i samopouzdanje. Pjevanje podrazumijeva kontinuirano izvođenje pjesama bez obvezatnoga zapamćivanja teksta.

Nastavno područje *sviranja* razvija osjećaj ritma, metra, precizne koordinacije i suradnje.

Nastavno područje *slušanja glazbe* razvija sposobnost slušne koncentracije, specifikacije sluha (mogućnost prepoznavanja zvukova i boja različitih glasova i glazbala), analize odslušanog djela i uspostavlja osnovne estetske kriterije vrjednovanja glazbe.

Nastavno područje *glazbene kreativnosti* izoštrava pojedine glazbene sposobnosti (intonacija, ritam), razvija senzibilitet za glazbu, potiče maštovitost glazbenoga izraza i samopouzdanje pri iznošenju novih ideja.

Sve ključne pojmove potrebno je rabiti na razini prepoznavanja, a ne njihovoga definiranja i teorijskoga obrazlaganja.

Praćenje i vrjednovanje nužno je prilagoditi individualnom razvoju glazbenih sposobnosti, nakon utvrđenoga inicijalnog stanja na početku te završnoga, na kraju školske godine.

Učenici tijekom prva tri razreda trebaju:

- uočiti i slušno razlikovati visinu tona / viši i niži ton/ i trajanje tona /duži i kraći ton
- slušno razlikovati i odrediti dinamiku skladbe / tiho, glasno/ i odrediti tempo skladbe / polagano, umjereno, brzo
- razvijati intonativne i ritamske sposobnosti
- razvijati glazbeno pamćenje
- prepoznati i slušno razlikovati vokalnu, instrumentalnu i vokalnoinstrumentalnu glazbu
- prepoznati i slušno razlikovati izvodilački sastav skladbe / zvuk pojedinačnih glazbala na razini prepoznavanja
- razvijati glazbeni izričaj
- razvijati zvukovnu radoznalost i glazbenu kreativnosti
- obogaćivati emocionalni svijet i izoštravati umjetnički senzibilitet
- razvijati glazbeni ukus uspostavljanjem vrijednosnih kriterija za kritičko i estetski utemeljeno procjenjivanje glazbe

1. RAZRED

NASTAVNO PODRUČJE:

1. PJEVANJE

Pjesme:

Ljiljana Goran: *Semafor*; Vera Gerčik: *Kišica*; Hristo Nedjalkov: *Jesen*; Janez Bitenc: *Mlinar Mišo*; Vladimir Tomerlin: *Združena slova*; Zlatko Špoljar: *Veseljak*; Dragutin Basrak: *Padaj, padaj snježiću*; Janez Bitenc: *Tika-taka*; Primož Ramovš: *Dijete pjeva*; Stjepan Mikac: *Prvoškolci*; Makso Pirnik: *Zvončić u proljeće*; Milan Majer: *Ale, bale, biri*; Josip Kaplan: *Čestitka majčici*; Josip Kaplan: *Zeko pleše*.

Narodne:

Iš, iš, iš, ja sam mali miš; En ten tini; Teče, teče, bistra voda; Moj dom; Dječja poskočica; Sveti Niko svijetom šeta; Spavaj mali Božiću; Djeca i maca; Kad si sretan; Mi smo djeca vesela; Pliva riba; Kako se što radi.

Ključni pojmovi: brojalica, glazbena igra, dječja pjesma (umjetnička, narodna), solopjevač.

Obrazovna postignuća: izražajno pjevati i jasno izgovarati tekst obrađenih pjesama; percipirati i izvoditi pjesme glasno i tiho, polagano i brzo, visinu tona (viši i niži ton), pratiti smjer kretanja melodije (uzlazno, silazno).

NAPOMENA

Mogu se pjevati i druge pjesme po slobodnom odabiru učitelja poštujući načelo zavičajnosti, ako odgovaraju dobi i glazbenim mogućnostima djece. Obraditi najmanje 15 pjesama.

2. SVIRANJE

- sviranje ritma - ritamska pratnja obrađenim brojalicama i pjesmama
- sviranje doba - sviranje doba kao pratnja obrađenim brojalicama i pjesmama

Ključni pojmovi: brojalica, ritam, dobe, nazivi ritamskih udaraljki kojima sviramo.

Obrazovna postignuća: izvoditi ritam i dobe jednostavnih pjesama i brojalica.

3. SLUŠANJE GLAZBE

Skladbe:

Antun Mihanović - Josip Runjanin: *Lijepa naša domovino;* Ludwig van Beethoven: *Ptičja tuga*; Jean - Baptiste Lully: *Dok mjesec sja* (dječji zbor); Robert Schumann: *Divlji jahač* (iz *Albuma za mlade,* op. 68.); Robert Schumann: *Radostan seljak* (iz *Albuma za mlade,* op.68.); Dmitrij Šostakovič: *Koračnica*; Miroslav Miletić: *Bubnjar*; Modest Petrovič Musorgski: *Ples pilića* (iz ciklusa Slike s izložbe); Camille Saint-Saëns: *Pijetao i kokoši* (iz ciklusa *Karneval životinja*); Ludwig van Beethoven: *Za Elizu*

(samo tema); Wolfgang Amadeus Mozart: *Sonata za klavir u A-duru,* KV 331, 3. stavak (Alla turca); Sergej Prokofjev: *1. simfonija u D-duru (»Klasična«)*, op. 25: 3. stavak *Gavota*; Pero Gotovac: *En, ten, tini*; Boris Krnic: *Medo pleše*; Bela Bartok: *Igra*.
Narodna: *Narodi nam se.*

Ključni pojmovi: skladba, pjevanje (pjevač, zbor), sviranje (pojedina glazbala, orkestar), himna.
Obrazovna postignuća: slušno percipirati glazbeno izražajne sastavnice skladbe (percipirati izvodilački sastav, tempo, dinamiku, ugođaj).

NAPOMENA

Upoznati najmanje 5 - 10 novih skladbi / na razini prepoznavanja, prema pojednačnim sposobnostima učenika. Po izboru učitelja, a prema raspoloživu vremenu, slušati i upoznati još pokoju skladbu.

4. ELEMENTI GLAZBENE KREATIVNOSTI

Improvizacija **ritma**
- izmišljanje malih ritamskih cjelina ostvarenih neutralnim slogom, govorom, spontano izgovorenim skupinama glasova, udaraljkama…
- slobodna zvukovna improvizacija rukama, nogama, glazbalima kojima učenici raspolažu
- slobodni improvizirani dijalozi glazbalima i glasom

Improvizacija **melodije**
- slobodni improvizirani dijalozi glasom

Improvizacija **pokretom**
- male, dogovorom sastavljene glazbene igre uz pokret

Tonsko slikanje
- obilježavanje pojedinih riječi ili fraza zvukom nekih glazbala prema izboru učenika
- oponašanje zvukova neposrednog okoliša spontanom ili dogovorenom improvizacijom

Ključni pojmovi*:* kreativnost, pokret, zvuk.
Obrazovna postignuća: izmišljati male ritamske / melodijske cjeline, realizirati ih glasom, udaraljkama i pokretom; obilježavati pojedine riječi i fraze zvukom nekih glazbala prema izboru učenika.

2. RAZRED

NASTAVNO PODRUČJE:

1. PJEVANJE

Pjesme:
V. Stojanov: *Jesenska pjesma*; Zlatko Špoljar: *Proljetna pjesma*; Mario Bogliuni: *Snjegović*; Lazarova-Ruml - Jerabkova: *Ruke*; Zlatko Grgošević: *Cin, cin, cin*; Zlatko Grgoševi: *Sveti Juraj*; Vladimir Tomerlin: *Izgubljeno pile*, *Brzojav*; Jakov Gotovac: *Dom*; Josip Kaplan: *Pred majčinom slikom*; Marija Matanović: *Molba gljive muhare*; Stjepan Mikac: *Sve bih dao kad bih znao*; Giovanni Battista Pergolesi: *Gdje je onaj cvijetak žuti*; Josip Lulić: *Moj djed*; *Ukolu je sestrica*; Maria Cukierówna: *Tramvaj - auto - vlak*; Emil Cossetto: *Doš'o, doš'o, Juro je*.

Narodne:
Pljesnimo svi zajedno; Pliva riba; Blistaj, blistaj, zvijezdo mala; Pjevala je ptica kos; Junak Janko; Proljetna pjesma; Ja posijah lan; Jedna vrana gakala; Radujte se narodi; Miš mi je polje popasel; Muzikaš; Mali ples.

Ključni pojmovi: ton.
Obrazovna postignuća: izražajno pjevati i jasno izgovarati tekst obrađenih pjesama, percipirati i izvoditi pjesme glasno i tiho, polagano i brzo, slušno razlikovati pjesme različitog tempa i dinamike, percipirati visine i trajanja tonova.

NAPOMENA

Mogu se pjevati i druge pjesme po slobodnom odabiru učitelja poštujući načelo zavičajnosti, ako odgovaraju dobi i glazbenim mogućnostima djece. Obraditi najmanje 15 pjesama.

2. SVIRANJE

- sviranje ritma - ritamska pratnja obrađenim brojalicama i pjesmama
- sviranje doba - sviranje doba kao pratnja obrađenim brojalicama i pjesmama

Ključni pojmovi: nazivi ritamskih udaraljki kojima sviramo.
Obrazovna postignuća*:* svirati i razlikovati ritam i dobe obrađenih bojalica i pjesama.

3. SLUŠANJE GLAZBE

Skladbe:
Antun Mihanović - Josip Runjanin: *Lijepa naša domovino*; Robert Schumann: *Vojnička koračnica* (*Album za mlade,* op. 68); Franz Schubert: *Uspavanka* (dječji zbor+klavir); Ivo Lhotka Kalinski: *Stari dubrovački plesovi*; Josip Magdić: *Mali zoo* (Leptir, Muha, Pauk); Antonio Vivaldi: *Zima*; Camille Saint-Saëns: *Klokani, Akvarij, Fosili* (iz ciklusa *Karneval* životinja); Nikolaj Rimski-Korsakov: *Bumbarov let* (*Priča o caru Saltanu)*; Leopold Mozart: *Dječja simfonija* (svi stavci, ali pojedinačno); Wolfgang Amadeus Mozart: *Menuet* (3. stavak, *Mala noćna muzika* KV 525); Aram Hačaturijan: *Ples sa sabljama* (iz baleta *Gajane*); Giovanni Battista Pergolesi: *Gdje je onaj cvjetak žuti* (dječji zbor); xxxx: *Radujte se narodi*; xxxx: *Svim na zemlji mir, veselje*; Robert Schumann: *Proljeće*; Johann Strauss: *Jelačić koračnica*; Branimir Sakač: *Instrument čarobnjak*.

Ključni pojmovi: pojedina glazbala, solist, dirigent, skladatelj.
Obrazovna postignuća: slušno percipirati glazbeno izražajne sastavnice skladbe (izvodilački sastav, tempo, dinamika, ugođaj).

NAPOMENA

Upoznati najmanje 5 - 10 novih skladbi /na razini prepoznavanja, prema individualnim sposobnostima učenika, te po izboru učitelja. Prema raspoloživom vremenu slušati i upoznati još pokoju skladbu.

4. ELEMENTI GLAZBENE KREATIVNOSTI

Improvizacija **ritma**

- izmišljanje malih ritamskih/meloritamskih cjelina ostvarenih neutralnim slogom, govorom, spontano izgovorenim skupinama glasova, udaraljkama…
- slobodna zvukovna improvizacija rukama, nogama, instrumentima kojima učenici raspolažu,
- slobodni improvizirani dijalozi instrumentima i glasom

Improvizacija **melodije**

- slobodni improvizirani dijalozi glasom

Improvizacija **meloritamskih cjelina**

- slobodni improvizirani dijalozi glasom ili igre po dogovorenom predlošku

Improvizacija **pokretom**

- male, dogovorom sastavljene glazbene igre uz pokret

Tonsko slikanje

- obilježavanje pojedinih riječi ili fraza zvukom nekih glazbala prema izboru učenika
- oponašanje zvukova neposrednog okoliša spontanom ili dogovorenom improvizacijom

Ključni pojmovi: ritamske, melodijske i meloritamske cijeline.
Obrazovna postignuća: improvizirati i izvoditi male ritamske/melodijske/meloritamske cjeline glasom, udaraljkama i pokretom; oponašati zvukove slobodnom improvizacijom.

3. RAZRED

NASTAVNO PODRUČJE:

1. PJEVANJE

Pjesme:

Antun Mihanović-Josip Runjanin: *Lijepa naša domovino*; Arsen Dedić: *Sretna Nova godina*; Branko Starc: *Zvončići-ći*; Nikša Njirić: *Godišnja doba*; Rajko Ećimović: *Saonice male Sanje*; Lovro Županović: *Zapjevajmo složno svi*; Branimir Mihaljević: *Zeko i potočić*; Marija Matanović: *Proljeće u srcu*; M. Brajša Rašan: *Moja majka*; Ljudevit Gaj: *Oj, Hrvatska, oj*; Andrè-Ernest-Modeste Grètry: *Magarac i kukavica*; xxxx: *Bumbari i pčele*; Vatroslav Kolander: *Jesenska*.

Narodne:

Nesla dekla v melin; Pjesma u kolu; Kriči, kriči, tiček; Pleši, pleši poskoči; Prijateljstvo pravo; Mali ples; U to vrijeme godišta; U kolu; Na kamen sjela Ljubica; Sunce sije, kiša će; Cin can cvrgudan; Jednu sem ružu mel; Ftiček veli; Proljetno kolo; Sadila sam bosiljak; Kiša pada; Raca plava po Dravi; Ode zima.

Ključni pojmovi: domoljubna pjesma.
Obrazovna postignuća: izražajno pjevati i jasno izgovarati tekst obrađenih pjesama, percipirati, izvoditi i slušno razlikovati pjesme u različitom tempu i dinamici, percipirati visine i trajanja tonova.

NAPOMENA

Mogu se pjevati i druge pjesme po slobodnom odabiru učitelja poštujući načelo zavičajnosti, ako odgovaraju dobi i glazbenim mogućnostima djece. Obraditi najmanje 15 pjesama.

2. SVIRANJE

- sviranje ritma - ritamska pratnja obrađenim brojalicama i pjesmama
- sviranje doba - sviranje doba kao pratnja obrađenim brojalicama i pjesmama

Ključni pojmovi: ritam, dobe.
Obrazovna postignuća: izvoditi ritam i dobe naučenih pjesama; razlikovati ritam i dobe.

3. SLUŠANJE GLAZBE

Skladbe:

Antun Mihanović - Josip Runjanin: *Lijepa naša domovino*; Wolfgang Amadeus Mozart. *Čežnja za proljećem* (dječji zbor); Wolfgang Amadeus Mozart: *Das klinget so herrlich das klinget so schön - zbor sa zvončićima* (*iz opere Čarobna frula*: Finale 1. čina); Andrè-Ernest-Modeste Grètry: *Magarac i kukavica* (dječji zbor); Emil Cossetto: *Moja diridika* (zbor i tamb. ork.); Fortunat Pintarić: *Dudaš*; Rudolf Matz: *Stara ura igra polku*; Rudolf Matz: *Elegija i humoreska*; Antonin Dvořák: *Humoreska*; Camille Saint-Saëns: *Labud* (iz ciklusa *Karneval životinja*); Camille Saint-Saëns: *Pijanisti* (iz ciklusa *Karneval životinja*); Camille Saint-Saëns: *Slon* (iz ciklusa *Karneval životinja*); Camille Saint-Saëns: *Završna koračnica* (iz ciklusa *Karneval životinja*); Ivo Lhotka Kalinski: *Gudba za kolo horvatsko*; Sergej Prokofjev: *Peća i vuk*; Luigi Boccherini: *Menuet*; Petar Iljič Čajkovski: *Ples šećerne vile*.

Ključni pojmovi: oblik skladbe (dvodjelna i trodjelna pjesma, solopjesma strofnog oblika).
Obrazovna postignuća: slušno percipirati glazbeno izražajne sastavnice skladbe (izvodilački sastav, tempo, dinamika, ugođaj i glazbeni oblik).

NAPOMENA

Upoznati najmanje 5 - 10 novih skladbi / na razini prepoznavanja, prema pojedinačnim sposobnostima učenika, te po izboru učitelja. Prema raspoloživom vremenu, slušanje i upoznavanje još pokoje skladbe.

4. ELEMENTI GLAZBENE KREATIVNOSTI

Improvizacija ritma

- izmišljanje malih ritamskih cjelina ostvarenih govorom, spontano izgovorenim skupinama glasova, udaraljkama…
- slobodna zvukovna improvizacija rukama, nogama, glazbalima kojima učenici raspolažu,
- slobodni improvizirani dijalozi glazbalima i glasom

Improvizacija melodije

- slobodni improvizirani dijalozi glasom
- improvizacija meloritamskih cjelina

Improvizacija meloritamskih cijelina

- slobodni improvizirani dijalozi glasom ili igre po dogovorenom predlošku

Improvizacija pokretom

- male, dogovorom sastavljene glazbene igre uz pokret

Tonsko slikanje

- obilježavanje pojedinih riječi ili fraza zvukom nekih glazbala prema izboru učenika
- oponašanje zvukova neposrednog okoliša spontanom ili dogovorenom improvizacijom

Ključni pojmovi: kreativnost, pokret, zvuk.
Obrazovna postignuća: improvizirati i izvoditi male ritamske/melodijske/meloritamske cjeline glasom, udaraljkama i pokretom; obilježavati pojedine riječi i fraze zvukom nekih glazbala prema izboru učenika; oponašati zvukove slobodnom improvizacijom.

PREDMETNA NASTAVA

4. RAZRED

NASTAVNO PODRUČJE:

1. PJEVANJE

Pjesme:

W. A. Mozart: *Čežnja za proljećem*; F. Schubert: *Snivaj, spavaj*; S. Mikac: *Sve bih dao kad bih znao*; Z. Grgošević: *Sunčece zahaja; Gle ide jež*; R. Rogers: *DO, RE, MI*; M. Milanković: *Maestral*; A. Dedić: *Himna zadrugara*; J. Kaplan: *Čestitka majčici*; *Mjesečev pjesnik*; J. Gotovac: *Dom*; N. Njirić: *Vjetar.*

Ćuk sedi; Evo san ti doša; Vrbniče nad morem; Dva i dva su četiri; Po kopinom; Lepi moji strnokosi; Pjevaj mi pjevaj sokole; Tri su ptice; Ja posijah lan; Veselo mi plovimo; Oj Jelo, Jelice; Teče, teče bistra voda; Ćiro; Farandine moj; Savila se bijela loza; Oj Jelena, Jelena; U livadi pod jasenom; Staro sito i korito; Lepa Mara kolo vodi; Sadila sam rogozek; Jelica kolce vodila; Majka Mari kose plela.

Ključni pojmovi: pjesme kao takve.
Obrazovna postignuća: poznavanje 15 pjesama; lijepo, izražajno pjevanje, jasan izgovor i razumijevanje teksta; u pjesmama razlikovati melodiju, metar, ritam, tempo, dinamiku.

2. SLUŠANJE I UPOZNAVANJE GLAZBE

Skladbe:

P. I. Čajkovski: *Zima* (dječji zbor); F. Chopin: *Valcer u Ges-duru*, op. 70, br. 1; J. Haydn: *Koncert za trubu u Es-duru*, 1. stavak; M. P. Musorgski: *Slike s izložbe* (Promenada, Ples pilića Tuilleries); F. Schubert: *Impromptu*, As-dur, op. 142, br. 2; F. Mendelssohn: *Svadbena koračnica* op. 61/9 iz glazbe za Shakespeareovu komediju *San Ivanjske noći*; W. A. Mozart: *Mala noćna muzika* KV 525: *Menuet* (3. stavak); R. Schumann: *Divlji jahač* iz *Albuma za mlade,* op. 68.; A. Vivaldi: *4 godišnja doba, Koncert br. 4 u f-molu* (*Zima*) - 2. stavak Largo; G. Verdi: *Zbor Cigana* iz opere Trubadur; B. Bjelinski: *Kapljice* (dječji zbor); B. Papandopulo: *Osam studija za klavir* - br. 1; *Sinfonietta za gudače,* 3. stavak *Perpetuum mobile*; B. Kunc: Mlado lišće: *Draga priča*: *Tri prizora iz crtanog filma*; I. L. Kalinski: *Dalmatinski plesovi.*

Ključni pojmovi: skladba kao takva.
Obrazovna postignuća: poznavanje 5-10 novih skladbi; prepoznavanje skladbi (prema individualnim sposobnostima učenika); znati ime skladatelja i skladbe; prepoznati glazbala. Glazbeni se pojmovi izvode iz prirode glazbenoga djela (nazivi izvođačkih sastava, nazivi pojedinih glazbala, oznake za tempo, dinamiku i slično) - na razini prepoznavanja.

3. IZVOĐENJE GLAZBE I GLAZBENO PISMO

Slika C-durske ljestvice, abeceda, solmizacija. Dvodobna, trodobna i četverodobna mjera; jednostavne ritamske pojave (figure).
Ritamske i metarske oznake iz naučenih pjesama; temeljne oznake tempa.
Pjevanje C-durske ljestvice po sluhu uz gledanje nota; abecedom i solmizacijom, bez ikakva »teoretiziranja«; pjevanje pjesama po sluhu uz gledanje u note radi uočavanja podudarnosti kretanja melodije s njenim grafičkim prikazom. Iz pjevanja pjesama osvijestiti mjeru, ritam, solmizaciju, abecedu. Upoznavanje pojava bez uvježbavanja.

Ključni pojmovi: ljestvica, solmizacija, abeceda, doba crtovlje, ključ.
Obrazovna postignuća: pjevanje ljestvice solmizacijom i abecedom; trajanja nota = razina prepoznavanja; elementarno (verbalno) poznavanje (slike) notnoga pisma na razini prepoznavanja; izvođenje jednostavnijih ritamskih obrazaca, kucanjem, izgovaranjem neutralnim slogom.

4. GLAZBENE IGRE

Slobodno kreiranje glazbenih igara po izboru učitelja: slobodno ritmiziranje oponašanjem učitelja, slobodno i stilizirano kretanje na slušanu glazbu, sviranje (bez velikih pretenzija) na jednostavnijim glazbalima i sl.

Ključni pojmovi: 0.
Obrazovna postignuća: važna je aktivnost; kompetencije su relativne i individualno različite.

IZBORNE TEME

Zbog malog broja sati, ali i zbog specifičnosti predmeta, u nastavi glazbe ne pojavljuju se izborne teme kao teme, ali postoji velika mogućnost izbornih sadržaja u područjima pjevanja, slušanja glazbe, te u području glazbenih igara.

NASTAVNO PODRUČJE:

SLUŠANJE I UPOZNAVANJE GLAZBE

TEME

Folklorna glazba*

1. Folklorna glazba Slavonije i Baranje

Primjeri za izbor: *Šokačko kolo; Svatovac; Tri jetrve žito žele; Slavonsko kolo; Kabanica od seksera; Svatovski drmeš; Samica; Diva Marica žito dožela; Kolo iz Dubošević.*

Ključni pojmovi: folklorna glazba, gajde, tambura samica, pjevanje uz tambure, pjevanje a cappella, pjevanje uz ples, slavonsko kolo, šokačko kolo, bećarac, radne pjesme.
Obrazovna postignuća: poznavanje zvučnih, glazbenih značajki folklorne glazbe Slavonije i Baranje; barem neki od pojmova na razini izravnog prepoznavanja na glazbenom primjeru.

2. Folklorna glazba Podravine i Posavine

Primjeri za izbor:
Pač poljka; Sejali smo bažuljka; Stara polka; Zbira junak deklice; Drmeš; Kozatuš; Tri djevojke ječam žele; Ples z ropčecom; Oj Ivane Ivaniću; Lepi Juro kres nalaže; Turopoljski drmeš; I ovo se klajna zeleni Juraj, kirales; Glasnice; Drmeš; Volim žeti i kopati; Ja posijah repu.

Ključni pojmovi: citura (citra) tamburaški sastav, cimbal, dvojnice gudački sastavi; grupno (najčešće žensko) pjevanje.
Obrazovna postignuća: poznavanje zvučnih, glazbenih značajki folklorne glazbe Podravine i Posavine; barem neki od pojmova na razini izravnog prepoznavanja na glazbenom primjeru.

3. Folklorna glazba Hrvatskog Zagorja i Međimurja

Primjeri za izbor:
Cveti mi fijolica; Tica vuga lepo speva; Međimurski lepi dečki; Baruši; Barica; Polka; Čardaš; Dobar večer dobri ljudi; Šroteš; Zagorski ples; Polegla trava detela; Jankič dojahal; Igrajte nam mužikaši; Grad se beli preko Balatina.

Ključni pojmovi: violina, cimbal, u novije vrijeme i harmonika, solo ženski glas, ženske pjevačke skupine, muške pjevačke skupine, vrste pjesama: rugalice, ljubavne, radne, plesne.
Obrazovna postignuća: poznavanje zvučnih, glazbenih karakteristika folklorne glazbe Hrvatskog Zagorja i Međimurja; barem neki od pojmova na razini izravnog prepoznavanja na glazbenom primjeru.

4. Folklorna glazba Banovine i Like

Primjeri za izbor:
Glasnice, Volim žeti i kopati; Titrala se lepa Mara; Svadbene pjesme; Pastirska; Oj meni vele udaj se mala; Ličk;, Oj odi brate da ga zapivamo; Sva su sela prominila boju; Nema pisme nit ima pivanja; Oj stani mala na opanke moje; Viknu vila s Prologa planine.

Ključni pojmovi: ženske skupine a cappella, muškarci (solo), žene (solo), radne pjesme, dijaloške pjesme, pripovjedne pjesme, pjevanje u kolu, svadbene pjesme, dvojnice (diple), ojkanje, rozganje, netemperirano pjevanje.
Obrazovna postignuća: poznavanje zvučnih, glazbenih značajki folklorne glazbe Banovine i Like; barem neki od pojmova na razini izravnog prepoznavanja na glazbenom primjeru.

5. Folklorna glazba dalmatinskih otoka, Dubrovnika i dalmatinske obale

Primjeri za izbor:
Rođene smo u Betini selu; U Betini ponajbolje jesu; Na dobro vam novi dan svanija; Mljetska poskočica; Linđo; Svet Ivane o' moga Trogira; Cvit mi je u gori; Da si od srebra, da si od zlata; Splitski plesovi; Jematvanski zvuci.

Ključni pojmovi: *a cappella* pjevanje muških i ženskih skupina, jednostavna melodika malog opsega, netemperirano pjevanje, klapsko pjevanje, lijerica, mandoline, poskočica, linđo.
Obrazovna postignuća: poznavanje zvučnih, glazbenih značajki folklorne glazbe dalmatinskih otoka, Dubrovnika i dalmatinske obale; barem neki od pojmova na razini izravnog prepoznavanja na glazbenom primjeru.

6. Folklorna glazba Istre i Kvarnera

Primjeri za izbor:
Potancu; Meni te je majka obećala; Pojila je nevjestica; Labinski tanac; Oj ribare ribariću; Divojka je i od sebe lipa;

* Teme iz folklorne glazbe obrađuju se, od 5. razreda nadalje, slobodnim redoslijedom po razredima po načelu zavičajnosti.

Balun; Vid'ja san je na štacjunu; Potpuhnul je tihi vitar; N. Devčić: Istarska suita (Poskočica).

Ključni pojmovi: sopele, mih, šurla, ples, šaljive pjesme, netemperirano pjevanje, »istarski« idiom, pjevanje solističko, u parovima, grupe, dvoglasno.
Obrazovna postignuća: poznavanje zvučnih, glazbenih značajki folklorne glazbe Istre i Kvarnera; barem neki od pojmova na razini izravnog prepoznavanja na glazbenom primjeru.

5. RAZRED

NASTAVNO PODRUČJE:

1. PJEVANJE

Pjesme:
Slobodan izbor učitelja i učenika.

Ključni pojmovi: pjesma kao takva.
Obrazovna postignuća: poznavanje 15 pjesama; lijepo, izražajno pjevanje, jasan izgovor i razumijevanje teksta. Glazbeni se pojmovi izvode iz značajki same pjesme (tempo, mjera, ritam, dinamika, glazbeni oblik i dr.).

2. SLUŠANJE I UPOZNAVANJE GLAZBE

Skladbe:
W. A. Mozart: *Sonata u A-duru*, KV 331 (1. stavak samo tema); V. Žganec: *Vehni, vehni fijolica*; R. Matz: *Elegija i humoreska*; R. Wagner: *Zbor prelja* iz opere *Ukleti Holandez*; J. Strauss: *Pizzicato polka*; N. Paganini: *Capriccio u a molu*, op. 1, br. 24; H. Villa-Lobos: *Preludij br. 3*; C. M. von Weber: *Zbor lovaca* iz opere Strijelac vilenjak; F. Liszt: *Ljubavni san*; W. A. Mozart: *Divertimento u D-duru*; J. S. Bach: *Seljačka kantata* BWV 212: *Ah es schmeckt doch gar so gut*.

Ključni pojmovi: skladba kao takva.
Obrazovna postignuća: prepoznavanje skladbi (prema osobnim sposobnostima učenika); znati ime skladatelja i skladbe; prepoznati glazbala; capriccio, elegija, humoreska, preludij, nazivi izvođačkih sastava, nazivi pojedinih glazbala, oznake za tempo, dinamiku i slično - na razini prepoznavanja na konkretnim glazbenim primjerima.

TEME

1. Oblikovanje glazbenoga djela

Dvodijelna pjesma, rečenica, period, trodijelna pjesma, fraza, motiv.

Nabrojeni oblikovni elementi upoznaju se na temelju slušanja predloženih glazbenih primjera. Učenici sami izvode zaključke.

Temeljna metoda: razgovor. Primjeri nisu ilustracijski. Slušaju se višekratno i u cjelini.

Primjeri:
Oj Jelena Jelena, *Hrvatska himna*; J. B. Lully: *Dok mjesec sja*; G. B. Pergolesi: *Gdje je onaj cvjetak žuti*; W. A. Mozart: *Čežnja za proljećem*; F. Schubert: *Uspavanka*; R. Schumann: *Divlji jahač*; *Radostan seljak*; L. van Beethoven: *Ptičja tuga*; Tema *Ode radosti* iz *9. simf.*; xxxx: *Ptice se vraćaju*; J. Haydn: *Kaiserquartett,* 2. stavak (samo tema); P. I. Čajkovski: *Slatko sanjarenje*; R. Schumann: *Pjesmica;* G. Bizet: *Votre toast je peu vous le rendre…*(*Pjesma Toreadora* iz opere *Carmen*).

Ključni pojmovi: skladba kao takva.
Obrazovna postignuća: poznavanje glazbenih primjera; dvodijelna pjesma, rečenica, period, trodijelna pjesma - prepoznavanje na konkretnom glazbenom primjeru. Ne uče se definicije.

2. Gudaća glazbala

Primjeri:
Violina: P. Sarasate: *Ciganski napjevi*, op. 20; N. Paganini: *Capriccio u a-molu* op.1, br. 24.; ***Viola:*** W. A. Mozart: *Koncertantna simfonija za violinu, violu i orkestar u Es-duru*KV 364; ***Violončelo:*** C. Saint Saëns: *Karneval životinja*: *Le cygne* (labud); R. Matz: *Elegija i humoreska;* ***Kontrabas:*** C. Saint-Saëns: *Karneval životinja - Slon*; Primjer iz jazz glazbe - po volji (npr. Jacques Loussier: *The Bach Book* osobito 1. stavak *Koncerta za klavir* u D-duru, BWV 1054).

Za ilustraciju skupnoga zvuka gudača
B. Papandopulo: *Sinfonietta za gudače,* 1. stavak *Intrada* i/li 3. stavak *Perpetuum mobile*; J. Strauss: *Pizzicato polka*; B. Britten: *Simple Symphony* - 3. stavak: *Playful Pizzicato*.

Ključni pojmovi: violina, viola, violončelo, kontrabas.
Obrazovna postignuća: prepoznati zvuk i izgled svakoga pojedinog gudaćega glazbala - na glazbenom primjeru i na slici. Ne uče se definicije.

Folklorna glazba *(2 nastavne teme po izboru)* Vidjeti: Nastavne teme iz folklorne glazbe!

3. IZVOĐENJE GLAZBE I GLAZBENO PISMO

Ključni pojmovi: tonalitet, dur, mol, temeljne oznake tempa i dinamike.
Obrazovna postignuća: informativno poznavanje temeljnih znakova notnoga pisma - na razini prepoznavanja.

4. SLOBODNO, IMPROVIZIRANO RITMIZIRANJE, KRETANJE NA GLAZBU, PLES I SVIRANJE

Učitelj potpuno slobodno kreira aktivnosti iz ovog nastavnog područja, vodeći računa o njihovoj glazbenoj važnosti i kvaliteti.

Ključni pojmovi: 0 - važna je aktivnost.
Obrazovna postignuća: važna je aktivnost; muzikalno izvođenje ritamskih aktivnosti: kretanja na glazbu, plesa, sviranja; sposobnosti su relativne i individualno različite.

IZBORNE TEME

Zbog malog broja sati, ali i zbog posebnosti predmeta, u nastavi glazbe ne pojavljuju se izborne teme kao teme, ali postoji velika mogućnost izbornih sadržaja u područjima pjevanja, slušanja glazbe, te u području glazbenih igara.

6. RAZRED

NASTAVNO PODRUČJE:

1. PJEVANJE

Pjesme:

Slobodan izbor učitelja i učenika.

Ključni pojmovi: pjesma kao takva.

Obrazovna postignuća: poznavanje 15 novih pjesama; lijepo, izražajno pjevanje, jasan izgovor i razumijevanje teksta; iz pjesme se izvode glazbene značajke (tempo, mjera, ritam, dinamika, glazbeni oblik i dr.).

2. IZVOĐENJE GLAZBE I GLAZBENO PISMO

Ključni pojmovi: slobodno - prema nahođenju učitelja.

Obrazovna postignuća: informativno poznavanje temeljnih znakova notnoga pisma - na razini prepoznavanja.

3. SLUŠANJE I UPOZNAVANJE GLAZBE

TEME

1. Oblikovanje glazbenoga djela

Složena trodijelna pjesma; Tema s varijacijama; Rondo.

Primjeri:

W. A. Mozart: *Mala noćna muzika* KV 525: *Menuet* (3. stavak); Boccherini, L. *Menuet* iz *Kvinteta u E-duru,* op. 13, br. 5; P. I. Čajkovski: *Ščelkunčik*: Valcer cvijeća; A. Dvořák: *Slavenski ples*, op 72, br. 2; W. A. Mozart: *12 varijacija in C na francusku pjesmu »Ah vous dirai-je maman«,* KV 265; N. Paganini: *Capriccio u a-molu*, op. 1, br. 24.; L. van Beethoven: *Za Elizu*; *Sonata u c-molu,* op. 13 - 2. stavak *Adagio cantabile*; Ch. W. Gluck: *Orfej i Euridika*: arija Orfeja *Che farò senza Euridice*; I. M. Jarnović: *Koncert za violinu i orkestar u A-duru*, 3. stavak (Rondo).

Ključni pojmovi: skladba kao takva.

Obrazovna postignuća: poznavanje konkretnih glazbenih djela: po dva primjera za svaki od oblika - na razini prepoznavanja; ne treba pamtiti verbalne definicije; cilj je glazba, oblici su sredstvo; prepoznati oblik na glazbenom primjeru; složena trodijelna pjesma, tema s varijacijama, rondo - prepoznavanje na konkretnim glazbenim primjerima.

2. Pjevački glasovi

Vrste pjevačkih glasova, vrste zborova.

Glasovi se upoznaju na temelju slušanja odgovarajućih glazbenih primjera. Kako bi se osvijetlile sve značajke pojedinog pjevačkog glasa, potrebno je za svakoga od njih imati više glazbenih primjera.

Primjeri:

W. A. Mozart: *Čarobna* frula: arija Kraljice noći *Der Hölle Rache*: arija Sarastra *O Isis und Osiris*; G. Rossini: *Seviljski brijač*: arija Figara *Largo al factotum*; G. Puccini: *Turandot*: arija Kalafa *Nessun dorma*; G. Verdi: *Rigoletto*: arija Gilde *Caro nome*; *Trubadur*: arija Azucene *Stride la vampa*; *Traviata*: arija Germonta *Di Provenza il mar il sol*; I. Zajc: *Nikola Šubić* Zrinjski: *Pjesma Jelene*; J. Hatze: *Serenada*, *Majka*; B. Bersa: *Seh duš dan*; G. Bizet: *Carmen*: arija Carmen (*Habanera*); I. Zajc: *Lastavicam*; V. Lisinski: *Ribar*; B. Bjelinski: *Kapljice*.

Nekoliko primjera pjevača popularne glazbe. U razgovoru s učenicima odrediti vrstu glasa. Zborske skladbe po izboru. Voditi računa o kakvoći i primjerenosti! Primjeri su ilustracijski i ne moraju se slušati u cjelini, ali se slušanje u cjelini preporuča ako to raspoloživo vrijeme dopušta. Tada je to aktivno slušanje s aktivnim praćenjem teksta i/ili glazbenih sastavnica: melodije, ritma, tempa dinamike, oblika.

Ključni pojmovi: sopran, mezzosopran, alt, tenor, bariton, bas, zborovi: mješoviti, muški, ženski, dječji.

Obrazovna postignuća: prepoznavanje pjevačkih glasova na glazbenim primjerima.

3. Glazbala

a) Glazbala s tipkama

Primjeri:

Klavir/čembalo: J. S. Bach: *Das wohltemperierte Klavier*, I. sv.: br. 1: *Preludiji fuga u C-duru* BWV 846 (preludij); ***Čembalo:*** J. Ph. Rameau: *La Poule* (Kokoš); ***Orgulje:*** J. S. Bach: *Toccata i fuga u d-molu*, BWV 565; G. Faure: *Requiem*: *In paradisum deducant;* T. Albinoni/R.Giazotto: *Adagio u g-molu* (orgulje i gudači); ***Orgulje u jazzu:*** Jimmy Smith (ili nešto drugo); ***Harmonika:*** A. Piazzolla: *Adios nonino* (ili nešto drugo što se nađe pri ruci); ***Čelesta:*** P. I. Čajkovski: *Ščelkunčik*: *Ples šećerne vile*; B. Bartók: *Glazba za gudače, udaraljke i čelestu* - 1. stavak: nakon završetka fuge.

Primjeri su ilustracijski. Ne slušaju se u cjelini nego samo karakteristični dijelovi.

Ključni pojmovi: klavir (glasovir), čembalo, orgulje, harmonika, čelesta.

Obrazovna postignuća: prepoznati zvuk i izgled svakoga pojedinog instrumenta - na glazbenom primjeru i na slici; ne uče se definicije.

b) Trzalačka glazbala

Primjeri:

Gitara: Nepoznati autor: *Romanca* (zapravo: glazba iz filma *Zabranjene igre*); F. Taréngа: *Sjećanje na Alhambru;* J. Rodrigo: *Concierto de Aranjuez*, 2. stavak: *Adagio* i/ili, 3. stavak: *Allegro gentile*; Primjeri iz jazz glazbe po volji i dostupnosti; Rock i pop glazba: od J. Hendricksa do E. Claptona, od *Beatlesa* do *Rolling Stonesa* - bit će dobro sve gdje se dobro čuje gitara; ***Harfa:*** P. I. Čajkovski: *Valcer cvijeća* iz baleta *Ščelkunčik* - Uvod; ***Mandolina:*** W. A. Mozart: *Don Giovanni*: *Deh, vieni alla finestra*, canzonetta Don Giovannija iz 2. čina.

Primjeri su ilustracijski. Ne slušaju se u cjelini nego samo karakteristični dijelovi. Izgovaraju se imena skladatelja i nazivi djela, ali se ne pišu na ploču. Ako ima dosta vremena, neke je primjere preporučljivo slušati u cjelini. Tada je slušanje aktivno uz praćenje glazbenih parametara i tada se naslov skladbe i skladatelj pišu na ploču.

Ključni pojmovi: harfa, gitara, mandolina, lutnja.
Obrazovna postignuća: prepoznati zvuk i izgled svakoga pojedinog instrumlazbala - na glazbenom primjeru i na slici. Ne uče se definicije.

Folklorna glazba *(2 teme po izboru)*

4. SLOBODNO IMPROVIZIRANO RITMIZIRANJE, KRETANJE NA GLAZBU, PLES I SVIRANJE

Učitelj slobodno oblikuje aktivnosti iz ove teme, vodeći računa o njihovoj glazbenoj relevantnosti i kvaliteti.

Ključni pojmovi: 0 - važna je aktivnost.
Obrazovna postignuća: važna je aktivnost; glazbeno izvođenje ritamskih aktivnosti: kretanja na glazbu, plesa, sviranja; kompetencije su relativne i individualno različite.

IZBORNE TEME

Zbog malog broja sati, ali i zbog specifičnosti predmeta, u nastavi glazbe ne pojavljuju se izborne teme kao teme, ali postoji velika mogućnost izbornih sadržaja u područjima pjevanja, slušanja glazbe, te u području glazbenih igara.

7. RAZRED

NASTAVNO PODRUČJE:

1. PJEVANJE

Pjesme:

Slobodan izbor učitelja i učenika.

Ključni pojmovi: pjesma kao takva.
Obrazovna postignuća: 15-20 novih pjesama; lijepo, izražajno pjevanje, jasan izgovor razumijevanje teksta.

2. SLUŠANJE I UPOZNAVANJE GLAZBE

TEME

1. Oblikovanje glazbenoga djela

Sonatni oblik

Primjeri:

W. A. Mozart: *Mala noćna muzika* K. V. 525, I. stavak *Allegro;* W. A. Mozart: *Simfonija u g-molu br. 40.* K. V. 550, I. stavak *Molto allegro;* L. van Beethoven: *5. simfonija u c-molu*, op. 67, I. stavak *Allegro con brio*; S. Prokofjev: *1. simfonija u D-duru (»Klasična«)*, op. 25, I. *stavak Allegro*.

Primjeri nisu ilustracijski. Slušaju se višekratno i u cjelini. Glazbeni se oblik konstatira na glazbenim primjerima. Ne uče se definicije.

Ključni pojmovi: skladba kao takva.
Obrazovna postignuća: poznavanje konkretnih glazbenih djela: dva do tri primjera na razini prepoznavanja; ne treba pamtiti verbalne definicije; cilj je glazba, oblik je sredstvo; sonatni oblik (ekspozicija, provedba, repriza) - prepoznati na primjeru.

2. Glazbala

a) Drvena puhaća glazbala

Primjeri:

Flauta: W. A. Mozart: *Koncert za flautu i orkestar u D-duru (ili G-duru);* A. Dvořák: *Simfonija u e-molu,* br. 9 (Iz Novoga svijeta) 1. stavak 3. tema*;* B. Smetana : *Vltava*, početak*;* J. S. Bach: *Badinerie*, 7. stavak iz 2. suite u h-molu*;* C. Debussy: *Syrinx* - flauta solo *Prélude à l'après-midi d'un faune;* S. Prokofjev: *Sonata u D-duru,* br. 2 op. 94 (bis)*;* N. Rimski-Korsakov: *Šeherezada* simfonijska suita op. 35, 2. stavak *Priča carevića Kalendera;* ***Mala flauta:*** G. Bizet: *Carmen,* Marche et Choeur des gamins: *Avec la garde montante;* ***Oboa:*** B. Bersa: *Sunčana polja,* 2. i 3. tema*;* V. Lisinski: *Večer;* P. I. Čajkovski: *Labuđe jezero* (br. 10, početak 2. čina,); B. Bjelinski: *Koncert za obou i gudače;* ***Engleski rog:*** A. Dvořák: *9. simfonija u e-molu,* 2. st.*;* G. Rossini: *Wilhelm Tell* - uvertira, treći odsječak (dobro i za flautu)*;* Joaquin Rodrigo: *Concierto de Aranjuez*, 2. stavak *Adagio;* ***Klarinet:*** W. A. Mozart: *Koncert za klarinet i orkestar;* C. M. von Weber: *Koncert za klarinet i orkestar* - u f molu, op. 73 i/ili u Es-duru, op. 74; G. Gershwin: *Rapsody in Blue;* B. Papandopulo: *Kvintet za gudački kvartet i klarinet* - 3.

st.*;* ***Fagot:*** P. Dukas: *Čarobnjakov učenik* - glavna tema*;* N. Njirić: *Scherzo i tarantela* - za fagot i klavir; W. A. Mozart: *Koncert za fagot u B-duru* KV 191; C. M. von Weber: *Koncert za fagot i orkestar u F-duru* op. 75.*;* P. I. Čajkovski: *5. simfonija u e-molu*, op. 64.*;* I. Stravinski: *Posvećenje proljeća* - početak.*;* S. Prokofjev: *Klasična simfonija u D-duru,* op. 25 - 1. st.; ***Saksafon:*** M. Ravel: *Bolero;* A. Hačaturjan: *Gajane*: Ples sa sabljama.

Primjeri su ilustracijski. Ne slušaju se u cjelini nego samo karakteristični dijelovi. Izgovaraju se imena skladatelja i nazivi djela, ali se ne pišu na ploču. Ako ima dosta vremena, neke je (kraće) primjere preporučljivo slušati u cjelini. Tada je slušanje aktivno uz praćenje glazbenih parametara i tada se naslov skladbe i skladatelj pišu na ploču.

Ključni pojmovi: flauta, mala flauta, oboa, engleski rog, klarinet, fagot, saksofon.
Obrazovna postignuća: prepoznati zvuk i izgled svakoga pojedinog instrumenta - na glazbenom primjeru i na slici. Ne uče se definicije.

b) Limena puhaća glazbala
Primjeri:
Puhači kao grupa: A. Copland: *Fanfare za običnog čovjeka*; ***Truba:*** Haydn: *Koncert za trubu i orkestar u Es duru*, 1. stavak; G. Verdi: *Aida*, 2. čin *Marccia trionfale;* M. P. Musorgski-M. Ravel: *Promenada* iz *Slika s izložbe*; P. I. Čajkovski: *Talijanski capriccio;* L. Armstrong, D. Gilespie, M. Davies, W. Marsalis; ***Mala truba:*** G. F. Händel: *Music for the Roya Fireworks*: *Uvertira* ili *La Rejouissance;* J. S. Bach: *Brandenburški koncert br. 2*, F-dur, BWV 1047; ***Rog:*** W. A. Mozart: *Koncert za rog i orkestar* br. 1 u D-duru KV 412, 2. stavak *Rondo-Allegro*; R. Strauss: *Koncert za rog i orkestar u Es-duru*, op. 11; R. Strauss: *Till Eulenspiegels lustige Streiche*, op. 28.; P. I. Čajkovski: *5. simfonija u e-molu,* 2. st.; ***Trombon:*** W. A. Mozart: *Tuba mirum*, *Rekvijem*; M. Ravel: *Bolero;* R. Wagner: *Preludij* 3. činu opere *Lohengrin;* S. Šulek: *Vox Gabrieli* (trombon); ***Tuba:*** I. Josipović: *Tuba ludens*; Musorgski-Ravel: *Slike s izložbe, Bydlo;* I. Stravinski: *Petruška,* 4. slika *Seljak s medvjedom;* B. Britten: *The Young Person's Guide to the Orchestra* (Vodič kroz orkestar za mlade), op 4.

Primjeri su ilustracijski. Ne slušaju se u cjelini nego samo karakteristični dijelovi. Izgovaraju se imena skladatelja i nazivi djela, ali se ne pišu na ploču. Ako ima dosta vremena, neke je primjere preporučljivo slušati u cjelini. Tada je slušanje aktivno uz praćenje glazbenih parametara i tada se naslov skladbe i skladatelj pišu na ploču.

Ključni pojmovi: truba, rog, trombon, tuba.
Obrazovna postignuća: prepoznati zvuk i izgled svakoga pojedinog instrumenta - na glazbenom primjeru i na slici. Ne uče se definicije.

c) Udaraljke
Primjeri:
Timpani: R. Strauss: *Also sprach Zaratustra*, simfonijska pjesma, op. 30.; ***Veliki bubanj:*** G. Rossini: *Seviljski brijač*: arija don Basilija *La calunnia e un venticello*; ***Mali bubanj:*** M. Ravel: *Boléro;* I. Kuljerić: *Koncert za marimbu i orkestar*; A. Marković: *Ugođaj za marimbu i orkestar*; ***Kastanjete:*** G. Bizet: *Carmen*, 2. čin: Chanson *Amoureuse… ce n'est pas une raison;* P. I. Čajkovski: *Španjolski ples* iz baleta *Labuđe jezero;* ***Tamtam (gong):*** M. P. Musorgski: *Noć na pustoj gori;* D. Šoštakovič: *8. simfonija u c-molu*, op. 45, (kraj 2. stavka); ***Ksilofon:*** C. Saint Saëns: *Karneval životinja*: Fosili; ***Zvona:*** P. I. Čajkovski: *Svečana uvertira 1812,* op. 49 - završetak; M. P. Musorgski: *Boris Godunov* - kraj 2. prologa; G. Puccini: *Tosca* - 1. čin, završetak scene u crkvi; H. Berlioz: *Fantastična simfonija*, 5. st.; ***Zvončići:*** W. A. Mozart: *Čarobna frula*, finale 1. čina *Das klinget so herrlich das klinget so schön*: Arija Papagena: *Ein Mädchen oder Weibchen wünscht Papageno sich*.

Primjeri su ilustracijski. Ne slušaju se u cjelini nego samo karakteristični dijelovi. Izgovaraju se imena skladatelja i nazivi djela, ali se ne pišu na ploču. Ako ima dosta vremena, neke je (kraće) primjere preporučljivo slušati u cjelini. Tada je slušanje aktivno uz praćenje glazbenih parametara i tada se naslov skladbe i skladatelj pišu na ploču.

Ključni pojmovi: timpani, veliki bubanj, mali bubanj, konge, bongos, tamburin, činele, gong, trokutić, marimba(fon), vibrafon, zvona, zvončići, ksilofon, kastanjete, woodblocks).
Obrazovna postignuća: prepoznati zvuk i izgled svakoga pojedinog instrumenta - na glazbenom primjeru i na slici. Ne uče se definicije.

3. Instrumentalne vrste i sastav simfonijskog orkestra

Sonata, suita, koncert, simfonija, simfonijska pjesma
Primjeri:
L. van Beethoven: *Sonata u c-molu* (*Patetična*), op. 13, br. 8, 2 stavak: Sonata u cis-molu (*Mondscheinsonata*) 1. st.; F. Chopin: *Sonata za klavir* br. 2 u b-molu, op. 35, 3. stavak *Marche funebre*; J. S. Bach: *Air,* 2. stavak iz 3. suite u D-duru, BWV 1068: *Badinerie* 7. stavak iz 2. suite u h-molu, BWV 1067; E. Grieg: *Peer Gynt*: 1. suita, op. 46: *Anitrin ples* 2. suita, op. 55: *Pjesma Solveige*; L. van Beethoven: *Simfonija u c-molu,* br. 5, op. 67, 1. stavak: Allegro con brio; W. A. Mozart: *Simfonija u g-molu*, br. 40, K. 550 1. stavak: *Molto allegro*; S. Prokofjev: *1. simfonija u D-duru,* op. 25 (»Klasična«) 3. stavak: Gavota; J. Haydn: *Koncert za trubu i orkestar u Es-duru,* bilo koji od triju stavaka; P. I. Čajkovski: *Koncert za klavir i orkestar b-mol*, br. 1 op. 23, 1. st.; B. Bersa: *Sunčana polja* - simfonijska pjesma; B. Smetana: *Vltava* - simfonijska pjesma; Paul Dukas: *Čarobnjakov učenik* - simfonijska pjesma.
Primjeri nisu ilustracijski. Slušaju se višekratno i u cjelini. Ne uče se definicije.

Ključni pojmovi: skladbe kao takve.
Obrazovna postignuća: poznavanje konkretnih glazbenih djela: po dva primjera za svaku vrstu - na razini prepoznavanja; ne treba pamtiti verbalne definicije; cilj je glazba, oblici su sredstvo; znati slobodno odrediti vrstu: sonata, suita, koncert, simfonija, simfonijski orkestar, simfonijska pjesma, programna glazba - prema konkretnom glazbenom primjeru.

Folklorna glazba (2 teme po izboru)

3. SVIRANJE (sintesajzer), STVARALAŠTVO, RAČUNALO (MIDI-oprema) - po izboru

Učitelj slobodno kreira aktivnosti iz ove teme, vodeći računa o njihovoj glazbenoj relevantnosti i kvaliteti.

Ključni pojmovi: prema nahođenju učitelja i konkretnim mogućnostima.
Obrazovna postignuća: važna je aktivnost; obrazovna postignuća prema konkretnim mogućnostima, dakle, sasvim relativna.

IZBORNE TEME

Zbog malog broja sati, ali i zbog specifičnosti predmeta, u nastavi glazbe ne pojavljuju se izborne teme kao teme, ali postoji velika mogućnost izbornih sadržaja u područjima pjevanja, slušanja glazbe, te u području glazbenih igara.

8. RAZRED

NASTAVNO PODRUČJE:

1. PJEVANJE

Pjesme:
Slobodan izbor učitelja i učenika.

Ključni pojmovi: pjesma kao takva.
Obrazovna postignuća: lijepo, izražajno pjevanje, jasan izgovor razumijevanje teksta.

2. SLUŠANJE I UPOZNAVANJE GLAZBE

TEME

1. Glazbeno-scenske vrste

Opera, opereta, musical, balet
Primjeri:
W. A. Mozart: Arija Kraljice noći *Der Hölle Rache…*(*Čarobna frula*)*;* G. Puccini: *Nessun dorma*, arija Kalafa iz opere *Turandot*; V. Lisinski: *Zorko moja*, arija Porina iz opere *Porin;* G. Bize: *Habanera*, arija Carmen iz istoimene opere*;* G. Rossini: *Largo al factotum*, arija Figara iz opere *Seviljski brijač;* G. Gershwin: *Summertime* arija Klare iz opere *Porgy & Bess;* J. Gotovac: *Ero s onoga svijeta* (završno kolo)*;* V. Lisinski: *Porin* - uvertira*;* I. Zajc: *Nikola Šubić Zrinjski*: - U boj, u boj*;* J. Bock-J. Stein: *Guslač na krovu*: If I Were a Rich Man*;* I. Tijardović: *Mala Floramye*: tropjev Šjor Bepo: arija *Floramye* iz 2. čina; J. Strauss: *Mein Herr Marquise…* arija Adele iz 2. čina operete *Šišmiš;* J. Offenbach: *Can-can* s kraja uvertire ili iz 2. čina operete *Orfej u podzemnom svijetu;* A. Ll. Webber: *Jesus Christ Superstar. Hosanna*; *I don't know how to love him;* A. Kabiljo: Jalta, Jalta: *Zelena livada (Neka cijeli ovaj svijet);* L. Delibes: *Coppelia* (Valcer)*;* I. Stravinski: Ruski ples (Petruška)*;* P. I. Čajkovski: *Valcer cvijeća* (Ščelkunčik)*;* A. Hačaturjan: *Ples sa sabljama* (Gajane)*;* K. Baranović: *Licitarsko srce;* F. Lhotka: *Đavo u selu*.

Primjeri nisu ilustracijski. Treba ih slušati višekratno i u cjelini radi upoznavanja i zapamćivanja.

Ključni pojmovi: skladba kao takva.
Obrazovna postignuća: poznavati temeljne značajke konkretne glazbene vrste (dijelovi/uvertira, činovi, slike, arija, duet, tercet kvartet, zborski, baletni odlomci/, skladatelj, pisac libreta, izvođači /orkestar, glumci-pjevači/, karakter, glavni skladatelji.); poznavati barem po dva cijela glazbena primjera (arije, uvertire, brojevi)na razini prepoznavanja; ne treba pamtiti verbalne definicije nego znati svojim riječima odrediti vrstu: opera, opereta, musical, balet; cilj je glazba.

2. Vokalno-instrumentalne vrste

Oratorij i kantata
Primjeri:
G. F. Händel: *Mesija*: Aleluja, For Unto us a Child is Born, He Shall Feed His Flock; C. Orff: *Carmina Burana*: O fortuna, Olim lacus colueram; J. S. Bach: *Seljačka kantata* BWV 212: *Ah es schmeckt doch gar so gut.*

Primjeri nisu ilustracijski. Treba ih slušati višekratno, u cjelini radi upoznavanja i zapamćivanja.

Ključni pojmovi: glazbeni brojevi kao takvi.
Obrazovna postignuća: poznavati barem po dva cijela glazbena primjera (arije, uvertire, brojevi) na razini prepoznavanja; ne treba pamtiti verbalne definicije nego znati svojim riječima odrediti vrstu: oratorij, kantata.

3. Popularna glazba

Popularna glazba
Slobodan izbor učitelja i učenika. Tema se određuje i obrađuje potpuno slobodno uz velik angažman učenika koji je mogu i sami pripremiti. Kao i kod ostalih glazbenih pojava i ovdje se svi zaključci donose razgovorom nakon aktivnog slušanja glazbe.

Ključni pojmovi: rhythm and blues, country, western, rock and roll, soul, pop, hard rock, punk rock, heavy metal, acid rock, jazz rock, punk rock, hip - hop, rap, grunge, new age, etnoglazba, narodna glazba itd. - slobodni odabir primjera prema afinitetima učitelja i učenika.
Obrazovna postignuća: slobodno i kompetentno raspravljati o popularnoj glazbi kao predmetu njihova

osobitog interesa, te njezinim gospodarstvenim, marketinškim i masmedijskim aspektima.

4. Glazbala

Elektronička glazbala

Elektroničke orgulje, sintetizator zvuka (sintesajzer), elektronički klavir (glasovir), »električna« gitara. Glazbala se upoznaju na temelju slušanja odgovarajućih glazbenih primjera. Primjeri su ilustracijski. Ne slušaju se u cjelini nego samo karakteristični dijelovi. Izgovaraju se imena skladatelja i nazivi djela, ali se ne pišu na ploču. Konkretni primjeri po izboru i dostupnosti. Bit će korisno »eksperimentiranje« s pravim glazbalima: vlastitima ili s onima u razredu (elektronički klavir, sintesajzer).

Ključni pojmovi: elektroničke orgulje, sintetizator zvuka (sintesajzer), elektronički klavir (glasovir), električna gitara.
Obrazovna postignuća: prepoznati zvuk i izgled svakoga pojedinog instrumenta - na glazbenom primjeru i na slici; ne uče se definicije.

5. Glazbeno stilska razdoblja

a) Glazba do srednjeg vijeka

Stari crkveni napjevi; gregorijanski koral; glazba trubadura.
Sadržaj se obrađuje verbalno-informativno. Glazbeni primjeri prema dostupnosti - kao ilustracija. Nije potrebno da ih učenici pamte.

***Ključni pojmovi*:** Gregorijanski koral, glazba trubadura (verbalna informacija).
Obrazovna postignuća: odrediti razdoblje srednjega vijeka; osnovna informacija o pojavi srednjovjekovne glazbe.

b) Glazba renesanse i baroka

Vokalna polifonija; misa; opera, polifonija; fuga; J. S. Bach.
Sadržaj se obrađuje verbalno-informativno. Glazbeni primjeri prema dostupnosti - kao ilustracija. Obvezatno upotrijebiti primjere koji su se već ranije slušali.

Ključni pojmovi: vokalna polifonija, misa, opera, polifonija, fuga, J. S. Bach (verbalna informacija).
Obrazovna postignuća: Odrediti razdoblje; osnovne informacije o glazbenim vrstama i polifonom glazbenom idiomu.

c) Glazba u Bečkoj klasici

Sonata, simfonija, gudački kvartet; W. A. Mozart; J. Haydn; L. van Beethoven.
Sadržaj se obrađuje verbalno-informativno; glazbeni primjeri prema dostupnosti - kao ilustracija; obvezatno upotrijebiti primjere koji su se već ranije slušali, ovdje kao ilustraciju, ali i kao ponovljeno slušanje.

Ključni pojmovi: sonata, simfonija, gudački kvartet, W. A. Mozart; J. Haydn, L. van Beethoven (verbalna informacija).
Obrazovna postignuća: znati odrediti razdoblje; pamtiti predstavnike.

d) Glazba romantizma

Simfonija, klavirska minijatura, simfonijska pjesma.
Glazbeni primjeri po slobodnom odabiru. Sadržaj se obrađuje verbalno-informativno. Glazbeni primjeri prema dostupnosti - kao ilustracija. Obvezatno upotrijebiti primjere koje se već ranije slušalo.

Ključni pojmovi: simfonija, klavirska minijatura, simfonijska pjesma (verbalna informacija).
Obrazovna postignuća: znati odrediti razdoblje; imenovati nekoliko predstavnika; V. Lisinski, hrvatska nacionalna opera.

e) Glazba 20. stoljeća

Sadržaj se obrađuje verbalno-informativno. Glazbeni primjeri prema dostupnosti - kao ilustracija.

Ključni pojmovi: atonalnost, karakteristični zvučni sklopovi.
Obrazovna postignuća: osnovna informacija o suvremenoj ozbiljnoj glazbi i njezinim značajkama; moći prepoznati tu glazbu na glazbenom primjeru.

f) Jazz

Tema se obrađuje po načelu: aktivno slušanje glazbe s glazbenim zadatcima, a zatim razgovor o odslušanome. Na temelju razgovora učenici donose zaključke. Poslužiti se primjerima iz jazz glazbe po volji. Glazba američkih Crnaca, podvrste jazza, improvizacija, bogata (sinkopirana) ritmika i metrika, sastavi. Poznati izvođači.

Ključni pojmovi: jazz, improvizacija, bogata (sinkopirana) ritmika i metrika, sastavi.
Obrazovna postignuća: zvučno prepoznavanje jazza i njegovo razlikovanje od drugih glazbenih vrsta i idioma; moći opisati značajke jazza na slušnom primjeru.

3. SVIRANJE (sintesajzer), STVARALAŠTVO, RAČUNALO (MIDI-oprema) - po izboru

Učitelj slobodno oblikuje aktivnosti iz ove teme, vodeći računa o njihovoj glazbenoj važnosti i kvaliteti.

Ključni pojmovi: 0 - u središtu je pažnje aktivnost.
Obrazovna postignuća: prema nahođenju učitelja i konkretnim mogućnostima.

IZBORNI SADRŽAJI

Zbog malog broja sati, izborni se sadržaji ne predviđaju.

STRANI JEZICI

UVOD

Ovaj dokument sadrži nastavne programe za osnovnu školu za *engleski*, *njemački*, *francuski* i *talijanski* jezik, i to za nastavu navedenih jezika kao prvoga stranoga jezika (od 1. do 8. razreda) i kao drugoga stranoga jezika (od 4. do 8. razreda).[1] Navedeni nastavni programi su sastavni dio *Hrvatskoga nacionalnoga obrazovnog standarda* (HNOS) za pojedini jezik.[2]

Dok HNOS obuhvaća sveukupnost nastavnih ciljeva, sadržaja i standarda poučavanja, nastavni programi za strane jezike izdvajaju sadržaje, tj. odgojno-obrazovna postignuća te nastavne teme i cjeline. Novost u odnosu na prethodne nastavne programe utemeljenost je na osuvremenjenom pristupu nastavi stranih jezika, sadržajno rasterećenje prethodnih programa, uvođenje novih sadržaja (npr. strategije učenja, interkulturalne kompetencije) te prijedloga za njihovo organiziranje i međusobno povezivanje. Obradba predviđenih sadržaja u skladu s metodičkim pristupom usmjerenosti na učenika pretpostavlja primjenu standarda poučavanja, metodičkih i drugih uputa sadržanih u HNOS-u.

SVRHA I OBILJEŽJA NASTAVE STRANIH JEZIKA

Obrazovni sustavi dužni su odgovoriti na globalne promjene u suvremenom društvu, koje zahtijevaju jezične i komunikacijske vještine u interpersonalnim i interkulturalnim situacijama, vještine rada u timu, osposobljenost za rješavanje problema i sl. Gledano iz perspektive stranih jezika neupitno je da u okolnostima rastućih međunarodnih, interkulturalnih kontakata na privatnom i profesionalnom planu, medijske i komunikacijske umreženosti i povezanosti globalnih razmjera, znanje stranih jezika jedna je od *ključnih kompetencija* koje pojedinac treba steći kako bi poboljšao svoje mogućnosti tijekom obrazovanja kao i u sve dinamičnijem svijetu rada. Znanje stranoga jezika pridonosi porastu osobne mobilnosti i zapošljivosti, omogućava ravnopravno i kritičko pribavljanje informacija, korištenje izvora znanja i dr. U zemljama članicama Europske unije i Vijeća Europe znanje se jednoga stranog jezika ne smatra dovoljnim. Istodobno se nastoji očuvati jezičnu i kulturnu raznolikost europskoga kontinenta. Stoga se europske institucije zauzimaju za višejezičnost građana Europe, a što podrazumijeva da bi se tijekom obveznog obrazovanja svakom učeniku u EU trebalo omogućiti učenje barem dvaju stranih jezika.

Cilj je suvremene nastave stranih jezika usmena i pisana komunikacijska kompetencija na stranome jeziku proširena elementima sociokulturne, interkulturalne te čitalačke/književne kompetencije. Istodobno, u skladu s potrebama društva nastava stranih jezika, osim jezičnih, mora nužno razvijati i vještine komuniciranja, timskoga rada te osposobljavati učenika za rješavanje problema. Kako bi ostvarila te ciljeve, suvremena nastava u središte nastavnoga procesa stavlja učenike i njihov kognitivno-afektivno-socijalni razvoj primjenjujući nastavne metode usmjerene na učenike. Obilježje je tih metoda poticanje učenika na razmišljanje i kognitivno organiziranje sadržaja te kreiranje situacija u kojima učenik može primijeniti postojeće znanje. Takav pristup nastavi, obogaćen razvijanjem strategija učenja osposobljava učenika za cjeloživotno učenje i istodobno u potpunosti primjenjuje paradigmu učenja i poučavanja na kojoj se temelji HNOS.

Nastava stranoga jezika prilagođava se dobnim skupinama zastupljenima u osnovnoj školi. Osmogodišnja osnovna škola s obzirom na dob djeteta zahvaća dob ranoga i srednjega djetinjstva te pubertet. S obzirom na kognitivne sposobnosti djece važno je razlikovati *rano učenje stranih jezika* u prva tri ili četiri razreda osnovne škole, *prijelazno razdoblje* od 4./5. do 6. razreda, te *treće razdoblje* u 7. i 8. razredu.

Ovisno o dobi učenika razlikovat će se načini ostvarenja ciljeva nastave stranih jezika i primjena načela nastave, tj. ostvarenje standarda poučavanja. Učenje i poučavanje stranih jezika u nižim razredima osnovne škole temelji se na multisenzornom (vidnom, slušnom, dodirnom i dr.) i cjelovitom učenju koje se obraća spoznajnim, čuvstvenim i motoričkim svojstvima učenika. Rano učenje stranih jezika težište ima u govornoj komunikaciji, učenju iz situacije posredstvom mimike, gesta, pokreta, likovnog izraza, igre i pjesme. U toj dobi važno je razviti osjetljivost djece za drugi jezični sustav i olakšati im daljnje učenje stranih jezika. Za razliku od ranoga učenja stranoga jezika, nastava se u višim razredima osnovne škole postupno usmjerava na kognitivno učenje. Jezične se strukture objašnjavaju uz osvješćivanje njihove uporabe u kontekstu i postupno uvođenje metajezika. U tom se razdoblju nastoji ujednačeno razvijati govornu i pisanu komunikaciju.

CILJEVI I ZADAĆE

Obrazovni ciljevi i zadaće

Obrazovni ciljevi nastave stranoga jezika podrazumijevaju postupno razvijanje sposobnosti slušanja i razumijevanja usmenih poruka, sposobnost pravilnog izgovora glasova stranoga jezika u govornoj interakciji i govornoj produkciji, sposobnost čitanja i razumijevanja riječi, rečenica i kraćih tekstova, kao i sposobnost primjene

1 Navedeno nazivlje *prvi i drugi strani jezik* orijentira se prema generacijama učenika koje s učenjem prvoga stranoga jezika započinju u 1. razredu, a učenje drugoga stranoga jezika u 4. razredu. Za učenike koji su učenje prvoga stranoga jezika započeli u 4. razredu (2003., 2004. i 2005.), namijenjen je program koji se ovdje naziva programom drugoga stranoga jezika.

2 Vidi pod http://www.mzos.hr

pravopisnih pravila stranoga jezika u pisanju riječi, rečenica i kraćih poruka.

Pri razvoju receptivnih jezičnih vještina valja voditi računa o tome da je slušanje i čitanje proces dekodiranja i razmišljanja koji uključuje stvaranje pretpostavaka, dopunjavanje i biranje, tehnike i strategije potrebne i izvan nastave stranih jezika. Stoga učenike treba poticati da nepoznate riječi i izričaje prvo pokušaju razumjeti primjenom postojećeg znanja, konteksta i pomoću strategija za razumijevanje.

Isto tako, polazište pri obradbi gramatike istraživačko je učenje koje predstavlja taktiku vođenja učenika prema samostalnom uočavanju analogija i jezičnih pravilnosti. Učenik induktivnim putem samostalno otkriva jezične zakonitosti i sam dolazi do gramatičkih pravila, bez suvišne uporabe metajezika. To se ostvaruje kreiranjem redoslijeda koraka u kojima učenici najprije prepoznaju i sakupljaju nove gramatičke strukture, potom ih razvrstavaju te ih naposljetku sistematiziraju i formuliraju pravilo. Učenik, potaknut na razmišljanje i kreativno rješavanje problema, primjenjujući stečeno tako sam stvara novo znanje.

Sve navedene sposobnosti povezuju se s razvojem sociokulturne i interkulturalne kompetencije. Učenik se kao subjekt nastavnoga procesa postupno razvija na kognitivnom, afektivnom i socijalnom planu.

Pri određenju *razina jezične kompetencije* koje bi učenici trebali postići na kraju pojedinih odgojno-obrazovnih razdoblja, tj. odsječaka osnovnoškolskoga školovanja uzete su u obzir smjernice *Zajedničkog europskog referentnog okvira za jezike*.[3]

Učenici bi nakon osam godina učenja prvoga stranoga jezika trebali dosegnuti razinu A2 - *temeljni stupanj*:

- »razumjeti izolirane rečenice i često rabljene riječi s područja od neposrednog osobnog interesa«
- »komunicirati u jednostavnim i uobičajenim situacijama koje zahtijevaju jednostavnu i neposrednu razmjenu informacija o poznatim temama i aktivnostima«
- »jednostavno opisati aspekte svog obrazovanja, neposrednu okolinu te sadržaje s područja zadovoljavanja neposrednih potreba«.[4]

U drugome stranom jeziku (od 4. do 8. razreda) predviđa se dostizanje razine A1+ koja predstavlja međustupanj između razine A1 (*pripremni stupanj*) i razine A2 (*temeljni stupanj*). To znači da učenici mogu:

- razumjeti i rabiti poznate izraze i jednostavne fraze vezane uz svakodnevni život i neposredno okružje
- uz pomoć sugovornika komunicirati u jednostavnim, svakodnevnim situacijama neposredne i jednostavne razmjene informacija o poznatim temama i aktivnostima
- vrlo jednostavno opisati područja koja ih osobno zanimaju - poput obrazovanja, svakodnevnog okružja i zadovoljavanja osnovnih neposrednih potreba.

Odgojni ciljevi i zadaće

Odgojni ciljevi i zadaće u nastavi stranoga jezika znače sustavno senzibiliziranje i motiviranje učenika za razvijanje tolerancije i empatije prema drugomu i drugačijem, tj. razvijanje razumijevanja strane kulture pridonoseći istodobno i boljem razumijevanju vlastite kulture. Dakle, na svakoj razini učenike treba upoznavati s kulturom i civilizacijom zemalja jezika cilja u korelaciji s vlastitom zemljom.

Kod učenika se razvija svijest o mnogojezičnosti i višejezičnosti te međukulturalnim sličnostima i razlikama. Učenike se potiče na samostalno učenje i usvajanje uspješnih strategija učenja i služenja znanjem pripremajući ih za cjeloživotno obrazovanje. Na taj način se razvijaju navike skupnog i suradničkog učenja kao i sposobnost samoprocjene i samovrjednovanja osobnih postignuća te mogućnost objektivne usporedbe s postignućima drugih.

NAPOMENA

1. Broj nastavnih cjelina kao i broj te raspored tema u nastavnim cjelinama koji je naveden u poglavlju *Nastavne teme i prijedlog nastavnih cjelina* svih programa za strani jezik nije obvezujući. Važno je da se predložene teme obrade. Pojedina cjelina može sadržavati veći ili manji broj tema. Pojedine se teme ponavljaju iz godine u godinu zbog potrebe cikličkoga proširivanja leksika i struktura.
2. Broj leksičkih jedinica koje će učenici aktivno rabiti, kao i onih koje će usvojiti samo na razini razumijevanja, određen je približno za svaku godinu u odjeljku *Leksička područja*. Udžbenici za učenje jezika i izvorni materijali za pojedini razred sadržavat će radi autentičnosti teksta više leksičkih jedinica od navedenoga broja. Dovoljno je da ih učenici razumiju u kontekstu.
3. Isto se tako u udžbenicima i izvornim tekstovima radi autentičnosti iskaza mogu naći neke *gramatičke strukture* koje nisu navedene u istoimenom popisu struktura za određenu godinu učenja jezika. Te oblike nije potrebno obrađivati u nastavi. Učenici će ih prepoznavati u situaciji, ali ih ne moraju aktivno upotrebljavati.
4. Prijedlozi za *izborne teme* obrađuju se samo ako je tema učenicima zanimljiva i za njih relevantna. U protivnome učitelji mogu u dogovoru s učenicima odabrati neku drugu temu. Za obradbu tih tema predviđeno je otprilike 10 % ukupnoga broja nastavnih sati.
5. *Metodičke upute za učitelje* i *način provjere* i *vrjednovanja* znanja, vještina i sposobnosti navedeni su u HNOS-u. Broj i optimalno vrijeme provođenja obvezatnih pisanih radova tijekom školske godine treba uskladiti s važećim Pravilnikom o načinu praćenja i ocjenjivanja učenika.
6. *Upute za rad s djecom s posebnim potrebama* također se nalaze u HNOS-u.

3 Usp. Zajednički europski referentni okvir za jezike: učenje, poučavanje, vrednovanje, *Vijeće Europe*, Školska knjiga, Zagreb, 2005.
4 Usp. *isti izvor,* str. 24.

ENGLESKI JEZIK

UVOD

Engleski se jezik kao materinski jezik ili službeni jezik govori u velikom broju zemalja, proteže se kroz različite kulture i danas služi kao glavni jezik komunikacije u cijelome svijetu. Znanje engleskoga jezika od velike je važnosti za obrazovanje, za putovanja u inozemstvo i za uspostavljanje društvenih i poslovnih međunarodnih dodira i veza. Zato učenje engleskog jezika već u osnovnoj školi ima za cilj razvijanje komunikacijskih sposobnosti i jezičnih umijeća potrebnih za međunarodnu komunikaciju i pripremanje učenika za rastuće međunarodno tržište rada. Znanje engleskoga jezika svakako je prednost u vremenu brzih promjena koje se događaju kao ishod razvoja informatičke i komunikacijske tehnologije. Osim toga, učenjem engleskoga jezika učenici upoznaju zemlje engleskoga govornoga područja te složenost i višestrukost različitih kultura koje se njime služe. Nastava engleskoga jezika u osnovnoj školi priprema učenike za nastavak obrazovanja u sekundarnom i tercijarnom sektoru, a primjenom prikladnih metoda i tehnika u nastavnome procesu poticat će i održati pozitivan stav i motivaciju za njegovo učenje tijekom cjelokupnog obrazovanja.

Engleski kao prvi strani jezik

1. RAZRED
prva godina učenja

CJELINE I TEME

1. **Susreti i pozdravi - pozdravljanje i komunikacijski obrasci, uljudno ponašanje, oslovljavanje**
   Ključne strukture i izričaji: *Hello! Hi! Good morning/afternoon! Bye!Miss/Mr/Mrs White. What's your name? I'm… How are you today?- Fine, thanks. Not well. Please… Sorry… Thank you…*

2. **Ja i moji prijatelji - predstavljanje sebe i prijatelja, izricanje dobi, čestitanje rođendana, pjevanje prigodne pjesmice**
   Ključne strukture i izričaji: *What's your name? I'm…Who is this? This is my friend. How old are you? I'm 6/7. Happy birthday to you!*

3. **Ja i moja obitelj - predstavljanje članova uže obitelji**
   Ključne strukture i izričaji: *This is my family. Who is this? - This is my mum/dad/sister/brother.*

4. **Razredni jezik - razumijevanje uputa i postupanje prema njima, traženje dopuštenja**
   Ključne strukture i izričaji: *Sit down! Stand up! Go…! Come here! Draw! Colour! Listen! Repeat! Open! Close! Can I go out, please?*

5. **Boje - imenovanje osnovnih boja, opisivanje predmeta, bojenje po diktatu**
   Ključne strukture i izričaji: *What colour is it? - It's white/black/red/yellow/blue/green. Colour the ball blue!*

6. **Školski pribor - imenovanje osnovnoga školskog pribora**
   Ključne strukture i izričaji: *This is my pencil/book/pen.*

7. **Moja učionica - imenovanje nekih predmeta i dijelova učionica, pozivanje na aktivnost**
   Ključne strukture i izričaji: *Open/Close the door. This is a chair/a desk… Let's draw! Let's go out! Let's sing!*

8. **Doručak - imenovanje jela i pića za doručak**
   Ključne strukture i izričaji: *What 's for breakfast? I like/don't like milk/bread and butter.*

9. **Blagdani - Božić i Uskrs - čestitanje, pjevanje i/ili recitiranje prigodne pjesmice**
   Ključne strukture i izričaji: *Merry Christmas; Santa Claus/Father Christmas. Happy New Year. Happy Easter. Easter eggs…*

IZBORNE TEME

U okviru 10% nastavnih sati tijekom godine pripremaju se teme po izboru nastavnika i/ili prema interesima učenika, prigodne recitacije i pjesmice, prikladna djela dječje književnosti, kulturno-civilizacijske teme i dr. Izrađuju se tematski panoi, posteri i dr. Sadržaji se proširuju dodatnim materijalima u sklopu zadanih tematskih sadržaja.

ODGOJNO-OBRAZOVNA POSTIGNUĆA

ZNANJA

LEKSIČKA PODRUČJA

Pozdravi, predstavljanje, komunikacijski obrasci pri susretu, uljudno obraćanje, oslovljavanje, imenovanje i predstavljanje prijatelja i članova uže obitelji, imenovanje predmeta (igračke i školski pribor, predmeti u učionici), pojam broja od 1 do 10, imenovanje osnovnih boja, aktivnosti u razredu (razumijevanje najčešćih uputa i naredbi, izricanje radnji na nastavnom satu), imenovanje nekih osnovnih jela i pića (doručak), rođendani, blagdani (Božić, Uskrs, Nova godina).

Do kraja 1. godine učenja u 1. razredu osnovne škole

učenici bi trebali aktivno upotrebljavati oko *80* leksičkih jedinica, a razumjeti oko *130* leksičkih jedinica.
Pri obradbi novoga leksičkoga gradiva ne bi trebalo uvoditi više od *4* do *5* novih leksičkih jedinica po nastavnom satu uzimanja novoga gradiva. Leksičko se gradivo ciklički proširuje i ponavlja.

GRAMATIČKE STRUKTURE

Gramatičke se strukture *nikada* ne tumače eksplicitno već ih učenici usvajaju globalno u predloženim jezičnim strukturama.

Na kraju 1. razreda učenici bi trebali vladati sljedećim jezičnim strukturama:

Glagoli

- prezent glagola *to be* i *to have/have got* i nekih učestalih glagola vezanih uz tematska područja u jednini

Zamjenice

- osobne zamjenice: *I, you, he, she, it*
- pokazna zamjenica: *this*

Imenice

- jednina imenica (*a boy, a girl...*)
- množina imenica (*boys, girls...*)

Pridjevi

- posvojni pridjevi: *my, your*
- opisni pridjevi kao dio predikata: *This is a big ball.*

Upitne riječi

- upitne riječi: *what, how, where*

Brojevi

- glavni brojevi od 1do 10

Prijedlozi

- neki prijedlozi (*in, on, under, up, down...*)

Prilozi

- neki prilozi vremena (*today...*)

Rečenice

- jednostavne izjavne rečenice

Na razini prepoznavanja

- zapovijedi u sklopu tematskih područja
- prezent glagola *to be* i *to have* i nekih učestalih glagola vezanih uz tematska područja u množini
- osobne zamjenice: *we, they*
- upitne rečenice s upitnom riječju *how many*
- inverzne upitne rečenice

JEZIČNE FUNKCIJE

U sklopu obrađenih tema i jezičnih struktura:
pozdravljanje na formalnoj i neformalnoj razini, predstavljanje sebe i drugih, izražavanje dobi, svojine, količine, imenovanje predmeta i osoba, opis predmeta i osoba, potvrđivanje i nijekanje, osnovni obrasci uljudnog ponašanja: molbe i zahvale, čestitanje blagdana i rođendana.

KULTURA I CIVILIZACIJA

Kulturološki sadržaji integrirani su u predviđena tematska područja vezana i za odgoj i socijalizaciju, primjerice, pozdravljanje, uljudno ponašanje, oslovljavanje, čestitanje blagdana i rođendana, prva kitica pjesme *We wish you a Merry Christmas*, imena vršnjaka u zemlji/zemljama jezika cilja, neka tipična prezimena.
Dječja književnost: Preporuča se obraditi nekoliko izvornih dječjih pučkih pjesmica s pokretima od kojih neke mogu biti pjevane. Na satu se preporuča obraditi ili pročitati dvije izvorne slikovnice. Neka to budu likovno kvalitetne slikovnice privlačnog dizajna i s malo teksta, odnosno tekstom koji se ponavlja.

VJEŠTINE I SPOSOBNOSTI

SLUŠANJE

- neverbalno reagiranje na naputke i naredbe na stranom jeziku
- povezivanje vidnoga (slikovnog) i slušnoga jezičnog sadržaja
- razumijevanje kraćih jednostavnih izjavnih rečenica i pitanja
- navikavanje na izgovor i intonaciju izvornih govornika (zvučni zapisi)

GOVORENJE: GOVORNA INTERAKCIJA I PRODUKCIJA, IZGOVOR

- sposobnost raspoznavanja, razumijevanja i ponavljanja fonoloških, ritmičkih, naglasnih i intonacijskih osobina engleskoga jezika prema zvučnom uzorku
- sposobnost pravilne reprodukcije govorenih ili snimljenih zvučnih uzoraka izdvojenih riječi i kraćih rečenica
- reproduciranje jednostavnih brojalica, pjesmica za govorenje i pjevanje uz pokret, uključujući i *jazz chants* i *rap*
- elementarno opisivanje slikovnoga predloška
- sudjelovanje u vrlo kratkim dramatizacijama (2 - 3 kratke rečenice)
- verbalno reagiranje na verbalne i neverbalne poticaje u sklopu elementarnih jezičnih funkcija
- odgovaranje na jednostavna pitanja u okviru poznatih jezičnih struktura i tematskih sadržaja

ČITANJE

- pamćenje pismovne slike riječi i izdvojenih rečenica na razini prethodno usvojenih usmenih uzoraka, glasno čitanje u skupini ili pojedinačno

PISANJE

- preslikavanje izoliranih riječi i kraćih rečenica prema grafijskomu i likovnomu predlošku (*u 2. polugodištu*)

INTERKULTURALNE KOMPETENCIJE

Ophođenje s kulturalnim razlikama:
razvijanje osjećaja za uočavanje kulturoloških različitosti kroz odgojne i socijalizirajuće sadržaje kao osnova za razvijanje

tolerancije i empatije prema drugomu i drugačijemu (npr. imena, prezimena, blagdanski običaji i sl.).
Kulturološkim sadržajima pristupa se kontrastivno. Odgovarajući sadržaji u hrvatskoj kulturi uspoređuju se sa onima u kulturi zemalja engleskoga govornog područja te drugih kultura uopće.

STRATEGIJE UČENJA I SLUŽENJA ZNANJEM

Postupno ovladavanje jednostavnim strategijama učenja i služenja znanjem, korištenje vizualnih elemenata radi memoriranja jezičnih sadržaja, uočavanje uloge ilustracija kao pomoćnoga sredstva za razumijevanje sadržaja teksta, postupni razvoj samostalnog i suradničkog učenja i svijesti o vlastitom napretku.

2. RAZRED
druga godina učenja

CJELINE I TEME

1. **Pozdravi i oslovljavanje - pozdravljanje pri dolasku i odlasku na formalnoj i neformalnoj razini, predstavljanje i oslovljavanje odraslih**
   Ključne strukture i izričaji: *Hello! Hi! Good morning/afternoon/evening! Good bye/night! Mr/Mrs /Miss White. What's your name? I'm… How are you today? I'm fine, thank you./OK. And you?*

2. **Moja obitelj - predstavljanje članova svoje uže i šire obitelji, izražavanje svojine**
   Ključne strukture i izričaji: *my, your, his, her; This is my mum/dad/brother/uncle/aunt. I've got/I have… You've got/You have… S/he's got/S/he has…*

3. **Boje - opisivanje predmeta**
   Ključne strukture i izričaji: *What colour is your/her/his pencil/pen/notebook? It's red/white/black/brown.*

4. **Moje igračke - ponavljanje i proširivanje naziva za igračke, opisivanje svojih igračaka, globalno razumijevanje pojma jedan i više**
   Ključne strukture i izričaji: *I have/ have got three balls/dolls. How many…? My plane is blue/big. The teddy is in the box.*

5. **Školski pribor - ponavljanje i proširivanje naziva za školske predmete, odnos predmeta u prostoru**
   Ključne strukture i izričaji: *in, on, under, behind, in front of. Your pencil is on the desk.*

6. **Kućni ljubimci - usvajanje naziva za kućne ljubimce, opisivanje kućnih ljubimaca**
   Ključne strukture i izričaji: *I have got a pet/a dog/a cat. Have you got a pet? Yes, I have./No, I haven't. What is it?It's a dog. My dog is small/big/black/ brown.*

7. **Glavni dnevni obroci - usvajanje naziva za glavne dnevne obroke i najčešća jela/pića, izražavanje osobnih stavova prema jelu i piću**
   Ključne strukture i izričaji: *I have… for breakfast/lunch/dinner/supper. I like sandwiches. I don't like coffee.*

8. **Moje tijelo - opisivanje osoba, opisivanje radnje koju trenutno činimo**
   Ključne strukture i izričaji: *He's got brown hair/big hands/a small nose/blue eyes… He's drawing/ jumping/eating …*

9. **Odjeća - imenovanje odjeće koju djeca te dobi najčešće nose**
   Ključne strukture i izričaji: *What are you wearing? Ann is wearing jeans, a T- shirt …*

10. **Blagdani - usvajanje novih pojmova vezanih uz blagdane, čestitanje i pjevanje prigodnih pjesama, izricanje nekih tipičnih radnji vezanih uz blagdane, razumijevanje kraće priče po slikama**
    Ključne strukture i izričaji: *Christmas tree/presents /cards/carols, Father Christmas, Easter bunny/ eggs… Merry Christmas! Happy New Year! Happy Easter! - We Wish You a Merry Christmas! Hot Cross Buns … Happy Halloween!*

IZBORNE TEME

U okviru 10% nastavnih sati tijekom godine pripremaju se teme po izboru nastavnika i prema interesima učenika, prigodne recitacije i pjesmice, izrađuju se tematski panoi, posteri. Sadržaji se proširuju dodatnim materijalima u sklopu zadanih tematskih sadržaja.

ODGOJNO-OBRAZOVNA POSTIGNUĆA

ZNANJA

LEKSIČKA PODRUČJA

Susreti (pozdravljanje pri susretu i opraštanju, predstavljanje i komunikacijski obrasci pri susretu), moja obitelj i ja (imenovanje i predstavljanje uže i šire obitelji), brojevi (od 1 do 20), boje, škola (školski pribor i aktivnosti u školi), kućni ljubimci, hrana (imenovanje glavnih dnevnih obroka i osnovnih vrsta jela i pića), moje tijelo (imenovanje i opis osnovnih dijelova ljudskoga tijela), odjeća (nazivi za najčešće odjevne predmete koje djeca nose), blagdani i običaji (*Halloween*, Božić, Nova godina, Uskrs).

Do kraja 2. razreda osnovne škole učenici bi trebali aktivno rabiti oko *180* leksičkih jedinica, a na razini prepoznavanja i mehaničkog usvajanja do *250* (pjesmice, recitacije i brojalice).

Planira se aktivno usvajanje i korištenje *5 - 6* novih leksičkih jedinica po nastavnom satu uzimanja novoga gradiva. Leksičko se gradivo ciklički proširuje i ponavlja.

GRAMATIČKE STRUKTURE

Gramatičke se strukture nikada ne tumače eksplicitno već ih učenici usvajaju globalno u predloženim jezičnim strukturama.

Na kraju 2. razreda učenici bi trebali vladati sljedećim jezičnim strukturama:

Glagoli

- prezent glagola *to be* i *to have/have got* i nekih učestalih glagola vezanih uz tematska područja u jednini i 3. lice množine
- izražavanje sviđanja/nesviđanja: *I like/don't like*
- traženje dopuštenja pomoću glagola *can*

Zamjenice

- osobne zamjenice: *I, you, he, she, it, they*
- pokazna zamjenica: *this*

Imenice

- jednina / množina imenica (prema tematskim područjima)

Član

- neodređeni član *a/an* i određeni član *the* (globalna uporaba)

Pridjevi

- posvojni pridjevi: *my, your, his, her, their*
- opisni pridjevi kao dio predikata

Brojevi

- glavni brojevi od 1 do 20; pitanje za broj s *How many ...*

Prijedlozi

- prijedlozi: *in, on, under, behind, in front of*

Upitne riječi

- upitne riječi: *who, what, how, where*

Rečenice

- jednostavne izjavne rečenice

Na razini prepoznavanja

- prezent glagola *to be* i *to have/have got* i nekih učestalih glagola vezanih uz tematska područja u množini (1. i 2. lice glagola)
- imperativ 2. lice jednine i množine - izražavanje zapovijedi i u sklopu tematskih područja (razredni govor)
- izražavanje radnje koja se upravo događa (*present continuous* učestalih glagola vezanih uz tematska područja, jednina i 3. lice množine)
- osobne zamjenice: *we, you*
- inverzne upitne rečenice

JEZIČNE FUNKCIJE

U okviru obrađenih tema i jezičnih struktura: pozdravljanje i oslovljavanje na neformalnoj i formalnoj razini, osnovni obrasci uljudnoga ponašanja, predstavljanje sebe i drugih, imenovanje predmeta, osoba, pojava, opisivanje predmeta i osoba, imenovanje i opisivanje kućnih ljubimaca, izražavanje količine/broja, izražavanje svojine, imenovanje glavnih dnevnih obroka, jela i pića, izražavanje osobnog stava i osjećaja, čestitanje blagdana i rođendana, izražavanje odnosa u prostoru, opisivanje radnje koju trenutno činimo, izražavanje molbe i naredbe, pozivanje na igru.

KULTURA I CIVILIZACIJA

Kulturološki kao i odgojni i socijalizirajući sadržaji uvršteni su u predviđena tematska područja, kao npr.: predstavljanje, tipična imena i prezimena, pozdravljanje, uljudno ponašanje, oslovljavanje, čestitanje blagdana i običaji vezani uz blagdane, hrana.

Dječja književnost: Preporuča se obraditi nekoliko izvornih dječjih pučkih pjesmica s pokretima ili brojalica od kojih neke mogu biti pjevane, jednu do dvije kratke i jednostavne autorske pjesme *(poetry)* koje učenici mogu naučiti čitati na nastavi, te nacrtati nešto u vezi s njima. Na satu se preporuča obraditi ili pročitati jednu do dvije izvorne slikovnice. Neka to budu likovno kvalitetne slikovnice privlačnog dizajna i s malo teksta, odnosno tekstom koji se ponavlja, a najmanje jedna neka sadrži priču. Obraditi barem jednu tradicionalnu dječju priču ili bajku.

VJEŠTINE I SPOSOBNOSTI

SLUŠANJE

- razumijevanje i izvršavanje uputa i kratkih jednostavnih naredbi (razredni govor i sl.)
- povezivanje vidnoga i slušnoga jezičnog sadržaja
- razumijevanje kraćih jednostavnih izjavnih rečenica i pitanja
- uočavanje razlika u izgovoru glasova i glasovnih skupina engleskog jezika u odnosu na hrvatski
- navikavanje na izgovor i intonaciju izvornih govornika (zvučni zapisi)
- postupno privikavanje učenika na globalno razumijevanje jednostavnoga dijaloga/teksta

GOVORENJE: GOVORNA INTERAKCIJA I PRODUKCIJA, IZGOVOR

- sposobnost raspoznavanja, razumijevanja i ponavljanja fonoloških, ritmičkih, naglasnih i intonacijskih osobina engleskoga jezika prema zvučnomu uzorku
- sposobnost pravilne reprodukcije govorenih ili snimljenih zvučnih uzoraka izdvojenih riječi i kraćih rečenica
- reproduciranje jednostavnih brojalica, pjesmica za govorenje i pjevanje, uključujući i *rap*
- imenovanje i jednostavno opisivanje osoba, predmeta i radnji
- verbalno reagiranje na verbalne i neverbalne poticaje u sklopu elementarnih jezičnih funkcija
- postavljanje jednostavnih pitanja i odgovaranje na njih u sklopu poznatih jezičnih struktura i tematskih sadržaja
- sudjelovanje u mini-dijalozima uz izmjenu nekih elemenata
- sudjelovanje u kraćim dramatizacijama prema zadanom predlošku

ČITANJE

- sposobnost povezivanja zvuka s napisanim tekstom
- sposobnost prepoznavanja i razumijevanja riječi i osnovnih rečenica u kratkim pisanim uputama
- glasno čitanje riječi i jednostavnih rečenica koje su prethodno usmeno uvježbane, u skupini ili pojedinačno

PISANJE

- sposobnost prepisivanja jednostavnih, poznatih riječi ili kraćih rečenica prema uzorku
- prepoznavanje i korištenje slova koja ne postoje u hrvatskom jeziku (*x, y, w, q*)
- dopunjavanje u govoru usvojenih riječi slovima koja nedostaju
- dopunjavanje rečenica riječima koje nedostaju prema uzorku
- pisanje čestitki za blagdane prema uzorku
- pismeno odgovaranje na pitanja jednom riječju, prema uzorku

INTERKULTURALNE KOMPETENCIJE

Ophođenje s kulturalnim razlikama unutar civilizacijskih dosega:
razvijanje osjećaja za uočavanje kulturoloških različitosti kroz odgojne i socijalizirajuće sadržaje kao osnova za razvijanje snošljivosti i empatije prema drugome i drugačijem (npr. imena i prezimena, blagdanski običaji i sl.).

Kulturološkim i odgojnim sadržajima pristupa se kontrastivno. Odgovarajući sadržaji u hrvatskoj kulturi uspoređuju se sa onima u kulturi zemalja engleskoga govornog područja te drugih kultura uopće.

Postupno se uočavaju sličnosti i kulturološke razlike uz razvijanje razumijevanja i tolerancije.

STRATEGIJE UČENJA I SLUŽENJA ZNANJEM

Postupno ovladavanje tehnikama preglednog bilježenja, korištenje vidnih elemenata radi pamćenja jezičnih sadržaja (npr. vlastiti slikovni rječnik), postupno ovladavanje tehnikama projektnog rada uvođenjem kratkih, jednostavnih projekata, uočavanje uloge ilustracija kao pomoćnog sredstva za razumijevanje sadržaja teksta, postupni razvoj samostalnog i suradničkog učenja, svijesti o vlastitom napretku i razvoj sposobnosti samoprocjene (portfolio, *Europski jezični portfolio*).

3. RAZRED
treća godina učenja

CJELINE I TEME

1. **Ja, moji prijatelji i obitelj - davanje osnovnih podataka o sebi, prijateljima i užoj i široj obitelji**
   Ključne strukture i izričaji: *This is… My name /Her name is… She is 9. She has got long hair. He is tall /short. He can ride a bike… He likes football. His birthday is in June.*

2. **Moj dom - imenovanje različitih vrsta stanovanja, opis sobe, stana, doma, dijelova pokućstva, postavljanje pitanja vezano uz stanovanje**
   Ključne strukture i izričaji: *There is a desk in my room. My home is a big house. /My home is a small flat. I live in a flat. There are three chairs in the kitchen. There is a hall in my house. Are there bunk beds in your room? - No, there aren't. Where do you live?- I live in a house.*

3. **Odjeća i obuća - imenovanje i opisivanje odjeće i obuće, izražavanje ukusa/sviđanja i nesviđanja**
   Ključne strukture i izričaji: *Tom is wearing a T-shirt. What are you wearing? What colour is your T-shirt? The shoes are too big. I like/don't like my jeans/sweatshirt … She likes/doesn't like hats.*

4. **Domaće i divlje životinje - imenovanje i opisivanje životinja**
   Ključne strukture i izričaji: *The pig has four legs / one tail. The dog is black/ small/ strong. The rabbit can run fast /jump high.*

5. **U učionici - imenovanje predmeta u učionici, izražavanje odnosa u prostoru, postavljanje pitanja za broj**
   Ključne strukture i izričaji: *I am in the classroom. My English teacher is… There is a chair… There are 10 boys in the playground. How many pupils are there? In/on/under/in front of/ behind.*

6. **Vrijeme - mm izricanje kronološkoga vremena: dani u tjednu, puni sat i pola sata, godišnja doba, mjeseci; izricanje atmosferskoga vremena**
   Ključne strukture i izričaji: *When do you go to school? What time do you play tennis?- On Saturday/ At 4 o'clock. What time is it? - It is five o'clock./ It is half past five. What month is it? - It is May. What season is it?- It is summer. It is cloudy, rainy, sunny.*

7. **Slobodno vrijeme i šport - imenovanje športova i aktivnosti kojima se bavimo u slobodno vrijeme, izricanje posjedovanja**
   Ključne strukture i izričaji: *I am playing football. /She is playing the violin. He can run./She can ride a bike. Can you/she… I have got a ball. She has got a bike.*

8. **Školski praznici i kako ih provodimo - opisivanje aktivnosti tijekom odmora u različitim godišnjim dobima**
   Ključne strukture i izričaji: *It is summer. They are making a sand castle on the beach. It is winter. We are making a snowman. Have a nice holiday!*

9. **Obroci - imenovanje obroka i nekih vrsta hrane i pića**
   Ključne strukture i izričaji: *I have breakfast at 8 in the morning. I eat pizza. I drink milk. Ann has toast/spaghetti for breakfast/lunch. I like tea. I don't like juice.*

10. **Blagdani - čestitanje blagdana i pjevanje i/ili recitiranje prigodne pjesmice - prema kalendaru, navođenje nekih tipičnih aktivnosti, pisanje čestitke, pozivnica**
    Ključne strukture i izričaji: *Happy Halloween! Come to my Halloween party! Trick or treat! Merry Christmas! Happy New Year! Christmas tree, candles. Happy Easter! Easter bunny, Easter eggs.*

IZBORNE TEME

U okviru 10% nastavnih sati tijekom godine pripremaju se po izboru nastavnika i prema interesima učenika prigodne recitacije i pjesmice, izrađuju se tematski panoi, posteri. Sadržaji se proširuju dodatnim materijalima u sklopu zadanih tematskih sadržaja.

ODGOJNO-OBRAZOVNA POSTIGNUĆA

ZNANJA

LEKSIČKA PODRUČJA

Pozdravi, predstavljanje, komunikacijski obrasci pri susretu, uljudno ponašanje, oslovljavanje, imenovanje, predstavljanje i opis prijatelja i članova šire obitelji, imenovanje i opis predmeta (školski pribor, školski prostor, odnosi u prostoru), brojevi od 1 do 100, blagdani i proslave, aktivnosti u školi i izvan nje (najčešće upute i naredbe, izvršavanje radnji), kronološko vrijeme (dani u tjednu, puni sat i pola sata, godišnja doba, mjeseci), atmosferske prilike, dijelovi ljudskoga tijela, jelo i piće (obroci), voće i povrće, imenovanje i opis odjeće i obuće, neke športske aktivnosti i igre.

Do kraja 3. razreda osnovne škole učenici bi trebali aktivno upotrebljavati oko *260*, a razumjeti oko *350* leksičkih jedinica.

Pri obradbi novoga leksičkoga gradiva ne bi trebalo uvoditi više od *6* do *8* novih leksičkih jedinica po nastavnom satu uzimanja novoga gradiva. Leksičko se gradivo ciklički proširuje i ponavlja.

GRAMATIČKE STRUKTURE

Gramatičke se strukture nikada ne tumače eksplicitno već ih učenici usvajaju globalno u predloženim jezičnim strukturama.

Na kraju 3. razreda učenici bi trebali vladati sljedećim jezičnim strukturama:

Glagoli

- prezent glagola *be* i *have/have got*
- izražavanje radnje koja se upravo događa (*present continuous* glagola za opis aktivnosti
- izražavanje sviđanja i nesviđanja (*I like - s/he likes; I don't like - S/he doesn't like*)
- razumijevanje i izražavanje molbe i zapovijedi uz pomoć imperativa

Zamjenice

- osobne zamjenice
- pokazna zamjenica: *this*
- upitne zamjenice: *who, where, whose, what, how many*

Imenice

- razlikovanje jednine i množine - *There is / There are*
- razlikovanje i uporaba jednine i pravilne množine imenica te nekih nepravilnih množina

Član

- neodređeni član *a /an*
- određeni član *the*

Pridjevi

- opisni pridjevi kao dio predikata
- posvojni pridjevi *my, your, his, her, their*

Brojevi

- glavni brojevi 1-100

Prijedlozi

- neki prijedlozi (*in, on, under, in front of, behind, into, at*)

Prilozi

- neki prilozi vremena (*today, now...*) i mjesta (*left, right, there, here*)

Brojevi

- glavni brojevi od 1 do 100

Rečenice

- jednostavne izjavne rečenice prema modelu: SVO - *I like pizza.*
- kratke izjavne rečenice s glagolom *can*: *I can ride a bike.*
- jednostavne upitne rečenice s upitnom rječju *who*
- postavljanje kratkoga direktnog pitanja: *Is this your ball?*

Na razini prepoznavanja

- *present simple* glagola u 3. licu jednine: *It runs fast.*
- pitanja u *present simple* - *Do you like…? Does he like…?*
- pitanja s glagolom can - *Can you ride a bike?*
- *simple past* - da bi se omogućilo njegovo spontano korištenje pri pričanju i čitanju priča
- posvojni pridjevi u množini - *our, your*
- neke priložne oznake vremena (*a long time ago, once upon a time*)

JEZIČNE FUNKCIJE

U sklopu obrađenih tema i jezičnih struktura: pozdravljanje na formalnoj i neformalnoj razini, predstavljanje sebe i drugih, izražavanje dobi, imenovanje predmeta i osoba, opisivanje predmeta i osoba, potvrđivanje i nijekanje, postavljanje jednostavnih pitanja i odgovaranje na njih, osnovni obrasci uljudnog ponašanja, izražavanje ukusa i stava prema nečemu, izricanje radnji, izražavanje molbi, količina, naredbi, izražavanje onoga što znamo i ne znamo raditi, čestitanje blagdana.

KULTURA I CIVILIZACIJA

Kulturološki kao i odgojni i socijalizirajući sadržaji uvršteni su u predviđena tematska područja kao npr.: pozdravljanje, uljudno ponašanje, oslovljavanje, čestitanje blagdana, neke aktivnosti vezane uz blagdane, imena vršnjaka u zemlji/zemljama jezika cilja, tipična prezimena, neka jela i prehrambene navike, odijevanje, športske aktivnosti i igre. Neke osnovne informacije o zemlji/zemljama čiji se jezik uči (npr. naziv zemlje i glavni grad, naziv neke regije/rijeke/planine i sl.).

Dječja književnost: Obraditi nekoliko izvornih dječjih pučkih pjesmica s pokretima ili brojalica od kojih neke mogu biti pjevane te jednu do dvije kratke i jednostavne autorske pjesme *(poetry)* koje učenici mogu naučiti čitati na nastavi, te nacrtati nešto u vezi s njima. Na satu obraditi ili pročitati jednu do dvije izvorne slikovnice. Neka to budu likovno kvalitetne slikovnice privlačnog dizajna i s malo teksta, odnosno tekstom koji se ponavlja. Barem jedna neka sadrži priču. Obraditi jednu tradicionalnu dječju priču ili bajku.

VJEŠTINE I SPOSOBNOSTI

SLUŠANJE

- reagiranje na naputke i naredbe na stranom jeziku
- povezivanje vidnoga (slikovnog) i slušnoga jezičnog sadržaja
- razumijevanje kraćih jednostavnih izjavnih rečenica i pitanja, razumijevanje osnovne namjere sugovornika
- globalno razumijevanje kratkog teksta poznate tematike
- uočavanje specifičnosti izgovora i intonacije izvornih govornika (zvučni zapisi)
- uočavanje razlika u izgovoru glasova i glasovnih skupina stranog jezika u odnosu na materinski jezik

GOVORENJE: GOVORNA INTERAKCIJA I PRODUKCIJA, IZGOVOR

- sposobnost prepoznavanja, razlikovanja, razumijevanja i ponavljanja fonoloških, ritmičkih, naglasnih i intonacijskih osobina engleskog jezika prema zvučnom uzorku
- sposobnost pravilne reprodukcije govorenih ili snimljenih zvučnih uzoraka izdvojenih riječi, kraćih rečenica, brojalica i pjesmica (uključujući *rap* i *jazz chants*)
- reproduciranje govorenih ili snimljenih zvučnih modela
- oponašanje i izgovaranje specifičnih glasova engleskog jezika u riječima
- smišljanje i produkcija kratkih rečenica s odgovarajućom rečeničnom intonacijom
- opisivanje slikovnoga predloška
- imenovanje i opisivanje predmeta, osoba i radnji
- povezivanje elemenata priče pomoću slikovnica ili aplikacija/slikovnih kartica
- iznošenje ishoda skupnog rada, npr. postera, na neku od obrađenih tema
- prepričavanje nekog slijeda događaja
- verbalno reagiranje na verbalne i neverbalne poticaje u sklopu elementarnih jezičnih funkcija
- postavljanje jednostavnih pitanja i odgovaranje na njih u sklopu poznatih jezičnih struktura i tematskih sadržaja
- reproduciranje kratkih dijaloga u kojima učenici samostalno mijenjaju pojedine elemente
- samostalno vođenje kratkih dijaloga u sklopu poznatih situacija
- sudjelovanje u kraćim dramatizacijama i igri uloga

ČITANJE

- pamćenje pismovne slike riječi i kraćih rečenica na razini prethodno usvojenih usmenih uzoraka
- glasno čitanje u skupini ili pojedinačno
- razumijevanje jednostavnih kraćih tekstova o poznatim sadržajima
- glasno čitanje jednostavnih rečenica koje su prethodno usmeno uvježbane te kraćih tekstova koji sadrže poznate strukture i rječnik

PISANJE

- preslikavanje izdvojenih riječi i kraćih rečenica prema pismovnom i likovnom predlošku
- prepisivanje vrlo kratkih tekstova koji su prethodno usmeno obrađeni
- nadopunjavanje kratkog teksta riječima (prema modelu)
- povezivanje izmiješanih dijelova kratkog teksta u logičku cjelinu
- pismeno odgovaranje na pitanja (jednom riječju, prema modelu)
- pisanje čestitki za blagdane prema predlošku
- samostalno pisanje vođenih kratkih opisa u sklopu poznatih, prethodno usmeno uvježbanih sadržaja
- uočavanje osnovnih razlika između pisanja i izgovora kod učestalih riječi
- uočavanje osnovnih razlika između pravopisa hrvatskog i engleskog jezika (na primjer, pisanje naziva dana u tjednu i mjeseca u godini velikim početnim slovom)

INTERKULTURALNE KOMPETENCIJE

Ophođenje s kulturalnim razlikama unutar civilizacijskih dosega:
senzibilizacija za uočavanje kulturoloških različitosti kroz odgojne i socijalizirajuće sadržaje kao osnova za razvijanje snošljivosti i empatije prema drugome i drugačijem (npr. imena i prezimena, blagdanski običaji, obroci, prometna sredstva i sl.).

Kulturološkim i odgojnim sadržajima pristupa se kontrastivno. Odgovarajući sadržaji u hrvatskoj kulturi uspoređuju se s onima u kulturi zemalja engleskoga govornog područja te drugih kultura uopće.

STRATEGIJE UČENJA I SLUŽENJA ZNANJEM

Ovladavanje tehnikama preglednog bilježenja, korištenje vidnih elemenata radi pamćenja jezičnih sadržaja (npr. vlastiti slikovni rječnik), korištenje ilustracija kao pomoćnog sredstva za razumijevanje sadržaja teksta i konteksta kao pomoći pri razumijevanju značenja nepoznatih riječi, uočavanje načela abecednog strukturiranja popisa riječi u udžbeniku, korištenje popisa riječi npr. u udžbeniku, upoznavanje načina strukturiranja slikovnih rječnika i služenje njima kao pomoćnim sredstvom za traženje značenja riječi i načina pisanja određene riječi, uviđanje mogućnosti masovnih medija u funkciji učenja stranog jezika, korištenje najjednostavnijih mogućnosti novih medija u funkciji učenja stranog jezika uz pomoć učitelja, predstavljanja rezultata skupnog rada npr. postera o nekoj od obrađenih tema, razvoj samostalnog i suradničkog učenja, razvijanje odgovornosti za vlastito učenje i napredak, razvoj svijesti o vlastitom napretku i razvoj sposobnosti samovrjednovanja i samoprocjene (portfolio, *Europski jezični portfolio*).

4. RAZRED
četvrta godina učenja

CJELINE I TEME

1. **Moja obitelj i prijatelji - predstavljanje članova uže i šire obitelji, opisivanje tjelesnih i karakternih osobina članova obitelji i prijatelja, zanimanja**
   Ključne strukture i izričaji: *This is my dad/ mum. He's kind. She's pretty. He's a vet/sailor. /She's a lawyer/pilot/teacher… Who's this? Whose mum…? My uncle, aunt, niece is short… Tim's cousin is tall and skinny. He is taller than John.*

2. **Slobodno vrijeme - ponavljanje i proširivanje rječnika vezanoga uz temu**
   Ključne strukture i izričaji: *I play computer games every day. Who do you play/walk/go…with? When do you watch TV? How often…? How many hours a week…?*

3. **U školi - aktivnosti u školi, razredu, školski predmeti, raspored sati, izražavanje odnosa u prostoru, razumijevanje i izražavanje molbe, dopuštenja, zapovijedi**
   Ključne strukture i izričaji: *in, on, in front of, behind, under, between, at school/ at home, do the homework, There is /there are…What is she doing? - She's reading/drawing… Take a … / Copy … Can I borrow your pen? Yes, you can./No, you can't.*

4. **U gradu / na selu - prometna sredstva, mjesta u gradu/selu, opisivanje svojega mjesta, učenje o ponašanju u prometu - prelazak preko ceste, usvajanje izraza za načine putovanja, davanje svoje adrese / adrese škole**
   Ključne strukture i izričaji: *My place/village/town is small/big/quiet/noisy/busy; My street is…, His house is…, Our car is…; There is a church near my home. Cross the road at the traffic lights. I go to school by car/by bus/on foot.*

5. **Praznici - ponavljanje i proširivanje izraza vezanih uz godišnja doba, mjesece i vremenske prilike, gdje provodimo praznike**
   Ključne strukture i izričaji: *in the country / at the seaside / go diving He's swimming… What's the weather like in summer? It's sunny/windy/ hot. We wear coats in winter.*

6. **Dnevni obroci - usvajanje naziva dnevnih obroka i proširivanje rječnika za nazive jela, voća i povrća, nabavljanje hrane: trgovine, supermarket, cijene, izrada popisa namirnica za kupovinu**
   Ključne strukture i izričaji: *How many apples …? I've got an apple /two apples. I go to the supermarket/shop every day. I buy bread at the baker's. Shopping list: bread, milk, yoghurt, pasta… How much is it/are they? The shop opens /closes at…*

7. **Odjeća - ponavljanje i proširivanje naziva za odjeću, opisivanje odjeće**
   Ključne strukture i izričaji: *What are you wearing? I'm wearing blue jeans, a red T-shirt/a new sweatshirt/a long coat…*

8. **Moje tijelo i čuvanje zdravlja - ponavljanje i proširivanje naziva za dijelove tijela i osjećaje, opisivanje tijela i zdravstvenoga stanja, razumijevanje uputa vezanih uz njegu tijela**
   Ključne strukture i izričaji: *I'm scared. Foot/feet; What's the matter with you? I've got a toothache/ a cold. Brush your teeth! Wash your hands! I take a shower every day. Do exercises every morning.*

9. **Životinje - ponavljanje i proširivanje naziva za domaće i divlje životinje, opisivanje njihovih dijelova tijela, glasanje životinja**
   Ključne strukture i izričaji: *mouse - mice; Birds can fly. A cat has(got) a long tail and whiskers. It miaows. The neigbour's dog barks at the cat.*

10. **Blagdani - opisivanje aktivnosti vezanih uz blagdane i uspoređivanje običaja (Halloween - karneval)**
    Ključne strukture i izričaji: *Halloween - go trick or treating, jack-o'-lantern…Christmas carols, pudding, crackers, tree, presents … St. Valentine's Day… Easter eggs/basket/bunny.*

IZBORNE TEME

U okviru 10% nastavnih sati tijekom godine pripremaju se teme po izboru nastavnika i/ili prema interesima učenika, priče, recitacije, pjesmice i brojalice. Sadržaji se obogaćuju novim slušnim i vidnim materijalima.

ODGOJNO-OBRAZOVNA POSTIGNUĆA

ZNANJA

LEKSIČKA PODRUČJA

Predstavljanje članova šire obitelji i prijatelja; izražavanje srodnosti / pripadanja, tjelesne i karakterne osobine, najčešća zanimanja, školski predmeti u 4. razredu, školske aktivnosti, osnovni geometrijski likovi, neka prometna sredstva, trgovine, mjesta u gradu/na selu, načini putovanja, aktivnosti u slobodno vrijeme, dom, okolina, obitelj, prijatelji, odjeća, dijelovi ljudskoga tijela, hrana, godišnja doba, mjeseci, dani u tjednu, atmosferske prilike, dnevni obroci, hrana i piće, najčešće voće i povrće, zdravlje i zdravstvene tegobe, domaće i divlje životinje, blagdani.

Do kraja 4. razreda učenici bi trebali aktivno rabiti *380* leksičkih jedinica, a na razini razumijevanja do *500*. Ne bi trebalo uvoditi više od 7 do *8* novih leksičkih jedinica po nastavnom satu uzimanja novoga gradiva.

GRAMATIČKE STRUKTURE

Gramatičke se strukture ne objašnjavaju eksplicitno već se usvajaju globalno u sklopu predloženih tematskih jedinica.

Na kraju 4. razreda učenici bi trebali vladati sljedećim jezičnim strukturama:

Glagoli

- prezent glagola *to be* i *to have/have got*
- izricanje radnje koja se ponavlja (*present simple* učestalih glagola vezanih uz tematske jedinice - izjavni, upitni i niječni oblik)
- izricanje radnje koja se upravo događa (*present continuous* učestalih glagola vezanih uz tematske jedinice - izjavni, upitni i niječni oblik)
- razumijevanje i izražavanje molbe i zapovijedi uz pomoć imperativa
- izražavanje sposobnosti/nesposobnosti uz pomoć glagola *can*

Zamjenice

- osobne zamjenice
- postavljanje pitanja s upitnim zamjenicama *who, whose, what, when, which*
- pravilno upotrijebiti zamjenicu *there* uz glagol *to be* (*There is/are*)
- pokazne zamjenice / pridjevi *this* i *that*

Imenice

- globalno razlikovanje i uporaba jednine i množine imenica i nekih primjera nepravilne množine vezanih uz tematska područja
- izražavanje pripadanja uz pomoć posvojnoga genitiva (*Saxon genitive*)

Član

- neodređeni član i određeni član uz imenice

Pridjevi

- posvojni pridjevi
- opisni pridjevi

Prijedlozi

- pravilna uporaba prijedloga za mjesto *on, in, into, under, behind, in front of, at, to, between*

Prilozi

- prilozi i priložne oznake mjesta i vremena (*here, over there, always, every day, every week, now*)

Upitne riječi

- raspitivanje o mjestu uz pomoć *where*
- postavljanje pitanja s *how many*

Brojevi

- glavni brojevi od 1 do 100

Na razini prepoznavanja

- *simple past tense*
- uporaba glagola *must* za izražavanje naredbi
- *present perfect simple* za izražavanje rezultata neke radnje (*Have you finished/copied...?*)
- *phrasal verbs*
- stupnjevanje pridjeva
- neodređeni član *a/an* i određeni član - globalno usvajanje na razini prepoznavanja i uporabe

JEZIČNE FUNKCIJE

U sklopu obrađenih tema i jezičnih struktura: pozdravljanje i oslovljavanje, predstavljanje članova šire obitelji i prijatelja; izražavanje srodnosti / pripadnosti, opisivanje tjelesnih i karakternih osobina, sviđanja i nesviđanja, imenovanje najčešćih zanimanja, dnevnih obroka i namirnica i izražavanje svojega mišljenja u vezi s tim, imenovanje i opisivanje aktivnosti u slobodno vrijeme, godišnjih doba, mjeseca, dana i atmosferskih prilika, odjeće, dijelova ljudskoga tijela, osjećaja i zdravstvenih tegoba, životinja i dijelova njihova tijela, školskih predmeta u 4. razredu i aktivnosti vezanih uz školu; davanje i traženje informacija o mjestima u gradu davanje svoje adrese ili adrese škole; postavljanje pitanja s upitnim zamjenicama *who, whose, what, when, which, how many* i izražavanje količine; prepričavanje nekoga slijeda događaja, izražavanje molbe i zapovijedi; čestitanje blagdana, rođendana i sl.

KULTURA I CIVILIZACIJA

Kulturološki, odgojni i socijalizirajući sadržaji integrirani su u predviđena tematska područja kao npr. pozdravljanje, uljudno ponašanje, oslovljavanje, čestitanje blagdana, neke aktivnosti vezane uz blagdane, imena vršnjaka u zemlji/zemljama engleskoga govornog područja, tipična prezimena, nazivi ulica i trgova, pisanje adresa u nas, u UK i u SAD-u, raspored sati, raspored dnevnih i tjednih aktivnosti, provođenje slobodnoga vremena i praznika, način stanovanja, kupovanja živežnih namirnica, važnije građevine u mjestu, osnovne informacije o zemlji/zemljama čiji se jezik uči (zemljopisna obilježja i sl.). *Dječja književnost:* obraditi nekoliko tradicionalnih pučkih

pjesmica i nekoliko kratkih autorskih pjesmica, uvoditi zagonetke, brzalice, *rap* i *jazz chants*. Obraditi dvije slikovnice u kojima slika i tekst ravnopravno sudjeluju u predstavljanju priče te ponuditi učenicima najmanje jednu slikovnicu s nepoznatom pričom ili jednu kratku priču, basnu, narodnu priču ili sl. koju pojedini učenici mogu samostalno pročitati.

VJEŠTINE I SPOSOBNOSTI

SLUŠANJE

- sposobnost razumijevanja i izvršavanja uputa i kratkih i jednostavnih naredbi
- sposobnost povezivanja vidnog i zvučnoga jezičnog sadržaja
- sposobnost raspoznavanja i razumijevanja fonoloških, ritmičkih, naglasnih i intonacijskih osobina engleskog jezika
- sposobnost razumijevanja sporijeg i pažljivo artikuliranoga govora s duljim stankama za asimiliranje značenja
- razumijevanje kraćih jednostavnih izjavnih rečenica i pitanja, razumijevanje osnovne namjere sugovornika
- globalno i selektivno razumijevanje kratkog teksta poznate tematike
- uočavanje specifičnosti izgovora i intonacije izvornih govornika i uočavanje razlika u izgovoru glasova i glasovnih skupina engleskoga jezika u odnosu na materinski jezik
- razumijevanje slovkanih riječi (*spelling*)

GOVORENJE: GOVORNA INTERAKCIJA I PRODUKCIJA, IZGOVOR

- sposobnost prepoznavanja, razlikovanja, razumijevanja i ponavljanja fonoloških, ritmičkih, naglasnih i intonacijskih osobina engleskog jezika
- sposobnost pamćenja i pravilne reprodukcije govorenih ili snimljenih zvučnih uzoraka izoliranih riječi, rečenica, pjesmica i brojalica vezanih za predložene jezične sadržaje i situacije
- *spelling* (izgovor slova abecede)
- sposobnost korištenja više jednostavnih rečenica za opisivanje osoba, predmeta i situacija
- povezivanje elemenata priče slikovnicama ili slikovnim karticama i sposobnost opisivanja slikovnoga predloška
- sudjelovanje u kraćim dramatizacijama/dijalozima uz predložene jezične sadržaje
- iznošenje rezultata skupnog ili pojedinačnog rada npr. postera na neku od obrađenih tema
- sposobnost prepričavanja kraćih tekstova ili slijeda događaja
- verbalno reagiranje na verbalne i neverbalne poticaje u sklopu elementarnih jezičnih funkcija
- sposobnost postavljanja jednostavnih pitanja i odgovaranja na njih u sklopu poznatih jezičnih struktura i tematskih sadržaja
- reproduciranje kratkih dijaloga u kojima učenici samostalno mijenjaju pojedine elemente
- samostalno vođenje kratkih dijaloga o poznatim situacijama
- sudjelovanje u kraćim dramatizacijama

ČITANJE

- pamćenje pismovne slike riječi i rečenica na razini prethodno usvojenih zvučnih uzoraka
- uočavanje razlika između pisanja i izgovora kod učestalih riječi
- sposobnost čitanja rečenica i dijaloga nakon odslušanih zvučnih uzoraka
- sposobnost prepoznavanja i razumijevanja poznatih imena, riječi i osnovnih rečenica u kratkim pisanim uputama
- sposobnost razumijevanja i čitanja rečenica i kratkih, jednostavnih tekstova o poznatim sadržajima i opisa popraćenih vizualnim sadržajima
- sposobnost razumijevanja i čitanja kratkih i jednostavnih poruka s razglednica i jednostavnih obavijesti u svakodnevnim situacijama
- svladavanje rečenične intonacije

PISANJE

- uočavanje razlika između pisma i izgovora kod učestalih riječi i razlika između pravopisa hrvatskoga i engleskog jezika
- prepisivanje rečenica/kratkih tekstova koji su prethodno obrađeni
- sposobnost pisanja jednostavnih rečenica, čestitki za blagdane, kratkih poruka na razglednicama, osobnih podataka na obrascima
- nadopunjavanje teksta riječima koje nedostaju
- pismeno odgovaranje na pitanja
- povezivanje izmiješanih dijelova kratkog teksta u logičku cjelinu
- pisanje vođenih kratkih sastava u sklopu prethodno usvojenih sadržaja
- pisanje riječi, rečenica i vrlo kratkih tekstova prema zvučnom modelu - diktat

INTERKULTURALNE KOMPETENCIJE

Ophođenje s kulturalnim razlikama:
razvijanje osjećaja za uočavanje kulturoloških različitosti kroz odgojne i socijalizirajuće sadržaje kao osnova za razvijanje snošljivosti i empatije prema drugomu i drugačijemu. U pristupu nastavnim cjelinama i temama kao i kulturološkim, odgojnim i socijalizirajućim sadržajima vodi se računa o usporedbi odgovarajućih sadržaja u hrvatskoj i anglosaksonskoj kulturi.

STRATEGIJE UČENJA I SLUŽENJA ZNANJEM

Ovladavanje tehnikama preglednoga bilježenja, nekim tehnikama učenja: mnemotehnike, asocijacije, kontekst; korištenje vizualnih elemenata pri memoriranju jezičnih sadržaja, ilustracija kao pomoćnoga sredstva za razumijevanje sadržaja teksta, popisa riječi u udžbeniku i dvojezičnih rječnika, mogućnosti masovnih medija u funkciji učenja stranoga jezika; vođenje vlastitoga

rječnika/usustavljivanje riječi po tematskim područjima; predstavljanje rezultata pojedinačnoga i skupnog rada; samostalno zaključivanje; razvoj samostalnoga i suradničkog učenja kroz rad u skupinama i na manjim projektima, svijesti o vlastitom napretku i razvoj sposobnosti samovrjednovanja i samoprocjene (portfolio, *Europski jezični portfolio*) i međusobnoga vrjednovanja učenika; postupno preuzimanje odgovornosti za vlastito učenje i napredak.

5. RAZRED
peta godina učenja

CJELINE I TEME

1. **Ja, moja obitelj i prijatelji - predstavljanje i opis sebe, članova uže i šire obitelji i prijatelja, njihove tjelesne i karakterne osobine, ponavljanje starih i usvajanje novih naziva za zanimanja**
   Ključne strukture i izričaji: *My name is…/I am 10. I am from… I've got a small/big family. I live with my mother, my father…, My mum /dad is a teacher/ a cook/ a dentist/ a secretary/ a doctor/ a nurse/ a police officer. What would you like to be? I've got many friends. I've got/ He's got/ She's got a pet. I'm crazy about…/good at…, He/ She is/ isn't tall/ plump/ naughty. I've got/He's got blond hair and blue eyes; to be/ have/ have got.*

2. **Dom i oko njega - Opisivanje doma/kuće/stana, soba, pokućstva te prostora izvan i oko njega - vrta, ulice, prometa**
   Ključne strukture i izričaji: *My/Her/His house/flat is small/big. There is a hall, a living room… There is a bed/a desk in his/David's room. There are a lot of drawings on the wall. My street is/isn't very long. in, on, under, in front of, behind.*

3. **Što učimo u školi - nastavni predmeti u 5. razredu osnovne škole, raspored sati, ponavljanje dana u tjednu, izricanje naredbi, engleska abeceda, slovkanje riječi**
   Ključne strukture i izričaji: *What is your favourite/least favourite subject? When do you have English/maths…? On Mondays, Can you spell your name? be good/bad at/be best in; I like/don't like geography/science…My sister is writing her homework now. Have you finished the exercise?*

4. **Kako provodimo slobodno vrijeme - imenovanje izvanškolskih aktivnosti, športova, hobija**
   Ključne strukture i izričaji: *How do you spend your free time? What do you usually do in the afternoon/evening/at five? I like…swimming. I play badminton on Mondays and Wednesdays. When did you start collecting stamps? I go skating/skiing in winter.*

5. **Izražavanje vremena - sati, dijelovi dana, godišnja doba, mjeseci u godini, izricanje vremena, glavni brojevi 1 - 1000, čitanje osnovnih računskih operacija i telefonskih brojeva**
   Ključne strukture i izričaji: *What's the time? It's 5 o'clock / half past 4/ a quarter to/ past 3. In the afternoon/ morning/ evening, on Sunday, in July/ summer, at midnight/ noon/ 2 o'clock What is your best friend's telephone number? What is twenty plus sixty-six?*

6. **Moj svijet i oko njega - svakodnevne radnje, opisivanje svojega mjesta/grada /domovine i usporedba sa zemljama engleskoga govornog područja - atmosferske prilike, običaji, kultura, ponavljanje i proširivanje rječnika vezanoga uz biljke i životinje - opisivanje mjesta, pojava, životinja**
   Ključne strukture i izričaji: *I go to school every day. The capital of Croatia is Zagreb. Trafalgar Square is the most famous square in London. A squirrel is smaller than a rabbit. A shark is more dangerous than a dolphin. The longest river in the world is the Nile. The most famous sight in New York is the Statue of Liberty… a story - stories, a box - boxes.*

7. **Zdravlje i kako ga sačuvati - ponavljanje i proširivanje: hrana, dnevni obroci, razgovor o zdravoj prehrani i zdravome načinu života, usporedba hrane i prehrambenih navika u nas i u zemljama engleskoga govornog područja, bavljenje športom / tjelesnim aktivnostima, higijena, kod liječnika, najčešće tegobe**
   Ključne strukture i izričaji: *breakfast, brunch, lunch, dinner, supper, I'd like some… Would you like any…? I wouldn't like any… Don't go on buses and trams. Walk, walk and walk. Jump three times! Roll your shoulders!, I've got a sore throat/ a headache/a temperature/a runny nose. I cough/ sneeze a lot. Stomach, neck, arms, a foot - feet, a tooth - teeth, a child - children. An apple a day keeps the doctor away.*

8. **Blagdani - običaji vezani uz proslavu Božića i Uskrsa u nas i u zemljama engleskoga govornog područja, proslava Valentinova, pisanje prigodnih poruka za Valentinovo, Halloween**
   Ključne strukture i izričaji: *carol singers, a pantomime, Jingle Bells, egg rolling, egg hunting, bobbing for apples, Be my Valentine!*

IZBORNE TEME

U okviru 10% nastavnih sati tijekom godine pripremaju se teme po nastavnikovu izboru i/ili prema zanimanju učenika, kao na primjer neka priča, bajka, pjesma, strip i sl.

ODGOJNO-OBRAZOVNA POSTIGNUĆA

ZNANJA

LEKSIČKA PODRUČJA

Članovi uže i šire obitelji, nastavni predmeti u 5. razredu osnovne škole, glavni parni i neparni brojevi od 1 do 1000, redni brojevi od 1 do 1000, osnovne računske operacije, nadnevci, godine, telefonski brojevi, engleska abeceda, tjelesne i karakterne osobine ljudi, odjeća prema prigodi i godišnjem dobu, atmosferske prilike, sviđanje i nesviđanje, boje, unutrašnjost i okruženje doma (kuće/stana), mjesto stanovanja /grad/država/domovina, odnosi u prostoru, godišnja doba, mjeseci u godini, dani u tjednu, dijelovi dana, sati, biljke i životinje, voće, povrće i hrana u pojedinim dnevnim obrocima, zdrava prehrana, slobodno vrijeme, izvanškolske aktivnosti, športovi, hobiji, glazbala, blagdani.

Do kraja 5. godine učenja u 5. razredu osnovne škole učenici bi trebali aktivno rabiti oko *580* i razumjeti oko *660* leksičkih jedinica. Pri obradbi novog leksičkog gradiva ne bi trebalo uvoditi više od 7 do *9* novih leksičkih jedinica po nastavnom satu uzimanja novoga gradiva. Leksičko se gradivo ciklički proširuje i ponavlja.

GRAMATIČKE STRUKTURE

Budući da je učenicima ovo peta godina učenja engleskoga jezika, gramatika se objašnjava eksplicitno (*present simple* i *present continuous* za izražavanje sadašnjosti te *past simple* za izražavanje prošlosti). Iako se gramatika objašnjava eksplicitno, svakako valja napomenuti kako *to ne znači učenje gramatičkih paradigmi i pravila uporabe navedenih glagolskih vremena napamet, a ni njihovo ispitivanje*. Učenike je *neophodno gramatički osvješćivati, ali ih pritom valja i rasterećivati*, a to se postiže primjenom različitih kreativnih metoda i načina rada. S druge strane, *present perfect simple* za izražavanje rezultata neke radnje *ne* objašnjava se eksplicitno već se takve jezične strukture globalno usvajaju u sklopu predloženih tematskih jedinica.

Na kraju 5. razreda učenici bi trebali vladati sljedećim jezičnim strukturama:

Glagoli

- prezent glagola *to be* i *to have/have got* u svim licima
- izricanje radnje koja se ponavlja (*present simple* učestalih glagola vezanih uz tematske jedinice - potvrdni, upitni i niječni oblik, kratki odgovori na pitanja)
- izricanje radnje koja se događa u trenutku govorenja (*present continuous* učestalih glagola vezanih uz tematske jedinice - potvrdni, upitni i niječni oblik, kratki odgovori na pitanja)
- razlikovanje radnje koja se ponavlja i radnje koja se događa u trenutku govorenja (*present simple / present continuous*)
- izražavanje zapovjedi i molbi imperativom
- izražavanje sposobnosti/nesposobnosti uporabom glagola *can*
- izražavanje želja za budućnost uz pomoć glagola *would*
- izricanje prošle svršene radnje (*past simple* - uporaba nekoliko najučestalijih glagola)

Zamjenice

- osobne zamjenice
- postavljanje pitanja uporabom upitnih zamjenica (*who, whose, what, when, which, why, how, how many*) i odgovaranje na pitanja izricanjem razloga (*Why…? - Because…*)
- uporaba zamjenice *there* uz glagol *to be* (*There is/are*)
- uporaba pokazne zamjenice/pridjeva *this* i *that*

Imenice

- izražavanje pripadanja posvojnim genitivom (*Saxon genitive*)
- razlikovanje i uporaba jednine i množine imenica i nekih primjera nepravilne množine vezanih uz tematska područja (*wolf, mouse, sheep, fish, child*) i neke osobitosti kod pisanja (*story - stories, box - boxes*)

Član

- neodređeni član *a / an*

Pridjevi

- izražavanje pripadanja uz pomoć posvojnih pridjeva (*my, your, his, her, our, their*)
- stupnjevanje jednosložnih i višesložnih pridjeva i stupnjevanje pridjeva *good* i *bad*

Prilozi

- prilozi mjesta, vremena i učestalosti (*here, there, today, yesterday, now, usually, always, sometimes*)

Prijedlozi

- pravilna uporaba prijedloga za mjesto (*on, in, into, under, behind, in front of, at, to, between, in the middle of, next to*)

Brojevi

- glavni brojevi od 1 do 1000
- redni brojevi od 1 do 1000

Na razini prepoznavanja

- izražavanje rezultata neke radnje (*present perfect simple*)
- *phrasal verbs*
- znakovi fonetske transkripcije (u svim školama / udžbenicima trebaju se rabiti općeprihvaćeni simboli fonetske abecede)
- globalna uporaba određenoga člana *the*

JEZIČNE FUNKCIJE

U sklopu obrađenih tema i jezičnih struktura: imenovanje i predstavljanje sebe, članova uže i šire obitelji i prijatelja, nastavnih predmeta u 5. razredu osnovne škole, opisivanje tjelesnih i karakternih osobina ljudi, imenovanje i opis zanimanja, biljaka i životinja, odjeće koju nosimo u određenim prilikama i godišnjim dobima, imenovanje školskih predmeta, čitanje osnovnih računskih operacija, nadnevaka i godine, telefonskih brojeva, usvajanje engleske abecede i slovkanje, opisivanje načina provođenja slobodnoga vremena, svojega doma (kuće/stana), njegove unutrašnjosti i onoga što ga okružuje, svojega mjesta/grada/države/domovine i usporedba sa zemljama engleskoga govornog područja, snalaženje u prostoru/na ulici, izražavanje sviđanja i nesviđanja, pripadnosti,

atmosfersko i kronološko vrijeme, prepričavanje događaja iz prošlosti, opisivanje i usporedba hrane i hranidbenih navika u nas i u zemljama engleskoga govornog područja; sudjelovanje u dijalogu, čestitanje blagdana, upoznavanje s običajima uz proslavu nekih specifičnih blagdana i rođendana.

KULTURA I CIVILIZACIJA

Kulturološki, odgojni i socijalizirajući sadržaji integrirani su u predviđena tematska područja kao npr. pozdravljanje, uljudno ponašanje, oslovljavanje, čestitanje blagdana i rođendana, neke aktivnosti vezane uz blagdane, imena vršnjaka u zemlji/zemljama jezika cilja, tipična prezimena, neka jela i prehrambene navike, odijevanje, prometna sredstva i ponašanje u prometu, športske aktivnosti i igre, neke osnovne informacije o zemlji/zemljama čiji se jezik uči (npr. naziv zemlje i glavni grad, naziv neke regije/rijeke/planine i sl.).

Dječja književnost: na nastavi obraditi nekoliko tradicionalnih pučkih pjesmica i nekoliko kratkih autorskih pjesmica, uvoditi zagonetke, brzalice, *rap*, *jazz chants* i proverbijalne izraze. Obraditi jednu do dvije slikovnice s nepoznatom pričom i najmanje jednu kratku priču, basnu, narodnu priču ili sl. koju pojedini učenici mogu samostalno pročitati.

VJEŠTINE I SPOSOBNOSTI

SLUŠANJE

- razumijevanje i uzvraćanje na naputke i naredbe na engleskom jeziku
- povezivanje vidnoga (slikovnog) i slušnoga jezičnog sadržaja
- razumijevanje jednostavnih izjavnih rečenica i pitanja; razumijevanje osnovne namjere sugovornika
- razumijevanje govora normalne brzine i artikulacije poznate tematike
- globalno i selektivno razumijevanje kratkoga teksta poznate tematike
- uočavanje specifičnosti izgovora i intonacije izvornih govornika i uočavanje razlika u izgovoru glasova i glasovnih skupina engleskoga jezika u odnosu na materinski jezik
- razumijevanje slovkanih riječi (*spelling*)

GOVORENJE: GOVORNA INTERAKCIJA I PRODUKCIJA, IZGOVOR

- sposobnost prepoznavanja, razlikovanja, razumijevanja i ponavljanja fonoloških, ritmičkih, naglasnih i intonacijskih osobina engleskoga jezika prema zvučnom uzorku
- sposobnost pravilne reprodukcije govorenih i snimljenih zvučnih uzoraka izdvojenih riječi, rečenica, brojalica i pjesmica vezanih uz predložene jezične sadržaje i situacije
- slovkanje riječi (*spelling*)
- sposobnost korištenja jednostavnih rečenica za opisivanje osoba, predmeta i situacija
- povezivanje elemenata priče pomoću slikovnih kartica i sposobnost opisivanja slikovnoga predloška
- iznošenje rezultata skupnoga ili pojedinačnoga rada npr. projekta ili postera na neku od obrađenih tema
- prepričavanje slijeda događaja
- verbalno reagiranje na verbalne i neverbalne poticaje u sklopu elementarnih jezičnih funkcija
- sposobnost postavljanja i odgovaranja na jednostavna pitanja u sklopu poznatih jezičnih struktura i tematskih sadržaja
- reproduciranje kratkih dijaloga u kojima učenici samostalno mijenjaju pojedine elemente
- samostalno vođenje kratkih dijaloga u sklopu poznatih situacija
- sudjelovanje u kraćim dramatizacijama/dijalozima

ČITANJE

- prepoznavanje i čitanje fonetskih simbola
- uočavanje razlika između pisma i izgovora kod učestalih riječi
- sposobnost čitanja rečenica, dijaloga i kraćega teksta nakon odslušanih zvučnih uzoraka
- sposobnost prepoznavanja i razumijevanja poznatih imena, riječi i jednostavnih rečenica u jednostavnim pisanim uputama
- sposobnost razumijevanja i čitanja jednostavnih tekstova o poznatim sadržajima i opisa popraćenih vidnim sadržajima
- sposobnost razumijevanja i čitanja jednostavnih poruka s razglednica i jednostavnih obavijesti u svakodnevnim situacijama
- svladavanje rečenične intonacije

PISANJE

- uočavanje razlika između pisma i izgovora kod učestalih riječi te razlika između pravopisa hrvatskoga i engleskog jezika
- pisanje rečenica/kratkih tekstova tematike i rječnika koji su prethodno obrađeni, čestitka za blagdane, kratkih poruka na razglednicama, osobnih podataka na obrascima
- sposobnost pisanja jednostavnih rečenica
- sposobnost pisanja jednostavnih tekstova o sebi i izmišljenim osobama, mjestu gdje žive i što rade
- popunjavanje teksta riječima koje nedostaju prema uzorku i pisanje kraćih rečenica
- odgovaranje na pitanja
- povezivanje pobrkanih dijelova kratkoga teksta u smislenu cjelinu
- samostalno pisanje vođenih kratkih opisa u sklopu prethodno usvojenih sadržaja
- pisanje rečenica i vrlo kratkih tekstova prema zvučnomu modelu - diktat.

INTERKULTURALNE KOMPETENCIJE

Ophođenje s kulturalnim razlikama:
stvaranje osjećaja za uočavanje kulturoloških različitosti kroz odgojne i socijalizirajuće sadržaje kao osnova za

razvijanje snošljivosti i empatije prema drugomu i drugačijemu. U pristupu nastavnim cjelinama i temama kao i kulturološkim, odgojnim i socijalizirajućim sadržajima vodi se računa o usporedbi odgovarajućih sadržaja u hrvatskoj i anglosaksonskoj kulturi.

STRATEGIJE UČENJA I SLUŽENJA ZNANJEM

Ovladavanje tehnikama preglednoga bilježenja, pisanje bilježaka i natuknica radi boljega pamćenja; korištenje vidnih elemenata radi memoriranja jezičnih sadržaja, ilustracija kao pomoćnoga sredstva za razumijevanje sadržaja teksta, popisa riječi u udžbeniku i dvojezičnih rječnika, mogućnosti masovnih medija u funkciji učenja stranoga jezika, računala, elektroničke pošte i interneta u učenju stranoga jezika; vođenje vlastitoga rječnika; ususatvljivanje riječi po tematskim područjima; uočavanje i pronalaženje pravilnosti i analogija; prikaz rezultata pojedinačnog i skupnoga rada; razvoj samostalnoga i suradničkoga učenja, svijesti o vlastitom napretku i razvoj sposobnosti samovrjednovanja, samoprocjene (portfolio, *Europski jezični portfolio*) i međusobnoga vrjednovanja učenika; samostalno zaključivanje.

6. RAZRED
šesta godina učenja

CJELINE I TEME

1. **Ja, moja obitelj i prijatelji - ponavljanje i proširivanje rječnika - opisivanje osobina i izgled ljudi, izricanje svakodnevnih radnji i obveza, izricanje prave sadašnjosti**
   Ključne strukture i izričaji: *to be, have/have got, must/have to, curly/straight hair, big eyes/nose, clumsy/jealous/proud/hardworking/lazy … We must do our homework. I always/ sometimes/ never go to bed at 10 p.m. I usually read in bed but today I'm watching a film.*

2. **Moj dom - ponavljanje i proširivanje rječnika, opisivanje doma - prostorije, namještaj, ulica, trgovine, mjesta u gradu, razgovor o prednostima života u gradu i na selu**
   Ključne strukture i izričaji: *there is/ there are, share the room with… In my room there is/are… This is my room, not hers. I like living in the city/in my village. The air is clean/fresh/polluted… There are tall buildings, trams, museums, theatres… There are fields, meadows, woods … Home, sweet home. There's no place like home.*

3. **Naše zdravlje i okoliš - razgovaranje o zdravoj hrani, životu i okolišu, usvajanje rječnika vezanog uz ekologiju i osvješćivanje potrebe za zaštitom okoliša**
   Ključne strukture i izričaji: *We must protect the environment/ stop pollution/ recycle paper/glass/plastic bottles. In ten years we'll have no water. Are there any flowers? - No, there aren't any. /Yes, there are some. How much money/sugar/tea…? How many apples/cars/people…?*

4. **Književnost, likovna i glazbena umjetnost - usvajanje rječnika vezanoga uz temu**
   Ključne strukture i izričaji: *good/better/the best, bad/worse/the worst, much-many/more/the most, This is the best painting I have ever seen. I like reading fables/novels/comics. I don't like listening to operas.*

5. **Zemlje engleskoga govornog područja - Ujedinjeno Kraljevstvo Velike Britanije i Sjeverne Irske, Irska, SAD, Kanada, Australija i Novi Zeland - upoznavanje kulture i civilizacije te znamenitih osoba**
   Ključne strukture i izričaji: *He was a famous doctor/ writer/ composer., She played tennis last weekend. We went home after school yesterday, but she didn't. When did they arrive in London?, 1 - 100 (cardinal and ordinal numbers), a hundred - two hundred, one thousand - four thousand, on July 15, on Monday, at school, in May, at five o' clock, in the afternoon…, He won his 3rd gold medal in swimming.*

6. **Slobodno vrijeme - usvajanje riječi i izraza vezanih uz slobodno vrijeme, medije, šport, putovanja, pomoć u kući, prepričavanje svojih doživljaja i iskustava, pričanje o planovima i namjerama**
   Ključne strukture i izričaji: *Have you finished your work?, I've done my homework., Then you can send SMS messages to your friends. Last summer I went to….with my friends. can/may: May I go out? - No, you may not. Can we surf the Internet now? - No, you can't. I like playing football. I'm going to play football tomorrow. She is going to visit her friends.*

7. **Blagdani - upoznavanje nekih blagdanskih običaja, pjesama, jela, igara, plesova naroda engleskoga govornog područja**
   Ključne strukture i izričaji: ponavljanje već usvojenih struktura i izraza te usvajanje novih ovisno o prigodnim materijalima i pojedinom blagdanu.

IZBORNE TEME

U okviru 10% nastavnih sati tijekom godine pripremaju se teme po nastavnikovu izboru i/ili prema zanimanju učenika, kao na primjer priče ili se pripremaju tematski panoi i projekti. Sadržaji se obogaćuju novim slušnim i vidnim materijalima.

ODGOJNO-OBRAZOVNA POSTIGNUĆA ZNANJA

LEKSIČKA PODRUČJA

Obitelj i prijatelji, karakterne osobine i izgled osoba; mjesto stanovanja: dom, grad, zavičaj, svakodnevne obveze u kući i školi, zdrava hrana, zdravo tijelo, zagađenje i zaštita okoliša, budući događaji, mediji, šport, putovanja, likovna i glazbena umjetnost i književna djela, kronološko i atmosfersko vrijeme, odjeća, kultura i

civilizacija zemalja engleskoga govornog područja i znamenite osobe u Hrvatskoj i zemljama engleskoga govornoga područja, proslava blagdana, običaji, pjesme, tipična blagdanska jela i sl.

Na kraju 6. razreda osnovne škole učenici bi trebali usvojiti i samostalno rabiti oko *780*, a na razini razumijevanja do *880* leksičkih jedinica. Predviđa se aktivno usvajanje oko *10* novih leksičkih jedinica po satu obradbe novoga gradiva. Leksičke jedinice treba neprestano ponavljati i ciklički proširivati prema tematskim sadržajima i interesima učenika.

GRAMATIČKE STRUKTURE

Gramatika se tumači u kontekstu situacije bez mehaničkoga zapamćivanja paradigmi i ispitivanja pravila i konteksta. Pristup je kognitivan i eksplicitan uz postupnu uporabu gramatičkoga nazivlja i ustavljivanje gradiva.

Na kraju 6. razreda učenici bi trebali vladati sljedećim jezičnim strukturama:

Glagoli

- glagoli *to have/have got* i *to be*; struktura *there is /are*
- *present simple* (potvrdni, upitni i niječni oblik)
- *present continuous* (potvrdni, upitni i niječni oblik)
- *present simple* u odnosu na *present continuous*
- *phrasal verbs*
- planirana buduća radnja uz pomoć *going to future* (potvrdni, upitni i niječni oblik)
- *simple future* za predviđanje budućih radnji
- traženje dopuštenja uz pomoć glagola *can* i *may* (upitni i niječni oblik, kratki odgovori na pitanja)
- izricanje obveze uz pomoć *must / have to*
- *simple future* za predviđanje budućih radnji
- izricanje prošle radnje uz pomoć *simple past* pravilnih i nepravilnih glagola
- *would* za izricanje želje

Zamjenice

- posvojne zamjenice (*mine, yours…*)
- ponavljanje osobnih zamjenica

Imenice

- tvorba množine imenica
- brojive i nebrojive imenice
- neodređena količina uz pomoć *some, any, much, many*
- razlika između *How much?* i *How many?*- brojive i nebrojive imenice
- neke uporabe glagolske imenice (*gerund*): *I like swimming in the sea.*

Pridjevi

- stupnjevanje pridjeva (kratki, dugi i nepravilni pridjevi *good, bad, many, much, little, far*)
- posvojni pridjevi (*my, your…*)

Prijedlozi

- prijedlozi mjesta i vremena

Prilozi

- prilozi učestalosti i njihovo mjesto u rečenici
- prilozi i priložne oznake vremena

Brojevi

- glavni i redni brojevi od 1 do 1000

Na razini prepoznavanja

- *present perfect simple* za izricanja rezultata radnje

JEZIČNE FUNKCIJE

U sklopu obrađenih tema i jezičnih struktura:

pričanje o sebi i drugima, obitelji i prijateljima, opisivanje karakternih osobina i izgleda osoba, opisivanje predmeta i situacija, uspoređivanje predmeta i osoba, postavljanje pitanja, snalaženje u prostoru i vremenu, opisivanje svojega doma, grada ili mjesta, uljudno ponašanje, izricanje sklonosti i potreba, izražavanje stava, prepričavanje prošlih događaja, izricanje radnji koje se upravo događaju, onih koje se ponavljaju, koje su upravo završile i budućih radnji, traženje i davanje informacija, opisivanje kronološkoga i atmosferskoga vremena, odjeće, upoznavanje kulture i civilizacije, znamenitih osoba i tipičnih blagdanskih jela zemalja engleskoga govornog područja i uspoređivanje s Hrvatskom, čestitanje blagdana, rođendana i sl., pisanje čestitki, poruka i pisama.

KULTURA I CIVILIZACIJA

Kulturološki, odgojni i socijalizirajući sadržaji integrirani su u predviđena tematska područja i jezične funkcije kao npr. pozdravljanje, uljudno ponašanje, oslovljavanje, čestitanja, razne informacije o blagdanskim i drugim običajima, pjesme, igre, dnevne obveze vršnjaka, raspored sati, slobodno vrijeme, odijevanje, stanovanje, informacije o zemljama, glavnim gradovima, nekim poznatim spomenicima, umjetninama, muzejima, galerijama, izletištima, nacionalnim parkovima, poznatim povijesnim osobama iz područja književnosti, likovne, glazbene kulture te ostalim običajima vezanim uz svakodnevni život.

Dječja književnost: obraditi nekoliko autorskih pjesmica ili tradicionalnih pjesmica, uključujući zagonetke, brzalice, *rap, jazz chants* i proverbijalne izraze; pročitati najmanje dvije ilustrirane kratke priče od kojih jedna može biti strip. Obraditi jednu nepoznatu priču ili kratku priču, basnu, narodnu priču ili sl. koju pojedini učenici mogu samostalno pročitati.

VJEŠTINE I SPOSOBNOSTI

SLUŠANJE

- prepoznavanje, razlikovanje i razumijevanje fonoloških, ritmičkih, naglasnih i intonacijskih osobina engleskoga jezika
- razumijevanje pažljivo artikuliranoga govora
- razumijevanje i izvršavanje uputa i naredbi
- povezivanje vidnoga i slušnoga jezičnog sadržaja
- razumijevanje izjavnih, niječnih i upitnih rečenica, razumijevanje osnovne namjere sugovornika
- globalno i selektivno razumijevanje teksta poznate tematike
- uočavanje specifičnosti izgovora i intonacije izvornih govornika i uočavanje razlika u izgovoru glasova i glasovnih skupina engleskoga jezika u odnosu na materinski jezik
- razumijevanje slovkanih riječi (*spelling*)

GOVORENJE: GOVORNA INTERAKCIJA I PRODUKCIJA, IZGOVOR

- oponašanje i izgovaranje specifičnih glasova engleskoga jezika
- reproduciranje rečenične intonacije
- reproduciranje zvučnih modela
- *spelling* (izgovor slova abecede)
- pravilne reprodukcije govorenih ili snimljenih zvučnih modela
- verbalno uzvraćanje na verbalne i neverbalne poticaje u sklopu jezičnih funkcija
- sposobnost pamćenja i reproduciranja sadržaja obrađene cjeline
- sposobnost odgovaranja i postavljanja pitanja u sklopu poznatih jezičnih struktura i tematskih sadržaja
- sposobnost opisivanja osoba, predmeta, situacija
- sposobnost opisivanja slikovnoga predloška
- povezivanje elemenata priče, dijaloga, razgovora u smislenu cjelinu
- iznošenje rezultata skupnoga ili pojedinačnog rada
- sposobnost prepričavanja slijeda događaja uz likovne poticaje
- reproduciranje dijaloga u kojima učenici samostalno mijenjaju pojedine dijelove
- sudjelovanje u dramatizacijama/dijalozima uz predložene jezične sadržaje
- postavljanje jednostavnijih pitanja i odgovaranja na njih u sklopu poznatih jezičnih struktura i tematskih sadržaja

ČITANJE

- sposobnost razumijevanja pisanih uputa
- sposobnost čitanja tekstova i dijaloga nakon odslušanoga zvučnog uzorka
- sposobnost razumijevanja i čitanja tekstova o poznatim sadržajima i opisa popraćenih vidnim sadržajima
- sposobnost razumijevanja i čitanja tekstova s razglednica, kraćih pisama, obavijesti u svakodnevnim situacijama
- glasno čitanje tekstova prethodno obrađenih struktura i rječnika
- svladavanje rečenične intonacije
- samostalno čitanje fonetskih simbola u rječniku
- samostalno odgovaranje na zadana pitanja i rješavanje zadataka nakon čitanja teksta

PISANJE

- pisanje po diktatu nakon prethodno obrađenih sadržaja
- uočavanje razlike između pisanja i izgovaranja te razlike između pravopisa hrvatskoga i engleskog jezika
- pisanje riječi po zvučnom modelu - slovkanih slova abecede
- pisanje čestitki, poruka na razglednicama, kratkih pisama, osobnih podataka na obrascima
- sposobnost pisanja o sebi, drugima, mjestu življenja i rada, školovanja
- popunjavanja tekstova riječima koje nedostaju
- sposobnost povezivanja elemenata predloženoga teksta i pismeno odgovaranje na pitanja
- povezivanje izmiješanih rečenica, dijaloga, kraćih tekstova u smislenu cjelinu
- samostalno pisanje kraćih opisa u sklopu prethodno obrađenih sadržaja
- ispunjavanje obrasca s osobnim podatcima
- samostalno snalaženje u pisanju ispita znanja nakon što su sadržaji uvježbani
- samostalno i zajedničko osmišljavanje tekstova i grafičkih rješenja za razredni pano

INTERKULTURALNE KOMPETENCIJE

Ophođenje s kulturalnim razlikama:
razvijanje osjećaja za uočavanje kulturoloških različitosti kroz odgojne i socijalizirajuće sadržaje kao osnova za razvijanje snošljivosti i empatije prema drugomu i drugačijemu. U pristupu nastavnim cjelinama i temama kao i kulturološkim, odgojnim i socijalizirajućim sadržajima vodi se računa o usporedbi odgovarajućih sadržaja u hrvatskoj i anglosaksonskoj kulturi.

STRATEGIJE UČENJA I SLUŽENJA ZNANJEM

Ovladavanje tehnikama preglednog bilježenja, pisanje bilježaka i natuknica radi boljeg pamćenja, uporaba vizualnih elemenata u svrhu pamćenja jezičnih sadržaja, udžbeničkoga rječnika za pronalaženje značenja i načina pisanja riječi, novih medija u učenju stranog jezika; vođenje vlastitoga rječnika, uočavanje i pronalaženje pravilnosti i analogija, razvijanje kognitivnih i metakognitivnih strategija pri rješavanju zadataka, primjena tehnika zapamćivanja, predstavljanja rezultata pojedinačnoga i skupnoga rada npr. postera o nekoj od obrađenih tema, razvoj samostalnoga i suradničkoga učenja, razvoj svijesti o vlastitom napretku i razvoj samovrjednovanja, samoprocjene (portfolio, *Europski jezični portfolio*) i međusobnoga vrjednovanja učenika.

7. RAZRED
sedma godina učenja

CJELINE I TEME

1. Život mladih i njihovi problemi - razgovaranje o problemima mladih u suvremenom svijetu, o ljubavi i prijateljstvu, o sukobu naraštaja, o životu i problemima u razredu i školi

Ključne strukture i izričaji: *My son never talks to me. My father flies to New York every Saturday but this Saturday he is leaving for Berlin. When I was a teenager I had a car accident. I didn't get hurt. We didn't pay attention to… They lived/flew/went/had/bought… I had to call my friend yesterday to pick me up at my home because my leg hurt badly. Who opened the door? Who did you see? What happened three days ago? What did you do? She is more beautiful than her friend. This is the worst excuse I have ever heard.*

2. **Svakidašnjica – ponavljanje i proširivanje rječnika na temu zdravoga života, stanovanja, poslova, zanimanja, razgovaranje o ugroženim biljnim i životinjskim vrstama u Hrvatskoj i svijetu, prijedlozi kako pomoći ugroženim vrstama te kako očuvati planet Zemlju**
Ključne strukture i izričaji: *who, which, that. He was a writer who spent the whole life in a small village. It is an animal that lives in the desert. Endangered species live all over the world. The wolf and the brown bear live in the forests of Croatia. What can we do to protect them? Where do they live? In forests/seas/lakes/deserts…*

3. **Slobodno vrijeme i kako ga provodimo – razgovaranje o televizijskom programu, odlasku u kino, vrstama filmova, poznatim glumcima/redateljima, vrstama glazbe, športovima, čitanju knjiga i književnosti**
Ključne strukture i izričaji: *Can/be able to. I can see the waves crashing on the beach. We'll be able to talk to people from other planets. I could sing but I couldn't play a musical instrument. My favourite film is…/I saw it last week… I often listen to classical music. Mark Twain's novels are very good but I prefer reading about Harry Potter's adventures.Girl's room, girls' room, children's room, boy - boys, house - houses, piano - pianos, baby - babies, goose - geese.*

4. **Doživljaji i mašta – pričanje o vlastitim doživljajima i pustolovinama i o likovima iz mašte, čitanje i/ili slušanje ulomaka iz priča ili romana za djecu i omladinu**
Ključne strukture i izričaji: *They bought themselves some ice-cream. She is looking at herself in the mirror. Tourists will stay in hotels on the moon. Some people won't like the moon. We are going to travel by rocket in the future. It was raining heavily the whole day yesterday. Milly was watching television when she heard a loud crash. While I was cooking, my friend was watching TV.*

5. **Zemlje engleskoga govornog područja – Ujedinjeno Kraljevstvo Velike Britanije i Sjeverne Irske, Irska, SAD, Kanada, Australija, Novi Zeland, obradba tema vezanih uz kulturu i civilizaciju zemalja engleskog govornog područja i usporedba s Hrvatskom, putovanja – snalaženje u nepoznatom gradu/stranom svijetu**
Ključne strukture i izričaji: *Since/for. I have known him for 3 years. I have known him since 2001. Already/yet. She has already finished her homework. I haven't finished yet. Man - men, foot - feet, fish - fish(es). The USA, the Sava, the Adriatic Sea. Anybody, something, nowhere. Excuse me, can you tell me the way to …/How can I get to… - Take the 77 bus…/Turn left at the traffic lights …*

6. **Blagdani – obilježavanje Božića i Uskrsa radom na prigodnim tekstovima i pjesmama, uspoređivanje raznih običaja vezanih uz proslavu Nove godine**
Ključne strukture i izričaji: ponavljanje već usvojenih struktura uz uvođenje novih ovisno o prigodnim materijalima i pojedinom blagdanu.

IZBORNE TEME

U sklopu 10% nastavnih sati tijekom godine obrađuju se po izboru nastavnika i/ili učenika priče ili pripremaju tematski panoi, posteri, projekti, kao na primjer o ugroženim biljnim i/ili životinjskim vrstama u Hrvatskoj/svijetu, glazba/filmovi/knjige koje volim. Sadržaji se obogaćuju novim slušnim i vidnim materijalima. Preporučuje se uporaba izvornih tekstova na engleskom jeziku primjerena jezičnoj kompetenciji učenika.

ODGOJNO-OBRAZOVNA POSTIGNUĆA

ZNANJA

LEKSIČKA PODRUČJA

Predstavljanje sebe, članova uže i šire obitelji i prijatelja, opis osoba, razgovor o problemima mladih u suvremenom svijetu i o sukobu generacija, o zdravom načinu života, stanovanju, zanimanjima i poslovima, ekološke teme o ugroženosti biljnih i životinjskih vrsta i zagađenju okoliša i kako pomoći, razgovor o slobodnom vremenu - odlasku u kino (vrste filmova), slušanju glazbe (vrste glazbe), športu i literaturi, prepričavanje i razgovor o vlastitim doživljajima, traženje i davanje informacije o putu do nekog mjesta, upoznavanje zemalja engleskoga govornog područja - znamenitosti, način života, školovanje, običaji i usporedba s Hrvatskom, blagdani i proslave.

Do kraja 7. godine učenja u 7. razredu osnovne škole učenici bi trebali aktivno rabiti oko *1000* leksičkih jedinica, a razumjeti oko *1100* leksičkih jedinica. Ne bi trebalo uvoditi više od *10* do *12* novih leksičkih jedinica po nastavnom satu obradbe novoga gradiva. Leksičko se gradivo ciklički proširuje i ponavlja.

GRAMATIČKE STRUKTURE

Pristup gramatici je kognitivan i eksplicitan uz uporabu gramatičkog nazivlja i usustavljivanje gradiva. Gramatika se tumači i provjerava situacijski bez mehaničkog zapamćivanja paradigmi i pravila.

Na kraju 7. razreda učenici bi trebali vladati sljedećim jezičnim strukturama:

Glagoli

- *present continuous* - potvrdni, upitni i niječni oblik, za izricanje sadašnjosti i budućnosti
- *present simple* - potvrdni, upitni i niječni oblik
- razlikovanje uporabe *present simple/continuous*
- *past simple* pravilnih i nepravilnih glagola
- trajanje radnje u prošlosti - *past continuous* (potvrdni, upitni i niječni oblik)

- razlikovanje uporabe *past simple* i *past continuous* - izricanje trajanja jedne ili više istodobnih radnji u prošlosti i trajanja jedne radnje prekinute drugom radnjom
- buduća radnja i predviđanje izraženo sa *simple future*
- planovi u budućnosti - *going to future*
- radnja u present perfectu (potvrdni, upitni i niječni oblik)
- uporaba modalnoga glagola *have to* + *infinitive* za izricanje obveze u sadašnjosti i prošlosti
- uporaba modalnoga glagola *can/be able to* za izricanje sposobnosti u sadašnjosti, prošlosti i budućnosti
- uporaba modalnoga glagola *would*

Zamjenice

- pravilna uporaba osobnih zamjenica (subjekt /objekt)
- neodređene zamjenice (*anybody, something, nowhere*)
- povratne zamjenice (*myself, yourself*, itd.)
- odnosne zamjenice (*who, that, which, whose, where*)

Imenice

- razlikovanje i uporaba jednine i množine imenica - pravilne i nepravilne množine
- glagolske imenice
- proširivanje znanja o brojivim i nebrojivim imenicama
- posvojni genitiv u jednini i množini

Član

- uporaba člana uz gradivne imenice, vlastita imena i zemljopisne pojmove

Pridjevi

- proširivanje stupnjevanja pridjeva novim primjerima nepravilnoga stupnjevanja

Brojevi

- ponavljanje glavnih i rednih brojeva, čitanje datuma, godina, športskih rezultata, pisanje i čitanje adresa, telefonskih brojeva i sl.

Rečenica

- subjektna i objektna pitanja s *who* i *what*

Na razini prepoznavanja

- odnosne rečenice

JEZIČNE FUNKCIJE

U sklopu obrađenih tema i jezičnih kultura: predstavljanje sebe, članova uže i šire obitelji i prijatelja, izražavanje srodnosti/pripadnosti, problema mladog naraštaja, problema vezanih uz odnos s roditeljima, među vršnjacima u razredu i u životu, izražavanje mišljenja, gledišta i zamisli o očuvanju okoliša, imenovanje i opisivanje aktivnosti u slobodno vrijeme, prepričavanje vlastitih doživljaja iz prošlosti, planovi za budućnost, predviđanja u budućnosti, razmišljanje o sadašnjosti, prošlosti i budućnosti, davanje savjeta, razumijevanje uputa kako stići na određeno mjesto, čestitanje blagdana.

KULTURA I CIVILIZACIJA

Kulturološki, odgojni i socijalizirajući sadržaji integrirani su u predviđena tematska područja kao npr. pozdravljanje; uljudno ponašanje; oslovljavanje; čestitanje blagdana; neke aktivnosti vezane uz blagdane; imena vršnjaka u zemlji/zemljama engleskoga govornog područja, neka tipična prezimena, nazivi ulica i trgova, raspored dnevnih i tjednih aktivnosti, provođenje slobodnoga vremena i praznika, način stanovanja, kupovanje namirnica. Učenici upoznaju povijest zemalja engleskoga govornog područja, velike gradove i njihove zanimljivosti i kulturne spomenike, pojedine dijelove zemalja i običaje ljudi. Kroz tematske jedinice susrećemo se sa značajnim osobama, osobama iz pop kulture, piscima i autorima koji dolaze iz zemalja engleskoga govornog područja, te s njihovim književnim djelima i likovima.

Književnost za djecu i mlade: I dalje se uvode autorske pjesme, od kojih neke mogu biti tekstovi pjesama popularne ili *rock* glazbe, iz mjuzikla ili sl. Također uvodimo najmanje dvije kratke priče, autorske basne ili bajke i sl. U sedmoj godini učenja učenike potičemo da pročitaju najmanje jednu nešto dulju pripovijetku ili kraći roman tematski i jezično primjeren njihovoj dobi.

VJEŠTINE I SPOSOBNOSTI

SLUŠANJE

- sposobnost prepoznavanja, razlikovanja i razumijevanja fonoloških, ritmičkih, naglasnih i intonacijskih osobina engleskoga jezika
- sposobnost razumijevanja pažljivo artikuliranoga govora
- sposobnost razumijevanja i izvršavanja uputa i naredbi
- sposobnost razumijevanja uputa o tome kako stići do određenoga mjesta u nepoznatom mjestu/gradu
- sposobnost povezivanja vidnoga i slušnoga jezičnog sadržaja
- reagiranje na naputke i naredbe na engleskom jeziku
- razumijevanje izjavnih i upitnih rečenica, razumijevanje osnovne namjere sugovornika
- globalno i selektivno razumijevanje teksta poznate tematike
- uočavanje specifičnosti izgovora i intonacije izvornih govornika i uočavanje razlika u izgovoru glasova i glasovnih skupina engleskoga jezika u odnosu na materinski jezik
- razumijevanje slovkanih riječi (*spelling*)

GOVORENJE: GOVORNA INTERAKCIJA I PRODUKCIJA, IZGOVOR

- oponašanje i izgovaranje specifičnih glasova engleskoga jezika
- sposobnost raspoznavanja, razumijevanja i ponavljanja fonoloških, ritmičkih, naglasnih i intonacijskih osobina engleskoga jezika
- sposobnost pravilne reprodukcije govorenih ili snimljenih akustičkih modela
- *spelling* (izgovor slova abecede)
- sposobnost pamćenja i reproduciranja sadržaja obrađene cjeline
- sposobnost opisivanja osoba, predmeta, situacija
- davanje uputa kako stići do određenoga mjesta u mjestu/gradu
- sposobnost opisivanja slikovnoga predloška

- povezivanje elemenata priče, dijaloga, razgovora u smislenu cjelinu
- iznošenje ishoda skupnoga ili pojedinačnog rada (postera, teksta ili sl.)
- sposobnost prepričavanja uz likovne poticaje, prepričavanje slijeda događaja
- sposobnost prepričavanja pročitanoga i obrađenoga teksta
- sposobnost prepričavanja osobnih doživljaja
- verbalno uzvraćanje na verbalne i neverbalne poticaje u sklopu jezičnih funkcija
- sposobnost odgovaranja i postavljanja pitanja u sklopu poznatih jezičnih struktura i tematskih sadržaja
- reproduciranje dijaloga u kojima učenici samostalno mijenjaju pojedine dijelove
- samostalno vođenje dijaloga u sklopu poznatih situacija
- sudjelovanje u dramatizacijama i igranju uloga

ČITANJE

- sposobnost razumijevanja i čitanja pisanih uputa
- sposobnost čitanja pripovjednih tekstova i dijaloga nakon slušanja uzorka
- sposobnost razumijevanja i čitanja tekstova o poznatim sadržajima i opisa popraćenih vidnim sadržajima
- sposobnost razumijevanja i čitanja tekstova s razglednica, pisama, obavijesti u svakodnevnim situacijama
- glasno čitanje tekstova prethodno obrađenih struktura i rječnika
- svladavanje rečenične intonacije
- samostalno čitanje fonetskih simbola u rječniku

PISANJE

- pisanje riječi po zvučnom modelu - slovkanih slova abecede
- uočavanje razlika između grafije i izgovora te razlike pravopisa između hrvatskoga i engleskog jezika
- pisanje diktata
- sposobnost pisanja prema uzorku
- pisanje čestitki, poruka na razglednicama, kraćih pisama, osobnih podataka na obrascima
- sposobnost pisanja o sebi i drugima, opisa mjestu življenja i rada, školovanja
- samostalno odgovaranje na zadana pitanja i rješavanje zadataka nakon pročitanoga teksta
- nadopunjavanje tekstova riječima koje nedostaju
- sposobnost povezivanja dijelova predloženoga teksta i pismeno odgovaranje na pitanja
- povezivanje izmiješanih rečenica, dijaloga i kraćih tekstova u smislenu cjelinu
- samostalno pisanje kraćih opisa u sklopu prethodno obrađenih sadržaja
- ispunjavanje obrasca s osobnim podacima
- pisanje po diktatu nakon prethodno obrađenih sadržaja
- samostalno snalaženje u pisanju ispita znanja nakon uvježbanih sadržaja
- samostalna i zajednička izradba tematskih postera
- samostalno pisanje vođenih sastavaka
- stvaralačko pisanje - pisanje vođenih sastavaka i pjesama s prethodnom pripremom, poticanje učenika na stvaralačko pisanje

INTERKULTURALNE KOMPETENCIJE

Ophođenje s kulturalnim razlikama:
senzibilizacija za uočavanje kulturoloških različitosti kroz odgojne i socijalizirajuće sadržaje kao osnova za razvijanje snošljivosti i empatije prema drugomu i drugačijemu (npr. imena, prezimena, blagdanski običaji, stanovanje, provođenje slobodnog vremena i praznika i sl.)

Kulturološkim i odgojnim sadržajima pristupa se kontrastivno. Odgovarajući sadržaji u hrvatskoj kulturi uspoređuju se s onima u kulturi zemalja engleskoga govornog područja te drugih kultura uopće.

STRATEGIJE UČENJA I SLUŽENJA ZNANJEM

Ovladavanje tehnikama preglednoga bilježenja, pisanje bilježaka i natuknica radi boljega pamćenja, korištenje vizualnih elemenata radi memoriranja jezičnih sadržaja (boje, crteži, podcrtavanje, zaokruživanje i sl.), poticanje učenika na korištenje strategija učenja primjerenih njihovu uzrastu: oluja ideja (*brainstorming*), mentalne mape (*mind maps*), vođenje vlastitoga rječnika, korištenje udžbeničkog i dvojezičnog rječnika za pronalaženje značenja i načina pisanja riječi, uočavanje i pronalaženje pravilnosti i analogija, korištenje novih medija u učenju stranoga jezika, razvijanje kognitivnih i metakognitivnih strategija učenja pri rješavanju zadataka (npr. predviđanje sadržaja teksta na osnovi naslova, korištenje konteksta radi lakšega razumijevanja, analiza, sažimanje i dr.), primjena tehnika zapamćivanja (npr. mnemotehnike, rime, anagrami, sinonimi, antonimi i dr.), predstavljanja rezultata pojedinačnoga i skupnog rada, npr. postera o nekoj od obrađenih tema, razvoj samostalnoga i suradničkog učenja, razvoj svijesti o vlastitom napretku i razvoj samovrjednovanja, samoprocjene (portfolio, *Europski jezični portfolio*) i međusobnoga vrjednovanja učenika.

8. RAZRED
osma godina učenja

CJELINE I TEME

1. **Čovjek u obiteljskom i društvenom krugu - problemi mladih, razgovaranje o neprihvatljivom ponašanju mladih, npr. na športskim priredbama, ulici, nasilje među školskom djecom, problemi vezani uz odnos među naraštajima, odabir zanimanja i traženje zaposlenja, važnost učenja stranih jezika**
   Ključne strukture i izričaji: *You should talk to your parents about the problem. I'm going to study at the university. I'll help you carry the bag. Quick-quickly.*

2. **Mladi i njihovi interesi - provođenje slobodnog vremena (mediji, glazba, čitanje, kućni ljubimci, šport) razgovaranje o izgledu i modi, o ljubavi i zaljubljivanju**
Ključne strukture i izričaji: *She has already seen that comedy. She was at the theatre yesterday. People leave their pets in the street, don't they? You must take care of your pet. She's as tall as her brother. Today's fashion is much nicer than… My/mine,etc. This book is mine. Sugar/ tea/coffee/money/information/advice/news.*

3. **Putovanja - planiranje putovanja, snalaženje u stranoj zemlji, izvještavanje o putovanju, pisanje kratkog pisma ili razglednice, Hrvatska kao turističko odredište**
Ključne strukture i izričaji: *It says in the brochure that… I'm leaving tomorrow. The train leaves at two o'clock. While I was sitting in the doubledecker a man with a bowler hat on got in. Where did you spend your winter holidays?- We went to Greece. Croatia has got the most beautiful coast in the world.*

4. **Svijet oko nas - razgovaranje o problemima u svijetu: glad, siromaštvo, rat, ekološki problemi, ugrožene vrste, razvoj tehnologije - računalo, internet, mobitel**
Ključne strukture i izričaji: *The natural habitats of many animals are destroyed by human activity. Many people die of starvation in Africa. In 10 years computers will be used in all schools. My parents always tell me not to leave the light on.*

5. **Zemlje engleskog govornog područja (Ujedinjeno Kraljevstvo Velike Britanije i Sjeverne Irske, Irska, SAD, Kanada, Australija) i Hrvatska - zemljopisna obilježja, događaji iz povijesti, kultura i civilizacija, obrazovanje**
Ključne strukture i izričaji: *London is the capital of England/the UK. He likes coffee but he doesn't like tea. Drinking tea is not so popular among young people in the UK. Columbus discovered America but it was named after Amerigo Vespucci.*

6. **Blagdani - opisivanje aktivnosti vezanih uz blagdane i usporedba običaja s našim običajima u Hrvatskoj**
Ključne strukture i izričaji: ponavljanje već usvojenih struktura i uvođenje novih struktura ovisno o prigodnim materijalima i pojedinom blagdanu.

IZBORNE TEME

U okviru 10% nastavnih sati tijekom godine obrađuju se po izboru nastavnika i/ili učenika priče ili pripremaju tematski panoi ili projekti kao na primjer o modi, AIDS-u, nasilju među djecom, »kada bih mogao zaželjeti 3 želje«... Sadržaji se obogaćuju novim slušnim i vidnim materijalima. Učenike treba poticati na čitanje izvornih tekstova na engleskom jeziku u skladu s razinom njihove jezične kompetencije.

ODGOJNO-OBRAZOVNA POSTIGNUĆA

ZNANJA

LEKSIČKA PODRUČJA

Čovjek u obiteljskom i društvenom krugu (obitelj, prijatelji, mladež i odrasli i njihovi problemi, problemi vezani uz posao, traženje zaposlenja), svakidašnjica (zdravlje, stanovanje, skrb o mladima, zaštita od zaraznih bolesti), slobodno vrijeme (mediji, glazba, čitanje, šport), putovanja (turizam, rad turističke agencije, planiranje putovanja, izvješća o putovanjima, turističko snalaženje u stranoj zemlji i s tim u vezi važnost engleskoga kao svjetskoga jezika), svijet u kojem živimo/problemi suvremenoga čovječanstva (siromaštvo, glad, ekološki problemi...), teme iz kulture i civilizacije zemalja engleskoga govornog područja i Hrvatske (npr. uključivanje Hrvatske u EU), blagdani.

Do kraja 8. razreda učenici bi trebali aktivno rabiti *1300* leksičkih jedinica, a na razini razumijevanja do *1400*. Planira se uvođenje *12 - 14* novih leksičkih jedinica po nastavnom satu uzimanja novoga gradiva. Leksičko se gradivo ciklički ponavlja i proširuje novim temama, posebice iz područja kulture i civilizacije. Treba povećati broj izvornih tekstova.

GRAMATIČKE STRUKTURE

Gramatika se uvodi i uvježbava i na komunikacijskim uzorcima, ciklički se ponavlja i utvrđuje, a metajezik se koristi u sklopu struktura propisanih programom. Gramatičke strukture uspoređuju se sa sličnima u hrvatskom jeziku.

Na kraju 8. razreda učenici bi trebali vladati sljedećim jezičnim strukturama:

Glagoli

- *present simple/present continuous/present perfect* - tvorba, oblici, uporaba i razlikovanje uporabe
- *past simple/continuous* - tvorba, oblici, uporaba
- *simple future/going to future/present simple/present continuous* za izricanje buduće radnje
- modalni glagoli: proširivanje znanja o uporabi i oblicima (*can/could, be able to, may/might, must/have to, ought to, shall/should, will/would*)
- *can* s glagolima percepcije
- pasiv osnovnih glagolskih vremena (*simple present /future/simple past*) tvorba, oblici, uporaba

Zamjenice

- osobne zamjenice (u nominativu i objektnom padežu)
- odnosne zamjenice (*who, which, that, whose, whom*)
- posvojne zamjenice u usporedbi s posvojnim pridjevima - oblik i razlike
- povratne zamjenice
- neodređene zamjenice

Imenice

- ponavljane tvorbe pravilne i nepravilne množine imenica i proširivanje znanja o brojivim i nebrojivim imenicama

Član

- proširivanje znanja o uporabi/ispuštanju članova ispred apstraktnih i gradivnih imenica i zemljopisnih pojmova

Pridjevi

- posvojni pridjevi i razlike u obliku i uporabi u odnosu na posvojne zamjenice
- stupnjevanje pridjeva (proširiti komparativom jednakosti: *as tall as*)
- razlikovanje pridjeva od priloga po uporabi, tvorbi i mjestu u rečenici

Prilozi

- prilozi načina - tvorba i uporaba
- prilozi mjesta, vremena, učestalosti i njihovo mjesto u rečenici
- odnosni prilog *where*

Brojevi

- ponavljanje glavnih i rednih brojeva, čitanje datuma, godina, športskih rezultata, pisanje i čitanje adresa, telefonskih brojeva i sl.

Rečenica

- *question tags* -tvorba i uporaba
- upravni i neupravni govor/pitanja s glagolom u glavnoj rečenici u *present tenses*
- neupravne molbe/zapovijedi
- redoslijed riječi u rečenici (SVO)
- subjektna i objektna pitanja

Na razini prepoznavanja

- kondicionalne rečenice - prvi i drugi tip
- vremenske rečenice

JEZIČNE FUNKCIJE

U sklopu obrađenih tema i jezičnih struktura: razgovaranje o problemima vezanim uz odnos među naraštajima, o važnosti znanja stranih jezika radi razvijanja snošljivosti i empatije prema drugim narodima i kulturama, o blagdanskim običajima, o elementima kulture i civilizacije, povijesti, znamenitim osobama i sl. zemalja engleskoga govornog područja i usporedba s Hrvatskom, o razlikama, prednostima i nedostatcima života na selu/u gradu, o načinu korištenja slobodnoga vremena, o svojim interesima i hobijima i ponašanju mladih u svezi s tim, o očekivanjima i planovima za budućnost, prepričavanje osobnih doživljaja i iskustava, raspravljanje o problemima vezanim uz izbor zanimanja i traženje zaposlenja, izvješće o putovanju, snalaženje u stranoj zemlji kao turist, izražavanje stavova o ekološkim problemima i ugroženim vrstama, izražavanje molba, zahtijeva, zahvala, želja, slaganja i neslaganja, obveza i dužnosti.

KULTURA I CIVILIZACIJA

Kulturološki, odgojni i socijalizirajući sadržaji integrirani su u predviđena tematska područja kao npr. pozdravljanje, uljudno ponašanje, oslovljavanje, čestitanje blagdana, neke aktivnosti vezane uz blagdane, imena vršnjaka u zemlji/zemljama engleskoga govornog područja, neka tipična prezimena, nazivi ulica i trgova, raspored dnevnih i tjednih aktivnosti, provođenje slobodnoga vremena i praznika, način stanovanja, kupovanje živežnih namirnica. Učenici se upoznaju s povijesti zemalja engleskoga govornog područja, velikim gradovima i njihovim zanimljivostima i kulturnim spomenicima, pojedinim dijelovima zemalja i običajima ljudi. Kroz tematske jedinice stječu znanja o značajnim osobama, osobama iz pop kulture, piscima i autorima koji dolaze iz zemalja engleskoga govornog područja, te o njihovim književnim djelima i likovima.

Književnost za djecu i mlade: I dalje se uvode autorske pjesme, od kojih neke mogu biti tekstovi pjesama popularne ili *rock* glazbe, iz mjuzikla ili sl. Obrađujemo i tradicionalne pjesme u sklopu tematskih sadržaja. Također uvodimo najmanje dvije kratke priče, jedna od kojih može biti autorska basna ili bajka, ili se umjesto nje čita igrokaz, kraća drama i sl. Bilo bi dobro da učenici pročitaju najmanje jednu dulju pripovijetku ili suvremeni roman za djecu i mlade.

VJEŠTINE I SPOSOBNOSTI

SLUŠANJE

- razumijevanje izričaja i riječi koji su bitni učenicima
- razumijevanje informacija u jednostavnim svakodnevnim materijalima, poput promidžbenih poruka, jelovnika, prospekata, voznog reda i sl.
- razumijevanje kraćih i jednostavnijih osobnih pisama
- razumijevanje i izvršavanje uputa i kraćih i jednostavnijih naredbi
- povezivanje vidnoga i slušnoga jezičnog sadržaja
- raspoznavanje i razumijevanje fonoloških, ritmičkih, naglasnih i intonacijskih osobina engleskoga jezika
- razumijevanje pažljivo artikuliranoga govora sa stankama za asimiliranje značenja
- razumijevanje izjavnih rečenica i pitanja, razumijevanje osnovne namjere sugovornika
- globalno i selektivno razumijevanje teksta poznate tematike
- uočavanje specifičnosti izgovora i intonacije izvornih govornika i uočavanje razlika u izgovoru glasova i glasovnih skupina engleskoga jezika u odnosu na materinski jezik
- razumijevanje slovkanih riječi (*spelling*)

GOVORENJE: GOVORNA INTERAKCIJA I PRODUKCIJA, IZGOVOR

- sposobnost prepoznavanja, razlikovanja, razumijevanja i ponavljanja fonoloških, ritmičkih, naglasnih i intonacijskih osobina engleskoga jezika
- sposobnost pravilne reprodukcije obrađenih jezičnih sadržaja
- *spelling* (izgovor slova abecede)
- sposobnost opisivanja osoba, predmeta i situacija
- sposobnost opisivanja slikovnoga predloška
- iznošenje rezultata skupnoga ili pojedinačnog rada na projektu u sklopu obrađenih tema
- sposobnost prepričavanja tekstova/slijeda događaja u sklopu obrađenih tema
- verbalno uzvraćanje na verbalne i neverbalne poticaje

u sklopu jednostavnijih jezičnih funkcija
- sposobnost postavljanja i odgovaranja na jednostavna pitanja u sklopu poznatih jezičnih struktura i tematskih sadržaja
- sudjelovanje u kraćim dijalozima u kojima učenici samostalno mijenjaju pojedine elemente
- sudjelovanje u dramatizacijama

ČITANJE
- pamćenje pismovne slike riječi i rečenica u sklopu obrađenih sadržaja
- uočavanje razlika između pisma i izgovora kod učestalih riječi
- sposobnost čitanja rečenica, dijaloga i tekstova u sklopu obrađenih sadržaja
- sposobnost prepoznavanja i razumijevanja poznatih imena, riječi i rečenica u kratkim pisanim uputama
- sposobnost razumijevanja i čitanja rečenica i tekstova o poznatim sadržajima
- sposobnost razumijevanja i čitanja poruka s razglednica i obavijesti u svakodnevnim situacijama
- svladavanje rečenične intonacije
- čitanje fonetskih simbola

PISANJE
- uočavanje razlika između pisanja i izgovora kod učestalih riječi te razlika između pravopisa hrvatskoga i engleskog jezika
- prepisivanje rečenica/kraćih tekstova koji su prethodno obrađeni
- pisanje čestitki za blagdane, poruka na razglednicama, osobnih podataka na obrascima
- nadopunjavanje teksta riječima koje nedostaju
- odgovaranje na pitanja i postavljanje pitanja
- pisanje vođenih i slobodnih sastavaka u sklopu prethodno usvojenih sadržaja
- pisanje riječi, rečenica i tekstova po diktatu
- pisanje ispita znanja u sklopu obrađenoga rječnika i struktura

INTERKULTURALNE KOMPETENCIJE

Ophođenje s kulturalnim razlikama:
veliku pozornost treba obratiti na stjecanje interkulturalnih kompetencija unutar civilizacijskih dosega kako bi se učenike potaknulo na uočavanje kulturoloških različitosti kroz odgojne i socijalizirajuće sadržaje kao osnove za razvijanje tolerancije i empatije prema drugim narodima i kulturama.

Učenike valja upoznavati s osnovnim pojmovima u svezi s interkulturalnim kompetencijama (npr. kulturni šok i razgovor o iskustvima u svezi s tim). Proširuju se znanja na kognitivnoj razini: znanja o kulturi kao načinu života u zajednici određenoga jezika, upoznaju se kulturna dostignuća poput književnih djela, likovnih, umjetničkih djela, te elementi društveno-kulturalnog konteksta.

Postupno se uvode interkulturalne kompetencije na razini vještina potrebnih za ponašanje u određenom društveno-kulturalnom kontekstu (*know-how/savoir faire*) dok se stvaranje nazora o vrijednostima i sl. (*being/savoir etre*) na ovom stupnju još ne očekuje.

STRATEGIJE UČENJA I SLUŽENJA ZNANJEM

Ovladavanje tehnikama preglednog bilježenja, pisanje bilježaka i natuknica radi boljeg pamćenja, korištenje ilustracija kao pomoćnoga sredstva za razumijevanje sadržaja teksta, vođenje vlastitoga rječnika/ususstavljivanje riječi po tematskim područjima, korištenje popisa riječi u udžbeniku i rječnika (dvojezičnih i jednojezičnih), samostalno zaključivanje, razvijanje kognitivnih i metakognitivnih strategija učenja pri rješavanju zadataka (npr. predviđanje sadržaja teksta na osnovi naslova, korištenje konteksta radi lakšega razumijevanja, analiza, sažimanje i dr.), primjena tehnika memoriranja (npr. mnemotehnike, rime, anagrami, sinonimi, antonimi i dr.), korištenje mogućnosti masovnih medija u funkciji učenja stranoga jezika, predstavljanja rezultata pojedinačnoga i skupnog rada na projektu, razvoj samostalnoga i suradničkog učenja, razvoj svijesti o vlastitom napretku i razvoj sposobnosti samovrjednovanja, samoprocjene (portfolio, *Europski jezični portfolio*) i međusobnoga vrjednovanja učenika.

Engleski kao drugi strani jezik

4. RAZRED
prva godina učenja

CJELINE I TEME

1. **Susreti i pozdravi - pozdravljanje, predstavljanje i oslovljavanje odraslih i vršnjaka, identificiranje osoba i predmeta**
   Ključne strukture i izričaji: *Hello! Hi! Good morning. Mr/Mrs/Miss/Ms White…Goodbye. How are you today?- Fine, thanks. Not well. Please… Sorry… Thank you… I'm… My name is… This is… What's her/his name? Who is this? - This is John. What is this? This is a book.*

2. **Ja i moja obitelj - usvajanje naziva i predstavljanje članova uže obitelji, opisivanje njihovih osobina, izricanje osjećaja**
   Ključne strukture i izričaji: *This is my mum/dad/sister/brother/family. She is kind. Sue is a girl. She has got a brother. I'm happy/tired/scared…*

3. **Moj dom i oko njega - opisivanje stana/kuće/sobe, izražavanje vlasništva, pripadanja, izricanje odnosa u prostoru uz pomoć prijedloga, opisivanje bližega okoliša (vrt, trgovina, ulica)**
   Ključne strukture i izričaji: *This is my room. It is small/tidy. John's room is… my, your, his, her room … in, on, under. There is/are. There is a park in my street.*

4. **U učionici – usvajanje razrednoga govora – naredbi, naziva za pribor, mjesta, postavljanje pitanja o stvarima u razredu**
   Ključne strukture i izričaji: *Sit down! Read! Write! Listen! Copy! Come here/to the board! … S/he is reading. Is s/he writing? - Yes, s/he is. Where is the book? Who is reading? What is s/he doing? Sandy's pencil*

5. **Moje tijelo – usvajanje naziva za dijelove ljudskoga tijela i njihovo opisivanje, brojevi od 1 do 20, razumijevanje uputa, savjeta**
   Ključne strukture i izričaji: *S/he 's got a big nose… Brush your teeth! Wash your hands! One mouth, two hands… ten fingers… How many boys are there…? An arm - arms, a foot - feet.*

6. **Ja i moji prijatelji – opisivanje osobe, izricanje dobi/pitanje za dob**
   Ključne strukture i izričaji: *How old are you? - I am 10. My best friend is 10 years old. S/he is clever/short S/he is nice/kind. I play basketball. S/he plays football*

7. **Moja odjeća – usvajanje naziva za odjeću i boje, opisivanje odjeće**
   Ključne strukture i izričaji: *What colour is…? What are you wearing today? I'm wearing a yellow dress/ blue jeans/a red T-shirt/a new sweatshirt/a long coat…*

8. **Dnevni obroci – usvajanje naziva za dnevne obroke, neke vrste hrane i pića, izražavanje sviđanja i nesviđanja**
   Ključne strukture i izričaji: *breakfast, lunch, dinner, supper; I have fish for dinner. I like apples/I don't like bananas. My favourite food/drink is…*

9. **Kućni ljubimci – usvajanje naziva za kućne ljubimce, domaće i neke divlje životinje (zoološki vrt), opisivanje životinja – usvajanje naziva za dijelove tijela životinja, opisivanje što životinje rade**
   Ključne strukture i izričaji: *My favourite animal is … It has got long ears. It can hop.*

10. **Slobodno vrijeme – imenovanje nekih športskih aktivnosti i pojedinih športova**
    Ključne strukture i izričaji: *I play football. I like basketball. My friend likes…I can swim/ski…*

11. **Svijet oko nas – imenovanje i opis nekih dijelova prirodnoga okoliša: cvijeće, voće, povrće**
    Ključne strukture i izričaji: *What is this? This is a flower. What colour is it? It's red.*

12. **Blagdani – opisivanje aktivnosti vezanih uz blagdane i uspoređivanje običaja hrvatskoga naroda i naroda zemalja engleskoga govornog područja**
    Ključne strukture i izričaji: *Thanksgiving Day/Dani kruha; Happy Halloween! Trick or treat! Merry Christmas! carols, Christmas pudding, crackers, Happy New Year! Happy Easter!*

IZBORNE TEME

U okviru 10% nastavnih sati tijekom godine obrađuju se po izboru nastavnika i/ili učenika prikladna djela dječje književnosti i kulturnocivilizacijske teme te pripremaju recitacije, pjesmice i brojalice. Sadržaji se obogaćuju novim slušnim i vidnim materijalima.

ODGOJNO-OBRAZOVNA POSTIGNUĆA

ZNANJA

LEKSIČKA PODRUČJA

Pozdravi, predstavljanje, komunikacijski obrasci pri susretu, uljudno ponašanje, oslovljavanje, prijatelji i članovi uže obitelji, igračke i školski pribor, prirodni okoliš (voće, povrće, cvijeće), brojevi od 1 do 20, osnovne boje, aktivnosti u razredu (najčešće upute i naredbe, radnje na nastavnom satu), neki dijelovi odjeće i obuće, izricanje kronološkoga vremena, obroci i hrana, prostorije u kući i stanu, okoliš i njegov opis (vrt, trgovina, ulica), neki športovi i športske aktivnosti.

Do kraja 1. godine učenja u 4. razredu osnovne škole učenici bi trebali aktivno rabiti oko *120* leksičkih jedinica i razumjeti oko *200* leksičkih jedinica.

Ne bi trebalo uvoditi više od *6* do 7 novih leksičkih jedinica po nastavnom satu obradbe novoga gradiva. Leksičko gradivo ciklički se proširuje i ponavlja.

GRAMATIČKE STRUKTURE

Gramatičke se strukture ne tumače eksplicitno, već ih učenici usvajaju u predloženim jezičnim strukturama odnosno u situacijama.

Na kraju 4. razreda učenici bi trebali vladati sljedećim jezičnim strukturama:

Glagoli

- prezent glagola *to be* i *to have/have got* i nekih učestalih glagola vezanih uz tematska područja u jednini
- *there is / there are*
- imperativ
- *present continuous* (izjavni, upitni i niječni oblik)
- radnje koje se ponavljaju (*present simple: I play / he plays, I like / don't like*)
- razumijevanje i izražavanje molbe i zapovijedi imperativom
- glagol *can* za izražavanje sposobnosti

Imenice:

- jednina imenica (*a boy, a girl…*)
- množina imenica (*boys, girls…*)
- posvojni genitiv (*Saxon genitive: Jack's room*)

Zamjenice
- osobne zamjenice: *I, you, he, she, it, we, they*
- pokazne zamjenice *this / that*

Pridjevi
- posvojni pridjevi: *my, your, his, her*
- opisni pridjev kao dio predikata: *This is a big ball.*

Prilozi
- neki prilozi i priložne oznake vremena (*today, every day, often …*)

Upitne riječi
- upitne riječi: *what, who, where, how*

Prijedlozi
- neki prijedlozi: *in, on, under, up, down ...*

Brojevi
- glavni brojevi od 1 do 20

Rečenice
- jednostavne izjavne rečenice koje opisuju radnju koja se upravo događa (*present continuous*; kratki odgovori na pitanja: *Yes, s/he is.*)

Na razini prepoznavanja
- prezent glagola *to be* i *have got* i nekih učestalih glagola vezanih uz tematska područja u množini
- *present simple* (izjavne rečenice, niječne rečenice u svim licima)
- nepravilna množina nekih imenica: *foot - feet; tooth - teeth*
- globalna uporaba neodređenog i određenog člana
- upitne rečenice s *how many, whose, where*
- nepravilna množina nekih imenica: *foot - feet, tooth - teeth*

JEZIČNE FUNKCIJE

U sklopu obrađenih tema i jezičnih struktura: pozdravljanje i oslovljavanje na neformalnoj i formalnoj razini, predstavljanje sebe i drugih, izražavanje raspoloženja, vlasništva, dobi, količine, molbe, zahvale i naredbe, izricanje ukusa, stava prema nečemu i radnji, imenovanje predmeta i osoba, čestitanje blagdana, rođendana i sl.

KULTURA I CIVILIZACIJA

Kulturološki sadržaji uklopljeni su u predviđena tematska područja vezana i za socijalizirajuće i odgojne aktivnosti kao na primjer pozdravljanje, uljudno ponašanje, oslovljavanje, čestitanje blagdana i rođendana, školsko okružje, stanovanje, odijevanje, imena vršnjaka u zemljama engleskoga govornog područja, neka prezimena, neki nazivi gradova.

Dječja književnost: Obraditi nekoliko izvornih dječjih pučkih pjesmica s pokretima ili brojalica od kojih neke mogu biti pjevane. Obraditi jednu do dvije kratke i jednostavne autorske pjesme (*poetry*) koje učenici mogu naučiti čitati na nastavi, te nacrtati nešto u svezi njima. Na satu se preporuča obraditi ili pročitati jednu do dvije izvorne slikovnice. Neka to budu likovno kvalitetne slikovnice privlačnog dizajna i s malo teksta, odnosno tekstom koji se ponavlja, a najmanje jedna neka sadrži priču.

VJEŠTINE I SPOSOBNOSTI

SLUŠANJE

- reagiranje na naputke i naredbe na engleskom jeziku
- povezivanje vidnoga (slikovnoga) i zvučnoga jezičnog sadržaja.
- razumijevanje jednostavnih izjavnih rečenica i pitanja.
- navikavanje na izgovor i intonaciju izvornih govornika (zvučni sadržaji)
- razumijevanje kratkih slovkanih riječi (slovo po slovo abecede-*spelling*)

GOVORENJE: GOVORNA INTERAKCIJA I PRODUKCIJA, IZGOVOR

- razumijevanje i ponavljanje fonoloških, ritmičkih, naglasnih i intonacijskih osobina engleskoga jezika prema zvučnom uzorku.
- pravilno reproduciranje govorenih ili snimljenih zvučnih uzoraka izdvojenih riječi, rečenica, brojalica, pjesmica, uključujući i *jazz chants* i *rap*
- najosnovnije opisivanje slikovnoga predloška
- povezivanje elemenata priče pomoću slikovnice, aplikacije/slikovnih kartica
- slovkanje - *spelling* (izgovor slova abecede)
- verbalno uzvraćanje na verbalne i neverbalne poticaje u sklopu najosnovnijih jezičnih uloga
- postavljanje jednostavnih pitanja i odgovaranje na njih u sklopu poznatih jezičnih struktura i tematskih sadržaja
- sudjelovanje u kraćim dijalozima i dramatizacijama

ČITANJE

- pamćenje pismovne slike riječi i izdvojenih rečenica na razini prethodno usvojenih usmenih uzoraka, glasno čitanje u skupini ili pojedinačno
- na razini prepoznavanja: znakovi fonetske transkripcije (u svim školama/udžbenicima treba koristiti općeprihvaćene međunarodne simbole fonetske transkripcije)

PISANJE

- prepisivanje kraćih rečenica prema predlošku
- nadopunjavanje kratkoga teksta ponuđenim riječima
- pisanje riječi i kratkih rečenica
- pisanje čestitki prema pisanom predlošku
- uočavanje osnovnih razlika između pisanja i izgovora kod učestalih riječi teksta riječima prema vidnome ili zvučnome predlošku

INTERKULTURALNE KOMPETENCIJE

Ophođenje s kulturalnim razlikama: senzibilizacija za uočavanje kulturoloških različitosti kroz odgojne i socijalizirajuće sadržaje radi razvijanja snošljivosti i empatije prema drugomu i drugačijemu (npr. imena, prezimena, blagdanski običaji, stanovanje, provođenje slobodnog vremena i praznika i sl.).

Kulturološkim i odgojnim sadržajima pristupa se

kontrastivno. Odgovarajući sadržaji u hrvatskoj kulturi uspoređuju se sa onima u kulturi zemalja engleskoga govornog područja te drugih kultura uopće.

STRATEGIJE UČENJA I SLUŽENJA ZNANJEM

Ovladavanje tehnikama preglednoga bilježenja, korištenje vizualnih elemenata radi pamćenja jezičnih sadržaja (npr. vlastiti slikovni rječnik), korištenje ilustracija kao pomoćnoga sredstva za razumijevanje sadržaja teksta, korištenje konteksta kao pomoći pri razumijevanju značenja nepoznatih riječi, uočavanje načela abecednoga strukturiranja popisa riječi u udžbeniku, korištenje popisa riječi npr. u udžbeniku, upoznavanje načina strukturiranja slikovnih rječnika, korištenje slikovnih rječnika kao pomoćnoga sredstva za traženje značenja riječi i načina pisanja određene riječi, uviđanje mogućnosti masovnih medija pri učenju stranoga jezika.

5. RAZRED
druga godina učenja

CJELINE I TEME

1. **Ja, moja obitelj i prijatelji - predstavljanje i opisivanje sebe, članova uže i šire obitelji i prijatelja - njihovih tjelesnih i karakternih osobina; usvajanje naziva za zanimanja**
   Ključne strukture i izričaji: *My name is… I am 10. I am from… I've got a small/big family. I live with my mother, my father… My dad/mum is a teacher/ an architect/a sailor/a secretary/a doctor/a nurse/a vet/a postman. What would you like to be? I've got many friends. I've got/He's got/She's got a pet. I'm/He's crazy about…/good at… He/She is/isn't tall/plump/naughty. I've got/He's got blond hair and blue eyes. To be/ have got.*

2. **Dom i oko njega - opisivanje doma (kuće/stana), njegove unutrašnjosti (sobe/pokućstva) i prostora izvan i oko njega (vrta, ulice, prometa)**
   Ključne strukture i izričaji: *My/Her/His house/flat is small/big. There is/are - There is a hall, a living room… There is a bed/a desk in his/David's room. There are a lot of drawings on the wall. My street is/isn't very long. On, in, under, in front of, behind.*

3. **Nastavni predmeti u školi - imenovanje nastavnih predmeta u 5. razredu osnovne škole, raspored sati, dani u tjednu, izražavanje sviđanja i nesviđanja, izricanje naredbi, engleska abeceda, slovkanje riječi**
   Ključne strukture i izričaji: *What is your favourite subject? When do you have English/maths…? On Mondays… Can you spell your name? Be good/bad at / be best in. I like/don't like… My sister is playing in the kindergarten now. Have you finshed the exercise?*

4. **Slobodno vrijeme - imenovanje izvanškolskih aktivnosti, športova, hobija**
   Ključne strukture i izričaji: *How do you spend your free time? What do you usually do in the afternoon/evening/at five? I like swimming. I play badminton.I go skating in winter.*

5. **Izražavanje vremena - sati, dijelovi dana, godišnja doba, mjeseci u godini, izricanje vremena, ponavljanje glavnih brojeva od 1 do 100 (parni i neparni brojevi), redni brojevi, čitanje osnovnih računskih operacija i telefonskih brojeva**
   Ključne strukture i izričaji: *What's the time? - It's 5 o'clock/half past 4/a quarter to/past 3. In the afternoon/morning/ evening. On Sunday/ in July/summer/at midnight/noon/2 o'clock. What is your best friend's telephone number? What is twenty plus sixty-six?*

6. **Svijet u kojem živimo - opisivanje svojega mjesta / grada / države / domovine i usporedba sa zemljama engleskoga govornog područja - atmosferske prilike, običaji, kultura, ponavljanje i proširivanje rječnika vezanoga uz biljke i životinje - opisivanje i usporedba; opisivanje svakodnevne/uobičajene radnje**
   Ključne strukture i izričaji: *I go to school every day. The capital of Croatia is Zagreb. Trafalgar Square is the most famous square in London. A squirrel is smaller than a rabbit. A shark is more dangerous than a dolphin. The longest river in the world is the Nile. The most famous sight in New York is the Statue of Liberty. A story - stories, a box - boxes.*

7. **Hrana i zdravlje - ponavljanje i proširivanje naziva za voće, povrće i hranu u pojedinim dnevnim obrocima, razgovor o zdravoj prehrani, usporedba hrane i prehrambenih navika naše i zemalja engleskoga govornog područja, razgovor o zdravlju i zdravom načinu života, kretanje i bavljenje športom/tjelesnom aktivnošću, kod liječnika - najčešće tegobe**
   Ključne strukture i izričaji: *breakfast, brunch, lunch, dinner, supper. I'd like some… Would you like any…? I wouldn't like any… Don't get on buses and trams. Walk, walk and walk. Jump three times! Roll your shoulders! I've got a sore throat/headache/a temperature/a runny nose. I cough/sneeze a lot. Stomach, neck, arms, a foot - feet, a tooth - teeth, a sheep - sheep, a child - children.*

8. **Blagdani - usporedba običaja vezanih uz proslavu Božića i Uskrsa u nas i u zemljama engleskoga govornog područja; upoznavanje učenika s proslavom Valentinova, pisanje prigodnih poruka za Valentinovo, Halloween i kako se slavi**
   Ključne strukture i izričaji: ponavljanje već usvojenih struktura. Uvođenje novih struktura ovisno o prigodnim materijalima i pojedinom blagdanu.

IZBORNE TEME

U sklopu 10% nastavnih sati tijekom godine obrađuju se teme po izboru nastavnika i/ili učenika, prigodne priče, pjesmice, recitacije, kulturno-civilizacijske teme ili pripremaju tematski panoi ili projekti.

ODGOJNO-OBRAZOVNA POSTIGNUĆA

ZNANJA

LEKSIČKA PODRUČJA

Članovi uže i šire obitelji, tjelesne i karakterne osobine ljudi, nastavni predmeti u 5. razredu osnovne škole, izražavanje sviđanja i nesviđanja, glavni brojevi od 1 do 100 (parni i neparni brojevi), redni brojevi od 1 do 100, čitanje osnovnih računskih operacija (zbrajanje i oduzimanje), čitanje nadnevka i godine, čitanje telefonskih brojeva, usvajanje engleske abecede i slovkanje (spelling), slobodno vrijeme (izvanškolske aktivnosti, športovi, hobiji, glazbala), imenovanje i opisivanje odjeće koju nosimo u određenim prilikama i godišnjem dobu, ponavljanje naziva za boje, opisivanje doma (kuće/stana), njegove unutrašnjosti (sobe/namještaj) i onoga što ga okružuje (vrt/ulica /promet), snalaženje u prostoru/na ulici (odnosi u prostoru), utvrđivanje i proširivanje izražavanja vremena (godišnja doba/mjeseci u godini/dani u tjednu/dijelovi dana/sat), ponavljanje i proširivanje naziva za biljke i životinje, opisivanje svojega mjesta/grada, ponavljanje i proširivanje naziva za voće, povrće i hranu u pojedinim dnevnim obrocima, zdrava prehrana, uspoređivanje običaja vezanih uz proslavu Božića i Uskrsa u nas i u zemljama engleskoga govornog područja, upoznavanje učenika s proslavom Valentinova i *Halloween*-a.

Do kraja 2. godine učenja u 5. razredu osnovne škole učenici bi trebali aktivno rabiti oko *200* leksičkih jedinica i razumjeti oko *300* leksičkih jedinica.

Ne bi trebalo uvoditi više od 7 do *9* novih leksičkih jedinica po nastavnom satu obradbe novoga gradiva. Leksičko se gradivo ciklički proširuje i ponavlja.

GRAMATIČKE STRUKTURE

Postupno se uvode osnove metajezika i jednostavna gramatička pravila. Gramatika se obrađuje u kontekstu, kroz primjere, a učenici je i dalje uglavnom usvajaju globalno u sklopu predloženih jezičnih struktura.

Na kraju 5. razreda učenici bi trebali vladati sljedećim jezičnim strukturama:

Glagoli

- prezent glagola *to be* i *to have/have got* u svim licima
- izricanje radnje koja se ponavlja (*present simple* učestalih glagola potvrdni, upitni i niječni oblik, kratki odgovori na pitanja)
- izricanje radnje koja se događa u trenutku govorenja (*present continuous* učestalih glagola - potvrdni, upitni i niječni oblik, kratki odgovori na pitanja)
- izražavanje zapovjedi i molbi imperativom
- izražavanje sposobnosti/nesposobnosti uporabom glagola *can*

Zamjenice

- osobne zamjenice
- postavljanje pitanja uporabom upitnih zamjenica (*who, whose, what, when, which, why, how, how many*) i odgovaranje na pitanja izricanjem razloga (*Why…? - Because…*)
- uporaba zamjenice *there* uz glagol *to be* (*there is/are*)
- uporaba pokazne zamjenice *this/these* i *that/those*

Imenice

- razlikovanje i uporaba jednine i množine imenica i nekih primjera nepravilne množine imenica (*wolf, mouse, sheep, fish, child*) i neke osobitosti u pisanju (*a story - stories, a box - boxes*)
- izražavanje pripadanja uz pomoć posvojnoga genitiva (*Saxon genitive*)

Član

- neodređeni član *a / an*

Pridjevi

- izražavanje pripadanja posvojnim pridjevima (*my, your, his, her, our, their*)
- stupnjevanje jednosložnih i višesložnih pridjeva i nepravilno stupnjevanje pridjeva *good* i *bad*

Prilozi

- prilozi mjesta, vremena i učestalosti (*here, there, today, now, usually, always, sometimes*)

Prijedlozi

- pravilna uporaba prijedloga za mjesto (*on, in, into, under, behind, in front of, at, to, between*)

Brojevi

- glavni brojevi od 1 do 100
- redni brojevi od 1 do 100

Na razini prepoznavanja

- *would* za izricanje želja i planova u budućnosti
- izražavanje ishoda neke radnje (*present perfect simple*)
- globalna uporaba određenog člana *the*

JEZIČNE FUNKCIJE

U sklopu obrađenih tema i jezičnih struktura: predstavljanje sebe, članova uže i šire obitelji i prijatelja, opisivanje tjelesnih i karakternih osobina, imenovanje zanimanja, imenovanje školskih predmeta u 5. razredu osnovne škole, izražavanje sviđanja i nesviđanja te stava prema nečemu, opisivanje načina provođenja slobodnog vremena, imenovanje i opisivanje odjeće, opisivanje svojega doma i onoga što ga okružuje, snalaženje u prostoru, izražavanje pripadnosti, izražavanje količine, izražavanje vremena,

postavljanje pitanja, odgovaranje na pitanja, izražavanje zahtjeva, naredbe i molbe, imenovanje i opisivanje biljaka i životinja, čestitanje blagdana i rođendana i sl.

KULTURA I CIVILIZACIJA

Kulturološki, odgojni i socijalizirajući sadržaji uvršteni su u predviđena tematska područja kao npr. pozdravljanje, uljudno ponašanje, oslovljavanje, čestitanje blagdana i rođendana, neke aktivnosti vezane uz blagdane, imena vršnjaka u zemlji/zemljama jezika cilja, tipična prezimena, neka jela i prehrambene navike, odijevanje, prometna sredstva i ponašanje u prometu, športske aktivnosti i igre, neke osnovne obavijesti o zemlji/zemljama čiji se jezik uči (npr. naziv zemlje i glavni grad, naziv neke regije/rijeke/planine i sl.).

Dječja književnost: Na nastavi obraditi nekoliko tradicionalnih pučkih pjesmica i nekoliko kratkih autorskih pjesmica, uvoditi zagonetke, brzalice, rap i jazz chants. Obraditi jednu slikovnicu u kojoj slika i tekst ravnopravno sudjeluju u predstavljanju priče. Obraditi još najmanje jednu tradicionalnu priču ili bajku.

VJEŠTINE I SPOSOBNOSTI

SLUŠANJE

- reagiranje na naputke i naredbe na engleskom jeziku
- povezivanje vidnog (slikovnog) i slušnoga (jezičnog) sadržaja
- razumijevanje jednostavnih izjavnih rečenica i pitanja; razumijevanje osnovne namjere sugovornika
- globalno i selektivno razumijevanje kratkoga teksta poznate tematike
- uočavanje specifičnosti izgovora i intonacije izvornih govornika i uočavanje razlika u izgovoru glasova i glasovnih skupina engleskog jezika u odnosu na materinski jezik
- razumijevanje slovkanih riječi (*spelling*)

GOVORENJE: GOVORNA INTERAKCIJA I PRODUKCIJA, IZGOVOR

- sposobnost prepoznavanja, razlikovanja, razumijevanja i ponavljanja fonoloških, ritmičkih, naglasnih i intonacijskih osobina engleskog jezika prema zvučnom uzorku
- sposobnost pravilne proizvedbe govorenih i snimljenih zvučnih uzoraka izdvojenih riječi, rečenica, brojalica i pjesmica vezanih uz predložene jezične sadržaje i situacije
- *spelling* (slovo po slovo)
- oponašanje i izgovaranje specifičnih glasova engleskoga jezika
- reproduciranje kratkih rečenica s odgovarajućom rečeničnom intonacijom
- reproduciranje govorenih ili snimljenih zvučnih uzoraka
- verbalno reagiranje na verbalne i neverbalne poticaje u sklopu osnovnih jezičnih funkcija
- sposobnost postavljanja jednostavnih pitanja i odgovaranja na njih u sklopu poznatih jezičnih struktura i tematskih sadržaja
- reproduciranje kratkih dijaloga u kojima učenici samostalno mijenjaju pojedine elemente
- samostalno vođenje kratkih dijaloga u sklopu poznatih situacija
- sudjelovanje u kraćim dramatizacijama
- sposobnost korištenja jednostavnih rečenica za opisivanje osoba, predmeta i situacija
- povezivanje elemenata priče s pomoću slikovnih kartica i sposobnost opisivanja slikovnoga predloška
- sudjelovanje u kraćim dramatizacijama/dijalozima uz predložene jezične sadržaje
- iznošenje rezultata skupnoga ili pojedinačnoga rada npr. postera na neku od obrađenih tema

ČITANJE

- uočavanje razlika između pisma i izgovora učestalih riječi
- sposobnost čitanja rečenica, dijaloga i kraćeg teksta nakon slušanja zvučnih uzoraka
- sposobnost prepoznavanja i razumijevanja poznatih imena, riječi i jednostavnih rečenica u jednostavnim pisanim uputama
- sposobnost razumijevanja i čitanja jednostavnih tekstova o poznatim sadržajima i opisa popraćenih vidnim sadržajima
- sposobnost razumijevanja i čitanja jednostavnih poruka s razglednica i jednostavnih obavijesti u svakodnevnim prigodama
- postupno svladavanje rečenične intonacije

PISANJE

- uočavanje razlika između pisma i izgovora kod učestalih riječi te razlika između pravopisa hrvatskog i engleskog jezika
- pisanje rečenica/kratkih tekstova na osnovi obrađene tematike i rječnika
- sposobnost pisanja jednostavnih rečenica, čestitki za blagdane, kratkih poruka na razglednicama, osobnih podataka na obrascima
- sposobnost pisanja kratkih, jednostavnih tekstova o sebi i izmišljenim osobama, mjestu gdje žive i onomu što rade
- popunjavanje teksta riječima koje nedostaju prema uzorku i pisanje kraćih rečenica
- pismeno odgovaranje na jednostavna pitanja
- povezivanje pomiješanih dijelova kratkog teksta u smislenu cjelinu
- pisanje kratkih vođenih opisa u sklopu prethodno usvojenih sadržaja

INTERKULTURALNE KOMPETENCIJE

Ophođenje s kulturalnim razlikama unutar civilizacijskih dosega:
senzibilizacija za uočavanje kulturoloških različitosti kroz odgojne i socijalizirajuće sadržaje radi razvijanja snošljivosti i empatije prema drugome i drugačijem (npr. imena, prezimena, blagdanski običaji, stanovanje, provođenje

slobodnog vremena i praznika i sl.)

Kulturološkim i odgojnim sadržajima pristupa se kontrastivno. Odgovarajući sadržaji u hrvatskoj kulturi uspoređuju se sa onima u kulturi zemalja engleskoga govornog područja te drugih kultura uopće.

STRATEGIJE UČENJA I SLUŽENJA ZNANJEM

Ovladavanje tehnikama preglednog bilježenja, korištenje vizualnih elemenata radi pamćenja jezičnih sadržaja (boje, crteži, podcrtavanje, zaokruživanje i sl.), korištenje ilustracija kao pomoćnoga sredstva za razumijevanje sadržaja teksta, vođenje vlastitog rječnika, ususatvljivanje riječi po tematskim područjima, korištenje popisa riječi u udžbeniku te dvojezičnih, a postupno i jednojezičnih rječnika, uočavanje i pronalaženje pravilnosti i analogija, korištenje mogućnosti masovnih medija u funkciji učenja stranog jezika, korištenje računala, elektroničke pošte i interneta u učenju stranoga jezika, predstavljanje rezultata pojedinačnoga i skupnoga rada npr. postera o nekoj od obrađenih tema, razvoj samostalnog i suradničkoga učenja, razvoj svijesti o vlastitom napretku i razvoj sposobnosti samovrjednovanja, samoprocjene (portfolio, *Europski jezični portfolio*) i međusobnog vrjednovanja učenika, samostalno zaključivanje.

6. RAZRED
treća godina učenja

CJELINE I TEME

1. **Ja, moja obitelj i prijatelji - razgovaranje o sebi, obitelji, prijateljima, njihovim osobinama, izgledu; opis mjesta u kojem živimo, regije, jezika kojim govorimo, opis svojega doma, ulice, trgovina, kina, kazališta, muzeja, športskih objekata i sl., izricanje svakodnevne radnje i obveze**

   Ključne strukture i izričaji: *to be, have got. There is / there are. He is drinking his tea. I always/sometimes /never go to bed at 10 p.m. I usually wear my jeans but today I'm wearing a dress. This is my room, not hers. Must / have to: We must do our homework. He has to work hard.*

2. **Zdrav život i okoliš - proširivanje rječnika o zdravoj hrani, tijelu, raspravljanje o zdravoj hrani i zdravome životu, ekologiji i zaštiti okoliša**

   Ključne strukture i izričaji: *We must protect the environment/stop pollution/recycle paper, glass and plastic bottles. I'm going to cook lunch tomorrow. She is going to visit her friends. In 50 years we will have no water. tomorrow, next year. Can I go out? No, you can't. Can we surf the Internet now? - No, you can't. I like playing football.*

3. **Zanimanja - imenovanje zanimanja, vrste poslova, opis prostora u kojem se posao obavlja**

   Ključne strukture i izričaji: *good/better/the best, bad/worse/the worst, much/many-more-the most. He is a postman. - He works at the post office/ He delivers letters. My mum is a nurse. She works in a hospital.*

4. **Hrana - kupovanje namirnica u trgovini /na tržnici, imenovanje i razlikovanje namirnica, izricanje količine i cijene, izražavanje ukusa, glavni brojevi od 1 do 1000**

   Ključne strukture i izričaji: *some, any, much, many. Have you got any/some milk? Yes, we have some. Are there any flowers? No, there aren't any. Yes, there are some. How much money/sugar/tea? How many apples/cars/ people…?*

5. **Zemlje engleskoga govornog područja - Ujedinjeno Kraljevstvo Velike Britanije i Sjeverne Irske, Irska, SAD, Kanada, Australija, Novi Zeland - upoznavanje kulture i civilizacije te znamenitih osoba**

   Ključne strukture i izričaji: *He was a famous doctor. She played tennis last weekend. We went home after school yesterday, but she didn't. When did they arrive in London? On July 15, on Monday, at school, in May, at five o'clock, in the afternoon.*

6. **Slobodno vrijeme - usvajanje riječi i izraza vezanih uz medije, šport, praznike i putovanja, pomoć u kući, prepričavanje doživljaja i iskustava**

   Ključne strukture i izričaji: *Have you finished your work? I've done my homework. Must / have to: They must do their homework. Then they can play on the computer or read comics. Where were you last summer? - I was in Italy. I visited Rome and Venice. Next summer I am going to visit the USA.*

7. **Blagdani - upoznavanje nekih blagdanskih običaja, pjesama, jela, igara i plesova naroda engleskoga govornog područja**

   Ključne strukture i izričaji: ponavljanje već usvojenih struktura. Uvođenje novih struktura ovisno o prigodnim materijalima i pojedinom blagdanu.

IZBORNE TEME

U okviru 10% nastavnih sati tijekom godine pripremaju se teme po nastavnikovu izboru i/ili prema zanimanju učenika, obrađuju se prigodni sadržaji, izrađuju projekti, tematski panoi, posteri i slično. Sadržaji se obogaćuju novim slušnim i vidnim materijalima.

ODGOJNO-OBRAZOVNA POSTIGNUĆA

ZNANJA

LEKSIČKA PODRUČJA

Razgovaranje o sebi, svojoj obitelji, prijateljima; karakterne osobine i izgled osoba; opis svojega grada ili mjesta, predstavljanje svojega kraja i jezika kojim govorimo, opisivanje svojega doma; proširivanje rječnika o zdravoj hrani, zdravom tijelu, zagađenju i zaštiti okoliša; opisivanje svakodnevnih obveza u kući, školi, komunikacija s drugim osobama iz neposredne okoline (u trgovini, pošti i sl.); glavni i redni brojevi od 1 do 1000; vokabular vezan uz medije, šport, putovanja, prepričavanje svojih iskustava; proširivanje izražavanja i opisivanja kronološkoga i atmosferskog vremena; ponavljanje i proširivanje vokabulara o odjeći; upoznavanje kulture i civilizacije zemalja engleskoga govornog područja, znamenitih osoba i usporedba s Hrvatskom i znamenitim osobama iz Hrvatske; otkrivanje nekih novih osobina proslava blagdana u zemljama engleskoga govornog područja, običaji, pjesme, tipična blagdanska jela i sl.

Na kraju 6. razreda osnovne škole učenici bi trebali usvojiti i samostalno rabiti oko *320* leksičkih jedinica, a na razini razumijevanja do *440*. Predviđa se aktivno usvajanje od 7 do *9* novih leksičkih jedinica po satu novoga gradiva. Leksičke jedinice treba neprestano ponavljati i ciklički proširivati prema tematskim sadržajima i zanimanju učenika.

GRAMATIČKE STRUKTURE

Gramatičke strukture učenici usvajaju u predloženim jezičnim strukturama.

Na kraju 6. razreda učenici bi trebali vladati sljedećim jezičnim strukturama:

Glagoli

- glagoli *to be* i *to have/have got*
- *there is / are*
- *present simple* (potvrdni, upitni i niječni oblik)
- *present continuous* (potvrdni, upitni i niječni oblik)
- *present simple* u odnosu na *present continuous*
- planirana buduća radnja uz pomoć *going to future* (potvrdni, upitni i niječni oblik)
- *would* za izricanje želja i planova u budućnosti
- traženje dopuštenja uz pomoć glagola *can* (upitni i niječni oblik, kratki odgovori na pitanja)
- izricanje obveze uz pomoć *must / have to*
- izricanje prošle radnje uz pomoć *simple past* pravilnih i nekih nepravilnih glagola

Zamjenice

- posvojne zamjenice (*mine, yours...*)
- ponavljanje pokaznih zamjenica *this/these, that/those*

Imenice

- tvorba množine imenica
- brojive i nebrojive imenice
- neodređena količina uz pomoć *some, any, much, many*
- razlika između *How much?* i *How many?*

Član

- neodređeni član *a / an* i određeni član the

Pridjevi

- stupnjevanje pridjeva (jednosložni, višesložni i nepravilni pridjevi *good, bad, many, much*)

Prilozi

- prilozi učestalosti i njihovo mjesto u rečenici
- prilozi i priložne oznake vremena

Prijedlozi

- prijedlozi za mjesto i vrijeme

Brojevi

- glavni i redni brojevi od 1 do 1000

Na razini prepoznavanja

- *present perfect simple* za izricanje ishoda radnje
- *simple future* za predviđanje budućih radnji
- *phrasal verbs*
- neke uporabe glagolske imenice (*gerund*): *I like swimming in the sea*

JEZIČNE FUNKCIJE

U sklopu predloženih tematskih područja i jezičnih struktura:

pričanje o sebi i drugima, opisivanje predmeta, osoba i situacija, postavljanje pitanja, snalaženje u prostoru i vremenu, uljudno ponašanje, izricanje sklonosti i potreba, izražavanje stava, prepričavanje prošlih događaja, izricanje radnji koje se upravo događaju, izricanje radnji koje se ponavljaju, traženje i davanje informacija, izricanje budućih radnji, izricanje radnji koje su upravo završile, uspoređivanje predmeta i osoba, čestitanje blagdana, rođendana i sl., pisanje čestitki, poruka i pisama.

KULTURA I CIVILIZACIJA

Kulturološki, odgojni i socijalizirajući sadržaji su uvršteni u predviđena tematska područja kao npr. pozdravljanje, uljudno ponašanje, oslovljavanje, čestitanja, razni podatci o blagdanskim i drugim običajima, pjesme, igre, plesovi, dnevne obveze vršnjaka, raspored sati, slobodno vrijeme, odijevanje, način stanovanja, informacije o zemljama, glavnim gradovima, nekim poznatim spomenicima, umjetninama, muzejima, galerijama, izletištima, nacionalnim parkovima, poznatim povijesnim osobama iz područja književnosti, likovne, glazbene kulture te ostalim običajima vezanim uz svakodnevni život.

Dječja književnost: na nastavi obraditi nekoliko tradicionalnih pučkih pjesmica i nekoliko kratkih autorskih pjesmica, uvoditi zagonetke, brzalice, *rap, jazz chants* i proverbijalne izraze. Obraditi najmanje jednu slikovnicu s nepoznatom pričom i jednu kratku priču, basnu, narodnu priču ili sl. koju pojedini učenici nakon obradbe mogu samostalno pročitati.

VJEŠTINE I SPOSOBNOSTI

SLUŠANJE

- prepoznavanje, razlikovanje i razumijevanje fonoloških, ritmičkih, naglasnih i intonacijskih osobina engleskoga jezika

- razumijevanje pažljivo artikuliranoga govora
- razumijevanje i izvršavanja uputa i naredbi
- povezivanje vidnoga i slušnoga jezičnog sadržaja
- razumijevanje izjavnih, niječnih i upitnih rečenica, razumijevanje osnovne namjere sugovornika
- globalno i selektivno razumijevanje teksta poznate tematike
- uočavanje specifičnosti izgovora i intonacije izvornih govornika i uočavanje razlika u izgovoru glasova i glasovnih skupina engleskoga jezika u odnosu na materinski jezik
- razumijevanje slovkanih riječi (*spelling*)

GOVORENJE: GOVORNA INTERAKCIJA I PRODUKCIJA, IZGOVOR

- oponašanje i izgovaranje specifičnih glasova engleskoga jezika
- reproduciranje rečenične intonacije
- reproduciranje zvučnih modela
- *spelling* (izgovor slova abecede)
- pravilna reprodukcija govorenih ili snimljenih zvučnih modela
- verbalno reagiranje na verbalne i neverbalne poticaje u sklopu jezičnih funkcija
- sposobnost pamćenja i reproduciranja sadržaja obrađene cjeline
- sposobnost opisivanja osoba, predmeta, situacija
- sposobnost opisivanja slikovnoga predloška
- povezivanje elemenata priče, dijaloga, razgovora u smislenu cjelinu
- iznošenje ishoda skupnoga ili pojedinačnog rada (postera, teksta, i sl.)
- sposobnost prepričavanja slijeda događaja uz likovne poticaje
- sposobnost odgovaranja i postavljanja pitanja u sklopu poznatih jezičnih struktura i tematskih sadržaja
- reproduciranje dijaloga u kojim učenici samostalno mijenjaju pojedine dijelove
- sudjelovanje u kraćim dramatizacijama/dijalozima uz predložene jezične sadržaje

ČITANJE

- sposobnost čitanja tekstova i dijaloga nakon slušanja uzorka
- sposobnost razumijevanja i čitanja tekstova o poznatim sadržajima i opisa popraćenih vizualnim sadržajima
- sposobnost razumijevanja i čitanja tekstova s razglednica, kraćih pisama, obavijesti u svakodnevnim situacijama
- glasno čitanje tekstova prethodno obrađenih struktura i rječnika
- svladavanje rečenične intonacije
- samostalno čitanje fonetskih simbola u rječniku
- samostalno odgovaranje na zadana pitanja i rješavanje zadataka nakon pročitanoga teksta

PISANJE

- pisanje diktata nakon obradbe sadržaja
- uočavanje razlika između pisma i izgovora te razlika između pravopisa hrvatskoga i engleskog jezika
- pisanje riječi po zvučnom modelu - slovkanih slova abecede
- pisanje čestitki, poruka na razglednicama, kratkih pisama, osobnih podataka na obrascima
- sposobnost pisanja o sebi, drugima, mjestu življenja i rada, te o školovanju
- popunjavanja tekstova riječima koje nedostaju
- sposobnost povezivanja dijelova predloženoga teksta i odgovaranje na pitanja
- povezivanje izmiješanih rečenica, dijaloga, kraćih tekstova u smislenu cjelinu
- samostalno pisanje kraćih opisa u sklopu prethodno obrađenih sadržaja
- ispunjavanje obrasca s osobnim podacima
- samostalno pisanje ispita znanja na temelju uvježbanih sadržaja
- samostalno i zajedničko osmišljanje tekstova i grafičkih rješenja za razredni pano

INTERKULTURALNE KOMPETENCIJE

Ophođenje s kulturnim razlikama unutar civilizacijskih dosega:
razvijanje osjećaja za uočavanje kulturoloških različitosti kroz odgojne i socijalizirajuće sadržaje radi razvijanja snošljivosti i empatije prema drugomu i drugačijemu (npr. imena, prezimena, blagdanski običaji, stanovanje, provođenje slobodnog vremena), otklanjanje predrasuda i stereotipa, nenasilno rješavanje sukoba i sl.

STRATEGIJE UČENJA I SLUŽENJA ZNANJEM

Ovladavanje tehnikama preglednoga bilježenja, pisanje bilježaka i natuknica radi boljeg pamćenja, korištenje vizualnih elemenata u svrhu memoriranja jezičnih sadržaja (boje, crteži, podcrtavanje, usklopivanje i sl.), vođenje vlastitoga rječnika, korištenje udžbeničkoga rječnika za pronalaženje značenja i načina pisanja riječi, uočavanje i pronalaženje pravilnosti i analogija, razvijanje kognitivnih i metakognitivnih strategija pri rješavanju zadataka (npr. predviđanje sadržaja teksta na osnovi naslova, korištenje konteksta radi lakšega razumijevanja, analiza, sažimanje i dr.), primjena tehnika zapamćivanja (npr. mnemotehnike, rime, anagrami, sinonimi, antonimi i dr.), korištenje novih medija u učenju stranoga jezika, predstavljanja rezultata pojedinačnoga i skupnog rada, npr. postera o nekoj od obrađenih tema, razvoj samostalnoga i suradničkog učenja, razvoj svijesti o vlastitom napretku i razvoj samovrjednovanja, samoprocjene (portfolio, *Europski jezični portfolio*) i međusobnoga vrjednovanja učenika.

7. RAZRED
četvrta godina učenja

CJELINE I TEME

1. **Obitelj i prijatelji - ponavljanje i proširivanje riječi i izraza za predstavljanje i opis obitelji i prijatelja, razgovaranje o problemima mladih u suvremenom svijetu, o sukobu naraštaja, problemima u razredu, školi, među prijateljima**
   Ključne strukture i izričaji: *My son never talks to me. My father flies to New York every Saturday but this Saturday he is leaving for Berlin. When I was a teenager I had a car accident. I didn't get hurt. I had to call my friend yesterday to pick me up at my home because my leg hurt badly. Who opened the door? What happened three days ago? She is more beautiful than her friend. This is the best film I have ever seen.*

2. **Zdrav život i okoliš - ponavljanje i proširivanje rječnika na temu zdravoga života, razgovor o zaštiti okoliša, ugroženim biljnim i životinjskim vrstama u Hrvatskoj i svijetu; prijedlozi kako pomoći ugroženim vrstama**
   Ključne strukture i izričaji: *Endangered species live all over the world. The wolf and the brown bear live in the forests of Croatia. What can we do to protect them?*

3. **Slobodno vrijeme i kako ga provodimo - ponavljanje i proširivanje rječnika vezanog uz slobodno vrijeme, razgovaranje o televizijskom programu, odlasku u kino, vrstama filmova, slušanju glazbe, vrstama glazbe, športovima, čitanju knjiga i književnosti**
   Ključne strukture i izričaji: *Can/could/be able to: I can see the waves crashing on the beach. We'll be able to talk to people from other planets. I could sing but I couldn't play a musical instrument. Girl's room, girls' room, children's room. My favourite film/movie is…/I saw it last week… I often listen to classical music. I have never seen such a good movie.*

4. **Doživljaji i mašta - pričanje o vlastitim doživljajima i pustolovinama i o likovima iz mašte, čitanje i/ili slušanje ulomaka iz priča ili romana za djecu i mladež**
   Ključne strukture i izričaji: *Tourists will stay in hotels on the moon. Some people won't like the moon. We are going to travel by rocket in the future. It was raining heavily the whole day yesterday. Milly was watching television when she heard a loud crash. While I was cooking, my friend was watching TV.*

5. **Zemlje engleskoga govornog područja - obradba tema vezanih uz kulturu i civilizaciju zemalja engleskoga govornog područja, usporedba s Hrvatskom**
   Ključne strukture i izričaji: *Since /for - I have known him for 3 years. I have known him since 2001. Already/yet. She has already finished her homework. I haven't finished yet. Have you visited Australia? - No, but we flew to New York last spring. The USA, the Sava, the Adriatic Sea. Anybody, something, nowhere. There's something in your hair. Have you seen anybody in the building?*

6. **Blagdani - obilježavanje blagdana Božića i Uskrsa - rad na prigodnim tekstovima i pjesmama, uspoređivanje običaja vezanih uz blagdane**
   Ključne strukture i izričaji: ponavljanje već usvojenih struktura. Uvođenje novih struktura ovisno o prigodnim materijalima i pojedinom blagdanu.

IZBORNE TEME

U okviru 10% nastavnih sati tijekom godine pripremaju se teme po nastavnikovu izboru i/ili prema zanimanju učenika, obrađuju se prigodni sadržaji, izrađuju projekti, tematski panoi, posteri i slično, kao na primjer o ekološkoj problematici, modi i slično.

ODGOJNO-OBRAZOVNA POSTIGNUĆA

ZNANJA

LEKSIČKA PODRUČJA

Predstavljanje sebe, predstavljanje i opisivanje prijatelja i članova uže i šire obitelji, problemi mladih u suvremenom svijetu i problemi sukoba generacija, zdrav način života, ekološke teme o ugroženosti biljnih i životinjskih vrsta i zagađenju okoliša i kako pomoći, razgovor o stanovanju, zanimanjima i poslovima, o slobodnom vremenu - odlasku u kino (vrste filmova), slušanju glazbe (vrste glazbe), športu i književnosti, prepričavanje vlastitih doživljaja, upoznavanje zemalja engleskoga govornog područja, znamenitosti, način života, školovanje, običaji i usporedba s Hrvatskom, blagdani i proslave.

Do kraja 4. godine učenja u 7. razredu osnovne škole učenici bi trebali aktivno rabiti oko *460* leksičkih jedinica a razumjeti oko *600* leksičkih jedinica. Ne bi trebalo uvoditi više od *8* do *10* novih leksičkih jedinica po nastavnom satu obradbe novoga gradiva. Leksičko se gradivo ciklički proširuje i ponavlja.

GRAMATIČKE STRUKTURE

Gramatičke se strukture tumače eksplicitno, najčešće induktivno.

Na kraju 7. razreda učenici bi trebali vladati sljedećim jezičnim strukturama:

Glagoli

- *present continuous* - upitni, niječni i potvrdni oblik
- *present simple* - upitni, niječni i potvrdni oblik

- *past simple* pravilnih i nepravilnih glagola
- trajanje radnje u prošlosti - *past continuous* (potvrdni, upitni i niječni oblik)
- razlikovanje upotrebe *past simple* i *past continuous* - izricanje trajanja jedne ili više istodobnih radnji u prošlosti i trajanja jedne radnje prekinute drugom radnjom
- buduća radnja i predviđanje sa *simple future*
- planovi u budućnosti - *going to future*
- radnja u *present perfectu* (potvrdni, niječni i upitni oblik)
- uporaba modalnog glagola *have to + infinitive* za izricanje obveze u sadašnjosti i prošlosti
- uporaba modalnoga glagola *can/ be able to* za izricanje sposobnosti u sadašnjosti, budućnosti i prošlosti
- *phrasal verbs*

Zamjenice

- pravilna uporaba osobnih zamjenica (u nominativu i akuzativu)
- odnosne zamjenice (*who,which, that i whose*)

Imenice

- razlikovanje i uporaba jednine i množine imenica - pravilne i nepravilne
- proširivanje znanja o brojivim i nebrojivim imenicama
- posvojni genitiv u jednini i množini

Član

- neodređeni član *a/an*
- uporaba člana uz gradivne imenice, vlastita imena i zemljopisne pojmove

Pridjevi

- proširivanje komparacije pridjeva novim primjerima

Brojevi

- ponavljanje glavnih i rednih brojeva od 1 do 1000

Rečenice

- subjektna i objektna pitanja s *who* i *what*

Na razini prepoznavanja

- neodređene zamjenice - *anybody, something, nowhere*, itd.
- povratne zamjenice
- glagolske imenice
- odnosne rečenice

JEZIČNE FUNKCIJE

U sklopu obrađenih tema i jezičnih struktura: predstavljanje sebe, članova uže i šire obitelji i prijatelja, izražavanje srodnosti/pripadanja, izražavanje problema mladog naraštaja, izražavanje problema odnosa prema roditeljima, izražavanje problema u odnosu među vršnjacima u razredu i u životu, gledišta i mišljenja, izražavanje zamisli o očuvanju okoliša, imenovanje i opisivanje aktivnosti u slobodno vrijeme, prepričavanje vlastitih doživljaja iz prošlosti, planovi i predviđanja za budućnost, davanje savjeta, čestitanje blagdana, rođendana, pisanje pisama prijateljima.

KULTURA I CIVILIZACIJA

Kulturološki, odgojni i socijalizirajući sadržaji integrirani su u predviđena tematska područja kao npr. pozdravljanje; uljudno ponašanje; oslovljavanje; čestitanje blagdana; neke aktivnosti vezane uz blagdane; imena vršnjaka u zemlji/zemljama engleskog govornog područja, neka tipična prezimena, nazivi ulica i trgova, raspored dnevnih i tjednih aktivnosti, provođenje slobodnog vremena i praznika, način stanovanja, kupovanje živežnih namirnica. Učenici se upoznaju s poviješću zemalja engleskog govornog područja, velikim gradovima i njihovim zanimljivostima i kulturnim spomenicima, pojedinim dijelovima zemalja i običajima ljudi. Kroz tematske jedinice susreću se s piscima i autorima iz zemalja engleskog govornog područja, te s njihovim književnim djelima i likovima.

Književnost za djecu i mlade: obraditi nekoliko autorskih pjesmica ili tradicionalnih pjesmica, uključujući zagonetke, brzalice, *rap, jazz chants* i proverbijalne izraze; pročitati najmanje dvije kratke priče od kojih jedna može biti strip. Obraditi jednu nepoznatu priču ili kratku priču, basnu, narodnu priču ili sl. koju pojedini učenici mogu samostalno pročitati.

VJEŠTINE I SPOSOBNOSTI

SLUŠANJE

- sposobnost prepoznavanja, razlikovanja i razumijevanja fonoloških, ritmičkih, naglasnih i intonacijskih osobina engleskoga jezika
- sposobnost razumijevanja pažljivo artikuliranoga govora
- sposobnost razumijevanja i izvršavanja jednostavnijih uputa i naredbi
- sposobnost povezivanja vidnoga i slušnoga jezičnog sadržaja
- razumijevanje izjavnih, niječnih i upitnih rečenica, razumijevanje osnovne namjere sugovornika
- globalno i selektivno razumijevanje kraćega teksta poznate tematike
- razumijevanje slovkanih riječi (*spelling*)

GOVORENJE: GOVORNA INTERAKCIJA I PRODUKCIJA, IZGOVOR

- oponašanje i izgovaranje specifičnih glasova engleskoga jezika
- sposobnost raspoznavanja i ponavljanja fonoloških, ritmičkih, naglasnih i intonacijskih osobina engleskoga jezika
- sposobnost pravilne reprodukcije govorenih ili snimljenih slušnih modela
- slovkanje (izgovor slova abecede)
- sposobnost pamćenja i reproduciranja sadržaja obrađene cjeline
- sposobnost opisivanja osoba, predmeta, situacija
- sposobnost opisivanja slikovnoga predloška
- povezivanje elemenata priče, dijaloga, razgovora u smislenu cjelinu

- iznošenje ishoda skupnoga ili pojedinačnog rada (postera, teksta i sl.)
- prepričavanje uz likovne poticaje, prepričavanje slijeda događaja
- prepričavanje pročitanoga i obrađenog teksta
- prepričavanje događaja iz osobnog iskustva
- verbalno reagiranje na verbalne i neverbalne poticaje u sklopu jezičnih funkcija
- sposobnost odgovaranja i postavljanja pitanja u sklopu poznatih jezičnih struktura i tematskih sadržaja
- reproduciranje razgovora u kojima učenici samostalno mijenjaju pojedine dijelove
- samostalno vođenje dijaloga o poznatijim situacijama
- sudjelovanje u kraćim dramatizacijama i igranju uloga

ČITANJE

- sposobnost razumijevanja i čitanja pisanih uputa
- sposobnost čitanja tekstova i dijaloga nakon slušanja uzorka
- sposobnost razumijevanja i čitanja tekstova o poznatim sadržajima i opisa popraćenih vidnim sadržajima u svakodnevnim prigodama
- tiho i glasno čitanje tekstova prethodno obrađenih struktura i rječnika
- svladavanje rečenične intonacije
- čitanje fonetskih simbola u rječniku

PISANJE

- uočavanje razlika između pisanja i izgovora te razlika između pravopisa hrvatskoga i engleskog jezika
- pisanje riječi po zvučnom modelu - slovkanih slova abecede
- pisanje kraćih diktata
- sposobnost pisanja prema uzorku
- pisanje čestitki, poruka na razglednicama, kraćih pisama, osobnih podataka na obrascima
- sposobnost pisanja o sebi i drugima, opisa mjesta življenja i rada, školovanja
- nadopunjavanje tekstova riječima koje nedostaju
- sposobnost povezivanja dijelova predloženoga teksta i pismeno odgovaranje na pitanja
- povezivanje izmiješanih rečenica, dijaloga i kraćih tekstova u smislenu cjelinu
- samostalno pisanje kraćih opisa u sklopu prethodno obrađenih sadržaja
- samostalno pisanje vođenih sastavaka
- ispunjavanje obrasca s osobnim podatcima
- samostalno pisanje ispita znanja na temelju uvježbanih sadržaja
- samostalna i zajednička izradba tematskih postera

INTERKULTURALNE KOMPETENCIJE

Ophođenje s kulturnim razlikama unutar civilizacijskih dosega:
razvijanje osjećaja za uočavanje kulturoloških različitosti kroz odgojne i socijalizirajuće sadržaje radi razvijanja snošljivosti i empatije prema drugome i drugačijem (npr. imena, prezimena, blagdanski običaji, stanovanje, provođenje slobodnog vremena i sl.)

STRATEGIJE UČENJA I SLUŽENJA ZNANJEM

Ovladavanje tehnikama preglednoga bilježenja, pisanje bilježaka i natuknica radi boljega pamćenja, korištenje vidnih elemenata u svrhu memoriranja jezičnih sadržaja (boje, crteži, podcrtavanje, uokvirivanje i sl.), vođenje vlastitoga rječnika, korištenje udžbeničkoga rječnika za pronalaženje značenja i načina pisanja riječi, korištenje dvojezičnoga rječnika za pronalaženje značenja i načina pisanja riječi, uočavanje i pronalaženje pravilnosti i analogija, poticanje učenika na korištenje strategija učenja primjerenih njihovu uzrastu: oluja ideja (*brainstorming*), mentalne mape (*mind maps)*, razvijanje kognitivnih i metakognitivnih strategija učenja pri rješavanju zadataka (npr. predviđanje sadržaja teksta na osnovi naslova, korištenje konteksta radi lakšega razumijevanja, analiza, sažimanje i dr.), primjena tehnika memoriranja (npr. mnemotehnike, rime, anagrami, sinonimi, antonimi i dr.), korištenje novih medija u učenju stranoga jezika uz pomoć učitelja, predstavljanje rezultata pojedinačnoga i skupnog rada npr. postera o nekoj od obrađenih tema, razvoj samostalnoga i suradničkog učenja, razvoj svijesti o vlastitom napretku i razvoj samovrjednovanja, samoprocjene (portfolio, *Europski jezični portfolio*) i međusobnoga vrjednovanja učenika.

8. RAZRED
peta godina učenja

CJELINE I TEME

1. **Čovjek u obiteljskom i društvenom krugu - problemi mladih, razgovaranje o neprihvatljivom ponašanju mladih, npr. na športskim priredbama, ulici, nasilje među školskom djecom, problemi vezani uz odnos među naraštajima, odabir zanimanja i traženje zaposlenja, važnost učenja stranih jezika**
   Ključne strukture i izričaji:*You should talk to your parents about the problem. I'm going to study at the university. I'll help you carry the bag.*

2. **Mladi i njihovi interesi - provođenje slobodnoga vremena, mediji, glazba, čitanje, šport, kućni ljubimci, razgovaranje o izgledu i modi, statusnim simbolima, ljubavi i zaljubljivanju**
   Ključne strukture i izričaji: *She has already seen that comedy. She was at the theatre yesterday. You must take care of your pet. Today's fashion is much nicer than… my/mine, etc. This book is mine.*

3. **Putovanja - planiranje putovanja, snalaženje u stranoj zemlji, izvještavanje o putovanju, pisanje kratkoga pisma ili razglednice, Hrvatska kao turističko odredište**
   Ključne strukture i izričaji: *While I was sitting in the doubledecker a man with a bowler hat on got in. Where did you spend your winter holidays? - We went to Greece…Croatia has got the most beautiful coast in the world.*

4. **Svijet oko nas - razgovaranje o problemima u svijetu: glad, siromaštvo, rat, ekološki problemi, ugrožene vrste, razvoj tehnologije - računalo, internet, mobitel**
   Ključne strukture i izričaji: *The natural habitats of many animals are destroyed by human activity. Many people die of starvation in Africa. My parents always tell me not to leave the light on.*

5. **Zemlje engleskoga govornog područja i Hrvatska - zemljopisna obilježja, povijesni događaji, kultura i civilizacija**
   Ključne strukture i izričaji: *He likes coffee but he doesn't like tea. Columbus discovered America but it was named after Amerigo Vespucci.*

6. **Blagdani - opisivanje aktivnosti vezanih uz blagdane i uspoređivanje blagdanskih običaja s našim običajima u Hrvatskoj**
   Ključne strukture i izričaji: ponavljanje već usvojenih struktura. Uvođenje novih struktura ovisno o prigodnim materijalima i pojedinom blagdanu.

IZBORNE TEME

U okviru 10% nastavnih sati tijekom godine pripremaju se teme po nastavnikovu izboru i/ili prema zanimanju učenika, obrađuju se prigodni sadržaji, izrađuju projekti, tematski panoi, posteri i slično kao na primjer o modi, AIDS-u, nasilju među djecom, »kada bih mogao zaželjeti 3 želje«... Sadržaji se obogaćuju novim slušnim i vidnim materijalima.

ODGOJNO-OBRAZOVNA POSTIGNUĆA

ZNANJA

LEKSIČKA PODRUČJA

Čovjek u obiteljskom i društvenom krugu (obitelj, prijatelji, mladež i odrasli i njihovi problemi, problemi vezani uz posao, traženje zaposlenja); svakidašnjica; (zdravlje, stanovanje, briga za mlade, kako se zaštititi od zaraznih bolesti) slobodno vrijeme (mediji, glazba, čitanje, šport); putovanja (turizam, rad turističke agencije, planiranje putovanja, izvješća o putovanjima, turističko snalaženje u stranoj zemlji i s tim u svezi s važnosti engleskoga jezika kao svjetskoga jezika); svijet u kojem živimo/ problemi suvremenoga čovječanstva (siromaštvo, glad, ekološki problemi); teme iz kulture i civilizacije zemalja engleskoga govornog područja i Hrvatske (npr. uključivanje Hrvatske u EU); blagdani.

Do kraja 8. razreda učenici bi trebali aktivno rabiti *700* leksičkih jedinica, a na razini razumijevanja do *900*. Planira se uvođenje *10 - 12* novih leksičkih jedinica po nastavnom satu uzimanja novoga gradiva. Leksičko se gradivo ciklički ponavlja i proširuje novim temama posebice iz područja kulture i civilizacije. Treba povećati broj izvornih tekstova.

GRAMATIČKE STRUKTURE

Na kraju 8. razreda učenici bi trebali vladati sljedećim jezičnim strukturama:

Glagoli

- *present simple /continuous* /perfect (tvorba, oblici, uporaba i razlikovanje uporabe)
- *past simple /continuous* (tvorba, oblici, uporaba)
- *simple future / going to future* za izricanje buduće radnje
- modalni glagoli: proširivanje znanja o uporabi i oblicima (*can / could, may /might, must /have to, shall / should, will / would*)
- *phrasal verbs*
- pasiv osnovnih glagolskih vremena (*simple present / past*) tvorba, oblici, uporaba

Zamjenice

- osobne zamjenice (u nominativu i akuzativu)
- odnosne zamjenice (*who, which, that, whose*)
- povratne zamjenice (*myself*)
- posvojni pridjevi i posvojne zamjenice i razlike u obliku i uporabi
- neodređene zamjenice - *anybody, something, nowhere*, itd.

Imenice

- jednina i množina imenica - pravilnih i nepravilnih
- proširivanje znanja o brojivim i nebrojivim imenicama
- glagolske imenice

Član

- neodređeni član *a/an*
- uporaba člana uz gradivne imenice, vlastita imena i zemljopisne pojmove

Pridjevi

- posvojni pridjevi i posvojne zamjenice i razlike u obliku i uporabi
- proširivanje znanja o stupnjevanju pridjeva
- razlikovanje pridjeve od priloga u uporabi, tvorbi i mjestu u rečenici

Prilozi

- prilozi načina (tvorba i uporaba)
- prilozi mjesta, vremena, učestalosti i njihovo mjesto u rečenici

Brojevi

- ponavljanje glavnih i rednih brojeva, čitanje datuma, godina, športskih rezultata, pisanje i čitanje adresa, telefonskih brojeva i sl.

Rečenice

- neupravne molbe/zapovijedi
- redoslijed riječi u rečenici (SVO)
- subjektna i objektna pitanja s *who* i *what*

Na razini prepoznavanja

- vremenske rečenice
- *question tags*
- upravni i neupravni govor s glagolom u glavnoj rečenici u *present tenses*

JEZIČNE FUNKCIJE

U sklopu obrađenih tema i struktura:
razgovaranje o problemima vezanim uz odnos među naraštajima; prepričavanje osobnih doživljaja i iskustava; raspravljanje o problemima vezanim uz izbor zanimanja i traženje zaposlenja; razgovaranje o važnosti znanja stranih jezika radi razvijanja snošljivosti i empatije prema drugim narodima i kulturama; razgovaranje o običajima povezanim uz blagdane, elementima kulture i civilizacije, povijesti, znamenitim osobama i sl. zemalja engleskoga govornog područja i usporedba s Hrvatskom; razgovaranje o razlikama, prednostima i nedostatcima života na selu i u gradu; izvješće o putovanju; snalaženje u stranoj zemlji kao turist; razgovaranje i izražavanje stavova o ekološkim problemima i ugroženim vrstama, o načinu korištenju slobodnoga vremena, o očekivanjima i planovima za budućnost, o svojim interesima i hobijima i ponašanju mladih u vezi s tim; izražavanje molba, zahtjeva, zahvala, želja, slaganja i neslaganja, obveza i dužnosti.

KULTURA I CIVILIZACIJA

Kulturološki, odgojni i socijalizirajući sadržaji integrirani su u predviđena tematska područja kao npr. pozdravljanje; pristojno ponašanje; oslovljavanje; čestitanje blagdana; običaji vezani uz blagdane; hrana i navike vezane uz hranu; tradicionalne pjesme u sklopu tematskih sadržaja; imena i prezimena u zemljama engleskoga govornog područja; važnija mjesta u gradovima, nazivi ulica, trgova; razlike u sadržajima vezanih uz školu: školskim predmetima; raspored dnevnih i tjednih aktivnosti; provođenje slobodnoga vremena i praznika; stanovanje; kupovanje živežnih namirnica; informacije o zemljama čiji se jezik uči (zemljopisna obilježja, događaji iz povijesti, povijesne i kulturne znamenitosti i sl.).

Književnost za djecu i mlade: I dalje se uvode autorske pjesme, od kojih neke mogu biti tekstovi pjesama popularne ili *rock* glazbe, iz mjuzikla ili sl. Također bi trebalo uvesti najmanje dvije kratke priče, autorske basne ili bajke i sl. One učenike koji su za to spremni treba poticati da pročitaju najmanje jednu nešto dulju pripovijetku, igrokaz ili kraću dramu.

VJEŠTINE I SPOSOBNOSTI

SLUŠANJE

- sposobnost razumijevanja izričaja i riječi koji su bitni učenicima
- sposobnost razumijevanja obavijesti u jednostavnim svakodnevnim materijalima, poput reklama, jelovnika, prospekata, voznog reda i sl.
- sposobnost razumijevanja kraćih i jednostavnijih osobnih pisama
- sposobnost razumijevanja i izvršavanja uputa i kraćih i jednostavnijih naredbi
- sposobnost povezivanja vidnoga i slušnoga jezičnog sadržaja
- sposobnost raspoznavanja i razumijevanja fonoloških, ritmičkih, naglasnih i intonacijskih osobina engleskoga jezika
- sposobnost razumijevanja pažljivo artikuliranoga govora sa stankama za zapamćivanje značenja
- razumijevanje izjavnih rečenica i pitanja, razumijevanje osnovne namjere sugovornika
- globalno i selektivno razumijevanje teksta poznate tematike
- uočavanje posebnosti izgovora i intonacije izvornih govornika i uočavanje razlika u izgovoru glasova i glasovnih skupina engleskoga jezika u odnosu na materinski jezik
- razumijevanje slovkanih riječi (*spelling*)

GOVORENJE: GOVORNA INTERAKCIJA I PRODUKCIJA, IZGOVOR

- sposobnost prepoznavanja, razlikovanja, razumijevanja i ponavljanja fonoloških, ritmičkih, naglasnih i intonacijskih značajki engleskoga jezika
- sposobnost pravilne reprodukcije obrađenih jezičnih sadržaja
- *spelling* (izgovor slova abecede)
- sposobnost opisivanja osoba, predmeta i situacija
- sposobnost opisivanja slikovnoga predloška
- iznošenje rezultata skupnoga ili pojedinačnog rada na projektu u sklopu obrađenih tema
- sposobnost prepričavanja tekstova/slijeda događaja u sklopu obrađenih tema
- verbalno reagiranje na verbalne i neverbalne poticaje u sklopu jednostavnijih jezičnih funkcija
- sposobnost postavljanja i odgovaranja na jednostavna pitanja u sklopu poznatih jezičnih struktura i tematskih sadržaja
- sudjelovanje u kraćim razgovorima u kojima učenici samostalno mijenjaju pojedine elemente
- sudjelovanje u kraćim dramatizacijama i igranje uloga

ČITANJE

- pamćenje pismovne slike riječi i rečenica u sklopu obrađenih sadržaja
- uočavanje razlika između pisma i izgovora kod učestalih riječi
- sposobnost čitanja rečenica, razgovora i tekstova u sklopu obrađenih sadržaja
- sposobnost prepoznavanja i razumijevanja poznatih imena, riječi i rečenica u kratkim pisanim uputama
- sposobnost razumijevanja i čitanja rečenica i tekstova o poznatim sadržajima
- sposobnost razumijevanja i čitanja poruka s razglednica i obavijesti u svakodnevnim situacijama
- svladavanje rečenične intonacije
- čitanje fonetskih simbola

PISANJE

- uočavanje razlika između pisma i izgovora kod učestalih riječi te razlika između pravopisa hrvatskoga i engleskog jezika
- prepisivanja rečenica / kraćih tekstova koji su prethodno obrađeni
- sposobnost pisanja čestitki za blagdane, poruka na razglednicama, osobnih podataka na obrascima
- nadopunjavanje teksta riječima koje nedostaju
- odgovaranje na pitanja i postavljanje pitanja
- pisanje vođenih i slobodnih sastavaka u sklopu usvojenih sadržaja
- pisanje riječi, rečenica i tekstova po diktatu
- pisanje ispita znanja u sklopu obrađenoga rječnika i struktura

INTERKULTURALNE KOMPETENCIJE

Veliku pozornost treba posvetiti usvajanju interkulturalnih kompetencija kako bi učenici razvili osjećaj za uočavanje kulturoloških različitosti unutar civilizacijskih dosega kroz odgojne i socijalizirajuće sadržaje radi razvijanja snošljivosti i empatije prema drugim narodima i kulturama.

Učenike valja upoznavati s osnovnim pojmovima u vezi s interkulturalnim kompetencijama (npr. kulturni šok i razgovor o iskustvima s tim u vezi). Proširuju se znanja na kognitivnoj razini: o kulturi kao načinu života u zajednici određenog jezika, upoznaju se kulturna dostignuća poput književnih djela, likovnih, umjetničkih djela, te društveno-kulturalni kontekst.

Postupno se uvode interkulturalne kompetencije na razini vještina potrebnih za ponašanje u ciljanom društveno-kulturalnom kontekstu (*know-how/savoir faire*).

STRATEGIJE UČENJA I SLUŽENJA ZNANJEM

Ovladavanje tehnikama preglednoga bilježenja, pisanje bilježaka i natuknica radi boljega pamćenja, ovladavanje nekim tehnikama učenja, korištenje ilustracija kao pomoćnoga sredstva za razumijevanje sadržaja teksta, vođenje vlastitoga rječnika/ususstavljivanje riječi po tematskim područjima, korištenje popisa riječi u udžbeniku i rječnika (dvojezičnih i jednojezičnih), razvijanje kognitivnih i metakognitivnih strategija učenja pri rješavanju zadataka, primjena tehnika zapamćivanja, samostalno zaključivanje, korištenje mogućnosti masovnih medija u funkciji učenja stranoga jezika, predstavljanje rezultata pojedinačnoga i skupnog rada na projektu, razvoj samostalnoga i suradničkog učenja, razvoj svijesti o vlastitom napretku i razvoj sposobnosti samovrjednovanja, samoprocjene (portfolio, *Europski jezični portfolio*) i međusobnoga vrjednovanja učenika.

NJEMAČKI JEZIK

UVOD

Njemački se jezik ne govori samo u Njemačkoj, Austriji i Švicarskoj, nego i u Luxemburgu, Liechtensteinu, dijelovima istočne Francuske, istočne Belgije i sjeverne Italije. Kao znatno zastupljen strani jezik uči se širom svijeta, a posebice u zemljama srednje i istočne Europe. Na taj način njemački jezik može poslužiti kao sredstvo komunikacije kako s mnogobrojnim izvornim govornicima tako i s velikim brojem ostalih govornika toga jezika. Građani Hrvatske dolaze u dodir s njemačkim jezikom u raznim područjima života na privatnom i profesionalnom planu, primjerice u turizmu, trgovini, bankarstvu, obrazovanju, kulturi, na putovanjima, putem masovnih medija i dr. Iz perspektive procesa europske integracije i ciljeva ujedinjene Europe, znanje njemačkoga jezika bitan je čimbenik u postizanju cilja višejezičnosti kao jednog od temelja očuvanja kulturne i jezične raznolikosti našega kontinenta.

Ne smije se smetnuti s uma da je pripadnost Hrvatske srednjoeuropskomu kulturnomu prostoru i višestoljetna povezanost Hrvatske i zemalja njemačkoga govornoga područja dovela i do kulturnih i jezičnih prožimanja. Upravo su zato u hrvatskom književnom jeziku i nekim hrvatskim narječjima prisutni utjecaji njemačkoga jezika. U nekim krajevima Hrvatske njemački jezik kao materinji jezik govore pripadnici njemačke i austrijske manjine. U okviru nastave njemačkoga kao stranog jezika učitelji će poticati učenike da sami pronađu veze zemalja njemačkoga govornoga područja s Hrvatskom kao i veze njemačkoga i hrvatskoga jezika.

Osnovna načela, odgojni i obrazovni ciljevi nastave njemačkoga jezika te opis razina obrazovnih postignuća prema *Zajedničkom europskom referentnom okviru za jezike: učenje, poučavanje, vrednovanje*[1] navedeni su u zajedničkom *Uvodu za strane jezike*[2] koji sadrži važne napomene za primjenu ovog nastavnog programa.

Njemački kao prvi strani jezik

1. RAZRED
prva godina učenja

CJELINE I TEME

1. **Susreti: pozdravi pri susretu i opraštanju na neformalnoj i formalnoj razini, upoznavanje, oslovljivanje, uljudno ophođenje**
   Ključne strukture i izričaji: *Hallo!/Guten Tag!/Guten Morgen! Auf Wiedersehen!/Tschüs! Guten Tag, Frau/Herr Barić/Müller! Wie geht's? - Danke, gut./Super./So, so. Wie bitte? Danke schön./Bitte schön.*

2. **Obitelj: predstavljanje sebe i uže obitelji**
   Ključne strukture i izričaji: *Wer bist du? Ich bin… Wie heißt du? Ich heiße… Wer ist das? Das ist… Wie heißt dein/deine…? Mein/meine… heißt… Das ist meine Familie. Das ist mein/meine Vater, Bruder, Mutter, Schwester. Wie heißt dein/deine…? Mein/meine … heißt…*

3. **Prijatelji: predstavljanje prijatelja, izricanje vlastite dobi i dobi prijatelja**
   Ključne strukture i izričaji: *Wer ist das? Das ist mein/meine Freund/Freundin. Wie heißt er/sie? - Er/sie heißt… Wie alt ist er/sie? Er/sie ist… (Jahre alt).*

4. **Igre i igračke: imenovanje i opis igračaka, predmeta i igara**
   Ključne strukture i izričaji: *Was ist das? Das ist ein/eine Puppe/Ball/Auto… Ist das dein/e…? - Ja/Nein. Der Ball ist schön, rot, klein. Was machst du? - Ich spiele Memory.*

5. **Škola: školski pribor i aktivnosti u školskom okruženju, razumijevanje i izvršavanje osnovnih uputa i naredbi, izricanje radnji**
   Ključne strukture i izričaji: *Was ist das? Das ist ein/eine Buch/Heft/Bleistift… Was machst du? Ich lerne/schreibe… Steht auf! Steh auf! Setzt euch! Setz dich! Nimm bitte dein Buch!*

6. **Prirodni okoliš: imenovanje i opis nekih dijelova prirodnog okoliša**
   Ključne strukture i izričaji: *Was ist das? Das ist eine Blume/ein Baum. Wie ist die Blume/der Baum? Sie/er ist schön/grün/groß/klein… Welche Farbe hat der Apfel? - Rot, gelb, grün.*

1 Usp. Zajednički europski referentni okvir za jezike: učenje, poučavanje, vrednovanje, *Vijeće Europe*, Školska knjiga, Zagreb, 2005.
2 Vidi str. 79.

7. **Kućni ljubimci: imenovanje i opis životinja**
   Ključne strukture i izričaji: *Hast du ein Haustier? Hast du einen Hund/eine Katze? Nein./Ja, ich habe eine Katze. Wie heißt deine Katze?*

8. **Godišnja doba: imenovanje godišnjih doba i izricanje osnovnih atmosferskih prilika**
   Ključne strukture i izričaji: *Es ist Sommer/Winter… Die Sonne scheint. Es regnet/schneit.*

9. **Rođendan i proslava rođendana: čestitanje, pjevanje prigodne pjesmice**
   Ključne strukture i izričaji: *Alles Gute zum Geburtstag! Hier bitte, dein Geschenk. Danke.*

10. **Blagdani, običaji i tradicija**
    Ključne strukture i izričaji: *Fasching, Nikolaus, Ostern, Frohe Weihnachten und ein glückliches Neues Jahr!* - ovisno o odabranim blagdanima, običajima i načinu održavanja tradicije.

IZBORNE TEME

U okviru 10% nastavnih sati tijekom godine pripremaju se teme po izboru nastavnika i/ili prema interesima učenika, priče, prigodne recitacije, pjesmice i dr. Izrađuju se tematski panoi i posteri, pripremaju priredbe i sl. Sadržaji se obogaćuju slušnim i vidnim materijalima.

ODGOJNO-OBRAZOVNA POSTIGNUĆA

ZNANJA

LEKSIČKA PODRUČJA

Pozdravi, predstavljanje, komunikacijski obrasci pri susretu, uljudno ophođenje, oslovljivanje, prijatelji i članovi uže obitelji, predmeti (igračke i školski pribor), neki dijelovi prirodnoga okoliša (cvijeće i voće), neke životinje (kućni ljubimci), glavni brojevi od 0 do 10, osnovne boje, aktivnosti u razredu (najčešće upute i naredbe, radnje na nastavnom satu), godišnja doba i neke osnovne atmosferske prilike.

Do kraja prve godine učenja u 1. razredu osnovne škole učenici bi trebali razumjeti oko *130* leksičkih jedinica, a od toga aktivno rabiti oko *80* leksičkih jedinica. Pri obradbi novoga leksičkoga gradiva ne bi trebalo uvoditi više od otprilike *4* do *5* novih leksičkih jedinica po nastavnom satu.

GRAMATIČKE STRUKTURE

Gramatičke se strukture ne tumače eksplicitno, nego ih učenici pamte, usvajaju i koriste globalno u strukturama koje su povezane sa situacijom. Na kraju 1. razreda učenici bi trebali raspolagati sljedećim jezičnim strukturama:

Glagoli
- *haben* i *sein* u jednini prezenta
- učestali glagoli vezani uz tematska područja u jednini prezenta

Imenice
- jednina nekih imenica s neodređenim članom u nominativu i akuzativu
- množina nekih imenica

Član
- neodređeni i određeni član (vidi imenice)

Zamjenice
- osobne zamjenice: *ich, du, er, sie, es*
- posvojne zamjenice: *mein/meine*, *dein/deine* ispred imenice
- pokazna zamjenica *das*
- upitne zamjenice: *wer, was*

Pridjevi
- opisni pridjevi kao dio predikata

Brojevi
- glavni brojevi od 0 do 10

Prilozi
- neki prilozi: *heute*, *morgen*...
- upitni prilozi: *wie*...

Negacija
- *nein*

Rečenice
- jednostavne izjavne rečenice prema modelu:
  - subjekt + predikat: *Ich male.*
  - subjekt + predikat + objekt: *Ich habe einen Bruder.*
  - subjekt + predikat + pridjev u službi predikata: *Die Rose ist rot.*
- jednostavne upitne rečenice s upitnom riječju: *Wer ist das? Wie heißt du?*

Na razini prepoznavanja
- glagoli *sein* i *haben* te neki najučestaliji glagoli u množini prezenta
- zapovjedni oblik glagola (2. lice jednine i množine imperativa)
- jednina imenica s određenim članom u nominativu i akuzativu
- osobne zamjenice: *wir, ihr*
- neki prilozi: *hier, dort, rechts, links*...
- neki prijedlozi: *in, auf, unter*...
- negacija *nicht*
- upitne rečenice s upitnim prilozima *wieviel*, *wie viele*
- inverzne upitne rečenice

JEZIČNE FUNKCIJE

U okviru obrađenih tema i jezičnih struktura: pozdravljanje, oslovljivanje, predstavljanje sebe i drugih, postavljanje pitanja, odgovaranje na pitanja, izražavanje raspoloženja, svojine, dobi, količine, imenovanje i opis predmeta, osoba i pojava, izricanje radnji, izražavanje molbe, zahvale, zahtjeva i naredbe, čestitanje blagdana, rođendana i sl.

KULTURA I CIVILIZACIJA

Kulturološki, odgojni i socijalizirajući sadržaji uvršteni su u predviđena tematska područja i jezične funkcije kao npr. pozdravljanje, uljudno ophođenje, oslovljivanje, čestitanje blagdana i rođendana. Upoznaju se imena i prezimena

vršnjaka u zemlji/zemljama njemačkoga govornoga područja.

Dječja književnost: izvorne dječje pučke pjesmice za govorenje i pjevanje, autorske pjesme, barem jedna likovno kvalitetna izvorna slikovnica.

VJEŠTINE I SPOSOBNOSTI

SLUŠANJE

- reagiranje na naputke i naredbe na stranom jeziku
- povezivanje vidnog i slušnoga sadržaja
- razumijevanje vrlo kratkih jednostavnih izjavnih rečenica i pitanja
- navikavanje na izgovor i intonaciju izvornih govornika (zvučni tekstovi)
- uočavanje razlika u izgovoru glasova i glasovnih skupina njemačkoga jezika u odnosu na materinski jezik

GOVORENJE: GOVORNA INTERAKCIJA I PRODUKCIJA, IZGOVOR

- verbalno reagiranje na verbalne i neverbalne (gestualne, likovne i zvukovne) poticaje
- postavljanje jednostavnih pitanja u okviru poznatih jezičnih struktura i tematskih sadržaja te odgovaranje na takva pitanja
- reproduciranje vrlo kratkih dijaloga uz izmjenu pojedinih elemenata
- sudjelovanje u kratkim dramatizacijama prema zadanomu predlošku
- reproduciranje jednostavnih brojalica, pjesmica za govor i pjevanje
- korištenje više rečenica u nizu (2-3) za predstavljanje sebe, opis osoba i stvari (sa ili bez slikovnoga predloška)
- povezivanje elemenata priče s pomoću slikovnica ili aplikacija/slikovnih kartica
- oponašanje i izgovaranje specifičnih glasova njemačkoga jezika u riječima
- reproduciranje kratkih rečenica s odgovarajućom rečeničnom intonacijom
- slovkanje

ČITANJE

- prepoznavanje i razumijevanje jednostavnih riječi i rečenica na razini poznatog i prethodno usmeno obrađenoga predloška
- pamćenje grafijske slike riječi i izdvojenih rečenica na razini prethodno usvojenih usmenih uzoraka
- glasno čitanje riječi i vrlo kratkih rečenica koje su prethodno usmeno uvježbane

PISANJE

- preslikavanje jednostavnih riječi i kraćih rečenica prema grafijskom i likovnomu predlošku, uz dodavanje jednostavnih riječi ili povezivanje s ilustracijama
- slaganje riječi iz predloženoga niza slova
- uočavanje osnovnih razlika između grafije i izgovora kod učestalih riječi

INTERKULTURALNE KOMPETENCIJE

U povezanosti sa sadržajima iz područja kulture i civilizacije, kod učenika treba poticati razvoj primjerenog ophođenja u interkulturalnim situacijama: senzibilizacija za uočavanje kulturoloških sličnosti i različitosti kao osnova za razvijanje otvorenosti, tolerancije i empatije prema drugom i drugačijemu (npr. imena, prezimena, blagdanski običaji i sl.).

U pristupu nastavnim temama, kulturološkim, odgojnim i socijalizirajućim sadržajima vodi se računa o komparativnom pristupu, tj. o usporedbi odgovarajućih sadržaja u hrvatskoj kulturi i kulturi zemalja njemačkoga govornoga područja.

STRATEGIJE UČENJA I SLUŽENJA ZNANJEM

Učenici bi tijekom prve godine učenja u 1. razredu trebali naučiti:

služiti se vizualnim elementima radi zapamćivanja jezičnih sadržaja (npr. izradba vlastitoga slikovnoga rječnika (crtežom) i/ili nizova slikovnih prikaza pojmova u okviru neke određene teme) i kao pomoći pri razumijevanju, koristiti se najjednostavnijim tehnikama za tvorbu pretpostavki (npr. predvidjeti sadržaj na osnovi slike), pamtiti leksik u kontekstu, samostalno zaključivati na osnovi većega broja primjera, služiti se znanjem materinskoga jezika, uočiti korake koji vode do određenoga cilja, učiti u suradnji s drugima, koristiti se medijima (televizija, internet, tisak) i edukacijskim programima primjereno dobi i jezičnoj razini učenika.

2. RAZRED
druga godina učenja

CJELINE I TEME

1. **Susreti i upoznavanje: pozdravi pri susretu i opraštanju u komunikaciji s vršnjacima i odraslima, predstavljanje**

   Ključne strukture i izričaji: *Hallo!/GutenTag!/Guten Morgen!/Guten Abend! Gute Nacht!/Auf Wiedersehen!/Tschüs! Wie heißt du? - Ich heiße… Wer bist du? - Ich bin… Wie alt bist du? - Ich bin 8 Jahre alt. Wo wohnst du? - Ich wohne in Karlovac / Leibnitz / Düsseldorf… Wie geht's? - Danke, gut. / Nicht so gut. / Super. / So so.*

2. **Obitelj: predstavljanje šire obitelji, opisivanje članova obitelji**

   Ključne strukture i izričaji: *Das ist meine/seine/ihre Familie. Wer ist das? Das ist mein/e, sein/e, ihr/e Oma/ Opa/Onkel… Wie heißt dein/e, sein/e, ihr/e…? Er/sie heißt… Wie ist dein/e, sein/e, ihr/e…? Sie/er ist gut, streng/nicht streng, schlank…*

3. **Aktivnosti u školi i izvan nje: izricanje radnji, izražavanje stajališta, izvršavanje i izdavanje naredbi, imenovanje osoba u školskom okruženju, pozivanje na igru i neke športske aktivnosti**
   Ključne strukture i izričaji: *Was machst du/machen wir in der Deutschstunde? Ich singe / lerne… Wir singen / lernen… Was machen Anne und Peter? Anne und Peter rechnen. Anne und Peter sind Schüler. Ihr/e // Sein/e Lehrer/Lehrerin heißt Herr/Frau Schulze. Kannst du gut singen/zeichnen…? Nein./Ja, ich kann gut singen. Was machst du gern? Ich lese/spiele Fußball/spiele am Computer/… gern. Ich schreibe nicht gern.*

4. **Školsko okruženje: imenovanje školskoga pribora i nekih dijelova učionice**
   Ključne strukture i izričaji: *Was ist das? Das ist ein Lineal. Ist das dein/e, sein/e, ihr/e… Was ist noch im Klassenzimmer? Ein/e Fenster/Tafel… Wie viele Tische sind hier? - Fünfzehn. Wie viele Farbstifte/Bleistifte… hat er/sie? - Zwölf. Wie viele… haben Karin und Karl?*

5. **Vrijeme: imenovanje i opisivanje godišnjih doba i atmosferskih prilika, imenovanje dana u tjednu i izricanje punoga sata**
   Ključne strukture i izričaji: *Wie viele Jahreszeiten hat ein Jahr? Welche Jahreszeit haben wir jetzt? - Winter. Wie ist das Wetter? - Schön / schlecht. Es ist kalt / warm / windig / neblig / wolkig. Wie viele Tage hat die Woche? Welcher Tag ist heute? Heute ist Montag/Dienstag… Wie spät ist es? - Es ist drei Uhr.*

6. **Kuća i stan: imenovanje prostorija, snalaženje u prostoru**
   Ključne strukture i izričaji: *Das ist die Küche/das Bad. Das Kinderzimmer ist links. Das Bad ist hier.*

7. **Jelo i piće: imenovanje nekih vrsta jela i pića, izražavanje osobnoga stajališta (nazora, mišljenja)**
   Ključne strukture i izričaji: *Was isst/trinkst du gern? Ich esse/ trinke… gern. Ich mag… nicht. Ich mag…*

8. **Životinje: imenovanje i opis životinja (kućni ljubimci, životinje u zoološkom vrtu i na selu), glasanje nekih životinja**
   Ključne strukture i izričaji: *Welche Tiere leben zu Hause/im Zoo/auf dem Lande? Der Bär ist groß. Der Hund bellt.*

9. **Naše tijelo: imenovanje i opisivanje nekih dijelova tijela**
   Ključne strukture i izričaji: *Was ist das? Der Kopf/die Augen. Wie sind deine Augen? Blau.*

10. **Odjeća: imenovanje i opisivanje nekih odjevnih predmeta**
    Ključne strukture i izričaji: *Was ist das? Ein Rock/Hemd… Der Rock ist rot/kurz/schön. Welche Farbe hat der Rock?*

11. **Prometna sredstva: imenovanje osnovnih prometnih sredstava**
    Ključne strukture i izričaji: *Was ist das? Ein Bus/Zug… Womit fährst du? Ich fahre mit dem Bus/Zug…*

12. **Blagdani, običaji i tradicija:**
    Ključne strukture i izričaji: *Fasching, Nikolaus, Ostern, Frohe Weihnachten und ein glückliches Neues Jahr!* - ovisno o odabranim blagdanima, običajima i načinu održavanja tradicije.

IZBORNE TEME

U okviru 10% nastavnih sati tijekom godine pripremaju se teme po izboru nastavnika i/ili prema interesima učenika, priče, prigodne recitacije, pjesmice i dr. Izrađuju se tematski panoi, posteri, pripremaju priredbe i sl. Sadržaji se obogaćuju slušnim i vidnim materijalima.

ODGOJNO-OBRAZOVNA POSTIGNUĆA

ZNANJA

LEKSIČKA PODRUČJA

Pozdravi, komunikacijski obrasci pri susretu i upoznavanju, uljudno ophođenje, oslovljivanje, prijatelji i članovi šire obitelji, predmeti (školski pribor, školski prostor, osobe u školi), kućni ljubimci i životinje na selu i u zoološkom vrtu, glavni brojevi od 0 do 20, blagdani i proslave, aktivnosti u školi i izvan nje (najčešće upute i naredbe, izricanje radnji), dječje igre (pozivanje na igru i neke športske aktivnosti), godišnja doba i atmosferske prilike, kronološko vrijeme (dani u tjednu, puni sat), prostorije u kući i stanu, snalaženje u prostoru, osnovne vrste jela i pića, neki odjevni predmeti, neka osnovna prometna sredstva, neki dijelovi tijela.

Do kraja druge godine učenja u 2. razredu osnovne škole učenici bi trebali razumjeti oko *220* leksičkih jedinica, a od toga aktivno rabiti oko *160* leksičkih jedinica. Pri obradbi novoga leksičkoga gradiva ne bi trebalo uvoditi više od otprilike *5* do *6* novih leksičkih jedinica po nastavnom satu. Leksičko se gradivo ciklički ponavlja i proširuje.

GRAMATIČKE STRUKTURE

Gramatičke se strukture nikada ne tumače eksplicitno, nego ih učenici pamte, usvajaju i koriste globalno u strukturama koje su povezane sa situacijom. Na kraju 2. razreda učenici bi trebali raspolagati sljedećim jezičnim strukturama:

Glagoli

- *haben* i *sein* u jednini i množini prezenta

- učestali glagoli vezani uz tematska područja u jednini i množini prezenta
- prezent modalnih glagola: *können* i *mögen* u jednini; oblici *möchte* i *möchtest*
- zapovjedni oblik glagola u okviru tematskih područja (2. lice jednine i množine imperativa)

Imenice
- jednina nekih imenica s neodređenim članom u nominativu i akuzativu i s određenim članom u nominativu
- množina nekih imenica u nominativu i akuzativu

Član
- neodređeni i određeni član (vidi imenice)

Zamjenice
- osobne zamjenice u jednini i množini: *ich, du, er, sie, es*, *wir, ihr*, sie
- posvojne zamjenice: *mein/meine*, *dein/deine*, *sein/seine*, *ihr/ihre* ispred imenica
- pokazna zamjenica: *das*
- upitne zamjenice: *wer, was*

Pridjevi
- opisni pridjevi kao dio predikata

Brojevi
- glavni brojevi od 0 do 20

Prijedlozi
- neki prijedlozi: *mit, in...*
- učestali prijedlozi u jezičnim obrascima

Prilozi
- neki prilozi: *heute*, *morgen...*, *links, rechts, hier, dort...*, *schnell*, *langsam*, *gut, schlecht, gern...*
- upitni prilozi: *wo*, *wie*, *wieviel*, *wie viele...*

Negacije
- *nein*, *nicht*

Rečenice
- jednostavne izjavne rečenice prema modelu:
  - subjekt + predikat: *Ich male.*
  - subjekt + predikat + objekt: *Ich habe einen Bruder.*
  - subjekt + predikat + pridjev u službi predikata /priložna oznaka: *Das Heft ist gelb/hier.*
- jednostavne upitne rečenice s upitnom riječju: *Wer ist das*?
- inverzne upitne rečenice
- kratke izjavne rečenice s modalnim glagolom: *Ich kann schwimmen.*

Na razini prepoznavanja
- jednina imenica s određenim članom u akuzativu
- neki prilozi: *jetzt*
- neki prijedlozi: *bei, an, auf, unter, zu...*
- jednostavne upitne rečenice s upitnom zamjenicom *welcher,-e,-es*
- inverzne upitne rečenice s modalnim glagolom

JEZIČNE FUNKCIJE

U okviru obrađenih tema i jezičnih struktura: pozdravljanje, oslovljivanje, predstavljanje sebe i drugih, postavljanje pitanja, odgovaranje na pitanja, izražavanje raspoloženja, stajališta, svojine, dobi, količine, imenovanje i opisivanje predmeta, osoba i pojava, izricanje radnji, odnosa u vremenu i prostoru, izražavanje molbe, zahvale, želje, zahtjeva i naredbe, čestitanje blagdana, rođendana i sl., pozivanje na igru i sl.

KULTURA I CIVILIZACIJA

Kulturološki, odgojni i socijalizirajući sadržaji uvršteni su u predviđena tematska područja i jezične funkcije kao npr. pozdravljanje, uljudno ophođenje, oslovljivanje, čestitanje blagdana i rođendana, način stanovanja, neka jela, prometna sredstva i dr. Upoznaju se imena i prezimena vršnjaka u zemlji/zemljama njemačkoga govornoga područja, nazivi nekih gradova i sl.

Dječja književnost: izvorne dječje narodne pjesmice za govorenje i pjevanje, poneka autorska pjesma, didaktizirana verzija jedne od najpopularnijih bajki braće Grimm obrađene prethodno u nastavi hrvatskoga jezika, barem jedna likovno kvalitetna izvorna slikovnica.

VJEŠTINE I SPOSOBNOSTI

SLUŠANJE

- reagiranje na naputke i naredbe na stranom jeziku
- povezivanje vidnog i slušnoga sadržaja
- razumijevanje kratkih jednostavnih izjavnih rečenica i pitanja
- razumijevanje kratkoga teksta koji je prethodno usmeno obrađen
- navikavanje na izgovor i intonaciju izvornih govornika (zvučni tekstovi)
- uočavanje razlika u izgovoru glasova i glasovnih skupina njemačkoga jezika u odnosu na materinski jezik

GOVORENJE: GOVORNA INTERAKCIJA I PRODUKCIJA, IZGOVOR

- verbalno reagiranje na verbalne i neverbalne (gestualne, likovne i zvukovne) poticaje
- postavljanje jednostavnih pitanja u okviru obrađenih tematskih sadržaja i odgovaranje na takva pitanja
- reproduciranje kratkih dijaloga uz samostalnu izmjenu pojedinih elemenata
- sudjelovanje u kratkim dramatizacijama prema zadanomu predlošku
- reproduciranje jednostavnih brojalica, pjesmica za govor i pjevanje
- korištenje više rečenica u nizu (3-4) za predstavljanje sebe, za opis osoba, stvari i radnji (sa ili bez slikovnoga predloška)
- povezivanje elemenata priče s pomoću slikovnica ili aplikacija/slikovnih kartica
- oponašanje i izgovaranje specifičnih glasova njemačkoga jezika u riječima
- reproduciranje kratkih rečenica s odgovarajućom rečeničnom intonacijom
- slovkanje

ČITANJE

- razumijevanje jednostavnih kratkih tekstova o poznatim sadržajima
- pamćenje grafijske slike riječi i izdvojenih rečenica na razini prethodno usvojenih usmenih uzoraka
- glasno čitanje riječi i jednostavnih rečenica koje su prethodno usmeno uvježbane
- svladavanje rečenične intonacije prema zvučnomu modelu

PISANJE

- prepisivanje pisanim slovima jednostavnih kratkih rečenica i kratkih tekstova koji su prethodno obrađeni
- dopunjivanje vrlo kratkoga teksta riječima
- povezivanje pobrkanih dijelova kratkoga teksta u logičan slijed
- pisanje čestitke za blagdane prema predlošku
- samostalno pisanje kratkih i jednostavnih rečenica o poznatim prethodno usmeno obrađenim sadržajima
- uočavanje osnovnih razlika između grafije i izgovora kod učestalih riječi
- uočavanje osnovnih razlika između ortografije hrvatskog i njemačkog jezika

INTERKULTURALNE KOMPETENCIJE

U povezanosti sa sadržajima iz područja kulture i civilizacije, kod učenika treba poticati razvoj primjerenog ophođenja u interkulturalnim situacijama: senzibilizacija za uočavanje kulturoloških sličnosti i različitosti kao osnova za razvijanje otvorenosti, tolerancije i empatije prema drugom i drugačijemu (npr. imena, prezimena, blagdanski običaji, hrana i sl.).

U pristupu nastavnim temama, kulturološkim, odgojnim i socijalizirajućim sadržajima vodi se računa o komparativnom pristupu, tj. o usporedbi odgovarajućih sadržaja u hrvatskoj kulturi i kulturi zemalja njemačkoga govornoga područja.

STRATEGIJE UČENJA I SLUŽENJA ZNANJEM

Učenici bi tijekom druge godine učenja, služeći se postojećim znanjem, u 2. razredu trebali naučiti:
služiti se vizualnim elementima radi zapamćivanja jezičnih sadržaja (npr. izradba vlastitoga slikovnoga rječnika (crtežom) i/ili nizova slikovnih prikaza pojmova u okviru neke određene teme) i kao pomoći pri razumijevanju, koristiti se najjednostavnijim tehnikama za tvorbu pretpostavki (npr. predvidjeti sadržaj na osnovi slike), pamtiti leksik u kontekstu, samostalno zaključivati na osnovi većega broja primjera, služiti se znanjem materinskoga jezika, uočiti korake koji vode do određenoga cilja, učiti u suradnji s drugima, primijeniti oblike samoprocjene (*Europski jezični portfolio*), koristiti se medijima (televizija, internet, tisak...) i edukacijskim programima primjereno dobi i jezičnoj razini učenika.

3. RAZRED
treća godina učenja

CJELINE I TEME

1. **Osobe iz neposredne okoline: predstavljanje i opisivanje prijatelja i šire obitelji**
   Ključne strukture i izričaji: *Wer ist das? Das ist mein/e, sein/e, ihr/e… Onkel/Tante, Cousin/Cousine… Wie heißt sein/e // ihr/e Sohn/Tochter? - Er/sie heißt… Wie alt ist dein/deine…? - Er/sie ist… Was macht er/sie gern? Was kann er/sie gut/nicht so gut? Wo wohnt er/sie? Er/sie wohnt in… Das ist in Kroatien / Deutschland / Österreich…*

2. **Naše tijelo i zdravlje: imenovanje nekih najčešćih zdravstvenih tegoba u dječjoj dobi**
   Ključne strukture i izričaji: *Was hast du? Was tut dir weh? Ich bin krank. Mein / meine… tut weh. Ich huste / habe Fieber / Kopfschmerzen / Bauchschmerzen / Zahnschmerzen… Ich kann nicht in die Schule gehen/ Sport treiben…*

3. **Osobna higijena: imenovanje nekih radnji i potrepština**
   Ključne strukture i izričaji: *Was machst du/macht er im Bad? Ich bade/putze mir die Zähne/wasche mir die Haare/kämme mich… Was brauchst du dazu? Die Zahnbürste, das Schampoo, den Kamm, das Handtuch, den Spiegel…*

4. **Odjeća i obuća: imenovanje i opisivanje odjevnih predmeta, izražavanje ukusa**
   Ključne strukture i izričaji: *Was hast du heute an? Eine Hose, ein T-Shirt und Turnschuhe… Wie ist die Hose/das T-Shirt? Sie/es ist modern, blau, alt/neu, kariert/gestreift/bunt… Wie sind die Turnschuhe? Sie sind…. Wie gefällt dir das T-Shirt? Gut/nicht gut/so so.*

5. **Put do škole: izricanje načina dolaska u školu (prometna sredstva) i nekih osnovnih pravila ponašanja u prometu**
   Ključne strukture i izričaji: *Wie kommst du zur Schule? Mit dem Bus/Auto/Rad./Zu Fuß. Womit fährst du nach Hause? Mit der Straßenbahn… Wie lange musst du fahren/gehen? Wer geht/fährt mit? Darfst du bei Rot/Grün/Gelb über die Straße? - Nein./Ja.*

6. **Učionica: imenovanje predmeta, pokućstva i opreme u učionici, odnosi u prostoru**
   Ključne strukture i izričaji: *Was ist alles im Klassenzimmer? Tafel/Kreide/Schwamm/Fernseher/CD-Player/Videogerät/Lampen/Bänke… Wie viele Stühle sind hier? Wie viele Bücher haben wir? Wie viele Hefte haben Peter und Paul? Wo ist das Buch? Auf / unter / neben / hinter / vor dem Schrank/der Bank. Im/in der…*

7. **Stanovanje: imenovanje i opisivanje dijelova stana i kuće, pokućstva i uređaja u kućanstvu**
   Ključne strukture i izričaji: *Das Wohnzimmer ist groß/klein/hell… In der Küche steht der Herd. Der Tisch steht vor dem Fenster.*

8. **Kronološko i atmosfersko vrijeme: dani u tjednu, puni sat i pola sata, godišnja doba, mjeseci**
   Ključne strukture i izričaji: *Wann haben wir Deutsch? Wann hast du/hat er/sie Tennis? - Am Montag und am Mittwoch. Wie spät ist es? - Es ist halb drei. Welche Jahreszeit haben wir jetzt? Winter. Wie ist das Wetter? Es regnet. Wie viele Monate hat ein Jahr? Welchen Monat haben wir jetzt? - Januar. Welche Monate sind im Winter? - Dezember, Januar, Februar und März.*

9. **Športske aktivnosti i igre: imenovanje i izricanje radnji**
   Ključne strukture i izričaji: *Was machst du auf dem Sportplatz? Ich spiele Handball. Welche Sportart magst du? Tennis, Schwimmen… Wer spielt mit? Tor!*

10. **Prehrana: imenovanje obroka, voća i povrća, izražavanje vlastitoga ukusa**
    Ključne strukture i izričaji: *Welche Gemüsesorten / Obstsorten kennst du? Welches Gemüse/Obst magst du/magst du nicht? Welches Gemüse/Obst mag dein/e Freund/in, Bruder/Schwester? Ich/er/sie mag…/ mag kein/e/n…? Was frühstückst du? Was isst/trinkst du zu Mittag? Was isst/trinkst du zu Abend? Wer macht das Frühstück / Mittagessen / Abendessen bei dir? Möchtest du/möchten Sie…?*

11. **Rođendanska proslava: opisivanje priprema za proslavu rođendana i rođendanske proslave**
    Ključne strukture i izričaji: *Wann hast du Geburtstag? Im April. Machst du eine Party? Kannst du kommen? Wann? Am Samstag um 7. Was kannst du deinem Freund/deiner Freundin schenken? Eine CD… Was macht ihr auf der Party? Wir hören Musik, singen, spielen… Alles Gute zum Geburtstag! Hier bitte, dein Geschenk. Danke.*

12. **Blagdani, običaji i tradicija**
    Ključne strukture i izričaji: *Fasching, Nikolaus, Ostern, Frohe Weihnachten und ein glückliches Neues Jahr!* – ovisno o odabranim blagdanima, običajima i načinu održavanja tradicije.

IZBORNE TEME

U okviru 10% nastavnih sati tijekom godine pripremaju se teme po izboru nastavnika i/ili prema interesima učenika, priče, prigodne recitacije, pjesmice i dr. Izrađuju se tematski panoi, posteri, pripremaju priredbe i sl. Nastava se obogaćuje slušnim i vidnim materijalima.

ODGOJNO-OBRAZOVNA POSTIGNUĆA

ZNANJA

LEKSIČKA PODRUČJA

Komunikacijski obrasci pri susretu i upoznavanju, uljudno ophođenje, prijatelji i članovi šire obitelji, školski pribor, školski prostor, dijelovi stana i kuće, namještaj i aparati u kućanstvu, odnosi u prostoru, glavni brojevi od 0 do 50, blagdani i proslave, aktivnosti u školi i izvan nje (najčešće upute i naredbe, radnje), kronološko vrijeme (dani u tjednu, puni sat i pola sata, godišnja doba, mjeseci), atmosferske prilike, dijelovi ljudskog tijela i neke najčešće zdravstvene tegobe u dječjoj dobi, jelo i piće (obroci), voće i povrće, prometna sredstva i ponašanje u prometu, osobna higijena, odjeća i obuća, neke športske aktivnosti i igre, proslava rođendana.

Do kraja treće godine učenja u 3. razredu osnovne škole učenici bi trebali razumjeti oko *350* leksičkih jedinica, a od toga aktivno rabiti oko *260* leksičkih jedinica. Pri obradbi novoga leksičkoga gradiva ne bi trebalo uvoditi više od otprilike *6* do 7 novih leksičkih jedinica po nastavnom satu. Leksičko se gradivo ciklički ponavlja i proširuje.

GRAMATIČKE STRUKTURE

Gramatičke se strukture nikada ne tumače eksplicitno, nego ih učenici pamte, usvajaju i koriste globalno u strukturama koje su povezane sa situacijom. Na kraju 3. razreda učenici bi trebali raspolagati sljedećim jezičnim strukturama:

Glagoli

- glagoli *haben* i *sein* u prezentu
- učestali glagoli vezani uz tematska područja u jednini i množini prezenta
- prezent povratnih glagola u 1. i 2. licu jednine s povratnom zamjenicom u dativu i akuzativu
- prezent modalnih glagola: *können*, *mögen*, *müssen*, *dürfen* u jednini; oblici: *möchte*, *möchtest*, *möchten*
- zapovjedni oblik glagola u okviru tematskih područja (2. lice jednine i množine imperativa te uljudno obraćanje sa *Sie*)

Imenice

- jednina nekih imenica s određenim i neodređenim članom u nominativu i akuzativu
- množina nekih imenica u nominativu i akuzativu

Član

- neodređeni i određeni član (vidi imenice)

Zamjenice

- osobne zamjenice u nominativu jednine i množine
- posvojne zamjenice: *mein/meine*, *dein/deine*, *sein/seine*, *ihr/ihre* ispred imenica
- pokazna zamjenica *das*
- upitne zamjenice: *wer, was*

Pridjevi

- opisni pridjevi kao dio predikata

Brojevi
- glavni brojevi od 0 do 50

Prijedlozi
- neki prijedlozi: *in, an, auf, mit, unter, neben, hinter, vor, zu, für...*

Prilozi
- neki prilozi: *heute*, *morgen*, *jetzt...*, *links, rechts, hier, dort...*, *schnell*, *langsam*, *gut, schlecht, gern...*
- upitni prilozi: *wie*, *wo*, *wieviel*, *wie viele*, *wann...*

Negacije
- *nein*, *nicht*
- *kein/e* u nominativu i akuzativu jednine

Rečenice
- jednostavne izjavne rečenice prema modelu:
  - subjekt + predikat: *Ich male.*
  - subjekt + predikat + objekt: *Ich habe einen Bruder.*
  - subjekt + predikat + pridjev u službi predikata / priložna oznaka: *Die Rose ist rot./Die Party ist am Samstag.*
- kratke izjavne rečenice s modalnim glagolom
- jednostavne upitne rečenice s upitnom riječju
- inverzne upitne rečenice uključujući i pitanja s modalnim glagolom

Na razini prepoznavanja
- prezent modalnih glagola: *können*, *mögen*, *müssen* i *dürfen* u množini
- preterit glagola *sein* i *haben* u jednini
- osobne i povratne zamjenice u 1. i 2. licu jednine u dativu i akuzativu
- neki vremenski prilozi: *gestern...*
- neki prijedlozi: *von, nach, bei, über...*
- upitni prilog *womit*
- uporaba člana uz imena zemalja i zemljopisnih pojmova (npr. *die Schweiz, die Save, der Rhein...*)

JEZIČNE FUNKCIJE

U okviru obrađenih tema i jezičnih struktura: pozdravljanje, oslovljivanje, predstavljanje sebe i drugih, postavljanje pitanja, odgovaranje na pitanja, izražavanje raspoloženja, svojine, dobi, količine imenovanje i opisivanje predmeta, osoba i pojava, izricanje radnji, prepričavanje slijeda događaja, izricanje odnosa u prostoru i vremenu, izražavanje stajališta, žalbe, zahvale, želje, zahtjeva i naredbe, traženje informacija, čestitanje blagdana, rođendana i sl., pozivanje na igru ili neku drugu zajedničku aktivnost i sl.

KULTURA I CIVILIZACIJA

Kulturološki, odgojni i socijalizirajući sadržaji uvršteni su u predviđena tematska područja i jezične funkcije kao npr. uljudno ophođenje, čestitanje blagdana i rođendana, neke aktivnosti vezane uz blagdane, neka jela i prehrambene navike, odijevanje, prometna sredstva, stanovanje, športske aktivnosti, igre i dr. Upoznaju se imena i prezimena vršnjaka u zemlji/zemljama jezika cilja, nazivi zemalja njemačkoga govornoga područja i neke osnovne informacije o njima (npr. glavni grad, naziv neke regije/rijeke/planine i sl.).

Dječja književnost: narodne/tradicionalne dječje pjesmice i autorske pjesme za govorenje i pjevanje, jedna od najpopularnijih bajki braće Grimm uz usporedbu izvorne i moderne verzije, likovi iz bajki u usporedbi s likovima iz hrvatske dječje književnosti, dvije likovno kvalitetne izvorne slikovnice.

VJEŠTINE I SPOSOBNOSTI

SLUŠANJE
- reagiranje na naputke i naredbe na stranom jeziku
- povezivanje vidnog i slušnoga sadržaja
- razumijevanje kraćih jednostavnih izjavnih rečenica i pitanja
- razumijevanje osnovne namjere sugovornika
- globalno i selektivno razumijevanje kratkoga teksta poznate tematike
- uočavanje specifičnosti izgovora i intonacije izvornih govornika (zvučni tekstovi)
- uočavanje razlika u izgovoru glasova i glasovnih skupina stranoga jezika u odnosu na materinski jezik
- razumijevanje slovkanih riječi

GOVORENJE: GOVORNA INTERAKCIJA I PRODUKCIJA, IZGOVOR
- verbalno reagiranje na verbalne i neverbalne poticaje u okviru elementarnih jezičnih funkcija
- postavljanje jednostavnih pitanja u okviru poznatih jezičnih struktura i tematskih sadržaja te odgovaranje na takva pitanja
- reproduciranje kratkih dijaloga uz samostalnu izmjenu pojedinih elemenata
- samostalno vođenje kratkih dijaloga u okviru poznatih situacija
- sudjelovanje u kraćim dramatizacijama
- reproduciranje brojalica, pjesmica za govor i pjevanje
- imenovanje i opisivanje predmeta, osoba i radnji (sa/ili bez slikovnoga predloška)
- povezivanje elemenata priče s pomoću slikovnica ili aplikacija/slikovnih kartica
- prepričavanje slijeda nekoga događaja uz pomoć pitanja ili vizualnih poticaja
- iznošenje rezultata skupnoga rada
- oponašanje i izgovaranje specifičnih glasova njemačkoga jezika u riječima
- reproduciranje kratkih rečenica s odgovarajućom rečeničnom intonacijom
- slovkanje

ČITANJE
- globalno i selektivno razumijevanje jednostavnih kraćih tekstova o poznatim sadržajima
- glasno čitanje jednostavnih rečenica koje su prethodno usmeno uvježbane te kraćih tekstova koji sadrže poznate strukture i leksik
- svladavanje rečenične intonacije prema zvučnomu modelu

PISANJE

- prepisivanje vrlo kratkih tekstova koji su prethodno usmeno obrađeni
- dopunjivanje kratkoga teksta riječima
- povezivanje pobrkanih dijelova kratkoga teksta u logičku cjelinu
- pismeno odgovaranje na pitanja
- pisanje pozivnica za proslavu rođendana, čestitki za rođendan i blagdane prema predlošku
- samostalno pisanje vođenih kratkih opisa u okviru poznatih, prethodno usmeno uvježbanih sadržaja
- pisanje riječi prema zvučnomu modelu (npr. slovkanih riječi)
- uočavanje osnovnih razlika između grafije i izgovora kod učestalih riječi
- uočavanje osnovnih razlika između ortografije hrvatskoga i njemačkoga jezika

INTERKULTURALNE KOMPETENCIJE

U povezanosti sa sadržajima iz područja kulture i civilizacije, kod učenika treba poticati razvoj primjerenog ophođenja u interkulturalnim situacijama: senzibilizacija za uočavanje kulturoloških sličnosti i različitosti kao osnova za razvijanje otvorenosti, tolerancije i empatije prema drugom i drugačijemu (npr. imena, prezimena, blagdanski običaji, obroci, prometna sredstva i sl.).

U pristupu nastavnim temama, kulturološkim, odgojnim i socijalizirajućim sadržajima vodi se računa o komparativnom pristupu, tj. o usporedbi odgovarajućih sadržaja u hrvatskoj kulturi i kulturi zemalja njemačkoga govornoga područja.

STRATEGIJE UČENJA I SLUŽENJA ZNANJEM

Učenici bi tijekom treće godine učenja, služeći se postojećim znanjem, u 3. razredu trebali naučiti:
služiti se vizualnim elemenata radi zapamćivanja jezičnih sadržaja (npr. izradba vlastitoga slikovnoga rječnika (crtežom) i/ili nizova slikovnih prikaza pojmova u okviru neke određene teme) i kao pomoći pri razumijevanju, koristiti se najjednostavnijim tehnikama za tvorbu pretpostavki (npr. predvidjeti sadržaj na osnovi slike), pamtiti leksik u kontekstu, samostalno zaključivati na osnovi većega broja primjera, tematski ustavljivati leksik, uočiti način strukturiranja slikovnoga rječnika i načela abecednoga strukturiranja popisa riječi u udžbeniku, koristiti popis riječi npr. u udžbeniku i slikovnih rječnika, uočiti pravilnosti i analogije na osnovi primjera, služiti se znanjem materinskoga jezika, uočiti korake koji vode do određenoga cilja, učiti u suradnji s drugima, primijeniti oblike samoprocjene (*Europski jezični portfolio*), koristiti se medijima (televizija, internet, tisak...) i edukacijskim programima primjereno dobi i jezičnoj razini učenika.

4. RAZRED
četvrta godina učenja

CJELINE I TEME

1. **Ja i osobe oko mene: iznošenje osobnih podataka o sebi i poznatim osobama, ispunjavanje obrasca s osobnim podatcima**
   Ključne strukture i izričaji: *Ich heiße… Ich bin… Jahre alt. Ich lebe in… Ich wohne in der …-Straße Nummer…/am …-Platz Nummer… Ich gehe in die vierte Klasse. Meine Schule heißt… Mein/e Klassenlehrer/in heißt… Mein bester/meine beste Freund/in heißt…, Er/sie ist… Jahre alt… Seine/ihre Adresse ist… Er/sie lebt in… Er/sie kommt aus Kroatien/Deutschland…*

2. **Zanimanja: imenovanje nekih češćih zanimanja, mjesta njihova obavljanja i vrste aktivnosti**
   Ključne strukture i izričaji: *Wo arbeitet der/die Kellner / Programmiererin / Krankenschwester /Lehrerin / Automechaniker / Verkäufer…? Auf dem Feld/im Restaurant / Büro / Krankenhaus / Supermarkt. Was macht er/sie? - Er/sie programmiert / verkauft / bedient Gäste / unterrichtet… Was sind dein/e, sein/e, ihr/e Eltern von Beruf?*

3. **Nastavni predmeti: imenovanje nastavnih predmeta, iznošenje rasporeda sati, dana u tjednu, izricanje sati**
   Ključne strukture i izričaji: *Welche (Schul)fächer hast du/habt ihr am Montag? Wie heißt dein Lieblingsfach? Welches Fach magst du nicht besonders? Wann beginnt/endet die erste, zweite… Stunde? - 10 vor/nach… Viertel vor/nach… Wann beginnt/endet die große Pause? Wie lange dauert die Pause?*

4. **Slobodno vrijeme: imenovanje izvanškolskih aktivnosti, športova, hobija, izricanje stajališta o tim aktivnostima**
   Ključne strukture i izričaji: *Hast du ein Hobby? Sammelst du etwas? Gehst du gern ins Kino/liest du gern/spielst du gern am Computer…? Siehst du gern fern? Treibst du Sport? Welche Sportart treibst du?*

5. **Osobni raspored dana: izricanje dijelova dana i odgovarajućih aktivnosti**
   Ključne strukture i izričaji: *Was machst du/macht sie/er am Morgen? - Ich stehe/sie steht um… Uhr auf. Ich frühstücke. Ich gehe in die Schule. Was machst du/macht er/sie am Vormittag/am Nachmitag/am Abend? Ich sehe fern/spiele mit Freunden/spiele Gitarre/habe Italienisch… Er/sie sieht fern… Heute will ich ins Kino gehen.*

6. **Kupovina namirnica: vođenje razgovora u trgovini i/ili na tržnici, izricanje količine i cijene**
   Ključne strukture i izričaji: *Kann ich dir helfen? Ich möchte/brauche… Haben Sie…? Geben Sie mir bitte… Was kostet ein Kilo/Pfund…? Das macht zusammen… Euro… Cent. Hier bitte. Danke. Bitte.*

7. **Aktivnosti u kući: izricanje radnji i zaduženja u domu**
   Ključne strukture i izričaji: *Was machst du in der Küche? Ich decke den Tisch/spüle das Geschirr/trockne das Geschirr ab… Was machst du in deinem Zimmer? Ich lese / spiele / lerne / räume auf… Was macht er/sie im Wohnzimmer? Sie sieht fern/liest. Was macht dein/e, sein/e, ihr/e Vater/Mutter/Bruder/Schwester in der…/im…?*

8. **Briga o zdravlju: izricanje načina ponašanja, savjeta i zabrana u slučaju bolesti**
   Ključne strukture i izričaji: *Christine/Thomas ist krank. Sie/er hat… Sie/er kann nicht… Sie/er muss im Bett bleiben/Tee trinken/Tabletten einnehmen/Fieber messen/ viel schlafen… Sie/er darf nicht Fußball spielen/ rausgehen/in die Schule gehen/Eis essen… Er/sie will/will nicht im Bett bleiben/schlafen. Die Eltern ärgern sich.*

9. **Moje mjesto: imenovanje nekih važnijih građevina u mjestu, snalaženje u prostoru**
   Ključne strukture i izričaji: *Ich wohne/er wohnt in… Das ist ein/e Dorf/Ort/Kleinstadt/Stadt/Großstadt. Was gibt es im Zentrum? Was gibt es bei dir in der Nähe? Es gibt ein/e/en // kein/e/en Kino, Geschäft, Post, Hotel, Museum, Schule, Kirche, Sporthalle… Wo ist die Post? - Neben dem Kino, im Zentrum, in der… Straße, am… Platz.*

10. **Prirodni okoliš i ponašanje u prirodi: imenovanje i opis krajolika, ponašanje u prirodi**
    Ključne strukture i izričaji: *Das ist eine/ein Wiese/Berg/Wald/Fluss… Er/sie/es heißt… Er/sie/es ist in Österreich/Kroatien… Er / sie / es ist grün / schön / groß / hoch / lang… Viele Leute/Touristen besuchen… Sie machen Ausflüge. Machst du manchmal Ausflüge? Wohin? Womit fährst du? Wer kommt mit? Was dürfen wir nicht in der Natur machen? Blumen pflücken, Abfall liegen lassen…*

11. **Praznici: opisivanje načina i mjesta provođenja praznika, pisanje razglednice**
    Ključne strukture i izričaji: *Was macht er/sie in den Sommerferien / Winterferien / Frühlingsferien? Er / sie schwimmt, sonnt sich, fährt Ski, macht Ausflüge, bleibt zu Hause… Wo warst du in den Ferien? Zu Hause, am Meer, auf dem Lande, bei Oma / Opa / Tante / Onkel / Freunden, im Gebirge/Ausland, in Österreich/Ungarn… Wohin fährst du in den Winter-/Sommerferien? Ans Meer, aufs Land, zu Oma/Opa/Tante/Onkel/Freunden, ins Gebirge/Ausland, nach Österreich/Ungarn…*

12. **Blagdani, običaji i tradicija**
    Ključne strukture i izričaji: Ovisno o odabranim blagdanima, običajima i načinu održavanja tradicije.

IZBORNE TEME

U okviru 10% nastavnih sati tijekom godine pripremaju se teme po izboru nastavnika i/ili prema interesima učenika, prigodne recitacije, pjesmice i druga prikladna djela dječje književnosti, kulturnocivilizacijski sadržaji i dr. Izrađuju se tematski panoi, posteri, pripremaju priredbe i sl. Sadržaji se obogaćuju slušnim i vidnim materijalima.

ODGOJNO-OBRAZOVNA POSTIGNUĆA

ZNANJA

LEKSIČKA PODRUČJA

Davanje osobnih podataka o sebi i poznatim osobama (prijatelji, šira obitelj), aktivnosti u školi i izvan nje, nazivi nastavnih predmeta (raspored sati), slobodno vrijeme (izvanškolske aktivnosti), praznici, atmosferske prilike, dnevni i tjedni raspored aktivnosti, kronološko vrijeme (dani u tjednu, dijelovi dana, sati, godišnja doba, mjeseci), glavni brojevi od 0 do 100, redni brojevi do 10, stanovanje i aktivnosti u kući, blagdani i proslave, neki važniji objekati u mjestu, kupovanje namirnica (količina i cijena), zanimanja, briga o zdravlju, prirodni okoliš i ponašanje u prirodi.

Do kraja četvrte godine učenja u 4. razredu osnovne škole učenici bi trebali razumjeti oko *500* leksičkih jedinica, a od toga aktivno upotrebljivati oko *380* leksičkih jedinica. Pri obradbi novoga leksičkoga gradiva ne bi trebalo uvoditi više od otprilike 7 do *8* novih leksičkih jedinica po nastavnom satu. Leksičko se gradivo ciklički proširuje i ponavlja.

GRAMATIČKE STRUKTURE

Gramatičke se strukture nikada ne tumače eksplicitno, nego ih učenici usvajaju globalno u predloženim jezičnim strukturama odnosno u situacijama. Na kraju 4. razreda učenici bi trebali raspolagati sljedećim jezičnim strukturama:

Glagoli

- prezent glagola *sein* i *haben*
- prezent učestalih glagola vezanih uz tematska područja uključujući i neke složene glagole
- prezent nekih povratnih glagola u jednini
- konstrukcija *es gibt*
- prezent modalnih glagola: *können*, *mögen*, *müssen*, *dürfen* i *wollen* u jednini; oblici *möchte*, *möchtest* i *möchten*
- preterit glagola *sein* i *haben* u jednini
- zapovjedni način (2. lice jednine i množine imperativa te uljudno obraćanje sa *Sie*)

Imenice

- neke imenice s određenim i neodređenim članom u nominativu i akuzativu jednine
- neke imenice u nominativu i akuzativu množine

Član
- neodređeni i određeni član (vidi imenice)

Zamjenice
- osobne zamjenice u nominativu jednine i množine te u dativu i akuzativu jednine
- posvojne zamjenice: *mein/meine*, *dein/deine*, *sein/seine*, *ihr/ihre* ispred imenica
- povratne zamjenice u dativu i akuzativu jednine
- pokazna zamjenica *das*
- upitne zamjenice: *wer, was*

Pridjevi
- opisni pridjevi kao dio predikata

Brojevi
- glavni brojevi od 0 do100
- redni brojevi do 10

Prijedlozi
- neki prijedlozi: *in, an, auf, unter, neben, hinter, vor, zu, nach, bei, mit, für...*

Prilozi
- neki prilozi: *heute*, *morgen*, *jetzt*, *gestern...*, *links, rechts, hier, dort...*, *schnell*, *langsam*, *gut, schlecht, gern...*
- upitni prilozi: *wie*, *wo*, *wieviel*, *wie viele*, *wann*, *womit*, *wohin...*

Negacije
- *nein*, *nicht*
- *kein/e* u nominativu i akuzativu jednine i množine

Rečenice
- jednostavne izjavne rečenice prema modelu:
  - subjekt + predikat: *Ich male.*
  - subjekt + predikat + objekt: *Ich habe keinen Bruder.*
  - subjekt + predikat + pridjev u službi predikata/priložna oznaka: *Die Rose ist rot./Die Party ist am Samstag.*
- priložna oznaka + predikat + subjekt (+ objekt): *Am Vormittag lerne ich/habe ich Tennis.*
- izjavne rečenice s modalnim glagolom
- upitne rečenice s upitnom riječju
- inverzne upitne rečenice uključujući i pitanja s modalnim glagolom

Na razini prepoznavanja
- perfekt nekih glagola u jednini u okviru tematskih područja
- uporaba člana uz imena zemalja i geografskih pojmova (npr. *die Schweiz, die Save, die Adria, der Rhein, die Zugspitze...*)

JEZIČNE FUNKCIJE

U okviru obrađenih tema i jezičnih struktura: pozdravljanje, oslovljivanje, predstavljanje sebe i drugih, postavljanje pitanja, odgovaranje na pitanja, izražavanje raspoloženja, ukusa i stajališta, svojine, dobi, količine, imenovanje i opisivanje predmeta, osoba i pojava, izricanje radnji, prepričavanje slijeda nekog događaja, izricanje odnosa u vremenu i prostoru, izražavanje želje, molbe, zahvale, zahtjeva i naredbe, čestitanje blagdana, rođendana i sl., pozivanje na neku zajedničku aktivnost, izricanje savjeta i zabrana, traženje i davanje informacija i sl.

KULTURA I CIVILIZACIJA

Kulturološki, odgojni i socijalizirajući sadržaji uvršteni su u predviđena tematska područja i jezične funkcije kao npr., uljudno ophođenje, čestitanje i neke aktivnosti vezane uz blagdane, provođenje slobodnog vremena i praznika, način stanovanja i dr. Upoznaju se imena i prezimena vršnjaka, nazivi ulica i trgova u zemlji/zemljama jezika cilja, neke osnovne informacije o zemljama njemačkoga govornoga područja (npr. naziv zemlje i glavni grad, naziv neke regije/rijeke/planine i sl.), neki poznati športaši iz zemalja jezika cilja.

Dječja književnost: autorske pjesme i narodne/tradicionalne pjesmice za govorenje i pjevanje, jedna od bajki braće Grimm u izvornoj/modernoj verziji, likovi njemačke dječje književnosti upoznati u nastavi hrvatskoga i/ili njemačkoga jezika u usporedbi s likovima iz hrvatske dječje književnosti.

VJEŠTINE I SPOSOBNOSTI

SLUŠANJE

- reagiranje na naputke i naredbe na stranom jeziku
- povezivanje vidnog i slušnoga sadržaja
- razumijevanje kraćih jednostavnih izjavnih rečenica i pitanja
- razumijevanje osnovne namjere sugovornika
- globalno i selektivno razumijevanje kratkoga teksta poznate tematike
- uočavanje specifičnosti izgovora i intonacije izvornih govornika (zvučni tekstovi)
- uočavanje razlika u izgovoru glasova i glasovnih skupina njemačkoga jezika u odnosu na materinski jezik
- razumijevanje slovkanih riječi

GOVORENJE: GOVORNA INTERAKCIJA I PRODUKCIJA, IZGOVOR

- verbalno reagiranje na verbalne i neverbalne poticaje u okviru elementarnih jezičnih funkcija
- postavljanje jednostavnih pitanja u okviru poznatih jezičnih struktura i tematskih sadržaja te odgovaranje na takva pitanja
- reproduciranje kratkih dijaloga uz samostalnu izmjenu pojedinih elemenata
- samostalno vođenje kratkih dijaloga u okviru poznatih situacija
- sudjelovanje u kraćim dramatizacijama
- reproduciranje brojalica, pjesmica za govorenje i pjevanje
- imenovanje i opisivanje predmeta, osoba i radnji (sa ili bez slikovnog predloška)
- povezivanje elemenata priče s pomoću slikovnica ili aplikacija/slikovnih kartica
- prepričavanje slijeda nekog događaja uz pomoć pitanja ili vizualnih poticaja
- iznošenje rezultata skupnoga/individualnoga rada
- oponašanje i izgovaranje specifičnih glasova njemačkoga jezika u riječima

- reproduciranje kratkih rečenica s odgovarajućom rečeničnom intonacijom

ČITANJE

- globalno i selektivno razumijevanje kratkih tekstova o poznatim sadržajima
- glasno čitanje jednostavnih rečenica koje su prethodno usmeno uvježbane te kraćih tekstova koji sadrže poznate strukture i leksik
- svladavanje rečenične intonacije

PISANJE

- prepisivanje kratkih tekstova koji su prethodno usmeno obrađeni
- dopunjivanje teksta riječima
- ispunjavanje obrasca s osobnim podatcima
- povezivanje pobrkanih dijelova kratkoga teksta u logičku cjelinu
- pismeno odgovaranje na pitanja
- pisanje čestitki za blagdane i razglednica s putovanja/praznika prema predlošku
- samostalno pisanje vođenih kratkih opisa u okviru poznatih, prethodno usmeno uvježbanih sadržaja
- pisanje riječi prema zvučnomu modelu (npr. slovkanih riječi)
- dopunjavanje i pisanje rečenica i vrlo kratkih tekstova prema zvučnomu modelu - diktat
- uočavanje razlika između grafije i izgovora kod učestalih riječi
- uočavanje razlika između ortografije hrvatskog i njemačkoga jezika

INTERKULTURALNE KOMPETENCIJE

U povezanosti sa sadržajima iz područja kulture i civilizacije, kod učenika treba poticati razvoj primjerenog ophođenja u interkulturalnim situacijama: senzibilizacija za uočavanje kulturoloških sličnosti i različitosti kao osnova za razvijanje otvorenosti, tolerancije i empatije prema drugom i drugačijemu (npr. blagdanski običaji, stanovanje, provođenje slobodnoga vremena i praznika i sl.), svijest o kulturno uvjetovanim razlikama u značenju i uporabi pojedinih jezičnih izričaja.

U pristupu nastavnim temama, kulturološkim, odgojnim i socijalizirajućim sadržajima vodi se računa o komparativnom pristupu, tj. o usporedbi odgovarajućih sadržaja u hrvatskoj kulturi i kulturi zemalja njemačkoga govornoga područja.

STRATEGIJE UČENJA I SLUŽENJA ZNANJEM

Učenici bi tijekom četvrte godine učenja, služeći se postojećim znanjem, u 4. razredu trebali naučiti:
služiti se vizualnim elementima radi zapamćivanja jezičnih sadržaja i kao pomoći pri razumijevanju, zaključivati o značenju na osnovi jezičnih poticaja, tražiti informacije prema nekomu načelu, predviđati i preispitivati pretpostavke, napraviti mentalnu mapu, sastaviti listu prema nekomu načelu, ispuniti ili dopuniti tablicu, mobilizirati predznanje putem asocijacija, uočiti i označiti pravilnosti i analogije, razvrstavati prema pravilnostima i analogijama, dopuniti pravilo, primijeniti pravilo, služiti se rječnikom, tematski ustavljivati leksik, promijeniti perspektivu govornika, promijeniti tekstnu vrstu, redovito/sustavno ponavljati, učiti riječi u kontekstu, koristiti tehnike zapamćivanja, međusobno uspoređivati strane jezike, služiti se znanjem materinskoga jezika i stranih jezika koje učenik uči, uočiti korake koji vode do određenoga cilja, učiti u suradnji s drugima, primijeniti oblike samoprocjene i međusobne procjene (*Europski jezični portfolio*), koristiti se medijima (televizija, internet, tisak...) i edukacijskim programima primjereno dobi i jezičnoj razini učenika.

5. RAZRED
peta godina učenja

CJELINE I TEME

1. **Obitelj: život u obitelji, snošljivost među članovima obitelji, razgovor o bližnjima**
   Ključne strukture i izričaji: *Wohnt deine Oma in deiner Familie oder wohnt sie allein? Hilfst du gern deinen Großeltern? Wer macht was bei dir zu Hause? Hast du eine/n Freund/in in Deutschland/Österreich…? Hast du Kontakt mit ihm/ihr?*

2. **Prijatelji: društveno okruženje, značaj i vrijednost prijateljstva, problemi mladih, njihovi interesi i potrebe**
   Ključne strukture i izričaji: *Kommen deine Freunde oft zu dir? Wie groß ist deine Clique? Was ärgert dich? Ungerechtigkeit. Was interessiert dich? Ist das Geschenk für mich? Ja, von mir für dich.*

3. **Škola: život u školi, problemi koji se javljaju, težnja prema što boljim postignućima i većemu znanju**
   Ključne strukture i izričaji: *Was habt ihr gestern in der Schule gemacht? Wie immer: Wir haben gelernt, geschrieben, gelesen… Wir müssen das ganze Leben lang lernen! Welche Themen interessieren dich besonders? Warum hast du Probleme in der Schule? Hattest du einmal Angst vor…?*

4. **Slobodno vrijeme i aktivnosti koje pozitivno utječu na razvoj mladoga čovjeka: bavljenje športom, zdravlje, glazba, odlasci u kino, kazalište, knjižnicu, njegovanje kulture čitanja, korištenje medija u svakodnevici**
   Ključne strukture i izričaji: *Treibst du Sport? Ja./Nein. Sport treiben ist gesund. Komm zu mir! Kinder, lernt fleißig! Welche Sportart magst du? Schwimmen. Unser/e Trainer/Trainerin heißt Herr/Frau Bauer. Heute Abend gehe ich ins Theater/Kino… Gehst du in die Musikschule? Spielst du ein Instrument? Siehst du gern fern? Ja/nein. Spielst du gern am Computer? Du sollst aber auch lesen.*

5. **Moj mali svijet: moj dom, moja soba, opis prostora**
   Ključne strukture i izričaji: *Wo wohnst du? Ich wohne in einem Haus/einer Wohnung. Wie viele Stockwerke hat dein Haus? In welchem Stockwerk ist deine Wohnung? Hat dein Haus/deine Wohnung einen Balkon? Hast du ein eigenes Zimmer? Teilst du das Zimmer mit…? Was hast du/gibt es in deinem Zimmer? Was brauchst du noch?*

6. **Briga za zdravlje: ukazivanje na zdravi život, zdrava prehrana, opasnosti po zdravlje koje donosi moderna civilizacija**
   Ključne strukture i izričaji: *Wie war es im Gebirge? Wunderschön. Wandern macht fit. Was habt ihr gegessen/getrunken? Gesundes Essen, Obst, Gemüse, Milch, warme Gemüsesuppe, Äpfel, grüner Salat… Fast Food ist nicht gesund. Warum? Es ist fett, macht dick…*

7. **Kod kuće i u inozemstvu: prirodne ljepote i znamenitosti domovine i zemalja njemačkoga govornog područja, putovanja, upoznavanje novih krajeva i njihovih značajnih obilježja**
   Ključne strukture i izričaji: *Wie ist das Klima/die Landschaft in Kroatien/Österreich? Gibt es viele Wälder, Flüsse, Inseln…? Welche Naturschönheiten /Sehenswürdigkeiten gibt es in Kroatien / Deutschland/in der Schweiz…? Welche typischen Spezialitäten gibt es in Kroatien / Deutschland / Österreich…? In Österreich habe ich Sachertorte gegessen. Ich war im Prater. In den Sommerferien war ich am Meer, auf dem Lande, am Bodensee, in Deutschland, in Köln…*

8. **Doživljaji: stvarni doživljaji, mašta, pustolovine**
   Ključne strukture i izričaji: *Träumst du gern? Schreibst du manchmal über deine Erlebnisse? Hast du ein Tagebuch? Hast du etwas Lustiges/Schreckliches erlebt? Machst du dir Gedanken über Reisen?*

9. **Blagdani, običaji i tradicija**
   Ključne strukture i izričaji: ovisno o odabranim blagdanima, običajima i načinu održavanja tradicije.

IZBORNE TEME

U okviru 10% nastavnih sati tijekom godine pripremaju se teme po izboru nastavnika i/ili prema interesima učenika, prigodne pjesme i druga prikladna djela dječje književnosti, kulturnocivilizacijski sadržaji i dr. Izrađuju se tematski panoi, posteri, pripemaju priredbe i sl. Sadržaji se obogaćuju slušnim i vidnim materijalima.

ODGOJNO-OBRAZOVNA POSTIGNUĆA

ZNANJA

LEKSIČKA PODRUČJA

Osobni podatci o sebi i poznatim osobama (prijatelji, šira obitelj), svojstva i usporedba osoba i predmeta, orijentacija u prostoru i vremenu, aktivnosti u školi i izvan nje, putovanja (ljepota putovanja i upoznavanje novih krajeva i njihovih karakterističnih obilježja, znamenitosti, tipična jela), mediji, slobodno vrijeme, (njegovanje kulture čitanja, korištenje medija u svakodnevici, značenje bavljenja športom, briga za zdravlje (zdrava prehrana), stanovanje (opis prostora, odnosi u prostoru, kultura stanovanja, neki važniji objekti u mjestu), glavni brojevi do 1000, redni brojevi do 31, blagdani, običaji, tradicija i proslave.

Do kraja pete godine učenja u 5. razredu osnovne škole učenici bi trebali razumjeti oko *660* leksičkih jedinica, a od toga aktivno rabiti oko *530* leksičkih jedinica. Pri obradbi novoga leksičkoga gradiva ne bi trebalo uvoditi više od otprilike 7 do *8* novih leksičkih jedinica po nastavnom satu. Leksičko se gradivo ciklički proširuje i ponavlja.

GRAMATIČKE STRUKTURE

Gramatičke se strukture mogu tumačiti i eksplicitno (uz odmjerenu uporabu metajezika), no važno je da ih učenici ne usvajaju izdvojeno, nego kao dio konteksta. Na kraju 5. razreda učenici bi trebali raspolagati sljedećim jezičnim strukturama:

Glagoli

- prezent i preterit glagola *haben* i *sein* u jednini i množini
- prezent nekih pravilnih i nepravilnih, jednostavnih i složenih te povratnih glagola u jednini i množini vezanih uz tematska područja
- prezent svih modalnih glagola u jednini i množini
- perfekt nekih najučestalijih pravilnih i nekih nepravilnih glagola u jednini i množini s pomoćnim glagolima *haben* i *sein*
- konstrukcija *es gibt*
- zapovjedni način (2. lice jednine i množine imperativa te uljudno obraćanje sa *Sie*)

Imenice

- imenice s određenim i neodređenim članom u nominativu, dativu i akuzativu jednine i množine

Član

- neodređeni i određeni član (vidi imenice)
- uporaba člana uz imena zemalja i geografskih pojmova (npr. *die Schweiz, die Adria, die Zugspitze, der Rhein*...)

Zamjenice

- osobne zamjenice u nominativu jednine i množine te u dativu i akuzativu jednine
- posvojne zamjenice ispred imenica u jednini i množini u nominativu: *mein/meine*, *deine/deine*,

sein/seine, *ihr/ihre*, *unser/unsere* te *Ihr/Ihre* u obraćanju iz poštovanja
- povratne zamjenice u dativu i akuzativu jednine i množine
- upitne zamjenice: *wer, was*; *welcher/e/es* u nominativu jednine i množine

Pridjevi
- stupnjevanje pravilnih pridjeva
- opisni pridjevi kao dio predikata u sva tri stupnja komparacije
- opisni pridjevi u funkciji atributa u nominativu jednine i množine

Brojevi
- glavni brojevi do 1000
- redni brojevi do 31 u nominativu i akuzativu (leksičko posredovanje)

Prijedlozi
- neki prijedlozi: *in, an, auf, unter, neben, hinter, vor, zu, nach, bei, mit, für...*

Prilozi
- stupnjevanje pravilnih priloga
- prilozi u sva tri stupnja komparacije
- neki prilozi: *heute*, *morgen*, *jetzt*, *gestern*, *manchmal...*, links, rechts, *geradeaus, hier, dort, da, hin, her…, gut, schlecht, gern...*
- upitni prilozi: *wie, wo, wann, wieviel, wie viele, womit, wohin, woher, warum...*

Negacije
- *nein*, *nicht*
- *kein/e* u nominativu i akuzativu jednine i množine

Rečenice
- jednostavne izjavne rečenice
- jednostavne upitne rečenice s upitnom riječju
- inverzne upitne rečenice
- jednostavne izjavne i upitne rečenice s modalnim glagolom

Na razini prepoznavanja
- jednina i množina imenica s neodređenim i određenim članom u genitivu
- upitna zamjenica *welcher/e/es* u akuzativu jednine i množine
- nezavisno složene rečenice s veznicima: *und, aber, oder, denn*

JEZIČNE FUNKCIJE

U okviru obrađenih tema i jezičnih struktura: pozdravljanje, oslovljivanje, predstavljanje sebe i drugih, postavljanje pitanja, odgovaranje na pitanja, izražavanje radnji i događaja u sadašnjosti i prošlosti, izražavanje raspoloženja, svojine, dobi, količine, izricanje ukusa i stajališta prema nečemu, imenovanje predmeta, osoba i pojava, opisivanje i uspoređivanje predmeta, osoba i pojava, određivanje odnosa između predmeta i osoba, izricanje odnosa u vremenu i prostoru, izražavanje molbe, zahvale, želje, negodovanja, zahtjeva, naredbe, obveza, dužnosti, čestitanje blagdana, rođendana i sl., traženje i davanje informacija.

KULTURA I CIVILIZACIJA

Kulturološki, odgojni i socijalizirajući sadržaji uvršteni su u predviđena tematska područja i jezične funkcije kao npr. čestitanje blagdana i rođendana, blagdani i običaji, obitelj, prijateljstvo, slobodno vrijeme, putovanja, znamenitosti, kulturni život. Upoznaju se neke zanimljivosti o zemlji/zemljama njemačkoga govornoga područja i o vlastitoj zemlji.

Dječja književnost: autorske pjesme i narodne / tradicionalne pjesme za govorenje i pjevanje, jedna ili više jednostavnijih priča iz suvremene njemačke dječje književnosti, usporedba likova iz njemačkih priča/bajki i likova iz hrvatske dječje književnosti, likovi njemačke dječje književnosti upoznati u nastavi hrvatskoga jezika.

VJEŠTINE I SPOSOBNOSTI

SLUŠANJE
- reagiranje na naputke i naredbe na stranom jeziku
- povezivanje vidnog i slušnoga sadržaja
- globalno i selektivno razumijevanje kraćega teksta poznate tematike
- slušanje izgovora i intonacije izvornih govornika (zvučni tekstovi)
- svladavanje razlika u izgovoru glasova i glasovnih skupina njemačkoga jezika u odnosu na materinski jezik

GOVORENJE: GOVORNA INTERAKCIJA I PRODUKCIJA, IZGOVOR
- verbalno reagiranje na verbalne i neverbalne poticaje u okviru jezičnih funkcija
- postavljanje pitanja u okviru poznatih jezičnih struktura i tematskih sadržaja te odgovaranje na takva pitanja
- reproduciranje kraćih dijaloga uz samostalnu izmjenu pojedinih elemenata
- samostalno vođenje kraćih dijaloga u okviru poznatih situacija
- sudjelovanje u kraćim dramatizacijama
- reproduciranje pjesmica za recitiranje i pjevanje
- povezivanje elemenata priče s pomoću aplikacija ili dijelova teksta
- imenovanje i opisivanje predmeta, osoba, radnji, situacija i događaja (sa ili bez slikovnoga predloška)
- prepričavanje slijeda nekog događaja
- iznošenje rezultata skupnoga/individualnoga rada
- reproduciranje razlika u izgovoru glasova i glasovnih skupina njemačkoga jezika u odnosu na materinski jezik
- reproduciranje i produkcija rečenica s odgovarajućom rečeničnom intonacijom

ČITANJE
- globalno i selektivno razumijevanje kraćih tekstova u okviru poznate tematike
- samostalno glasno čitanje rečenica i kraćih tekstova koji sadrže poznate strukture i leksik
- pravilna uporaba rečenične intonacije

PISANJE

- dopunjivanje teksta riječima prema vidnomu / zvučnomu predlošku ili bez predloška
- dopunjivanje dijelova teksta koji nedostaju
- pisanje kraćih sastava uz predloženi model - vođeni sastav
- pisanje jednostavnih rečenica koje sadržajno čine kraći sastav
- pisanje čestitke, razglednice i sl.
- pisanje kratkih diktata

INTERKULTURALNE KOMPETENCIJE

U povezanosti sa sadržajima iz područja kulture i civilizacije, kod učenika treba poticati razvoj primjerenog ophođenja u interkulturalnim situacijama: senzibilizacija za uočavanje kulturoloških sličnosti i različitosti kao osnova za razvijanje otvorenosti, tolerancije i empatije prema drugom i drugačijemu (npr. bladanski običaji, svakodnevni život i sl.), svijest o kulturno uvjetovanim razlikama u značenju i uporabi pojedinih jezičnih izričaja, senzibilizacija za uočavanje/prepoznavanje stereotipa i predrasuda i razvoj svijesti o potrebi njihova uklanjanja.

U pristupu nastavnim temama, kulturološkim, odgojnim i socijalizirajućim sadržajima vodi se računa o komparativnom pristupu tj. usporedbi odgovarajućih sadržaja u hrvatskoj kulturi i kulturi zemalja njemačkoga govornoga područja.

STRATEGIJE UČENJA I SLUŽENJA ZNANJEM

Učenici bi tijekom pete godine učenja, služeći se postojećim znanjem, u 5. razredu trebali naučiti:
služiti se vizualnim elementima radi zapamćivanja jezičnih sadržaja i kao pomoći pri razumijevanju, zaključivati o značenju na osnovi jezičnih poticaja, tražiti informacije prema nekomu načelu, predviđati i preispitivati pretpostavke, napraviti mentalnu mapu, sastaviti listu prema nekomu načelu, ispuniti ili dopuniti tablicu, mobilizirati predznanje putem asocijacija, uočiti i označiti pravilnosti i analogije, razvrstavati prema pravilnostima i analogijama, dopuniti pravilo, primijeniti pravilo, provjeriti u gramatičkom pregledu, služiti se rječnikom, tematski ustavljivati leksik, promijeniti perspektivu govornika, promijeniti tekstnu vrstu, sustavno/redovito ponavljati, koristiti tehnike zapamćivanja, međusobno uspoređivati strane jezike, služiti se znanjem materinskoga jezika i stranih jezika koje učenik uči, uočiti korake koji vode do određenoga cilja, učiti u suradnji s drugima, primijeniti oblike samoprocjene i međusobne procjene (*Europski jezični portfolio*), koristiti se medijima (televizija, internet, tisak...) i edukacijskim programima primjereno dobi i jezičnoj razini učenika.

6. RAZRED
šesta godina učenja

CJELINE I TEME

1. **Moj svijet: razgovor o sebi, bližnjima, njihovim osobinama i izgledu; opis mjesta u kojem živimo, doma, ulice i četvrti, jezik kojim govorimo**
   Ključne strukture i izričaji: *Ich habe viele Freunde. Ich wohne in der Grimmstraße Nr. 56. Wo ist es schöner, auf dem Lande oder in der Stadt? Was gibt es in der Stadt/auf dem Lande? Warst du im Museum oder im Theater? Im Theater war es schöner und interessanter als im Museum. Ich gehe gern ins Museum. Mein Freund geht lieber ins Kino als ins Theater. Zu Hause ist es am schönsten.*

2. **U mom zavičaju i izvan njega: putovanja, obilježja, ljepote i znamenitosti domovine i zemalja njemačkoga govornoga područja**
   Ključne strukture i izričaji: *Die Hauptstadt Kroatiens ist Zagreb. Die Hauptstadt von Deutschland ist Berlin. Das ist eine alte Stadt. Die Markuskirche steht am Markusplatz. Wie lange warst du in Wien/Salzburg? Ich war länger in Wien als in Salzburg. Hast du viele Prospekte und Fotos von Sehenswürdigkeiten? Wo kann ich den Urlaub verbringen? In Kroatien, am Meer, in der Schweiz… Meine Winterferien habe ich in Österreich verbracht.*

3. **Komunikacija: isticanje potrebe za znanjem stranih jezika, mediji, komunikacija (internet, SMS poruke, slanje razglednica i pisama, odlazak u poštu)**
   Ključne strukture i izričaji: *Welche Sprachen sprichst du? Deutsch, Englisch, Französisch… Fremdsprachen sind sehr wichtig. Warum? Telefonierst du oft? Gehst du manchmal zur Post? Wie kommunizierst du mit deinen Freunden? Schreibst du Briefe, E-Mails oder SMS-Nachrichten? Ich kann mir das Leben ohne Computer und Internet nicht vorstellen. Meine Clique und ich gehen oft ins Internet-Café. Liest du Tageszeitungen / Jugendmagazine…?*

4. **Umjetnost: razgovor o likovnoj i glazbenoj umjetnosti i književnost**
   Ključne strukture i izričaji: *Warst du schon mal im Theater, im Konzert, in einer Ausstellung, in einer Theatervorstellung…? Wer arbeitet im Theater? Was macht ein Maler/Komponist? Lest ihr gern Lektüre? Liest du gern Gedichte/Romane? Welche Schriftsteller schreiben interessant? Wer ist dein Lieblingsautor? Welche Filme magst du? Gehst du in die Musikschule? Spielst du ein Instrument? Wir gehen heute Abend ins Konzert. Wer tritt heute Abend auf?*

5. **Škola i školovanje: nastavni predmeti, raspored sati, ocjene, ustrojstvo školskih i izvanškolskih aktivnosti**
   Ključne strukture i izričaji: *Ich mag Deutsch. Welche Fäher hast du in der Schule? Ich habe Erdkunde, Naturkunde, Mathematik… Welche Fšcher machen dir Schwierigkeiten? Was ist dein Lieblingsfach? Warum? Was machst du noch in der Schule? Macht ihr manchmal Ausflüge/Ausstellungen /Theatervorstellungen…?*

6. **Mladi u obiteljskom i društvenom okruženju: odnosi u obitelji, zajedničko organiziranje slobodnoga vremena, problemi vezani za odnose među naraštajima**
   Ključne strukture i izričaji: *Meine Eltern leben getrennt. Ich verbringe Sommerferien mit der Mutter und Winterferien mit dem Vater. Machst du/macht ihr gern Ausflüge mit deinen/euren Eltern? Bekommt ihr regelmäßig Taschengeld? Wie können die Schüler Geld verdienen? Mein/e Vater/Mutter raucht zu viel. Mein Bruder und ich plaudern gern mit unserer Oma. In ihrer Zeit war alles anders. Die Menschen sahen nicht fern, sie arbeiteten auf dem Feld…*

7. **Moda i odijevanje: kupovanje odjeće i obuće, vanjski izgled, različitosti u imovinskome statusu mladoga naraštaja, statusni simboli**
   Ključne strukture i izričaji: *Darf ich dir/Ihnen helfen? Ich brauche ein Paar neue Schuhe, ein neues Kleid… Ich möchte ein buntes/kariertes/einfarbiges… Kleid. Welche Größe? Ich trage Schuhgröße 36 und Konfektionsgröße 38. Was kostet das? Das kostet insgesamt 125 Euro. Der Pullover gefällt mir nicht. Welche Klamotten trägst du gern? Markenklamotten kann ich mir nicht leisten. Das ist mir aber auch nicht wichtig. Mein Vater fährt kein teures Auto. Wir fahren gern Rad. Rad fahren ist gesund.*

8. **Blagdani, običaji i tradicija**
   Ključne strukture i izričaji: ovisno o odabranim blagdanima, običajima i načinu održavanja tradicije.

IZBORNE TEME

U okviru 10% nastavnih sati tijekom godine pripremaju se teme po izboru nastavnika i/ili prema interesima učenika, obrađuju prikladna književna djela za djecu i mlade, kulturnocivilizacijski sadržaji i dr. Izrađuju se tematski panoi i posteri, pripremaju priredbe i sl. Sadržaji se obogaćuju slušnim i vidnim materijalima.

ODGOJNO-OBRAZOVNA POSTIGNUĆA

ZNANJA

LEKSIČKA PODRUČJA

Osobni podatci o sebi i poznatim osobama (prijatelji, šira obitelj), mladi u obiteljskom i društvenom okruženju, problemi mladih, škola i školovanje, nazivi nastavnih predmeta (raspored sati, ocjene, organiziranje školskih i izvanškolskih aktivnosti), komunikacija (strani jezici, sredstva komunikacije), mediji, zavičaj, putovanja i znamenitosti, neki važniji objekti u mjestu, umjetnost, moda i odijevanje (kupovanje odjevnih predmeta, cijena i konfekcijski brojevi), blagdani, običaji, tradicija, glavni brojevi do 1000, redni brojevi do 31.

Do kraja šeste godine učenja u 6. razredu osnovne škole učenici bi trebali razumjeti oko *850* leksičkih jedinica, a od toga učinkovito upotrebljivati oko *680* leksičkih jedinica. Pri obradbi novoga leksičkoga gradiva ne bi trebalo uvoditi više od otprilike *8* do *10* novih leksičkih jedinica po nastavnom satu. Leksičko se gradivo ciklički proširuje i ponavlja.

GRAMATIČKE STRUKTURE

Gramatičke se strukture tumače eksplicitno (uz odmjerenu uporabu metajezika), no važno je da ih učenici ne usvajaju izdvojeno, nego kao dio konteksta. Neke se gramatičke strukture, npr. prijedlozi, mogu posredovati i leksički te nije potrebno inzistirati na točnim padežnim nastavcima, pogotovo pri slobodnom govoru. Na kraju 6. razreda učenici bi trebali raspolagati sljedećim jezičnim strukturama:

Glagoli

- prezent i preterit glagola *haben* i *sein* u jednini i množini
- prezent nekih pravilnih i nepravilnih, jednostavnih i složenih te povratnih glagola u jednini i množini vezanih uz tematska područja
- prezent svih modalnih glagola u jednini i množini
- preterit nekih pravilnih i nepravilnih, jednostavnih i složenih te povratnih glagola u jednini i množini vezanih uz tematska područja
- perfekt nekih najučestalijih pravilnih i nepravilnih, jednostavnih i složenih te povratnih glagola u jednini i množini
- konstrukcija *es gibt*
- zapovjedni način (2. lice jednine i množine imperativa te uljudno obraćanje sa *Sie*)

Imenice

- deklinacija imenica s određenim i neodređenim članom u jednini i množini (sistematizacija)

Član

- neodređeni i određeni član (vidi imenice)
- uporaba člana uz imena zemalja i geografskih pojmova (npr. *Die Schweiz, die Adria, die Zugspitze*...)

Zamjenice

- osobne zamjenice u nominativu, dativu i akuzativu

jednine i množini; uljudno obraćanje sa *Sie* u svim padežima jednine i množine
- posvojne zamjenice u nominativu, dativu i akuzativu jednine i množine
- povratne zamjenice u dativu i akuzativu jednine i množine
- pokazna zamjenica *das*
- upitne zamjenice: *wer, was*; *welcher*/e/es u nominativu i akuzativu jednine i množine

Pridjevi
- stupnjevanje pravilnih i nepravilnih pridjeva
- opisni pridjevi kao dio predikata u sva tri stupnja komparacije
- opisni pridjevi u funkciji atributa u nominativu i akuzativu jednine i množine

Brojevi
- glavni brojevi (sistematizacija)
- redni brojevi do 31 (leksičko posredovanje)

Prijedlozi
- neki prijedlozi: *in, an, auf, unter, neben, hinter, vor, zu, nach, bei, mit, für...*

Prilozi
- stupnjevanje pravilnih i nepravilnih priloga
- prilozi u sva tri stupnja komparacije
- neki prilozi: *heute*, *morgen*, *jetzt*, *gestern*, *manchmal, links, rechts, geradeaus, hier, dort, da, hin, her, gut, schlecht, gern...*
- upitni prilozi: *wie*, *wo*, *wann*, *wieviel*, *wie viele*, *womit*, *wohin*, *woher, warum…*

Negacije
- *nein*, *nicht*
- *kein/e* u nominativu i akuzativu jednine i množine

Rečenice
- jednostavne izjavne rečenice
- jednostavne upitne rečenice s upitnom riječju
- inverzne upitne rečenice
- jednostavne izjavne i upitne rečenice s modalnim glagolom
- povezivanje rečenica u nezavisno složene rečenice veznicima: *und, aber, oder*

Na razini prepoznavanja
- nezavisno složena rečenica s veznikom *denn*
- zavisno složena rečenica s veznikom *weil*

JEZIČNE FUNKCIJE

U okviru obrađenih tema i jezičnih struktura: pozdravljanje, oslovljivanje, predstavljanje sebe i drugih, postavljanje pitanja, odgovaranje na pitanja, izražavanje radnji i događaja u sadašnjosti i prošlosti, izražavanje raspoloženja, svojine, dobi, količine, izricanje ukusa i stajališta prema nečemu, imenovanje, opisivanje i uspoređivanje predmeta, osoba, pojava i situacija, određivanje odnosa između predmeta i osoba, izricanje odnosa u vremenu i prostoru, izražavanje molbe, zahvale, želje, zahtjeva, naredbe, obveza, dužnosti, negodovanja, traženje i davanje informacija, čestitanje blagdana, rođendana i sl.

KULTURA I CIVILIZACIJA

Kulturološki, odgojni i socijalizirajući sadržaji uvršteni su u predviđena tematska područja i jezične funkcije kao npr. aktivnosti vezane uz blagdane i običaje, putovanja, znamenitosti, mladi u društvenom okruženju, školovanje, umjetnost, komunikacija. Upoznaju se neke zanimljivosti o zemlji/zemljama njemačkoga govornoga područja i o vlastitoj zemlji.

Primjeri iz književnosti: narodne/tradicionalne i autorske pjesme za govorenje i pjevanje, poneka basna, poneka jednostavnija priča o djetinjstvu, likovi njemačke dječje književnosti upoznati u nastavi hrvatskoga jezika.

VJEŠTINE I SPOSOBNOSTI

SLUŠANJE
- reagiranje na naputke i naredbe na stranom jeziku
- povezivanje vidnog i slušnoga sadržaja
- globalno i selektivno razumijevanje kraćega teksta poznate tematike
- slušanje izgovora i intonacije izvornih govornika (zvučni tekstovi)
- svladavanje razlika u izgovoru glasova i glasovnih skupina njemačkoga jezika u odnosu na materinski jezik

GOVORENJE: GOVORNA INTERAKCIJA I PRODUKCIJA, IZGOVOR
- verbalno reagiranje na verbalne i neverbalne poticaje u okviru jezičnih funkcija
- postavljanje pitanja u okviru poznatih jezičnih struktura i tematskih sadržaja te odgovaranje na takva pitanja
- reproduciranje dijaloga uz samostalnu izmjenu pojedinih elemenata
- samostalna produkcija dijaloga u okviru poznatih situacija
- sudjelovanje u kratkim dramatizacijama
- reproduciranje pjesama za recitiranje i pjevanje
- povezivanje elemenata priče s pomoću aplikacija ili dijelova teksta
- imenovanje i opisivanje predmeta, osoba, radnji, situacija i događaja (sa ili bez slikovnoga predloška)
- prepričavanje slijeda nekog događaja
- iznošenje rezultata skupnoga/individualnoga rada
- izgovaranje specifičnih glasova njemačkoga jezika u riječima
- reproduciranje i produkcija rečenica s odgovarajućom rečeničnom intonacijom

ČITANJE
- globalno i selektivno razumijevanje kraćih tekstova u okviru poznate tematike
- uočavanje karakterističnih obilježja različitih vrsta tekstova
- samostalno glasno čitanje rečenica i kraćih tekstova
- pravilna uporaba rečenične intonacije

PISANJE

- dopunjivanje teksta riječima prema vidnom ili zvučnomu predlošku ili bez predloška
- dopunjivanje dijelova teksta koji nedostaju
- pisanje kraćih sastavaka uz predloženi model - vođeni sastav
- pisanje sastavaka na osnovi obrađenih tema
- pisanje čestitke, razglednice i sl.
- stvaralačko pisanje
- pisanje kraćih diktata

INTERKULTURALNE KOMPETENCIJE

U povezanosti sa sadržajima iz područja kulture i civilizacije, kod učenika treba poticati razvoj primjerenog ophođenja u interkulturalnim situacijama: uočavanje kulturoloških sličnosti i različitosti te uviđanje razloga njihova postojanja kao osnova za razvijanje otvorenosti, tolerancije i empatije prema drugom i drugačijemu (npr. blagdanski običaji, svakodnevni život i sl.), svijest o kulturno uvjetovanim razlikama u značenju i uporabi pojedinih jezičnih izričaja te načinima ponašanja u komunikaciji, svijest o mogućim nesporazumima u interkulturalnim i interpersonalnim situacijama i razvoj osnovnih strategija za njihovo prevladavanje, senzibilizacija za uočavanje/prepoznavanje stereotipa i predrasuda i razvoj svijesti o potrebi njihova uklanjanja.

U pristupu nastavnim temama, kulturološkim, odgojnim i socijalizirajućim sadržajima vodi se računa o komparativnom pristupu, tj. o usporedbi odgovarajućih sadržaja u hrvatskoj kulturi i kulturi zemalja njemačkoga govornoga područja.

STRATEGIJE UČENJA I SLUŽENJA ZNANJEM

Učenici bi tijekom šeste godine učenja, služeći se postojećim znanjem, u 6. razredu trebali naučiti:
služiti se vizualnim elementima radi zapamćivanja jezičnih sadržaja i kao pomoći pri razumijevanju, zaključivati o značenju na osnovi jezičnih poticaja, tražiti informacije prema nekomu načelu, predviđati i preispitivati pretpostavke, napraviti mentalnu mapu, sastaviti listu prema nekomu načelu, izraditi plan teksta na osnovi pročitanoga teksta, pripremiti izlaganje pomoću natuknica, ispuniti ili dopuniti tablicu, mobilizirati predznanje putem asocijacija, raditi bilješke i služiti se njima u prepričavanju, uočiti i označiti pravilnosti i analogije, razvrstavati prema pravilnostima i analogijama, dopuniti pravilo, primijeniti pravilo, provjeriti u gramatičkom pregledu, služiti se rječnikom, tematski ustustavljivati leksik, promijeniti perspektivu govornika, promijeniti tekstnu vrstu, sustavno/redovito ponavljati, koristiti tehnike zapamćivanja, međusobno uspoređivati strane jezike, služiti se znanjem materinskoga jezika i stranih jezika koje učenik uči, uočiti korake koji vode do određenoga cilja, učiti u suradnji s drugima, primijeniti oblike samoprocjene i međusobne procjene (*Europski jezični portfolio*), koristiti se medijima (televizija, internet, tisak...) i edukacijskim programima primjereno dobi i jezičnoj razini učenika.

7. RAZRED
sedma godina učenja

CJELINE I TEME

1. **Ljudi i događaji: iznošenje podataka o sebi i poznatim osobama (prijatelji, šira obitelj, poznate osobe iz svijeta kulture, znanosti, zabave i športa)**
   Ključne strukture i izričaji: *Carl Benz baute 1886 das erste Auto. Heinrich Hertz erfand das Radio vor 100 Jahren. Woher kommt S. Penkala? R. Bošković (1711-1787) war ein bekannter Wissenschaftler. Wofür interessierte er sich? Finde Informationen über einen bekannten deutschen Wissenschaftler. Kennst du eine/einen deutschen Rock- oder Popsängerin/Sportler? Schreibe einen kurzen Bericht über deinen Lieblingssänger/Filmstar!*

2. **Slobodno vrijeme: smisleno raspoređivanje slobodnog vremena, važnost bavljenja športom i drugim organiziranim aktivnostima u slobodno vrijeme (odlasci u kino, kazalište, na koncerte i javne priredbe), elektronički i tiskovni mediji**
   Ključne strukture i izričaji: *Mit wem/Wie verbringst du deine Freizeit? Mit meiner Familie, mit meinen Büchern… im Sportverein, am Schreibtisch… Wenn ich nicht lernen muss/zu Hause helfen muss, gehe ich in den Park/ auf den Sportplatz/in die Sporthalle/ans Meer… Sport treiben ist gesund, weil… Welche Sportarten magst du? Schwimmen… Heute Abend gehe ich ins Theater/Kino/auf die Party… Was macht ihr alles auf einer Party? Darf ich dich ins Kino/in die Konditorei einladen? - Ja, ich komme mit, denn heute haben wir keine Hausaufgaben./Nein, heute kann ich nicht. Was machst du am liebsten? Ich sitze vor dem Computer, surfe, spiele, unterhalte mich mit …, chatte gern.*

3. **Prijateljstvo i druženje, ljubav i zaljubljenost**
   Ključne strukture i izričaji: *Hast du viele Freunde? Kommen deine Freunde oft zu dir? Wie groß ist deine Clique? Was macht ihr zusammen? Wo trefft ihr euch? Über welche Themen sprecht ihr? Worüber/Über wen ärgerst du dich? Wer ist dein Vorbild? Was macht er/sie? - Sie ist Schauspielerin/Model. Er ist Fußballspieler / Filmstar. Gibt es Außenseiter / schwarze Schafe in deiner Klasse? Mein Freund singt am besten. Er ist humorvoll und toleranter als ich. Der interessanteste Junge in meiner Klasse ist Denis. Alle Mädchen sind verliebt in ihn.*

4. **Stanovanje: mjesto i kultura stanovanja, različite životne navike, kućanske obveze i život u zajednici**
   Ključne strukture i izričaji: *Wo wohnst du? In Rijeka/auf dem Lande/in der Stadt/in einer Neubausiedlung /an einem See/am Meer/in den Bergen… Wie/Wo lebte deine Oma? Wie lebte man im 19./20. Jahrhundert? Als sie… alt war… /Wenn sie… zu Hause… Damals gab es keinen/keine Fernseher/Spülmaschine. Heute haben wir einen Mikrowellenherd/CD-Player. Wie*

lebt man heute? Hilfst du im Haushalt? Wobei hilfst du? Ich helfe meiner Mutter beim Kochen und manchmal… Wer macht die meiste Arbeit in deiner Familie?

5. **Promet: prometna sredstva, prometni znakovi, prometne veze, snalaženje u stranoj zemlji (traženje obavijesti na kolodvoru, u prometnim sredstvima, na recepciji)**
Ključne strukture i izričaji: *Reist du gern? Wo warst du in den Sommerferien/Winterferien? Ich war in Deutschland/ in Österreich, am Meer/auf dem Lande/in den Bergen/an einem Fluss… Wo liegt…? In einem Tal /mitten in…/auf einer Höhe von… m. Wodurch ist dein Land/deine Stadt /diese Landschaft/dieses Land bekannt? An welche Länder grenzt Kroatien/Deutschland? Was findest du in Deutschland/dort besonders interessant? Vergleiche das mit… Womit fährst du in die Schule/in die Stadt? Mit dem Bus / Auto / Fahrrad / mit der Straßenbahn / Bahn… Ich gehe zu Fuß. Wann fährt der Zug nach…? Eine Platzkarte bitte.*

6. **Svijet mašte i svakodnevice u književnim, likovnim, glazbenim i filmskim djelima**
Ključne strukture i izričaji: *Worum geht es in diesem Text/Film /Lied/Gedicht? Wovon handelt diese Geschichte? Wie heißt die Hauptperson? Was für eine Person ist sie/er? Welche Charaktereigenschaften hat er/sie? Möchtest du an seiner/ ihrer Stelle sein? Warum? Wovon berichtet man in diesem Artikel? Wie gefällt dir dieses Bild? Warum?* - ovisno o odabranim primjerima iz književnosti, glazbene, filmske i likovne umjetnosti.

7. **Blagdani, običaji i njegovanje tradicije**
Ključne strukture i izričaji: ovisno o odabranim blagdanima, običajima i načinu njegovanja tradicije.

IZBORNE TEME

U okviru 10% nastavnih sati tijekom godine pripremaju se teme po izboru nastavnika i/ili prema interesima učenika, obrađuju prikladna književna djela za djecu i mlade, kulturnocivilizacijski sadržaji i dr. Izrađuju se tematski panoi i posteri, pripremaju priredbe, projekti i sl. Sadržaji se obogaćuju slušnim i vidnim materijalima.

ODGOJNO-OBRAZOVNA POSTIGNUĆA

ZNANJA

LEKSIČKA PODRUČJA

Osobni podatci o sebi i poznatim osobama (prijatelji, šira obitelj, poznate osobe iz svijeta kulture, znanosti, športa i zabave), smisleno organiziranje slobodnoga vremena, prijateljstvo i druženje, ljubav i zaljubljenost, važnost bavljenja športom i drugim organiziranim aktivnostima u slobodno vrijeme, (kino, kazalište, koncerti, javne priredbe), elektronički i tiskovni mediji, kultura stanovanja nekad i danas, susreti sa stranim i nepoznatim, snalaženje u stranoj zemlji, blagdani, običaji i njegovanje tradicije, svijet mašte i svakodnevice u književnim, likovnim, glazbenim i filmskim djelima.

Do kraja sedme godine učenja u 7. razredu osnovne škole učenici bi trebali razumjeti oko *1100* leksičkih jedinica, a od toga aktivno rabiti oko *880* leksičkih jedinica. Pri obradbi novoga leksičkoga gradiva ne bi trebalo uvoditi više od otprilike *10* do *12* novih leksičkih jedinica po nastavnom satu. Leksičko se gradivo ciklički proširuje i ponavlja.

GRAMATIČKE STRUKTURE

Gramatičke se strukture tumače eksplicitno (uz odmjerenu uporabu metajezika), no važno je da ih učenici ne usvajaju izdvojeno, nego kao dio konteksta. Neke se gramatičke strukture, npr. prijedlozi, mogu posredovati i rječnički te nije potrebno inzistirati na točnim padežnim nastavcima, pogotovo pri slobodnom govoru. Na kraju 7. razreda učenici bi trebali raspolagati sljedećim jezičnim strukturama:

Glagoli
- prezent pravilnih i nepravilnih, jednostavnih i složenih te povratnih glagola
- perfekt jednostavnih i složenih, pravilnih i nepravilnih te povratnih glagola, izuzev modalnih glagola (jesni, niječni i upitni oblik)
- preterit pravilnih i nepravilnih, jednostavnih i složenih te povratnih glagola u jednini i množini
- prezent i preterit svih modalnih glagola u jednini i množini (jesni, niječni i upitni oblik)
- zapovjedni oblik glagola (2. lice jednine i množine imperativa te uljudno obraćanje sa *Sie*)

Imenice
- deklinacija imenica s neodređenim i određenim članom u jednini i množini (sistematizacija)
- jednina i množina nekih imenica koje se sklanjaju po n-deklinaciji

Član
- neodređeni i određeni član (vidi imenice)
- uporaba neodređenog, određenog i nultoga člana
- uporaba člana uz imena zemalja i geografskih pojmova (npr. *das schöne Kroatien, die Schweiz, die Save, die Türkei, die Adria*...)

Zamjenice
- osobne, posvojne i pokazne zamjenice u svim padežima jednine i množine (sistematizacija)
- povratne zamjenice
- upitne zamjenice: *wer, was*; *welcher/e/es* u svim padežima
- neodređena zamjenica *man*

Pridjevi
- stupnjevanje pridjeva (sistematizacija)
- opisni pridjevi kao dio predikata u sva tri stupnja komparacije
- opisni pridjevi u funkciji atributa u nominativu, dativu i akuzativu u pozitivu

Brojevi
- glavni brojevi; redni brojevi u nominativu i akuzativu

Prijedlozi
- sistematizacija prijedloga uz dativ, akuzativ te dativ i akuzativ

Prilozi
- stupnjevanje priloga (sistematizacija)
- prilozi u sva tri stupnja komparacije
- neki prilozi mjesta, vremena, načina i uzroka
- upitni prilozi: *wie*, *wo*, *wann*, *wieviel*, *wie viele, womit, woher, worauf...*

Negacije
- sistematizacija negacija: *nicht*, *nein* i *kein/e*

Rečenice
- izjavne i upitne rečenice
- nezavisno složene rečenice s veznicima: *und, aber, oder, denn*
- zavisno složene rečenice uz veznike: *weil*, *dass, wenn*

Na razini prepoznavanja:
- rekcija nekih učestalih glagola: *gefallen, helfen, geben*; *sich interessieren für* + A, *träumen von* + D, *sich ärgern über* + A, *sich freuen auf* + A...
- opisni pridjevi u funkciji atributa u svim padežima jednine i množine u pozitivu (sklonidba pridjeva: određeni član + pridjev + imenica / pridjev + imenica / neodređeni član ili posvojna zamjenica ili negacija *kein/e* + pridjev + imenica)
- redni brojevi i nadnevak sa sklonidbom
- zavisno složene rečenice uz veznik *als*
- odnosne rečenice
- pitanja s upitnim riječima: *Wofür…/Für wen… Wovon…/Von wem… Worüber… /Über wen… Worauf…/Auf wen...*

JEZIČNE FUNKCIJE

U okviru obrađenih tema i jezičnih struktura: pozdravljanje, oslovljivanje, predstavljanje sebe i drugih, postavljanje pitanja, odgovaranje na pitanja, izražavanje događaja i radnji u sadašnjosti i prošlosti, prepričavanje događaja, izražavanje raspoloženja, svojine, dobi, količine, izricanje ukusa i stajališta o nečem, imenovanje, opisivanje i uspoređivanje predmeta, osoba, pojava i situacija, određivanje odnosa između predmeta i osoba, izricanje radnji, odnosa u vremenu i prostoru, izražavanje molbe, zahvale, želje, negodovanja, odobravanja, slaganja, neslaganja, zahtjeva, naredbe, obveza i dužnosti, traženje i davanje informacija, čestitanje blagdana, rođendana i sl.

KULTURA I CIVILIZACIJA

Kulturološki, odgojni i socijalizirajući sadržaji uvršteni su u predviđena tematska područja i jezične funkcije kao npr. njegovanje tradicije, mladi u društvu, mediji u svakodnevnom životu, zaštita okoliša i dr. Upoznaju se zanimljivosti o zemlji/zemljama njemačkoga govornoga područja, o EU i o vlastitoj zemlji, primjeri iz književnog, likovnog i filmskoga stvaralaštva te glazbenoga stvaralaštva za mlade, istaknuti ljudi i događaji iz svijeta umjetnosti, znanosti, športa i zabave.

Primjeri iz književnosti: narodne i autorske pjesme, od kojih neke mogu biti tekstovi glazbenih hitova, poneka prikladna pripovijetka o životu djece, ulomci iz romana za djecu i mlade s tematikom odrastanja uz barem jedno filmsko uprizorenje obrađivanih književnih djela, likovi i djela iz njemačke književnosti poznati iz nastave hrvatskoga jezika ili iz lektire u slobodno vrijeme.

VJEŠTINE I SPOSOBNOSTI

SLUŠANJE
- reagiranje na naputke i naredbe na stranom jeziku
- povezivanje vidnog i slušnoga sadržaja
- globalno i selektivno razumijevanje teksta poznate tematike
- slušanje izgovora i intonacije izvornih govornika (zvučni tekstovi)
- svladavanje razlika u izgovoru glasova i glasovnih skupina njemačkoga jezika u odnosu na materinski jezik

GOVORENJE: GOVORNA INTERAKCIJA I PRODUKCIJA, IZGOVOR
- verbalno reagiranje na verbalne i neverbalne poticaje u okviru jezičnih funkcija
- postavljanje pitanja u okviru poznatih jezičnih struktura i tematskih sadržaja te odgovaranje na takva pitanja
- reproduciranje i samostalno vođenje dijaloga u okviru poznate tematike
- sudjelovanje u dramatizacijama i simulacijama dijaloških situacija
- sudjelovanje u elementarnim oblicima rasprave
- reproduciranje pjesama za recitiranje i pjevanje
- povezivanje elemenata priče s pomoću aplikacija ili dijelova teksta
- imenovanje i opisivanje predmeta, osoba, radnji, situacija i događaja (sa ili bez slikovnoga predloška)
- prepričavanje slijeda nekog događaja
- iznošenje rezultata individualnoga i/ili skupnoga rada
- izgovaranje specifičnih glasova njemačkoga jezika u riječima
- reprodukcija i produkcija rečenica s odgovarajućom rečeničnom intonacijom

ČITANJE
- globalno, selektivno i detaljno razumijevanje tekstova poznate tematike
- uočavanje značajki različitih vrsta tekstova
- samostalno glasno čitanje
- pravilna uporaba rečenične intonacije

PISANJE
- ispunjavanje obrazaca
- dopunjivanje teksta riječima prema vidnom ili zvučnomu predlošku ili bez predloška
- dopunjivanje dijelova teksta koji nedostaju
- pisanje natuknica i bilježaka na osnovi pročitanoga teksta

- pisanje kraćih sastava uz predloženi model struktura (npr. natuknice i pitanja)
- pisanje sastavaka nakon obrađenih sadržaja
- pisanje čestitke, razglednice, pisma, poruka i sl.
- stvaralačko pisanje (npr. pisanje novoga kraja priče, dijela priče koji nedostaje i sl.)
- pisanje diktata

INTERKULTURALNE KOMPETENCIJE

U povezanosti sa sadržajima iz područja kulture i civilizacije, kod učenika treba poticati razvoj primjerenog ophođenja u interkulturalnim situacijama: uočavanje kulturoloških sličnosti i različitosti te uviđanje razloga njihova postojanja kao osnova za razvijanje otvorenosti, tolerancije i empatije prema drugom i drugačijemu (npr. blagdanski običaji, način života i sl.), svijest o kulturno uvjetovanim razlikama u značenju i uporabi pojedinih jezičnih izričaja te načinima ponašanja u komunikaciji, svijest o mogućim nesporazumima u interkulturalnim i interpersonalnim situacijama i razvoj osnovnih strategija za njihovo prevladavanje, uočavanje/prepoznavanje stereotipa i predrasuda i razvoj svijesti o potrebi njihova uklanjanja, razvoj svijesti o utjecaju vlastite kulture na percepciju fenomena strane kulture, svijest o dinamičnosti i heterogenosti kao bitnim značajkama kako strane tako i vlastite kulture.

U pristupu nastavnim temama, kulturološkim, odgojnim i socijalizirajućim sadržajima vodi se računa o komparativnom pristupu, tj. o usporedbi odgovarajućih sadržaja u hrvatskoj kulturi i kulturi zemalja njemačkoga govornoga područja.

STRATEGIJE UČENJA I SLUŽENJA ZNANJEM

Učenici bi tijekom sedme godine učenja, služeći se postojećim znanjem, u 7. razredu trebali naučiti:
služiti se vizualnim elementima radi zapamćivanja jezičnih sadržaja i kao pomoći pri razumijevanju, zaključivati o značenju na osnovi jezičnih poticaja, tražiti informacije prema nekomu načelu, predviđati i preispitivati pretpostavke, napraviti mentalnu mapu, sastaviti listu prema nekomu načelu, izraditi plan teksta na osnovi pročitanoga teksta, izraditi plan teksta za tekst koji učenik namjerava sročiti, pripremiti izlaganje s pomoću natuknica, ispuniti ili dopuniti tablicu, mobilizirati predznanje putem asocijacija, raditi bilješke i služiti se njima u prepričavanju, uočiti i označiti pravilnosti i analogije, razvrstavati prema pravilnostima i analogijama, dopuniti pravilo, primijeniti pravilo, provjeriti u gramatičkom pregledu, služiti se rječnikom, tematski ustavljivati leksik, promijeniti perspektivu govornika, promijeniti tekstnu vrstu, sustavno/redovito ponavljati, koristiti tehnike zapamćivanja, međusobno uspoređivati strane jezike, služiti se znanjem materinskoga jezika i stranih jezika koje učenik uči, uočiti i opisati korake koji vode do određenoga cilja, odrediti vlastite ciljeve učenja i kontrolirati njihovo ostvarenje, učiti u suradnji s drugima, primijeniti oblike samoprocjene i međusobne procjene (*Europski jezični portfolio*), koristiti se medijima (televizija, internet, tisak...) i edukacijskim programima primjereno dobi i jezičnoj razini učenika.

8. RAZRED
osma godina učenja

CJELINE I TEME

1. **Mladi u obiteljskom i društvenom okruženju: odnosi među naraštajima, problemi mladih, pripadnost skupini i izdvojenost**
   Ključne strukture i izričaji: *Ihr Bruder provoziert sie und schon gibt es einen Streit. Nach langen Diskussionen mit den Eltern haben Lena und Lukas einen Computer bekommen. Ihre Freundinnen waren verblüfft - sie hat sich modische Kleidung gekauft. Bei gutem Wetter trifft sie sich mit Kindern aus der Nachbarschaft.*

2. **Europsko okruženje, multikulturalnost i važnost učenja stranih jezika: sličnosti i povezanosti kultura, predrasude i stereotipi, EU, uloga višejezičnosti kod nas i u Europi, jezični portfolio, poznate osobe iz svijeta umjetnosti i znanosti**
   Ključne strukture i izričaji: *In welchen Ländern spricht man Deutsch? Was heißt Multi-Kulti? Welche Symbole sind auf Euro-Münzen/Euro-Scheinen? Wie kam Europa zu seinem Namen? Wie heißen die Mitgliedsländer? Die europäische Flagge hat zwölf Sterne. Warum feiert die EU am 9. Mai ihren Europatag? Welche Sprache/n sprichst du gut/besser als… / am besten? In der EU gibt es 20 offizielle Sprachen. Die deutschen Austauschschüler wohnen in ihren französischen Gastfamilien. Wenn man sich kennt, versteht man sich besser.*

3. **Kultura i supkultura mladih: moda i modni trendovi, stil odijevanja, ovisnosti i njihovi uzroci**
   Ključne strukture i izričaji: *Was tragen Jugendliche in der Schule, in der Disko oder auf Partys? Wollen sie so aussehen wie alle, oder entscheiden sie sich lieber für einen individuellen Stil? Wir wissen jetzt, wie sie ihren eigenen Stil zusammen stelllt und ob sie viel Geld für ihre Kleidung ausgibt. Mein Vater möchte vom Rauchen loskommen. Raucht jemand von deinen Freunden/Freundinnen? Wissen seine/ihre Eltern davon? Wie reagieren sie darauf? Welche Gefahren bringen Dorgen mit sich?*

4. **Zaštita okoliša, briga o zdravlju, zdrava prehrana**
   Ključne strukture i izričaji: *Die Umweltverschmutzung ist ein großes Problem. Schützt die Umwelt! Wirf keine Plastiktüten weg! Kaufen Sie Produkte mit wenig Verpackung! Man soll weniger heizen, keine Getränke in Dosen kaufen. Wenn man nicht mehr fernsehen will, soll man die Geräte abschalten. Ernährst du dich gesund? Ihre Eltern finden gesundes Essen wichtig und kochen mit Olivenöl.*

5. **Problemi društva, oblici prihvatljivog i neprihvatljivoga ponašanja, civilno društvo i nevladine udruge, briga i pomoć potrebitima**
Ključne strukture i izričaji: *Habt ihr schon einen Weihnachtsmarkt organisiert? Was habt ihr mit dem Geld gemacht? War jemand in einem Altersheim/Kinderheim/ Obdachlosenheim? Bist du Mitglied einer Organisation/eines Vereines? Warum? - Weil ich da nützlich bin./Weil mir die Arbeit in diesem Verein Spaß macht. Der Streit fängt meist harmlos an, und dann wird man mit schlimmen Schimpfwörtern beleidigt. Ich respektiere meine Mitschüler, egal welcher Nationalität sie sind. Was kann man gegen Gewalt / Hunger / Rassendiskriminierung/Krieg… tun?*

6. **Obrazovanje za budućnost: odabir zanimanja, školovanje**
Ključne strukture i izričaji: *Wenn jemand studieren möchte, dann muss… Ich möchte…, weil…/denn… Ich möchte…, aber… Ich möchte…(nicht)… studieren. Mich interessiert die Arbeit mit Holz. Darum möchte ich Zimmermann werden. Nach dem Abitur will ich Medizin studieren. Was für eine Ausbildung soll man als Boutiquenbesitzer haben? Das Schulsystem in Deutschland/in … ist anders als bei uns.*

7. **Svijet znanosti i umjetnosti: otkrivanje novog i nepoznatog u književnim, glazbenim, likovnim i filmskim djelima, poznate osobe iz svijeta umjetnosti i znanosti**
Ključne strukture i izričaji: ovisno o odabranim primjerima iz književnosti, glazbene, filmske i likovne umjetnosti. *Europas große Erfinder/Künstler - die bekanntesten Kroaten… Schriftsteller, Maler, Bildhauer, Komponisten, Regisseure und ihre Werke… Wofür/Für wen interessierst du dich? Wovon/Von wem bist du begeistert? Was ist sein/ihr Beitrag zur Weltkultur?*

8. **Slobodno vrijeme i praznici: putovanja, poslovi u slobodno vrijeme i za vrijeme praznika**
Ključne strukture i izričaji: *Hattest du einmal einen Ferienjob/Job? Hast du etwas verdient? Was hast du mit dem Geld gemacht? - Ich habe mir ein gutes Wörterbuch gekauft. Wirst du/werden deine Freunde/dein Nachbar in den Ferien arbeiten? Bekommst du Taschengeld von deinen Eltern? Wenn das Schiff vom Festland ablegt, denke ich: Jetzt hat der Urlaub begonnen. Ich werde in den Ferien bei McDonald's/in einem Tierheim jobben. Was wäre dir lieber: Ferien mit den Eltern an der Adria oder würdest du lieber zum ersten Mal allein zu deinem Freund in einen anderen Ort fahren?*

9. **Blagdani, običaji i njegovanje tradicije**
Ključne strukture i izričaji: ovisno o odabranim blagdanima, običajima i načinu njegovanja tradicije.

IZBORNE TEME

U okviru 10% nastavnih sati tijekom godine pripremaju se teme po izboru nastavnika i/ili prema interesima učenika, obrađuju prikladna književna djela za djecu i mlade, kulturnocivilizacijski sadržaji i dr. Izrađuju se tematski panoi i posteri, pripremaju priredbe, projekti i sl. Sadržaji se obogaćuju slušnim i vidnim materijalima.

ODGOJNO-OBRAZOVNA POSTIGNUĆA

ZNANJA

LEKSIČKA PODRUČJA

Osobni podatci o sebi i poznatim osobama (prijatelji, šira obitelj, poznate osobe iz svijeta umjetnosti i znanosti), problemi mladih, ovisnosti i njihovi uzroci, odnosi među naraštajima, kultura i supkultura (moda i modni trendovi, stil odijevanja, uvjerenja, oblici prihvatljivog i neprihvatljivoga ponašanja, glazba), predrasude i stereotipi u multikulturalnom okruženju i izvan njega, obrazovanje za budućnost, sustavi školovanja, važnost učenja stranih jezika, uloga višejezičnosti kod nas i u Europi (jezični portfolio), poslovi u slobodno vrijeme i za vrijeme praznika, zaštita okoliša, briga o zdravlju, briga i pomoć potrebitima, civilno društvo i nevladine udruge, otkrivanje novoga i nepoznatoga, blagdani, običaji i njegovanje tradicije, svijet mašte i svakodnevice u književnim, glazbenim, likovnim i filmskim djelima.

Do kraja osme godine učenja, u 8. razredu osnovne škole učenici bi trebali razumjeti oko *1350 - 1400* leksičkih jedinica, a od toga aktivno rabiti oko *1100* leksičkih jedinica. Pri obradbi novoga gradiva ne bi trebalo uvoditi više od otprilike *10* do *12* novih leksičkih jedinica po nastavnom satu. Leksičko se gradivo ciklički proširuje i ponavlja.

GRAMATIČKE STRUKTURE

Gramatičke se strukture tumače eksplicitno (uz odmjerenu uporabu metajezika), no važno je da ih učenici ne usvajaju izdvojeno, nego kao dio konteksta. Neke se gramatičke strukture, npr. prijedlozi, mogu posredovati i leksički te nije potrebno inzistirati na točnim padežnim nastavcima, pogotovo pri slobodnom govoru. Na kraju 8. razreda učenici bi trebali raspolagati sljedećim jezičnim strukturama:

Glagoli

- prezent i preterit pravilnih i nepravilnih, jednostavnih i složenih te povratnih glagola
- prezent i preterit modalnih glagola (jesni, niječni i upitni oblik)
- perfekt pravilnih i nepravilnih, jednostavnih i složenih te povratnih glagola, izuzev modalnih glagola (jesni, niječni i upitni oblik)
- futur
- rekcija nekih učestalih glagola
- zapovjedni način (2. lice jednine i množine imperativa te uljudno obraćanje sa *Sie*)

Imenice

- jednina i množina imenica s neodređenim i određenim članom u svim rodovima i padežima
- jednina i množina nekih imenica koje se sklanjaju po n-deklinaciji

Član
- uporaba neodređenog, određenog i nultoga člana
- uporaba člana uz imena zemalja i geografskih pojmova

Zamjenice
- osobne, posvojne, pokazne zamjenice u jednini i množini u svim padežima (sistematizacija)
- povratne zamjenice (sistematizacija)
- neodređene zamjenice jemand, niemand u svim padežima
- neodređena zamjenica *man*
- upitne zamjenice: *wer, was*; *welcher*/e/es, was *für* ein/e u svim padežima
- pokazna zamjenica *dieser/e/es* u svim padežima

Pridjevi
- stupnjevanje pridjeva
- opisni pridjevi u sva tri stupnja komparacije
- opisni pridjevi u funkciji atributa u svim padežima jednine i množine u svim stupnjevima (sklonidba pridjeva: određeni član + pridjev + imenica / pridjev + imenica / neodređeni član ili posvojna zamjenica ili negacija *kein/e* + pridjev + imenica)

Brojevi
- glavni i redni brojevi

Prijedlozi
- sistematizacija prijedloga s genitivom, dativom, akuzativom; s dativom i akuzativom

Prilozi
- stupnjevanje priloga (sistematizacija)
- prilozi u sva tri stupnja komparacije
- neki prilozi mjesta, vremena, načina i uzroka
- zamjenički prilozi: *darauf, dafür...*
- upitni prilozi: *wie*, *wo*, *wann*, *wieviel*, *wie viele*, *worauf, wofür...*

Negacije
- sistematizacija negacija: *nicht*, *nein* i *kein/e*

Rečenice
- nezavisno složene rečenice s veznicima: *und, aber, oder, denn...*
- zavisno složene rečenice uz veznike: *weil*, *dass, wenn* i *als*
- odnosne rečenice
- indirektne upitne rečenice
- upitne rečenice s upitnim zamjenicama *welcher/e/es, was für ein/e* u svim padežima
- upitne rečenice s upitnim prilozima: *wieviel*, *wie viele*, *woher, womit....*
- inverzne upitne rečenice
- izjavne i upitne rečenice s modalnim glagolom.

Na razini prepoznavanja
- konjunktiv preterita glagola *haben* i *sein* i modalnih glagola
- prezent i preterit pasiva
- kondicional (*würde* + infinitiv)

JEZIČNE FUNKCIJE

U okviru obrađenih tema tj. leksičkih područja i jezičnih struktura:
pozdravljanje, oslovljivanje, predstavljanje sebe i drugih, postavljanje pitanja, odgovaranje na pitanja, prepričavanje događaja i radnji u sadašnjosti, prošlosti i budućnosti, izricanje ukusa i stajališta prema nečemu, imenovanje, opisivanje i uspoređivanje predmeta, osoba, pojava i situacija, određivanje odnosa između predmeta i osoba, izricanje radnji, izricanje odnosa u vremenu i prostoru, opisivanje događaja u vremenskom slijedu, izražavanje količine i cijene, dobi, molbe, zahvale, želje, raspoloženja, negodovanja i odobravanja, slaganja i neslaganja, zahtjeva, naredbe, obveza i dužnosti, ohrabrenja, podrške, nagađanja, traženje i davanje informacija, izražavanje uzroka i posljedice, čestitanje blagdana, rođendana i sl.

KULTURA I CIVILIZACIJA

Kulturološki, odgojni i socijalizirajući sadržaji uvršteni su u predviđena tematska područja i jezične funkcije kao npr. život u europskom okruženju, supkultura mladih, zaštita okoliša, znanost i umjetnost. Upoznaju se zanimljivosti o zemljama njemačkoga govornoga područja i EU, o vlastitoj zemlji, primjeri iz književnosti, likovne, filmske i glazbene umjetnosti, istaknuti ljudi i događaji iz svijeta umjetnosti, znanosti, športa i zabave.

Primjeri iz književnosti: narodne i autorske pjesme, od kojih neke mogu biti tekstovi glazbenih hitova, poneka pripovijetka o životu djece, ulomak/ulomci iz romana za djecu i mlade s tematikom odrastanja uz barem jedno filmsko uprizorenje obrađivanih književnih djela, usporedba likova i djela na njemačkom jeziku s onima poznatim iz nastave hrvatskoga jezika ili iz lektire u slobodno vrijeme.

VJEŠTINE I SPOSOBNOSTI

SLUŠANJE
- reagiranje na naputke i naredbe na stranom jeziku
- povezivanje vidnog (slikovnog/pisanog) i zvučnoga sadržaja
- globalno, selektivno i detaljno razumijevanje teksta
- slušanje izgovora i intonacije izvornih govornika (zvučni tekstovi)
- svladavanje razlika u izgovoru glasova i glasovnih skupina njemačkoga jezika u odnosu na materinski jezik

GOVORENJE: GOVORNA INTERAKCIJA I PRODUKCIJA, IZGOVOR
- verbalno reagiranje na verbalne i neverbalne poticaje u okviru jezičnih funkcija
- postavljanje pitanja u okviru poznatih jezičnih struktura i tematskih sadržaja te odgovaranje na takva pitanja
- reproduciranje i samostalno vođenje dijaloga u okviru poznate tematike

- sudjelovanje u dramatizacijama i simulacijama dijaloških situacija
- sudjelovanje u elementarnim oblicima rasprave
- reprodukcija i produkcija monoloških tekstova
- imenovanje i opisivanje predmeta, osoba, radnji, situacija i događaja (sa ili bez slikovnoga predloška)
- povezivanje elemenata priče s pomoću aplikacija ili dijelova teksta
- prepričavanje slijeda događaja
- prezentacija rezultata individualnoga i/ili skupnoga rada
- interpretativno čitanje kraćih književnih formi
- izgovaranje specifičnih glasova njemačkoga jezika u riječima
- reprodukcija i produkcija rečenica s odgovarajućom rečeničnom intonacijom

ČITANJE

- globalno, selektivno i detaljno razumijevanje tekstova poznate tematike uključujući i kraće književne forme
- uočavanje osnovnih značajki različitih vrsta tekstova
- samostalno glasno čitanje tekstova
- pravilna uporaba rečenične intonacije

PISANJE

- ispunjavanje obrazaca
- dopunjivanje teksta riječima prema vidnomu /zvučnomu predlošku ili bez predloška
- dopunjivanje dijelova teksta koji nedostaju
- pisanje natuknica i bilježaka na osnovi zvučnog ili pisanoga teksta
- pisanje sažetka
- pisanje kraćih sastava prema zadanomu modelu - vođeni sastavak
- pisanje sastavaka nakon obrađenih sadržaja
- pisanje čestitke, razglednice, pisama, poruka, SMS poruka, elektroničkih pisama
- stvaralačko pisanje (npr. pisanje kratke priče, novoga kraja priče ili nekoga dijela priče koji nedostaje)
- pisanje diktata

INTERKULTURALNE KOMPETENCIJE

U povezanosti sa sadržajima iz područja kulture i civilizacije, kod učenika treba poticati razvoj primjerenog ophođenja u interkulturalnim situacijama: uočavanje kulturoloških sličnosti i različitosti te uviđanje razloga njihova postojanja kao osnova za razvijanje otvorenosti, tolerancije i empatije prema drugom i drugačijemu (npr. blagdanski običaji, način života i sl.), svijest o kulturno uvjetovanim razlikama u značenju i uporabi pojedinih jezičnih izričaja te načinima ponašanja u komunikaciji, svijest o mogućim nesporazumima u interkulturalnim i interpersonalnim situacijama i razvoj osnovnih strategija za njihovo prevladavanje, uočavanje/prepoznavanje stereotipa i predrasuda i razvoj svijesti o potrebi njihova uklanjanja, uočavanje utjecaja vlastite kulture na percepciju fenomena strane kulture, svijest o dinamičnosti i heterogenosti kao bitnim značajkama kako strane tako i vlastite kulture.

U pristupu nastavnim temama, kulturološkim, odgojnim i socijalizirajućim sadržajima vodi se računa o komparativnom pristupu, tj. o usporedbi odgovarajućih sadržaja u hrvatskoj kulturi i kulturi zemalja njemačkoga govornoga područja.

STRATEGIJE UČENJA I SLUŽENJA ZNANJEM

Učenici bi tijekom osme godine učenja, služeći se postojećim znanjem, u 8. razredu trebali naučiti: služiti se vizualnim elementima radi zapamćivanja jezičnih sadržaja i kao pomoći pri razumijevanju, zaključivati o značenju na osnovi jezičnih poticaja, tražiti informacije prema nekomu načelu, predviđati i preispitivati pretpostavke, napraviti mentalnu mapu, sastaviti listu prema nekomu načelu, izraditi plan teksta na osnovi pročitanoga teksta, izraditi plan teksta za tekst koji učenik namjerava sročiti, pripremiti izlaganje s pomoću natuknica, ispuniti ili dopuniti tablicu, mobilizirati predznanje putem asocijacija, raditi bilješke i služiti se njima u prepričavanju, uočiti i označiti pravilnosti i analogije, razvrstavati prema pravilnostima i analogijama, dopuniti pravilo, primijeniti pravilo, provjeriti u gramatičkom pregledu, služiti se rječnikom, prepoznavati fraze i služiti se njima, tematski ustavljivati leksik, promijeniti perspektivu govornika, promijeniti tekstnu vrstu, sustavno/redovito ponavljati, koristiti tehnike zapamćivanja, međusobno uspoređivati strane jezike, služiti se znanjem materinskoga jezika i stranih jezika koje učenik uči, uočiti i opisati korake koji vode do određenoga cilja, odrediti vlastite ciljeve učenja i kontrolirati njihovo ostvarenje, učiti u suradnji s drugima, primijeniti oblike samoprocjene i međusobne procjene (*Europski jezični portfolio*), koristiti se medijima (televizija, internet, tisak...) i edukacijskim programima primjereno dobi i jezičnoj razini učenika.

Njemački kao drugi strani jezik

4. RAZRED
prva godina učenja

CJELINE I TEME

1. **Susreti i upoznavanje: pozdravi pri susretu i opraštanju na neformalnoj i formalnoj razini**
   Ključne strukture i izričaji: *Hallo!/Guten Tag!/Guten Morgen! Auf Wiedersehen!/Tschüs! Guten Tag, Frau/Herr Barić/Müller. Wie heißt du? Ich heiße… Ich bin… Wie geht's? Danke, gut./Super./So, so./Schlecht.*

2. **Obitelj: imenovanje osoba, predstavljanje članova uže obitelji**
   Ključne strukture i izričaji: *Das ist meine Familie. Wer ist das? Das ist mein/meine Vater/Mutter, Bruder/*

Schwester, Opa/Oma. Wie heißt dein/deine…? Mein/meine… heißt…

3. **Prijatelji: predstavljanje, imenovanje**
Ključne strukture i izričaji: *Wer ist das?Das ist mein/meine Freund/Freundin. Wie heißt er/sie? Er/sie heißt… Wie alt ist er/sie? Er/sie ist 10. Wo wohnt dein/e Freund/in? Er/sie wohnt in der …-Straße/am …-Platz.*

4. **Rođendan: slobodno vrijeme i druženje s prijateljima**
Ključne strukture i izričaji: *Wann hast du Geburtstag? Im April. Geburtstagsparty: Alles Gute zum Geburtstag! Hier bitte, dein Geschenk! Danke. Möchtest du etwas trinken? Möchtest du ein Stück Torte…?*

5. **Školsko okruženje: imenovanje predmeta (igračke i školski pribor), aktivnosti u razredu razumijevanje i izvršavanje osnovnih naredbi u školskom okruženju**
Ključne strukture i izričaji: *Was ist das? Das ist ein/eine Buch/Heft/Bleistift/Kreide/Tafel… Ist das dein/e…? Nein./ Ja, das ist mein/e… Wie ist die Schultasche/der Ball/das Lineal? Sie/er/es ist groß / klein /lang… Was machst du? Ich male/ schreibe / zeichne / spiele… Was machen Anna und Peter? Sie malen. Nimm bitte dein Buch! Gib mir den Ball!*

6. **Športske aktivnosti: imenovanje nekih športskih aktivnosti**
Ključne strukture i izričaji:*Treibst du Sport? Welchen Sport treibst du? Fußball / Basketball / Tennis / Tischtennis / Schwimmen / Gymnastik. Ich spiele gern…. Ich fahre Rad.*

7. **Odijevanje: imenovanje i opis nekih dijelova odjeće i obuće**
Ključne strukture i izričaji: *Was ist das? Eine Hose, ein T-Shirt und Turnschuhe… Wie ist die Hose/das T-Shirt/der Pullover? Sie/es/er ist modern, blau, alt/neu, kariert/gestreift/bunt… Wie sind die Turnschuhe? Sie sind… Wie gefällt dir das T-Shirt? Gut/nicht gut/so so. Es ist klasse/super. Was tragen wir im Sommer/Winter…?*

8. **Moj dom: imenovanje i opis prostorija u kući i stanu**
Ključne strukture i izričaji: *Wo wohnst du? Ich wohne in Varaždin/Stuttgart… Das ist mein/e Haus/Wohnung. Hier ist die Küche/das Bad/das Wohnzimmer… Der/die/das… ist groß/klein, links/rechts…*

9. **Prirodni okoliš: imenovanje i opis nekih dijelova prirodnog okoliša**
Ključne strukture i izričaji: *Was ist das? Das ist eine Blume/ein Baum… Wie ist die Blume/der Baum? Sie/er ist schön/grün/groß, klein… Welche Farbe hat die Tomate?*

10. **Vrijeme: izricanje kronološkoga vremena, imenovanje godišnjih doba i osnovnih atmosferskih prilika**
Ključne strukture i izričaji: *Wie spät ist es? Es ist drei Uhr. Wie viele Tage hat die Woche? Welcher Tag ist heute? Heute ist Montag/Dienstag… Wie viele Monate hat ein Jahr? Welchen Monat haben wir jetzt? Januar. Wann hast du Geburtstag? Im April. Es ist Frühling / Sommer / Herbst / Winter. Es regnet. Es ist sonnig…*

11. **Blagdani, običaji i tradicija: osnovni leksik uz blagdane, čestitanje**
Ključne strukture i izričaji: ovisno o odabranim blagdanima, običajima i načinu održavanja tradicije.

IZBORNE TEME

U okviru 10% nastavnih sati tijekom godine pripremaju se teme po izboru nastavnika i/ili prema interesima učenika, prigodne recitacije, pjesmice i druga prikladna djela dječje književnosti, kulturnocivilizacijski sadržaji i dr. Izrađuju se tematski panoi i posteri, pripremaju priredbe i sl. Sadržaji se obogaćuju novim slušnim i vidnim materijalima.

ODGOJNO-OBRAZOVNA POSTIGNUĆA

ZNANJA

LEKSIČKA PODRUČJA

Pozdravi, komunikacijski obrasci pri susretu, upoznavanju i predstavljanju, uljudno ophođenje, uža obitelj, prijatelji i druženje s njima, igračke i školski pribor, neki dijelovi prirodnog okoliša (cvijeće, voće i povrće), glavni brojevi od 0 do 20, osnovne boje, aktivnosti u razredu (najčešće upute i naredbe, radnje na nastavnom satu), kronološko vrijeme (puni sat, dani u tjednu, mjeseci u godini), godišnja doba, neke osnovne atmosferske prilike, prostorije u kući i stanu, neki dijelovi odjeće i obuće, proslava rođendana, neki športovi i športske aktivnosti.

Do kraja prve godine učenja, u 4. razredu osnovne škole učenici bi trebali razumjeti oko *200* leksičkih jedinica, a od toga aktivno rabiti oko *120* leksičkih jedinica. Pri obradbi novoga leksičkoga gradiva ne bi trebalo uvoditi više od *6* do 7 novih leksičkih jedinica po nastavnom satu. Leksičko se gradivo ciklički proširuje i ponavlja.

GRAMATIČKE STRUKTURE

Gramatičke se strukture ne tumače eksplicitno, nego ih učenici usvajaju u predloženim jezičnim strukturama odnosno u situacijama. Na kraju 4. razreda učenici bi trebali raspolagati sljedećim jezičnim strukturama:

Glagoli

- prezent glagola *sein* i *haben* i nekih najučestalijih glagola u jednini i množini vezanih uz tematska područja
- oblici *möchte*, *möchtest*, *möchten*, *mag, magst*
- zapovjedni način (2. lice jednine imperativa)

Imenice
- jednina nekih imenica s neodređenim članom u nominativu i akuzativu
- jednina nekih imenica s određenim članom u nominativu
- množina nekih imenica

Član
- neodređeni i određeni član (vidi imenice)

Zamjenice
- osobne zamjenice u nominativu, uljudno obraćanje sa *Sie*
- posvojne zamjenice *mein/meine* i *dein/deine*
- pokazna zamjenica *das*
- upitne zamjenice: *wer, was*

Pridjevi
- opisni pridjevi kao dio predikata

Brojevi
- glavni brojevi od 0 do 20

Prilozi
- neki prilozi: *heute*, *morgen*, *jetzt*, *manchmal...*, *links, rechts, hier, dort*, *da...*
- upitni prilozi: *wie*, *wo*, *wann*

Negacije
- *nein*, *nicht*

Rečenice
- jednostavne izjavne rečenice prema modelu:
  - subjekt + predikat: *Ich male.*
  - subjekt + predikat + objekt: *Ich habe einen Bruder.*
  - subjekt + predikat + pridjev u službi predikata: *Die Rose ist rot.*
- jednostavne upitne rečenice s upitnom riječju
- inverzne upitne rečenice

Na razini prepoznavanja
- zapovjedni oblik nekih učestalih glagola (2. lice množine imperativa i uljudno obraćanje sa *Sie*)
- imenica s određenim članom u akuzativu jednine
- osobne zamjenice u prvom i drugom licu jednine: (*mir,dir*) i akuzativu (*mich, dich*)
- neki prijedlozi: *in, auf, unter...*
- negacija *kein/e* u nominativu i akuzativu
- upitne rečenice s upitnim riječima *wieviel*, *wie viele, welcher/e/es*

JEZIČNE FUNKCIJE

U okviru obrađenih tema i jezičnih struktura: pozdravljanje, oslovljivanje, predstavljanje sebe i drugih, postavljanje pitanja, odgovaranje na pitanja, izražavanje raspoloženja, svojine, dobi, količine, izricanje ukusa i stajališta prema nečemu, izražavanje dobi, imenovanje i opis predmeta, osoba i pojava, izricanje radnji i odnosa u vremnu i prostoru, izražavanje molbe, zahvale, želje, zahtjeva i naredbe, čestitanje blagdana, rođendana i sl.

KULTURA I CIVILIZACIJA

Kulturološki, odgojni i socijalizirajući sadržaji uvršteni su u predviđena tematska područja i jezične funkcije kao npr. pozdravljanje, uljudno ophođenje, oslovljivanje, čestitanje blagdana i rođendana, školsko okruženje, stanovanje, odijevanje, športske aktivnosti. Upoznaju se imena i prezimena vršnjaka u zemlji/zemljama njemačkoga govornoga područja, nazivi nekih gradova i sl.

Dječja književnost: autorske pjesme i narodne / tradicionalne dječje pjesmice za govorenje i/ili pjevanje, neka ostvarenja konkretne poezije, jedna od najpopularnijih bajki braće Grimm u izvornoj / modernoj verziji, barem jedna likovno kvalitetna izvorna slikovnica.

VJEŠTINE I SPOSOBNOSTI

SLUŠANJE
- reagiranje na naputke i naredbe na stranom jeziku
- povezivanje vidnoga (slikovnoga) i zvučnoga sadržaja
- razumijevanje kratkih jednostavnih izjavnih rečenica i pitanja.
- navikavanje na izgovor i intonaciju izvornih govornika (zvučni tekstovi)
- uočavanje razlika u izgovoru glasova i glasovnih skupina njemačkoga jezika u odnosu na materinski jezik
- razumijevanje slovkanja riječi

GOVORENJE: GOVORNA INTERAKCIJA I PRODUKCIJA, IZGOVOR
- verbalno reagiranje na verbalne i neverbalne poticaje u okviru elementarnih jezičnih funkcija
- postavljanje jednostavnih pitanja u okviru poznatih jezičnih struktura i tematskih sadržaja te odgovaranje na takva pitanja
- reproduciranje kratkih dijaloga uz samostalnu izmjenu pojedinih elemenata
- sudjelovanje u kratkim dramatizacijama
- reproduciranje jednostavnih brojalica, pjesmica za govorenje i pjevanje
- povezivanje elemenata priče s pomoću slikovnica ili aplikacija/slikovnih kartica
- imenovanje i jednostavno opisivanje predmeta, osoba i radnji (uz ili bez slikovnoga predloška)
- oponašanje i izgovaranje specifičnih glasova njemačkoga jezika u riječima
- reproduciranje kratkih rečenica s odgovarajućom rečeničnom intonacijom
- slovkanje

ČITANJE
- prepoznavanje i razumijevanje jednostavnih riječi i rečenica na razini poznatoga i prethodno usmeno obrađenoga predloška
- glasno čitanje riječi i vrlo kratkih rečenica koje su prethodno usmeno uvježbane
- svladavanje rečenične intonacije

PISANJE
- prepisivanje jednostavnih riječi i rečenica
- dopunjivanje kratkoga teksta riječima prema vidnom ili zvučnomu predlošku

- pisanje riječi i kratkih rečenica
- pisanje čestitke prema pisanomu predlošku
- uočavanje osnovnih razlika između grafije i izgovora kod učestalih riječi

INTERKULTURALNE KOMPETENCIJE

U povezanosti sa sadržajima iz područja kulture i civilizacije, kod učenika treba poticati razvoj primjerenog ophođenja u interkulturalnim situacijama: senzibilizacija za uočavanje kulturoloških sličnosti i različitosti kao osnova za razvijanje otvorenosti, tolerancije i empatije prema drugom i drugačijemu (npr. blagdanski običaji, stanovanje, provođenje slobodnoga vremena i sl.), svijest o kulturno uvjetovanim razlikama u značenju i uporabi pojedinih jezičnih izričaja.

U pristupu nastavnim temama, kulturološkim, odgojnim i socijalizirajućim sadržajima vodi se računa o komparativnom pristupu, tj. o usporedbi odgovarajućih sadržaja u hrvatskoj kulturi i kulturi zemalja njemačkoga govornoga područja.

STRATEGIJE UČENJA I SLUŽENJA ZNANJEM

Učenici bi tijekom prve godine učenja, služeći se postojećim znanjem, u 4. razredu trebali naučiti:

služiti se vizualnim elementima radi zapamćivanja jezičnih sadržaja i kao pomoći pri razumijevanju, zaključivati o značenju na osnovi jezičnih poticaja, tražiti informacije prema nekomu načelu, predviđati i preispitivati pretpostavke, napraviti mentalnu mapu, sastaviti listu prema nekomu načelu, ispuniti ili dopuniti tablicu, mobilizirati predznanje putem asocijacija, uočiti i označiti pravilnosti i analogije, razvrstavati prema pravilnostima i analogijama, dopuniti pravilo, primijeniti pravilo, služiti se rječnikom, tematski usustavljivati leksik, promijeniti perspektivu govornika, promijeniti tekstnu vrstu, redovito/sustavno ponavljati, učiti riječi u kontekstu, koristiti tehnike zapamćivanja, međusobno uspoređivati strane jezike, služiti se znanjem materinskoga jezika i stranih jezika koje učenik uči, uočiti korake koji vode do određenoga cilja, učiti u suradnji s drugima, primijeniti oblike samoprocjene i međusobne procjene (*Europski jezični portfolio*), koristiti se medijima (televizija, internet, tisak...) i edukacijskim programima primjereno dobi i jezičnoj razini učenika.

5. RAZRED
druga godina učenja

CJELINE I TEME

1. **Susreti i upoznavanje: pozdravi pri susretu i opraštanju u komunikaciji s vršnjacima i odraslima, predstavljanje i komunikacijski obrasci pri susretu**
   Ključne strukture i izričaji: *Hallo!/Guten Tag!/Guten Morgen!/Abend!, Auf Wiedersehen!/Tschüs! Wie heißt du? Ich heiße… Ich bin… Wie alt bist du? Ich bin… Wo wohnst du? Ich wohne in Karlovac/in Frankfurt… Wie geht's? Danke, gut./Nicht so gut./Super./So so.*

2. **Obitelj: imenovanje osoba i predstavljanje članova uže obitelji**
   Ključne strukture i izričaji: *Das ist meine/seine/ihre Familie. Wer ist das? Das ist mein/e, sein/e, ihr/e Onkel, Tante, Tochter, Sohn, Cousine, Cousin, Bruder, Schwester… Wie heißt dein/e, sein/e, ihr/e…? Er/sie heißt… Wie alt ist deine Tante? Sie ist 43 Jahre alt. Woher kommt sie? Sie kommt aus Sisak/Berlin.*

3. **Škola: imenovanje nastavnih predmeta (školskoga pribora), osoba u školskom okruženju, izdavanje i izvršavanje najčešćih uputa i naredbi, izricanje radnji u školi i u slobodno vrijeme**
   Ključne strukture i izričaji: *Welche Schulfächer hast du/habt ihr am Freitag? Was ist dein Lieblingsfach? Welches Fach magst du besonders gern? Die Stunde ist aus. Wann beginnt die zweite Stunde? Das ist meine Deutschlehrerin. Kommen Sie bitte her. Wo ist deine Schultasche?*

4. **Slobodno vrijeme: izricanje aktivnosti u slobodno vrijeme, športske aktivnosti, hobiji, osobni raspored dana, izražavanje mišljenja**
   Ključne strukture i izričaji: *Was magst du? Ich mag… Ich mag nicht… Und dein/e Freund/in? Ich zeichne/trinke Cola… gern/nicht gern. Wie gefällt dir…? … gefällt mir/gefällt mir nicht. Ich spiele Tennis / Fußball /Handball… Lšufst du schnell? Wann beginnt das Fußballspiel?*

5. **Stanovanje: imenovanje prostorija u kući i stanu, snalaženje u prostoru i vremenu**
   Ključne strukture i izričaji: *Das ist die Küche/das Bad… Der/die/das … ist links rechts/hier. Ist der Herd im Bad? Nein, er ist in der Küche. Wer muss die Wohnung aufräumen? Räumst du dein Zimmer auf?*

6. **Prehrana: imenovanje nekih vrsta jela, izražavanje osobnoga odnosa prema njima, imenovanje pribora za jelo**
Ključne strukture i izričaji: *Was isst/trinkst du gern? Ich esse/trinke Pizza, Marmelade, Eier…/Cola, Milch, Wasser… gern/nicht gern. Ich mag die Suppe nicht. Und dein/e Freund/in? Er/sie mag… Carola möchte ein Eis essen/eine Cola trinken. Gib mir, bitte, den Löffel!*

7. **Tijelo i zdravlje: imenovanje i opis nekih dijelova tijela, zdravlje, imenovanje nekih najčešćih zdravstvenih tegoba u dječjoj dobi**
Ključne strukture i izričaji: *Was hast du? Was tut dir weh? Ich bin krank. Mein/meine… tut weh. Ich huste / habe Fieber / Kopfschmerzen / Bauchschmerzen / Zahnschmerzen. Ich kann nicht in die Schule gehen / Sport machen…*

8. **Odjeća i kupovanje: imenovanje i opis nekih dijelova odjeće**
Ključne strukture i izričaji: *Was ist das? Ein Rock/Hemd, eine Hose/Jacke/ Bluse… Welche Farbe hat der/ die/das…? Der/die/das … ist blau/rot/gelb… Ich will einen modernen Rock kaufen. Wie gefällt dir der blaue Rock/das grüne Hemd…? Möchten Sie/möchtest du den blauen oder den gelben Rock anprobieren?*

9. **Promet: imenovanje nekih osnovnih prometnih sredstava**
Ključne strukture i izričaji: *Was ist das? Ein Bus/ein Auto/eine Straßenbahn. Wohin fährst du? Nach München/ans Meer/in die Stadt… Womit fährst du? Ich fahre mit dem Bus/Auto, mit der Straßenbahn… Darfst du bei Rot gehen? Musst du bei Grün warten?*

10. **Životinje: imenovanje i opis kućnih ljubimaca, životinja u zoološkom vrtu i na selu, glasanje nekih životinja**
Ključne strukture i izričaji: *Welche Tiere leben zu Hause/auf dem Lande? Der Papagei/der Hund/die Katze/die Kuh/das Schwein… Hast du einen Hund? Nein, ich habe keinen Hund, ich habe eine Katze. Welche Tiere leben im Zoo? Der Affe/die Schlange/das Krokodil… Wie ist der/die/das…? Der/die/das… ist groß/ klein, gelb/grau… Der Hund bellt.*

11. **Vrijeme: atmosferske prilike, godišnja doba i izricanje kronološkoga vremena (pola sata)**
Ključne strukture i izričaji: *Welche Jahreszeit haben wir jetzt? Winter. Wie ist das Wetter? Schön/schlecht. Es ist kalt/windig/neblig/wolkig. Was machst du im Sommer/Winter…? Wann hast du Tennis? Am Nachmittag. Wann stehst du auf? Um halb sieben. Wann gehst du zur Schule? Um halb acht.*

12. **Blagdani, običaji i tradicija: osnovni leksik uz tradicionalne blagdane, čestitanje**
Ključne strukture i izričaji: ovisno o odabranim blagdanima, običajima i načinu održavanja tradicije.

IZBORNE TEME

U okviru 10% nastavnih sati tijekom godine pripremaju se teme po izboru nastavnika i/ili prema interesima učenika, prigodne recitacije, pjesmice i druga prikladna djela dječje književnosti, kulturno-civilizacijski sadržaji i dr. Izrađuju se tematski panoi i posteri, pripremaju priredbe i sl. Sadržaji se obogaćuju novim slušnim i vidnim materijalima.

ODGOJNO-OBRAZOVNA POSTIGNUĆA

ZNANJA

LEKSIČKA PODRUČJA

Pozdravi, predstavljanje, komunikacijski obrasci pri susretu, uljudno ophođenje, oslovljivanje, prijatelji i članovi obitelji, osobe u školskom okruženju, školski pribor, neke vrste jela, prostorije u kući i stanu, neki dijelovi tijela, neki dijelovi odjeće i obuće, neka osnovna prometna sredstva, kućni ljubimci, životinje u zoološkom vrtu i na selu, najčešće upute i naredbe, radnje u slobodno vrijeme i u školi, kronološko vrijeme (puni sat, pola sata), neke osnovne atmosferske prilike, snalaženje u prostoru i vremenu, druženje s prijateljima, neki športovi i športske aktivnosti, glavni brojevi od 0 do 100, redni brojevi do 10, blagdani i običaji.

Do kraja druge godine učenja u 5. razredu osnovne škole učenici bi trebali razumjeti oko *320*, a od toga aktivno rabiti oko *220* leksičkih jedinica. Pri obradbi novoga leksičkoga gradiva ne bi trebalo uvodit više od *8* do *10* novih leksičkih jedinica po nastavnom satu. Leksičko se gradivo ciklički proširuje i ponavlja.

GRAMATIČKE STRUKTURE

Gramatičke se strukture obrađuju na osnovi primjera i situacija te postupno uvode neki osnovni metajezični pojmovi. Na kraju 5. razreda učenici bi trebali raspolagati sljedećim jezičnim strukturama:

Glagoli

- prezent glagola *sein* i *haben* i nekih učestalih jednostavnih i složenih, pravilnih i nepravilnih glagola u jednini i množini vezanih uz tematska područja
- prezent modalnih glagola u jednini i množini: *dürfen*, *können*, *müssen* i *wollen* (jesni, niječni i upitni oblik); oblici: *möchte*, *möchtest*, *möchten*, *mag, magst*
- zapovjedni način (2. lice jednine i množine imperativa te uljudno obraćanje sa *Sie*)

Imenice

- neke imenice s određenim i neodređenim članom u nominativu i akuzativu jednine i množine

Član

- neodređeni i određeni član (vidi imenice)

Zamjenice

- osobne zamjenice u nominativu, uljudno obraćanje sa *Sie*
- osobne zamjenice ich, du u dativu (*mir, dir*) i akuzativu (*mich, dich*)
- posvojne zamjenice ispred imenica u nominativu i akuzativu jednine i množine: *mein/meine*, *dein/deine*,

sein/seine, *ihr/ihre*, *unser/unsere* te *Ihr/e* u obraćanju iz poštovanja
- pokazna zamjenica *das*
- upitne zamjenice: *wer, was*

Pridjevi
- opisni pridjevi kao dio predikata; u funkciji atributa u nominativu i akuzativu jednine

Brojevi
- glavni brojevi od 0 do 100
- redni brojevi do 10

Prijedlozi
- neki prijedlozi uz dativ (*wo*?) i akuzativ (*wohin*?): *in, auf, an, unter...*
- neki prijedlozi uz dativ: *aus, nach, zu, mit...*
- neki prijedlozi uz akuzativ: *für...*

Prilozi
- neki prilozi: *heute*, *morgen*, *jetzt*, *manchmal...*, *links, rechts, geradeaus, hier, dort, da...*
- upitni prilozi: *wie*, *wo*, *wann*, *wieviel*, *wie viele...*

Negacije
- *nein*, *nicht*
- *kein/e* u nominativu i akuzativu jednine i množine

Rečenice
- jednostavne izjavne rečenice prema modelu:
  - subjekt + predikat: *Ich male.*
  - subjekt + predikat + objekt: *Ich habe einen Bruder.*
  - subjekt + predikat + pridjev u službi predikata: *Die Rose ist rot.*
- jednostavne upitne rečenice s upitnim riječima: *was, wer, wo, wann, wie, wieviel, wie viele...*
- inverzne upitne rečenice
- jednostavne izjavne i upitne rečenice s modalnim glagolom

Na razini prepoznavanja
- prezent modalnih glagola *mögen* i *sollen*
- neke imenice s određenim i neodređenim članom u dativu jednine i množine
- uporaba člana uz imena zemalja i geografskih pojmova (npr. *die Schweiz, die Adria...*)
- upitne rečenice s upitnim riječima: *welcher*/e/es, woher

JEZIČNE FUNKCIJE

U okviru obrađenih tema i jezičnih struktura: pozdravljanje, oslovljivanje, predstavljanje sebe i drugih, postavljanje pitanja, odgovaranje na pitanja, izražavanje raspoloženja, svojine, dobi, količine, molbe, zahvale, želje, zahtjeva i naredbe, izricanje radnji, odnosa u vremenu i prostoru, ukusa i stajališta prema nečemu, imenovanje i opisivanje predmeta, osoba, pojava i situacija, traženje i davanje informacija, čestitanje blagdana, rođendana i sl.

KULTURA I CIVILIZACIJA

Kulturološki, odgojni i socijalizirajući sadržaji uvršteni su u predviđena tematska područja i jezične funkcije kao npr. pozdravljanje, uljudno ophođenje, oslovljivanje, neke aktivnosti vezane uz blagdane i običaje, školsko okruženje, stanovanje, odijevanje, športske aktivnosti, prehrana, promet, druženje s prijateljima. Upoznaju se imena i prezimena vršnjaka u zemlji/zemljama jezika cilja, neke informacije o zemlji/zemljama njemačkoga govornoga područja (npr. nazivi gradova, regija i sl.) i o vlastitoj zemlji.

Dječja književnost: autorske pjesme i narodne/tradicionalne i autorske dječje pjesmice za govorenje i/ili za pjevanje, izbor iz najpopularnijih bajki braće Grimm u izvornoj/modernoj verziji, usporedba likova iz njemačke i hrvatske književnosti, likovi njemačke dječje književnosti upoznati u nastavi hrvatskoga jezika.

VJEŠTINE I SPOSOBNOSTI

SLUŠANJE

- reagiranje na naputke i naredbe na stranom jeziku
- povezivanje vidnoga (slikovnoga/pisanoga) i zvučnoga sadržaja
- globalno i selektivno razumijevanje kratkih jednostavnih tekstova poznate tematike
- navikavanje na izgovor i intonaciju izvornih govornika (zvučni tekstovi)
- uočavanje razlika u izgovoru glasova i glasovnih skupina njemačkoga jezika u odnosu na materinski jezik

GOVORENJE: GOVORNA INTERAKCIJA I PRODUKCIJA, IZGOVOR

- verbalno reagiranje na verbalne i neverbalne poticaje u okviru elementarnih jezičnih funkcija
- postavljanje jednostavnih pitanja u okviru poznatih jezičnih struktura i tematskih sadržaja te odgovaranje na takva pitanja
- reproduciranje kratkih dijaloga uz samostalnu izmjenu pojedinih elemenata
- sudjelovanje u kraćim dramatizacijama
- reproduciranje jednostavnih brojalica, pjesmica za govorenje i pjevanje
- povezivanje elemenata priče s pomoću slikovnica, stripova ili aplikacija/slikovnih kartica
- imenovanje i jednostavno opisivanje predmeta, osoba, radnji, situacija i događaja (sa ili bez slikovnoga predloška)
- prepričavanje slijeda nekoga događaja uz pomoć pitanja ili slikovnih poticaja
- iznošenje rezultata skupnoga rada
- oponašanje i izgovaranje specifičnih glasova njemačkoga jezika u riječima
- reproduciranje rečenica s odgovarajućom rečeničnom intonacijom
- slovkanje

ČITANJE

- globalno i selektivno razumijevanje jednostavnih tekstova na razini poznatoga i prethodno usmeno obrađenoga predloška
- glasno čitanje rečenica i tekstova koji su prethodno usmeno uvježbani
- svladavanje rečenične intonacije

PISANJE

- dopunjivanje kratkoga teksta riječima prema vidnom ili zvučnomu predlošku
- dopunjivanje dijelova teksta koji nedostaju
- pisanje jednostavnih rečenica
- pisanje čestitke prema pisanomu predlošku
- prepoznavanje osnovnih razlika između grafije i izgovora kod učestalih riječi

INTERKULTURALNE KOMPETENCIJE

U povezanosti sa sadržajima iz područja kulture i civilizacije, kod učenika treba poticati razvoj primjerenog ophođenja u interkulturalnim situacijama: senzibilizacija za uočavanje kulturoloških sličnosti i različitosti kao osnova za razvijanje otvorenosti, tolerancije i empatije prema drugom i drugačijemu (npr. bladanski običaji, svakodnevni život i sl.), svijest o kulturno uvjetovanim razlikama u značenju i uporabi pojedinih jezičnih izričaja.

U pristupu nastavnim temama, kulturološkim, odgojnim i socijalizirajućim sadržajima vodi se računa o komparativnom pristupu, tj. usporedbi odgovarajućih sadržaja u hrvatskoj kulturi i kulturi zemalja njemačkoga govornoga područja.

STRATEGIJE UČENJA I SLUŽENJA ZNANJEM

Učenici bi tijekom druge godine učenja, služeći se postojećim znanjem, u 5. razredu trebali naučiti:
služiti se vizualnim elementima radi zapamćivanja jezičnih sadržaja i kao pomoći pri razumijevanju, zaključivati o značenju na osnovi jezičnih poticaja, tražiti informacije prema nekomu načelu, predviđati i preispitivati pretpostavke, napraviti mentalnu mapu, sastaviti listu prema nekomu načelu, ispuniti ili dopuniti tablicu, mobilizirati predznanje putem asocijacija, uočiti i označiti pravilnosti i analogije, razvrstavati prema pravilnostima i analogijama, dopuniti pravilo, primijeniti pravilo, provjeriti u gramatičkom pregledu, služiti se rječnikom, tematski ustustavljivati leksik, promijeniti perspektivu govornika, promijeniti tekstnu vrstu, sustavno/redovito ponavljati, koristiti vizualne tehnike zapamćivanja, međusobno uspoređivati strane jezike, služiti se znanjem materinskoga jezika i stranih jezika koje učenik uči, uočiti korake koji vode do određenoga cilja, učiti u suradnji s drugima, primijeniti oblike samoprocjene i međusobne procjene (*Europski jezični portfolio*), koristiti se medijima (televizija, internet, tisak...) i edukacijskim programima primjereno dobi i jezičnoj razini učenika.

6. RAZRED
treća godina učenja

CJELINE I TEME

1. **Moje mjesto: imenovanje nekih važnijih objekata u mjestu**
   Ključne strukture i izričaji: *Ich wohne/er wohnt in… Das ist ein Dorf / ein Ort / eine Kleinstadt / Stadt / Großstadt. Was gibt es im Zentrum? Was gibt es in der Nähe? Es gibt einen/eine/ein, keinen/keine/kein Markt, Kino, Post, Hotel, Museum, Schule, Kirche, Sporthalle… Wo ist die Post? Neben dem Kino/im Zentrum, in der… Straße/am… Platz.*

2. **Zanimanja: imenovanje nekih zanimanja, vrsta poslova i prostora u kojima se posao obavlja**
   Ključne strukture i izričaji: *Wo arbeitet der/die Kellner/Programmiererin/Krankenschwester/Lehrerin/Automechaniker/Verkäufer…? Auf dem Feld, im Restaurant/Büro/Krankenhaus/Supermarkt. Was macht er/sie? Er/sie programmiert/verkauft/bedient Gäste/unterrichtet…*

3. **Putovanja: imenovanje i opis tijeka i odredišta putovanja, znamenitosti**
   Ključne strukture i izričaji: *Wo warst du in den Ferien? Wie war die Reise? Das war eine wunderschöne Reise. Wie lange warst du in Wien/Salzburg? Ich war länger in Wien als in Salzburg. Warst du im Museum oder im Theater? Ich gehe gern ins Museum. Mein Freund geht lieber ins Kino als ins Theater. Zu Hause ist es am schönsten. Hast du viele Prospekte und Fotos von Sehenswürdigkeiten?*

4. **Praznici: opisivanje načina i mjesta provođenja praznika, pisanje razglednice**
   Ključne strukture i izričaji: *Wo warst du in den Ferien? In Deutschland, in München, am Meer, auf dem Lande, zu Hause, bei Oma/Opa/Tante/Onkel/Freunden, im Gebirge/Ausland, in Österreich, Ungarn… Was hat er / sie in den Sommerferien / Winterferien / Frühlingsferien gemacht? Er/sie hat gebadet…*

5. **Kupovanje namirnica: imenovanje i razlikovanje namirnica, izražavanje vlastitoga ukusa, vođenje razgovora u trgovini i/ili na tržnici, izricanje količine i cijene**
   Ključne strukture i izričaji: *Welche Gemüsesorten / Obstsorten kennst du? Welches Gemüse/Obst magst du/magst du nicht? Was mag dein/e Freund/in, Bruder/Schwester? Ich/er/sie mag … /keinen/keine/kein…? Was möchtest du? Ich möchte/brauche 2 Kilo Äpfel, 40 Gramm Käse, eine Flasche Milch, 2 Dosen Limonade, 3 Stück Kuchen… Haben Sie…/Geben Sie mir bitte…! Was kostet ein Kilo/Pfund…? Das macht zusammen… Euro…Cent. Hier bitte. Danke. Bitte.*

6. **Prehrana i briga za zdravlje: imenovanje obroka i njihovih osnovnih sadržaja**
   Ključne strukture i izričaji: *Was ist gesundes Essen? Was hast du heute gefrühstückt? Obst, Jogurt, Müsli, Salami… Was hast du gestern zu Mittag gegessen? Gemüsesuppe, Tomaten, Blumenkohl, Berliner, Pommes, Süßigkeiten, Eis, Fast-Food… Was hast du zu Abend getrunken? Milch, Kakao, Tee, Saft, Cola. Wer hat bei dir das Frühstück/Mittagessen/Abendessen gemacht? Möchtest du/möchten Sie…?*

7. **Priroda i zaštita okoliša: čuvanje okoliša, važnost i značenje okoliša, ponašanje u prirodi**
   Ključne strukture i izričaji: *Wir sind Naturfreunde. Du sollst die Umwelt schützen und die Umgebung sauber halten. Welche Blumensorten blühen im Garten / Schulgarten? Wie ist die Landschaft in Kroatien/ in…? Wie sind die Inseln, Berge, Flüsse…?*

8. **Osobna higijena: imenovanje nekih radnji i potrepština**
   Ključne strukture i izričaji: *Was machst du im Bad? Ich wasche mich, ich kämme mich, ich ziehe mich an… Ich dusche/bade/putze mir die Zähne/wasche mir die Haare…/kämme mich… Was brauchst du dazu? Eine Zahnbürste, Shampoo, einen Kamm, Seife, ein Handtuch, einen Spiegel…*

9. **Aktivnosti u kući: izricanje radnji u vlastitom domu**
   Ključne strukture i izričaji: *Was machst du in der Küche? Ich decke den Tisch/spüle das Geschirr/trockne das Geschirr ab… Was hast du heute zu Hause gemacht? Ich habe gelesen/gespielt/gelernt/mein Zimmer aufgeräumt… Was macht er/sie im Wohnzimmer? Er/sie sieht fern/liest. Was macht dein/e, sein/e, ihr/e Vater / Mutter / Bruder / Schwester in der…/im…?*

10. **Slobodno vrijeme i osobni raspored dana: imenovanje izvanškolskih aktivnosti, športova, hobija, izricanje odnosa prema nekim aktivnostima, u vrijeme njihova obavljanja (četvrt sata, minute)**
    Ključne strukture i izričaji: *Hast du ein Hobby? Sammelst du etwas? Gehst du gern ins Kino? Liest du gern? Was machst du/macht er/sie am Morgen? Ich stehe/er/sie steht um zehn nach sieben auf, frühstücke, gehe in die Schule… Was machst du am Vormittag /Nachmittag/Abend? Ich sehe fern, spiele mit dem Freund, spiele Gitarre, habe Italienisch, Tennis… Heute wollen wir ins Kino gehen. Wann hast du Italienisch? Montags und mittwochs um Viertel vor fünf*

11. **Blagdani, tradicija i običaji**
    Ključne strukture i izričaji: ovisno o odabranim blagdanima, običajima i načinu održavanja tradicije.

IZBORNE TEME

U okviru 10% nastavnih sati tijekom godine pripremaju se teme po izboru nastavnika i/ili prema interesima učenika, prigodne recitacije, pjesme i druga prikladna djela književnosti za djecu i mlade, kulturno-civilizacijski sadržaji i dr. Izrađuju se tematski panoi i posteri, pripremaju priredbe i sl. Sadržaji se obogaćuju novim slušnim i vidnim materijalima.

ODGOJNO-OBRAZOVNA POSTIGNUĆA

ZNANJA

LEKSIČKA PODRUČJA

Komunikacijski obrasci pri susretu, uljudno ophođenje, prijatelji i članovi obitelji, školski predmeti i pribor, neki dijelovi prirodnoga okoliša, neka zanimanja, vrste poslova i prostora u kojima se posao obavlja, neki važniji objekti u mjestu, kronološko vrijeme (dio dana, putni sat, pola i četvrt sata i minute), putovanja i provođenje praznika, tijelo, zdravlje i higijena, kupovina namirnica i prehrambene navike, glavni brojevi od 0 do 1000, redni brojevi do 31, blagdani i proslave, aktivnosti vezane uz dužnosti i obveze (najčešće upute, naredbe i radnje).

Do kraja treće godine učenja, u 6. razredu osnovne škole učenici bi trebali razumjeti oko *450*, a od toga aktivno rabiti oko *340* leksičkih jedinica. Pri obradbi novoga leksičkoga gradiva ne bi trebalo uvoditi više od *8* do *10* novih leksičkih jedinica po nastavnom satu. Leksičko se gradivo ciklički proširuje i ponavlja.

GRAMATIČKE STRUKTURE

Gramatičke se strukture mogu tumačiti i eksplicitno (uz odmjerenu uporabu metajezika), no važno je da ih učenici usvajaju u predloženim jezičnim strukturama, tj. kao dio konteksta. Na kraju 6. razreda učenici bi trebali raspolagati sljedećim jezičnim strukturama:

Glagoli

- prezent pravilnih i nepravilnih, jednostavnih i složenih glagola vezanih uz tematska područja
- prezent povratnih glagola u jednini i množini
- prezent modalnih glagola *dürfen*, *können*, *müssen*, wollen; prezent glagola *sollen* i *mögen* u jednini i množini (jesni, niječni i upitni oblik)
- prezent i preterit glagola *sein* i *haben* u jednini i množini
- perfekt nekih pravilnih i nepravilnih, jednostavnih i složenih glagola s pomoćnim glagolima *haben* i *sein* u jednini i množini (izuzev modalnih glagola)
- zapovjedni način (2. lice jednine i množine imperativa te uljudno obraćanje sa *Sie*)

Imenice

- imenice s neodređenim i određenim članom u nominativu, dativu i akuzativu jednine i množine

Član

- neodređeni i određeni član (vidi imenice)
- uporaba člana uz imena zemalja i geografskih pojmova (npr. *die Schweiz, die Save, die Adria, der Rhein*...)

Zamjenice
- osobne zamjenice u nominativu, dativu i akuzativu jednine i množine
- posvojne zamjenice u svim padežima jednine i množine
- povratne zamjenice u dativu i akuzativu jednine i množine
- upitne zamjenice: *wer, was*; *welcher/e/es* u nominativu

Pridjevi
- stupnjevanje pravilnih pridjeva
- opisni pridjevi kao dio predikata u svim stupnjevima komparacije
- opisni pridjevi u funkciji atributa u nominativu i akuzativu jednine

Brojevi
- glavni brojevi od 0 do 1000
- redni brojevi do 31 (leksičko posredovanje)

Prijedlozi
- prijedlozi uz dativ (*wo*?) i akuzativ (*wohin*?): *in, auf, an, unter, vor...*
- prijedlozi uz dativ: *aus, nach, zu, mit, bei...*
- prijedlozi uz akuzativ: *für...*

Prilozi
- stupnjevanje pravilnih priloga
- prilozi u svim stupnjevima komparacije
- neki prilozi: *heute*, *morgen*, *gestern*, *jetzt*, *manchmal..., links, rechts, geradeaus, hier, dort, da...*
- upitni prilozi: *wie*, *wo*, *wann*, *wieviel*, *wie viele...*

Negacije
- *nein*, *nicht*
- *kein/e* u nominativu i akuzativu jednine i množine

Rečenice
- nezavisno složene rečenice uz veznike: *aber, oder, denn*
- jednostavne upitne rečenice s upitnim riječima: *wieviel*, *wie viele*, *welcher/e/es, woher*
- inverzne upitne rečenice
- jednostavne izjavne i upitne rečenice s modalnim glagolom

Na razini prepoznavanja
- imenice s neodređenim i određenim članom u genitivu jednine i množine
- upitne rečenice s upitnim prilozima: *womit...*

JEZIČNE FUNKCIJE

U okviru obrađenih tema i jezičnih struktura:
pozdravljanje, oslovljivanje, predstavljanje sebe i drugih, postavljanje pitanja, odgovaranje na pitanja, izražavanje događaja i radnji u sadašnjosti i prošlosti, izražavanje količine, dobi, svojine, molbe, želje, zahvale, raspoloženja, zahtjeva, naredbe, obveza i dužnosti, izricanje odnosa u vremenu i prostoru, ukusa i stajališta prema nečemu, imenovanje i uspoređivanje predmeta, osoba i pojava, određivanje odnosa između predmeta i osoba, izricanje radnji, traženje i davanje informacija, čestitanje blagdana, rođendana i sl.

KULTURA I CIVILIZACIJA

Kulturološki, odgojni i socijalizirajući sadržaji uvršteni su u predviđena tematska područja i jezične funkcije kao npr. pozdravljanje, uljudno ophođenje, neke aktivnosti vezane uz blagdane i običaje, prehrana, putovanja, aktivnosti u slobodno vrijeme, zaštita okoliša i sl. Upoznaju se neke osnovne informacije i zanimljivosti o zemlji/zemljama njemačkoga govornoga područja i o vlastitoj zemlji.

Dječja književnost: tematski prikladne narodne i autorske pjesme, jednostavnije dječje priče i basne, usporedba likova iz djela njemačke i hrvatske književnost, likovi iz njemačke književnosti upoznati u nastavi hrvatskog jezika, po mogućnosti barem jedno filmsko uprizorenje obrađivanih književnih djela.

VJEŠTINE I SPOSOBNOSTI

SLUŠANJE
- reagiranje na naputke i naredbe na stranom jeziku.
- povezivanje vidnoga (slikovnoga/pisanoga) i zvučnoga sadržaja.
- globalno i selektivno razumijevanje kraćih tekstova poznate tematike
- navikavanje na izgovor i intonaciju izvornih govornika (zvučni tekstovi)
- svladavanje razlika u izgovoru glasova i glasovnih skupina njemačkoga jezika u odnosu na materinski jezik

GOVORENJE: GOVORNA INTERAKCIJA I PRODUKCIJA, IZGOVOR
- verbalno reagiranje na verbalne i neverbalne poticaje u okviru jezičnih funkcija
- postavljanje pitanja u okviru poznatih jezičnih struktura i tematskih sadržaja te odgovaranje na takva pitanja
- reproduciranje kratkih dijaloga uz samostalnu izmjenu pojedinih elemenata
- sudjelovanje u kratkim dramatizacijama
- reproduciranje pjesmica za recitiranje i pjevanje
- povezivanje elemenata priče s pomoću aplikacija ili dijelova teksta
- imenovanje i opisivanje predmeta, osoba, radnji, situacija i događaja (sa ili bez slikovnoga predloška)
- iznošenje rezultata individualnoga i/ili skupnoga rada
- izgovaranje specifičnih glasova njemačkoga jezika u riječima
- izgovaranje rečenica s odgovarajućom rečeničnom intonacijom
- slovkanje

ČITANJE
- globalno i selektivno razumijevanje jednostavnih tekstova na razini poznatoga i prethodno usmeno obrađenoga predloška ili nepoznatoga, ali u okviru poznate tematike
- glasno čitanje poznatih rečenica i tekstova
- svladavanje rečenične intonacije

PISANJE

- dopunjivanje kratkoga teksta riječima prema vidnom ili zvučnomu predlošku
- dopunjivanje dijelova teksta koji nedostaju
- pisanje kraćih sastavaka uz predloženi model struktura (npr. pitanja)
- pisanje jednostavnih rečenica koje sadržajno čine kraći sastavak
- pisanje čestitke, razglednice, kraćega pisma
- pisanje kratkih diktata

INTERKULTURALNE KOMPETENCIJE

U povezanosti sa sadržajima iz područja kulture i civilizacije, kod učenika treba poticati razvoj primjerenog ophođenja u interkulturalnim situacijama: senzibilizacija za uočavanje kulturoloških sličnosti i različitosti te uviđanje razloga njihova postojanja kao osnova za razvijanje otvorenosti, tolerancije i empatije prema drugom i drugačijemu (npr. blagdanski običaji, svakodnevni život i sl.), svijest o kulturno uvjetovanim razlikama u značenju i uporabi pojedinih jezičnih izričaja te načinima ponašanja u komunikaciji, svijest o mogućim nesporazumima u interkulturalnim i interpersonalnim situacijama i razvoj osnovnih strategija za njihovo prevladavanje.

U pristupu nastavnim temama, kulturološkim, odgojnim i socijalizirajućim sadržajima vodi se računa o komparativnom pristupu, tj. usporedbi odgovarajućih sadržaja u hrvatskoj kulturi i kulturi zemalja njemačkoga govornoga područja.

STRATEGIJE UČENJA I SLUŽENJA ZNANJEM

Učenici bi tijekom treće godine učenja, služeći se postojećim znanjem, u 6. razredu trebali naučiti:

služiti se vizualnim elementima radi zapamćivanja jezičnih sadržaja i kao pomoći pri razumijevanju, zaključivati o značenju na osnovi jezičnih poticaja, tražiti informacije prema nekomu načelu, predviđati i preispitivati pretpostavke, napraviti mentalnu mapu, sastaviti listu prema nekomu načelu, izraditi plan teksta na osnovi pročitanoga teksta, pripremiti izlaganje pomoću natuknica, ispuniti ili dopuniti tablicu, mobilizirati predznanje putem asocijacija, raditi bilješke i služiti se njima u prepričavanju, uočiti i označiti pravilnosti i analogije, razvrstavati prema pravilnostima i analogijama, dopuniti pravilo, primijeniti pravilo, provjeriti u gramatičkom pregledu, služiti se rječnikom, tematski ustavljivati leksik, promijeniti perspektivu govornika, promijeniti tekstnu vrstu, sustavno/redovito ponavljati, koristiti tehnike zapamćivanja, međusobno uspoređivati strane jezike, služiti se znanjem materinskoga jezika i stranih jezika koje učenik uči, uočiti korake koji vode do određenoga cilja, učiti u suradnji s drugima, primijeniti oblike samoprocjene i međusobne procjene (*Europski jezični portfolio*), koristiti se medijima (televizija, internet, tisak...) i edukacijskim programima primjereno dobi i jezičnoj razini učenika.

7. RAZRED
četvrta godina učenja

CJELINE I TEME

1. **Obitelj: život u obitelji, snošljivost među članovima obitelji, razgovor o bližnjima**
   Ključne strukture i izričaji: *Wohnt deine Oma bei euch? Hilfst du deinen Großeltern gern? Wer macht was bei dir zu Hause? Was macht ihr alle zusammen? Habt ihr gute Beziehungen zu euren Nachbarn? Sind deine Eltern streng/tolerant…? Hast du Freunde im Ausland? Hast du Kontakt mit ihnen?*

2. **Prijatelji: društveno okruženje, značaj i vrijednost prijateljstva, problemi mladih, njihovi interesi i potrebe**
   Ključne strukture i izričaji: *Hast du viele Freunde? Hast du in den Ferien viele Freundschaften geschlossen? Kommen deine Freunde oft zu dir? Wie groß ist deine Clique? Was macht ihr zusammen? Wo trefft ihr euch? Was ärgert dich? Ungerechtigkeit. Was interessiert dich? Ist das Geschenk für mich? Ja, von mir für dich.*

3. **Škola: život u školi, problemi koji se javljaju, težnja što boljim učincima rada i većem znanju**
   Ključne strukture i izričaji: *Was habt ihr gestern in der Schule gemacht? Wie immer: Wir haben geschrieben, gelesen … Welche Fäher interessieren dich besonders? Warum? Welche Fächer machen dir Schwierigkeiten? Warum? Man muss das ganze Leben lang lernen! Warum hast du Probleme in der Schule? Ich bin verliebt.*

4. **Slobodno vrijeme i aktivnosti koje pozitivno utječu na razvoj mladoga čovjeka: bavljenje športom, odlasci u kino, kazalište, knjižnicu; opasnosti suvremenoga svijeta**
   Ključne strukture i izričaji: *Treibst du Sport? Ja/Nein. Sport treiben ist gesund. Welche Sportarten magst du? Schwimmen… Heute Abend gehe ich ins Theater/Kino/Konzert/auf die Party… Welche Filme magst du? Gehst du in die Musikschule? Spielst du ein Instrument? Wer tritt heute Abend auf? Kennst du Schüler, die rauchen? Welche Gefahren bringen Drogen mit sich?*

5. **Mediji: njegovanje kulture čitanja, korištenja medija u svakodnevici**
   Ključne strukture i izričaji: *Siehst du gern fern? Welche Sendungen interessieren dich? Spielst du gern am Computer? Surfst du im Internet? Ja. Du sollst aber auch lesen. Wer ist dein/e Lieblingsautor/in /Schauspieler/in? Liest du gern Zeitungen / Comics / Jugendmagazine / Modezeitschriften…? Welche? Warum?*

6. **Stanovanje: mjesto stanovanja, kultura stanovanja i način življenja danas i nekada**
   Ključne strukture i izričaji: *Wo wohnst du? In Rijeka/in München. Ich wohne in einem kleinen Haus/in einer alten Wohnung neben dem Park. Kleine Häuser sind gemütlich. Wo lebte deine Uroma? Auf dem Lande. Wie war es in der Zeit unserer Großeltern? Sie lebten ohne fließendes Wasser… Damals gab es keinen Fernseher, keine Spülmaschine… Meine Eltern kamen später in die Stadt.*

7. **Zaštita okoliša: ugroženost prirode, značaj zaštite prirodnoga okoliša**
   Ključne strukture i izričaji: *Welche Gefahren bringt die Umweltverschmutzung? Wohin mit dem Müll? Man soll den Müll trennen und in die Mülltonne werfen. Man muss Wasser sparen! Wir schützen die Umwelt. Wie kann man die Umweltverschmutzung verhindern? Die Menschen in Europa sind umweltbewusst.*

8. **Briga za zdravlje: zdrav život, zdrava prehrana, opasnosti po zdravlje koje donosi moderna civilizacija**
   Ključne strukture i izričaji: *Wie war es im Gebirge? Wunderschön. Was ist gesundes Essen/gesunde Ernährung? Nicht zu schnell essen, nicht zu viel Fleisch essen, kein Fast Food essen… Was habt ihr gegessen/getrunken? Butterbrot mit warmer Milch, Salzstangen, warme Gemüsesuppe, grünen Salat …*

9. **Zemljoznanstvo: prirodne ljepote i znamenitosti domovine i zemalja njemačkoga govornog područja**
   Ključne strukture i izričaji: *Wie ist das Klima in …? Wie ist die Landschaft? Gibt es viele Wälder, Flüsse…? Was ist an Kroatien/Deutschland… interessant? Was für Naturschönheiten gibt es in …? Wie ist das Meer/wie sind die Berge in …? Welche typischen Spezialitäteten/welche kulturellen Denkmäler gibt es in…?*

10. **Putovanja: čari putovanja, upoznavanje novih krajeva i njihovih karakterističnih obilježja**
    Ključne strukture i izričaji: *Wo warst du in den Sommerferien/Winterferien? Ich war in Deutschland/in Österreich, am Meer/auf dem Land… Wie hast du die Ferien verbracht? Ich bin gewandert/habe meine Freunde besucht… Meine Eltern wollten ihre Freunde in Deutschland besuchen.*

11. **Doživljaji iz života: vlastiti doživljaji, mašta, pustolovine**
    Ključne strukture i izričaji: *Wovon träumst du gern? Schreibst du manchmal über deine Erlebnisse? Machst du dir Gedanken über die Reisen? Was für Abenteuer hast du erlebt?*

12. **Blagdani, tradicija i običaji**
    Ključne strukture i izričaji: ovisno o odabranim blagdanima, običajima i načinu održavanja tradicije.

IZBORNE TEME

U okviru 10% nastavnih sati tijekom godine pripremaju se teme po izboru nastavnika i/ili prema interesima učenika, obrađuju prikladna književna djela za djecu i mlade, kulturnocivilizacijski sadržaji i dr. Izrađuju se tematski panoi i posteri, pripremaju priredbe, projekti i sl. Sadržaji se obogaćuju novim slušnim i vidnim materijalima.

ODGOJNO-OBRAZOVNA POSTIGNUĆA

ZNANJA

LEKSIČKA PODRUČJA

Iznošenje osobnih podataka o sebi i poznatim osobama (prijatelji, šira obitelj), odnosi s bližnjima, aktivnosti u školi i život u školi, motivacija za učenje, nazivi nastavnih predmeta (raspored sati), slobodno vrijeme, važnost bavljenja športom i drugim pozitivnim aktivnostima u slobodno vrijeme, opasnosti suvremenoga svijeta, izvanškolske aktivnosti, praznici, atmosferske prilike, zaštita okoliša, dnevni i tjedni raspored aktivnosti, kronološko vrijeme (dijelovi dana), stanovanje (prostorije, namještaj, odnosi u prostoru, aktivnosti u kući), blagdani i proslave, mediji (čitanje, gledanje televizije), neki važniji objekti u mjestu, briga o zdravlju, dopisivanje, putovanja.

Do kraja četvrte godine učenja, u 7. razredu osnovne škole učenici bi trebali razumjeti oko *640* leksičkih jedinica, a od toga aktivno rabiti oko *490* leksičkih jedinica. Pri obradbi novoga leksičkoga gradiva ne bi trebalo uvoditi više od *10* do *12* novih leksičkih jedinica po nastavnom satu. Leksičko se gradivo ciklički proširuje i ponavlja.

GRAMATIČKE STRUKTURE

Gramatičke se strukture tumače eksplicitno (uz odmjerenu uporabu metajezika), no važno je da ih učenici usvajaju u predloženim jezičnim strukturama tj. kao dio konteksta. Neke se gramatičke strukture, npr. prijedlozi, mogu posredovati i leksički te nije potrebno inzistirati na točnim padežnim nastavcima, pogotovo pri slobodnom govoru. Na kraju 7. razreda učenici bi trebali raspolagati sljedećim jezičnim strukturama:

Glagoli

- prezent pravilnih i nepravilnih, jednostavnih i složenih te povratnih glagola
- perfekt pravilnih i nepravilnih, jednostavnih i složenih te povratnih glagola, izuzev modalnih glagola (jesni, niječni i upitni oblik)
- preterit pravilnih i nepravilnih, jednostavnih i složenih te povratnih glagola u jednini i množini
- prezent i preterit modalnih glagola u jednini i množini (jesni, niječni i upitni oblik)
- zapovjedni način (2. lice jednine i množine te uljudno obraćanje sa *Sie*)

Imenice
- imenice s neodređenim i određenim članom u svim rodovima i padežima u jednini i množini (sistematizacija sklonidbe imenica)

Član
- uporaba određenoga, neodređenoga i nultoga člana
- uporaba člana uz imena zemalja i geografskih pojmova (npr. *das schöne Kroatien, die Schweiz, die Save, die Türkei, die Adria, der Rhein...*)

Zamjenice
- osobne, posvojne, pokazne zamjenice u jednini i množini u svim padežima
- povratne zamjenice u dativu i akuzativu jednine i množine
- upitne zamjenice: *wer, was*; *welcher/e/es* u nominativu

Pridjevi
- stupnjevanje pravilnih i nepravilnih pridjeva
- opisni pridjevi kao dio predikata u sva tri stupnja komparacije

Brojevi
- glavni brojevi; redni brojevi bez sklonidbe te nadnevak bez sklonidbe

Prijedlozi
- sistematizacija prijedloga

Prilozi
- stupnjevanje pravilnih i nepravilnih priloga
- prilozi u sva tri stupnja komparacije
- neki prilozi mjesta, vremena, načina i uzroka
- upitni prilozi: *wie*, *wo*, *wann*, *wieviel*, *wie viele...*

Negacije
- sistematizacija negacija: *nicht*, *nein* i *kein/e*

Rečenice
- nezavisno složene rečenice uz veznike: *aber, oder, denn...*
- zavisno složene rečenice uz veznike: *weil, dass, wenn*
- upitne rečenice s upitnim riječima: *wieviel*, *wie viele*, *welcher/e/es, woher, womit...*
- inverzne upitne rečenice
- jednostavne izjavne i upitne rečenice s modalnim glagolom

Na razini prepoznavanja
- rekcija nekih učestalih glagola: *gefallen, helfen, geben, beschreiben, sich interessieren für* + A, *sich freuen auf* +A, *träumen von* + D, *sich ärgern über* + A
- jednina i množina nekih imenica koje se sklanjaju po n-deklinaciji
- neodređena zamjenica *man*
- neodređene zamjenice: *jemand, niemand* u svim padežima
- opisni pridjevi u funkciji atributa u svim padežima jednine i množine u pozitivu (sklonidba pridjeva: određeni član + pridjev + imenica/pridjev + imenica/neodređeni član ili posvojna zamjenica ili negacija kein + pridjev + imenica)
- redni brojevi i nadnevak sa sklonidbom
- zavisno složene rečenice uz veznik *als*
- odnosne rečenice

JEZIČNE FUNKCIJE

U okviru obrađenih tema i jezičnih struktura: pozdravljanje i oslovljivanje, predstavljanje sebe i drugih, postavljanje pitanja, odgovaranje na pitanja, izražavanje događaja i radnji u sadašnjosti i prošlosti, prepričavanje događaja, izražavanje dobi, količine i svojine, raspoloženja, ukusa i stajališta prema nečemu, imenovanje i opisivanje predmeta, osoba, pojava i situacija, određivanje odnosa između predmeta i osoba, izricanje odnosa u vremenu i prostoru, izražavanje molbe, zahvale, želje, zahtjeva, naredbe, odobravanja i neodobravanja, slaganja i neslaganja, obveza i dužnosti, traženje i davanje informacija, čestitanje blagdana, rođendana i sl.

KULTURA I CIVILIZACIJA

Kulturološki, odgojni i socijalizirajući sadržaji uvršteni su u predviđena tematska područja i jezične funkcije kao npr. obilježavanje blagdana i običaji, prehrambene navike, putovanja, obitelj, prijateljstvo, problemi mladih, aktivnosti u slobodno vrijeme, mediji, zdravlje, ekologija. Upoznaju se informacije o zemljama njemačkoga govornoga područja i o Europskoj uniji u korelaciji s vlastitom zemljom, aktualni događaji i poznati predstavnici njemačkoga govornoga područja iz svijeta glazbene i likovne umjetnosti, filma, športa i zabave.

Književnost: narodne i autorske pjesme, od kojih neke mogu biti tekstovi glazbenih hitova, neka basna, neka jednostavnija priča o djetinjstvu, ulomci iz romana za djecu i mlade s tematikom odrastanja, uz, po mogućnosti, barem jedno filmsko uprizorenje obrađivanih književnih djela, likovi iz njemačke književnosti poznati iz nastave hrvatskoga jezika.

VJEŠTINE I SPOSOBNOSTI

SLUŠANJE

- reagiranje na naputke i naredbe na stranom jeziku
- povezivanje vidnoga (slikovnoga/pisanoga) i zvučnoga sadržaja
- globalno i selektivo razumijevanje tekstova
- slušanje izgovora i intonacije izvornih govornika (zvučni tekstovi)
- svladavanje razlika u izgovoru glasova i glasovnih skupina njemačkoga jezika u odnosu na materinski jezik

GOVORENJE: GOVORNA INTERAKCIJA I PRODUKCIJA, IZGOVOR

- verbalno reagiranje na verbalne i neverbalne poticaje u okviru jezičnih funkcija
- postavljanje pitanja u okviru poznatih jezičnih struktura i tematskih sadržaja te odgovaranje na takva pitanja
- reproduciranje i samostalno vođenje dijaloga u okviru poznate tematike
- sudjelovanje u dramatizacijama i jednostavnim raspravama
- reproduciranje pjesama za recitiranje i pjevanje

- povezivanje elemenata priče s pomoću aplikacija ili dijelova teksta
- imenovanje i opisivanje predmeta, osoba, radnji, situacija i događaja (sa ili bez slikovnoga predloška)
- prepričavanje slijeda događaja
- iznošenje rezultata individualnoga i/ili skupnoga rada
- izgovaranje specifičnih glasova njemačkoga jezika u riječima
- reproduciranje rečenica s odgovarajućom rečeničnom intonacijom

ČITANJE

- globalno, selektivno i detaljno razumijevanje tekstova
- uočavanje karakteristika različitih vrsta tekstova
- samostalno glasno čitanje
- pravilna uporaba rečenične intonacije

PISANJE

- dopunjivanje teksta riječima prema vidnom ili zvučnomu predlošku
- dopunjivanje dijelova teksta koji nedostaju
- pisanje natuknica i bilježaka na osnovi pročitanoga teksta
- pisanje kraćih sastava uz predloženi model (npr. natuknice i pitanja)
- pisanje čestitke, razglednice, pisma, poruke
- stvaralačko pisanje (npr. pisanje novoga kraja priče ili dijela priče koji nedostaje)
- pisanje kraćih diktata

INTERKULTURALNE KOMPETENCIJE

U povezanosti sa sadržajima iz područja kulture i civilizacije, kod učenika treba poticati razvoj primjerenog ophođenja u interkulturalnim situacijama: uočavanje kulturoloških sličnosti i različitosti te uviđanje razloga njihova postojanja kao osnova za razvijanje otvorenosti, tolerancije i empatije prema drugom i drugačijemu (npr. blagdanski običaji, način života i sl.), svijest o kulturno uvjetovanim razlikama u značenju i uporabi pojedinih jezičnih izričaja te načinima ponašanja u komunikaciji, svijest o mogućim nesporazumima u interkulturalnim i interpersonalnim situacijama i razvoj osnovnih strategija za njihovo prevladavanje, senzibilizacija za uočavanje/prepoznavanje stereotipa i predrasuda i razvoj svijesti o potrebi njihova uklanjanja, razvoj svijesti o utjecaju vlastite kulture na percepciju fenomena strane kulture, svijest o dinamičnosti i heterogenosti kao bitnim značajkama kako strane tako i vlastite kulture.

U pristupu nastavnim temama, kulturološkim, odgojnim i socijalizirajućim sadržajima vodi se računa o komparativnom pristupu, tj. o usporedbi odgovarajućih sadržaja u hrvatskoj kulturi i kulturi zemalja njemačkoga govornoga područja.

STRATEGIJE UČENJA I SLUŽENJA ZNANJEM

Učenici bi tijekom četvrte godine učenja, služeći se postojećim znanjem, u 7. razredu trebali naučiti:
služiti se vizualnim elementima radi zapamćivanja jezičnih sadržaja i kao pomoći pri razumijevanju, zaključivati o značenju na osnovi jezičnih poticaja, tražiti informacije prema nekomu načelu, predviđati i preispitivati pretpostavke, napraviti mentalnu mapu, sastaviti listu prema nekomu načelu, izraditi plan teksta na osnovi pročitanoga teksta, izraditi plan teksta za tekst koji učenik namjerava sročiti, pripremiti izlaganje s pomoću natuknica, ispuniti ili dopuniti tablicu, mobilizirati predznanje putem asocijacija, raditi bilješke i služiti se njima u prepričavanju, uočiti i označiti pravilnosti i analogije, razvrstavati prema pravilnostima i analogijama, dopuniti pravilo, primijeniti pravilo, provjeriti u gramatičkom pregledu, služiti se rječnikom, tematski ustavljivati leksik, promijeniti perspektivu govornika, promijeniti tekstnu vrstu, sustavno/redovito ponavljati, koristiti tehnike zapamćivanja, međusobno uspoređivati strane jezike, služiti se znanjem materinskoga jezika i stranih jezika koje učenik uči, uočiti i opisati korake koji vode do određenoga cilja, odrediti vlastite ciljeve učenja i kontrolirati njihovo ostvarenje, učiti u suradnji s drugima, primijeniti oblike samoprocjene i međusobne procjene (*Europski jezični portfolio*), koristiti se medijima (televizija, internet, tisak...) i edukacijskim programima primjereno dobi i jezičnoj razini učenika.

8. RAZRED
peta godina učenja

CJELINE I TEME

1. **Mladi u obiteljskom i društvenom okruženju: odnosi među naraštajima, problemi mladih, pripadnost skupini i izdvojenost**
   Ključne strukture i izričaji: *Ihr Bruder provoziert sie und schon gibt es einen Streit. Nach langen Diskussionen mit den Eltern haben Lena und Lukas einen Computer bekommen. Ihre Freundinnen waren verblüfft - sie hat sich modische Kleidung gekauft. Bei gutem Wetter trifft sie sich mit Kindern aus der Nachbarschaft.*

2. **Europsko okruženje, multikulturalnost i važnost učenja stranih jezika: EU, sličnosti i povezanosti kultura**
   Ključne strukture i izričaji: *Welche Sprache/n sprichst du gut/besser als…/ am besten? In der EU gibt es 20 offizielle Sprachen. Die europäische Flagge hat zwölf Sterne. Warum feiert die EU am 9. Mai ihren Europatag? Wie kam Europa zu seinem Namen? EU-Länder und ihre Hauptstädte sind… Die deutschen Austauschschüler wohnen in ihren französischen Gastfamilien. Wenn man sich kennt, versteht man sich besser.*

3. **Kultura i supkultura mladih: moda i modni trendovi, stil odijevanja**
   Ključne strukture i izričaji: *Was tragen Jugendliche in der Schule, in der Disko oder auf Partys? Wollen sie so aussehen wie alle, oder entscheiden sie sich lieber für einen individuellen Stil? Wir wissen jetzt, wie sie ihren eigenen Stil zusammen stelllt und ob sie viel Geld für ihre Kleidung ausgibt.*

4. **Zaštita okoliša, briga o zdravlju, zdrava prehrana**
   Ključne strukture i izričaji: *Kaufen Sie Produkte mit wenig Verpackung! Man soll weniger heizen, keine Getränke in Dosen kaufen. Ernährst du dich gesund? Ihre Eltern finden gesundes Essen wichtig und kochen mit Olivenöl.*

5. **Oblici prihvatljivoga i neprihvatljivog ponašanja, problemi društva**
   Ključne strukture i izričaji: *Der Streit fängt meist harmlos an, und dann… Man hat ihn mit schlimmen Schimpfwörtern beleidigt. Ich respektiere meine Mitschüler, egal welcher Nationalität sie sind. Was kann man gegen Gewalt/Hunger/Rassendiskriminierung/den Krieg tun?*

6. **Obrazovanje za budućnost: odabir zanimanja, školovanje**
   Ključne strukture i izričaji: *Wenn jemand studieren möchte, dann muss… Ich möchte…, weil/denn… Ich möchte…, und dann kann ich studieren, oder ich kann eine gute Arbeit finden. Diese Schule… /Dieses Studium… /Dieser Job… Mich interessiert die Arbeit mit Holz. Ich möchte darum Zimmermann werden. Nach dem Abitur will ich Medizin studieren. Was für eine Ausbildung soll man als Boutiquenbesitzer haben? Das Schulsystem in Deutschland ist anders als bei uns.*

7. **Svijet znanosti i umjetnosti: otkrivanje novog i nepoznatog u književnim, glazbenim, likovnim i filmskim djelima, poznate osobe iz svijeta umjetnosti i znanosti**
   Ključne strukture i izričaji: ovisno o odabranim primjerima iz književnosti, glazbene, filmske i likovne umjetnosti. *Worum geht es in diesem Text? Wovon handelt diese Geschichte? Wie heißt die Hauptperson? Was für eine Person ist sie/er? Welche Charaktereigenschaften hat er/sie? Möchtest du an seiner/ihrer Stelle sein? Warum? Wovon berichtet man in diesem Artikel? Europas große Erfinder/Künstler - die bekanntesten Kroaten… Wofür/Für wen interessierst du dich? Wovon/Von wem bist du begeistert? Was ist sein/ihr Beitrag zur Weltkultur?*

8. **Slobodno vrijeme i praznici: putovanja, poslovi u slobodno vrijeme i za vrijeme praznika**
   Ključne strukture i izričaji: *Wenn das Schiff vom Festland ablegt, denke ich: Jetzt hat der Urlaub begonnen. Was wäre dir lieber: Ferien mit den Eltern an der Adria oder möchtest du lieber zum ersten Mal allein zu deinem Freund in einen anderen Ort fahren? Ich werde in den Ferien bei McDonald's/in einem Tierheim jobben. Wie verdienst du dein Taschengeld?*

9. **Blagdani, običaji i njegovanje tradicije**
   Ključne strukture i izričaji: ovisno o odabranim blagdanima, običajima i načinu njegovanja tradicije.

IZBORNE TEME

U okviru 10% nastavnih sati tijekom godine pripremaju se teme po izboru nastavnika i/ili prema interesima učenika, obrađuju prikladna književna djela za djecu i mlade, kulturnocivilizacijski sadržaji i dr. Izrađuju se tematski panoi i posteri, pripremaju priredbe, projekti i sl. Sadržaji se obogaćuju slušnim i vidnim materijalima.

ODGOJNO-OBRAZOVNA POSTIGNUĆA

ZNANJA

LEKSIČKA PODRUČJA

Osobni podatci o sebi i poznatim osobama (prijatelji, šira obitelj, odnosi u obitelji, poznate osobe iz svijeta umjetnosti i znanosti), problemi mladih, problemi društva, oblici poželjnog i nepoželjnoga ponašanja, predrasude i stereotipi u multikulturalnom okruženju i izvan njega, zanimanja, poslovi u slobodno vrijeme, obrazovanje, učenje stranih jezika, uloga višejezičnosti kod nas i u Europi, odijevanje i moda, osobnost i uvjerenja, briga o zdravlju, zdrava prehrana, praznici, putovanja u strane zemlje, turizam, ekologija, blagdani i proslave.

Do kraja pete godine učenja, u 8. razredu osnovne škole učenici bi trebali razumjeti oko *840* leksičkih jedinica, a od toga aktivno rabiti oko *670* leksičkih jedinica. Pri obradbi novoga leksičkoga gradiva ne bi trebalo uvoditi više od *10* do *12* novih leksičkih jedinica po nastavnom satu. Leksičko se gradivo ciklički proširuje i ponavlja.

GRAMATIČKE STRUKTURE

Gramatičke se strukture tumače eksplicitno (uz odmjerenu uporabu metajezika), no važno je da ih učenici ne usvajaju izdvojeno, nego kao dio konteksta. Neke se gramatičke strukture, npr. prijedlozi, mogu posredovati i leksički te nije potrebno inzistirati na točnim padežnim nastavcima, pogotovo pri slobodnom govoru. Na kraju 8. razreda učenici bi trebali raspolagati sljedećim jezičnim strukturama:

Glagoli

- prezent pravilnih i nepravilnih, jednostavnih i složenih te povratnih glagola
- perfekt pravilnih i nepravilnih, jednostavnih i složenih te povratnih glagola, izuzev modalnih glagola (jesni, niječni i upitni oblik)
- preterit pravilnih i nepravilnih, jednostavnih i složenih te povratnih glagola
- prezent i preterit modalnih glagola (jesni, niječni i upitni oblik)
- futur
- rekcija nekih učestalih glagola
- zapovjedni način (2. lice jednine i množine te uljudno obraćanje sa *Sie*)

Imenice

- jednina i množina imenica s neodređenim i određenim članom u svim rodovima i padežima
- jednina i množina nekih imenica koje se sklanjaju po n-deklinaciji

Član
- uporaba neodređenog, određenog i nultoga člana
- uporaba člana uz imena zemalja i geografskih pojmova

Zamjenice
- osobne, posvojne, pokazne zamjenice u jednini i množini u svim padežima (sistematizacija)
- povratne zamjenice (sistematizacija)
- neodređene zamjenice *jemand, niemand* u svim padežima
- neodređena zamjenica *man*
- pokazna zamjenica *dieser/e/es* u svim padežima
- upitne zamjenice: *wer, was; welcher/e/es, was für ein/e* u svim padežima

Pridjevi
- stupnjevanje pridjeva
- opisni pridjevi kao dio predikata u sva tri stupnja komparacije

Brojevi
- glavni brojevi; redni brojevi i nadnevak sa sklonidbom

Prijedlozi
- sistematizacija prijedloga s genitivom, dativom, akuzativom te s dativom i akuzativom

Prilozi
- stupnjevanje priloga (sistematizacija)
- prilozi u sva tri stupnja komparacije
- neki prilozi mjesta, vremena, načina i uzroka
- upitni prilozi: *wie*, *wo*, *wann*, *wieviel*, *wie viele, worauf*...
- zamjenički prilozi: *darauf, dafür*

Negacije
- sistematizacija negacija: *nicht*, *nein* i *kein/e*

Rečenice
- nezavisno složene rečenice s veznicima: *und, aber, oder, denn*...
- zavisno složene rečenice uz veznike: *weil*, *dass, wenn* i *als*
- odnosne rečenice
- indirektne upitne rečenice
- upitne rečenice s upitnim zamjenicama *welcher/e/es, was für ein/e* u svim padežima
- inverzne upitne rečenice
- izjavne i upitne rečenice s modalnim glagolom

Na razini prepoznavanja
- konjunktiv preterita glagola *haben* i *sein* i modalnih glagola
- kondicional (*würde* + infinitiv)
- prezent i preterit pasiva
- opisni pridjevi u funkciji atributa u svim padežima jednine i množine u svim stupnjevima (sklonidba pridjeva: određeni član + pridjev + imenica / pridjev + imenica / neodređeni član ili posvojna zamjenica ili negacija *kein/e* + pridjev + imenica)

JEZIČNE FUNKCIJE

U okviru obrađenih tema i jezičnih struktura: pozdravljanje, oslovljivanje, predstavljanje sebe i drugih, postavljanje pitanja, odgovaranje na pitanja, prepričavanje događaja i radnji u sadašnjosti, prošlosti i budućnosti, izricanje ukusa i stajališta prema nečemu, imenovanje, opisivanje i uspoređivanje predmeta, osoba, pojava i situacija, određivanje odnosa između predmeta i osoba, izricanje radnji, izricanje odnosa u vremenu i prostoru, opisivanje događaja u vremenskom slijedu, izražavanje količine, cijene, dobi, molbe, zahvale, želje, raspoloženja, negodovanja i odobravanja, slaganja i neslaganja, zahtjeva, naredbe, obveza i dužnosti, ohrabrenja, podrške, nagađanja, traženje i davanje informacija, izražavanje uzroka i posljedice, čestitanje blagdana, rođendana i sl.

KULTURA I CIVILIZACIJA

Kulturološki, odgojni i socijalizirajući sadržaji uvršteni su u predviđena tematska područja i jezične funkcije kao npr. život u europskom okruženju, supkultura mladih, zaštita okoliša, znanost i umjetnost. Upoznaju se zanimljivosti o zemljama njemačkoga govornoga područja i EU, o vlastitoj zemlji, primjeri iz likovne, filmske i glazbene umjetnosti, istaknuti ljudi i događaji iz svijeta umjetnosti, znanosti, športa i zabave.

Književnost: narodne i autorske pjesme, od kojih neke mogu biti tekstovi glazbenih hitova, poneka pripovijetka o životu djece, ulomak/ulomci iz romana za djecu i mlade s tematikom odrastanja, uz, po mogućnosti, barem jedno filmsko uprizorenje obrađivanih književnih djela, likovi i djela iz njemačke književnosti poznati iz nastave hrvatskog jezika ili iz lektire u slobodno vrijeme.

VJEŠTINE I SPOSOBNOSTI

SLUŠANJE

- reagiranje na naputke i naredbe na stranom jeziku
- povezivanje vidnog (slikovnoga/pisanoga) i zvučnoga sadržaja
- globalno, selektivno i detaljno razumijevanje teksta
- slušanje izgovora i intonacije izvornih govornika (zvučni tekstovi)
- svladavanje razlika u izgovoru glasova i glasovnih skupina njemačkoga jezika u odnosu na materinski jezik

GOVORENJE: GOVORNA INTERAKCIJA I PRODUKCIJA, IZGOVOR

- verbalno reagiranje na verbalne i neverbalne poticaje u okviru jezičnih funkcija
- postavljanje pitanja u okviru poznatih jezičnih struktura i tematskih sadržaja te odgovaranje na takva pitanja
- reprodukcija i samostalno vođenje dijaloga u okviru poznate tematike
- sudjelovanje u dramatizacijama i simulacijama dijaloških situacija
- sudjelovanje u elementarnim oblicima rasprave
- reprodukcija i produkcija monoloških tekstova u okviru poznate tematike
- povezivanje elemenata priče s pomoću aplikacija ili dijelova teksta
- imenovanje i opisivanje predmeta, osoba, radnji,

situacija i događaja (sa ili bez slikovnoga predloška)
- prepričavanje slijeda događaja
- iznošenje rezultata individualnoga i/ili skupnoga rada
- interpretativno čitanje kraćih književnih formi
- izgovaranje specifičnih glasova njemačkoga jezika u riječima
- reprodukcija i produkcija rečenica s odgovarajućom rečeničnom intonacijom

ČITANJE
- globalno, selektivno i detaljno razumijevanje kraćih tekstova poznate tematike
- uočavanje osnovnih značajki različitih vrsta tekstova
- samostalno glasno čitanje tekstova
- pravilna uporaba rečenične intonacije

PISANJE
- ispunjavanje obrazaca
- dopunjivanje teksta riječima prema vidnomu/zvučnomu predlošku ili bez predloška
- dopunjivanje dijelova teksta koji nedostaju
- pisanje natuknica i bilježaka na osnovi zvučnog ili pisanoga teksta
- pisanje sažetka
- pisanje kraćih sastavaka prema zadanomu modelu - vođeni sastavak
- pisanje čestitke, razglednice, pisama, poruka, SMS poruka, elektroničkih pisama
- stvaralačko pisanje (npr. pisanje novoga kraja priče ili nekoga dijela priče koji nedostaje)
- pisanje diktata

INTERKULTURALNE KOMPETENCIJE
U povezanosti sa sadržajima iz područja kulture i civilizacije, kod učenika treba poticati razvoj primjerenog ophođenja u interkulturalnim situacijama: uočavanje kulturoloških sličnosti i različitosti te uviđanje razloga njihova postojanja kao osnova za razvijanje otvorenosti, tolerancije i empatije prema drugom i drugačijemu (npr. blagdanski običaji, način života i sl.), svijest o kulturno uvjetovanim razlikama u značenju i uporabi pojedinih jezičnih izričaja te načinima ponašanja u komunikaciji, svijest o mogućim nesporazumima u interkulturalnim i interpersonalnim situacijama i razvoj osnovnih strategija za njihovo prevladavanje, uočavanje/prepoznavanje stereotipa i predrasuda i razvoj svijesti o potrebi njihova uklanjanja, uočavanje utjecaja vlastite kulture na percepciju fenomena strane kulture, svijest o dinamičnosti i heterogenosti kao bitnim značajkama kako strane tako i vlastite kulture.

U pristupu nastavnim temama, kulturološkim, odgojnim i socijalizirajućim sadržajima vodi se računa o komparativnom pristupu, tj. o usporedbi odgovarajućih sadržaja u hrvatskoj kulturi i kulturi zemalja njemačkoga govornoga područja.

STRATEGIJE UČENJA I SLUŽENJA ZNANJEM
Učenici bi tijekom pete godine učenja, služeći se postojećim znanjem, u 8. razredu trebali naučiti:
služiti se vizualnim elementima radi zapamćivanja jezičnih sadržaja i kao pomoći pri razumijevanju, zaključivati o značenju na osnovi jezičnih poticaja, tražiti informacije prema nekomu načelu, predviđati i preispitivati pretpostavke, napraviti mentalnu mapu, sastaviti listu prema nekomu načelu, izraditi plan teksta na osnovi pročitanoga teksta, izraditi plan teksta za tekst koji učenik namjerava sročiti, pripremiti izlaganje pomoću natuknica, ispuniti ili dopuniti tablicu, mobilizirati predznanje putem asocijacija, raditi bilješke i služiti se njima u prepričavanju, uočiti i označiti pravilnosti i analogije, razvrstavati prema pravilnostima i analogijama, dopuniti pravilo, primijeniti pravilo, provjeriti u gramatičkom pregledu, služiti se rječnikom, prepoznavati fraze i služiti se njima, tematski ususatvljivati leksik, promijeniti perspektivu govornika, promijeniti tekstnu vrstu, sustavno/redovito ponavljati, koristiti tehnike zapamćivanja, međusobno uspoređivati strane jezike, služiti se znanjem materinskoga jezika i stranih jezika koje učenik uči, uočiti i opisati korake koji vode do određenoga cilja, odrediti vlastite ciljeve učenja i kontrolirati njihovo ostvarenje, učiti u suradnji s drugima, primijeniti oblike samoprocjene i međusobne procjene (*Europski jezični portfolio*), koristiti se medijima (televizija, internet, tisak...) i edukacijskim programima primjereno dobi i jezičnoj razini učenika.

FRANCUSKI JEZIK

UVOD

U osnovnim školama Republike Hrvatske francuski jezik je uglavnom zastupljen kao drugi strani jezik (od 4. do 8. razreda), a samo se u nekoliko hrvatskih škola poučava i uči kao prvi strani jezik (od 1. do 8. razreda). Uz engleski, njemački, talijanski i druge svjetske jezike francuski se poučava kao strani jezik u svim zemljama Europe i svijeta, a u zemljama frankofonoga govornoga područja (u Europi, Africi, Kanadi...) je i službeni jezik. Poznavati francuski jezik znači moći izravno komunicirati s 265 milijuna ljudi iz različitih zemalja svijeta, globalno razumjeti i lakše učiti ostale romanske jezike, pratiti dvojezični program hrvatsko-francuski u XVIII. i IV. gimnaziji u Zagrebu te moći položiti i hrvatsku maturu uz napomenu o posebnom ili pojačanom programu francuskoga jezika. Nadalje, to znači imati i mogućnost uključivanja u Europske studije pri Pravnom fakultetu u Zagrebu, s obzirom da su predavanja i ispiti na hrvatskom i francuskom jeziku, te steći diplomu koju izdaje sveučilište Paris II. Ta međunarodna diploma daje mogućnost zapošljavanja u ustanovama Europske unije, osobito mladima koji će biti nositelji budućnosti Republike Hrvatske u trenutku kad ona postane ravnopravnom članicom Europske unije. Učenici osnovnih škola i gimnazija Republike Hrvatske mogu polagati DELF (scolaire i junior).

Osim toga, francuski jezik je jedan od ravnopravnih, radnih i službenih jezika Europske unije i Vijeća Europe pa će stoga njegovo poznavanje omogućiti bržu i lakšu komunikaciju u velikom administrativnom sustavu u Bruxellesu, Strasbourgu i Luxembourgu. Ako se svemu ovomu doda i činjenica da se broj francuskih turista u našoj zemlji iz godine u godinu povećava, važnost poznavanja ovoga stranoga jezika je neupitna.

Odgojni i obrazovni ciljevi nastave francuskoga jezika i opis razina obrazovnih postignuća prema *Zajedničkom europskom referentnom okviru za jezike: učenje, poučavanje, vrednovanje*[1] navedeni su u zajedničkom *Uvodu za strane jezike*.[2]

Francuski kao prvi strani jezik

1. RAZRED
prva godina učenja

CJELINE I TEME

1. **Pozdravi pri susretu i opraštanju na neformalnoj i formalnoj razini u komunikaciji s vršnjacima i s odraslima**
   Ključne strukture i izričaji: *Globalno usvajanje obrazaca za pozdravljanje: Salut, Bonjour, Bonsoir, Au revoir Madame, Monsieur, Maîtresse.*

2. **Predstavljanje sebe i drugoga**
   Ključne strukture i izričaji: *Postavljanje i odgovaranje na pitanja: Comment t'appelles - tu? Je m'appelle… Comment il/elle s'appelle? Qui est-ce? C'est…*

3. **Osnovne strukture u uljudnom ophođenju**
   Ključne strukture i izričaji: *Ça va? Oui, ça va, merci, Ça va très bien, merci, Et toi? Non, ça (ne) va pas, S'il te/vous plaît… voilà, merci, de rien, pardon, d'accord.*

4. **Izricanje vlastite dobi i dobi prijatelja**
   Ključne strukture i izričaji: *Tu as quel âge? J'ai 6/7 ans, Il/Elle a quel âge? Il/Elle a 6/7 ans.*

5. **Imenovanje osoba, predstavljanje članova uže obitelji i prijatelja**
   Ključne strukture i izričaji: *C'est mon père (papa)/frère, c'est ma mère (maman)/sœur, mon copain/ma copine.*

6. **Prepoznavanje i imenovanje predmeta - igračke, školski pribor, smjestiti u prostoru**
   Ključne strukture i izričaji: *Qu'est-ce que c'est? C'est un ballon, nounours, une peluche/un ours en peluche…C'est une poupée/voiture… un crayon/crayon de couleur/ feutre/ livre/cahier… une trousse/gomme… sur, sous, dans.*

7. **Pojam broja, određivanje broja predmeta i osoba od 1 do 10**
   Ključne strukture i izričaji: *globalno razlikovanje pojma jedan i više un crayon/des crayons/trois crayons, Il y a combien de filles dans la classe? Tu as combien de crayons? J'ai…*

1 Usp. Zajednički europski referentni okvir za jezike: učenje, poučavanje, vrednovanje, *Vijeće Europe*, Školska knjiga, Zagreb, 2005.

2 Vidi str. 79.

8. **Opis osobe i stvari (veličina i boja), imenovanje boja**
   Ključne strukture i izričaji: *un petit/grand garçon/une petite/grande fille, sympa, gentil(le), poli(e), De quelle couleur est…? rouge, jaune, orange, rose, bleu, noir, vert, gris, blanc…* (slaganje imenice i pridjeva u rodu i broju).

9. **Imenovanje i opis nekih dijelova prirodnog okoliša (cvijeće, voće - nekoliko imenica)**
   Ključne strukture i izričaji: *Qu'est-ce que c'est? C'est un arbre/ une fleur. Je vais au parc/au jardin, De quelle couleur est la rose/pomme?*

10. **Imenovanje i opis životinja - kućni ljubimci**
    Ključne strukture i izričaji: *Tu as un chien? Oui,(j'ai un chien) /Non, (j'ai un chat), un poisson, perroquet, une tortue…*

11. **Izricanje kronološkoga vremena (dani u tjednu) - snalaženje u vremenu (pojmovi danas i sutra)**
    Ključne strukture i izričaji: *Aujourd'hui c'est… Demain c'est… (dani u tjednu).*

12. **Škola, razred - naredbe/upute u školskom okruženju (razredni jezik)**
    Ključne strukture i izričaji: *Razumjeti i slijediti upute: assieds-toi/asseyez-vous, lève-toi/levez-vous, écoute(z), répète/répétez, montre(z), dessine(z), colorie(z),regarde(z), prends/prenez, ouvre(z), ferme(z) ton livre/vos livres à la page/ la fenêtre/ la porte… chante(z), mime(z).*

13. **Čestitanje rođendana i pjevanje prigodnih pjesmica - osnovni nazivi hrane**
    Ključne strukture i izričaji: *Bon anniversaire! Voilà un cadeau pour toi! merci, de rien, un chocolat/des chocolats, sandwich(s), gâteau(x), bonbon(s), un coca, jus de fruits, Super! Bravo!*

14. **Čestitanje blagdana i pjevanje/recitiranje prigodnih pjesmica/brojalica (prema kalendaru)**
    Ključne strukture i izričaji: *Joyeux Noël! Bonne année! Joyeuses Pâques!*

IZBORNE TEME

U okviru 10% nastavnih sati tijekom godine pripremaju se prema interesima učenika i izboru učitelja prigodne recitacije, pjesmice, priče/bajke, kao npr. upoznavanje učenika s nekim od likova iz Perraultovih bajki (*Le chat botté, Le petit chaperon rouge…*). Sadržaji se proširuju dodatnim materijalima u okviru zadanih tema.

ODGOJNO-OBRAZOVNA POSTIGNUĆA

ZNANJA

LEKSIČKA PODRUČJA

Na kraju prve godine učenja, u prvom razredu osnovne škole učenici bi trebali usvojiti i aktivno se služiti s približno 80 leksičkih jedinica, a na razini razumijevanja i mehaničkoga reproduciranja do 110 leksičkih jedinica (pjesmice i brojalice).

Po nastavnom satu prilikom obradbe novoga gradiva to bi iznosilo 2 do 3 leksičke jedinice usvojene na razini samostalne produkcije. Leksičko se gradivo ciklički proširuje i ponavlja.

Leksička područja naznačena su u predloženim nastavnim temama za 1. razred.

GRAMATIČKE STRUKTURE

Gramatička se znanja ne usvajaju analitički, već globalno prema predloženim jezičnim strukturama. Na kraju prvoga razreda od učenika se očekuje znanje sljedećih jezičnih struktura:

Glagoli
- prezent (jesni) gl. *avoir, être, aller* (tri lica jednine)

Imenice
- imenice jedn./množ. (prema tematskim područjima)

Zamjenice
- nenaglašene osobne zamjenice (jednina)

Pridjevi
- opisni pridjevi, pridjevi boja m./ž. roda jednine kao dio imenskoga skupa i kao dio imenskoga predikata
- izražavanje posvojnosti: posvojni pridjevi (jednina)

Brojevi
- glavni brojevi od 1 do10

Prijedlozi
- oznake mjesta: *sur, sous, dans, à*

Prilozi
- prilozi količine - *beaucoup, combien*

Negacija
- samo non, glagol ostaje u jesnom obliku

Upitne riječi
- *qui, comment, qu'est-ce que c'est, de quelle couleur*

Rečenice
- jednostavne izjavne
- upitna rečenica uz pomoć upitnih riječi i intonacije

Na razini prepoznavanja
- prezent jesni množina (glagoli u okviru tematskih područja)
- imperativ (glagoli u sklopu tematskih područja - razredni govor)
- *avoir, être* 3. lice množine
- globalno slaganje imenica i pridjeva u rodu i broju (jedn./množ.)
- član određeni i neodređeni, jedn./množ. + imenica
- nenaglašene osobne zamjenice množina

- prilozi količine: *combien de… il y a* + izraz količine
- razlikovanje pojma jedan i više

JEZIČNE FUNKCIJE

U okviru obrađenih tema i jezičnih struktura: pozdravljanje, oslovljivanje, predstavljanje sebe i drugoga, izricanje vlastite dobi i dobi prijatelja, imenovanje osobe, opis osobe, imenovanje i opis predmeta i životinja, potvrđivanje i nijekanje, čestitanje rođendana i blagdana izražavanje osjećaja, zadovoljstva i divljenja, naredbi i uputa na nastavnom satu, molba, traženje, zahvaljivanje, izražavanje količine, posvojnosti, smještanje u prostoru, odnosi u vremenu (puni sati, dani u tjednu)

KULTURA I CIVILIZACIJA

Kako su sociokulturalne sastavnice i kulturalno-civilizacijski sadržaji integrirani u sve tematske cjeline (pozdravljanje, uljudno ophođenje, oslovljivanje, čestitanje blagdana i rođendana, školsko okruženje, imena i prezimena vršnjaka u zemlji cilja...), potrebno je uspoređivati te sadržaje u hrvatskoj i francuskoj kulturi, tradiciji, običajima i uljudnom ophođenju te učenicima ukazivati na sličnosti i razlike među njima vodeći računa o komparativnom pristupu.

U povezanosti sa sadržajima iz područja kulture i civilizacije kod učenika treba poticati razvoj primjerenog ophođenja s kulturalnim razlikama - senzibilizacija za uočavanje kulturalnih sličnosti i razlika kao temelj za razvijanje tolerancije i empatije prema drugome i drukčijem (primjerice imena, prezimena, hrana, blagdanski običaji).

VJEŠTINE I SPOSOBNOSTI

***SLUŠANJE*:**

- raspoznavanje, razumijevanje i provođenje naredbi (razredni govor) na francuskom jeziku
- razumijevanje jednostavnih uputa
- razumijevanje jednostavnih zvučnih modela
- razumijevanje jednostavnih rečenica i pitanja
- povezivanje zvučnoga jezičnoga sadržaja i slikovnoga predloška
- pretvaranje usmene poruke u likovni simbol
- postupno razumijevanje sricanja riječi (slova abecede)

GOVORENJE: IZGOVOR, GOVORNA INTERAKCIJA I GOVORNA PRODUKCIJA:

- oponašanje i izgovaranje specifičnih glasova francuskoga jezika u riječima
- reproduciranje kratkih rečenica s odgovarajućom rečeničnom intonacijom
- potrebno je upućivati učenike na uočavanje razlika u izgovoru glasova i glasovnih skupina francuskoga jezika u odnosu na hrvatski i ponavljanje prema zvučnom predlošku, pazeći na fonološke, ritmičke i intonacijske osobitosti francuskoga jezika.
- neverbalno i verbalno uzvraćanje na verbalne i neverbalne poticaje
- odgovaranje na jednostavna pitanja koja su vezana uz obrađene strukture i teme
- postavljanje jednostavnih pitanja vezanih uz obrađene strukture i teme
- recitiranje i pjevanje jednostavnih brojalica i pjesmica
- sudjelovanje u kratkim dramatizacijama

ČITANJE

- prepoznavanje i glasno čitanje prethodno usmeno usvojenih riječi
- prepoznavanje i glasno čitanje prethodno usmeno usvojenih jednostavnih iskaza i rečenica

PISANJE (KRAJEM 2. POLUGODIŠTA):

- pretvaranje usmene poruke u likovni simbol
- preslikavanje jednostavnih riječi prema predlošku
- preslikavanje jednostavnih rečenica prema predlošku
- uočavanje osnovnih razlika između grafije i izgovora učestalih riječi
- prepisivanje jednostavnih riječi sa slovima i znakovima koji ne postoje u hrvatskom jeziku

STRATEGIJE UČENJA I SLUŽENJA ZNANJEM

- postupno ovladavanje tehnikama preglednoga crtanja i prepisivanja/pisanja u crtanku/bilježnicu
- uočavanje uloge ilustracija kao sredstva za razumijevanje sadržaja teksta
- uporaba vizualnih elemenata u zapamćivanju jezičnih sadržaja (npr. izradba vlastitoga slikovnoga rječnika)
- postupni razvoj samostalnoga i kolektivnog učenja
- razvoj sposobnosti samovrjednovanja i svjesnosti o vlastitu napretku

2. RAZRED
druga godina učenja

CJELINE I TEME

1. **Pozdravi pri susretu i opraštanju na neformalnoj i formalnoj razini u komunikaciji s vršnjacima i s odraslima**...
   Ključne strukture i izričaji: Proširivanje obrazaca za pozdravljanje *Bonne nuit, Bon week-end, À bientôt/lundi… Mademoiselle…*

2. **Ja i moja šira obitelj**
   Ključne strukture i izričaji: *Voilà/c'est ma grand-mère (mamie)/mon grand-père (papi). Comment s'appelle ta tante/ton oncle? Ma tante/mon oncle est…*

3. **Ja i moja okolina - grad/mjesto, ulica, trg, kuća, zgrada, stan**
   Ključne strukture i izričaji: *la ville/le village, la rue, la place, la maison, la tour, l'appartement. J'habite à/au numéro…*

4. **Kuća kao mjesto stanovanja i imenovanje prostorija**
   Ključne strukture i izričaji: *la chambre, la cuisine, le salon, la salle de bains, les toilettes. Il y a combien de pièces dans ton appartement/ta maison? Où est…? À gauche/droite. Qu'est-ce que tu fais dans ta chambre/cuisine, ton salon…? Je dors/ mange/ regarde la télé.*

5. **Ja i moje tijelo (dijelovi glave i tijela)**
   Ključne strukture i izričaji: *la tête, les yeux, le nez, la bouche, les oreilles, les cheveux, De quelle couleur sont tes yeux/cheveux? (bleus, verts, bruns), le/les doigt(s), la/les main(s), le/les bras, la/les jambe(s), le/les pied(s).*

6. **Hrana i piće**
   Ključne strukture i izričaji: *le goûter, croissant, biscuit, yaourt, chocolat chaud, la brioche, l'eau. Qu'est-ce que tu prends comme boisson? Je prends… Je veux/voudrais. J'aime, je n'aime pas, j'adore.*

7. **Domaće životinje - seosko imanje**
   Ključne strukture i izričaji: *la ferme, la cour de la ferme, la poule, le poussin, le lapin, la vache, le cochon, le cheval, Combien de…?*

8. **Divlje životinje - zoološki vrt**
   Ključne strukture i izričaji: *le crocodile, le tigre, le zèbre, le loup, la girafe, le lion, l'éléphant. Comment est/sont…? grand/petit.*

9. **Godišnja doba (imenovati). Izražavanje atmosferskih prilika**
   Ključne strukture i izričaji: *l'automne, l'hiver, le printemps, l'été, En quelle saison sommes-nous? On est en quelle saison? Nous sommes/on est au printemps, en automne, hiver, été… Quel temps fait-il? Il fait beau/froid/Il pleut/Il neige.*

10. **Slobodno vrijeme. Igre u kući, igre na otvorenome**
    Ključne strukture i izričaji: *J'aime dessiner/colorier /découper/coller/fabriquer, Je joue aux cartes/au loto /monopoly… avec mon frère/ma soeur/mes amis, Je joue au chat/au loup.*

11. **Blagdani, praznici, svetkovine prema kalendaru**
    Ključne strukture i izričaji: *le carnaval, Pâques (la cloche)*

IZBORNE TEME

U okviru 10% nastavnih sati tijekom godine pripremaju se prema interesima učenika i prema izboru učitelja prigodne recitacije, pjesmice, priče/bajke, primjerice, uz slikovni predložak kao poticaj izreći nekoliko jednostavnih rečenica iz jedne od Perraultovih bajka. Sadržaje ponavljati i proširivati dodatnim materijalima u okviru zadanih tema.

ODGOJNO-OBRAZOVNA POSTIGNUĆA

ZNANJA

LEKSIČKA PODRUČJA

Na kraju 2. razreda osnovne škole učenici bi trebali usvojiti i samostalno se služiti s približno 150 leksičkih jedinica, a na razini razumijevanja i mehaničkoga reproduciranja do 200 (pjesmice, recitacije, brojalice). To bi po svakom nastavnom satu prilikom obradbe novoga gradiva iznosilo 2 do 3 leksičke jedinice usvojene na razini samostalne reprodukcije.

Leksik se ciklički ponavlja i proširuje novim sadržajima. Leksička područja naznačena su u predloženim nastavnim temama za 2. razred.

GRAMATIČKE STRUKTURE

Gramatičke se strukture ne tumače eksplicitno, već ih učenici usvajaju globalno, na implicitan način. Njihovo se značenje postupno osvještava uglavnom u komunikaciji, oslanjajući se na već poznati leksik.

Glagoli

- prezent, imperativ *marcher, voler, sauter, nager, manger, habiter à, jouer à* - 3. lica jednine
- gl. *être* - 3. lica množine
- *faire, prendre* - 3. lica jednine
- izražavanje ukusa: *j'aime, je n'aime pas, j'adore*

Imenice

- imenice jedn./množ (prema tematskim područjima)

Zamjenice

- nenaglašene osobne zamjenice uz glagol (tri lica jednine i tri lica množine)

Pridjevi

- opisni pridjevi m./ž. rod jedn./množ. *sympa, mignon,ne, gentil,le, petit,e, grand,e*, pridjevi boja
- izražavanje posvojnosti (*mes, tes, ses*)

Brojevi

- glavni brojevi od 10 do 30

Prijedlozi

- *devant, derrière, à gauche, à droite*

Prilozi

- načina - *bien*
- vremena - a*ujourd' hui, demain, maintenant, à bientôt*
- mjesta - *devant, derrière, à gauche, à droite*

Upitni izrazi

- *est-ce que, qu'est-ce que + glagol, combien de…, où, comment?*

Rečenica

- jednostavna izjavna rečenica
  - subjekt + glagol (*Je mange.*)
  - subjekt + glagol + dodatak (*Je prends un croissant. Nous sommes en hiver.*)
- upitna rečenica pomoću upitnih riječi

Na razini prepoznavanja

- gl. *avoir* 3. lica množine

- gl. *dormir* 3. lica jednine
- traženje dopuštenja (*Je peux…*)
- uljudno traženje *je veux/je voudrais*
- zamjenica *on* + glagol u 3. licu jednine
- član određeni/neodređeni jednina/množina + imenica
- sažeti član (*Je vais au parc. Nous sommes au printemps*)
- uočavanje razlike m/ž. roda opisnih pridjeva na fonološkoj razini
- upitni pridjev *quel/le*
- negacija *ne…pas*

JEZIČNE FUNKCIJE

U okviru obrađenih tema i jezičnih struktura: komunikacijski obrasci za uljudno ophođenje, pozdravljanje i oslovljivanje, predstavljanje sebe i drugoga, izricanje želje i uljudno traženje, čestitanje, zahvaljivanje, izražavanje atmosferskih prilika, osjećaja, ukusa, snalaženje u prostoru, vremenu, izricanje količine...

KULTURA I CIVILIZACIJA

Kulturološki, odgojni i socijalizirajući sadržaji integrirani su u predviđena tematska područja i jezične funkcije, primjerice imena vršnjaka, tipična prezimena, način stanovanja, nazivi hrane, neki likovi iz bajke/priče, obrada jedne bajke/priče.

U povezanosti sa sadržajima iz područja kulture i civilizacije kod učenika treba poticati razvoj primjerenog ophođenja s kulturalnim razlikama - senzibilizacija za uočavanje kulturalnih sličnosti i razlika kao temelj za razvijanje tolerancije i empatije prema drugome i drukčijem (primjerice imena, prezimena, hrana, blagdanski običaji).

U pristupu nastavnim temama, kulturološkim, odgojnim i socijalizirajućim sadržajima vodi se računa o komparativnom pristupu, tj. o usporedbi odgovarajućih sadržaja u hrvatskoj kulturi i kulturi zemalja francuskoga govornoga područja.

VJEŠTINE I SPOSOBNOSTI

SLUŠANJE

- uočavanje razlika u izgovoru glasova i glasovnih skupova francuskoga jezika u odnosu na hrvatski
- razumijevanje jednostavnih uputa
- razumijevanje i provođenje naredbi na francuskom jeziku (razredni govor)
- razumijevanje jednostavnih zvučnih modela
- razumijevanje jednostavnih rečenica i pitanja
- povezivanje zvučnoga jezičnoga sadržaja i slikovnoga predloška
- pretvaranje usmene poruke u likovni simbol
- postupno privikavanje učenika na globalno razumijevanje jednostavnoga dijaloga/teksta
- razumijevanje i postupno svladavanje sricanja riječi (slovo po slovo abecede)

GOVORENJE, IZGOVOR, GOVORNA INTERAKCIJA I GOVORNA PRODUKCIJA

- oponašanje i izgovaranje specifičnih glasova francuskoga jezika (nazali, glas r...)
- reproduciranje kratkih rečenica s odgovarajućom rečeničnom intonacijom (jesne, niječne, usklične i upitne rečenice)
- reproduciranje govorenih ili snimljenih zvučnih modela
- neverbalno i verbalno uzvraćanje na verbalne i neverbalne poticaje
- odgovaranje na jednostavna pitanja vezana uz obrađene strukture i teme
- postavljanje jednostavnih pitanja vezanih uz obrađene strukture i teme
- reproduciranje kratkih dijaloga
- sudjelovanje u kratkim dramatizacijama
- recitiranje i pjevanje jednostavnih brojalica i pjesmica
- opisivanje slikovnoga predloška
- imenovanje i opisivanje radnje
- izricanje kratkoga jednostavnoga teksta uz slikovni predložak kao poticaj
- povezivanje elemenata priče u logičan slijed pomoću slikovnoga predloška
- razumijevanje i svladavanje sricanja riječi (slovo po slovo abecede sricati svoje ime)

ČITANJE

- svladavanje rečenične intonacije prema zvučnome modelu
- glasno čitanje prethodno usmeno usvojenih riječi
- glasno čitanje prethodno usmeno usvojenih jednostavnih rečenica
- razumijevanje jednostavnih kratkih tekstova poznatoga sadržaja

PISANJE

- postupno svladavanje nekih pravopisnih elemenata
- uočavanje osnovnih razlika između grafije i izgovora kod učestalih riječi
- prepisivanje riječi sa slovima i znakovima koja ne postoje u hrvatskom jeziku
- uočavanje osnovnih razlika između ortografije francuskoga i hrvatskoga jezika (znakovi: akcenti, apostrof, sedij)
- prepisivanje kraćih rečenica
- dopunjivanje riječi slovima koja nedostaju
- dopunjivanje rečenica riječima koje nedostaju
- slaganje ponuđenih riječi u logičan slijed rečenice
- pisanje čestitaka prema predlošku

STRATEGIJE UČENJA I SLUŽENJA ZNANJEM

Navedenim kompetencijama u prvom razredu dodati:

- postupni razvoj svjesnosti o razini usvojenosti sadržaja (gramatički, leksički, funkcionalni i pojmovni),
- razvoj sposobnosti samopromatranja i samovrjednovanja uz pomoć Europskoga jezičnoga portfolija (EJP)

- razvoj sposobnosti individualnoga rada, rad u paru i skupnoga rada
- razvoj sposobnosti predstavljanja rezultata rada

3. RAZRED
treća godina učenja

CJELINE I TEME

1. **Izricanje kronološkoga vremena, mjeseci u godini, čitanje sata (puni sat, pola sata)**
   Ključne strukture i izričaji: *Quelle date/quel jour sommes-nous aujourd'hui? Aujourd'hui nous sommes… Quels jours avons-nous français? Le mardi/le jeudi… Quelle heure est-il? Il est midi/minuit, huit heures/neuf heures et demie…*

2. **Dnevne aktivnosti (dijelovi dana i odgovarajuće aktivnosti)**
   Ključne strukture i izričaji: *À quelle heure tu te réveilles/tu vas à l'école/tu fais tes devoirs… ? Je me réveille/ je vais* à *l'école/ je fais mes devoirs à… le matin/midi /soir, l'après-midi.*

3. **Naše tijelo i zdravlje (imenovanje najčešćih zdravstvenih tegoba)**
   Ključne strukture i izričaji: *J'ai mal* à*…. + dijelovi tijela. Je suis malade/je tousse/j'ai de la fièvre… le médecin, prendre des médicaments, l'ordonnance, sur ordonnance.*

4. **Osobna higijena**
   Ključne strukture i izričaji: *le savon/peigne/dentifrice, la brosse (* à *dents)/serviette, se laver/coiffer/ s'habiller, se brosser.*

5. **Obroci - imenovanje obroka i osnovna jela**
   Ključne strukture i izričaji: *le petit-déjeuner/ déjeuner/goûter/dîner, Qu'est-ce que tu prends au…? de la tartine/confiture, du lait/beurre/pain, du potage/ poisson/riz, de la viande/salade/glace, des fruits/ légumes/frites/pâtes/champignons, j'adore la glace.*

6. **Odjeća i obuća - imenovanje i opisivanje osnovnih odjevnih predmeta**
   Ključne strukture i izričaji: *Qu'est-ce que tu mets/portes…? Je mets/porte… le T-shirt / pull / jean / pantalon / bonnet, l'anorak, la jupe/robe/casquette, les chaussures/chaussetttes/gants/ tennis, Regardez mes nouvelles chaussures! J'adore ce pull/cette jupe.*

7. **Slobodno vrijeme - igre, šport**
   Ključne strukture i izričaji: *faire de + naziv športa, le tennis / football / judo / ski… le vélo, la natation/luge…aller* à *+ le cinéma / théâtre / concert / musée / cirque/parc d'attractions, jouer* à *cache-cache, bataille navale.*

8. **Izleti i ekskurzije - prijevozna sredstva i ponašanje u prometu**
   Ključne strukture i izričaji: *passer le week-end* à *la campagne/ la mer/montagne, aller en avion/bus /car/voiture/tram(way),* à *vélo/pied, Au feu rouge nous attendons, au feu vert nous traversons.*

9. **Ja i moja okolina - opis mjesta, snalaženje u prostoru**
   Ključne strukture i izričaji: *Où se trouve…? Le parc se trouve derrière l'école, devant, à côté de, beau, belle.*

10. **Proslava rođendana - pisanje pozivnica i čestitaka, čestitanje, pokloni, hrana i piće, aktivnosti**
    Ključne strukture i izričaji: *Bon anniversaire! la fête, Qu'est-ce que tu offres comme cadeau/? manger/boire? le CD, le jeu vidéo, des fleurs, écouter de la musique, danser, Je n'aime pas la musique techno/le rap…*

11. **Blagdani prema kalendaru - čestitanje, pjevanje/recitiranje prigodnih pjesmica, tradicija i običaji**
    Ključne strukture i izričaji: ovisno o odabranim blagdanima *(*npr. *décorer le sapin) la fête des mères/pères.*

IZBORNE TEME

U okviru 10% nastavnih sati tijekom godine sadržaji se obogaćuju novim audio i vizualnim materijalima (CD, audio/videokasete, televizija...) npr. na zadanu temu izraditi vlastiti strip s poznatim/izmišljenim junacima, izraditi poster i s nekoliko jednostavnih rečenica pokušati predstaviti svoj grad/svoje mjesto na francuskom jeziku.

ODGOJNO-OBRAZOVNA POSTIGNUĆA

ZNANJA

LEKSIČKA PODRUČJA

Do kraja 3. razreda osnovne škole učenici bi trebali usvojiti i samostalno se služiti s približno *250* leksičkih jedinica, a na razini razumijevanja i mehaničkoga reproduciranja do *350* leksičkih jedinica. Predviđa se aktivno usvajanje *4* do *5* leksičkih jedinica prilikom obradbe novih sadržaja.

Leksičke jedinice treba neprestano ponavljati i ciklički proširivati prema tematskim sadržajima i interesima učenika.

Leksička područja naznačena su u predloženim nastavnim temama za 3. razred.

GRAMATIČKE STRUKTURE

Gramatičke strukture ne tumače se eksplicitno već ih učenici usvajaju globalno u predloženim jezičnim strukturama. Na kraju trećega razreda od učenika se očekuje znanje sljedećih struktura:

Glagoli
- prezent glagola *avoir* i *être* (sva lica jednine i množine)
- glagoli prve grupe: (prezent jesni i niječni sva lica)
- glagoli *boire, mettre, aller à, jouer à/de, faire de* - 3. lica jednine
- izrazi s glagolom *avoir (faim, soif, chaud, froid, mal à)*

Imenice
- jednina i množina imenica

Član
- određeni i neodređeni član jednina/množina uz imenice

Zamjenice
- naglašene osobne zamjenice (kratki odgovor)

Pridjevi
- upitni pridjev *quel/le, quel(le)s*
- ženski rod pridjeva

Brojevi
- glavni brojevi do 50

Prijedlozi
- mjesta - *devant, derrière, à côté de…*

Prilozi
- neki prilozi vremena - *à midi, le soir, l'après-midi*

Negacija
- *ne…pas*

Upitni izrazi
- *pourquoi, où, quand, quel(s)/le(s)*

Rečenica
- red riječi u rečenici
- jednostavne upitne rečenice s upitnim riječima *pourquoi, où, quand*
- jednostavne izjavne rečenice subjekt + glagol + dodatak (*Ma casquette est bleue, J'adore la glace.*)

Na razini prepoznavanja
- glagoli: prezent povratnih glagola u sklopu tematskih sadržaja, 3. lica jednine
  - glagol *offrir*
  - perfekt glagola u sklopu tematskih sadržaja
- uporaba određenoga člana uz dane u tjednu
- uporaba partitivnoga člana
- uporaba sažetoga člana (*Je joue au ballon. Il a mal au bras. Je fais du tennis.*)
- izražavanje posvojnosti pomoću naglašene osobne zamjenice (*à moi/toi/lui…*)
- pokazni pridjevi
- glavni brojevi do 60
- uporaba prijedloga *en* i *à* uz prijevozna sredstva
- označivanje i pisanje nadnevka
- svladavanje slova francuske abecede

JEZIČNE FUNKCIJE

U okviru obrađenih tema i jezičnih struktura: postavljanje pitanja, izricanje osjećaja, ukusa, sklonosti, uljudno ophođenje, opisivanje i prepričavanje, prepričavanje prošlih događaja, traženje informacija, opis prostora, čestitanje, izrazi vremena, snalaženje u prostoru, izražavanje količine (naziv hrane + partitivni član), ponašanje u prometu.

KULTURA I CIVILIZACIJA

Kulturalni sadržaji integrirani su u predviđena tematska područja. U pristupu kulturalnim, odgojnim i socijalizirajućim sadržajima treba voditi računa o komparativnom pristupu i usporedbi francuske i hrvatske kulture (imena vršnjaka, tipična prezimena, neka jela, navike pri odijevanju, prometna sredstva, športske igre i aktivnosti, obradba neke bajke/priče).

U povezanosti sa sadržajima iz područja kulture i civilizacije, kod učenika treba poticati razvoj primjerenog ophođenja s kulturalnim razlikama: senzibilizacija za uočavanje kulturalnih sličnosti i razlika kao temelj za razvijanje tolerancije i empatije prema drugome i drukčijem (primjerice imena i prezimena, blagdanski običaji, hrana, odjeća, igre i športske igre i sl.).

U pristupu nastavnim temama, kulturalnim, odgojnim i socijalizirajućim sadržajima koristi se komparativnim pristupom uspoređujući ogovarajuće sadržaje u hrvatskoj kulturi i kulturi zemalja frankofonoga govornoga područja.

VJEŠTINE I SPOSOBNOSTI

SLUŠANJE
- privikavanje na slušanje drugoga
- uzvraćanje na naputke i naredbe na stranom jeziku
- povezivanje vidnoga (slikovnoga) i slušnoga jezičnoga sadržaja
- razumijevanje kraćih izjavnih i upitnih rečenica
- globalno razumijevanje kraćega teksta poznate tematike

GOVORENJE, IZGOVOR, GOVORNA INTERAKCIJA I GOVORNA PRODUKCIJA
- oponašanje i izgovaranje specifičnih glasova francuskoga jezika (*nazali*, glas *r*...)
- reproduciranje kratkih rečenica s odgovarajućom rečeničnom intonacijom (jesne, niječne, usklične i upitne rečenice)
- reproduciranje govorenih ili snimljenih zvučnih uzoraka
- svladavanje sricanja slova (francuska abeceda)
- verbalno uzvraćanje na verbalne i neverbalne poticaje
- odgovaranje na jednostavna pitanja vezana uz obrađene strukture i teme
- postavljanje jednostavnih pitanja vezanih uz obrađene strukture i teme
- sposobnost opisivanja na osnovi usvojenih elemenata i uz izmjenu nekih elemenata
- reproduciranje kratkih razgovora, dijaloga
- vođenje kraćih dijaloga u prethodno obrađenim situacijama
- sudjelovanje u kraćim dramatizacijama
- recitiranje i pjevanje brojalica i pjesmica
- opisivanje slikovnoga predloška
- imenovanje i opisivanje radnje
- povezivanje sastavnice prethodno obrađene priče s pomoću slikovnica/aplikacija/slikovnih kartica

- izricanje kratkoga jednostavnoga teksta uz slikovni predložak kao poticaj

ČITANJE

- glasno čitanje kraćih rečenica prethodno usmeno uvježbanih poštujući naglasak i intonaciju
- izražajno čitanje kraćih dijaloga/tekstova prethodno usmeno usvojenih
- čitanje po ulogama
- razumijevanje jednostavnih kratkih tekstova poznatoga sadržaja

PISANJE

- svladavanje nekih pravopisnih elemenata
- uočavanje osnovnih razlika između grafije i izgovora kod učestalih riječi
- prepisivanje riječi sa slovima koja ne postoje u hrvatskom jeziku
- uočavanje osnovnih razlika između pravopisa francuskoga i hrvatskoga jezika (znakovi: akcenti, apostrof, sedij)
- prepisivanje kraćih rečenica
- dopunjivanje rečenica riječima koje nedostaju
- slaganje ponuđenih riječi u logičan slijed rečenice
- pisanje kraćih rečenica
- pisanje čestitaka i pozivnica prema predlošku
- pisanje pisma zahvale na poziv ili čestitku
- pisanje riječi prema zvučnome uzorku (sricanje slova abecede)

STRATEGIJE UČENJA I SLUŽENJA ZNANJEM

Navedenim strategijama u prvom i drugom razredu dodati:

- daljnji poticaj razvijanju svjesnosti o razini usvojenosti sadržaja (gramatički, leksički, funkcionalni i pojmovni sadržaji)
- uočavanje načela abecednoga strukturiranja popisa riječi u udžbeniku i u slikovnom rječniku
- postupna uporaba popisa riječi u udžbeniku i slikovnom rječniku
- privikavanje na služenje slikovnim rječnikom (traženje značenja i načina pisanja pojedinih riječi)
- predstavljanje rezultata individualnoga rada, rada u paru i skupnoga rada (interview, anketa i poster)
- postupno privikavanje na uporabu medija u funkciji učenja stranoga jezika
- razvijanje samostalnoga i kolektivnoga učenja
- upoznavanje najjednostavnijih tehnika za stvaranje pretpostavki i samostalnoga zaključivanja
- razvijanje sposobnosti samopromatranja i samovrjednovanja (EJP)
- razvijanje svjesnosti o odgovornosti za vlastito učenje i vlastito znanje

4. RAZRED
četvrta godina učenja

CJELINE I TEME

1. **Ja i osobe u mom okruženju - ispunjivanje obrasca s osobnim podatcima, neka najčešća zanimanja**
   Ključne strukture i izričaji: *En quelle classe es-tu? Je suis en quatrième… Mon adresse est… Je viens de… la maîtresse, l'employé(e)/ingénieur, le/la vendeur/vendeuse.*

2. **Mjesto u kojem živim - kulturne, javne i zdravstvene ustanove u mjestu**
   Ključne strukture i izričaji: *le magasin/(super)marché, l'hôpital / hôtel / église, la piscine / poste / pâtisserie/ boulangerie / librairie/ bibliothèque, le zoo, acheter.*

3. **Život u školi - školski predmeti, prostorije u školi, raspored sati**
   Ključne strukture i izričaji: *Quelle est ta matière préférée? C'est… Je suis fort(e) en… la récréation/ cantine/bibliothèque, Le croate/français, les maths… être en retard, excusez-moi, Qui est absent/de service? Personne. Pardon, pouvez-vous répéter, je n'ai pas compris. Tu peux épeler le nom de ton copain?*

4. **Telefonski razgovor, pravila telefoniranja, izricanje telefonskih brojeva**
   Ključne strukture i izričaji: *Quel est ton numéro de téléphone/portable? Allô! Je peux parler* à.. *Un instant, ne quittez pas,C'est de la part de qui?*

5. **Odlazak na tržnicu i u kupovinu - imenovanje voća i povrća, vrste trgovina**
   Ključne strukture i izričaji: *Qu'est-ce que tu achètes au (super)marché? Combien de…Je vais acheter/prendre beaucoup, peu de…J'achète du/de l'/de la/des… Ça fait combien? On paie* à *la caisse.*

6. **Slobodno vrijeme i izvanškolske aktivnosti**
   Ključne strukture i izričaji: *Le mardi et le jeudi j'ai mon cours d'anglais/ de piano/danse… L'école de musique/danseQuels sont tes loisirs favoris? l'ordinateur, le mél, J'adore les jeux vidéo.*

7. **Aktivnosti u kući, neki dijelovi pokućstva i njihov razmještaj**
   Ključne strukture i izričaji: *Est-ce que tu aides ta maman? Qu'est-ce que tu fais? Je range ma chambre, je fais la vaisselle, je passe l'aspirateur, Qu'est-ce que tu fais dans ta chambre? Je lis, j'écoute de la musique, je joue, je dors, je fais mes devoirs… Qu'est-ce qu'il y a dans ta chambre? Le lit/fauteuil/tapis, la table/chaise/lampe, l'étagère/ armoire, le lavabo, la douche /baignoire, le frigo, la cuisinière.*

8. **Francuska - zemlja jezik koje učim, osnovne obavijesti o Francuskoj, kulturne znamenitosti**
   Ključne strukture i izričaji: *la France, les Français, Paris, la capitale, le monument / métro / les rues /avenues, boulevards, le drapeau, les grandes villes, les fleuves/montagnes, mers.*

9. **Godišnji kalendar - blagdani/praznici i običaji vezani uz njih, pisanje čestitaka**
   Ključne strukture i izričaji: *la rentrée, les vacances d'été/hiver/de Pâques. J'ai fait du ski pendant les vacances d'hiver, la fête nationale, la bûche/galette/ fève, le poisson d'avril, se déguiser, joyeux, euse(s), bon, bonne, la carte postale.*

IZBORNE TEME

U okviru 10% nastavnih sati tijekom godine obraditi prema sklonostima učenika kraće priče, basne, recitacije, pjesmice..., pronaći podatke na internetu o zabavnim parkovima u Francuskoj (Parc Astérix, Futuroscope...)

ODGOJNO-OBRAZOVNA POSTIGNUĆA

ZNANJA

LEKSIČKA PODRUČJA

Do kraja 4. razreda osnovne škole učenici bi trebali usvojiti i samostalno se služiti s približno 350 leksičkih jedinica, a na razini razumijevanja i mehaničkoga reproduciranja do 450. Predviđa se aktivno usvajanje 5 do 6 leksičkih jedinica prilikom obradbe novih sadržaja. Leksičke jedinice treba neprestano ponavljati i ciklički proširivati prema tematskim sadržajima i interesima učenika.

Leksička područja naznačena su u predloženim nastavnim temama za 4. razred.

GRAMATIČKE STRUKTURE

Gramatičke strukture učenici usvajaju globalno u predloženim jezičnim strukturama. Na kraju četvrtoga razreda od učenika se očekuje znanje sljedećih struktura:

Glagoli

- glagoli: *avoir, être, aller, faire* - prezent u svim licima u jesnom i niječnom obliku
- glagoli: prezent (jesni i niječni) gl. prema tematskim sadržajima
- povratni glagoli - prezent, jednina

Imenice

- imenice muškoga i ženskoga roda jednina/množina

Član

- određeni i neodređeni član jednina/množina uz imenice
- uporaba određenoga člana uz dane u tjednu
- uporaba partitivnoga člana

Zamjenice

- naglašene osobne zamjenice
- nenaglašene osobne zamjenice (subjekt) u svim licima

Pridjevi

- opisni pridjevi - jednina i množina, muški i ženski rod
- posvojni pridjevi *mes, tes, ses*
- upitni pridjev *quel/le, quel(le)s*
- pokazni pridjevi

Brojevi

- glavni brojevi do 60
- redni brojevi od 1 do 4
- označivanje i pisanje nadnevka

Prijedlozi

- prijedlozi mjesta *(dans, sous, sur, devant, derrière)*

Prilozi

- prilozi vremena *hier, aujourd'hui, demain*

Rečenica

- red riječi u rečenici
- jednostavne izjavne rečenice od dva ili tri elemenata prema predlošku: subjekt + predikat + dodatak (objekt, pridjev, priložna oznaka), primjerice, *Je mange une glace. Il va au parc.*
- niječne rečenice *Je ne mange pas de poisson.*
- upitne rečenice s upitnom riječi *(qui, combien, où, est-ce que, qu'est-ce que, quand, pourquoi)*

Na razini prepoznavanja

- glagoli: prezent povratnih glagola u okviru tematskih sadržaja, 3. lice množ.
- prezent glagola *venir, acheter, préférer, lire, dormir* - 3. lica jednine
- perfekt glagola u okviru tematskih sadržaja
- ženski rod nekih imenica (zanimanja)
- partitivno *de*
- prilog količine + *de (beaucoup, un peu, combien)*
- izražavanje buduće radnje (*futur proche*)
- glavni brojevi do 100
- redni brojevi do 10
- nezavisno složene rečenice (sastavne s veznikom *et*)

JEZIČNE FUNKCIJE

U okviru obrađenih tema i jezičnih struktura:
izricanje sklonosti, davanje informacija, uljudno ophođenje, izricanje stava, opisivanje i prepričavanje, izražavanje posvojnosti, prepričavanje prošlih događaja, čestitanje, snalaženje u prostoru, vremenu, razredni govor (davanje uputa, naloga, traženje informacija), telefonski razgovor

KULTURA I CIVILIZACIJA

Kulturalni sadržaji integrirani su u predviđena tematska područja kao npr. običaji vezani uz pojedine blagdane i praznike, osnovne informacije o zemlji čiji se jezik uči (npr. naziv zemlje, glavni grad, naziv neke rijeke, planine, nazivi ulica/trgova, najznačajnijih spomenika, raspored dnevnih/tjednih aktivnosti, slobodna srijeda, provođenje slobodnoga vremena/praznika, vođenje telefonskoga dijaloga, simboli Francuske i Hrvatske), neki likovi iz dječjih priča i njihov opis.

U povezanosti sa sadržajima iz područja kulture i civilizacije, kod učenika treba poticati razvoj primjerenog

ophođenja s kulturalnim razlikama: senzibilizacija za uočavanje sličnosti i razlika kao temelj za razvijanje tolerancije i empatije prema drugome i drukčijem (primjerice imena i prezimena, blagdanski običaji, obroci, školski kalendar, provođenje slobodnoga vremena, način stanovanja i sl.).

U pristupu nastavnim temama treba i nadalje voditi računa o komparativnom pristupu i usporedbi odgovarajućih sadržaja u hrvatskoj kulturi i kulturi zemalja frankofonoga govornoga područja.

VJEŠTINE I SPOSOBNOSTI

SLUŠANJE

- povezivanje vizualnoga (slikovnoga) i zvučnoga jezičnoga sadržaja
- privikavanje na slušanje drugoga
- uzvraćanje na naputke i naredbe na stranom jeziku
- razumijevanje kraćih izjavnih rečenica i pitanja
- uočavanje razlika u izgovoru glasova i glasovnih skupina francuskoga jezika u odnosu na hrvatski
- globalno i selektivno razumijevanje kraćega teksta poznate tematike

GOVORENJE, IZGOVOR, GOVORNA INTERAKCIJA I GOVORNA PRODUKCIJA

- oponašanje i izgovaranje specifičnih glasova francuskoga jezika (nazali...)
- reproduciranje kratkih rečenica s odgovarajućom rečeničnom intonacijom (jesne, niječne, usklične i upitne rečenice)
- reproduciranje govorenih ili snimljenih zvučnih modela
- verbalno uzvraćanje na verbalne i neverbalne poticaje
- odgovaranje na pitanja vezana uz obrađene strukture i teme
- postavljanje pitanja koja su vezana uz obrađene strukture i teme
- sposobnost opisivanja na temelju usvojenih elemenata i uz izmjenu nekih elemenata
- ponavljanje kratkih dijaloga u kojima učenici samostalno mijenjaju neke dijelove
- vođenje kraćih dijaloga u prethodno obrađenim situacijama
- verbalno uzvraćanje na verbalne i neverbalne poticaje
- recitiranje i pjevanje brojalica i pjesmica
- sudjelovanje u kraćim dramatizacijama
- opisivanje slikovnoga predloška
- imenovanje i opisivanje radnje
- povezivanje elemenata prethodno obrađene priče pomoću slikovnica/aplikacija/slikovnih kartica
- izricanje kratkoga teksta uz slikovni predložak kao poticaj
- reproduciranje kratkih dijaloga u kojima učenici samostalno mijenjaju neke elemente
- sudjelovanje u kraćim dramatizacijama
- abeceda, sricanje riječi

ČITANJE

- glasno čitanje kraćih tekstova koji sadrže poznate strukture i leksik poštujući naglasak i intonaciju
- svladavanje rečenične intonacije
- izražajno čitanje kraćih dijaloga/tekstova
- čitanje po ulogama
- razumijevanje jednostavnih kratkih tekstova poznatoga sadržaja

PISANJE

- svladavanje nekih pravopisnih elemenata
- uočavanje razlika između pisanja i izgovora kod učestalih riječi
- uočavanje osnovnih razlika između pravopisa francuskoga i hrvatskoga jezika (znakovi: akcenti, apostrof, sedij)
- prepisivanje rečenica mijenjajući neke elemente
- dopunjivanje rečenica riječima koje nedostaju
- slaganje ponuđenih riječi u logičan slijed rečenice
- pisanje odgovora na pitanja
- pisanje čestitaka, razglednica i pozivnica prema predlošku
- pisanje kraćih pisama prema predlošku
- samostalno pisanje vođenih kratkih opisa prema prethodnim sadržajima uvježbanim usmeno
- ispunjivanje obrasca osobnim podatcima
- pisanje kratkih diktata i autodiktata

STRATEGIJE UČENJA I SLUŽENJA ZNANJEM

Navedenim kompetencijama iz prethodnih razreda dodati:

- daljnji poticaj razvijanja svjesnosti o razini usvojenosti sadržaja (gramatički, leksički, funkcionalni)
- korištenje slikovnim rječnikom (traženje značenja i načina pisanja pojedinih riječi)
- privikavanje na traženje riječi u popisu riječi u udžbeniku (traženje značenja, načina pisanja, roda imenice...)
- privikavanje na uporabu medija u funkciji učenja stranoga jezika
- uočavanje i pronalaženje pravilnosti i analogija u jezičnom sustavu
- razvijanje samostalnoga i kolektivnoga učenja
- razvijanje sposobnosti samopromatranja i samovrjednovanja (EJP)
- razvijanje svjesnosti o odgovornosti za vlastito učenje i vlastito znanje

5. RAZRED
peta godina učenja

CJELINE I TEME

1. **Iznošenje podataka o sebi, o svojoj obitelji te osobama iz okruženja, izricanje veza s ostalim europskim zemljama, izricanje narodnosti**
Ključne strukture i izričaji: *Je m'appelle… Je suis… Je viens de… J'habite* à*/enville, rue, numéro… Je vais* à*… J'ai une grande/petite famille. Les membres de ma famille: la tante/l'oncle, le cousin/la cousine, le neveu/la nièce, Je suis fils/fille unique. Mon frère/ma sœur ainé(e)/cadet/te, mes grands-parents paternels/maternels, Je suis croate/ belge/suisse, français,e, canadien, ne, italien, ne.*

2. **Život u školi i izvanškolske aktivnosti ; školski sustav u Francuskoj i Hrvatskoj**
Ključne strukture i izričaji: *Je suis au collège, en classe, l'école primaire, le collège, le lycée, l'enseignant,-e, le professeur de + matière, J'ai géographie le mardi et le vendredi. La salle de l'informatique, de documentation, la cour de récréation, la matière optionnelle, l'école de musique/de danse, le club de tennis/football… l'atelier de dessin, Je viens de terminer mes devoirs/de lire… Je suis le cours de… J'ai une bonne/mauvaise note. C'est très bien/mieux, aujourd'hui, le barème sur vingt, le bulletin/certificat. Que fais-tu pendant le week-end/la fin de la semaine? le professeur principal, le cahier de classe.*

3. **Slobodno vrijeme, izvannastavne i izvanškolske aktivnosti, športovi, tjedni raspored, aktivnosti**
Ključne strukture i izričaji: *faire des projets: j'irai/on ira/nous irons à la campagne/montagne /piscine/mer, je ferai/on fera/nous ferons du vélo/de la voile/ randonnée/des promenades/un pique-nique, la maison de campagne, la terrasse, la cave, le grenier, le jardin, la ferme, la vigne, les vacances d'hiver/ d'été, les grandes vacances. Le week-end dernier je suis allé(e) à … Est-ce que tu as déjà /quelquefois fait de + imenica, J'ai visité un musée/ Je n'ai jamais visité un musée… visiter un musée, une galerie/exposition/collection,le parc d'attractions , l'exposition a lieu…, collectionner, être en retard.*

4. **Grad, prijevozna sredstva, snalaženje u prostoru**
Ključne strukture i izričaji: *SVP/STP, où se trouve…? Allez tout droit/jusqu'au feu…tournez à droite/gauche, ici, là-bas, devant, derrière, la rue/l'avenue, le boulevard /carrefour /feu(vert/rouge), un accident de voiture, Comment vas-tu à…? prendre le bus/train/bateau, l'(auto)bus/(auto)car Je vais à pied/vélo/bicyclette, Je vais en bus/train, la gare/gare routière, l'arrêt/ le ticket de bus/tram, le guichet, le billet de train/d'autocar, un billet (d') aller, (d') aller et (de) retour, le parc de loisirs.*

5. **Vrste stanovanja, opis prostora, opis pokućstva**
Ključne strukture i izričaji: *J'habite en ville/à la campagne, à quel étage…? Au premier/rez-de chaussée… dans un appartement/immeuble, une maison, L'immeuble où j'habite est très moderne. J'ai un jardin/balcon, une terrasse/loggia… Mon appartement est… Ce fauteuil/canapé est plus confortable que celui-ci. Cette pièce est plus claire que celle-là. L'armoire/étagère, la plante(verte)/fleur.*

6. **Kupovanje u velikim trgovačkim centrima, specijaliziranim trgovinama, zanimanja, načini plaćanja, snalaženje na različitim odjelima**
Ključne strukture i izričaji: *Je vais au supermarché/centre commercial… Une fois par semaine ma mère fait ses courses à l'hypermarché. Le magasin, la boutique, le vendeur/client, la vendeuse/cliente, J'achète/Je prends du jus de fruit/de l'eau/de la confiture/des fruits… Pourriez-vous me montrer…/ me dire où se trouve… SVP, je voudrais acheter… Combien coûte…? On peut payer en espèces/avec la carte/par chèque… Le caddy, l'article, la boulangerie /pâtisserie/pharmacie, le pharmacien, la pharmacienne.*

7. **Godišnja doba, klimatske karakteristike, godišnji ritam**
Ključne strukture i izričaji: *En quelle saison…? Quel temps fait-il? J'aime/Je préfère… Pourquoi…? Parce que… Le printemps/l'automne… commmence le… et finit le… les fruits typiques de … la météo: le ciel est couvert/gris, il fait froid/chaud/doux, il pleut/il neige/ il tonne, il y a du soleil/vent/brouillard/tonnerre, des nuages/éclairs, ça glisse.*

8. **Odjeća, obuća, izražavanje ukusa, boje, veličine**
Ključne strukture i izričaji: *Qu'est-ce que tu mets/tu portes …? Le parapluie, l'imper(méable), les bottes, les chaussures, le cache-nez, le pull, les gants, le bonnet/la casquette… J'aime(bien)/Je n'aime pas/Je préfère celui/celle-ci/là…*

9. **Kućni ljubimci, briga o životinjama, opis životinja, ljubav prema životinjama**
Ključne strukture i izričaji: *Mon petit chien s'appelle Milou. Est-ce que tu as un animal? Le vétérinaire soigne des animaux. J'ai trouvé un petit chien dans la rue. Il a l'air perdu, il est en mauvais état, sale, faible… Il se gratte. Je lui donne à manger/boire, je l'emmène chez le vétérinaire… J'adore mon petit chat. Je m'occupe de mes poissons rouges.*

10. **Blagdani i svetkovine, običaji vezani uz pojedine blagdane**
Ključne strukture i izričaji: *Noël, l'Épiphanie, la Chandeleur, le Carnaval, les crêpes, la galette des rois, la fève, la bûche de Noël, les santons….*

IZBORNE TEME

U okviru 10% nastavnih sati tijekom godine pripremaju se dodatni sadržaji prema izboru učenika/učitelja npr.

pročitati *Koko u Parizu* (I. Kušan), uključiti učenike u projekt na zadanu temu kao primjerice pronaći poslovice i izreke vezane uz životinje na francuskom i hrvatskom jeziku i usporediti ih. Sadržaji se obogaćuju novim slušnim i vidnim materijalima.

ODGOJNO-OBRAZOVNA POSTIGNUĆA

ZNANJA

LEKSIČKA PODRUČJA

Tijekom 5. godine učenja jezika predviđa se aktivna uporaba približno 450 leksičkih jedinica, a na planu razumijevanja i mehaničkog usvajanja do 660. Leksik se ciklički ponavlja i proširuje. Po nastavnom satu, pri obradbi novoga gradiva uvodi se 7 do 8 novih leksičkih jedinica.

Leksička područja naznačena su u predloženim nastavnim temama za 5. razred.

GRAMATIČKE STRUKTURE

Budući da je učenicima to peta godina učenja francuskoga jezika, pristup gramatici može biti kognitivan i eksplicitan uz postupnu uporabu gramatičkoga nazivlja i ususstavljivanja usvojenoga gradiva. Gramatika se tumači u kontekstu situacije bez mehaničkoga zapamćivanja paradigmi i ispitivanja pravila izvan konteksta. S druge strane, neke jezične strukture (primjerice kondicional za izricanje uljudnoga pitanja) ne objašnjavaju se eksplicitno već se samo globalno usvajaju komunikacijskim aktivnostima u okviru predloženih tematskih jedinica.

Glagoli

- prezent glagola 1., 2. i 3. grupe vezanih uz tematska područja u svim licima jednine i množine u potvrdnom, niječnom i upitnom obliku
- prezent nekih nepravilnih glagola u jesnom, niječnom i upitnom obliku *(faire, répondre, écrire, prendre, pouvoir, vouloir)*
- prezent povratnih glagola u potvrdnom i niječnom obliku
- izricanje buduće radnje *(futur proche, futur simple)*
- negacija *ne … jamais*

Imenice

- tvorba ženskoga roda imenica, uporaba muškoga i ženskoga roda imenica
- nepravilna množina imenica vezanih uz tematska područja *(animal, cheval, cadeau, œil)*
- slaganje imenica i opisnih pridjeva u rodu i broju (slaganje unutar imenskoga skupa)

Član

- uporaba određenoga i neodređenoga člana uz imenice
- uporaba sažetoga člana s prijedlozima *à* i *de* za izricanje smjera
- izostavljanje člana uz imena gradova

Zamjenice

- uporaba zamjenice *on* + glagol u prošlom, sadašnjem i budućem vremenu

Pridjevi

- pridjevi s dvama oblicima u muškom rodu: *nouveau, beau, vieux*
- ženski rod i množina pridjeva narodnosti
- stupnjevanje pridjeva (komparativ)

Brojevi

- glavni brojevi od 1 do100
- redni brojevi od 1 do 10

Prijedlozi

- prijedlozi *à*, *de*, *en* uz geografska imena

Prilozi

- učestali prilozi vremena *déjà, quelquefois, jamais*
- mjesta *ici, là-bas, derrière, devant*
- načina *bien, mieux*

Rečenica

- uzročna rečenica koja odgovara na pitanja izricanjem razloga *(pourquoi…? parce que)*

Na razini prepoznavanja

- prilozi *(hier, souvent, toujours)*
- prošla radnja izražena perfektom *(passé composé)*
- izricanje bliske prošle radnje pomoću *venir de…*
- kondicional (uljudno pitanje *pourriez-vous, je voudrais*)
- odnosna zamjenica *qui, où*
- osobne zamjenice kao direktni i indirektni objekt
- pokazne zamjenice *celui/celle-ci/là, ceux/celles-ci/là*
- nepravilna komparacija pridjeva
- komparacija priloga *bien - mieux*
- redni brojevi od 10 do 20
- *Rečenice:*
- rečenice od više elemenata.
- upitne rečenice s inverzijom
- nezavisno-složena rečenica s veznicima *et, mais*
- niječna rečenica s *ne … jamais*

JEZIČNE FUNKCIJE

U okviru obrađenih tema i jezičnih struktura:
uljudno ophođenje, iznošenje podataka o sebi i osobama iz vlastitog okruženja, izražavanje sklonosti, opisivanje izvanškolskih i izvannastavnih aktivnosti, orijentacija u prostoru: traženje i davanje informacija, opisivanje vlastitoga životnoga prostora i aktivnosti unutar njega, opisivanje krajolika, životinja, pripovijedanje i objašnjavanje događaja u prošlosti i budućnosti, davanje i provođenje naredbi u školskom okruženju, osnovni oblici uljudbe, nabrajanje i opisivanje prijevoznih sredstava te izražavanje osobnoga stava prema određenom prijevoznom sredstvu, izricanje kakvoće, ukusa i stava prema nečemu, usporedbe, uljudno traženje, opis godišnjih doba, izražavanje želja, čestitanje prigodom blagdana i rođendana.

KULTURA I CIVILIZACIJA

Kulturološki, odgojni i socijalizirajući sadržaji integrirani su u predviđena tematska područja vodeći računa o usporedbi odgovarajućih sadržaja u hrvatskoj i francuskoj kulturi i o primjerenosti dobi učenika, kao primjerice neka jela i prehrambene navike, razlika školskih sustava u Francuskoj i Hrvatskoj, pjesmice u okviru tematskih sadržaja, novčane jedinice za određivanje cijena, kupovanje, raspored dana, poslovice i izreke vezane uz životinje (*sale comme un cochon, têtu comme un âne, parler français comme une vache espagnole, bête comme une oie…*), neki likovi iz dječjih priča i njihov opis; obrada bajke/priče/ulomka iz romana.

U povezanosti sa sadržajima iz područja kulture i civilizacije kod učenika treba poticati razvoj primjerenog ophođenja s kulturalnim razlikama: senzibilizacija za uočavanje kulturalnih sličnosti i razlika kao temelj za razvijanje tolerancije i empatije prema drugome i drukčijem (primjerice blagdanski običaji, svakodnevni život, kulturalno uvjetovane razlike u značenju i uporabi jezičnih izričaja i sl.) te senzibilizacija učenika za uočavanje i prepoznavanje stereotipa i predrasuda i potrebu njihova uklanjanja.

U pristupu nastavnim temama, kulturalnim, odgojnim i socijalizirajućim sadržajima služi se komparativnim pristupom uspoređujući sadržaje u hrvatskoj kulturi i kulturi zemalja frankofonoga govornoga područja.

VJEŠTINE I SPOSOBNOSTI

SLUŠANJE

- uočavanje razlika u izgovoru glasova i glasovnih skupina francuskoga jezika u odnosu na hrvatski
- povezivanje vizualnoga (slikovnoga) i slušnoga jezičnoga sadržaja
- razumijevanje jednostavnih izjavnih rečenica, pitanja i kraćih tekstova

GOVORENJE, IZGOVOR, GOVORNA INTERAKCIJA I GOVORNA PRODUKCIJA

- postupno usvajanje izgovora uz uporabu vizualnih i auditivnih poticaja i pisanoga teksta
- sposobnost raspoznavanja, razumijevanja i ponavljanja fonoloških, ritmičkih, naglasnih i intonacijskih osobina francuskoga jezika prema uzorku
- sposobnost verbalnog uzvraćanja na verbalne i neverbalne (gestualne, likovne i zvukovne) poticaje
- sposobnost zapamćivanja i pravilne reprodukcije govorenih ili snimljenih zvučnih uzoraka
- sposobnost odgovaranja na pitanja u sklopu obrađenih tematskih sadržaja
- sposobnost postavljanja pitanja u sklopu usvojenih jezičnih uzoraka
- sposobnost opisivanja na temelju usvojenih elemenata u novim situacijama
- sposobnost sudjelovanja u kraćim dramatizacijama prema zadanom predlošku
- sposobnost sudjelovanja u mini-dijalozima uz izmjenu nekih elemenata
- recitiranje i pjevanje pjesmica
- sposobnost uporabe više rečenica za opisivanje osoba, predmeta i situacija
- sposobnost prepričavanja kraćih tekstova uz poticaje i bez njih
- iznošenje ishoda skupnoga ili pojedinačnoga rada

ČITANJE

- glasno čitanje rečenica, dijaloga i kraćih tekstova nakon odslušanih zvučnih uzoraka
- usvajanje pravilne rečenične intonacije

PISANJE

- pisanje geografskih imena velikim slovom
- prepisivanje rečenica i kraćih tekstova prema predlošku
- popunjivanje vježbi prema zadanim uzorcima
- popunjivanje teksta riječima koje nedostaju te pisanje kraćih rečenica
- sposobnost povezivanja elemenata predloženoga teksta uz dodavanje novih elemenata
- provjera razumijevanja tekstova u zadatcima višestrukog izbora
- pismeno odgovaranje na osobna pitanja
- pisanje diktata s poznatim elementima
- pisanje kraćih vođenih sastava (4 do 5 rečenica)

STRATEGIJE UČENJA I SLUŽENJA ZNANJEM

- postupno usvajanje izgovora, značenja riječi i gramatičkih struktura uz uporabu vizualnih i auditivnih poticaja i pisanoga teksta
- uporaba dodatnih nastavnih vizualnih i auditivnih sredstava
- uporaba udžbenika, radne bilježnice, bilježnice i rječnika
- razvoj svjesnosti o pripadanju skupini učenika koji rade na zajedničkom zadatku: usvajanju francuskoga jezika
- razvoj sposobnosti samopromatranja i samovrjednovanja
- razvoj svjesnosti o vlastitu napretku i napretku drugih
- razvoj svjesnosti o odgovornosti za vlastito učenje i vlastito znanje

6. RAZRED
šesta godina učenja

CJELINE I TEME

1. **Početak školske godine, planovi, organizacija školskih i izvanškolskih aktivnosti**
   Ključne strukture i izričaji: *la rentrée, l'emploi du temps, Cette année je m'inscrirai… Je voudrais suivre un cours de… Mes projets sont… La semaine prochaine j'irai…*

2. **Komunikacija na daljinu, telefon, SMS poruke, slanje razglednica i pisama, odlazak u poštu**
Ključne strukture i izričaji: *Allô? Est-ce que je peux parler à … Il/Elle n'est pas là. C'est de la part de qui? Ne quittez pas, SVP!.. le téléphone/portable, une cabine téléphonique, la télécarte… Voilà mon numéro de téléphone. Je peux avoir le tien… laisser un message sur le répondeur, appeler, répondre, sonner, la lettre/carte postale/carte de vœux, le courriel/mél… Je vais à la poste… poster, le guichet, le timbre(poste), l'enveloppe, coller.. Je veux envoyer… le facteur, mettre à la boîte, la boîte aux lettres.*

3. **Odnos dijete - roditelji, kućne obveze**
Ključne strukture i izričaji: *Je te présente mes parents… enchanté(e)… J'aide mes parents, je range ma chambre, je passe l'aspirateur, je fais la vaisselle. Tu aimes faire des excursions avec tes parents… le déjeuner familial, se fâcher… mes grands-parents, je les aime… Je passe le week-end avec eux. J'ai une famille nombreuse. Le dimanche, je fais la grasse matinée. Ce n'est pas facile d'avoir des parents divorcés. Je passe le week-end avec papa.*

4. **Zdravo življenje, boravak na svježem zraku, zdrava prehrana, omiljena jela, učestale dječje bolesti, savjeti za zdravo življenje**
Ključne strukture i izričaji: *Je fais du sport/des promenades, les loisirs, la vie saine, se promener à l'air pur, parler des habitudes alimentaires, l'alimentation équilibrée… J'adore les plats que ma mère prépare, le régime, les maladies, fumer, les cigarettes… Il faut boire beaucoup. Il ne faut pas boire trop de boissons gazeuses. Je suis grippé,e, avoir une bronchite/un rhume, mon nez coule. J'ai vomi. Je prends des médicaments/un sirop/une piqûre, guérir, en bonne santé. C'est bon/ce n'est pas bon pour la santé. se sentir bien/mieux/mal, Il faut manger plutôt des fruits et des légumes, se coucher tôt/tard….*

5. **Moj grad/mjesto i njegove znamenitosti, putovanja, upoznavanje drugih gradova**
Ključne strukture i izričaji: *Zagreb est la capitale de la Croatie. Paris est la capitale de la France. La rue principale/piétonne. Pourquoi j'aime ma ville/mon village? un musée/château/monument, une église, Qu'est-ce que je n'aime pas dans ma ville/mon village? J'ai visité d'autres villes et j'ai surtout aimé… C'est une vieille ville, le centre historique, une agence de tourisme/voyages, un parc d'attractions. Où vas-tu passer tes vacances? Où as-tu passé tes vacances? Tu as passé combien de temps à+ville/en+région?*

6. **Francuska - zemlja jezik koje učim, pokrajine, departmani, simboli Francuske, strane svijeta, specijaliteti pokrajina**
Ključne strukture i izričaji: *la France, les Français, la langue française, Où se trouve…? les points cardinaux, à l'est/ouest, au nord/sud… Qu'est-ce que tu trouves intéressant en Bretagne/Normandie/Provence? Les régions, les départements, les fleuves/les rivières, les montagnes, les mers qui baignent la France, les pays voisins, compare-le avec… On connaît quelques symboles de la France: le coq gaulois, Marianne, le drapeau, notre pays, nos voisins… Je connais quelques spécialités régionales. J'aime les fromages français…*

7. **Razredni govor, razumijevanje uputa/ savjeta učitelja, uljudno ophođenje**
Ključne strukture i izričaji: *Pardon madame, je n'ai pas bien compris, pourriez-vous répéter? Ne bavardez pas! N'écrivez pas dans vos livres! Faites vos devoirs! Madame, est-ce que je peux sortir, SVP?*

8. **Svijet u kojem živimo, čuvanje okoliša, onečišćenje okoliša, buka, boravak u prirodi, planinarenje/pješačenje**
Ključne strukture i izričaji: *J'habite en ville, banlieue/ à la campagne. En quelle région se trouve…? Il faut protéger la nature/garder l'environnement, faire de la randonnée, faire une promenade/ balade, marcher, le sac à dos, l'appareil photo… Est-ce que tu as fait/pris beaucoup de photos? Les parcs nationaux, le pique-nique, pique-niquer. Est-ce que tu connais quelqu'un qui n'aime pas la nature? Non, je ne connais personne. Regardez comme c'est beau! Cette usine est une grande pollueuse. La pollution/ le bruit, la poubelle sélective.*

9. **Blagdani i svetkovine, običaji u Francuskoj i Hrvatskoj**
Ključne strukture i izričaji: *Comment les Français fêtent-ils Noël? Quel est le plat typique…? Les jours fériés, les classes de neige/vertes.*

IZBORNE TEME

U okviru 10% nastavnih sati tijekom godine pripremaju se prema izboru dodatni sadržaji. Projekt: Zdrava hrana, sastaviti mogući jelovnik... Sadržaji se obogaćuju novim audio i vizualnim materijalima.

ODGOJNO-OBRAZOVNA POSTIGNUĆA

ZNANJA

LEKSIČKA PODRUČJA

Tijekom 6. godine učenja jezika predviđa se aktivna uporaba približno 570 leksičkih jedinica, a na planu razumijevanja i mehaničkog usvajanja do 700 leksičkih jedinica. Leksik se ciklički ponavlja i proširuje novim sadržajima.

Leksička područja naznačena su u predloženim nastavnim temama za 6. razred.

GRAMATIČKE STRUKTURE

Pristup gramatici je kognitivan i eksplicitan uz postupnu uporabu gramatičkoga nazivlja i ususstavljivanja gradiva. Gramatika se tumači u kontekstu stanja bez mehaničkoga zapamćivanja paradigmi i ispitivanja pravila izvan konteksta.

Glagoli
- prezent nekih nepravilnih glagola 1., 2. i 3. grupe (prema tematskim područjima)
- glagoli 1. grupe na *-yer (envoyer, nettoyer, payer…)*
- futur glagola prema tematskim područjima
- perfekt glagola 1., 2. i 3. grupe, s pomoćnim glagolom *avoir* ili *être*
- niječni imperativ
- bezlični izraz *il faut* + infinitiv

Imenice
- imenice muškoga/ženskoga roda (zanimanja)
- imenice s različitim oblicima za muški i ženski rod (*la tante/l'oncle*)

Član
- uporaba člana uz geografska imena
- uporaba sažetoga člana s prijedlozima *à* i *de*

Zamjenice
- neodređene zamjenice *on, quelqu'un*
- oblici i uporaba posvojnih zamjenica
- uporaba odnosne zamjenice *qui, que*
- oblici i uporaba osobnih zamjenica kao direktnog objekta

Pridjevi
- oblici i uporaba posvojnih pridjeva - jednina i množina
- opisni pridjevi - stupnjevanje (komparativ/superlativ)

Brojevi
- pisanje glavnih brojeva riječima do 60
- glavni brojevi do 1000 (na usmenoj razini)

Prijedlozi
- prijedlozi uz imena država, pokrajina, gradova

Prilozi
- prilozi vremena - *parfois, quelquefois, de temps en temps*
- *tous les*+vremenska oznaka, *jamais*
- učestali prilozi mjesta - *ici, là, au bout de, loin de, près de*

Negacija
- *ne … personne*

Rečenica
- poredak riječi u rečenici
- odnosne zavisno-složene rečenice *(qui, que)*

Na razini prepoznavanja
- osobne zamjenice indirektni objekt
- zamjenice *en, y*

JEZIČNE FUNKCIJE

U okviru obrađenih tema i jezičnih struktura: predstavljanje sebe i drugih, iznošenje osobnih planova za iduću školsku godinu, opisivanje školskih i izvanškolskih aktivnosti, komunikacija: sposobnost komuniciranja telefonom, mobitelom, SMS porukama, pisanje i slanje razglednica, kratkih pisama, sposobnost komuniciranja u javnim ustanovama, izražavanje odnosa među članovima obitelji, izražavanje zadovoljstva, obveze (*il faut…*), zahvaljivanje, iskazivanje osjećaja, izražavanje stava prema hrani, i obrocima u Francuskoj i Hrvatskoj, uspoređivanje, komunikacija na javnim mjestima, izražavanje vlastitog ukusa, izricanje dojmova s turističkoga putovanja, stava prema športovima te utjecaj športa i zdrave ishrane na zdravi život, opisivanje svetkovina, blagdana i običaja u Francuskoj i Hrvatskoj, izražavanje osobnih dojmova.

KULTURA I CIVILIZACIJA

U pristupu kulturološkim, odgojnim i socijalizirajućim sadržajima vodi se računa o usporedbi odgovarajućih sadržaja u hrvatskoj kulturi i kulturi nekih zemalja frankofonoga govornoga područja primjereno dobi učenika, primjerice klišeji uljudnog ophođenja, pisanje čestititaka, pisama i poruka, uporaba uobičajenih izraza na početku i kraju pisma, kupovanje, novčane jedinice za određivanje cijena, raspored dana, čestitanja i svetkovanja blagdana, prigodne recitacije i pjesmice, audio i video materijali, služenje geografskom kartom, planom grada, podatci o kulturnim spomenicima i kulturnim znamenitostima, razgovor o hrani, odnos prema prirodi.

U povezanosti sa sadržajima iz područja kulture i civilizacije, kod učenika treba poticati razvoj primjerenog ophođenja s kulturalnim razlikama: senzibilizacija za uočavanje kulturalnih sličnosti i razlika i uviđanje razloga njihova postojanja kao temelj za razvijanje tolerancije i empatije prema drugome i drukčijem (primjerice blagdanski običaji, svakodnevni život, kulturalno uvjetovane razlike u značenju i uporabi pojedinih jezičnih izričaja i sl.) te senzibilizacija učenika za uočavanje i prepoznavanje stereotipa i predrasuda i potrebu njihova uklanjanja.

U pristupu nastavnim temama, kulturalnim, odgojnim i socijalizirajućim sadržajima rabi se komparativni pristup, tj. usporedba odgovarajućih sadržaja u hrvatskoj kulturi i kulturi zemalja frankofonoga govornoga područja.

VJEŠTINE I SPOSOBNOSTI

SLUŠANJE
- uočavanje razlika u izgovoru glasova i glasovnih skupina francuskoga jezika u odnosu na hrvatski
- povezivanje vizualnoga (slikovnoga) i slušnoga jezičnoga sadržaja
- razumijevanje pitanja i tekstova
- razumijevanje osnovnih namjera sugovornika

GOVORENJE, IZGOVOR, GOVORNA INTERAKCIJA I SAMOSTALNA GOVORNA PRODUKCIJA
- sposobnost raspoznavanja, razumijevanja i ponavljanja fonoloških, ritmičkih, naglasnih i intonacijskih osobina francuskoga jezika prema uzorku
- sposobnost zapamćivanja i pravilne reprodukcije govorenih ili snimljenih zvučnih uzoraka
- sposobnost prepričavanja poznatoga teksta te vođenje dijaloga o poznatoj temi
- sposobnost verbalnog uzvraćanja na verbalne i neverbalne poticaje
- sposobnost odgovaranja na pitanja u sklopu obrađenih tematskih sadržaja

- sposobnost postavljanja pitanja u sklopu usvojenih jezičnih uzoraka
- sposobnost opisivanja na temelju usvojenih elemenata u novim situacijama
- sposobnost sudjelovanja u kraćim dramatizacijama prema zadanom predlošku
- sposobnost sudjelovanja u dijalozima/razgovorima uz izmjenu nekih elemenata
- sposobnost opisivanja osoba, predmeta i situacija
- sposobnost prepričavanja tekstova uz/bez poticaja
- sposobnost povezivanja određene teme s vlastitim iskustvom

ČITANJE

- zapamćivanje grafijske slike riječi i rečenica na razini prethodno usvojenih zvučnih uzoraka
- glasno čitanje rečenica, dijaloga i tekstova nakon odslušanih zvučnih uzoraka
- pravilno čitanje tekstova i bez zvučnih uzoraka
- čitanje i razumijevanje kraćih izvornih uputa, obavijesti i poruka

PISANJE

- prepisivanje rečenica i tekstova prema predlošku
- odgovaranje na pitanja o poznatu sadržaju
- pisanje diktata s poznatim elementima
- provjera razumijevanja tekstova u zadatcima višestrukog izbora
- popunjivanje vježbi prema zadanim uzorcima
- popunjivanje teksta riječima koje nedostaju te pisanje kraćih rečenica
- sposobnost povezivanja elemenata predloženoga teksta uz dodavanje novih elemenata
- pismeno odgovaranje na osobna pitanja
- pisanje vođenih sastava (do 10 rečenica)
- pisanje čestitaka, kratkih poruka, ispunjivanje obrazaca
- pisanje pozdrava na razglednici
- pisanje kraćega pisma prema predlošku
- pisanje odgovora na kraće pismo

STRATEGIJE UČENJA I SLUŽENJA ZNANJEM

- postupno usvajanje izgovora, značenja riječi i gramatičkih struktura uz uporabu vizualnih i auditivnih poticaja i pisanoga teksta
- izradba dodatnih nastavnih vizualnih i auditivnih sredstava
- uporaba udžbenika, radne bilježnice, bilježnice i rječnika
- uočavanje analogija i pravilnosti u jezičnom ustroju i njihova primjena
- razvoj svijesti pripadnosti skupini učenika koji rade na zajedničkom zadatku: usvajanju francuskoga jezika
- razvoj sposobnosti samopromatranja i samovrjednovanja
- razvoj svjesnosti o vlastitu napretku i napretku drugih (Portfolio)
- sposobnost preuzimanja odgovornosti za vlastiti napredak i vlastito znanje
- sposobnost međusobnoga vrjednovanja učenika

7. RAZRED
sedma godina učenja

CJELINE I TEME

1. **Veliki izumi, izumitelji, istraživači, znameniti ljudi i događaji**

   Ključne strukture i izričaji: *le radium, le cinéma, le vaccin contre la rage (Marie i Pierre Curie, Louis Pasteur, les frères Lumière, obtenir le prix Nobel, Lavoisier, Ampère, Champollion…) L'écrivain qui a écrit…Il/elle est né(e)…Il/elle était… l'artiste, le peintre, l'acteur, le musicien. Les Français qui ont marqué l'histoire: Molière, V. Hugo, Antoine de Saint-Exupéry, Jules Verne… les arts: la peinture, la sculpture, l'architecture, la musique, la littérature, le film, le théâtre, les sciences: la chimie, la physique, la médecine, la biologie…*

2. **Svakidašnjica - zdravi život, ljepota, osobna higijena, moda**

   Ključne strukture i izričaji: *l' alimentation équilibrée, Quelles sont tes habitudes alimentaires? respirer de l'air pur, le grand air, changer d'air, la vie saine, être au régime/suivre le régime, l'hygiène/hygiénique, Le déodorant, la lotion, le dentifrice, la brosse (à dents), le sèche-cheveux, le shampo(o)ing, le détergent, la crème/la pommade, utiliser régulièrement, propre/sale, Quels sont tes vêtements préférés? Quelle taille fais-tu? Quelle est ta pointure? Je chausse du 39. Est-ce que tu veux les essayer? J'ai besoin de… le pyjama/survêtement, les collants / chaussures / pantoufles/ gants, l'anorak/écharpe en laine, le T-shirt en coton, le chemisier en soie, un pull léger/chaud, être bien/mal habillé(e), Tu aimes cette jupe/mini-jupe? Je l'ai vue dans les vitrines. Je viens d'acheter un pantalon vert. Le jean est un vêtement unisexe, C'est trop cher parce que c'est un produit de marque, à la mode/démodé, neuf/usé, Ce pull te va très bien/ ne te va pas du tout.*

3. **Nove tehnologije, računalo, osnovni dijelovi računala, telefon, mobitel**

   Ključne strukture i izričaji: *l'informatique, l' ordinateur, le moniteur, L'unité centrale de mon ordinateur est en panne, le clavier, la souris, le courrier électronique, @ (l'arobase), recevoir/rédiger un message, naviguer sur Internet, l'internaute, le mot de passe, un baladeur, un lecteur CD, graver, la chaîne HI-FI, le magnétophone à cassettes, Il y a trois messages sur mon répondeur, le (téléphone) portable.*

4. **Doživljaji i mašta, opis glavnih likova i događaja, obrasci za prepričavanje i stvaralačko pisanje**
   Ključne strukture i izričaji: *l'aventure/la mésaventure, le héros principal, le personnage courageux/fier/généreux/ avare/cruel… d'abord, ensuite, puis, enfin. Je regardais la télé, quand j'ai entendu… Qu'est-ce qui s'est passé? Il s'agit/il s'agissait de… Il était une fois/Il y avait… Elle dit que… l'histoire de science-fiction, un conte (de fée) génial, formidable, nul, sans valeur, horrible, pas mal, satisfaisant, épouvantable… En lisant, j'ai appris des choses intéressantes et…*

5. **Priroda, zaštita okoliša, prirodne nepogode, njihovi uzroci i posljedice, onečišćenje**
   Ključne strukture i izričaji: *Sauvons la planète! l'écologie, la protection de l'environnement, la défense du milieu naturel, la poubelle sélective, l'eau, la mer, le lac, la rivière, Notre planète, on l'aime, on la protège…Il faut protéger l'environnement contre la pollution, la sécheresse, la pluie, les torrents, la chaleur/canicule, l'inondation, le tremblement de terre/le séisme, l'alerte, se produire/ provoquer/avoir lieu, grave/tragique/imprévu…*

6. **Putovanja, prometna sredstva, mogućnosti snalaženja u stranoj državi, neke države frankofonoga govornoga područja**
   Ključne strukture i izričaji: *les moyens de transport, aller en avion/bateau/train/voiture/bus/métro, le billet(d'), aller (et de) retour, Quel est le prix? Est-ce qu'il y a une réduction/encore des places libres? J'y vais à vélo/moto/ pied, S'il fait beau, j'irai chez ma tante… Les pays francophones: la Suisse/ Belgique/ République du Mali, Le Canada/ Luxembourg, l'Afrique, la douane, la frontière, le passeport, déclarer, changer de l'argent, J'aimerais visiter…*

7. **Ljubav i zaljubljenost, ljubav u obitelji, ljubav prema bližnjemu, prve simpatije, fizički izgled i ponašanje**
   Ključne strukture i izričaji: *Il traite ses grands-parents avec respect, les relations enfants-parents, l'amitié, Il a de l'amour pour ses parents. Ils vivent un grand amour, un amour fou. Michel, vient-il aussi à la boum? Je voudrais bien qu'il vienne. Denise, aide-t-elle sa grand-mère à faire des achats? J'aime ce garçon, c'est mon meilleur ami, Marie est plus grande que Claude. Jeanne est la plus polie fille de la classe, du monde…*

8. **Život u školi, novi predmeti, sudjelovanje u slobodnim aktivnostima**
   Ključne strukture i izričaji: *Cette année j'ai quelques nouvelles matières: la chimie/physique. Je voudrais suivre un cours de… J'adore la littérature. Je prépare une pièce de théâtre avec mes copains… Nous avons visité la Cité des sciences et de l'industrie et nous y avons vu des choses extraordinaires, La semaine prochaine, j'irai…*

9. **Blagdani - državni praznici**
   Ključne strukture i izričaji: *le 14 juillet, la Marseillaise, l'hymne national français, l'Armistice - le 11 novembre…*

IZBORNE TEME

U okviru 10% nastavnih sati tijekom godine pripremaju se po izboru dodatni sadržaji. Sadržaji se obogaćuju novim audio i vizualnim materijalima, dramatizacijom jednostavnijih kazališnih komada za mlade, skečevima i slično; primjerice, pisati dnevnik (*journal intime*) sa zamišljenoga putovanja nakon što se s učenicima prethodno pripreme leksičke jedinice vezane uz tematske sadržaje, te pokušati napisati životopis - CV prema predlošku.

ODGOJNO-OBRAZOVNA POSTIGNUĆA

ZNANJA

LEKSIČKA PODRUČJA

Do kraja 7. razreda osnovne škole učenici bi trebali aktivno upotrebljavati približno 700 leksičkih jedinica, a razumjeti do 850 leksičkih jedinica. Pri obradbi novoga leksičkoga gradiva ne bi trebalo uvoditi više od 8 do 10 novih leksičkih jedinica po nastavnom satu. Leksičko se gradivo ciklički proširuje i ponavlja.

GRAMATIČKE STRUKTURE

Pristup gramatici je kognitivan i gramatičke se strukture tumače eksplicitno uz uporabu gramatičkoga nazivlja i usustavljivanje gradiva. Gramatika se tumači i provjerava u kontekstu situacije bez mehaničkoga zapamćivanja paradigmi i pravila.

Glagoli

- prezent (upitni, niječni i potvrdni oblik) - usustavljivanje
- perfekt pravilnih i nepravilnih glagola - utvrđivanje i usustavljivanje
- imperfekt
- buduća radnja i predviđanje
- kondicional sadašnji (kondicional I.)
- izricanje bliske prošlosti *Je viens d'acheter - le passé récent*

Imenice

- neke imenice s nepravilnom množinom *(l'œil/les yeux)*
- tvorba ženskoga roda imenica (iznimke) *le speaker/la speakerine*

Član

- uporaba neodređenoga, određenoga i sažetoga člana - utvrđivanje
- izostavljanje člana u nekim ustaljenim izrazima *(avoir raison/tort…)*

Zamjenice

- zamjenice *COD* (utvrđivanje) i *COI*
- neodređene zamjenice *(quelqu'un, personne…)*
- priložne zamjenice *(en* i *y)*

Pridjevi
- komparacija pridjeva (pravilna i nepravilna - utvrđivanje i ususatvljivanje)
- neodređeni pridjevi *(tout)*

Brojevi
- glavni brojevi do 1000 (na pisanoj razini)
- redni brojevi

Prijedlozi
- prijedlog *en* + naziv sirovine *(en coton, en soie)*

Prilozi
- tvorba priloga na *-ment*
- nepravilni prilozi *bien (bon), mal (mauvais)*

Negacija
- pojačana negacija *(ne…plus/jamais/personne/rien)*

Upitne riječi
- *qui, comment, qu'est-ce que, où, quand, pourquoi, pour qui, avec qui*

Rečenice
- pogodbene rečenice 1. tip
- upravni i neupravni govor (glavna rečenica u prezentu)
- ususatvljivanje upitnih rečenica, upitne rečenice s upitnom riječi, upitne rečenice s inverzijom i sa *est-ce que*

Na razini prepoznavanja
- uporaba perfekta i imperfekta
- pasiv
- pogodbene rečenice 2. tip
- konjunktiv iza glagola želje *(Je voudrais qu'il vienne)*
- gerund *(le gérondif)*

JEZIČNE FUNKCIJE

Komunikacijski obrasci za pisanje razglednica / čestitaka /pisama, predstavljanje sebe i drugoga postavljanje pitanja/odgovaranje na pitanja, aktivna uporaba obrađenih glagolskih vremena vođenje kratkoga dijaloga i rasprava o poznatoj temi, prepričavanje sadržaja obrađene tematike (nekoliko jednostavnih rečenica), imenovanje, opisivanje, uspoređivanje predmeta, osoba, pojava i situacija, opisivanje pojava i situacija i određivanje odnosa između predmeta i osoba služeći se poznatim prilozima, izricanje radnji, izražavanje svojine i pripadanja, izražavanje problema mlade generacije, izražavanje problema vezanih uz odnos s roditeljima, izražavanje problema među vršnjacima, opisivanje ekoloških problema - ugrožene životinjske i biljne vrste, izražavanje ideja kako pomoći da se sačuva okoliš, prepričavanje vlastitih doživljaja iz prošlosti, izricanje planova za budućnost, postavljanje pitanja s upitnim zamjenicama i postavljanje direktnih pitanja (u sadašnjosti, prošlosti i budućnosti), traženje i davanje savjeta, traženje i davanje informacija, predlaganje, prihvaćanje i odbijanje prijedloga, izricanje odnosa u vremenu i prostoru, izricanje želje i uljudno traženje, čestitanje (blagdana, rođendana...), zahvaljivanje, izražavanje atmosferskih prilika, izražavanje osjećaja, raspoloženja, izražavanje ukusa i osobnoga stava prema nečemu, izražavanje zahtjeva, naredbe, obveza i dužnosti, snalaženje u prostoru, snalaženje u vremenu, izricanje vremena, potvrđivanje i nijekanje.

KULTURA I CIVILIZACIJA

Kroz nastavne teme učenici se susreću sa značajnim osobama (*Marie i Pierre Curie, Louis Pasteur, les frères Lumière, Lavoisier, Ampère, Champollion…*) piscima i autorima iz zemalja frankofonoga govornoga područja te s njihovim književnim djelima i likovima (*Molière, Antoine de Saint-Exupéry, Jules Verne…*).

Učenicima treba sustavno ukazivati na kulturalne sličnosti i različitosti kroz odgojne i socijalizirajuće sadržaje, radi osvješćivanja tolerancije, razumijevanja i solidarnosti među pojedincima kao i među socijalnim, etničkim i kulturnim skupinama, drugim riječima treba razvijati kod učenika empatiju prema drugome i drukčijem. Ti su sadržaji uključujući odgojne i socijalizirajuće integrirani u predložene teme za 7. razred.

U pristupu nastavnim temama, kulturološkim, odgojnim i socijalizirajućim sadržajima vodi se računa o usporedbi odgovarajućih sadržaja u hrvatskoj kulturi i kulturi zemalja frankofonoga govornoga područja.

VJEŠTINE I SPOSOBNOSTI

SLUŠANJE
- sposobnost raspoznavanja i razumijevanja fonoloških, ritmičkih, naglasnih i intonacijskih osobina francuskoga jezika
- sposobnost razumijevanja pažljivo artikuliranoga govora
- sposobnost razumijevanja i provođenja uputa i naredbi
- sposobnost povezivanja vizualnog i auditivnoga jezičnoga sadržaja
- uzvraćanje na naputke i naredbe na francuskom jeziku
- razumijevanje izjavnih i upitnih rečenica, razumijevanje osnovne namjere sugovornika
- globalno i selektivno razumijevanje teksta poznate tematike
- uočavanje specifičnosti izgovora i intonacije izvornih govornika i uočavanje razlika u izgovoru glasova i glasovnih skupina francuskoga jezika u odnosu na hrvatski jezik

GOVORENJE: IZGOVOR, GOVORNA INTERAKCIJA I PRODUKCIJA
- oponašanje i izgovaranje specifičnih glasova francuskoga jezika
- sposobnost raspoznavanja, razumijevanja i ponavljanja fonoloških, ritmičkih, naglasnih i intonacijskih osobina francuskoga jezika
- sposobnost pravilne reprodukcije govorenih ili snimljenih slušnih uzoraka
- verbalno uzvraćanje na verbalne i neverbalne poticaje u sklopu jezičnih funkcija
- sposobnost odgovaranja i postavljanja pitanja u sklopu poznatih jezičnih struktura i tematskih sadržaja

- reproduciranje dijaloga u kojima učenici samostalno mijenjaju pojedine dijelove
- samostalno vođenje dijaloga/razgovora u sklopu poznatih situacija
- sudjelovanje u dramatizacijama i igranju uloga
- sposobnost zapamćivanja i reproduciranja sadržaja obrađene cjeline
- sposobnost opisivanja osoba, predmeta, situacija
- sposobnost opisivanja slikovnoga predloška
- povezivanje elemenata priče, dijaloga, razgovora u smislenu cjelinu
- sudjelovanje u dramatizacijama/dijalozima uz predložene jezične sadržaje, iznošenje ishoda skupnoga ili individualnoga rada (postera, teksta ili sl.)
- sposobnost prepričavanja uz likovne poticaje, prepričavanje slijeda događaja (primjerice, strip)
- sposobnost prepričavanja pročitanoga i obrađenoga teksta
- sposobnost prepričavanja događaja iz osobnog iskustva

ČITANJE

- sposobnost razumijevanja i čitanja pisanih uputa
- sposobnost čitanja tekstova, dijaloga nakon odslušanoga zvučnog uzorka
- sposobnost razumijevanja i čitanja tekstova o poznatim sadržajima
- sposobnost razumijevanja i čitanja tekstova s razglednica, pisama, obavijesti u svakodnevnim situacijama
- glasno čitanje tekstova prethodno obrađenih struktura i leksika
- svladavanje rečenične intonacije
- samostalno čitanje fonetskih simbola u rječniku

PISANJE

- uočavanje razlika između pisanja i izgovora te razlike pravopisa hrvatskoga i francuskoga jezika
- pisanje riječi prema zvučnome modelu
- sposobnost pisanja prema uzorku
- pisanje čestitaka, poruka na razglednicama, kraćih pisama, ispunjivanje obrazaca osobnim podatcima
- sposobnost pisanja o sebi i drugima, opis mjesta življenja, školovanja...
- samostalno odgovaranje na zadana pitanja i rješavanje zadataka nakon pročitanoga teksta
- nadopunjivanje tekstova riječima koje nedostaju
- sposobnost povezivanja elemenata predloženoga teksta i pismeno odgovaranje na pitanja
- povezivanje izmiješanih rečenica, dijaloga i kraćih tekstova u smislenu cjelinu
- samostalno pisanje kraćih opisa u sklopu prethodno obrađenih sadržaja
- samostalno pisanje vođenih sastavaka
- pisanje po diktatu nakon prethodno obrađenih sadržaja
- samostalno snalaženje u pisanju ispita znanja nakon uvježbanih sadržaja
- samostalna i zajednička izradba tematskih postera

STRATEGIJE UČENJA I SLUŽENJA ZNANJEM

- ovladavanje tehnikama preglednoga bilježenja
- uporaba vizualnih elemenata u svrhu zapamćivanja jezičnih sadržaja (boje, crteži, podcrtavanje, uokvirivanje i sl.)
- poticanje učenika na uporabu strategija učenja primjerenih njihovu uzrastu: vođenje vlastitoga rječnika
- uporaba rječnika u udžbeniku za pronalaženje značenja i načina pisanja riječi
- uočavanje i pronalaženje pravilnosti i analogija
- stjecanje znanja na temelju promatranja, istraživanja te izvođenje zaključaka tijekom nastave u školi i izvan škole
- uporaba novih medija u učenju francuskoga jezika (primjereno dobi učenika)
- prezentacija rezultata individualnoga i skupnoga rada, primjerice, postera o nekoj od obrađenih tema
- razvijanje samostalnoga i suradničkoga učenja
- razvijanje sposobnosti samopromatranja i samovrjednovanja (*Portfolio*, EJP)
- razvijanje svjesnosti o vlastitu napretku i napretku drugih
- razvijanje svjesnosti o odgovornosti za vlastito učenje i vlastito znanje

8. RAZRED
osma godina učenja

CJELINE I TEME

1. **Francuska i Europska unija, Vijeće Europe, Deklaracija o pravima čovjeka i djeteta, europska himna…**

   Ključne strukture i izričaji: *L'Union européenne, Le Conseil de l'Europe, le siège, les institutions… les droits de l'homme, les droits de l'enfant, La Déclaration universelle des droits de l'homme, l'euro, les États membres et leurs capitales sont… L'hymne européen est l'Ode à la joie de la IXe symphonie de Beethoven..*

2. **Školski sustav u Hrvatskoj i Francuskoj, odabir škole i zanimanja, važnost učenja stranih jezika, multikulturalnost**

   Ključne strukture i izričaji: *Le système scolaire français est différent du système croate. le lycée (technique, professionnel), Je voudrais continuer/apprendre… préparer/passer le baccalauréat, Dans notre collège on organise la semaine portes ouvertes avec différents ateliers, tous les élèves adorent ça. Est-ce que ton ami a déjà choisi son métier? Non, pas encore…. Il est utile que j'apprenne plusieurs langues étrangères. Quelle langue parles-tu le mieux? la biographie/le curriculum (vitae), une société multiculturelle.*

3. **Problemi čovječanstva, razgovaranje o problemima u svijetu (glad, siromaštvo…), ekološki problemi, ugrožene vrste**
   Ključne strukture i izričaji: *être en colère, la guerre, la famine, la pauvreté, le racisme, la tolérence, l'intérêt vis-à-vis d'autres cultures, la convivialité, l'entraide (en classe), combattre tous les préjugés, l'aide humanitaire aux pays pauvres/défavorisés, la défense des animaux, la pollution, les marées noires, les déchets, les dégâts, la faune, la flore, la déforestation, menacer gravement…*

4. **Svijet znanosti i umjetnosti, izložbe, muzeji, koncerti, film, festivali…**
   Ključne strukture i izričaji: *la peinture, le tableau, le peintre, le dessinateur, le sculpteur, l'impressionnisme, l'art moderne, On m'a invité au vernissage. Dans quelle salle est installée cette exposition? l'architecture, la musique, J'ai assisté au concert d'un violoniste très connu. le film - court/long métrage, Ce film a été primé au festival de Cannes.*

5. **Televizija, televizijski kanali, emisije, program, izravni prijenos, snimanje**
   Ključne strukture i izričaji: *Il y a des chaînes publiques et des chaînes privées. Un bon film passe ce soir sur le canal+. Les satellites permettent de retransmettre des émissions télévisées. J'ai aimé ce téléfilm.*
   Tu suis régulièrement ce feuilleton? Les pages publicitaires, le programme diffusé en direct de… le journal télévisé, les informations, les clips vidéo, la pub(licité), la caméra numérique…

6. **Klimatske promjene, vrste klime i njihove značajke, zagrijavanje, ozonski omotač**
   Ključne strukture i izričaji: *les changements climatiques, le réchauffement de la planète, une menace globale, l'effet de serre, le climat méditerranéen / continental / humide / rude / doux, printanier, estival, hivernal, les trous dans la couche d'ozone, les pluies acides.*

7. **Život u suvremenom društvu, ovisnost i problemi u ponašanju, bavljenje korisnim radom, poslovi za vrijeme praznika**
   Ključne strukture i izričaji: *les jeunes délinquants, protéger les jeunes en danger, la violence (scolaire), Cet enfant a subi des violences. sanctionner les mineurs, les enfants maltraités, fumer, le danger du tabagisme, l'espace fumeurs/non-fumeurs, la drogue, la lutte contre la toxicomanie, Est-ce que tu travailles pendant les vacances?*

8. **Blagdani, svetkovine i pučki običaji Francuske**
   Ključne strukture i izričaji: *les jours fériés, la tradition, la fête foraine…(des gaufres, des barbes à papa, des tours de manège), La fête de la musique (le 21 juin).*

IZBORNE TEME

U okviru 10% nastavnih sati tijekom godine pripremaju se po izboru dodatni sadržaji. Sadržaji se obogaćuju novim auditivnim i vizualnim materijalima, dramatizacijom jednostavnijih kazališnih komada za mlade, skečevima i slično; pročitati na hrvatskom/francuskom *Deklaraciju o pravima djeteta*, na internetu, u časopisima, pronaći tekstove vezane uz probleme mladih u školi/obitelji/društvu... i usporediti probleme naših učenika s problemima učenika u nekim državama frankofonoga govornoga područja.

ODGOJNO-OBRAZOVNA POSTIGNUĆA

ZNANJA

LEKSIČKA PODRUČJA

Na kraju osme godine učenja jezika u 8. razredu osnovne škole predviđa se aktivna uporaba približno 800 leksičkih jedinica, a na razini razumijevanja i mehaničkog usvajanja do 1000 leksičkih jedinica. Leksičko se gradivo ciklički ponavlja i proširuje novim sadržajima. *Leksička područja* naznačena su u predloženim nastavnim temama za 8. razred.

GRAMATIČKE STRUKTURE

Pristup gramatici je kognitivan i eksplicitan uz uporabu gramatičkoga nazivlja i ususstavljivanje gradiva. Preporučuje se usvajati gramatiku induktivnim putem. Gramatika se tumači i provjerava u kontekstu situacije bez mehaničkoga zapamćivanja paradigmi i pravila.

Glagoli
- nepravilni glagoli u obrađenim vremenima i načinima prema nastavnim temama - ususstavljivanje
- uvježbavanje uporabe glagolskih vremena obrađenih do 8. razreda
- pasiv

Imenice
- tvorba ženskoga roda imenica (iznimke)
- tvorba množine imenica (iznimke)

Član
- uporaba neodređenoga, određenoga, partitivnoga i sažetoga člana - utvrđivanje i ususstavljivanje

Zamjenice
- osobne zamjenice *COD* i *COI* - utvrđivanje i ususstavljivanje
- priložne zamjenice *en* i *y*

Pridjevi
- tvorba ženskoga roda pridjeva (iznimke)
- tvorba množine pridjeva (iznimke)
- oblici i uporaba neodređenih pridjeva

Brojevi
- ponavljanje i utvrđivanje glavnih brojeva do 1000 i rednih brojeva

Prijedlozi
- ponavljanje i utvrđivanje

Prilozi
- ponavljanje i utvrđivanje

Rečenice
- odnosne rečenice - ususstavljivanje
- pogodbene rečenice 2. tipa

- upravni i neupravni govor (glavna rečenica u prezentu)
- upravna i neupravna pitanja

Na razini prepoznavanja

- konjunktiv iza izraza *il faut* te nekih glagola želje
- neupravni govor (glavna rečenica u prošlom vremenu)

JEZIČNE FUNKCIJE

Pisanje životopisa, uporaba informatičke terminologije na francuskom, pričanje prošlih događaja, opisivanje tradicionalnih i folklornih običaja te blagdana u Francuskoj, nekim državama frankofonoga govornoga područja i usporedba s običajima u Hrvatskoj, komunikacijski obrasci za pisanje razglednica/čestitaka /pisama, predstavljanje sebe i drugoga, postavljanje pitanja/odgovaranje na pitanja, aktivna uporaba obrađenih glagolskih vremena i glagolskih načina (zapovjedni način i kondicional sadašnji), vođenje kratkoga dijaloga i rasprava o poznatoj temi, prepričavanje sadržaja obrađene tematike (nekoliko rečenica), imenovanje, opisivanje, uspoređivanje predmeta, osoba, pojava i situacija, opisivanje pojava i situacija i određivanje odnosa između predmeta i osoba služeći se poznatim prilozima, izricanje aktivnih i trpnih radnji, izricanje odnosa u vremenu i prostoru, izricanje namjere i pogodbe, izricanje potrebe, zabrane i upozorenja, izricanje želje i uljudno traženje, traženje i davanje informacija predlaganje, prihvaćanje i odbijanje prijedloga, čestitanje (blagdana, rođendana...), zahvaljivanje, izražavanje atmosferskih prilika, izražavanje osjećaja, raspoloženja, izražavanje slaganja i neslaganja, ljubomore, suosjećanja, kritike..., izražavanje ukusa i osobnoga stava prema nečemu, izražavanje svojine i pripadnosti, izražavanje zahtjeva, naredbe, obveza i dužnosti, snalaženje u prostoru, snalaženje u vremenu, izricanje vremena, potvrđivanje i nijekanje.

KULTURA I CIVILIZACIJA

Kroz nastavne teme učenici se susreću s poznatim osobama iz svijeta znanosti i umjetnosti, povijesnim i slavnim ličnostima, pri čemu im treba ukazivati na sličnosti i različitosti u hrvatskoj kulturi i kulturi nekih država frankofonoga govornoga područja, tradiciji, običajima, uljudnom ophođenju...

Kod učenika treba sustavno razvijati svijest o toleranciji, razumijevanju i solidarnosti među pojedincima kao i među socijalnim, etničkim i kulturnim skupinama, drugim riječima treba razvijati empatiju prema drugome i drukčijem. Ti su sadržaji, uključujući odgojne i socijalizirajuće, integrirani u nastavne teme za 8. razred. S pomoću tih sadržaja učenici se upoznaju s osnovnim pojmovima vezanim uz interkulturalne kompetencije (primjerice, kulturni šok, razgovor o iskustvima...).

VJEŠTINE I SPOSOBNOSTI

SLUŠANJE

- uočavanje razlika u izgovoru glasova i glasovnih skupina francuskoga jezika u odnosu na hrvatski jezik
- povezivanje vizualnoga (slikovnog) i auditivnog jezičnog sadržaja
- razumijevanje pitanja i kraćih izvornih tekstova
- razumijevanje sugovornika

GOVORENJE: IZGOVOR, GOVORNA INTERAKCIJA I PRODUKCIJA

- sposobnost raspoznavanja, razumijevanja i ponavljanja fonoloških, ritmičkih, naglasnih i intonacijskih osobina francuskoga jezika prema uzorku
- sposobnost zapamćivanja i pravilne reprodukcije govorenih ili snimljenih zvučnih uzoraka
- sposobnost prepričavanja poznatoga teksta te vođenje dijaloga/razgovora o poznatoj temi
- sposobnost verbalnog uzvraćanja na verbalne i neverbalne (gestualne, likovne i zvukovne) poticaje
- sposobnost odgovaranja na pitanja u sklopu obrađenih tematskih sadržaja
- sposobnost postavljanja pitanja u sklopu usvojenih jezičnih uzoraka
- sposobnost opisivanja na temelju usvojenih elemenata u novim situacijama
- sposobnost sudjelovanja u dramatizacijama
- sposobnost sudjelovanja u dijalozima uz izmjenu nekih elemenata
- sposobnost stvaranja novih dijaloga/razgovora bez zadanoga predloška
- sposobnost opisivanja osoba, predmeta i situacija
- sposobnost prepričavanja tekstova uz poticaje i bez njih
- sposobnost primjene obrađenih tema na osobna iskustva

ČITANJE

- zapamćivanje grafijske slike riječi i rečenica na razini prethodno usvojenih zvučnih i pisanih uzoraka
- glasno čitanje rečenica, dijaloga/razgovora i tekstova nakon odslušanih zvučnih uzoraka i bez njih
- čitanje i razumijevanje izvornih uputa i poruka

PISANJE

- odgovaranje na pitanja o poznatom sadržaju
- pisanje diktata s poznatim elementima
- provjera razumijevanja tekstova u zadatcima višestrukog izbora
- popunjivanje vježbi prema zadanim uzorcima
- popunjivanje teksta riječima koje nedostaju te pisanje rečenica
- sposobnost povezivanja elemenata predloženoga teksta uz dodavanje novih elemenata
- pismeno odgovaranje na osobna pitanja
- pisanje vođenih sastava (od 80 do 100 leksičkih jedinica)
- pisanje čestitaka, kratkih poruka, ispunjavanje obrazaca i vođenje bilježaka
- samostalno snalaženje u pisanju ispita znanja nakon uvježbanih sadržaja
- samostalna i zajednička izradba tematskih postera

STRATEGIJE UČENJA I SLUŽENJA ZNANJEM

- usvajanje izgovora, značenja novih riječi i gramatičkih struktura uz uporabu vizualnih i auditivnih poticaja i pisanoga teksta
- izradba dodatnih nastavnih vizualnih i auditivnih sredstava
- uporaba udžbenika, radne bilježnice, bilježnice, rječnika i časopisa
- uočavanje analogija i pravilnosti u jezičnom ustroju i njihova primjena u novom tekstu
- uočavanje sličnosti i razlika između francuskoga i hrvatskoga jezika ili među drugim stranim jezicima
- razvijanje svijesti o pripadnosti skupini učenika koji rade na zajedničkom zadatku: usvajanju francuskoga jezika
- razvijanje sposobnosti samopromatranja i samovrjednovanja (Portfolio, EJP)
- razvijanje svijesti o vlastitu napretku i napretku drugih
- razvijanje svijesti o odgovornosti za vlastito učenje i znanje

Francuski kao drugi strani jezik

4. RAZRED
prva godina učenja

CJELINE I TEME

1. **Susreti s vršnjacima i odraslima, pozdravi pri susretu i opraštanju na neformalnoj i formalnoj razini te osnovni priopćajni obrasci u uljudnom ophođenju**
   Ključne strukture i izričaji: *Salut (Mathieu)! Bonjour/Bonsoir Mme/M./Mlle, Au revoir, À demain/ lundi…Comment ça va? Ça va? Oui, ça va, merci. Non, ça ne va pas, pas mal… S'il te/vous plaît… voilà, merci, de rien, pardon, d'accord, Je peux/veux/voudrais…*

2. **Predstavljanje sebe i drugoga, izricanje vlastite dobi i dobi prijatelja, izricanje narodnosti, opis osobe**
   Ključne strukture i izričaji: *Comment t'appelles-tu? Je m'appelle, Il/Elle s'appelle… Enchanté (e) de faire ta/votre connaissance Il/Elle est croate/ slovène/ français(e)/anglais(e) allemand(e)/italien(ne)… Qui est-ce? C'est mon copain/ma copine. Ce sont mes copains/ ami(e)s. Quel âge as-tu? J'ai 9/10 ans. Il/Elle a quel âge? Il/Elle a… C'est ma copine. Elle s'appelle Anne, elle est sympa(thique), gentille, polie, grande, petite…*

3. **Školsko okruženje, naziv škole/razred, opis učionice, školski pribor, smjestiti u prostoru, izraziti posvojnost, te razumijevanje uputa učitelja na nastavnom satu**
   Ključne strukture i izričaji: *Tu vas dans quelle école? Tu es en quelle classe? (en quatrième). La salle de classe est grande. Qu'est-ce que c'est? Qu'est-ce qu'il y a dans, sur, sous, devant, derrière, au milieu de… C'est/Ce n'est pas un livre, cahier, crayon, sac, feutre/une trousse, gomme, règle, Ce sont/Ce ne sont pas des crayons de couleur/ ballons/voitures…C'est le sac de…C'est son sac., le cahier de classe, Pardon madame, je ne comprends pas, pourriez-vous répéter?. Qu'est-ce que tu manges/prends à la cantine? Je mange un sandwich/ croissant/des tartines… Je prends du chocolat chaud. Viens au tableau! Passe-moi la craie, STP.*

4. **Moja obitelj, imenovanje i predstavljanje članova uže obitelji**
   Ključne strukture i izričaji: *Regarde, c'est la photo de ma famille/ ma mère (maman) / mon père (papa), Je passe mes vacances chez mes grands-parents. Il a un frère et une sœur. Sa cousine est très sage. Je suis fils/fille unique.*

5. **Ja i moja okolina, izricanje mjesta stanovanja (grad / mjesto, ulica / trg, zgrada / kuća / stan), opis sobe te snalaženje u prostoru**
   Ključne strukture i izričaji: *Ils habitent une grande/petite ville, dans un quartier moderne. l'église du village, Dans ma petite ville il y a plusieurs jardins publics. J'habite un appartement dans un immeuble de cinq étages. Devant ma maison il y a un grand jardin/parc. Maman est dans la cuisine/la salle de bains… Dans ma chambre il y a un lit, une table… Où se trouve le cinéma/musée, la poste…? Je vais tout droit/à gauche, à droite, aller à…*

6. **Kalendar, izricanje dana u tjednu, obilježavanje nadnevaka, imenovanje godišnjih doba, izricanje atmosferskih prilika**
   Ključne strukture i izričaji: *Aujourd'hui c'est quel jour/quelle date? C'est lundi… Aujourd'hui c'est le 22 janvier/mars. Quelles sont les quatre saisons de l'année? Quel temps fait-il? Il fait beau /mauvais /chaud/ froid. Il pleut/neige. Il y a du soleil/vent/tonnerre, des nuages/éclairs.*

7. **Druženje s prijateljima, proslava rođendana, pisanje pozivnica, čestitanje, izražavanje osobnih nazora, ukusa odobravanja i negodovanja, zahvaljivanje**
   Ključne strukture i izričaji: *Bon/Joyeux anniversaire! Allume les bougies du gâteau d'anniversaire! Voilà un cadeau pour toi (un CD/jeu vidéo/des fleurs…) J'aime bien ton cadeau, merci! Il n'y a pas de quoi. Je n'aime pas/j'adore…le chocolat/les bonbons au chocolat, les sandwichs/pizzas/gâteaux… Prends un coca/jus de fruits… Écoutons de la musique! Dansons, chantons…!*

8. **Slobodno vrijeme i športske aktivnosti, dijelovi dana, izricanje vremena - puni sat**
   Ključne strukture i izričaji: *L'après-midi ma sœur va à l'école de musique/danse… Quelle heure est-il? Il est quatre heures. faire+naziv športa, Mon cousin fait du VTT/. Il adore jouer aux cartes/au loto, mais moi, j'aime bien les jeux électroniques/télévisés. Quels sont tes loisirs favoris?*

9. **Odijevanje, imenovanje i opis nekih dijelova odjeće i obuće, boje**
   Ključne strukture i izričaji: *Mon copain porte un jean/pantalon/ pull/T-shirt/bonnet/anorak. Ma sœur a une belle jupe/ robe… Elle a des chaussettes courtes. Qu'est-ce que tu mets / portes? Je mets / porte…(aujourd'hui / au printemps / en été…) De quelle couleur est…?*

10. **Moje tijelo, naučiti nazive za neke dijelove tijela i opisati osobu, voditi računa o osobnoj higijeni**
    Ključne strukture i izričaji: *Les parties du corps humain sont la tête / bouche / main / jambe…le cou / ventre / bras / doigt / pied / nez… Ses yeux sont bleus/verts/marron. Ses cheveux sont blonds/bruns/ longs/courts. Lave tes mains!*

11. **Prirodni okoliš, imenovati cvijeće, voće, povrće, životinje**
    Ključne strukture i izričaji: *Qu'est-ce que c'est? C'est un arbre/ oiseau/une fleur… Dans ce parc il y a beaucoup de roses, de tulipes et de marguerites. La pomme est verte. J'aime les bananes/oranges… J'adore la salade, les pommes de terre/tomates/ carottes… Il a un grand chien. Elle adore son petit chat.*

12. **Blagdani, imenovanje nekih blagdana i svetkovina, čestitanje i običaji**
    Ključne strukture i izričaji: *Joyeux Noël! Joyeuses Pâques! Bonne année!*

IZBORNE TEME

Pripremati recitacije/pjesmice/kratke igrokaze u sklopu 10% nastavnih sati tijekom godine prema interesima učenika i izboru učitelja, izrađivati tematske panoe, postere... timski rad - uloga pojedinca u očuvanju prirode/okoliša.

ODGOJNO-OBRAZOVNA POSTIGNUĆA

ZNANJA

LEKSIČKA PODRUČJA

Na kraju prve godine učenja u 4. razredu osnovne škole učenici bi trebali usvojiti i samostalno se služiti s približno 120 leksičkih jedinica, a na razini razumijevanja i mehaničkoga reproduciranja do 200 (pjesmice, recitacije, brojalice). To bi iznosilo po svakom nastavnom satu prilikom obradbe novoga gradiva 3 do 4 leksičke jedinice usvojene na razini samostalne produkcije. Leksik se ciklički ponavlja i proširuje novim sadržajima. *Leksička područja* naznačena su u predloženim nastavnim temama za 4. razred.

GRAMATIČKE STRUKTURE

Gramatičke se strukture ne tumače eksplicitno, već ih učenici usvajaju u predloženim jezičnim strukturama, tj. u situacijama. Dakle, njihovo značenje postupno osvještavaju u tekstu povezujući ga s poznatim leksikom.

Glagoli
- prezent (jesni, niječni oblik *ne…pas*) i imperativ najučestalijih glagola u sklopu tematskih područja, povratni gl. *s'appeler* - 3. lica jednine i glagola *être, avoir, aller, faire, prendre* - 3. lica jednine

Imenice
- globalno razlikovanje i uporaba jednine i množine imenica muškog i ženskoga roda
- slaganje imenica i pridjeva u rodu i broju (na fonološkoj razini)

Član
- globalno razlikovanje određenoga/neodređenoga člana jednina/množina + imenica

Zamjenice
- nenaglašene osobne zamjenice uz glagol

Pridjevi
- opisni pridjevi (razlikovanje m./ž. roda na fonološkoj razini)
- oblici posvojnih pridjeva za m./ž. rod - prva tri lica jednine i *(mes, tes, ses)*
- upitni pridjev *quel/le - Quel temps fait-il?*

Brojevi
- glavni brojevi od 1 do 20 (na usmenoj razini)

Prijedlozi
- na razini razumijevanja i globalne uporabe u jezičnim uzorcima, primjerice *(dans, sur, sous, devant, derrière)*

Prilozi
- neki učestali prilozi vremena i mjesta, primjerice *(aujourd'hui, à gauche, à droite)*

Negacija
- *non*
- *ne…pas*

Upitne riječi
- *est-ce que, qu'est-ce que + glagol, combien de…*

Rečenice
- jednostavne izjavne rečenice prema uzorku:
  - subjekt + predikat: *Je parle.*
  - subjekt + predikat + objekt: *J'ai une sœur.*
  - subjekt + pridjev u službi imenskoga predikata: *Il est grand.*
  - jednostavne upitne rečenice s upitnom rječju: *Qui arrive?* i intonacijom.

Na razini prepoznavanja
- glagoli *avoir, aller, faire, prendre* - 3. lica množine
- traženje dopuštenja (*Je peux…*)
- uljudno traženje *je veux/je voudrais*

- član određeni/neodređeni jednina/množina + imenica
- uočavanje razlike m/ž. roda opisnih pridjeva (u pisanju)
- pokazni pridjevi
- neki prilozi vremena *(maintenant, demain)*
- glavni brojevi od 20 do 30 (na usmenoj razini)
- redni brojevi od 1 do 4 (na pisanoj razini)
- postupno usvajanje slova francuske abecede

JEZIČNE FUNKCIJE

Komunikacijski obrasci za uljudno ophođenje i oslovljivanje, predstavljanje sebe i drugoga, imenovanje i opisivanje predmeta i osoba, imenovanje i opis nekih dijelova ljudskoga tijela, odjeće i obuće, imenovanje i opis životinja, opisivanje atmosferskih prilika, izricanje želje i uljudno traženje, čestitanje (rođendana, blagdana), zahvaljivanje, izricanje dobi, izražavanje svojine i pripadnosti, izražavanje zahtjeva, naredbe i molbe, osjećaja i raspoloženja, izražavanje ukusa, zadovoljstva, odobravanja, negodovanja, izražavanje osobnih stavova, potvrđivanje i nijekanje, snalaženje u prostoru, snalaženje u vremenu, izricanje vremena (puni sat).

KULTURA I CIVILIZACIJA

Učenicima je potrebno ukazivati na sličnosti i različitosti u hrvatskoj i francuskoj kulturi i civilizaciji, tradiciji, običajima, uljudnom ophođenju vodeći računa o komparativnom pristupu sadržajima. Ti su sadržaji, uključujući odgojne i socijalizirajuće, integrirani u tematske cjeline za 4. razred i razvijaju kod učenika toleranciju i empatiju prema stranoj kulturi (primjerice, imena, prezimena, običaji vezani uz pojedine blagdane...).

VJEŠTINE I SPOSOBNOSTI

SLUŠANJE

- privikavanje na slušanje drugoga
- neverbalno uzvraćanje na naputke i naredbe na francuskom jeziku
- povezivanje audiovizualnoga jezičnoga sadržaja
- razumijevanje kraćih izjavnih rečenica i pitanja
- globalno i selektivno razumijevanje kraćega teksta poznate tematike
- senzibiliziranje učenika na razlike u izgovoru glasova i glasovnih skupina francuskoga jezika u odnosu na hrvatski jezik

GOVORENJE: IZGOVOR, GOVORNA INTERAKCIJA I GOVORNA PRODUKCIJA

- sposobnost raspoznavanja, razumijevanja i ponavljanja fonoloških, ritmičkih, naglasnih i intonacijskih osobina francuskoga jezika prema uzorku
- oponašanje i izgovaranje specifičnih glasova francuskoga jezika (*nazali*, glas *r*...)
- reproduciranje kratkih rečenica s odgovarajućom rečeničnom intonacijom (jesne, niječne, usklične i upitne rečenice)
- reproduciranje govorenih ili snimljenih zvučnih modela
- sposobnost verbalnog uzvraćanja na verbalne i neverbalne poticaje (gestualne, likovne i zvučne)
- sposobnost odgovaranja na pitanja vezana uz obrađene strukture i teme
- sposobnost postavljanja pitanja vezana uz obrađene strukture i teme
- sposobnost opisivanja na temelju usvojenih elemenata i uz izmjenu nekih elemenata (primjena u novim situacijama)
- sposobnost reproduciranja kratkih dijaloga u kojima učenici samostalno mijenjaju neki element
- sposobnost vođenja kraćih dijaloga na temelju prethodno obrađenih situacija
- sudjelovanje u kraćim dramatizacijama
- recitiranje i pjevanje brojalica i pjesmica
- opisivanje slikovnoga predloška, služeći se jednostavnim riječima i rečenicama
- imenovanje i opisivanje radnje
- povezivanje elemenata priče prethodno obrađene s pomoću slikovnica/aplikacija/slikovnih kartica
- izricanje kratkoga teksta uz slikovni predložak kao poticaj

ČITANJE

- prepoznavanje grafijske slike riječi i rečenica prema prethodno usvojenim zvučnim uzorcima
- glasno čitanje kraćih tekstova koji sadrže poznate strukture i leksik poštujući naglasak i intonaciju
- izražajno čitanje kraćih dijaloga/tekstova
- čitanje po ulogama
- postupno svladavanje rečenične intonacije
- razumijevanje jednostavnih kratkih tekstova poznatoga sadržaja
- glasno čitanje abecede

PISANJE

- svladavanje pravopisnih elemenata koji se ne nalaze u hrvatskoj abecedi prepisivanjem riječi gdje se ta slova nalaze
- uočavanje osnovnih razlika između grafije i izgovora kod učestalih riječi
- uočavanje osnovnih razlika između pravopisa francuskoga i hrvatskoga jezika (znakovi, akcenti, apostrof, sedij)
- prepisivanje kraćih rečenica
- podcrtavanje ili zaokruživanje točnog odgovora, precrtavanje suvišnih elemenata
- dopunjivanje rečenica riječima koje nedostaju (riječi moraju biti ponuđene)
- slaganje ponuđenih riječi u logičan slijed rečenice
- pisanje kraćih rečenica
- pisanje čestitaka i pozivnica prema predlošku

STRATEGIJE UČENJA I SLUŽENJA ZNANJEM

- postupno poticanje razvijanja svjesnosti o razini usvojenosti sadržaja (gramatičkih, leksičkih, funkcionalnih, pojmovnih)
- postupno usvajanje izgovora, značenja riječi i gramatičkih struktura uz uporabu auditivnih i vizualnih poticaja

- uporaba vizualnih elemenata u zapamćivanju jezičnih sadržaja
- postupno ovladavanje strategijama učenja i aktivnoga služenja znanjem
- postupno privikavanje na služenje slikovnim rječnikom i rječnikom u udžbeniku/metodi (traženje riječi po abecednome redu i traženje značenja nepoznatih riječi)
- postupno razvijanje samostalnog učenja
- razvijanje svijesti pripadanja skupini koja radi na zajedničkome zadatku: usvajanje francuskoga jezika, kulture i civilizacije država frankofonoga govornoga područja (suradničko/kolektivno učenje)
- postupno privikavanje na uporabu novih medija u funkciji učenja francuskoga jezika, a primjereno dobi i interesima učenika
- postupno razvijanje sposobnosti samoprocjene i samoocjenjivanja kao i međusobnog ocjenjivanja učenika (*Europski jezični portfolio* - EJP), a to znači razvijanje svijesti o vlastitu napretku kao i o napretku članova skupine kojoj učenik pripada

5. RAZRED
druga godina učenja

CJELINE I TEME

1. **Susreti i međusobno upoznavanje, predstavljanje i pozdravljanje na neformalnoj i formalnoj razini i neki priopćajni obrasci pri susretu i opraštanju**
   Ključne strukture i izričaji: *Salut… Bonjour, Bonsoir/ Mme/ M./Mlle, Au revoir, À demain/lundi… Bonne nuit, à bientôt Comment ça va? Ça va? Merci, ça va bien/comme ci comme ça /ni bien ni mal… Où est-ce que tu habites? J'habite (à)… Vous habitez où? Nous habitons/j'habite… Quelle est ton/votre adresse?*

2. **Škola, aktivnosti u školi, imenovanje osoba u školskom okruženju, imenovanje školskih predmeta, izvršavanje i izdavanje naredbi, razumijevanje uputa učitelja na nastavnom satu**
   Ključne strukture i izričaji: *Qu'est-ce que tu aimes / adores / détestes? J'aime/je n'aime pas… Comment s'appelle ton professeur de croate/français, musique…? Voilà Mme Dupont. Elle est professeur de français. le professeur principal, Vous avez combien de cours par semaine? Quelle est ta matière préférée? Assieds-toi/asseyez-vous! Qui est absent? Personne… Ouvre(z)ferme(z)/ton livre/vos livres/cahiers d'activités/ d'exercices à la page… montre(z), lis(ez) écoute(z), répète/répétez.*

3. **Moji prijatelji, imenovanje, predstavljanje i opis osobe (fizički izgled, karakterne osobine)**
   Ključne strukture i izričaji: *Qui est-ce? C'est mon copain/ma copine. Qui sont tes amis/copains/copines? Comment sont-ils/elles? Décris-moi… Avec qui…? Il/elle est mince/joli(e)/sage/ intelligent(e)/gentil(le)/amusant(e). Épelle ton/son prénom/nom.*

4. **Moja obitelj, imenovanje i predstavljanje članova šire obitelji**
   Ključne strukture i izričaji: *C'est/voilà ma famille. Qui est-ce? C'est ma tante/nièce/cousine, mon oncle/ neveu/cousin… Je suis fils/ fille unique.*

5. **Kuća i stan, imenovanje prostorija u stanu/kući**
   Ključne strukture i izričaji: *il y a combien de pièces dans ton appartement/ta maison? C'est la cuisine/salle de bains/ à manger/de séjour/chambre à coucher/le salon. Les toilettes sont au milieu de l'appartement/la maison. Je fais/range ma chambre. Ton cousin habite à quel étage? (au rez-de-chaussée). Ma grand-mère habite au deuxième (étage).*

6. **Hrana i piće, imenovanje obroka, nekih jela i pića te pribora za jelo**
   Ključne strukture i izričaji: *Qu'est-ce que tu prends au petit déjeuner/déjeuner/goûter/dîner? Je prends des tartines/céréales/du thé… de la soupe/viande/glace… des frites/fruits/légumes/pâtes/champignons. J'adore le fromage et le jambon. Elle mange une quiche lorraine. Bon appétit! J'ai faim/soif. Je veux/voudrais du lait chaud, des croissants, de la confiture, de l'eau… Je voudrais un verre d'eau/ un jus de fruits. mettre le couvert, la fourchette/serviette…*

7. **Naše tijelo i zdravlje, proširivati leksik vezan uz dijelove tijela i imenovati neke najčešće zdravstvene tegobe i bolesti u dječjoj dobi**
   Ključne strukture i izričaji: *L'air de la montagne est bon pour la santé. Il/elle est malade. Il/elle a mal à la tête/gorge/l'estomac/au ventre/aux pieds/dents… Tu as de la fièvre, tu tousses, tu es enrhumé(e)… Elle a le nez qui coule. Prends des médicaments! la grippe, sur ordonnance.*

8. **Slobodno vrijeme, izricanje aktivnosti u slobodno vrijeme, športske aktivnosti, izricanje vremena (puni sat i pola sata)**
   Ključne strukture i izričaji: *Que fais- tu/faites- vous? Je joue à l'ordinateur/je travaille sur ordinateur. J'adore les jeux vidéo. Ses loisirs préférés sont le tennis, le basket et le dessin. Quelle heure est-il? Il est huit heures et demie.*

9. **Odijevanje i kupovanje, imenovanje i opisivanje nekih dijelova odjeće, obuće, boje**
Ključne strukture i izričaji: *Qu'est-ce que tu mets/portes aujourd'hui? Je mets/porte un pantalon noir et une chemise rouge et des baskets. Et demain je vais mettre mon jean et mon pull blanc. Cette fille a une jupe/robe très courte/chic le T-shirt en coton/soie, un pull léger/chaud, Le jean est un vêtement unisexe.*

10. **Životinje, imenovanje i opis kućnih ljubimaca i nekih životinja u zoološkom vrtu**
Ključne strukture i izričaji: *J'aime beaucoup les animaux. Tu as un animal de compagnie/familier? J'ai un chien/chat/ poisson/ perroquet/ hamster, une perruche/tortue…Aujourd'hui ils vont au zoo pour voir les animaux sauvages comme: le lion/ tigre/zèbre/léopard/crocodile, l'éléphant…*

11. **Prijevozna sredstva, imenovanje i opis nekih osnovnih prijevoznih sredstava, semafor**
Ključne strukture i izričaji: *C'est une voiture / un vélo / tram / train / bus / avion / (auto)car. Je vais en voiture / à pied…Tu vas en France, prends l'avion! Le feu est au rouge / à l'orange. Tu dois attendre. Au feu vert, traverse la rue!*

12. **Blagdani i svetkovine, čestitke i običaji**
Ključne strukture i izričaji: *Bonnes fêtes! Joyeux Noël! Joyeuses Pâques! Bonne année! Quels sont les mois de l'année?*

IZBORNE TEME

Pripremati recitacije/pjesmice/kratke igrokaze u okviru 10% nastavnih sati tijekom godine prema interesima učenika i izboru učitelja, izrađivati tematske panoe, postere... Slušati i raščlanjivati *Carnaval des animaux* (Camille Saint-Saëns), pronaći poslovice i izreke na hrvatskom/francuskom jeziku vezane uz životinje i usporediti ih.

ODGOJNO-OBRAZOVNA POSTIGNUĆA

ZNANJA

LEKSIČKA PODRUČJA

Na kraju druge godine učenja u 5. razredu osnovne škole učenici bi trebali usvojiti i samostalno se služiti s približno 230 leksičkih jedinica, a na razini razumijevanja i mehaničkoga reproduciranja do 280 (pjesmice, recitacije, brojalice). To bi iznosilo po svakom nastavnom satu prilikom obradbe novoga gradiva 4 do 5 leksičkih jedinica usvojenih na razini samostalne produkcije. Leksik se ciklički ponavlja i proširuje novim sadržajima. *Leksička područja* naznačena su u predloženim nastavnim temama za 5. razred.

GRAMATIČKE STRUKTURE

Gramatičke se strukture ne tumače eksplicitno, već ih učenici usvajaju mehanički. Njihovo značenje postupno osvještavaju u tekstu povezujući ga s poznatim leksikom.

Glagoli
- prezent glagola 1. grupe (jesni, niječni oblik *ne…pas*)
- glagoli *avoir, être, aller* i zapovjedni način
- *futur proche*
- uljudno traženje *je veux/je voudrais*

Imenice
- jednina i množina muškoga i ženskoga roda imenica
- slaganje imenica i opisnih pridjeva u rodu i broju

Član
- određeni/neodređeni jednina/množina + imenica
- partitivni član

Zamjenice
- nenaglašene osobne zamjenice uz glagol

Pridjevi
- opisni pridjevi (m./ž. rod)
- posvojni pridjevi za muški i ženski rod u jednini i množini

Brojevi
- glavni brojevi od 1do 60 (na usmenoj razini)
- redni brojevi od 1 do 10 (na usmenoj razini)
- uporaba brojeva za određivanje nadnevka

Prijedlozi
- uporaba najučestalijih prijedloga u izrazima *(au milieu de, tout droit…)*

Prilozi
- neki prilozi vremena i učestali prilozi mjesta *(aujourd'hui, demain, maintenant, ici, là)*

Negacija
- *ne…pas*

Upitne riječi
- *est- ce que, qui, comment, qu'est-ce que, où, quand*

Rečenice
- jednostavne i proširene rečenice
- upitne rečenice sa: *qui, comment, qu'est-ce que, où, quand*

Na razini prepoznavanja
- prezent glagola *faire* i *prendre* (jesni i niječni oblik) i povratnih glagola vezanih uz tematska područja
- naglašene osobne zamjenice
- pokazni pridjevi
- partitivno *de*
- *pourquoi/parce que (car)*

JEZIČNE FUNKCIJE

Komunikacijski obrasci za uljudno ophođenje, pozdravljanje i oslovljivanje, predstavljanje sebe i drugoga, izricanje dobi, postavljanje pitanja/odgovaranje na jednostavna pitanja, vođenje kratkoga dijaloga, imenovanje i opisivanje predmeta, osoba, pojava i situacija, imenovanje i opis nekih dijelova tijela, imenovanje i opis životinja, izražavanje svojine i pripadnosti, izražavanje zahtjeva, naredbe i molbe, izricanje želje i uljudno traženje, čestitanje (blagdana, rođendana...), zahvaljivanje, izražavanje atmosferskih prilika, izražavanje osjećaja i

raspoloženja, izražavanje ukusa, zadovoljstva, odobravanja i negodovanja, izricanje količine, snalaženje u prostoru, snalaženje u vremenu, uporaba brojeva uz određivanje nadnevaka, izricanje vremena (puni sat i pola sata), potvrđivanje i nijekanje

KULTURA I CIVILIZACIJA

Učenicima treba ukazivati na sličnosti i različitosti u hrvatskoj i francuskoj kulturi, tradiciji, običajima, uljudnom ophođenju, vodeći računa o komparativnom pristupu sadržajima. Učenici se senzibiliziraju i upućuju na kulturalne sličnosti i različitosti kroz odgojne i socijalizirajuće sadržaje, radi razvijanja tolerancije i empatije prema drugome i drukčijem (primjerice imena, prezimena, običaji vezani uz blagdane...) Svi ti sadržaji, uključujući odgojne i socijalizirajuće, integrirani su u navedene nastavne teme za 5. razred.

VJEŠTINE I SPOSOBNOSTI

SLUŠANJE

- privikavanje na slušanje drugoga
- neverbalno uzvraćanje na naputke i naredbe na stranom jeziku
- povezivanje audiovizualnoga jezičnoga sadržaja
- razumijevanje kraćih izjavnih rečenica i pitanja
- razumijevanje i svladavanje sricanja riječi (slovo po slovo abecede)
- globalno i selektivno razumijevanje kraćega teksta poznate tematike
- postupno navikavanje na izgovor i intonaciju izvornih govornika
- postupno ukazivanje na razlike u izgovoru glasova i glasovnih skupina francuskoga jezika u odnosu na hrvatski jezik/prvi strani jezik

GOVORENJE: IZGOVOR, GOVORNA INTERAKCIJA I PRODUKCIJA

- sposobnost raspoznavanja, razumijevanja i ponavljanja fonoloških, ritmičkih, naglasnih i intonacijskih osobina francuskoga jezika prema uzorku
- oponašanje i izgovaranje specifičnih glasova francuskoga jezika (*nazali*, glas *r*...)
- reproduciranje kratkih rečenica s odgovarajućom rečeničnom intonacijom (jesne, niječne, usklične i upitne rečenice)
- reproduciranje govorenih ili snimljenih zvučnih uzoraka - verbalno uzvraćanje na verbalne i neverbalne poticaje u sklopu jednostavnih jezičnih funkcija
- odgovaranje na pitanja vezana uz obrađene strukture i teme
- postavljanje pitanja vezana uz obrađene strukture i teme
- sposobnost opisivanja na temelju usvojenih elemenata i uz izmjenu nekih elemenata
- reproduciranje kratkih dijaloga u kojima učenici samostalno mijenjaju neki element
- vođenje kraćih dijaloga na temelju prethodno obrađenih situacija
- sudjelovanje u kraćim dramatizacijama
- recitiranje i pjevanje brojalica i pjesmica
- opisivanje slikovnoga predloška
- imenovanje i opisivanje radnje
- povezivanje elemenata prethodno obrađene priče s pomoću slikovnica/aplikacija/slikovnih kartica
- izricanje kratkoga teksta uz slikovni predložak kao poticaj

ČITANJE

- glasno čitanje kraćih tekstova koji sadrže poznate strukture i leksik poštujući naglasak i intonaciju
- izražajno čitanje kraćih dijaloga/tekstova
- čitanje po ulogama
- svladavanje rečenične intonacije
- razumijevanje jednostavnih kratkih tekstova poznatoga sadržaja

PISANJE

- svladavanje nekih pravopisnih pravila
- uočavanje osnovnih razlika između grafije i izgovora kod učestalih riječi i razlika između pravopisa hrvatskoga i francuskoga jezika
- prepisivanje riječi sa slovima koja ne postoje u hrvatskom jeziku
- postupna uporaba znakova u francuskom jeziku (akcenti, apostrof, sedij)
- dopunjivanje rečenica riječima koje nedostaju
- slaganje ponuđenih riječi u logičan slijed rečenice
- pisanje kraćih rečenica
- pisanje čestitaka i pozivnica prema predlošku

STRATEGIJE UČENJA I SLUŽENJA ZNANJEM

- uporaba vizualnih elemenata radi što uspješnijega zapamćivanja jezičnih sadržaja (boje, crteži, podcrtavanje i sl.)
- uporaba ilustracija radi lakšega razumijevanja sadržaja teksta
- razvrstavanje leksika prema tematskim sadržajima
- postupno privikavanje na služenje rječnikom u udžbeniku, slikovnim rječnikom i dvojezičnim rječnikom
- postupno privikavanje na samostalno zaključivanje (analogija na temelju primjera)
- postupno stjecanje znanja na temelju promatranja, istraživanja te izvođenje zaključaka u školi tijekom nastave i izvan škole (istraživačko učenje)
- uporaba novih medija u učenju francuskoga jezika (primjereno dobi učenika)
- prezentacija individualnoga rada o nekoj obrađenoj temi (kratki opis s pomoću postera, aplikacije...)
- prezentacija rezultata skupnoga rada (o nekoj od obrađenih tema)
- postupno razvijanje samostalnoga i zajedničkog učenja
- jednostavnim aktivnostima učenike se postupno privikava na sposobnost vrjednovanja kolektivnoga

/suradničkoga rada kao i na razvijanje sposobnosti samoprocjene i samoocjenjivanja te međusobnog ocjenjivanja učenika (primjerice ispunjavanje EJP-a te izrada i prikupljanje radova učenika za ulaganje u njihov dosje). Na taj način i roditelji mogu sustavno pratiti proces učenja i napredovanja svojega djeteta.

6. RAZRED
treća godina učenja

CJELINE I TEME

1. **Moj grad, moje mjesto, imenovanje nekih važnijih zgrada, ustanova i znamenitosti**
Ključne strukture i izričaji: *J'habite une petite/grande ville. les rues/avenues/boulevards…, L'hôtel/école /hôpital/église se trouve dans le centre-ville. Dans notre ville il y a la gare/gare routière/l'arrêt de bus/tram(way)/la station de métro… La mairie/l'Hôtel de ville, la banque/poste, le musée/ cinéma/théâtre/centre culturel… se trouve sur la place du village/de la ville. Traverse au passage clouté! Lui. il habite dans la banlieue de… On va au concert/à l'opéra/ à la fête… Pour aller au bureau de poste tournez à droite/allez tout droit…*

2. **Seoski turizam, domaće životinje, ptice, zdrava hrana, izricanje atmosferskih prilika, imenovanje godišnjih doba, cvijeće (livada, vrt)**
Ključne strukture i izričaji: *J'aime bien la nature, le calme…On va acheter une maison à la campagne. Pourquoi? Parce que/car l'air de la campagne est pur, changer d'air, en plein air, La nourriture est saine… Les poules / coqs / poussins / canards / dindes/ vaches sont dans la cour de la ferme. Il adore écouter le chant des oiseaux, les fleurs de jardin, la tulipe/narcisse le muguet… les saisons de l'année… Les feuilles jaunissent/tombent… Il pleut souvent. Il fait beau/frais/chaud/froid.*

3. **Francuske pokrajine, imenovati neke pokrajine (Normandie, Bretagne, Alsace, Lorraine, Provence…) detaljnije obraditi jednu, imenovati tipična jela i običaje, restoran, strane svijeta**
Ključne strukture i izričaji: *La France se trouve à l'ouest de l'Europe. les quatre points cardinaux, Strasbourg est le chef-lieu d'Alsace. manger/commander une quiche lorraine/une choucroute/une bouillabaisse/des crêpes bretonnes/du camembert normand… dans un restaurant, en + région…*

4. **Obroci i briga za zdravlje, imenovanje obroka i uobičajenih jela uz svaki obrok, zdrava hrana**
Ključne strukture i izričaji: *les repas, Qu'est-ce que tu prends d'habitude au petit déjeuner/ déjeuner/goûter/dîner? Des céréales / fruits / tartines / croissants / du lait / thé / chocolat chaud / yaourt / pain beurré… de la soupe / des légumes / des spaghettis / du riz / des frites / du poulet / de la viande / du fromage / un pain au chocolat/des œufs/une tarte aux pommes… le plat préféré, J'aime/je n'aime pas le lait. Je mange du poisson, beaucoup de salade, peu de pain, je bois beaucoup d'eau… être en bonne/mauvaise santé/en (pleine) forme, avoir une bonne/mauvaise mine.*

5. **Osobna higijena, imenovanje osnovnih potrepština i radnji, higijenske navike**
Ključne strukture i izričaji: *Tous les matins je me lave/me brosse les dents/me peigne… avoir besoin de savon/ dentifrice/shampo(o)ing, / mousse de savon… prendre une douche, soigner les dents, une bonne hygiène, propre, sale…Elle se met du déodorant sous les bras après sa douche.*

6. **Odijevanje i moda, kupovanje odjevnih predmeta, veličine, boje, moda, poznati kreatori, glavni brojevi od 60 do 1000, izricanje cijene proizvoda u kunama i eurima**
Ključne strukture i izričaji: *Comment est-ce que tu trouves ce pantalon? Il coûte combien? Ce n'est pas cher (du tout). Quel est le prix de cette robe/jupe…? Elle coûte 45 euros. Ce manteau/jean te va parfaitement (comme un gant). Cette veste/chemise… n'est pas à ma taille. les chaussures/baskets/bottes. Tu fais quelle pointure? Je fais du 38/39. s'habiller en prêt-à-porter, de grands couturiers français… La robe orange est plus longue que la verte.*

7. **Kupovina, imenovanje nekih osnovnih namirnica (kruh, mlijeko, voće povrće…), vođenje razgovora na tržnici, kupovanje u (vele)trgovini, izricanje osobnog ukusa, količine**
Ključne strukture i izričaji: *À la boulangerie j'achèterai des croissants/brioches/un pain au chocolat… Quels fruits préfères-tu? (les pommes / poires / abricots / pêches / prunes/bananes… Qu'est-ce que tu aimes comme légumes? (les pommes de terre/carottes/tomates… Vous désirez, Madame? Je voudrais trois kilos de pommes, des carottes, deux litres de lait, de la confiture, du yaourt, de l'huile… J'aime bien/je n'aime pas le fromage blanc, les oranges, les saucisses…*

8. **Zanimanja, imenovanje nekih zanimanja, vrsta poslova i prostora u kojima se odvijaju djelatnosti**
Ključne strukture i izričaji: *Quel(le) est son métier / sa profession? Il / elle est employé(e) / comptable / professeur / médecin / nutritionniste / avocat(e) / serveur(-euse) / boulanger(-ère)… Le programmeur établit le programme d'un ordinateur. Il est bibliothécaire/documentaliste. Le médecin et l'infirmière travaillent à l'hôpital. Un jour je serai pilote.*

9. **Praznici i blagdani, imenovanje mjesta gdje se provode praznici/blagdani (selo, grad, more, jezero, planina…), osnovni obrasci za pisanje razglednica, mjeseci u godini**
Ključne strukture i izričaji: *On se repose/on va à la plage/on s'amuse/on lit/on fait la grasse matinée… Où est-ce que tu as passé tes vacances/d'été/d'hiver/de Pâques? J'ai*

passé mes vacances à la campagne/montagne/mer, au bord d'un lac, chez mes grands-parents, à l'étranger, en France, en Suisse à Genève. Qu'est-ce que tu y as fait? J'ai nagé/plongé/fait du ski/de la luge/de l'aviron… Je me suis promené(e)/baigné(e)… A Pâques les enfants cherchent dans le jardin les œufs en chocolat. Je suis resté(e) à la maison. En quels mois fêtons-nous les fêtes religieuses (la Toussaint, Noël, Pâques…)/nationales françaises/croates et les autres (la fête des mères/pères…)?

10. Priroda i zaštita okoliša, važnost čuvanja okoliša, ponašanje u prirodi

Ključne strukture i izričaji: *protéger la nature, les espaces naturels, Il faut penser aux gens qui vont vivre plus tard sur la Terre (notre planète). les emballages recyclables, la lutte contre la pollution. On ne jette pas les papiers/déchets par terre mais dans les poubelles. De quelle couleur est le conteneur à bouteilles? la protection de l'environnement, Dans notre collège nous avons un club écologiste.*

11. Blagdani, tradicija i običaji

Ključne strukture i izričaji: osnovni leksik ovisno o blagdanima. *les jours fériés, la bûche de Noël, le poisson d'avril, se déguiser.*

IZBORNE TEME

Pripremati recitacije/ kratke igrokaze u okviru 10% nastavnih sati tijekom godine prema interesima učenika i izboru učitelja, izrađivati tematske panoe, postere... Organizirati dopisivanje s vršnjacima u Francuskoj ili nekoj drugoj državi frankofonoga govornoga područja (elektronska pošta), napisati popis stvari potrebnih za putovanje (na more/selo...)

ODGOJNO-OBRAZOVNA POSTIGNUĆA

ZNANJA

LEKSIČKA PODRUČJA

Na kraju treće godine učenja u 6. razredu osnovne škole učenici bi trebali usvojiti i samostalno se služiti s približno 350 leksičkih jedinica, a na razini razumijevanja i mehaničkoga reproduciranja do 450 (pjesmice, recitacije, brojalice). To bi iznosilo po svakom nastavnom satu prilikom obradbe novoga gradiva 5 do 6 leksičkih jedinica usvojenih na razini samostalne produkcije. Leksičko se gradivo ciklički ponavlja i proširuje. *Leksička područja* naznačena su u predloženim nastavnim temama za 6. razred.

GRAMATIČKE STRUKTURE

Gramatička se znanja postupno usvajaju analitički, tj. eksplicitno, uvođenjem osnova metajezika i jednostavnih gramatičkih pravila (po mogućnosti induktivnim putem) no neophodno je da ih učenici usvajaju u predloženim jezičnim strukturama tj. kao dio konteksta.

Glagoli

- glagoli 1.grupe, prezent (jesni, niječni oblik *ne…pas*)
- osobitosti glagola 1. grupe (tipa *appeler acheter, manger*)
- prezent povratnih glagola vezanih uz tematska područja (jesni i niječni oblik) i prezent nepravilnih glagola *pouvoir, vouloir, prendre i mettre*
- prezent glagola 2. grupe (*finir*)
- futur simple pravilnih glagola i glagola *avoir, être, aller, faire*
- *passé composé* s glagolom *avoir* i *être*
- slaganje participa perfekta sa subjektom

Imenice

- slaganje pridjeva s imenicom
- tvorba ženskoga roda imenica *(cas particuliers)*
- ženski rod imenica koje označavaju zanimanje *(boulanger, ère)*

Član

- *article contracté*
- *article partitif* i partitivno *de*

Zamjenice

- neodređena zamjenica *on*
- naglašene osobne zamjenice

Pridjevi

- upitni pridjev *quel/le*
- pravilno stupnjevanje pridjeva (samo s *plus*)
- pokazni pridjevi

Brojevi

- glavni brojevi od 1 do 60 (na pisanoj razini)
- glavni brojevi od 60 do1000 (na usmenoj razini)
- redni brojevi od 1 do10 i uporaba kratica u pisanju

Prijedlozi

- na razini razumijevanja i globalne uporabe u jezičnim uzorcima npr. *(dans, sur, sous, devant, derrière, au milieu de…)*
- uz geografske pojmove (države, regije, gradovi) - *en* + država/regija, *à* + grad

Prilozi

- učestali prilozi vremena i mjesta (*hier, parfois, là-bas*)

Negacija

- *ne…pas*

Upitne riječi

- *est-ce que, comment, qu'est-ce que, où, quand, pourquoi*

Rečenice

- jednostavne i proširene rečenice
- upitne rečenice s: *qui, comment, qu'est-ce que, où, quand, pourquoi*

Na razini prepoznavanja

- prezent glagola *attendre, écrire* i *lire* (jesni, niječni i upitni oblik)
- perfekt povratnih glagola vezanih uz tematska područja
- pojačana negacija (*plus, jamais, rien*)
- uporaba određenoga/neodređenoga člana
- imenice (tvorba ž. roda i množine)
- pridjevi s dvama oblicima u m. rodu
- priložne zamjenice *en, y*
- vezne riječi (konektori) *d'abord, ensuite, puis, alors, enfin*

JEZIČNE FUNKCIJE

Komunikacijski obrasci za pisanje čestitaka, razglednica, predstavljanje sebe i drugoga, postavljanje pitanja /odgovaranje na pitanja, vođenje kratkog dijaloga i rasprava o poznatoj temi, prepričavanje sadržaja obrađene tematike (nekoliko jednostavnih rečenica), izražavanje događaja i radnji u prošlosti, sadašnjosti i budućnosti, imenovanje i opisivanje predmeta, osoba, pojava i situacija, imenovanje i opis nekih dijelova tijela, imenovanje i opis životinja, izražavanje svojine i pripadnosti, izricanje želje i uljudno traženje, traženje i davanje informacija, čestitanje (blagdana, rođendana...), zahvaljivanje, izražavanje atmosferskih prilika, izražavanje osjećaja i raspoloženja, izražavanje ukusa i osobnoga stava prema nečemu, izricanje cijene, mjere, težine i količine, snalaženje u prostoru, snalaženje u vremenu, izricanje vremena (Koliko je sati? – sve mogućnosti), potvrđivanje i nijekanje

KULTURA I CIVILIZACIJA

Učenicima je potrebno ukazivati na sličnosti i različitosti u hrvatskoj i francuskoj kulturi, tradiciji, običajima, uljudnom ophođenju, vodeći računa o komparativnom pristupu sadržajima. Učenici se senzibiliziraju i upućuju na kulturalne sličnosti i različitosti kroz odgojne i socijalizirajuće sadržaje, radi razvijanja tolerancije i empatije prema drugome i drukčijem (primjerice imena, prezimena, običaji vezani uz blagdane, obroci...) Svi ti sadržaji, uključujući odgojne i socijalizirajuće, integrirani su u predviđene nastavne teme za 6. razred.

VJEŠTINE I SPOSOBNOSTI

SLUŠANJE

- pozorno slušanje drugoga
- uzvraćanje na naputke i naredbe na stranom jeziku
- razumijevanje kraćih izjavnih rečenica i pitanja
- globalno i selektivno razumijevanje kraćega teksta poznate tematike
- usvajanje što pravilnijeg izgovora i intonacije slušanjem izvornih govornika
- uočavanje različitog izgovora glasova i glasovnih skupina francuskoga jezika u odnosu na hrvatski jezik/prvi strani jezik

GOVORENJE: IZGOVOR, GOVORNA INTERAKCIJA I PRODUKCIJA

- sposobnost raspoznavanja, razumijevanja i ponavljanja fonoloških, ritmičkih i intonacijskih/melodijskih osobina francuskoga jezika prema uzorku
- sustavno uvježbavanje izgovora specifičnih glasova francuskoga jezika (*nazali*, glas *r*...)
- reproduciranje kratkih rečenica s odgovarajućom rečeničnom intonacijom (jesne, niječne, usklične i upitne rečenice)
- reproduciranje govorenih ili snimljenih zvučnih uzoraka
- verbalno uzvraćanje na verbalne i neverbalne poticaje u sklopu jednostavnih jezičnih funkcija
- odgovaranje na pitanja vezana uz obrađene strukture i teme
- postavljanje pitanja vezana uz obrađene strukture i teme
- sposobnost opisivanja na temelju usvojenih elemenata i uz izmjenu nekih elemenata
- reproduciranje kratkih dijaloga u kojima učenici samostalno mijenjaju neki element
- vođenje kraćih dijaloga na temelju prethodno obrađenih situacija
- sudjelovanje u kraćim dramatizacijama
- recitiranje kraćih autentičnih pjesmica
- opisivanje slikovnoga predloška
- imenovanje i opisivanje radnje
- povezivanje elemenata prethodno obrađene priče s pomoću aplikacija/slikovnih kartica
- izricanje kratkoga teksta uz slikovni predložak kao poticaj (primjerice, strip)

ČITANJE

- glasno čitanje kraćih tekstova koji sadrže poznate strukture i leksik poštujući naglasak i intonaciju
- izražajno čitanje kraćih dijaloga/tekstova
- čitanje po ulogama
- svladavanje rečenične intonacije
- razumijevanje jednostavnih kratkih tekstova poznatoga sadržaja

PISANJE

- uvježbavanje osnovnih razlika između grafije i izgovora kod učestalih riječi
- samostalno pisanje riječi sa slovima koja ne postoje u hrvatskom jeziku
- uvježbavanje samostalnoga pisanja znakova u francuskom jeziku (akcenti, apostrof, sedij)
- dopunjivanje rečenica riječima koje nedostaju (s pomoću ponuđenih riječi/izraza)
- slaganje ponuđenih riječi u logičan slijed rečenice
- pisanje kraćih rečenica (riječi ponuđene)
- pisanje čestitaka i pozivnica prema predlošku
- pisanje kraćega vođenoga sastava
- pisanje kraćega diktata (dictée préparée) i autodiktata

STRATEGIJE UČENJA I SLUŽENJA ZNANJEM

- uporaba vizualnih elemenata radi što uspješnijega zapamćivanja jezičnih sadržaja (boje, crteži, podcrtavanje i sl.)
- uporaba ilustracija radi lakšega razumijevanje sadržaja teksta
- razvrstavanje leksika prema tematskim sadržajima
- postupno osamostaljivanje učenika za služenje rječnikom u udžbeniku, slikovnim i dvojezičnim rječnikom
- postupno privikavanje na samostalno zaključivanje (analogija na temelju primjera)
- postupno stjecanje znanja na temelju promatranja, istraživanja te izvođenje zaključaka u školi tijekom nastave i izvan škole (istraživačko učenje)

- uporaba novih medija u učenju francuskoga jezika (primjereno dobi učenika)
- prezentacija individualnoga rada o nekoj obrađenoj temi (kratki opis s pomoću postera, aplikacije...)
- prezentacija rezultata skupnoga rada (o nekoj od obrađenih tema)
- postupno razvijanje samostalnog i zajedničkog učenja
- jednostavnim aktivnostima učenike se postupno privikava na sposobnost vrjednovanja kolektivnoga /suradničkoga rada kao i na razvijanje sposobnosti samoprocjene i samoocjenjivanja te međusobnog ocjenjivanja učenika (primjerice, ispunjavanje EJP-a i skupljanje radova učenika za njihov dosje). Na taj način i roditelji mogu sustavno pratiti proces učenja i napredovanja svojega djeteta.

7. RAZRED
četvrta godina učenja

CJELINE I TEME

1. **Francuska, geofizičke osobine, klima, gradovi, pokrajine, usporedba s Hrvatskom**
   Ključne strukture i izričaji: *les informations essentielles sur la France/Croatie, La France ressemble à un hexagone. Nomme(z) et montre(z) sur la carte les montagnes/fleuves/mers et quelques rivières. On distingue un climat atlantique, un climat continental et un climat méditerranéen. La France est divisée en 22 régions et 95 départements. Et la Croatie? Les grandes villes en France/Croatie sont…*

2. **Pariz, kratka povijest, umjetnički i turistički Pariz i njegove znamenitosti**
   Ključne strukture i izričaji: *Lutèce, la capitale, la Seine, la ville lumière, La ville de Paris est le centre politique, administratif, commercial et économique de la France. Elle a une richesse architecturale exceptionnelle: l' Hôtel des Invalides, Notre-Dame de Paris, le Louvre, la Tour Eiffel, le Centre Pompidou… Les monuments les plus récents sont: la Grande Arche de la Défense, la Géode, la Grande Halle de la Villette; la Cité des sciences et de l'industrie, le musée d'Orsay, l'Institut du Monde Arabe, la pyramide du Louvre, l'Opéra de la Bastille…*

3. **Geografski pojmovi - les DOM i les TOM, imenovati neke države frankofonoga govornoga područja (obraditi jednu), kontinenti**
   Ključne strukture i izričaji: *Quels pays francophones connais-tu? La France, c'est aussi les DOM et les TOM. (La Guadeloupe, la Martinique, la Guyane française et la Réunion constituent les DOM). La Suisse est un État de l'Europe centrale. C'est une république confédérale (23 cantons) - Confédération suisse/hélvetique (CH). Genève abrite de nombreuses institutions de l'Organisation des Nations Unies (l'ONU). Nomme(z) les continents!*

4. **Slobodno vrijeme, kino, kazalište, glazbena/plesna škola, glazbala, Fête de la musique**
   Ključne strukture i izričaji: *Tous les soirs on regardait les clips vidéo, les dessins animés, on jouait avec la console vidéo, on se connectait à Internet, on naviguait sur Internet, on regardait des films français en version originale. On a vu quelques pièces de Molière… l'opéra, le concert, Est-ce que tu joues d'un instrument? (du piano/saxo(phone)/violon/violoncelle…) Le mercredi ma sœur va à l'école de danse. La nuit du 21 au 22 juin, c'est la fête de la Musique.*

5. **Šport - poznate športske priredbe, Tour de France, Roland-Garros, automobilistički reliji, primjerice, Paris - Dakar, Monaco, Le Mans**
   Ključne strukture i izričaji: *la Coupe du monde de football,* Le Tour de France *est l'épreuve cycliste la plus importante du monde. Le maillot jaune, gagner le premier prix, Le principal tournoi de tennis c'est* Roland-Garros. *Raid* Paris-Dakar *est très célèbre, le Bol d'or motocycliste, C'est un/e sportif/ve qui fait régulièrement du sport.*

6. **U putničkoj agenciji, obavijesti o polasku vlakova…, red vožnje, prijevozna sredstva, le TGV…, putovanja, hotel**
   Ključne strukture i izričaji: *l' agence de voyages, aller à Malte/Madagascar/Chypre, aux Antilles, la voie, les horaires de train…Il a pris le train de midi. Les voyageurs attendent le départ/l'arrivée du train. chercher un très bel hôtel pour y passer le week-end, Notre hôtel dispose de 216 chambres confortables équipées de douche, de toilettes… le téléphone, la télévision, le satellite… Avec la carte Inter Rail on peut voyager pendant un mois partout en Europe. les moyens de transport,* Le TGV *est le train à grande vitesse. (le TGV Atlantique/Méditerranéen, l'Eurostar…).*

7. **Telekomunikacije, telefoniranje, nove tehnologije - mobitel, računalo, internet…**
   Ključne strukture i izričaji: *Je voudrais parler à/avec… C'est de la part de qui? Un instant, ne quitte(z) pas, je vais l'appeler. Rappelle/rappelez plus tard, STP/SVP laisser un message sur le répondeur, Il travaille sur Internet. Qu'est-ce que tu penses de l'enseignement qui se ferait par le Web (la Toile)? Maman de Pierre dit que son fils consulte les horaires de train/qu'il cherche un numéro de téléphone sur son minitel. J'ai un message sur mon portable (téléphone mobile). Nous voudrions acheter une caméra/un appareil photo numérique…*

8. **Zdravlje i moderan način življenja, pravilna ishrana, bolesti modernoga doba**
   Ključne strukture i izričaji: *se maintenir en forme, conserver une bonne santé à tout âge, pratiquer une activité physique Le tabac et l'alcool sont dangereux pour la santé, Elle vient de changer ses habitudes alimentaires. Il faut manger des produits "bio"/ fruits/ légumes/produits laitiers, de la viande… Les habitants des villes mènent une vie stressante qui provoque des maladies (crises cardiaques…) Elle a eu une dépression nerveuse. Est-ce que ta maman prend de la tisane avant de se coucher? Oui, elle en prend presque tous les soirs.*

9. **Zaštita okoliša, priroda u opasnosti, ugrožene vrste, važnost zaštite prirodnog okoliša za sadašnje i buduće naraštaje, prednosti i nedostatci življenja na selu / u gradu**
   Ključne strukture i izričaji: *La nature/notre planète/l'ozone est en danger. Les forêts sont menacées par les pluies acides. Certaines espèces vont disparaître, certaines plages sont polluées. Nous n'acceptons pas les essais nucléaires. J'aime mieux la campagne, je la trouve plus agréable, plus calme… Il faut améliorer la qualité de l'air en ville. Donne(z) le meilleur de toi-même/ vous-mêmes pour sauver le paysage naturel.*

10. **Zgode i nezgode u dinamičnom ritmu života, *les faits divers*, zanimljivosti iz svakodnevnoga života, neuobičajeni događaji, kratki i jednostavni autentični članci iz novina, časopisa i sl.**
    Ključne strukture i izričaji: *les faits divers, avoir lieu,*
    - Deux adolescentes qui voulaient imiter le héros de leur feuilleton préféré, ont attaqué une banque avec des armes en plastique…
    - Hier après-midi, peu de temps avant la fermeture des pistes une skieuse s'est cassé la jambe…
    - Dans la nuit de vendredi à samedi, il est tombé plus de deux mètres de neige sur la station de Saint-Véran dans les Hautes-Alpes…

11. **Umjetnost, slikarstvo - impresionisti, glazba - Georges Bizet, Maurice Ravel, Camille Saint-Saëns…**
    Ključne strukture i izričaji: *le musée d'Art moderne, le tableau de* Claude Monet, *le peintre, le musée d'Orsay, le Déjeuner sur l'herbe* d'Edouard Manet, *écouter les œuvres de* Georges Bizet. *(son opéra -comique Carmen, sa musique de scène l'Arlésienne…) (*Maurice Ravel - *Boléro, la Valse…)* Camille Saint-Saëns - *le Carnaval des animaux, Samson et Dalila…)*

12. **Blagdani, tradicija i običaji**
    Ključne strukture i izričaji: ovisno o blagdanima, primjerice, *manger la galette des rois le jour de l'Épiphanie, lancer des confettis aux fêtes du carnaval, manger des beignets (en Croatie).*

IZBORNE TEME

Pripremati recitacije/kratke igrokaze u okviru 10% nastavnih sati tijekom godine prema interesima učenika i izboru učitelja, izrađivati tematske panoe, postere... Istražiti mjere koje poduzimaju pojedine države frankofonoga govornoga područja za očuvanje okoliša, napisati reklamu za neku putničku agenciju...

ODGOJNO-OBRAZOVNA POSTIGNUĆA

ZNANJA

LEKSIČKA PODRUČJA

Do kraja četvrte godine učenja u 7. razredu osnovne škole učenici bi trebali usvojiti i samostalno se služiti s približno 490 leksičkih jedinica, a na razini razumijevanja i mehaničkoga reproduciranja do 620 (pjesmice, recitacije, skečevi). To bi iznosilo po svakom nastavnom satu prilikom obradbe novoga gradiva 6 do 7 leksičkih jedinica usvojenih na razini samostalne produkcije. Leksičko se gradivo ciklički proširuje i ponavlja. Leksička područja naznačena su u predloženim nastavnim temama za 7. razred.

GRAMATIČKE STRUKTURE

Pristup gramatici je kognitivan i eksplicitan. Učenici postupno usvajaju gramatička nazivlja. Gramatičke se strukture obrađuju u kontekstu induktivnim putem, kad god je to moguće. Gramatička pravila i paradigme ne smiju se ispitivati izolirano, tj. izvan konteksta. Na kraju sedmoga razreda od učenika se očekuje znanje sljedećih jezičnih struktura:

Glagoli
- prezent pravilnih/povratnih glagola (utvrđivanje i proširivanje) i prezent nepravilnih glagola *venir, partir, sortir, écrire, lire, dire, attendre*
- futur simple pravilnih glagola (utvrđivanje i ponavljanje) i gore navedenih nepravilnih glagola te kondicional sadašnji
- *passé composé* s glagolom *avoir* i *être* (utvrđivanje i ususatvljivanje)
- *imparfait* (tvorba i uporaba)
- *passé récent* (tvorba i uporaba)

Imenice
- tvorba - ženskoga roda i množine

Član
- uporaba određenoga/neodređenoga člana

Zamjenice
- osobne zamjenice *COD* i *COI* (*le, la, les, lui, leur*)
- odnosne/upitne zamjenice *qui, que, dont, où*
- priložna zamjenica *en* i *y*

Pridjevi
- pridjevi s dvama oblicima u muškom rodu *(nouveau, beau, vieux)*
- nepravilno stupnjevanje pridjeva (*bon*)
- tvorba ženskoga roda opisnih pridjeva (kao *sportif/sportive*)

Brojevi
- glavni brojevi od 1 do 100 (na pisanoj razini)
- redni brojevi (na usmenoj razini)

Prijedlozi
- uporaba najučestalijih prijedloga, uporaba prijedloga u izrazima *(en voiture…)*

Prilozi
- prilozi vremena i učestali prilozi mjesta i načina *(tout près, correctement)*
- prilozi na *-ment* (pravilna tvorba) i prilog *bien*

Negacija
- pojačana negacija *(plus, jamais, rien)*

Upitne riječi
- *qui, comment, qu'est-ce que, où, quand, pourquoi, pour qui, avec qui*

Vezne riječi (konektori)
- *d'abord, ensuite, puis, alors, enfin*

Rečenice
- neupravni govor (izjavne rečenice - uvodna rečenica u prezentu)

Na razini prepoznavanja
- osobitosti glagola 1. grupe (svi glagoli)
- nepravilni glagoli *boire/dormir/savoir/voir/offrir* (u do sada obrađenim vremenima i načinima)
- slaganje participa perfekta s objektom uz glagol *avoir*
- pokazne zamjenice
- osobne zamjenice *COD* i *COI (me, te, nous, vous)*
- prilozi na *-ment* (specifičnosti)
- pogodbene rečenice (1. i 2. tip)
- izuzetci u izgovoru nekih brojeva uz imenicu *(hui(t) filles)*
- glavni brojevi od 100 do 1000 (na pisanoj razini)

JEZIČNE FUNKCIJE

Komunikacijski obrasci za pisanje razglednica/čestitaka /pisama, predstavljanje sebe i drugoga, postavljanje pitanja/odgovaranje na pitanja, aktivna uporaba obrađenih glagolskih vremena i načina, vođenje kratkoga dijaloga i rasprava o poznatoj temi, prepričavanje sadržaja obrađene tematike (nekoliko jednostavnih rečenica), imenovanje i opisivanje kulturnih znamenitosti, imenovanje i opisivanje najčešćih zdravstvenih tegoba, imenovanje, opisivanje, uspoređivanje predmeta, osoba, pojava i situacija, opisivanje pojava i situacija i određivanje odnosa između predmeta i osoba uz uporabu poznatih priloga, izricanje radnji, stanja i zbivanja, izricanje svojine i pripadnosti, traženje i davanje informacija, predlaganje, prihvaćanje i odbijanje prijedloga, izricanje odnosa u vremenu i prostoru, predviđanje budućih i prepričavanje prošlih događaja, izricanje radnji iz bliske prošlosti, izricanje želje i uljudno traženje, čestitanje (blagdana, rođendana...), zahvaljivanje, izražavanje atmosferskih prilika, izražavanje osjećaja, raspoloženja, izražavanje ukusa i osobnoga stava prema nečemu, izražavanje zahtjeva, naredbe, obveza i dužnosti, snalaženje u prostoru, snalaženje u vremenu, izricanje vremena, potvrđivanje i nijekanje.

KULTURA I CIVILIZACIJA

Učenicima treba ukazivati na sličnosti i različitosti u hrvatskoj kulturi i kulturi nekih država frankofonoga govornoga područja, tradiciji, običajima, uljudnom ophođenju, vodeći računa o komparativnom pristupu sadržajima. Treba im sustavno ukazivati na kulturalne sličnosti i različitosti, kroz odgojne i socijalizirajuće sadržaje, radi razvijanja tolerancije, razumijevanja i solidarnosti među pojedincima kao i među socijalnim, etničkim, i kulturnim skupinama, drugim riječima treba razvijati empatiju prema drugome i drukčijem (primjerice, imena, prezimena, običaji vezani uz blagdane, obroci...) Dakle, učenike treba privikavati na prepoznavanje kulturno uvjetovanih razlika u značenju i uporabi pojedinih jezičnih izričaja, u načinu ponašanja u komunikaciji i sl. te ih privikavati na prepoznavanje stereotipa i predrasuda, kao i na potrebu njihova uklanjanja. Isto tako, kod učenika treba razvijati svijest o ulozi vlastite i strane kulture. Ti su sadržaji, uključujući odgojne i socijalizirajuće, integrirani u predložene nastavne teme za 7. razred.

VJEŠTINE I SPOSOBNOSTI

SLUŠANJE
- pozorno slušanje drugoga
- uzvraćanje na naputke i naredbe na stranom jeziku
- razumijevanje izjavnih rečenica i pitanja te nekih zavisno-složenih rečenica
- globalno i selektivno razumijevanje teksta poznate tematike
- usvajanje što pravilnijeg izgovora i intonacije oponašanjem izvornih govornika
- uočavanje različitog izgovora glasova i glasovnih skupina francuskoga jezika u odnosu na hrvatski jezik i mogućnost reproduciranja

GOVORENJE: IZGOVOR, GOVORNA INTERAKCIJA I PRODUKCIJA
- sposobnost raspoznavanja, razumijevanja i ponavljanja fonoloških, ritmičkih i intonacijskih/melodijskih osobina francuskoga jezika prema uzorku
- sustavno uvježbavanje izgovora specifičnih glasova francuskoga jezika (nazali, glas *r*...)
- reproduciranje rečenica s odgovarajućom rečeničnom intonacijom (jesne, niječne, usklične i upitne rečenice)
- reproduciranje govorenih ili snimljenih zvučnih uzoraka
- verbalno uzvraćanje na verbalne i neverbalne poticaje u sklopu jednostavnih jezičnih funkcija
- sposobnost odgovaranja na pitanja koja se odnose na obrađene strukture i teme
- sposobnost postavljanja pitanja koja se odnose na obrađene strukture i teme
- sposobnost opisivanja na temelju usvojenih elemenata uz izmjenu nekih elemenata prema predlošku i prema vlastitu nahođenju učenika

- reproduciranje dijaloga u kojima učenici samostalno mijenjaju neki element
- sposobnost sudjelovanja u dijalozima o poznatoj temi
- sudjelovanje u dramatizacijama
- recitiranje kraćih autentičnih pjesmica
- opisivanje slikovnoga predloška
- imenovanje i opisivanje radnje
- povezivanje elemenata prethodno obrađene priče s pomoću aplikacija/slikovnih kartica
- izricanje kratkoga teksta uz slikovni predložak kao poticaj (primjerice, strip)
- sposobnost prepričavanja događaja u prošlosti, sadašnjosti i budućnosti (nekoliko jednostavnih rečenica)

ČITANJE

- glasno čitanje tekstova koji sadrže poznate strukture i leksik poštujući naglasak i intonaciju
- izražajno čitanje dijaloga/tekstova
- čitanje po ulogama
- svladavanje i primjena rečenične intonacije
- razumijevanje kraćih tekstova poznatoga sadržaja
- čitanje i razumijevanje kraćih izvornih poruka (plan grada, jelovnik, turističke obavijesti, upute, SMS, elektronska pošta, internet...)

PISANJE

- uvježbavanje osnovnih razlika između grafije i izgovora
- uvježbavanje samostalnoga pisanja znakova u francuskom jeziku (akcenti, apostrof, sedij, trema)
- dopunjivanje rečenica riječima koje nedostaju (prema predlošku i prema vlastitu izboru učenika)
- slaganje ponuđenih riječi/rečenica u logičan slijed
- pisanje čestitaka/pozivnica i kraćega pisma prema predlošku
- ispunjivanje obrasca s osobnim podatcima
- pisanje kraćega vođenoga sastava
- pisanje diktata na poznatu temu
- samostalno snalaženje u pisanju ispita znanja na temelju prethodno uvježbanih sadržaja

STRATEGIJE UČENJA I SLUŽENJA ZNANJEM

- uporaba vizualnih elemenata radi što uspješnijega zapamćivanja jezičnih sadržaja (boje, crteži, podcrtavanje i sl.)
- uporaba ilustracija radi lakšega razumijevanja sadržaja teksta
- razvrstavanje leksika prema tematskim sadržajima
- osamostaljivanje učenika za služenje rječnikom u udžbeniku, slikovnim, dvojezičnim i jednojezičnim rječnikom
- privikavanje na samostalno zaključivanje (analogija na temelju primjera)
- postupno stjecanje znanja na temelju promatranja, istraživanja te izvođenje zaključaka u školi tijekom nastave i izvan škole (istraživačko učenje)
- uporaba novih medija u učenju francuskoga jezika (primjereno dobi učenika)
- prezentacija individualnoga rada o nekoj obrađenoj temi (kratki opis s pomoću postera, aplikacije...)
- prezentacija rezultata skupnoga rada (o nekoj od obrađenih tema)
- razvijanje samostalnoga i zajedničkoga učenja
- jednostavnim aktivnostima učenike se postupno privikava na sposobnost vrjednovanja kolektivnoga/suradničkoga rada kao i na razvijanje sposobnosti samoprocjene i samoocjenjivanja te međusobnog ocjenjivanja učenika (EJP). Na taj način i roditelji mogu sustavno pratiti proces učenja i napredovanja svojega djeteta.

8. RAZRED
peta godina učenja

CJELINE I TEME

1. **Kultura, tradicionalna / suvremena francuska šansona (Edith Piaf, Georges Brassens, Céline Dion) film, kazalište, bande dessinée- BD…**
   Ključne strukture i izričaji: *Quel(le)s chanteurs/euses de rap/rock/pop… connais-tu? …est un éminent acteur de cinéma français/ … est une actrice très connue. À Cannes, au mois de mai, un festival international de cinéma a lieu chaque année. Georges Hergé était un dessinateur belge, créateur du personnage de Tintin.*

2. **Slavni ljudi, povijesne ličnosti: Vercingétorix, Jeanne d'Arc, Napoléon**
   Ključne strukture i izričaji: *Autrefois la France s'appelait la Gaule. Vercingétorix, chef des Gaulois, est considéré comme le premier héros national. Pour beaucoup de Français, Jeanne d'Arc est l'image de la France. Elle est considérée comme une heroïne nationale. Napoléon Ier Bonaparte, empereur français, né en Corse, exilé sur l'île d'Elbe et mort sur l'île de Sainte-Hélène. Les cendres de Napoléon reposent aux Invalides à Paris.*

3. **Otkrića i izumi, Marie i Pierre Curie, braća Lumière, Louis Pasteur**
   Ključne strukture i izričaji: *Marie et Pierre Curie ont découvert le radium. Ils ont obtenu le prix Nobel de physique. Après la mort de son époux, Marie a reçu aussi le prix Nobel de chimie. Louis Pasteur, chimiste et biologiste français, créateur de la microbiologie, Il a découvert le vaccin contre la rage. Il a inventé la pasteurisation. Les frères Lumière - Louis, (inventeur du cinématographe et précurseur du VII e art), à partir de 1895 il a tourné de nombreux films. Son frère Auguste a perfectionné la photographie.*

4. **Književnost, roman - Victor Hugo, odlomci iz Les Misérables; kazalište - Molière, izvatci iz komedija; poezija - Paul Verlaine, Jacques Prévert…**
Ključne strukture i izričaji: *Les pièces de Molière, La comédie humaine de Balzac, la poésie de Paul Verlaine, de Jacques Prévert… font partie des chefs-d'œuvre de la littérature française. Victor Hugo est un des plus célèbres écrivains français. Il a écrit de nombreuses œuvres: Notre-Dame de Paris, Les Misérables, l'Homme qui rit…*

5. **Europa jučer i danas, Europska unija, Vijeće Europe, Deklaracija o pravima čovjeka i djeteta, Deklaracija o principima snošljivosti (tolerancije), multikulturalnost, višejezičnost, europska himna…**
Ključne strukture i izričaji: *Un Européen /uneEuropéenne, L'Union européenne, combien de pays a-t-elle réunis? Décris le drapeau européen! L'hymne européen est l'Ode à la joie, de la IX e symphonie de Beethoven. Le Palais de l'Europe à Strasbourg est le siège du Conseil de l'Europe et du Parlement européen. La Déclaration universelle des droits de l'homme votée par L'ONU définit les droits individuels, les libertés publiques… Les États membres et leurs capitales sont…, les institutions…, une société multiculturelle…*

6. **Odnos mladi/odrasli, život i problemi mladih, izlasci, druženja, jednakost spolova, neprihvatljivo ponašanje…**
Ključne strukture i izričaji: *Dans la société d'aujourd'hui, c'est dur d'être jeune. Selon toi/vous qu'est-ce qui est le plus important pour réussir sa vie? (avoir un métier/être entouré de gens que l'on aime, avoir de l'argent, être connu…) Les parents pensent que les enfants à l'âge de 14/15 ans sont un peu jeunes pour sortir le soir avec des amis et pour rentrer trop tard chez eux. Le passage d'adolescence à l'âge adulte est parfois vraiment difficile. Payer une femme moins qu'un homme pour le même travail, est-ce que c'est juste? Dis-moi ce que tu en penses? Il faut respecter les parents… le disco, l'anniversaire…*

7. **Stop nasilju - solidarnost na djelu, mogući uzroci i posljedice nasilja, nasilje u školi, rasna i vjerska snošljivost, ksenofobija…**
Ključne strukture i izričaji: *La violence augmente de jour en jour dans le monde entier, elle est partout dans la société et même dans les établissements scolaires. Il y a trop de programmes violents à la télévision, trop de films montrant des crimes, des brutalités. Le respect des autres est le refus du racisme. Il faut se battre: contre la ségrégation/la xénophobie… donner et tendre la main aux autres, la tolérance, la solidarité, la générosité, le respect, l'intérêt vis-à-vis d'autres cultures…*

8. **Problemi čovječanstva, glad, siromaštvo, bolesti suvremenoga društva, otuđenost**
Ključne strukture i izričaji: *la famine, la sécheresse/l'aridité du sol, la pauvreté, Qu'est-ce que signifie le sigle UNICEF et quelle est la mission de cette organisation?, En 1994, on a créé le Sidaction pour soutenir la recherche sur le sida et les associations d'aide aux malades. Les gens devraient marcher au lieu de courir, se parler vraiment au lieu de communiquer avec un portable, au lieu de rester des heures et des heures devant la télévision…*

9. **Poznati nacionalni parkovi, parkovi prirode, rezervati u Hrvatskoj i Francuskoj, Jacques-Yves Cousteau**
Ključne strukture i izričaji: *Les parcs nationaux sont placés sous le contrôle de l'État. Ce sont des endroits où les paysages, les animaux, les plantes sont protégés. les parcs naturels régionaux, la flore et la faune, le tourisme, les réserves naturelles…, Jacques-Yves Cousteau, est l' auteur de nombreux films sur le monde sous-marin (Le Monde du silence, Le Monde sans soleil…) et de livres. Il a essayé de sauver les mers et les océans.*

10. **Školski sustav u Hrvatskoj i Francuskoj, sličnosti i razlike, profesionalna orijentacija, izbor srednje škole nakon 8. razreda**
Ključne strukture i izričaji: *Le système éducatif français est divisé en trois niveaux (primaire, secondaire et supérieur). En France, l'école est obligatoire jusqu'à 16 ans. Compare(z) le système éducatif français avec le nôtre! Avant de choisir votre type d'études secondaires vous pouvez demander les informations à un conseiller d'orientation.*

11. **Blagdani, državni praznici**
Ključne strukture i izričaji: leksik ovisno o blagdanima, primjerice, *La nuit du 14 juillet on tire des feux d'artifice dans toute la France, la fête des amoureux-le 14 février…*

IZBORNE TEME

Pripremati recitacije/ igrokaze za mlade u okviru 10% nastavnih sati tijekom godine prema interesima učenika i izboru učitelja, izrađivati tematske panoe, postere... Obraditi legendu o *Jeanne d'Arc*, pronaći na internetu aktualne obavijesti na zadanu temu te nakon izlaganja učenika napisati sažetak (timski rad).

ODGOJNO-OBRAZOVNA POSTIGNUĆA

ZNANJA

LEKSIČKA PODRUČJA

Do kraja pete godine učenja u 8. razredu osnovne škole učenici bi trebali usvojiti i samostalno se služiti s približno 650 leksičkih jedinica, a na razini razumijevanja i mehaničkoga reproduciranja do 800 (pjesmice, recitacije, skečevi, rap...). To bi iznosilo po svakom nastavnom satu prilikom obradbe novoga gradiva 7 do 8 leksičkih jedinica usvojenih na razini samostalne produkcije. *Leksička područja* naznačena su u predloženim nastavnim temama za 8. razred. Na kraju osmoga razreda, u drugom stranom jeziku predviđa se doseg razine A1+ prema deskriptorima definiranim u *Zajedničkom europskom referentnom okviru za jezike: učenje, poučavanje, vrednovanje*, a to znači da u prethodno navedenim područjima jezične djelatnosti učenici postižu razinu višu od A1, ali ne uspijevaju u svim vještinama doseći razinu A2.

GRAMATIČKE STRUKTURE

Gramatička se znanja usvajaju analitički, tj. eksplicitno uz uporabu gramatičkoga nazivlja i ususstavljivanje gradiva iz prethodnih razreda. Ispitivanje gramatičkih pravila i paradigmi izvan konteksta situacije nije dopušteno. Preporučuje se usvajati gramatičke strukture u situacijama svakodnevnoga života ili na tekstovima s aktualnim temama.

Glagoli

- sva do sada obrađena vremena i načini glagola 1. 2. i 3. skupine (utvrditi) i naučiti nepravilne glagole *connaître, voir, découvrir, offrir, falloir, boire, dormir, savoir*
- *gerund (le gérondif)*
- *voix passive*

Imenice

- imenice s različitim oblicima za muški i ženski rod
- množina imenica, pravila u pisanju
- nepravilna množina imenica
- imenice kod kojih se u množini mijenja samo član (primjerice, *des gratte-ciel)*

Član

- uporaba člana u ustaljenim izrazima
- izostavljanje člana

Zamjenice

- utvrđivanje naglašenih osobnih zamjenica u nominativu i nenaglašenih *COD, COI (le, la, les, lui leur)*
- utvrđivanje odnosnih zamjenica i neodređene zamjenice *on*

Pridjevi

- utvrđivanje ženskoga roda i množine
- slaganje pridjeva s imenicom u rodu i broju

Brojevi

- izuzetci u izgovoru nekih brojeva uz imenicu *(hui(t) filles/si(x) livres)*
- glavni brojevi od 1 do 1000 (na pisanoj razini)
- redni brojevi do 21 (na pisanoj razini)

Prijedlozi

- uporaba najučestalijih prijedloga
- uporaba prijedloga u ustaljenim izrazima

Prilozi

- prilozi vremena, mjesta i načina
- stupnjevanje priloga (pravilno) i stupnjevanje priloga bien.

Negacija

- pojačana negacija *(plus, jamais, rien, personne)*

Upitne riječi

- *qui, comment, qu'est-ce que, où, quand, pourquoi, pour qui, avec qui, de qui/quoi*

Rečenice

- 1. i 2. tip pogodbenih rečenica
- neupravni govor (direktna pitanja i zapovjedni način, uvodna rečenica u prezentu)
- odnosne rečenice
- izricanje namjere *(pour/afin de + infinitiv)*
- izricanje potrebe / zabrane / upozorenja *(il faut /faudrait, il est nécessaire/interdit/dangereux de +* infinitiv*)*

Na razini prepoznavanja

- pluskvamperfekt
- *il faut* + konjunktiv prezenta najčešćih tematskih glagola
- konjunktiv uz glagole htijenja, naredbe, osjećaja i iza veznika *afin que, pour que*
- slaganje vremena
- slaganje participa perfekta s objektom uz glagol *avoir*
- osobne zamjenice *COD* i *COI (me, te, nous, vous)*
- posvojne zamjenice
- pokazne zamjenice
- prilozi na *-ment* (specifičnosti)

JEZIČNE FUNKCIJE

Komunikacijski obrasci za pisanje razglednica / čestitaka / pisama, predstavljanje sebe i drugoga, postavljanje pitanja/odgovaranje na pitanja, aktivna uporaba obrađenih glagolskih vremena i glagolskih načina (zapovjedni način i kondicional sadašnji), vođenje kratkoga dijaloga i rasprava o poznatoj temi, prepričavanje sadržaja na temelju obrađene tematike i primjena u nekoj sličnoj situaciji (nekoliko rečenica), imenovanje, opisivanje, uspoređivanje predmeta, osoba, pojava i situacija, opisivanje pojava i situacija i određivanje odnosa između predmeta i osoba služeći se poznatim prilozima, izricanje aktivnih i trpnih radnji, izricanje odnosa u vremenu i prostoru, izricanje namjere i pogodbe, izricanje potrebe, zabrane i upozorenja, izricanje želje i uljudno traženje, traženje i davanje informacija, predlaganje, prihvaćanje i odbijanje prijedloga, čestitanje (blagdana, rođendana...), zahvaljivanje, izražavanje osjećaja, raspoloženja, izražavanje slaganja i neslaganja, suosjećanja, kritike, samokritike, izražavanje ukusa i osobnoga stava prema nečemu, izražavanje zahtjeva, naredbe, obveza i dužnosti, snalaženje u prostoru, snalaženje u vremenu, izricanje vremena, izražavanje atmosferskih prilika potvrđivanje i nijekanje.

KULTURA I CIVILIZACIJA

Učenicima treba sustavno ukazivati na sličnosti i različitosti u hrvatskoj kulturi i kuturi nekih država frankofonoga govornoga područja, tradiciji, običajima, uljudnom ophođenju, vodeći računa o komparativnom pristupu sadržajima. Senzibilizacija učenika i ukazivanje na kulturalne sličnosti i različitosti vrši se kroz odgojne i socijalizirajuće sadržaje, radi razvijanja tolerancije i empatije prema drugome i drukčijem (primjerice, kulturni šok, razgovor o iskustvima...) Dakle, učenike treba privikavati na prepoznavanje kulturno uvjetovanih razlika u značenju i uporabi pojedinih jezičnih izričaja, u načinu ponašanja u komunikaciji i sl., privikavati ih na prepoznavanje stereotipa i predrasuda, kao i na potrebu njihova uklanjanja. Isto tako, kod učenika treba razvijati svijest o ulozi vlastite i strane kulture. Svi ti sadržaji, uključujući odgojne i socijalizirajuće, integrirani su u navedene nastavne teme za 8. razred.

VJEŠTINE I SPOSOBNOSTI

SLUŠANJE

- pozorno slušanje drugoga
- uzvraćanje na naputke i naredbe na stranom jeziku
- razumijevanje izjavnih rečenica i pitanja te nekih zavisno-složenih rečenica
- globalno i selektivno razumijevanje teksta poznate tematike
- usvajanje što pravilnijeg izgovora i intonacije oponašanjem izvornih govornika
- uočavanje različitog izgovora glasova i glasovnih skupina francuskoga jezika u odnosu na hrvatski jezik i mogućnost reproduciranja

GOVORENJE: IZGOVOR, GOVORNA INTERAKCIJA I PRODUKCIJA

- sposobnost raspoznavanja, razumijevanja i ponavljanja fonoloških, ritmičkih i intonacijskih/melodijskih osobina francuskoga jezika prema uzorku
- sustavno uvježbavanje izgovora specifičnih glasova francuskoga jezika (nazali, glas *r*...)
- reproduciranje rečenica s odgovarajućom rečeničnom intonacijom (jesne, niječne, usklične i upitne rečenice)
- reproduciranje govorenih ili snimljenih zvučnih uzoraka
- verbalno uzvraćanje na verbalne i neverbalne poticaje u sklopu jednostavnih jezičnih funkcija
- odgovaranje na pitanja koja se odnose na obrađene strukture i teme
- postavljanje pitanja koja se odnose na obrađene strukture i teme
- sposobnost opisivanja na temelju usvojenih elemenata uz izmjenu nekih elemenata prema predlošku i prema vlastitu nahođenju učenika
- reproduciranje dijaloga u kojima učenici samostalno mijenjaju neki element
- sposobnost sudjelovanja u dijalozima i diskusijama o poznatoj temi
- sposobnost traženja informacija i objašnjenja
- sudjelovanje u dramatizacijama
- recitiranje kraćih autentičnih pjesmica
- opisivanje slikovnoga predloška
- imenovanje i opisivanje radnje
- povezivanje elemenata prethodno obrađene priče s pomoću aplikacija/slikovnih kartica
- sposobnost uporabe nekoliko rečenica za opisivanje osoba, predmeta i situacija
- sposobnost izražavanja osobnih nazora, želja, zaključaka
- izricanje kratkoga teksta uz slikovni predložak kao poticaj (primjerice, strip)

ČITANJE

- glasno čitanje tekstova koji sadrže poznate strukture i leksik poštujući naglasak i intonaciju
- izražajno čitanje dijaloga/tekstova
- čitanje po ulogama
- svladavanje i primjena rečenične intonacije
- razumijevanje kraćih tekstova poznatoga sadržaja
- čitanje i razumijevanje izvornih poruka, odabranih tekstova iz tiska/časopisa, uputa za uporabu, reklama, TV programa, SMS-a, internet...

PISANJE

- uvježbavanje osnovnih razlika između grafije i izgovora
- uvježbavanje samostalnoga pisanja znakova u francuskom jeziku (akcenti, apostrof, sedij, trema)
- dopunjivanje rečenica riječima koje nedostaju (prema predlošku i prema vlastitu izboru učenika)
- slaganje ponuđenih riječi/rečenica u logičan slijed
- pisanje čestitaka/pozivnica i kraćega pisma prema predlošku
- pisanje kraćega vođenoga sastava
- pisanje diktata na poznatu temu
- samostalno snalaženje u pisanju ispita znanja na temelju prethodno uvježbanih sadržaja

STRATEGIJE UČENJA I SLUŽENJA ZNANJEM

- uporaba vizualnih elemenata radi što uspješnijega zapamćivanja jezičnih sadržaja (boje, crteži, podcrtavanje i sl.)
- uporaba ilustracija radi lakšega razumijevanja sadržaja teksta
- razvrstavanje leksika prema tematskim sadržajima
- osamostaljivanje učenika za služenje rječnikom u udžbeniku, slikovnim, dvojezičnim, jednojezičnim i višejezičnim rječnikom
- privikavanje na samostalno zaključivanje (analogija na temelju primjera)
- postupno stjecanje znanja na temelju promatranja, istraživanja te izvođenje zaključaka u školi tijekom nastave i izvan škole (istraživačko učenje)
- uporaba novih medija u učenju francuskoga jezika (primjereno dobi učenika)
- prezentacija individualnoga rada o nekoj obrađenoj temi (kratki opis s pomoću postera, aplikacije...)

- prezentacija rezultata skupnoga rada (o nekoj od obrađenih tema)
- uporaba udžbenika, radne bilježnice, gramatike i drugih izvornih materijala (internet, televizija, CD-Rom, DVD...)
- uporaba i mogućnost izbora najučinkovitijih i najsuvremenijih strategija u učenju jezika
- razvijanje samostalnoga i zajedničkoga učenja
- razvijanje odgovornosti svakoga pojedinca prema skupini učenika koji rade na zajedničkome zadatku
- jednostavnim aktivnostima učenike se postupno privikava na sposobnost vrjednovanja kolektivnoga/ suradničkoga rada kao i na razvijanje sposobnosti samoprocjene i samoocjenjivanja te međusobnog ocjenjivanja učenika (EJP). Na taj način i roditelji mogu sustavno pratiti proces učenja i napredovanja svojega djeteta.

TALIJANSKI JEZIK

UVOD

U osnovnim školama u Republici Hrvatskoj talijanski jezik je zastupljen je kao prvi strani jezik (od 1. do 8. razreda), kao drugi strani jezik (od 4. do 8. razreda), kao materinski jezik pripadnika talijanske nacionalne manjine, i kao jezik društvene sredine u dvojezičnim područjima RH.

Stoljetna povezanost Hrvatske i Italije, uvjetovana zemljopisnom blizinom, dovela je do mnogostrukih dodira na društveno-kulturološkom, umjetničkom, povijesnom, gospodarstvenom i političkom planu. Upravo su zato u hrvatskom književnom jeziku, a i nekim hrvatskim narječjima, prisutni utjecaji talijanskoga jezika na leksičkom i morfosintaktičkom planu. U nastavi talijanskoga kao stranoga jezika u osnovnim školama učitelji će poticati učenike da sami pronađu međukulturalne i međujezične utjecaje.

Odgojni i obrazovni ciljevi nastave talijanskoga jezika i opis razina obrazovnih postignuća prema *Zajedničkom europskom referentnom okviru za jezike: učenje, poučavanje, vrednovanje*,[1] navedeni su u zajedničkom *Uvodu za strane jezike*.[2]

Talijanski kao prvi strani jezik

1. RAZRED
prva godina učenja

CJELINE I TEME

1. **Pozdravi: pri susretu i opraštanju na neformalnoj i formalnoj razini**
   Ključne strukture i izričaji: *Ciao! Buon giorno! Buona sera! Arrivederci!*

2. **Predstavljanje**
   Ključne strukture i izričaji: *Chi sei? Io sono? Come ti chiami? Mi chiamo… Chi è? È…*

3. **Komunikacijski obrasci pri susretu**
   Ključne strukture i izričaji: *Come stai? Bene/benissimo/male.*

4. **Imenovanje osoba: predstavljanje prijatelja i članova uže obitelji**
   Ključne strukture i izričaji: *Questo è…? Questa è…? Sì, questo è…/questa è… il papà/la mamma /il fratello.*

5. **Učenik i školsko okruženje: osnovni opis školskoga prostora, pribora i školskih aktivnosti**
   Ključne strukture i izričaji: *Che cos'è? È un libro, un quaderno, una matita, una gomma. Ascolto, parlo, scrivo.*

6. **Pojam broja: određivanje broja predmeta od 1 do 10, brojanje učenika i poznatih predmeta**
   Ključne strukture i izričaji: *uno, due, tre… Quanti… ci sono? Quante… ci sono?*

7. **Izricanje dobi: izricanje vlastite dobi i dobi prijatelja**
   Ključne strukture i izričaji: *Quanti anni hai? (Ne) ho… Quanti anni ha? (Ne) ha…*

8. **Opis osoba i stvari: određivanje veličine i prepoznavanje osnovnih boja**
   Ključne strukture i izričaji: *Com'è…? Come sono…? Piccolo, grande, rosso, verde…*

9. **Razredni međujezik: osnovne naredbe i uljudno ophođenje**
   Ključne strukture i izričaji: *Alzati! Alzatevi! Prendi! Prendete! Ripeti! Ripetete! Per favore signora… Per favore, dammi… Prego… Grazie!*

10. **Osnovni rječnik uz tradicionalne blagdane: nazivi blagdana, čestitanje**
    Ključne strukture i izričaji: *San Niccolò, la Befana, il Natale, il Capodanno, la Pasqua, Buon Natale! Felice Capodanno!*

11. **Proslava rođendana: čestitanje i izricanje želja**
    Ključne strukture i izričaji: *Buon compleanno! Tanti auguri!*

IZBORNE TEME

U okviru 10% nastavnih sati godišnje pripremaju se po izboru nastavnika i prema zanimanju učenika prigodne recitacije, pjesmice i brojalice. Sadržaji se proširuju dodatnim materijalima u okviru zadanih tematskih sadržaja. Primjerice, učenik i izvanškolska okolina, igre i igračke.

ODGOJNO-OBRAZOVNA POSTIGNUĆA

ZNANJA

LEKSIČKA PODRUČJA

Leksička područja naznačena su u predloženim nastavnim temama. Tijekom 1. godine učenja jezika predviđa se aktivna uporaba oko *120* leksičkih jedinica, a na planu razumijevanja i mehaničkog usvajanja i globalne uporabe do *200* leksičkih jedinica. Pri obradbi novoga leksičkoga gradiva ne uvodi se više od *4* do *5* novih leksičkih jedinica po nastavnom satu. Leksik se ciklički ponavlja.

1 Usp. Zajednički europski referentni okvir za jezike: učenje, poučavanje, vrednovanje, *Vijeće Europe*, Školska knjiga, Zagreb, 2005.

2 Vidi str. 79.

GRAMATIČKE STRUKTURE

Gramatičke se strukture ne tumače eksplicitno, nego ih učenici pamte, usvajaju i koriste globalno u strukturama koje su povezane s prigodom.

Glagoli (razina prepoznavanja, razumijevanja, i globalne uporabe)

- glagoli *essere* i *avere*, prva tri lica prezenta u potvrdnom i niječnom obliku
- učestali glagoli vezani uz tematska područja u 1., 2. i 3. licu jednine prezenta u potvrdnom i niječnom obliku
- imperativ u okviru tematskih područja na razini razumijevanja 2. lice jednine i 2. lice množine

Zamjenice (razina prepoznavanja, razumijevanja i globalne uporabe)

- osobne zamjenice za prva tri lica jednine
- pokazne zamjenice

Imenice (razina prepoznavanja, razumijevanja i globalne uporabe)

- globalno razlikovanje jednine i množine muškog i ženskog roda imenica

Član (razina prepoznavanja, razumijevanja i globalne uporabe)

- neodređeni član i određeni član uz imenice u jednini i množini muškog i ženskog roda

Pridjevi (razina prepoznavanja, razumijevanja i globalne uporabe)

- razlikovanje jednine i množine muškoga i ženskoga roda učestalih pridjeva
- slaganje imenica i pridjeva u rodu i broju

Brojevi (razina uporabe)

- glavni brojevi od 0 do 10

Prijedlozi

- na razini razumijevanja i globalne uporabe
- učestali prijedlozi u jezičnim obrascima

Prilozi (razina prepoznavanja, razumijevanja i globalne uporabe)

- prilozi vremena i učestali prilozi mjesta

Rečenice

- jednostavne rečenice od 2 do 4 elementa u potvrdnom i niječnom obliku
- osnovne upitne rečenice s *Chi? Che cosa? Quanto? Dove? Come?*

Na razini prepoznavanja

- oblici za množinu, prezent glagola *essere, avere* i nekih učestalih glagola u potvrdnom, niječnom i upitnom obliku prezent glagola *chiamarsi* u potvrdnom, niječnom i upitnom obliku u kontekstu situacije
- imperativ u okviru tematskih područja
- množina osobnih zamjenica
- brojevi do 31 kod određivanja datuma u mjesecu

JEZIČNE FUNKCIJE

U okviru obrađenih tema i jezičnih struktura obradit će se: pozdravljanje na neformalnoj i formalnoj razini, oslovljivanje, predstavljanje sebe i drugih, izražavanje vlastite dobi, imenovanje i opis predmeta i osoba, potvrđivanje i nijekanje, osnovni komunikacijski obrasci uljudnog ophođenja, traženje usluge i zahvaljivanje, čestitanje blagdana i rođendana.

KULTURA I CIVILIZACIJA

U pristupu kulturološkim, odgojnim i socijalizirajućim sadržajima vodi se računa o usporedbi odgovarajućih sadržaja u hrvatskoj i talijanskoj kulturi i o primjerenosti dobi učenika. Postupno se uočavaju sličnosti i kulturološke razlike uz razvijanje razumijevanja i tolerancije prema različitostima, primjerice, komunikacijski obrasci uljudnog ophođenja, čestitanja i svetkovanja blagdana, prigodne brojalice i pjesmice, talijanska vlastita imena i prezimena.

VJEŠTINE I SPOSOBNOSTI

SLUŠANJE

- neverbalno i verbalno reagiranje na naputke i naredbe na stranom jeziku
- povezivanje vizualnog (slikovnog) i auditivnoga jezičnog sadržaja
- razumijevanje kraćih rečenica i pitanja

GOVORENJE: IZGOVOR, GOVORNA INTERAKCIJA I PRODUKCIJA

- sposobnost raspoznavanja, razumijevanja i ponavljanja fonoloških, ritmičkih, naglasnih i intonacijskih značajki talijanskoga jezika prema zvučnome uzorku
- sposobnost verbalnoga reagiranja na verbalne i neverbalne (gestualne, likovne i zvukovne) poticaje
- sposobnost postavljanja jednostavnih pitanja u okviru obrađenih tematskih sadržaja i odgovaranja na takva pitanja.
- sposobnost sudjelovanja u kraćim dramatizacijama prema zadanomu predlošku
- sposobnost sudjelovanja u minidijalozima uz izmjenu nekih elemenata
- sposobnost korištenja više jednostavnih rečenica u nizu (2 do 3) za predstavljanje sebe, opis stvari.

ČITANJE

- pamćenje grafijske slike riječi i izdvojenih rečenica na razini prethodno usvojenih usmenih uzoraka, glasno čitanje u skupini ili individualno (pojedinačno) (u 2. polugodištu)

PISANJE

- preslikavanje izdvojenih riječi i kraćih rečenica prema grafijskomu predlošku
- slaganje riječi iz predloženoga niza slova

STRATEGIJE UČENJA I SLUŽENJA ZNANJEM

- postupno usvajanje osnovnih strategija pamćenja značenja riječi i gramatičkih struktura uz korištenje vizualnih i auditivnih poticaja
- izradba dodatnih nastavnih vizualnih sredstava
- postupno korištenje bilježnice i udžbenika uz izradbu osobnoga slikovnog rječnika
- stjecanje znanja na osnovi promatranja i izvođenja zaključaka tijekom nastave izvan učionice

- postupni razvoj svijesti o pripadnosti skupini učenika koji rade na zajedničkom zadatku usvajanja talijanskoga jezika

2. RAZRED
druga godina učenja

CJELINE I TEME

1. **Pozdravi: pozdravi pri susretu i opraštanju na neformalnoj i formalnoj razini**
   Ključne strukture i izričaji: *Ciao! Buon giorno! Buona sera! Arrivederci! ArrivederLa! Buona notte!…*

2. **Predstavljanje: predstavljanje sebe i drugih osoba, komunikacijski obrasci pri susretu**
   Ključne strukture i izričaji: *Chi sei? Sono… Chi è? È… Questo è… Questa è… Questi sono… Queste sono….*

3. **Moja obitelj: predstavljanje vlastite obitelji**
   Ključne strukture i izričaji: *mio, mia, tuo, tua, suo, sua. Questo è il mio papà/mio nonno/mio fratello… Questa è la mia mamma/mia nonna/mia sorella.*

4. **Prepoznavanje i imenovanje predmeta: školski pribor i školski prostor; aktivnosti u školi**
   Ključne strukture i izričaji: *Che cosa c'è…? C'è…/Ci sono… Nello zaino/nella cartella c'è…/ci sono… l'astuccio, la penna, i quaderni, i libri… Nella classe ci sono: la lavagna, i banchi, le sedie… Che cosa fai a scuola? A scuola leggo, scrivo, disegno, gioco….*

5. **Pojam broja: brojevi od 1 do 20 i redni brojevi od 1. do 5.**
   Ključne strukture i izričaji: *Quanti…/Quante..ci sono? Ci sono 5, 8, 10 libri/matite… Dov'è..? Nel primo/nel secondo/nel terzo banco.*

6. **Dani u tjednu i godišnja doba: imenovanje dana u tjednu i godišnjih doba**
   Ključne strukture i izričaji: *Che giorno è? È lunedì… Che stagione è? È primavera…*

7. **Moj dom: imenovanje prostorija u kući, snalaženje u prostoru, aktivnosti u kući**
   Ključne strukture i izričaji: *Dov'è…? Dove sono…? Sopra, sotto, a destra, a sinistra… Che cosa fai in cucina? Mangio… Che cosa fai nel soggiorno? Guardo la televisione… Nella mia stanza scrivo i compiti, gioco…*

8. **Hrana i piće: imenovanje pojmova, izražavanje osobnih stavova prema jelu i piću**
   Ključne strukture i izričaji: *Che cosa mangi? Che cosa bevi? Ti piace…? Mi piace… Non mi piace… La pizza, la pasta, il cioccolato, il formaggio, il pane, il prosciutto, il panino, il latte, la limonata,l'acqua…*

9. **Kućni ljubimci: osnovni opis i glasanje**
   Ključne strukture i izričaji: *Che animale hai? Che animale ti piace? Il cane, il gatto, il canarino, il pesciolino, la tartaruga… Com'è…? Piccolo/grande, bello/brutto… Come fa…?*

10. **Atmosferske prilike: opisivanje trenutačne vremenske situacije**
    Ključne strukture i izričaji: *Che tempo fa? Fa bel tempo… Fa brutto tempo… Fa caldo… Fa freddo… C'è il sole. Ci sono le nuvole. Piove. Nevica.*

11. **Blagdani i svetkovine: imenovanje blagdana, čestitanje**
    Ključne strukture i izričaji: *Buone feste! Buon Natale! Felice Anno Nuovo! Buona Pasqua! Auguri!* Talijanske maske: *Arlecchino! Pulcinella!*

IZBORNE TEME

U okviru 10% nastavnih sati godišnje pripremaju se po izboru nastavnika i prema zanimanju učenika prigodne recitacije, pjesmice i brojalice.

ODGOJNO-OBRAZOVNA POSTIGNUĆA

ZNANJA

LEKSIČKA PODRUČJA

Leksička područja naznačena su u predloženim nastavnim temama.Tijekom 2. godine učenja jezika predviđa se aktivna uporaba oko *200* leksičkih jedinica, a na planu razumijevanja do *250* leksičkih jedinica. Pri obradbi novoga leksičkog gradiva ne uvodi se više od *5* do *6* novih leksičkih jedinica po nastavnom satu. Leksik se ciklički ponavlja.

GRAMATIČKE STRUKTURE

Gramatičke se strukture ne tumače eksplicitno nego ih učenici pamte, usvajaju i koriste globalno u strukturama koje su povezane sa situacijom, na razini prepoznavanja, razumijevanja i uporabe.

Glagoli (razina prepoznavanja, razumijevanja i globalne uporabe)

- *essere* i *avere*, prva tri lica prezenta u potvrdnom i niječnom obliku, *c'è* i *ci sono*
- učestali glagoli vezani uz tematska područja u 1., 2. i 3. licu jednine prezenta te u 1. i 3. licu množine prezenta u potvrdnom i niječnom obliku
- imperativ u okviru tematskih područja na razini razumijevanja, 2. lice jednine i 2. lice množine

Zamjenice (razina prepoznavanja, razumijevanja i globalne uporabe)

- osobne zamjenice za prva tri lica jednine i 1. i 3. lice množine
- pokazne zamjenice

Imenice (razina prepoznavanja, razumijevanja i globalne uporabe)

- globalno razlikovanje jednine i množine te muškog i ženskoga roda imenica

Član (razina prepoznavanja, razumijevanja i globalne uporabe)

- neodređeni i određeni član uz imenice u jednini i množini muškog i ženskoga roda

Pridjevi

- razlikovanje jednine i množine muškog i ženskog roda pridjeva
- slaganje imenica i pridjeva u rodu i broju
- posvojni pridjevi u 1., 2. i 3. licu jednine muškog i ženskoga roda

Brojevi

- glavni brojevi od 1 do 20
- redni brojevi do 5

Prijedlozi

- na razini razumijevanja i globalne uporabe učestali prijedlozi u jezičnim uzorcima

Prilozi

- prilozi vremena i učestali prilozi mjesta

Rečenice

- jednostavne rečenice od 2 do 4 elementa u potvrdnom i niječnom obliku
- upitne rečenice s *Chi? Che cosa? Quanto? Dove? Come? Dov'è? Com'è?*

Na razini prepoznavanja

- oblici za množinu prezenta glagola essere, avere, i nekih učestalih pravilnih i nepravilnih glagola u pozitivnom, negativnom i upitnom obliku. Oblici *Ti piace...? Mi piace.. Mi piacciono*
- imperativ u okviru tematskih područja
- osobne zamjenice u množini
- uporaba člana uz imenice za rodbinske odnose uz koje stoji prisvojni pridjev
- glavni brojevi do 31 kod označavanja datuma
- redni brojevi do 12 za određivanje slijeda mjeseci

JEZIČNE FUNKCIJE

U okviru predloženih tema i struktura predviđene su funkcije: pozdravljanje na neformalnoj i formalnoj razini, predstavljanje sebe i drugih, izricanje pripadanja, izražavanje vlastite dobi, imenovanje i opis predmeta i osoba, izražavanje količine, izražavanje vlastitog gledišta, osnovni komunikacijski obrasci uljudnoga ophođenja, čestitanje blagdana i rođendana.

KULTURA I CIVILIZACIJA

U pristupu kulturološkim, odgojnim i socijalizirajućim sadržajima vodi se računa o usporedbi odgovarajućih sadržaja u hrvatskoj i talijanskoj kulturi i o primjerenosti dobi učenika. Postupno se uočavaju sličnosti i kulturološke razlike uz razvijanje razumijevanja i tolerancije prema drugačijem. Usvajaju se komunikacijski obrasci uljudnoga ophođenja, čestitanja i svetkovanja blagdana, prigodne brojalice i pjesmice.

VJEŠTINE I SPOSOBNOSTI

SLUŠANJE

- neverbalno i verbalno reagiranje na naputke i naredbe na stranom jeziku
- povezivanje vizualnog (slikovnog) i auditivnoga jezičnog sadržaja
- razumijevanje kraćih rečenica i pitanja

GOVORENJE: IZGOVOR, GOVORNA INTERAKCIJA I PRODUKCIJA

- sposobnost prepoznavanja, razumijevanja i ponavljanja fonoloških, ritmičkih, naglasnih i intonacijskih osobina talijanskog jezika prema zvučnom uzorku
- sposobnost pravilne reprodukcije govorenih ili snimljenih akustičnih uzoraka izdvojenih riječi, rečenica, brojalica i pjesmica
- sposobnost verbalnog reagiranja na verbalne i neverbalne (gestualne, likovne i zvukovne) poticaje
- sposobnost postavljanja i odgovaranja na jednostavna pitanja u okviru obrađenih tematskih sadržaja
- sposobnost sudjelovanja u kraćim dramatizacijama prema zadanomu predlošku
- sposobnost sudjelovanja u minidijalozima uz izmjenu nekih elemenata
- sposobnost korištenja više rečenica u nizu pri opisivanju osoba i predmeta

ČITANJE

- pamćenje grafijske slike riječi i izdvojenih rečenica na razini prethodno usvojenih usmenih uzoraka, glasno čitanje kraćih rečenica i dijaloga u skupini ili pojedinačno (individualno)
- čitanje abecede

PISANJE

- preslikavanje riječi i rečenica prema grafijskomu predlošku
- odabir zaokruživanjem ili podcrtavanjem
- sposobnost pisanja prema uzorku
- popunjavanje teksta riječima koje nedostaju (prema uzorku) te pisanje kraćih rečenica

STRATEGIJE UČENJA I SLUŽENJA ZNANJEM

- postupno usvajanje pamćenja značenja riječi i gramatičkih struktura uz korištenje vizualnih i auditivnih poticaja
- izradba dodatnih nastavnih vizualnih sredstava i sposobnost organizacije prostora u bilježnici
- korištenje udžbenika i bilježnice uz izradbu osobnoga slikovnog rječnika
- stjecanje znanja na osnovi promatranja i izvođenja zaključaka tijekom nastave izvan učionice i škole
- postupni razvoj svijesti o pripadnosti skupini učenika koji rade na zajedničkom zadatku usvajanja talijanskoga jezika

- razvoj sposobnosti samovrjednovanja i svijesti o vlastitom napretku (*Europski jezični portfolio* EJP)

3. RAZRED
treća godina učenja

CJELINE I TEME

1. **Predstavljanje: predstavljanje prijatelja i šire obitelji**
   Ključne strukture i izričaji: *Chi è questo/questa? Questo è il mio amico… mio zio/cugino. Questa è la mia amica… mia zia/mia cugina.*

2. **Opis ljudskoga tijela: osnovni dijelovi tijela i njihov opis (boje)**
   Ključne strukture i izričaji: *il viso, la testa, il corpo, le braccia, le mani, le gambe, i piedi… Com'è? Come sono? Alto, basso, piccolo, grande. Di che colore sono gli occhi di…? Neri, azzurri, marrone, blu, verdi… Come sono i capelli di…? Neri, biondi, rossi, castani, lunghi, corti, ricci, lisci…*

3. **Osobna higijena: higijenske navike tijekom dana, higijenski pribor**
   Ključne strukture i izričaji: *Che cosa fai nel bagno? Mi lavo, mi pettino, mi lavo i denti, mi asciugo… il sapone, il dentifricio, lo spazzolino da denti, l'asciugamano… Che cosa fa..? Si lava…*

4. **Godišnja doba i vremenska situacija: godišnja doba, dnevne vremenske situacije te odabir prikladne odjeće**
   Ključne strukture i izričaji: *Che stagione è? È… Che tempo fa? Fa… Che cosa ti metti oggi? Fa caldo. Mi metto il vestito, i pantaloni jeans… Fa freddo. Mi metto la giacca a vento, il maglione…*

5. **Proslava rođendana: pisanje pozivnica, čestitanje, darovi, hrana i piće**
   Ključne strukture i izričaji: *Ti invito al mio compleanno… Tanti auguri! Buon compleanno! Quanti anni hai? Ne ho… I regali: un libro, un CD, una maglietta, i pennarelli… Che cosa prepari? Preparo i dolci, la torta, i panini, la pizza, le bibite… Hai fame? Hai sete? Ho fame. Prendo… Ho sete. Prendo… Ha fame. Ha sete. Prende…*

6. **Čitanje sata: glavni brojevi do 31, redni brojevi do 12.**
   Ključne strukture i izričaji: *Che ora è? Che ore sono? È l'una. È mezzogiorno. È mezzanotte. Sono le tre. Il primo settembre… Dicembre è il dodicesimo mese dell'anno.*

7. **Blagdani i svetkovine: nazivi blagdana i svetkovina, čestitanja**
   Ključne strukture i izričaji: *Buon Natale! Buone feste! Felice Anno Nuovo! La mia famiglia festeggia il Natale… prepariamo… compriamo…*

IZBORNE TEME

U sklopu 10% nastavnih sati godišnje pripremaju se po izboru nastavnika i prema zanimanju učenika prigodne recitacije, bajke, pjesmice i brojalice. Sadržaji se proširuju dodatnim materijalima u okviru zadanih tematskih sadržaja. Primjerice, obradba jedne bajke *Biancaneve* (likovi i osnovni sadržaj).

ODGOJNO-OBRAZOVNA POSTIGNUĆA

ZNANJA

LEKSIČKA PODRUČJA

Leksička područja naznačena su u predloženim nastavnim temama. Tijekom 3. godine učenja jezika predviđa se aktivna uporaba oko *300* leksičkih jedinica, a na planu razumijevanja i mehaničkog usvajanja do 350 leksičkih jedinica kao i usvajanje predloženih gramatičkih struktura na razini prepoznavanja, razumijevanja i globalne uporabe. Leksik i jezične strukture tumače se i provjeravaju uz primjenu zornih nastavnih sredstava (predmeta, slikovnih kartica, postera slikovnog rječnika, CD-a i CDI-a), pokreta i mimike te se stalno ponavljaju uz primjenu različitih tehnika rada i uz povezivanje sa svim osjetilima. Novi se leksik predstavlja uz korištenje poznatih struktura i uz povezivanje s već obrađenim gradivom. Pri obradi novih leksičkih sadržaja ne uvodi se više od *5* do *6* novih leksičkih jedinica po nastavnom satu.

GRAMATIČKE STRUKTURE

Jezične se strukture usvajaju mehanički uz postupno osvješćivanje njihova značenja u tekstu i povezivanje s poznatim rječnikom.

Glagoli (razina prepoznavanja, razumijevanja i globalne uporabe)

- prezent glagola *essere* i *avere* u potvrdnom i niječnom obliku
- prezent učestalih glagoli vezanih uz tematska područja u potvrdnom i niječnom obliku
- glagol *fare* u prezentu u drugom i trećem licu jednine, u pitanjima
- povratni glagoli u prezentu, prva tri lica jednine
- imperativ u okviru tematskih područja na razini razumijevanja i mehaničke uporabe 2. lica jednine i 2. lica množine

Zamjenice (razina prepoznavanja, razumijevanja i globalne uporabe)

- osobne zamjenice u svim licima
- pokazne zamjenice
- upitne zamjenice

Imenice

- globalno razlikovanje i uporaba jednine i množine muškog i ženskog roda imenica
- slaganje imenica i opisnih pridjeva u rodu i broju

Član (razina prepoznavanja, razumijevanja i globalne uporabe)

- neodređeni i određeni član za muški i ženski rod u

jednini i množini uz imenice
- član uz neke imenice za rodbinske odnose pred kojima stoji posvojni pridjev

Pridjevi
- razlikovanje jednine i množine muškog i ženskog roda pridjeva
- slaganje imenica i pridjeva u rodu i broju
- uporaba pokaznih pridjeva u jednini i množini
- oblici posvojnih pridjeva

Brojevi
- glavni brojevi od 1 do 31
- redni brojevi do 12

Prijedlozi
- na razini razumijevanja i globalne uporabe u jezičnim uzorcima

Prilozi
- prilozi vremena i učestali prilozi mjesta

Rečenice
- jednostavne rečenice od više elementa u potvrdnom i niječnom obliku
- upitne rečenice sa *Chi? Che cosa? Com'è? Come sono? Dov'è? Dove sono? Quanto? Per chi è? Perché?*

Na razini prepoznavanja
- prezent povratnih glagola u množini
- imperativ uz uljudno oslovljavanje
- uporaba određenog člana uz rodbinske odnose
- uporaba određenog člana ili ispuštanje člana uz dane u tjednu, označivanje datuma
- posvojni pridjevi u množini

JEZIČNE FUNKCIJE

U okviru predloženih tema i struktura obrađuju se jezične funkcije: pozdravljanje na neformalnoj i formalnoj razini, predstavljanje sebe, prijatelja i šire obitelji, imenovanje predmeta i izricanje odnosa u prostoru, opisivanje predmeta i osoba, opisivanje ljudskog tijela, čestitanje i zahvaljivanje, izražavanje stajališta prema hrani i piću, izražavanje svojine, čitanje sata i opisivanje atmosferskih prilika, izražavanje količine, potvrđivanje i nijekanje.

KULTURA I CIVILIZACIJA

U pristupu kulturološkim, odgojnim i socijalizirajućim sadržajima vodi se računa o usporedbi odgovarajućih sadržaja u hrvatskoj i talijanskoj kulturi i o primjerenosti dobi učenika. Postupno se razvija razumijevanje i tolerancija prema stranoj kulturi i običajima i načinu ophođenja u svakodnevnim situacijama. Usvajaju se komunikacijski obrasci uljudnoga ophođenja, čestitanja i svetkovanja blagdana, prigodne brojalice i pjesmice.

VJEŠTINE I SPOSOBNOSTI

SLUŠANJE
- neverbalno reagiranje na naputke i naredbe na stranom jeziku
- povezivanje vizualnog (slikovnog) i auditivnoga jezičnog sadržaja
- razumijevanje kraćih rečenica i pitanja

GOVORENJE: IZGOVOR, GOVORNA INTERAKCIJA I PRODUKCIJA
- sposobnost raspoznavanja, razumijevanja i ponavljanja fonoloških, ritmičkih, naglasnih i intonacijskih značajki talijanskog jezika prema zvučnom uzorku
- sposobnost pamćenja i pravilne reprodukcije govorenih ili snimljenih zvučnih uzoraka ili izdvojenih riječi, kraćih rečenica, brojalica, pjesmica
- sposobnost verbalnog reagiranja na verbalne i neverbalne (gestualne, likovne i zvukovne) poticaje
- sposobnost postavljanja i odgovaranja na jednostavna pitanja u okviru obrađenih tematskih sadržaja
- sposobnost opisivanja na osnovi usvojenih elemenata i uz izmjene nekih elemenata
- sposobnost sudjelovanja u kraćim dramatizacijama prema zadanome predlošku
- sposobnost sudjelovanja u minidijalozima uz izmjenu nekih elemenata
- sposobnost korištenja više rečenica u nizu pri opisivanju osoba, predmeta i situacija
- sposobnost prepričavanja kraćih poznatih tekstova uz likovne poticaje

ČITANJE
- pamćenje grafijske slike riječi i rečenica na razini prethodno usvojenih zvučnih uzoraka
- glasno čitanje rečenica i dijaloga nakon odslušanih zvučnih uzoraka

PISANJE
- prepisivanje kraćih rečenica prema predlošku
- zaokruživanje i podcrtavanje točnih odgovora, precrtavanje suvišnih elemenata
- sposobnost prepisivanja prema uzorku
- popunjavanje teksta riječima koje nedostaju (prema uzorku) te pisanje kraćih rečenica
- sposobnost povezivanja elemenata predloženog teksta i pismeno odgovaranje na pitanja
- pisanje rečenica prema prethodno usvojenim i zadanim elementima

STRATEGIJE UČENJA I SLUŽENJA ZNANJEM
- postupno usvajanje izgovora, značenja riječi i gramatičkih struktura uz korištenje vizualnih i auditivnih poticaja
- izradba dodatnih nastavnih vizualnih sredstava
- postupno korištenje udžbenika i bilježnice uz izradbu osobnoga slikovnog rječnika, sposobnost pronalaženja riječi u abecednom rječniku u udžbeniku
- stjecanje znanja na osnovi promatranja i zaključivanja tijekom nastave izvan učionice i škole
- razvijanje strategija pamćenja grafijske slike riječi
- postupni razvoj svijesti o pripadnosti skupini učenika koji rade na zajedničkom zadatku usvajanja talijanskoga jezika
- razvoj sposobnosti samovrjednovanja i svijesti o vlastitom napretku (EJP)

4. RAZRED
četvrta godina učenja

CJELINE I TEME

1. **Moja okolina i ja: iznošenje osobnih podataka o sebi i osobama iz vlastitog okruženja**
   Ključne strukture i izričaji: *Mi chiamo… Sono di… Vivo a… Abito in… al numero… Frequento la quarta classe. La mia scuola… i miei amici.*

2. **Slobodno vrijeme: izvanškolske aktivnosti, športovi, dani u tjednu, mjeseci, redni brojevi do 20.**
   Ključne strukture i izričaji: *Cosa fai…? Vado al cinema, in gita, al parco? Frequento un corso di… Il mio sport preferito è… Il lunedì ho il corso d'inglese… La scuola inizia il primo settembre.*

3. **Prijevozna sredstva u gradu: javna i individualna**
   Ključne strukture i izričaji: *Vado a scuola in autobus/tram/ bicicletta. Prendo il tram numero…*

4. **Stanovanje: opis prostora, aktivnosti u pojedinim prostorijama**
   Ključne strukture i izričaji: *Dov'è…? Dove sono…? A destra, a sinistra, davanti, dietro, sotto, sopra. Nel soggiorno/nella mia stanza c'è… ci sono…. Che cosa fai in cucina...*

5. **Raspored dana: određivanje vremena i obroci**
   Ključne strukture i izričaji: *la mattina, il pomeriggio, la sera… la prima colazione, la merenda, il pranzo. Per merenda mangio/bevo…*

6. **Odlazak u kupovinu: tržnica, veletrgovina; imenovanje voća i povrća, određivanje cijena, brojevi do 100**
   Ključne strukture i izričaji: *Al mercato/supermercato compro la frutta, la verdura… Quanto costa…? Un euro/due euro… Pago alla cassa.*

7. **Izlet na selo: domaće životinje i njihovo glasanje, opis i korist od domaćih životinja**
   Ključne strukture i izričaji: *Vado in campagna… Nella fattoria ci sono molti animali… Come fa…? Che cosa dà…?*

8. **Posjet zoološkom vrtu: vrste divljih životinja i njihov opis**
   Ključne strukture i izričaji: *Allo ZOO ci sono… Come sono…?*

9. **Blagdani i svetkovine: nazivi i čestitanje**
   Ključne strukture i izričaji: *il Natale, il Capodanno, la Pasqua, la Festa della mamma/del papà…*

IZBORNE TEME

U sklopu 10% nastavnih sati godišnje pripremaju se po izboru nastavnika i prema zanimanju učenika prigodne recitacije, pjesmice i brojalice. Sadržaji se proširuju dodatnim materijalima u sklopu zadanih tematskih sadržaja. Primjerice, proširivanje teme tržnice ili upoznavanje s likovima iz bajki.

ODGOJNO-OBRAZOVNA POSTIGNUĆA

ZNANJA

LEKSIČKA PODRUČJA

Leksička područja naznačena su u predloženim nastavnim temama. Tijekom 4. godine učenja jezika predviđa se aktivna uporaba oko *350* leksičkih jedinica, a na planu razumijevanja i mehaničkog usvajanja do *500* leksičkih jedinica. Pri obradbi novoga leksičkoga gradiva ne uvodi se više od *6* do 7 novih leksičkih jedinica po nastavnom satu. Rječnik se ciklički ponavlja i proširuje novim sadržajima. Nakon 4. godine učenja jezika predviđa se postizanje jezične razine *A1* prema Zajedničkom europskom referentnom okviru za jezike.

GRAMATIČKE STRUKTURE

Gramatičke se strukture ne tumače eksplicitno, nego ih učenici pamte, usvajaju i koriste globalno u strukturama koje su povezane sa situacijom.

Glagoli (razina prepoznavanja, razumijevanja i globalne uporabe)

- prezent glagola *essere* i *avere* u potvrdnom i niječnom obliku
- prezent učestalih glagola vezanih uz tematska područja u svim licima jednine i množine na globalnoj razini u potvrdnom i niječnom obliku
- glagoli *andare* i *fare* u prezentu u prva tri lica jednine i u 3. licu množine na globalnoj razini
- povratni glagoli u prezentu, prva tri lica jednine
- imperativ u okviru tematskih područja na razini razumijevanja i mehaničke uporabe, 2. lica jednine i 2. lica množine

Zamjenice (razina prepoznavanja, razumijevanja i globalne uporabe)

- osobne zamjenice u svim licima
- pokazne zamjenice

Imenice

- globalno razlikovanje i uporaba jednine i množine muškog i ženskog roda imenica
- slaganje imenica i opisnih pridjeva u rodu i broju

Član (razina prepoznavanja, razumijevanja i globalne uporabe)

- neodređeni član i određeni član za muški i ženski rod u jednini i množini uz imenice
- uporaba određenog člana uz imenice za rodbinske odnose

Pridjevi (razina prepoznavanja, razumijevanja i globalne uporabe)

- razlikovanje jednine i množine muškog i ženskog roda pridjeva
- slaganje imenica i pridjeva u rodu i broju
- uporaba pokaznih pridjeva u jednini i množini
- oblici posvojnih pridjeva

Brojevi

- glavni brojevi od 1 do 100
- redni brojevi do 20

Prijedlozi

- na razini razumijevanja i globalne uporabe u priopćajnim (komunikacijskim) obrascima

Prilozi

- prilozi vremena i učestali prilozi mjesta

Rečenice

- jednostavne rečenice od više elemenata. Upitne rečenice s: *Chi? Che cosa? Com'è? Come sono? Dov'è? Dove sono? Quanto? Per chi è? Perché? Quando?*

Na razini prepoznavanja

- učestali nepravilni glagoli u prezentu u potvrdnom, niječnom i upitnom obliku
- povratni glagoli u prezentu u potvrdnom, niječnom i upitnom obliku
- imperativ uz uljudno oslovljavanje
- partitivni član za određivanje količine, uporaba prijedloga *di* bez člana za određenu količinu

JEZIČNE FUNKCIJE

U okviru obrađenih tema i jezičnih struktura obradit će se jezične funkcije: iznošenje podataka o sebi i osobama iz vlastitog okruženja, prihvaćanje i davanje prijedloga (planiranje slobodnoga vremena), opisivanje izvanškolskih aktivnosti i športova, izricanje stajališta, izricanje vremena, odabir školskog pribora, opisivanje i snalaženje u prostoru (škola i okruženje), razumijevanje, izvršavanje i izdavanje naredbi u školskom okruženju, izražavanje osobnoga stajališta prema određenom prijevoznom sredstvu u gradu, izricanje stava prema prostoru u kojem se živi, uljudno ophođenje prilikom kupovanja i odabira određenih proizvoda, traženje i davanje informacija, izražavanje osobnoga stajališta prema kućnim ljubimcima, izražavanje želja te čestitanja prigodom blagdana.

KULTURA I CIVILIZACIJA

U pristupu kulturološkim, odgojnim i socijalizirajućim ciljevima i sadržajima vodi se računa o usporedbi odgovarajućih sadržaja u hrvatskoj i talijanskoj kulturi i o primjerenosti dobi učenika. Razvija se razumijevanje i tolerancija prema različitostima i upućuje na uočavanje sličnosti. Usvajaju se komunikacijski obrasci uljudnoga ophođenja prigodom posjete restoranu, kupovanju u trgovini, traženju informacija o smještaju određene ustanove. Svetkovanje blagdana, čestitanje i prigodni običaji mogu se povezati s recitacijama i pjesmicama. Razvija se interkulturalna kompetencija.

VJEŠTINE I SPOSOBNOSTI

SLUŠANJE

- neverbalno reagiranje na naputke i naredbe na stranom jeziku
- povezivanje vizualnog (slikovnog) i auditivnog jezičnog sadržaja
- razumijevanje pitanja i kraćih rečenica
- uočavanje razlika u izgovoru glasova i glasovnih skupina talijanskog jezika u odnosu na hrvatski jezik

GOVORENJE: IZGOVOR, GOVORNA INTERAKCIJA I PRODUKCIJA

- sposobnost prepoznavanja, razumijevanja i ponavljanja fonoloških, ritmičkih, naglasnih i intonacijskih osobina talijanskog jezika prema uzorku
- sposobnost pamćenja i pravilne reprodukcije govorenih ili snimljenih zvučnih uzoraka izoliranih riječi, rečenica i pjesmica
- sposobnost verbalnog reagiranja na verbalne i neverbalne (gestualne, likovne i zvukovne) poticaje
- sposobnost postavljanja i odgovaranja na pitanja u okviru obrađenih tematskih sadržaja
- sposobnost opisivanja na osnovi usvojenih elemenata u novim situacijama
- sposobnost sudjelovanja u kraćim dramatizacijama prema zadanom predlošku
- sposobnost sudjelovanja u minidijalozima uz izmjenu nekih elemenata
- sposobnost korištenja više rečenica za opisivanje osoba, predmeta i situacija
- sposobnost prepričavanja kraćih tekstova uz likovne poticaje

ČITANJE

- pamćenje grafijske slike riječi i rečenica na razini prethodno usvojenih zvučnih uzoraka
- glasno čitanje rečenica, dijaloga i kraćih tekstova nakon odslušanih zvučnih uzoraka

PISANJE

- prepisivanje rečenica i kraćih tekstova prema predlošku
- podcrtavanje i zaokruživanje točnog odgovora
- povezivanje elemenata predloženog teksta u rečenice
- sposobnost prepisivanja prema uzorku uz dodavanje novih elemenata
- popunjavanje teksta riječima koje nedostaju te pisanje kraćih rečenica
- sposobnost povezivanja elemenata predloženog teksta i pismeno odgovaranje na pitanja
- pisanje kraćih ciljanih diktata
- primjena grafijskih pravila karakterističnih za talijanski jezik

STRATEGIJE UČENJA I SLUŽENJA ZNANJEM

- postupno usvajanje izgovora, značenja riječi i gramatičkih struktura uz korištenje vizualnih i auditivnih poticaja
- izradba dodatnih nastavnih vizualnih sredstava
- korištenje udžbenika, radne bilježnice, bilježnice i slikovnoga rječnika i abecednoga rječnika u udžbeniku
- stjecanje znanja na osnovi promatranja i zaključivanja tijekom nastave izvan učionice i škole
- razvoj svijesti pripadnosti skupini učenika koji rade na zajedničkom zadatku: usvajanju talijanskoga jezika
- razvoj sposobnosti samovrjednovanja i svijesti o vlastitom napretku i napretku drugih (EJP)

5. RAZRED
peta godina učenja

CJELINE I TEME

1. **Okruženje u kojem živim: rodbinske veze, prijatelji, pripadnost Europi**
   Ključne strukture i izričaji: *Mi chiamo… Sono di… Vivo a… Abito in via… al numero… I membri della mia famiglia… Sono croato/a, italiano/a. I miei amici italiani si chiamano… vivono a…*

2. **Škola: aktivnosti u školi, nastavni predmeti i raspored sati**
   Ključne strukture i izričaji: *A scuola il lunedì ho la lezione d'italiano. Ascolto, parlo, disegno, scrivo, leggo. La mia materia preferita è… L'orario delle lezioni…*

3. **Slobodno vrijeme: izvanškolske aktivnosti, športovi, tjedni raspored aktivnosti**
   Ključne strukture i izričaji: *Faccio parte del coro/della squadra di… Il mio sport preferito è… Pratico il nuoto… Vado in gita/al cinema…*

4. **Prijevozna sredstva: gradska i međugradska prijevozna sredstva, snalaženje u prostoru, ponašanje u prometu**
   Ključne strukture i izričaji: *Dov'è…? Dove sono…? La fermata è a destra/a sinistra/davanti/dietro… Prendo il tram/il treno/ l'aereo… A che ora parte/arriva… Essere in ritardo/in orario.*

5. **Vrste stanovanja: opis mjesta u kojem živim, opis prostora u kojem živim; njihova usporedba**
   Ključne strukture i izričaji: *Abito in città / campagna / un condominio/un appartamento/una casa, al… piano.*

6. **Raspored dana: obveze i dnevne aktivnosti u kući**
   Ključne strukture i izričaji: *La mattina/il pomeriggio/la sera… mi alzo, mi lavo, faccio colazione/pranzo/ceno. Di solito, ogni giorno, spesso, qualche volta, mai.*

7. **Kupovanje: vrste trgovina, načini plaćanja, brojevi do 1000**
   Ključne strukture i izričaji: *Al centro commerciale compro… Per favore mi dia… Mi dica… Quanto costa…? Pago in contanti/con la carta di credito.*

8. **Godišnja doba: klimatske značajke, trajanje, plodovi, odjeća i obuća**
   Ključne strukture i izričaji: *Che stagione è? Che tempo fa? Preferisco… perché… L'autunno inzia… e finisce… La frutta e la verdura tipica di ogni stagione. Fa freddo, mi metto…*

9. **Blagdani i svetkovine: imenovanje blagdana i svetkovina, izražavanje vlastitih sklonosti prema određenim proslavama**
   Ključne strukture i izričaji: *La mia festa preferita è… perché…*

IZBORNE TEME

U sklopu 10% nastavnih sati godišnje pripremaju se po izboru nastavnika i prema zanimanju učenika prigodne recitacije, pjesme i priče. Sadržaji se proširuju dodatnim materijalima u sklopu zadanih tematskih sadržaja. Primjerice, individualni i ekipni športovi, poznati hrvatski i talijanski športaši, športski rekviziti, izradba panoa i prikupljanje izvornih materijala.

ODGOJNO-OBRAZOVNA POSTIGNUĆA

ZNANJA

LEKSIČKA PODRUČJA

Leksička područja naznačena su u predloženim nastavnim temama. Tijekom 5. godine učenja jezika predviđa se aktivna uporaba oko *450* leksičkih jedinica, a na planu razumijevanja i mehaničkog usvajanja do *650* leksičkih jedinica. Pri obradbi novoga leksičkoga gradiva ne bi trebalo uvoditi više od 7 do *8* novih leksičkih jedinica po nastavnom satu. Rječnik se ciklički ponavlja i proširuje novim sadržajima.

GRAMATIČKE STRUKTURE

Pristup gramatici postaje kognitivan i eksplicitan uz postupnu uporabu gramatičkoga nazivlja i usustavljivanje usvojenoga gradiva. Gramatika se tumači u kontekstu situacije bez mehaničkog pamćenja paradigmi i ispitivanja pravila izvan konteksta.

Glagoli

- prezent glagola *essere* i *avere* u potvrdnom, niječnom i upitnom obliku
- prezent glagola 1., 2. i 3. konjugacije vezanih uz tematska područja u svim licima jednine i množine u potvrdnom, niječnom i upitnom obliku
- prezent nepravilnih glagola *andare* i *fare* u potvrdnom, niječnom i upitnom obliku

- prezent povratnih glagola 1., 2. i 3. konjugacije u potvrdnom, niječnom i upitnom obliku
- imperativ u okviru tematskih područja na razini razumijevanja i uporabe u dnevnoj komunikaciji, 2. i 3. lice jednine i 2. lice množine

Zamjenice
- osobne zamjenice u svim licima
- pokazne zamjenice
- povratne zamjenice

Imenice
- uporaba jednine i množine muškog i ženskog roda imenica
- slaganje imenica i opisnih pridjeva u rodu i broju

Član
- neodređeni član i određeni član za muški i ženski rod u jednini i množini uz imenice
- uporaba određenog člana uz imenice
- uporaba određenog člana uz imenice za rodbinske odnose uz koje stoji posvojni pridjev (proširivanje)

Pridjevi
- jednina i množina muškog i ženskog roda pridjeva
- slaganje imenica i pridjeva u rodu i broju
- pokazni pridjevi u jednini i množini
- posvojni pridjevi u jednini i množini

Brojevi
- glavni brojevi od 1 do 1000
- redni brojevi do 20
- uporaba brojeva uz određivanje datuma

Prijedlozi
- uporaba učestalih prijedloga u ustaljenim izrazima
- spajanja prijedloga s određenim članom (globalno)

Prilozi
- prilozi vremena i učestali prilozi mjesta
- mjesto priloga u rečenici (globalno)

Rečenice
- rečenice od više elemenata. Upitne rečenice sa: *Chi? Che cosa? Com'è? Come sono? Dov'è? Dove sono? Quanto? Per chi? Per chi è? Perché..? Quando?*

Na razini prepoznavanja
- imperativ u svim licima
- neki oblici kondicionala prezenta u uljudnom oslovljavanju
- osnovne matematičke operacije
- spajanje prijedloga s određenim članom
- neki učestali prilozi načina

JEZIČNE FUNKCIJE

U sklopu obrađenih tema i jezičnih struktura obradit će se jezične funkcije: iznošenje podataka o sebi i osobama iz vlastitoga okruženja, izražavanje stavova prema školi, školskim aktivnostima i nastavnim predmetima, opisivanje izvanškolskih i izvannastavnih aktivnosti, stavovi učenika i motivacija za odabir športa ili neke druge aktivnosti, orijentacija u prostoru: traženje i davanje informacija, opisivanje vlastitoga životnog prostora i aktivnosti unutar njega, izdavanje i izvršavanje naredbi u školskom okruženju, osnovni oblici uljudbe, izražavanje osobnoga stajališta prema određenomu prijevoznomu sredstvu, komunikacijski obrasci pri odabiru artikala, kupovini i plaćanju, izražavanje mišljenja o vremenu i atmosferskim prilikama, izražavanja želja te čestitanja blagdana.

KULTURA I CIVILIZACIJA

U pristupu kulturološkim, odgojnim i socijalizirajućim sadržajima vodi se računa o usporedbi odgovarajućih sadržaja u hrvatskoj i talijanskoj kulturi i o primjerenosti dobi učenika. Razvija se tolerancija i empatija prema stranoj kulturi i običajima. Usvajaju se i stalno proširuju komunikacijski obrasci uljudnoga ophođenja u različitim situacijama svakodnevnog života. Koriste se izvorni audio i videomaterijali, prigodne recitacije i pjesmice. Uočavaju se stereotipi i neke predrasude o stranoj kulturi i običajima i ukazuje se na potrebu njihova uklanjanja.

VJEŠTINE I SPOSOBNOSTI

SLUŠANJE

- uočavanje razlika u izgovoru glasova i glasovnih skupina talijanskoga jezika u odnosu na hrvatski jezik
- povezivanje audiovizualnoga jezičnog sadržaja
- razumijevanje pitanja i kraćih usmenih i pisanih tekstova

GOVORENJE: IZGOVOR, GOVORNA INTERAKCIJA I GOVORNA PRODUKCIJA

- sposobnost raspoznavanja, razumijevanja i ponavljanja fonoloških, ritmičkih, naglasnih i intonacijskih osobina talijanskog jezika prema uzorku
- sposobnost pamćenja i pravilne reprodukcije govorenih ili snimljenih zvučnih uzoraka
- sposobnost verbalnog reagiranja na verbalne i neverbalne (gestualne, likovne i zvukovne) poticaje
- sposobnost postavljanja pitanja u sklopu obrađenih tematskih sadržaja i odgovaranje na takva pitanja
- sposobnost opisivanja na osnovi usvojenih elemenata u novim situacijama
- sposobnost sudjelovanja u kraćim dramatizacijama prema zadanom predlošku
- sposobnost sudjelovanja u mini-dijalozima uz izmjenu nekih elemenata
- sposobnost korištenja više rečenica za opisivanje osoba, predmeta i situacija prema predlošku
- sposobnost prepričavanja kraćih tekstova uz poticaje

ČITANJE

- pamćenje grafijske slike riječi i rečenica na razini prethodno usvojenih zvučnih uzoraka
- glasno čitanje rečenica, dijaloga i kraćih tekstova nakon odslušanih zvučnih uzoraka

PISANJE

- prepisivanje rečenica i kraćih tekstova prema predlošku
- odgovaranje na pitanja o poznatom sadržaju
- pisanje diktata s poznatim elementima

- provjera razumijevanja tekstova u zadatcima na višestruki izbor
- popunjavanje vježbi prema zadanim uzorcima
- popunjavanje teksta riječima koje nedostaju te pisanje kraćih rečenica
- sposobnost povezivanja elemenata predloženog teksta uz dodavanje novih elemenata
- pismeno odgovaranje na osobna pitanja
- pisanje kraćih vođenih sastava (4 - 5 rečenica)

STRATEGIJE UČENJA I SLUŽENJA ZNANJEM

- postupno usvajanje izgovora, značenja riječi i gramatičkih struktura uz korištenje vizualnih i auditivnih poticaja i pisanoga teksta
- izradba dodatnih nastavnih vizualnih i auditivnih sredstava
- korištenje udžbenika, radne bilježnice, bilježnice i slikovnoga rječnika i abecednoga rječnika
- sposobnost uočavanja analogija i zaključivanja na osnovi primjera
- stjecanje znanja na osnovi promatranja, istraživanja i zaključivanja tijekom nastave izvan učionice i škole
- razvoj svijesti o pripadnosti skupini učenika koji rade na zajedničkom zadatku usvajanja talijanskoga jezika
- razvoj sposobnosti samovrjednovanja i svijesti o vlastitom napretku i napretku drugih (EJP)

6. RAZRED
šesta godina učenja

CJELINE I TEME

1. **Početak školske godine: planovi, organizacija školskih i izvanškolskih aktivnosti**
   Ključne strukture i izričaji: *Quest'anno farò un corso di… Mi iscriverò a… I miei progetti sono… Domani studierò…, giocherò…, chiamerò…*

2. **Komunikacija na daljinu: telefon, mobitel, SMS poruke, e-mail, slanje razglednica i pisama, pošta**
   Ključne strukture i izričaji: *Una telefonata: Pronto, chi parla? Il telefonino: SMS (i messaggini). Alla posta: per favore mi dia un francobollo/un modulo… Vorrei spedire una raccomandata, un telegramma…*

3. **Poziv na proslavu rođendana ili godišnjice: organizacija proslave, hrana i piće, čestitanja; obiteljski odnosi**
   Ključne strukture i izričaji: *Ho mangiato…, ho bevuto... Alla festa invito… Vieni? D'accordo!… Mi dispiace, non posso… No, grazie, devo… Per la festa compro… Preparo la tavola: metto… Descrivo la mia famiglia: mia moglie, mia nipote… Alla festa…*

4. **Priprema obroka: tipični talijanski i hrvatski gastronomski specijaliteti, poznati recepti, usporedba obroka u Italiji i u Hrvatskoj**
   Ključne strukture i izričaji: *Per preparare la macedonia di frutta ci vuole…/gli ingredienti… Lava!… Mescola!… Le specialità italiane: il panettone… I pasti principali in Italia… In Croazia mangiamo…*

5. **Trgovine: odlazak u kupovinu, određivanje količine, načini pakiranja prehrambenih proizvoda, konfekcijski brojevi za odjeću i obuću, tipični talijanski proizvodi, zanati i zanimanja, uslužne djelatnosti**
   Ključne strukture i izričaji: *Vado in macelleria, in panetteria… Compro: 2 etti di…, una bottiglia di… 1 chilo di… Quanto/Quanta/Quanti/Quante…? La mia taglia è… Calzo (porto) il numero… Dal fruttivendolo compro… Quanto costa? Quanto vengono? I prodotti tipici italiani: la Moka, la pizza…*

6. **Moj grad: znamenitosti, kulturne ustanove, galerije, muzeji, što mi se sviđa u mojem gradu, zašto volim živjeti u gradu**
   Ključne strukture i izričaji: *Zagabria è la capitale… Si trova… La piazza principale… Nella mia città ci sono… Vivere in una grande città… Il turista: Per favore, come posso arrivare a…? Prenda il tram numero 9…*

7. **Izlet u Italiju: Firenza (ili neki drugi grad), prijevozno sredstvo, smještaj, dojmovi s izleta**
   Ključne strukture i izričaji: *Sono andato in gita a… In gita… a Firenze ho visitato… Ho viaggiato in macchina (in autobus)… Ho alloggiato in… Mi è piaciuto…*

8. **Šport: vrste športova, zdrav život**
   Ključne strukture i izričaji: *Lo sport che mi piace è… perché… Mi alleno per… Pratico… Gli sport in Italia… Gli sport individuali o di gruppo… Se vuoi stare bene pratica… Un'intervista con un calciatore.*

9. **Blagdani i svetkovine: običaji u Italiji i Hrvatskoj**
   Ključne strukture i izričaji: *Gli Italiani festeggiano… mangiano… si scambiano i regali… In Croazia festeggiano… I piatti tipici…*

IZBORNE TEME

U sklopu 10% nastavnih sati godišnje pripremaju se po izboru nastavnika i prema zanimanju učenika prigodne recitacije i pjesme. Sadržaji se proširuju dodatnim materijalima u sklopu zadanih tematskih sadržaja. Primjerice, organizacija izleta, prikupljanje materijala, izradba plana puta i proračun cijene ili obradba pripremanja talijanskog specijaliteta, sastojci, način pripreme, podrijetlo.

ODGOJNO-OBRAZOVNA POSTIGNUĆA

ZNANJA

LEKSIČKA PODRUČJA

Leksička područja naznačena su u predloženim nastavnim temama. Tijekom 6. godine učenja jezika predviđa se aktivna uporaba oko *550* leksičkih jedinica, a na planu razumijevanja i mehaničkog usvajanja do *700* leksičkih jedinica. Pri obradbi novoga leksika ne treba uvoditi više od 7 do *8* leksičkih jedinica po nastavnom satu. Rječnik se ciklički ponavlja i proširuje novim sadržajima.

GRAMATIČKE STRUKTURE

Pristup gramatici je kognitivan i eksplicitan uz postupnu uporabu gramatičkoga nazivlja i ususatvljivanje gradiva. Gramatika se tumači u kontekstu situacije bez mehaničkoga pamćenja paradigmi i ispitivanja pravila izvan konteksta.

Glagoli

- prezent nepravilnih glagola 1., 2. i 3. konjugacije: *venire, dare, fare, potere, rimanere, stare, dovere, volere*
- prezent glagola 1. konjugacije na *-care, -gare--scare*
- futur I. glagola *essere* i *avere*
- futur I. 1., 2. i 3. konjugacije pravilnih glagola
- futur I. povratnih glagola triju konjugacija
- futur I. nepravilnih glagola: venire, *dare, fare, potere, rimanere, stare, dovere*
- futur I. glagola 1. konjugacije na *-ciare, -gare, -sciare*
- perfekt pravilnih glagola 1., 2. i 3. konjugacije, s pomoćnim glagolom *avere* ili *essere*, tvorba pravilnih i nepravilnih participa prošlih
- perfekt povratnih glagola
- imperativ glagola 1., 2. i 3. konjugacije
- imperativ glagola *essere* i *avere*
- imperativ nepravilnih glagola: *venire, dire, dare, fare, rimanere*

Član

- oblici i uporaba partitivnoga člana

Zamjenice

- nenaglašeni oblici direktnih osobnih zamjenica

Pridjevi

- oblici i uporaba pokaznih pridjeva *questo e quello*
- oblici i uporaba pridjeva *bello*
- stupnjevanje pridjeva
- stupnjevanje pridjeva *buono*; uporaba
- stupnjevanje pridjeva: *cattivo, alto, basso* i njihova uporaba
- oblici i uporaba pokaznih pridjeva *questo* i *quello* ispred imenica

Brojevi

- glavni brojevi od 1000 nadalje
- pisanje brojeva riječima
- označivanje datuma, pisanje datuma

Prijedlozi

- oblici i uporaba padežnih prijedloga: *DI, A, DA, IN, SU, CON, PER*

Prilozi

- prilozi vremena i učestali prilozi mjesta

Rečenice

- upitne rečenice, neupravni govor kad je u glavnoj rečenici glavno vrijeme

Na razini prepoznavanja

- nenaglašene osobne zamjenice u akuzativu, njihovo mjesto u rečenici i slaganje s participom prošlim glagola u perfektu
- mjesto opisnih pridjeva uz imenice
- učestali prilozi načina i njihovo mjesto u rečenici, izrazi za pojačavanje negacije

JEZIČNE FUNKCIJE

U okviru obrađenih tema i jezičnih struktura obradit će se jezične funkcije: iznošenje osobnih planova za iduću školsku godinu, opisivanje školskih i izvanškolskih aktivnosti, komunikacijski obrasci, sposobnost komuniciranja telefonom, mobitelom, SMS porukama, elektroničkom poštom, e-mailom, razglednicama, kratkim pismima, komunikacija u javnim ustanovama. Opisivanje, pozivanje, izražavanje odnosa među članovima obitelji, izražavanje zadovoljstva, zahvaljivanje, izražavanje stajališta, uspoređivanje, izražavanje vlastitoga ukusa pri kupovanju, izricanje dojmova s putovanja, opis geografskoga položaja, znamenitosti i kulturnih institucija, muzeja i galerija, opisivanje vlastitoga grada, izražavanje privrženosti i osobnog stajališta prema športovima, zdravoj prehrani i životu. Izražavanje dojmova o svetkovinama i običajima u Italiji i Hrvatskoj.

KULTURA I CIVILIZACIJA

U pristupu kulturološkim, odgojnim i socijalizirajućim sadržajima vodi se računa o usporedbi odgovarajućih sadržaja u hrvatskoj i talijanskoj kulturi i o primjerenosti dobi učenika. Koriste se komunikacijski obrasci uljudnoga ophođenja tijekom uobičajenih dnevnih aktivnosti, čestitanja i svetkovanja. Izvorni tekstovi, prigodne recitacije i pjesmice, audio i videomaterijali, zemljopisne karte, planovi gradova, podatci o kulturnim spomenicima i kulturnim znamenitostima bit će korisne kulturološke informacije koje će razvijati interkulturalnu kompetenciju, toleranciju i empatiju prema stranoj kulturi. Koristeći različite izvore informacija, uočavat će se stereotipi i uklanjat će se predrasude o stranoj kulturi te poticati učenike na njihovo kritičko prosuđivanje.

VJEŠTINE I SPOSOBNOSTI

SLUŠANJE

- uočavanje razlika u izgovoru glasova i glasovnih skupina talijanskog jezika u odnosu na hrvatski jezik
- povezivanje vizualnog (slikovnoga) i auditivnoga jezičnog sadržaja
- razumijevanje pitanja i jednostavnih tekstova
- razumijevanje osnovnih namjera sugovornika

GOVORENJE: IZGOVOR, GOVORNA INTERAKCIJA I PRODUKCIJA

- sposobnost ponavljanja fonoloških, ritmičkih, naglasnih i intonacijskih osobina talijanskoga jezika prema uzorku
- sposobnost pamćenja i pravilne reprodukcije govorenih ili snimljenih zvučnih uzoraka
- sposobnost prepričavanja poznatoga teksta te vođenje dijaloga o poznatoj temi
- sposobnost verbalnog reagiranja na verbalne i neverbalne poticaje
- sposobnost postavljanja i odgovaranja na pitanja u sklopu obrađenih tematskih sadržaja
- sposobnost opisivanja na osnovi usvojenih elemenata u novim situacijama
- sposobnost sudjelovanja u kraćim dramatizacijama prema zadanom predlošku
- sposobnost sudjelovanja u dijalozima uz izmjenu nekih elemenata
- sposobnost opisivanja osoba, predmeta i situacija
- sposobnost prepričavanja tekstova uz poticaje i bez njih
- sposobnost povezivanja određene teme s vlastitim iskustvom

ČITANJE

- pamćenje grafijske slike riječi, izdvojenih rečenica i jednostavnih tekstova na razini prethodno usvojenih zvučnih uzoraka
- glasno čitanje rečenica, dijaloga i tekstova nakon odslušanih zvučnih uzoraka
- čitanje i razumijevanje kraćih izvornih uputa, informacija i poruka, čitanje SMS-a i e-maila i tekstova na Internetu.

PISANJE

- prepisivanje rečenica i tekstova prema predlošku
- zaokruživanje točnoga odgovora, podcrtavanje zadanih elemenata
- odgovaranje na pitanja o poznatom sadržaju
- pisanje diktata s poznatim elementima
- provjera razumijevanja tekstova u zadatcima višestrukog izbora
- popunjavanje vježbi prema zadanim uzorcima
- popunjavanje teksta riječima koje nedostaju te pisanje kraćih rečenica
- sposobnost povezivanja elemenata predloženoga teksta uz dodavanje novih elemenata
- pismeno odgovaranje na osobna pitanja i postavljanje pitanja
- pisanje vođenih sastava (do 10 rečenica)
- pisanje čestitki, kratkih poruka, e-maila, SMS-a, ispunjavanje obrazaca

STRATEGIJE UČENJA I SLUŽENJA ZNANJEM

- postupno usvajanje izgovora, značenja riječi i gramatičkih struktura uz korištenje vizualnih i auditivnih poticaja i pisanoga teksta
- izradba dodatnih nastavnih audiovizualnih sredstava
- korištenje udžbenika, radne bilježnice, bilježnice i rječnika
- uočavanje analogija i pravilnosti u jezičnom ustroju i njihova primjena
- stjecanje znanja na osnovi promatranja, istraživanja i izvođenja zaključaka tijekom nastave izvan učionice i škole
- sposobnost povezivanja riječi u tematska područja
- razvoj svijesti o pripadnosti skupini učenika koji rade na zajedničkom zadatku usvajanja talijanskoga jezika
- razvoj sposobnosti samovrjednovanja i svijesti o vlastitom napretku i napretku drugih
- sposobnost međusobnoga vrjednovanja učenika (EJP)

7. RAZRED
sedma godina učenja

CJELINE I TEME

1. **Putovanje: odabir odredišta, odabir prijevoznog sredstva (prednosti i nedostatci), turistička agencija, kupnja karata, spremanje prtljage**
   Ključne strukture i izričaji: *Potremmo partire per… Vorrei andare a/in… Mi piacerebbe visitare… Viaggiare in treno, in autobus, in aereo. Arrivare a destinazione. All'agenzia turistica posso chiedere informazioni, comprare i biglietti… Preparare i bagagli.*

2. **Zračna luka: odlazak u zračnu luku, aktivnosti prije, u tijeku i poslije leta**
   Ključne strukture i izričaji: *L'autobus per l'aeroporto parte da… L'aereo parte alle… Controllare i bagagli, il passaporto. L'aereo decolla… prende quota… L'atterraggio… L'hostess, il pilota.*

3. **Rim: povijesni, umjetnički i turistički aspekti, snalaženje u stranome gradu**
   Ključne strukture i izričaji: *Oggi visitiamo… Sarebbe interessante vedere… Per arrivare in… Prendiamo la metropolitana. Dove si trova…? Consultare la pianta.*

4. **Posjet tipičnomu restoranu: komunikacija u restoranu, odabir autohtone hrane i pića**
   Ključne strukture i izričaji: *Prenotare un tavolo per… Consultare la lista dei cibi e delle bibite… Chiamare il cameriere. Per primo prendo… Per secondo prendiamo… Per favore il conto! Ecco la mancia! Il servizio (non) è compreso.*

5. **Život mladih: izlasci, mjesta izlazaka, druženje, glazba**
   Ključne strukture i izričaji: *La sera mi piace uscire con… Vado in discoteca… Mi piace la musica di… Stasera andiamo al cinema / a teatro / al concerto di…*

6. **Ljudsko tijelo: širenje poznatoga rječnika (vokabulara), lakši zdravstveni problemi, komunikacija pri traženju pomoći**
   Ključne strukture i izričaji: *Non mi sento bene… mi fa male… Vado dal medico/all'ambulatorio/all'ospedale/al pronto soccorso. Con la ricetta vado in farmacia.*

7. **Prirodne ljepote Italije: nacionalni parkovi, vulkani, Alpe, Sicilija ili Sardinija**
   Ključne strukture i izričaji: *I parchi nazionali in Italia sono… Le Alpi si trovano… I vulcani sono… La Sicilia… Le bellezze naturali… I monumenti storici…*

8. **Talijanska popularna glazba: poznati pjevači, naslovi pjesama, festivali popularne glazbe**
   Ključne strukture i izričaji: *I miei cantanti preferiti sono… So cantare… Seguo il festival della canzone…*

9. **Blagdani i svetkovine: običaji uz proslave svetkovina i blagdana**
   Ključne strukture i izričaji: *Il Natale, il Capodanno, la Pasqua, il Carnevale… Le tradizioni e le specalità gastronomiche.*

IZBORNE TEME

U sklopu 10% nastavnih sati godišnje pripremaju se po izboru nastavnika i prema zanimanju učenika prigodne recitacije i pjesme. Sadržaji se proširuju dodatnim materijalima u sklopu zadanih tematskih sadržaja, npr. obradba jedne talijanske pokrajine.

ODGOJNO-OBRAZOVNA POSTIGNUĆA

ZNANJA

LEKSIČKA PODRUČJA

Leksička područja naznačena su u predloženim nastavnim temama. Tijekom 7. godine učenja jezika predviđa se aktivna uporaba oko *800* leksičkih jedinica, a na planu razumijevanja i mehaničkog usvajanja oko *950* leksičkih jedinica. Pri obradbi novoga leksika predviđa se obradba od *8* do *9* leksičkih jedinica po nastavnom satu. Rječnik se ciklički ponavlja i proširuje novim sadržajima

GRAMATIČKE STRUKTURE

Pristup gramatici je kognitivan i eksplicitan uz uporabu gramatičkog nazivlja i usustavljivanje gradiva. Gramatika se tumači i provjerava u kontekstu situacije bez mehaničkog zapamćivanja paradigmi i pravila.

Glagoli

- bezlični oblici (*si mangia, si beve, ci si diverte*) i bezlični izrazi (*è bello*, *è possibile/impossibile*, *bisogna*, *è necessario*) s infinitivom
- kondicional I. pravilnih i nekih nepravilnih glagola (*essere, avere, andare, dare, volere, potere, dovere, piacere*)
- tvorba imperfekta pravilnih i nepravilnih glagola (*essere, avere, fare, dare, stare, bere, piacere*)
- uporaba imperfekta te uporaba imperfekta i perfekta
- tvorba i uporaba gerundiva; glagol stare u prezentu i imperfektu + gerundiv
- nepravilni glagoli u obrađenim vremenima i načinima: *concludere, piacere, rompere, salire, scegliere, scendere, sedere (sedersi), svolgere, uscire, vivere*

Imenice

- neke učestale imenice s nepravilnom množinom

Član

- uporaba neodređenog i određenog člana
- određeni član s prijedlozima
- ispuštanje člana u nekim izrazima

Pridjevi

- slaganje imenica i pridjeva u rodu i broju

Zamjenice

- naglašene osobne zamjenice (subjekt, objekt), nenaglašene osobne zamjenice (direktni objekt) te njihovo slaganje s participom prošlim, nenaglašene osobne zamjenice (indirektni objekt)
- uporaba partitivne zamjenice *NE* i njezino slaganje s participom prošlim
- razlika između *ci* i *ne* u funkciji nenaglašenih zamjenica i priložnih oznaka

Brojevi

- ponavljanje glavnih i rednih brojeva

Prilozi

- tvorba i uporaba priloga načina
- stupnjevanje nekih priloga
- prilozi mjesta i vremena

Prijedlozi

- prijedlozi te prijedlozi spojeni s određenim članom, uporaba

Rečenice

- upitne, vremenske, pogodbene u sadašnjosti

Na razini prepoznavanja

- gerundiv umjesto zavisnih rečenica, pogodbene rečenice u prošlosti *Se potevo venivo subito*.
- uporaba određenog člana uz geografska i vlastita imena i prezimena

JEZIČNE FUNKCIJE

U sklopu obrađenih tema i jezičnih struktura obradit će se jezične funkcije: izražavanje vlastitih sklonosti pri planiranju i odabiru odredišta putovanja (izleta), prijevoznoga sredstva te uvažavanje i prihvaćanje mišljenja drugih, odgovarajući komunikacijski obrasci, komunikacija u zračnoj luci, traženje informacija, opisivanje grada, spomenika te povijesnih i turističkih znamenitosti, komunikacijski obrasci u restoranu pri odabiru jela i pića, naručivanje, izražavanje vlastitih sklonosti, opisivanje posjećenih lokaliteta, uspoređivanje sa sličnim lokalitetima u vlastitoj zemlji, izražavanje zadovoljstva/nezadovoljstva, traženje medicinske pomoći, izražavanje boli i nelagode, izražavanje slaganja/neslaganja s mišljenjem drugih, opisivanje značenja pojedinih praznika te načina slavljenja i obilježavanja.

KULTURA I CIVILIZACIJA

U pristupu kulturološkim, odgojnim i socijalizirajućim sadržajima vodi se računa o usporedbi odgovarajućih sadržaja u hrvatskoj i talijanskoj kulturi i o primjerenosti dobi učenika. Obrasci uljudnoga ophođenja u javnim prijevoznim sredstvima, restoranima, prilikom posjeta kulturnim i povijesnim spomenicima i ostalim institucijama, traženje informacija o redu vožnje, turističkim prospektima, služenje zemljopisnom kartom, planom grada, itd., pridonijet će razvoju kulturološke kompetencije i boljem razumijevanju strane kulture, uz uočavanje sličnosti i razlika, razvijajući toleranciju i empatiju prema stranoj kulturi.

VJEŠTINE I SPOSOBNOSTI

SLUŠANJE

- uočavanje razlika u izgovoru glasova i glasovnih skupina talijanskog jezika u odnosu na hrvatski jezik
- povezivanje audiovizualnoga jezičnog sadržaja
- razumijevanje pitanja i kraćih usmenih tekstova
- razumijevanje namjera sugovornika

GOVORENJE: IZGOVOR, GOVORNA INTERAKCIJA I GOVORNA PRODUKCIJA

- sposobnost prepoznavanja, razumijevanja i ponavljanja fonoloških, ritmičkih, naglasnih i intonacijskih osobina talijanskoga jezika
- sposobnost pamćenja i pravilne reprodukcije govorenih ili snimljenih zvučnih uzoraka
- sposobnost prepričavanja poznatog teksta te vođenje dijaloga o poznatoj temi
- sposobnost verbalnoga reagiranja na verbalne i neverbalne (gestualne, likovne i zvukovne) poticaje
- sposobnost postavljanja i odgovaranja na pitanja u sklopu obrađenih tematskih sadržaja
- sposobnost opisivanja na osnovi usvojenih elemenata u novim situacijama
- sposobnost sudjelovanja u dramatizacijama prema zadanom predlošku
- sposobnost sudjelovanja u dijalozima uz izmjenu nekih elemenata

ČITANJE

- pamćenje grafijske slike riječi i rečenica na razini prethodno usvojenih zvučnih i pisanih uzoraka
- glasno čitanje rečenica, dijaloga i tekstova nakon odslušanih zvučnih uzoraka
- korektno čitanje tekstova i bez zvučnih uzoraka
- čitanje i razumijevanje kraćih izvornih uputa i poruka, čitanje SMS poruka, e-maila, Interneta

PISANJE

- prepisivanje tekstova prema predlošku (kao vježba za diktat)
- odgovaranje na pitanja o poznatom sadržaju
- pisanje diktata s poznatim elementima
- provjera razumijevanja tekstova u zadacima višestrukoga izbora
- popunjavanje vježbi prema zadanim uzorcima
- popunjavanje teksta riječima koje nedostaju te pisanje rečenica
- sposobnost povezivanja elemenata predloženoga teksta uz dodavanje novih elemenata
- pismeno odgovaranje na osobna pitanja
- pisanje vođenih sastavaka (do 10 rečenica)
- pisanje čestitki, kratkih poruka, SMS poruka, e-maila, ispunjavanje obrazaca i vođenje bilježaka

STRATEGIJE UČENJA I SLUŽENJA ZNANJEM

- usvajanje izgovora, značenja novih riječi i gramatičkih struktura uz korištenje audiovizualnih poticaja i pisanoga teksta
- izradba dodatnih nastavnih audiovizualnih sredstava i postera
- korištenje udžbenika, radne bilježnice, bilježnice i rječnika i drugih izvora znanja
- stjecanje znanja na osnovi promatranja, istraživanja, analize podataka i zaključivanja tijekom nastave izvan učionice i škole
- uočavanje analogija i pravilnosti u jezičnom ustroju i njihova primjena u novom tekstu
- uočavanje sličnosti i razlika između stranoga i materinskoga jezika ili među stranim jezicima
- sposobnost rješavanja problema uz korištenje novih tehnologija (Internet, računalo)
- razvijanje strategije suradničkog učenja i sposobnosti izlaganja o rezultatima rada u skupini
- razvoj svijesti o pripadnosti skupini učenika koji rade na zajedničkom zadatku usvajanja talijanskoga jezika
- razvoj sposobnosti samovrjednovanja i svijesti o vlastitom napretku i o napretku drugih (EPJ)

8. RAZRED
osma godina učenja

CJELINE I TEME

1. **Neke poznate povijesne ličnosti: istraživači, znanstvenici, književnici i umjetnici (osnovni podatci); zanimanja**
   Ključne strukture i izričaji: *I famosi inventori italiani sono… I grandi musicisti/pittori/scultori sono… Gallileo Gallilei è nato a… nel … secolo. Le sue scoperte, le sue opere principali…*

2. **Školski sustav: uporedba školskoga sustava u Italiji i u Hrvatskoj; pisanje životopisa**
   Ključne strukture i izričaji: *La scuola elementare in Italia/in Croazia, i diversi tipi di scuola media (inferiore, superiore), iscriversi all'università, laurearsi. Il mio curriculum vitae.*

3. **Računalo i Internet: prednosti i nedostatci**
   Ključne strukture i izričaji: *Invio un' e-mail, frequento vari siti… navigo in Internet. Vantaggi e svantaggi del computer.*

4. **Odjeća i obuća: talijanska moda i stilisti; rasprostranjenost talijanske modne industrije u svijetu**
   Ključne strukture i izričaji: *Mi tolgo… mi vesto… mi svesto… provo nel camerino… Fare uno sconto… avere i prezzi fissi… pagare alla cassa… prendere lo scontrino. I grandi stilisti italiani sono…*

5. **Talijanska televizija i tisak: TV program i vrste emisija; vrste filmova, dnevni i tjedni tisak novinski članci, promidžbeni oglasi**
   Ključne strukture i izričaji: *Seguo il programma televisivo da…a… seguo le telenovelle… i programmi musicali, i film, il telegiornale sul primo canale. Stasera andrà in onda… I giornali e le riviste italiane sono… Le pagine pubblicitarie presentano…*

6. **Talijanski gradovi: značajke gradova, osobitosti suvremene Italije**
   Ključne strukture i izričaji: *Napoli, Milano, Venezia, storia e cultura, importanza economica, specialità gastronomiche, problemi sociali, inquinamento, traffico.*

7. **Ekološki aspekti života: život u gradu, život na selu, ljubav prema životinjama i borba za opstanak rijetkih vrsta**
   Ključne strukture i izričaji: *Vantaggi e svantaggi della vita in città e in campagna, diritti degli animali, animali in via d'estinzione, la protezione/l'abbandono degli animali.*

8. **Blagdani i svetkovine: narodni običaji Italije; značenje gesta u talijanskoj kulturi**
   Ključne strukture i izričaji: *Tradizioni, feste e folclore: il Palio di Siena, la regata storica di Venezia, il Carnevale di Venezia e di Viareggio; la gesticolazione degli italiani.*

IZBORNE TEME

U okviru 10% nastavnih sati godišnje pripremaju se po izboru nastavnika i prema zanimanju učenika prigodne pjesme, i tekstovi. Sadržaji se proširuju dodatnim materijalima u okviru zadanih tematskih sadržaja. Primjerice, podrobnije obradba jedne talijanske regije, izradba postera i prikupljanje izvornih materijala.

ODGOJNO-OBRAZOVNA POSTIGNUĆA

ZNANJA

LEKSIČKA PODRUČJA

Leksička područja naznačena su u predloženim nastavnim temama. Tijekom 8. godine učenja jezika predviđa se aktivna uporaba oko *1000* leksičkih jedinica, a na planu razumijevanja u tekstu oko *1100* leksičkih jedinica. Pri obradbi novog leksika ne bi trebalo uvoditi više od *9* do *10* novih leksičkih jedinica po nastavnom satu. Rječnik se ciklički ponavlja i proširuje novim sadržajima. Nakon 8 godina učenja jezika predviđa se postizanje razine *A2* prema Zajedničkom europskom referentnom okviru za jezike.

GRAMATIČKE STRUKTURE

Pristup gramatici kognitivan je i eksplicitan uz uporabu gramatičkoga nazivlja i ustustavljivanje gradiva. Gramatika se tumači i provjerava u kontekstu situacije bez mehaničkog zapamćivanja paradigmi i pravila.

Glagoli
- oblici imperativa pravilnih i nepravilnih glagola s nenaglašenim osobnim zamjenicama
- nepravilni glagoli u obrađenim vremenima i načinima: *cogliere, nascere, piacere, porre, produrre, risolvere, svolgere, tacere, tenere, vivere*
- uvježbavanje upotrebe glagolskih vremena obrađenih do 8. razreda

Imenice
- tvorba ženskog roda imenica (iznimke)
- tvorba množine imenica (iznimke)

Pridjevi
- tvorba ženskog roda pridjeva (iznimke)
- tvorba množine pridjeva (iznimke)
- oblici i uporaba nekih neodređenih pridjeva

Član
- ispuštanje člana i uporaba člana uz zemljopisno nazivlje te osobna imena i prezimena

Zamjenice
- odnosne zamjenice *che, di cui, il quale, la quale, del quale, della quale...*
- nenaglašene osobne zamjenice u dativu ili akuzativu i njihovo združivanje s imperativom, gerundivom i infinitivom
- združivanje nenaglašenih zamjenica s *ecco*
- združivanje nenaglašenih zamjenica u dativu i akuzativu i njihovo mjesto u rečenici samo na razini razumijevanja i prepoznavanja u tekstu

Brojevi
- izricanje cijena, nadnevka, godina, stoljeća, mjera i težina

Prilozi
- prilozi kojima se izražava sumnja/dvojba

Prijedlozi
- prijedlozi te prijedlozi spojeni s određenim članom: uporaba

Rečenice
- odnosne rečenice
- upravni i neupravni govor
- pogodbene rečenice (*Si* + prezent ind., prezent/futur, *Si* + imperfekt ind., imperfekt)

Na razini razumijevanja
- uporaba oblika konjunktiva prezenta koji su istovjetni s oblicima za imperativ u 3. licu jednine i množine u zavisnim rečenicama iza glagola želje, volje, sumnje, itd.
- združeni oblici nenaglašenih osobnih zamjenica (dativ + akuzativ) i njihovo mjesto u rečenici
- združeni oblici nenaglašenih osobnih zamjenica i njihovo spajanje s imperativom, infinitivom, gerundivom i s *ecco*.
- izricanje stoljeća - *il Duecento*

JEZIČNE FUNKCIJE

U okviru obrađenih tema i jezičnih struktura obrađuju se jezične funkcije: iznošenje podataka o poznatim ličnostima, i analiza utjecaja na talijansku društvenu stvarnost, opisivanje školskoga sustava u Italiji i Hrvatskoj, komunikacijski obrasci: pisanje životopisa, uporaba informatičkoga nazivoslovlja na talijanskom, izražavanje gledišta prema uporabi računala i moderne tehnologije na mladež, izbor i opis odjevnih predmeta (komunikacijski obrasci), iznošenje mišljenja o poznatim talijanskim stilistima i televizijskom programu, izražavanje sklonosti prema različitim vrstama programa, praćenje talijanskoga tiska, povlađivanje ili kritika, opis nekih većih talijanskih gradova, iznošenje pozitivnih i negativnih značajki današnje Italije, gledište prema životu u gradu i na selu, diskusija o ekologiji i očuvanju okoliša, opisivanje tradicionalnih i folklornih običaja i blagdana u Italiji te usporedba sa sličnim običajima u Hrvatskoj, iznošenje osobnoga iskustva.

KULTURA I CIVILIZACIJA

U pristupu kulturološkim, odgojnim i socijalizirajućim sadržajima vodi se računa o usporedbi odgovarajućih sadržaja u hrvatskoj i talijanskoj kulturi i o primjerenosti dobi učenika. Komunikacijski obrasci uljudnoga ophođenja u javnim prijevoznim sredstvima, restoranima, prilikom posjeta kulturnim i povijesnim spomenicima i ostalim institucijama u gradovima, uporaba turističkih prospekata, zemljopisne karte, plana grada; poznavanje talijanske povijesti, kulture i nekih značajnijih umjetničkih djela i ličnosti proširit će znanje o stranoj zemlji i omogućit će bolje razumijevanje njezine kulture proširujući interkulturalnu kompetenciju. Kritički stav prema stereotipima i predrasudama o stranoj kulturi i običajima pridonijet će boljem razumijevanju vlastite kulture.

VJEŠTINE I SPOSOBNOSTI

SLUŠANJE

- uočavanje razlika u izgovoru glasova i glasovnih skupina talijanskog jezika u odnosu na hrvatski jezik
- povezivanje audiovizualnoga jezičnog sadržaja
- razumijevanje pitanja i didaktičkih i kraćih izvornih tekstova
- razumijevanje namjera sugovornika

GOVORENJE: IZGOVOR, GOVORNA INTERAKCIJA I GOVORNA PRODUKCIJA

- sposobnost prepoznavanja, razumijevanja i ponavljanja fonoloških, ritmičkih, naglasnih i intonacijskih osobina talijanskog jezika
- sposobnost pamćenja i pravilne reprodukcije govorenih ili snimljenih zvučnih uzoraka
- sposobnost prepričavanja poznatog teksta te vođenje dijaloga o poznatoj temi
- sposobnost verbalnog reagiranja na verbalne i neverbalne (gestualne, likovne i zvukovne) poticaje
- sposobnost postavljanja i odgovaranja na pitanja u okviru obrađenih tematskih sadržaja
- sposobnost opisivanja na osnovi usvojenih elemenata u novim situacijama
- sposobnost sudjelovanja u dramatizacijama
- sposobnost sudjelovanja u dijalozima
- sposobnost stvaranja novih dijaloga bez zadanog predloška i izricanje osobnih stavova
- sposobnost opisivanja osoba, predmeta i situacija
- sposobnost prepričavanja tekstova uz poticaje i bez njih
- sposobnost primjene obrađenih tema na osobna iskustva

ČITANJE

- pamćenje grafijske slike riječi i rečenica na razini prethodno usvojenih zvučnih i pisanih uzoraka
- glasno čitanje rečenica, dijaloga i tekstova nakon odslušanih zvučnih uzoraka i bez njih
- čitanje i razumijevanje izvornih uputa i poruka, čitanje SMS-a , e-maila i Interneta

PISANJE

- odgovaranje na pitanja o poznatom sadržaju
- pisanje diktata s poznatim elementima
- provjera razumijevanja tekstova u zadatcima višestrukog izbora
- popunjavanje vježbi prema zadanim uzorcima
- popunjavanje teksta riječima koje nedostaju te pisanje rečenica
- sposobnost povezivanja elemenata predloženog teksta uz dodavanje novih elemenata
- pismeno odgovaranje na osobna pitanja
- pisanje vođenih sastava (do 20 rečenica)
- pisanje čestitki, kratkih poruka, SMS-a, e-maila, ispunjavanje obrazaca i vođenje bilježaka, pisanje biografije

STRATEGIJE UČENJA I SLUŽENJA ZNANJEM

- usvajanje izgovora, značenja novih riječi i gramatičkih struktura uz primjenu audiovizualnih poticaja i pisanoga teksta
- izradba dodatnih nastavnih audiovizualnih ili pisanih tekstova ili tematskih panoa
- korištenje udžbenika, radne bilježnice, bilježnice, rječnika i časopisa na stranom jeziku
- korištenje novih tehnologija u traženju informacija, samostalno pronalaženje potrebnih informacija i njihovo korištenje
- stjecanje znanja na osnovi istraživanja, analize podataka i zaključivanja tijekom nastave izvan učionice i škole
- sposobnost pretpostavljanja i izvođenja zaključaka
- razvoj suradničkog učenja
- sposobnost prikazivanja rezultata skupnog ili individualnog istraživanja (poster, izlaganje)
- uočavanje analogija i pravilnosti u jezičnom ustroju i njihova primjena u novom tekstu
- uočavanje sličnosti i razlika između stranoga i

materinskoga jezika ili među stranim jezicima
- razvoj svijesti o pripadnosti skupini učenika koji rade na zajedničkom zadatku usvajanja talijanskoga jezika
- razvoj sposobnosti samovrjednovanja i svijesti o vlastitom napretku i napretku drugih (EJP)

Talijanski kao drugi strani jezik

4. RAZRED
prva godina učenja

CJELINE I TEME

1. **Predstavljanje i pozdravljanje: formalna i neformalna razina, osnovni komunikacijski obrasci pri susretu**
   Ključne strukture i izričaji: *Ciao! Buongiorno! Buonasera! Arrivederci! Come ti chiami?Mi chiamo… Chi sei? Sono… Come stai…? Sto bene/male. Come sta? Chi è? Questo è un bambino. Questa è una bambina.*

2. **Moja obitelj i moji prijatelji: predstavljanje članova uže obitelji i prijatelja, određivanje gdje se tko nalazi**
   Ključne strukture i izričaji: *Chi è? Questo è il papà/il nonno/l'amico di… Questa è la mamma/la nonna/la sorella/l'amica di…il bambino, i bambini, la bambina, le bambine… Dov'è…? Dove sono…?*

3. **Moj dom: opis kuće i stanovanja, imenovanje osnovne opreme u kući, određivanje gdje se što nalazi**
   Ključne strukture i izričaji: *Che cos'è…? È… Che cosa c' è? C' è… Dov'è…? È…, Non è…, in cucina, nel bagno, nel soggiorno, ecc.*

4. **Moje igračke: imenovanje i opis predmeta, igračke i igre, osnovne boje, određivanje boja predmeta, brojevi od 1-10**
   Ključne strukture i izričaji: *Ho/hai/ha/tanti giocattoli… Il trenino è grande. I vagoni sono rossi. La matita è gialla. Quanti…? Quante…? Cinque, otto. Per favore…? Grazie, prego… Com'è…? Come sono…? Di che colore è…? Di che colore sono…?*

5. **Život u školi: opis prostora i osnovne aktivnosti u školi, određivanje pripadnosti, izvršavanje naredbi u školskom okruženju**
   Ključne strukture i izričaji: *Che cosa fai? Canto, leggo, scrivo, disegno, porto… Di che colore è…? La mia/tua/sua/mela è rossa… Com'è…? Il mio/tuo/suo/panino è buono… Ascoltate! Disegnate! Sedetevi!*

6. **Ljudsko tijelo: osnovni dijelovi tijela, opis osoba**
   Ključne strukture i izričaji: *Com'è il ragazzo? Il ragazzo è piccolo/grande/bello/buono… Com'è la ragazza?La ragazza è buona… Come sono i ragazzi/le ragazze? I ragazzi sono piccoli/grandi/belli… Le ragazze sono piccole…*

7. **Odjeća: imenovanje i opis odjeće, boje**
   Ključne strukture i izričaji: *Che cos' è…? Che cosa c' è..? C' è… Di che colore è…? Che cosa /ti metti/si mette…? Io mi metto…/lui si mette… Lei si mette la maglietta gialla e una bella gonna… Il mio maglione/la mia gonna/ è sopra…/ sotto…*

8. **Godišnja doba i atmosferske prilike: opis dnevne vremenske situacije, prikladna odjeća, izražavanje osobnih stavova**
   Ključne strukture i izričaji: *Mi piace…/Non mi piace… perché… Che stagione è…? È… Che tempo fa? Fa caldo, fa freddo… Ho caldo, ho freddo, mi metto…*

9. **Proslava s prijateljima: aktivnosti u prirodi i u školi, izražavanje osobnih stavova**
   Ključne strukture i izričaji: *Invito tanti amici… preparo… Ho paura di…/Non ho paura di… Dov'è…? Dove sono…? Davanti…/ dietro…*

10. **Životinje: imenovanje i opis domaćih i nekih divljih životinja, kućni ljubimci i životinje u zoološkom vrtu, glasanje životinja i korist od domaćih životinja**
    Ključne strukture i izričaji: *Come fa…? Dov'è..? Dove sono…? Come sono…? Che cosa dà la gallina? La gallina dà…*

11. **Blagdani i svetkovine: nazivi, čestitanje, običaji**
    Ključne strukture i izričaji: *San Nicolò, Santa Lucia, la Befana, Natale, Capodanno, Pasqua. Buone feste! Boun Natale!, Felice Anno Nuovo! Bouna Pasqua! Tanti auguri!*

IZBORNE TEME

U okviru 10% nastavnih sati godišnje pripremaju se po izboru nastavnika i prema zanimanju učenika prigodne recitacije, pjesmice i brojalice. Sadržaji se proširuju dodatnim materijalima u okviru zadanih tematskih sadržaja. Primjerice, izradba pozivnica u vrijeme blagdana, postera, čestitaka, prikupljanje slikovnog materijala i izradba panoa.

ODGOJNO-OBRAZOVNA POSTIGNUĆA

ZNANJA

LEKSIČKA PODRUČJA

Leksička područja naznačena su u predloženim nastavnim temama. Tijekom 1. godine učenja jezika

predviđa se aktivna uporaba oko *120* leksičkih jedinica, a na planu razumijevanja i mehaničkog usvajanja do *200* leksičkih jedinica. Pri obradbi novoga leksika ne bi trebalo uvoditi više od *5* do *6* leksičkih jedinica po nastavnom satu. Rječnik se ciklički ponavlja i proširuje novim sadržajima.

GRAMATIČKE STRUKTURE

Gramatičke se strukture ne tumače eksplicitno, nego ih učenici usvajaju mehanički, a zatim se postupno osvješćuje njihovo značenje u tekstu uz povezivanje s poznatim rječnikom.

Glagoli (razina prepoznavanja, razumijevanja i globalne uporabe)

- prezent glagola *essere* i *avere* u prva tri lica jednine i 3. lice množine u potvrdom i niječnom obliku
- prezent učestalih glagola vezanih uz tematska područja u prva tri lica lica jednine i u 3. licu množine
- glagol *fare* u prezentu u prva tri lica jednine
- povratni glagoli *chiamarsi* i *mettersi* u prezentu, prva tri lica jednine
- imperativ u okviru tematskih područja na razini razumijevanja i mehaničke uporabe; 2. lice jednine i 2. lice množine

Zamjenice (razina prepoznavanja, razumijevanja i globalne uporabe)

- osobne zamjenice uz glagole
- pokazne zamjenice

Imenice (razina prepoznavanja, razumijevanja i globalne uporabe)

- globalno razlikovanje i uporaba jednine i množine muškog i ženskog roda imenica
- slaganje imenica i opisnih pridjeva u rodu i broju

Član (razina prepoznavanja, razumijevanja i globalne uporabe)

- neodređeni član i određeni član za muški i ženski rod u jednini i množini uz imenice

Pridjevi (razina prepoznavanja, razumijevanja i globalne uporabe)

- razlikovanje jednine i množine muškog i ženskog roda pridjeva
- slaganje imenica i pridjeva u rodu i broju
- uporaba pokaznih pridjeva u jednini i množini
- oblici posvojnih pridjeva za muški i ženski rod u prva tri lica jednine

Brojevi

- glavni brojevi od 0 do 10
- redni brojevi do 5

Prijedlozi

- na razini razumijevanja i globalne uporabe u jezičnim uzorcima

Prilozi

- prilozi vremena i učestali prilozi mjesta

Rečenice

- jednostavne rečenice od više elemenata. Upitne rečenice s: *Chi?, Che cosa?, Com'è?, Come?, Dove?, Dov'è?, Per chi è?, Quanto?, Quanta?, Quanti?, Quante?*

Na razini prepoznavanja

- prezent glagola *avere*, *essere* i učestalih glagola uz tematska područja u svim licima u potvrdnom, niječnom i upitnom obliku
- prezent glagola *chiamarsi* u potvrdnom, niječnom i upitnom obliku
- imperativ glagola u okviru tematskih područja
- osobne zamjenice u množini
- brojevi do 31 za označivanje datuma u mjesecu
- neki učestali prilozi načina

JEZIČNE FUNKCIJE

U okviru obrađenih tema i jezičnih struktura obrađuju se jezične funkcije: pozdravljanje na neformalnoj i formalnoj razini, predstavljanje sebe, prijatelja i obitelji, imenovanje predmeta i opisivanje odnosa u prostoru, opisivanje ljudskoga tijela, izražavanje stajališta, izražavanje svojine, opisivanje atmosferskih prilika, izražavanje količine, potvrđivanje i nijekanje, osnovni komunikacijski obrasci uljudnoga ophođenja, čestitanja i zahvaljivanja.

KULTURA I CIVILIZACIJA

U pristupu kulturološkim, odgojnim i socijalizirajućim sadržajima vodi se računa o usporedbi odgovarajućih sadržaja u hrvatskoj i talijanskoj kulturi i o primjerenosti dobi učenika. Komunikacijski obrasci uljudnoga ophođenja, opis stanovanja i života djece u Italiji, čestitanja i svetkovanja blagdana, prigodne recitacije i pjesmice razvijat će postupno razumijevanje prema stranoj kulturi i različitostima pridonoseći razvoju interkulturalne kompetencije. Usporedba se može proširiti i na prvi strani jezik.

VJEŠTINE I SPOSOBNOSTI

SLUŠANJE

- neverbalno reagiranje na naputke i naredbe na stranom jeziku
- povezivanje audiovizualnoga jezičnog sadržaja
- razumijevanje pitanja i kraćih rečenica
- uočavanje razlika u izgovoru glasova i glasovnih skupina talijanskog jezika u odnosu na hrvatski jezik

GOVORENJE: IZGOVOR, GOVORNA INTERAKCIJA I PRODUKCIJA

- sposobnost prepoznavanja, razumijevanja i ponavljanja fonoloških, ritmičkih, naglasnih i intonacijskih osobina talijanskog jezika prema uzorku
- sposobnost pamćenja i pravilne reprodukcije govorenih ili snimljenih zvučnih uzoraka izoliranih riječi, rečenica i pjesmica
- sposobnost verbalnog reagiranja na verbalne i neverbalne (gestualne, likovne i zvukovne) poticaje
- sposobnost postavljanja i odgovaranja na pitanja u okviru obrađenih tematskih sadržaja
- sposobnost opisivanja na osnovi usvojenih elemenata u novim situacijama
- sposobnost sudjelovanja u kraćim dramatizacijama

prema zadanom predlošku
- sposobnost sudjelovanja u mini-dijalozima uz izmjenu nekih elemenata
- sposobnost korištenja više rečenica za opisivanje osoba, predmeta i situacija
- sposobnost prepričavanja kraćih tekstova uz likovne poticaje

ČITANJE
- pamćenje grafijske slike riječi i rečenica na razini prethodno usvojenih zvučnih uzoraka
- glasno čitanje rečenica, dijaloga i kraćih tekstova nakon odslušanih zvučnih uzoraka
- čitanje abecede

PISANJE
- prepisivanje rečenica i kraćih tekstova prema predlošku
- podcrtavanje ili odabir zaokruživanjem točnoga odgovora, precrtavanje suvišnih elemenata
- povezivanje riječi i slike
- sposobnost prepisivanja prema uzorku
- popunjavanje teksta riječima koje nedostaju te pisanje kraćih rečenica
- sposobnost povezivanja elemenata predloženog teksta i pismeno odgovaranje na pitanja
- pisanje kraćih ciljanih diktata

STRATEGIJE UČENJA I SLUŽENJA ZNANJEM
- postupno usvajanje izgovora, značenja riječi i gramatičkih struktura uz korištenje audiovizualnih poticaja
- izradba dodatnih nastavnih vizualnih sredstava
- korištenje udžbenika, radne bilježnice, bilježnice i slikovnoga rječnika
- sposobnost kreativne uporabe leksika i struktura u novim situacijama u individualnom radu ili u skupini
- stjecanje znanja na osnovi promatranja, analize i zaključivanja tijekom nastave izvan učionice i škole
- razvoj svijesti o pripadnosti skupini učenika koji rade na zajedničkom zadatku usvajanja talijanskoga jezika
- razvoj sposobnosti samovrjednovanja i svijesti o vlastitom napretku i o napretku razreda kao cjeline (EJP)

5. RAZRED
druga godina učenja

CJELINE I TEME

1. **Predstavljanje i pozdravljanje: neformalna i formalna razina, osnovni komunikacijski obrasci pri susretu**
   Ključne strukture i izričaji: *Buongiorno! Buonasera! Buonanotte! Arrivederci! ArrivederLa, signora! Come ti chiami? Mi chiamo… Chi è? È un ragazzo, una ragazza… Chi sei ? Sono un… una…*

2. **Veliki odmor: aktivnosti za vrijeme školskog odmora, užina, druženje, uljudno ophođenje**
   Ključne strukture i izričaji: *Durante l'intervallo ho fame/ho sete… Che cosa hai per merenda? Ho… Per favore mi dai la tua merendina / il tuo panino…Volentieri, ecco…. Grazie. Prego.*

3. **Školski pribor: nabrajanje i opis školskog pribora; matematičke operacije**
   Ključne strukture i izričaji: *Che cosa c' è? C' è… ci sono… Dov'è l' insegnante? Dove sono i ragazzi? Quanti libri/quante matite ci sono…? Ci sono 8… Che cos'è? È uno zaino… Com'è…? Lo zaino è nuovo. Chi è? È uno scolaro, un ragazzo, una ragazza… Com'è…? Come sono…? Il ragazzo è bravo. I ragazzi sono bravi.*

4. **Proslava rođendana: pozivnice, čestitke, pokloni; boje**
   Ključne strukture i izričaji: *Quanti anni hai? (Ne)ho… Ti invito al mio compleanno… Preparo… compro… Buon compleanno! Auguri! Benvenuti! Un regalo per te… Grazie… Dove? Vicino, lontano… Com'è? Come sono? Di che colore è…? Di che colore sono…?*

5. **Slobodno vrijeme: raspored dnevnih i tjednih aktivnosti, dani u tjednu**
   Ključne strukture i izričaji: *Scriviamo i compiti, metto in ordine… prendo… vado al cinema/a teatro/al compleanno/al supermercato… Vado a piedi… È sabato, è tardi. Il nunedì e il giovedi ho…*

6. **Prijevozna sredstva: gradski i međugradski prijevoz, priprema za putovanje, stanovanje u gradu**
   Ključne strukture i izričaji: *Prendo l'autobus, vado dai nonni, abitano al primo/al sesto, al… piano… Faccio la mia valigia e parto per… I miei zii partono domani…*

7. **Izlet: odnos među prijateljima, higijenske navike, snalaženje u prostoru, godišnja doba i mjeseci**
   Ključne strukture i izričaji: *Il fine settimana in montagna… Chi si lava? Io mi vesto, non mi lavo… Nel bagno… Vicino, lontano, sotto, sopra, davanti, dietro… A che ora? Alle sette, alle… Che stagione è? È… Che tempo fa? I mesi dell'anno…*

8. **Obrok u obitelji: vrsta hrane, pripremanje stola, ponašanje za stolom**
   Ključne strukture i izričaji: *È ora di pranzo/di cena… Aiuto la mamma/il papà… Apparecchio la tavola.Sulla tavola mettiamo… Che cosa abbiamo per pranzo/per cena? Leggo i numeri… Che ora è? Che ore sono? Sono le…Alle otto.*

9. **Blagdani i svetkovine: čestitke i običaji**
   Ključne strukture i izričaji: *la festa della mamma/del papà, Natale, Capodanno, il carnevale, la Pasqua, Buon Natale! Felice Anno Nuovo! Buona Pasqua! Buon compleanno! Auguri!*

IZBORNE TEME

U okviru 10% nastavnih sati godišnje pripremaju se po izboru nastavnika i prema zanimanju učenika prigodne recitacije, bajke i pjesmice. Sadržaji se proširuju dodatnim materijalima u okviru zadanih tematskih sadržaja. Primjerice, pričom *Pinocchio* (osnovni likovi i pouka)

ODGOJNO-OBRAZOVNA POSTIGNUĆA

ZNANJA

LEKSIČKA PODRUČJA

Leksička područja naznačena su u predloženim nastavnim temama. Tijekom 2. godine učenja jezika predviđa se aktivna uporaba oko *200* leksičkih jedinica, a na planu razumijevanja i mehaničkog usvajanja do *300* leksičkih jedinica. Pri obradi novog leksika ne bi trebalo uvoditi više od *6* do *7* leksičkih jedinica po nastavnom satu. Rječnik se ciklički ponavlja i proširuje novim sadržajima.

GRAMATIČKE STRUKTURE

Pristup gramatici je:
kognitivan i eksplicitan uz postupnu uporabu gramatičkoga nazivlja i ususstavljivnje gradiva prve godine učenja. Gramatičke se strukture tumače u kontekstu situacije bez mehaničkoga pamćenja i ispitivanja gramatičkih pravila i paradigmi izvan konteksta.

Glagoli

- prezent glagola *essere* i *avere* u potvrdom, niječnom i upitnom obliku
- prezent glagola 1., 2. i 3. konjugacije vezanih uz tematska područja u potvrdnom, niječnom i upitnom obliku
- prezent nepravilnih glagola *andare* i *fare* u potvrdnom, niječnom i upitnom obliku
- prezent povratnih glagola 1., 2. i 3. konjugacije u potvrdnom, niječnom i upitnom obliku
- imperativ u okviru tematskih područja na razini razumijevanja i uporabe u dnevnoj komunikaciji, 2. lice jednine i 2. lice množine

Zamjenice

- osobne zamjenice u svim licima u nominativu
- pokazne zamjenice *questo/a/i/e*

Imenice

- jednina i množina muškoga i ženskoga roda imenica
- slaganje imenica i opisnih pridjeva u rodu i broju

Član

- neodređeni član i određeni član za muški i ženski rod u jednini i množini uz imenice

Pridjevi

- jednina i množina muškoga i ženskoga roda pridjeva
- slaganje imenica i pridjeva u rodu i broju
- pokazni pridjeva u jednini i množini
- posvojni pridjevi za muški i ženski rod u jednini i množini

Brojevi

- glavni brojevi od 1 do 100
- redni brojevi do 12
- uporaba brojeva uz određivanje datuma

Prijedlozi

- uporaba najučestalijih prijedloga u izrazima
- pravilo spajanja prijedloga *DI* s određenim članom u kontekstu

Prilozi

- prilozi vremena i učestali prilozi mjesta

Rečenice

- jednostavne rečenice od više elemenata. Upitne rečenice s: *Chi?, Che cosa?, Com'è?, Come sono?, Dov'è?, Dove sono?, Quanto?, Per chi è?, Perché?, Quando?*

Na razini prepoznavanja

- imperativ glagola u okviru tematskih područja, oblici za uljudno oslovljavanje
- uporaba prezenta za izricanje budućnosti
- uporaba određenog člana ili ispuštanje člana ispred imenica za rodbinske odnose ispred kojih je prisvojni pridjev
- izražavanje količine partitivnim članom ili samo prijedlogom *di*

JEZIČNE FUNKCIJE

U okviru obrađenih tema i jezičnih struktura obrađuju se jezične funkcije: pozdravljanje na neformalnoj i formalnoj razini, predstavljanje sebe, prijatelja i obitelji, imenovanje i opisivanje predmeta i izražavanje odnosa u prostoru, opis dnevnih higijenskih navika, izražavanje stajališta, izražavanje svojine, opisivanje atmosferskih prilika i godišnjih doba, izražavanje vremena, izražavanje količine, potvrđivanje i nijekanje, osnovni komunikacijski obrasci uljudnog ophođenja, čestitanje i zahvaljivanje.

KULTURA I CIVILIZACIJA

U pristupu kulturološkim, odgojnim i socijalizirajućim sadržajima vodi se računa o usporedbi odgovarajućih sadržaja u hrvatskoj i talijanskoj kulturi i o primjerenosti dobi učenika. Komunikacijski obrasci uljudnoga ophođenja, tipična talijanska vlastita imena, kultura stanovanja, tipična talijanska jela, čestitanje i svetkovanje blagdana, prigodne recitacije i pjesmice postupno će proširivati znanje o stranoj zemlji i razvijati osjećaje empatije i tolerancije prema različitostima. Usporedba s poznatim sadržajima iz prvoga stranog jezika doprinosi razvoju interkulturalne kompetencije.

VJEŠTINE I SPOSOBNOSTI

SLUŠANJE

- neverbalno reagiranje na naputke i naredbe na stranom jeziku
- povezivanje audiovizualnoga jezičnog sadržaja
- razumijevanje pitanja i kraćih rečenica, razumijevanje osnovnih namjera sugovornika
- uočavanje razlika u izgovoru glasova i glasovnih skupina talijanskog jezika u odnosu na hrvatski jezik

GOVORENJE: IZGOVOR, GOVORNA INTERAKCIJA I PRODUKCIJA

- sposobnost prepoznavanja, razumijevanja i ponavljanja fonoloških, ritmičkih, naglasnih i intonacijskih osobina talijanskog jezika prema uzorku
- sposobnost pamćenja i pravilnog ponavljanja govorenih ili snimljenih zvučnih uzoraka izdvojenih riječi, rečenica i pjesmica
- sposobnost verbalnog reagiranja na verbalne i neverbalne (gestualne, likovne i zvukovne) poticaje
- sposobnost postavljanja i odgovaranja na pitanja u okviru obrađenih tematskih sadržaja
- sposobnost opisivanja na osnovi usvojenih elemenata u novim situacijama
- sposobnost sudjelovanja u kraćim dramatizacijama prema zadanom predlošku
- sposobnost sudjelovanja u minidijalozima uz izmjenu nekih elemenata
- sposobnost korištenja više rečenica za opisivanje osoba, predmeta i situacija
- sposobnost prepričavanja kraćih tekstova uz likovne poticaje

ČITANJE

- čitanje i razumijevanje riječi i rečenica na razini prethodno usvojenih zvučnih uzoraka
- glasno čitanje i razumijevanje rečenica, dijaloga i kraćih tekstova nakon odslušanih zvučnih uzoraka
- sposobnost čitanja i razumijevanja kraćih uputa i poruka

PISANJE

- prepisivanje rečenica i kraćih tekstova prema predlošku
- zaokruživanje točnoga odgovora, podcrtavanje ili precrtavanje suvišnih elemenata teksta
- uočavanje razlika između grafije i izgovora u talijanskom jeziku uz usvajanje osnovnih pravila grafije
- uočavanje razlika između grafijskih pravila u talijanskom i hrvatskom jeziku
- popunjavanje teksta riječima koje nedostaju te pisanje rečenica
- sposobnost povezivanja elemenata predloženog teksta i pismeno odgovaranje na pitanja
- pisanje kraćih ciljanih diktata
- sposobnost pisanja jednostavnih rečenica, čestitki, kratkih poruka na razglednici ili u obrascu s osobnim podatcima

STRATEGIJE UČENJA I SLUŽENJA ZNANJEM

- usvajanje izgovora, značenja riječi i gramatičkih struktura uz korištenje audiovizualnih poticaja
- uočavanje analogija i pravilnosti u jezičnom ustroju u kontekstu rečenice
- sposobnost primjene stečenih znanja u novim situacijama u individualnom radu ili u radu u skupini
- izradba dodatnih nastavnih vizualnih sredstava
- korištenje udžbenika, radne bilježnice, bilježnice, slikovnoga rječnika i rječnika
- stjecanje znanja na osnovi promatranja, analize i zaključivanja tijekom nastave izvan učionice i škole
- razvoj svijesti o pripadnosti skupini učenika koji rade na zajedničkom zadatku usvajanja talijanskoga jezika
- razvoj sposobnosti samovrjednovanja, samoocjenjivanja i svijesti o vlastitom napretku (EJP) i napretku drugih

6. RAZRED
treća godina učenja

CJELINE I TEME

1. **Pozdravi: formalna i neformalna razina, osnovni komunikacijski obrasci pri susretu**
   Ključne strukture i izričaji: *Ciao! Arrivederci! Buon giorno! Buona sera! Buona notte! Buon riposo! ArrivederLa! Come stai? Bene, grazie.*

2. **Početak školske godine: školski praznici, planovi za budućnost i organizacija školskih i izvanškolskih aktivnosti**
   Ključne strukture i izričaji: *Quando iniziano le lezioni? L'orario, le attività extrascolastiche, le vacanze estive. Quest'anno seguirò un corso di…*

3. **Poštanske pošiljke: pošta, vrste poštanskih pošiljki, slanje pošiljaka, ispunjavanje obrazaca, plaćanje, pisanje razglednica**
   Ključne strukture i izričaji: *Una cartolina, una lettera, l'indirizzo, il francobollo, andare alla posta, spedire un telegramma, un pacco, compilare il modulo per… pagare allo sportello.*

4. **Vrste telefonskih komunikacija: telefon, telefonska govornica, mobitel, korisni telefonski brojevi**
   Ključne strukture i izričaji: *Il telefono, telefonare (tra poco, tra un'ora, domani…), una cabina telefonica. Pronto, chi parla? Consultare l'elenco telefonico, il cellulare (il telefonino), un SMS, un' e-mail.*

5. **Kupovanje: trgovački centri, male trgovine, tržnica; odabir prehrambenih proizvoda, voća, povrća i pića**
   Ključne strukture i izričaji: *andare al mercato/al supermercato/nel negozio di fronte, ho bisogno di… fare le compere, la frutta, la verdura, le bibite, pagare alla cassa, prendere lo scontrino.*

6. **Glavni brojevi do 1000 000: izricanje cijene proizvoda u kunama i eurima; izricanje nadnevaka i čitanje sata; redni brojevi do 20**
   Ključne strukture i izričaji: *Scusi, quanto costa? 150*

kune, 2 euro… Che giorno è? Scrivere la data. Dicembre è il dodicesimo mese dell'anno. Che ora è?È… Sono le…

7. **Talijanska kuhinja: tipična talijanska jela, gastronomski specijaliteti, obroci tijekom dana, prehrambene navike**
   Ključne strukture i izričaji: *Faccio la prima colazione alle… Pranzo/ceno con… Ieri ho mangiato… Ho cominciato con l'antipasto, per primo/per secondo ho preso… I cibi tipici italiani: la pizza, i ravioli, gli spaghetti…*

8. **Odnosi u porodici: rodbinske veze, pripremanje porodične proslave**
   Ključne strukture i izričaji: *Oggi è il compleanno / l'anniversario / l'onomastico di… La famiglia: il marito, la moglie, i figli, gli zii, i cugini, i nonni. Preparare la tavola per la festa di…*

9. **Športovi: ekipni i individualni športovi, odgojni utjecaj športa na mlade**
   Ključne strukture i izričaji: *Sono sportivo, pratico… mi alleno… La mia squadra ha perso/ha vinto. Il mio sport preferito è…*

10. **Izlet na kraju školske godine: snalaženje u nepoznatom gradu, korištenje plana grada, davanje osnovnih podataka o vlastitom gradu, korištenje zemljopisne karte**
    Ključne strukture i izričaji: *Mettersi d'accordo, fare una gita a… consultare la pianta della città… Per favore, dov'è…? Presento la mia città.*

IZBORNE TEME

U okviru 10% nastavnih sati godišnje pripremaju se po izboru nastavnika i prema zanimanju učenika prigodne recitacije, pjesme i tekstovi. Sadržaji se proširuju dodatnim materijalima u okviru zadanih tematskih sadržaja. Primjerice, osnovni geofizički podatci o Italiji i njezinim najpoznatijim gradovima.

ODGOJNO-OBRAZOVNA POSTIGNUĆA

ZNANJA

LEKSIČKA PODRUČJA

Leksička područja naznačena su u predloženim nastavnim temama. Tijekom 3. godine učenja jezika predviđa se aktivna uporaba oko *300* leksičkih jedinica, a na planu razumijevanja do *450* leksičkih jedinica. Pri obradi novoga leksika preporuča se uvođenje od 7 do *8* leksičkih jedinica po nastavnom satu. Rječnik se ciklički ponavlja i proširuje novim sadržajima.

GRAMATIČKE STRUKTURE

U šestom je razredu pristup gramatici je kognitivan i eksplicitan uz postupnu uporabu gramatičkoga nazivlja i usustavljivanje gradiva iz prethodnih razreda. Gramatika se tumači u kontekstu situacije bez mehaničkog pamćenja i ispitivanja gramatičkih pravila i paradigmi izvan konteksta.

Glagoli
- prezent nepravilnih glagola v*enire, dare, dire, potere, rimanere, stare, dovere, volere, bere* u potvrdnom i niječnom i upitnom obliku
- prezent glagola 1. konjugacije na *-care, -gare, -scare*
- futur I. pomoćnih glagola *essere* i *avere*
- futur I. pravilnih glagola 1., 2. i 3. konjugacije
- futur I. povratnih glagola 1., 2. i 3. konjugacije
- futur I. nepravilnih glagola *venire, andare, dare, dire, fare, potere, volere, dovere, stare, bere*
- futur I. glagola na *-care, -gare, -scare*
- perfekt pravilnih glagola 1., 2. i 3. konjugacije s pomoćnim glagolom *avere* i *essere*
- tvorba pravilnih i nepravilnih participa perfekta
- perfekt povratnih glagola
- imperativ glagola na *-are, -ere, -ire* (2. lice jednine i 2. lice množine, a ostali oblici na razini prepoznavanja i razumijevanja)

Zamjenice
- osobne zamjenice u svim licima u nominativu
- nenaglašene lične zamjenice za treće lice u akuzativu
- pokazne zamjenice *questo/a/i/e*

Imenice
- jednina i množina muškog i ženskog roda imenica
- slaganje imenica i opisnih pridjeva u rodu i broju

Član
- partitivni član
- određeni član i njegova uporaba uz imenice za rodbinske odnose pred kojima je posvojni pridjev

Pridjevi
- pokazni pridjevi *questo, quello* u jednini i množini
- oblici pridjeva *bello* ispred imenica
- pravilno stupnjevanje pridjeva
- nepravilno stupnjevanje pridjeva *buono*

Brojevi
- glavni brojevi do 1 000 000
- redni brojevi do 20
- uporaba brojeva uz određivanje datuma

Prijedlozi
- uporaba prijedloga u izrazima s članom i bez njega
- pravilo spajanja prijedloga *DI, A, DA, IN, SU, CON, PER* s određenim članom u kontekstu

Prilozi
- prilozi vremena i učestali prilozi mjesta

Rečenice
- jednostavne rečenice od više elemenata. Upitne rečenice s: *Chi?, Che cosa?, Com'è?, Come sono?, Dov'è?, Dove sono?, Quanto?, Per chi?, Per chi è?, Perché?, Quando?*

Na razini prepoznavanja
- imperativ za uljudno oslovljavanje
- neki oblici kondicionala prezenta u uljudnom obraćanju
- imenice s različitim oblicima za muški i ženski rod
- nepravilni oblici komparacije nekih pridjeva, primjerice *cattivo...*
- uporaba prijedloga s određenim članom ili bez njega u izrazima

JEZIČNE FUNKCIJE

U okviru obrađenih tema i jezičnih struktura prisutne su jezične funkcije: komunikacijski obrasci na neformalnoj i formalnoj razini, predstavljanje sebe, prijatelja i obitelji, komunikacija unutar obitelji, imenovanje predmeta i određivanje odnosa u prostoru, traženje i davanje informacija, izražavanje stajališta, izražavanje svojine, izražavanje količine i cijene, potvrđivanje i nijekanje, prepričavanje dojmova o doživljajima na izletu, izricanje osobnoga stava prema športskim aktivnostima i provođenju slobodnoga vremena, izražavanje slaganja ili neslaganja s nekim prijedlogom

KULTURA I CIVILIZACIJA

U pristupu kulturološkim, odgojnim i socijalizirajućim sadržajima vodi se računa o usporedbi odgovarajućih sadržaja u hrvatskoj i talijanskoj kulturi i o primjerenosti dobi učenika. Komunikacijski obrasci uljudnoga ophođenja na pošti, u dućanu, itd.., uporaba eura u odnosu na kunu, tipična talijanska jela i obroci, čestitanja i svetkovanje blagdana, prigodne recitacije i pjesmice (izvorni audiovideo materijali), upoznavanje s osnovnim geofizičkim smještajem Italije i najpoznatijih gradova proširuju kulturološku kompetenciju učenika razvijajući interkulturalnu kompetenciju i toleranciju uz razvijanje svijesti o vlastitoj kulturi. U pristupu sadržajima mogu se koristiti informacije stečene tijekom učenja prvoga stranoga jezika.

VJEŠTINE I SPOSOBNOSTI

SLUŠANJE

- slušanje s razumijevanjem, slušanje i gledanje filma ili videa s razumijevanjem
- neverbalno reagiranje na naputke i naredbe na stranom jeziku
- povezivanje audiovizualnog jezičnog sadržaja
- razumijevanje pitanja i uputa - uočavanje razlika u izgovoru glasova i glasovnih skupina talijanskog jezika u odnosu na hrvatski jezik

GOVORENJE: IZGOVOR, GOVORNA INTERAKCIJA I GOVORNA PRODUKCIJA

- sposobnost prepoznavanja, razumijevanja i ponavljanja fonoloških, ritmičkih, naglasnih i intonacijskih osobina talijanskog jezika prema uzorku
- sposobnost pamćenja i pravilne reprodukcije govorenih ili snimljenih zvučnih uzoraka izoliranih riječi, rečenica, dijaloga i pjesmica
- sposobnost verbalnog reagiranja na verbalne i neverbalne (gestualne, likovne i zvukovne) poticaje
- sposobnost postavljanja i odgovaranja na pitanja u okviru obrađenih tematskih sadržaja
- sposobnost opisivanja na osnovi usvojenih elemenata u novim situacijama
- sposobnost sudjelovanja u kraćim dramatizacijama prema zadanom predlošku
- sposobnost sudjelovanja u minidijalozima uz izmjenu nekih elemenata
- sposobnost traženja objašnjenja i informacija
- sposobnost korištenja više rečenica za opisivanje osoba, predmeta i situacija
- sposobnost prepričavanja kraćih tekstova uz likovne ili tekstualne poticaje
- sposobnost iznošenja osobnih gledišta i iskustava

ČITANJE

- čitanje i razumijevanje riječi, rečenica i kraćih tekstova na razini prethodno usvojenih zvučnih uzoraka
- glasno čitanje rečenica, dijaloga i kraćih tekstova nakon odslušanih zvučnih uzoraka
- čitanje kraćih i jednostavnih izvornih tekstova (uputa, naslova, reklama), SMS-a, e-maila, tekstova s Interneta

PISANJE

- prepisivanje rečenica i kraćih tekstova prema predlošku ili podcrtavanje točnog odgovora te precrtavanje suvišnih elemenata
- sposobnost prepisivanja prema uzorku uz dodavanje novih elemenata
- popunjavanje teksta riječima koje nedostaju te pisanje sadržajno povezanih rečenica
- sposobnost povezivanja elemenata predloženog teksta
- pismeno odgovaranje na pitanja i postavljanje pitanja
- pisanje kraćih diktata
- pisanje kraćih sastava uz pomoć natuknica
- pisanje kraćih poruka i bilježaka, SMS-a, e-maila

STRATEGIJE UČENJA I SLUŽENJA ZNANJEM

- usvajanje izgovora, značenja riječi i gramatičkih struktura uz korištenje audiovizualnih poticaja
- uočavanje analogija i pravilnosti u jezičnom ustroju uz mogućnost njihove primjene na sličnim primjerima
- sposobnost povezivanja riječi u tematska područja i primjena uspješnih strategija za njihovo pamćenje
- izradba dodatnih nastavnih vizualnih sredstava (postera, mapa)
- korištenje udžbenika, radne bilježnice, bilježnice i slikovnoga rječnika i rječnika
- stjecanje znanja na osnovi promatranja, istraživanja, analize i zaključivanja tijekom nastave izvan učionice i škole
- razvoj svijesti o pripadnosti skupini učenika koji rade na zajedničkom zadatku usvajanja talijanskoga jezika
- usmeno i pismeno opisivanje predmeta, ilustracija, osoba i radnji
- sposobnost organizacije individualnog rada i rada u skupini na rješavanju postavljenog zadatka
- sposobnost pretpostavljanja i izvođenja zaključaka na osnovi primjera
- sposobnost izlaganja postignutih rezultata
- razvoj sposobnosti samovrjednovanja i svijesti o vlastitom napretku (EJP) i vrednovanje drugih

7. RAZRED
četvrta godina učenja

CJELINE I TEME

1. **Putovanje: priprema, odlazak na željeznički kolodvor, obavijesti o polasku vlakova, red vožnje, kupnja karata, spremanje prtljage**
   Ključne strukture i izričaji: *Parto per… Vado alla stazione ferroviaria/all'ufficio informazioni/allo sportello. Consulto l'orario delle partenze. Prenoto un posto… Compro un biglietto di andata e ritorno per… Preparo i bagagli…*

2. **Željeznički kolodvor: aktivnosti na kolodvoru, grafički simboli na kolodvoru i u vlaku i njihovo značenje**
   Ključne strukture i izričaji: *Prendo un carrello, consulto il monitor, convalido i biglietti. Il treno parte dal binario… Compro i giornali all' edicola… Salgo sul treno…i simboli grafici/la stazione/il treno.*

3. **Rim: povijesni, umjetnički i turistički Rim; snalaženje u nepoznatom gradu**
   Ključne strukture i izričaji: *una visita turistica, i monumenti, una guida turistica, come usare la pianta della città.*

4. **Posjet tipičnomu talijanskomu restoranu: gastronomski specijaliteti i tipični jelovnik, ponašanje za stolom, pripremanje stola za različite svetkovine, izražavanje vlastitoga stava prema odabiru jela i pića**
   Ključne strukture i izričaji: *A cena in un tipico ristorante italiano, prenotare un tavolo vicino a…/ nell'angolo… Consultare la lista dei cibi e delle bibite. Il cameriere consiglia il menu… le specialità sono… Prenda… No, grazie. Ci porti il conto! Mi piace… non mi piace… preferisco…*

5. **Život mladih: izlasci, odabir mjesta izlaska, druženje**
   Ključne strukture i izričaji: *In città i giovani si divertono…in pizzeria/al bar/in pasticceria/in discoteca… Dove si trova…? A destra, a sinistra, dietro, davanti…*

6. **Ljudsko tijelo: dijelovi tijela (prošireno), lakši zdravstveni problemi, komunikacija pri traženju medicinske pomoći**
   Ključne strukture i izričaji: *Le parti del corpo umano, all' ambulatorio, la visita, il medico, l' infermiera, avere la febbre, fare le radiografie, la ricetta.*

7. **Zanati i zanimanja: djelatnik, mjesto odvijanja djelatnosti, proizvodi**
   Ključne strukture i izričaji: *Il panettiere, la panetteria, il pane/il pizzaiolo, la pizzeria, la pizza/il pasticcere, la pasticceria, le paste/il fioraio, la fioreria, i fiori/il medico, l'ospedale, l'ambulatorio, curare i malati/la comessa, il negozio, gli articoli…*

8. **Ljetni praznici: odabir načina provođenja ljetnih praznika, turistička agencija, prijevozna sredstva**
   Ključne strukture i izričaji: *Le vacanze estive, al mare/in montagna/all'estero, in un albergo/in campeggio/in una pensione, chiedere informazioni all'agenzia turistica. I mezzi di trasporto: l'aereo, la macchina, il treno…*

9. **Italija: zemljopisni položaj, klima, regije, gradovi, prirodne ljepote**
   Ključne strukture i izričaji: *Le regioni, i capoluoghi; l'ambiente alpino/montano/della pianura/mediterraneo;i mari, i laghi, le isole.*

IZBORNE TEME

U okviru 10% nastavnih sati godišnje pripremaju se po izboru nastavnika i prema zanimanju učenika prigodne recitacije, pjesme i tekstovi. Sadržaji se proširuju dodatnim materijalima u okviru zadanih tematskih sadržaja. Primjerice, gestualno sporazumijevanje među Talijanima, značenje učestalih gesta u svakodnevnom životu Talijana uz usporedbu s vlastitom kulturom

ODGOJNO-OBRAZOVNA POSTIGNUĆA

ZNANJA

LEKSIČKA PODRUČJA

Leksička područja naznačena su u predloženim nastavnim temama. Tijekom 4. godine učenja jezika predviđa se aktivna uporaba oko *450* leksičkih jedinica, a na planu razumijevanja do *600* leksičkih jedinica. Pri obradbi novoga leksika preporučuje se uvođenje od *8* do *9* leksičkih jedinica po nastavnom satu. Rječnik se ciklički ponavlja i proširuje novim sadržajima.

GRAMATIČKE STRUKTURE

U sedmom razredu pristup gramatici je kognitivan i eksplicitan uz postupnu uporabu gramatičkog nazivlja i ususstavljivanje gradiva iz prethodnih razreda. Gramatika se tumači u kontekstu situacije bez mehaničkoga pamćenja i ispitivanja gramatičkih pravila i paradigmi izvan konteksta.

Glagoli

- ponavljanje prezenta, futura I., imperativa i perfekta obrađenih pravilnih i nepravilnih glagola
- tvorba i uporaba imperfekta pravilnih i nepravilnih glagola triju konjugacija: *essere*, *avere*, *andare, dare, volere, potere, dovere, piacere*
- razlika u uporabi perfekta i imperfekta u talijanskom jeziku
- kondicional I. pravilnih glagola triju konjugacija, kondicional nekih nepravilnih glagola (*essere, avere, andare, dare, volere, potere, dovere, piacere*), uporaba kondicionala u talijanskom
- tvorba i uporaba gerundiva; uporaba glagola stare u prezentu i imperfektu + gerundiv,
- učestali nepravilni glagoli u obrađenim vremenima i načinima

Zamjenice
- naglašene osobne zamjenice u svim licima u nominativu (subjekt) i akuzativu (direktni objekt)
- naglašene osobne zamjenice s prijedlozima
- nenaglašene osobne zamjenice u akuzativu (direktni objekt) i njihovo slaganje s participom perfekta
- nenaglašene osobne zamjenice u dativu (indirektni objekt)
- uporaba partitivne zamjenice *NE* i slaganje s participom perfekta

Imenice
- jednina i množina muškog i ženskog roda imenica
- imenice s nepravilnom množinom (dijelovi ljudskog tijela)
- slaganje imenica i opisnih pridjeva u rodu i broju

Član
- uporaba neodređenog i određenog člana
- uporaba padežnih prijedloga
- ispuštanje člana u nekim izrazima

Pridjevi
- slaganje imenica i pridjeva u rodu i broju
- nepravilno stupnjevanje pridjeva (u kontekstu situacije)

Brojevi
- ponavljanje

Prijedlozi
- uporaba najučestalijih prijedloga
- pravilo spajanja prijedloga s određenim članom u kontekstu
- uporaba prijedloga u izrazima

Prilozi
- prilozi vremena i učestali prilozi mjesta i načina
- pravilna tvorba i uporaba priloga načina

Rečenice
- rečenice od više elemenata. Upitne rečenice s: *Chi?, Che cosa?, Com'è?, Come sono?, Dov'è?, Dove sono?, Quanto?, Per chi?, Perché?, Quando?*

Na razini prepoznavanja
- uporaba gerundiva umjesto zavisne rečenice
- uporaba nenaglašenih zamjenica u dativu ili akuzativu i njihovo mjesto u rečenici
- uporaba ili ispuštanje određenog člana u izrazima, uz imena zemalja, pokrajina, gradova i ostalog geografskog nazivlja, član uz osobna imena i prezimena.

JEZIČNE FUNKCIJE

U okviru obrađenih tema i jezičnih struktura prisutne su jezične funkcije: komunikacijski obrasci na neformalnoj i formalnoj razini, predstavljanje sebe, prijatelja i obitelji, imenovanje predmeta i opisivanje odnosa u prostoru, traženje i davanje informacija, izražavanje gledišta i želja, izražavanje svojine, predlaganje, prihvaćanje i odbijanje prijedloga, opisivanje prošlih događaja i sjećanja, opisivanje ljudskoga tijela i zdravstvenoga stanja, izražavanje nelagode i boli, traženje savjeta, opisivanje kulturnih znamenitosti i izražavanje osobnih dojmova, izražavanje količine, potvrđivanje i nijekanje, komunikacijski obrasci uljudnoga ophođenja na javnim mjestima, zahvaljivanje.

KULTURA I CIVILIZACIJA

U pristupu kulturološkim, odgojnim i socijalizirajućim sadržajima vodi se računa o usporedbi odgovarajućih sadržaja u hrvatskoj i talijanskoj kulturi i o primjerenosti dobi učenika. Komunikacijski obrasci uljudnoga ophođenja i izražavanje gestama u svakodnevnoj komunikaciji među Talijanima, tipični talijanski restorani i gastronomska ponuda, mogućnosti smještaja u turističkim odredištima, upoznavanje sa zemljopisnim i klimatskim uvjetima u Italiji, znamenitosti Rima, upoznavanje nekih regija s regionalnim središtima, služenje zemljopisnom kartom sadržaji su koji ciljano proširuju interkulturalnu kompetenciju učenika razvijajući interes i razumijevanje za različitosti. Slični sadržaji povezuju se s nastavom prvoga stranoga jezika.

VJEŠTINE I SPOSOBNOSTI

SLUŠANJE
- neverbalno reagiranje na naputke i naredbe na stranom jeziku
- povezivanje audiovizualnog ili pisanog jezičnog sadržaja
- razumijevanje pitanja i tekstova s poznatim elementima
- prepoznavanje i razumijevanje kraćih usmenih izvornih poruka (televizijske reklame, izvorne pjesme, itd.)
- razumijevanje jednostavnih auditivnih i audiovizualnih izvornih poruka
- uočavanje razlika u izgovoru glasova i glasovnih skupina talijanskog jezika u odnosu na hrvatski jezik u kontekstu usmenih poruka

GOVORENJE: IZGOVOR, GOVORNA INTERAKCIJA I GOVORNA PRODUKCIJA
- sposobnost prepoznavanja, razumijevanja i ponavljanja fonoloških, ritmičkih, naglasnih i intonacijskih osobina talijanskog jezika prema uzorku i bez njega
- sposobnost pamćenja i pravilne reprodukcije govorenih ili snimljenih zvučnih uzoraka izdvojenih riječi, rečenica, dijaloga, kraćih tekstova i pjesmica
- sposobnost verbalnog reagiranja na verbalne i neverbalne (gestualne, likovne i zvukovne) poticaje
- sposobnost postavljanja i odgovaranja na pitanja u okviru obrađenih tematskih sadržaja
- sposobnost opisivanja na osnovi usvojenih elemenata u novim situacijama
- sposobnost sudjelovanja u kraćim dramatizacijama prema zadanom predlošku ili bez njega
- sposobnost sudjelovanja u minidijalozima uz izmjenu elemenata
- sposobnost traženja informacija i objašnjenja
- sposobnost korištenja više rečenica za opisivanje

osoba, predmeta i situacija i izražavanje osobnih stavova i želja
- sposobnost prepričavanja kraćih tekstova uz predložak ili bez njega
- sposobnost prepričavanja događaja u sadašnjosti, prošlosti i budućnosti

ČITANJE
- čitanje i razumijevanje rečenica i tekstova na razini prethodno usvojenih zvučnih uzoraka
- glasno čitanje i razumijevanje rečenica, dijaloga i kraćih tekstova bez neposrednog uzorka
- čitanje i razumijevanje kraćih izvornih poruka (recepti za pripremu jela, plan grada, jelovnik, upute, turističke obavijesti, SMS poruke, e-mail, Internet, itd.)

PISANJE
- prepisivanje rečenica i kraćih tekstova prema predlošku
- odabir zaokruživanjem, podcrtavanjem i povezivanjem elemenata teksta
- sposobnost pisanja prema uzorku i bez njega
- popunjavanje teksta riječima koje nedostaju te pisanje rečenica i kraćih tekstova sadržajno povezanih s obrađenim temama
- sposobnost povezivanja elemenata predloženog teksta i pismeno odgovaranje na pitanja
- pisanje diktata i kraćih sastavaka
- pisanje pitanja na zadani tekst
- pisanje bilježaka nakon odslušanog ili pročitanog teksta
- pisanje kraćeg teksta o osobnim dojmovima i nazorima (pismo, razglednica), pisanje SMS poruka i e-maila

STRATEGIJE UČENJA I SLUŽENJA ZNANJEM
- usvajanje izgovora, značenja riječi i gramatičkih struktura uz korištenje audiovizualnih i tekstualnih poticaja
- uočavanje analogija i pravilnosti u jezičnom ustroju i sposobnost njihove samostalne primjene
- uočavanje i povezivanje sličnosti i razlika u jezičnim ustrojima (strani - materinski jezik.; strani - strani jezik.)
- izrada dodatnih nastavnih sredstava (postera, mapa)
- korištenje udžbenika, radne bilježnice, bilježnice, slikovnog rječnika, rječnika i drugih izvornih materijala
- stjecanje znanja na osnovi istraživanja, analize i zaključivanja tijekom nastave izvan učionice i škole
- korištenje novih tehnologija u pronalaženju potrebnih podataka
- sposobnost pretpostavljanja i izvođenja zaključaka na osnovi primjera
- razvoj svijesti o pripadnosti skupini učenika koji rade na zajedničkom zadatku usvajanja talijanskoga jezika
- sposobnost usmenog ili kraćeg pismenog izlaganja o događajima iz svakodnevnog života
- razvoj sposobnosti samovrjednovanja i svijesti o vlastitom napretku (EJP)
- razvoj sposobnosti međusobnoga vrjednovanja učenika i njihovog napretka

8. RAZRED
peta godina učenja

CJELINE I TEME

1. **Početak školske godine: prepričavanje dojmova s praznika, opis osoba, njihovo ponašanje, značaj (karakter) i izgled**
   Ključne strukture i izričaji: *Il ritorno a scuola, le chiacchiere dopo le lezioni. La descrizione delle persone e del loro carattere: alto/basso/magro/cordiale/allegro/geloso /egoista…*

2. **Tisak za mlade: pisma uredništvu, odnosi s roditeljima i vršnjacima, problemi mladih, izgled, simpatije, itd. Pravila društvenoga ponašanja.**
   Ključne strukture i izričaji: *il giornalino per ragazzi, l'angolo della posta, i problemi dei giovani, il rapporto con i genitori, l'aspetto fisico, il rapporto con i fratelli, il primo amore, chiedere/ dare consigli a.*

3. **Ustrojstvo zajedničkoga druženja: priprema zajedničkog provoda, kupovanje i spremanje zakuske, odabir glazbe; horoskopski znakovi, stajalište prema horoskopu; određivanje datuma i pisanje datuma**
   Ključne strukture i izričaji: *avere una casa/un appartamento a disposizione, organizzare una festa tra amici, l'oroscopo e la superstizione, indicare la data.*

4. **Odnosi među narodima: kontinenti i njihovi stanovnici, različite zemlje, nacionalnosti, jezici, zastave, zajednički problemi; ekologija i zdrav život; očuvanje Zemlje od zagađenja ekološko osvješćivanje i svjesno djelovanje na očuvanju okoliša u gradu i u prirodi.**
   Ključne strukture i izričaji: *I continenti, gli stati, le bandiere, le nazionalità e le lingue. I problemi delle grandi città, l'inquinamento, il traffico, l'acqua potabile, i rifiuti, come salvare la natura.*

5. **Svakodnevni život tipične talijanske obitelji: ponašanje članova obitelji, upute prije odlaska na dnevne obveze, odnosi među članovima obitelji**
   Ključne strukture i izričaji: *una giornata tipica di una famiglia italiana, aver fretta, essere in ritardo, trovare una scusa, fare attenzione…*

6. **Prometna sredstva: gradski i međugradski promet, prometna sredstva i prometni znakovi, problemi gradskoga prometa, pravila ponašanja u prometu, manja prometna nezgoda**
   Ključne strukture i izričaji: *(non) andare d'accordo, chiedere il permesso, un incidente stradale; i mezzi di trasporto: il tram, la metropolitana, il pullman, la nave, la nave traghetto, rispettare la segnaletica stradale.*

7. **Sudjelovanje na natjecanju: iznošenje mišljenja o prednostima i nedostatcima sudjelovanja na natjecnju; odnos među vršnjacima**
   Ključne strukture i izričaji: *presentarsi a un concorso di… fare il tifo per… la giornata di un/una concorrente, essere in forma, partecipare a…*

8. **Uloga televizije u svakodnevnom životu obitelji: odabir programa, usporedba talijanskoga i hrvatskoga programa, kritičan odnos prema pojedinim emisijama, korištenje videoteka i DVD-a**
   Ključne strukture i izričaji: *seguire una trasmissione, i programmi iniziano… il telegiornale, la pubblicità, guardare un film giallo / di fantascienza / western / umoristico / documentario / un programma interessante/ noioso…*

9. **Kupovanje odjeće i obuće: određivanje konfekcijskoga broja za odjeću i obuću, problemi pri odabiru, odabir odjeće i obuće prema meteorološkim prilikama, ponašanje u trgovini, najpoznatije robne kuće u Italiji i kod nas. Poznati talijanski modni kreatori.**
   Ključne strukture i izričaji: *i grandi magazzini, le compere, gli sconti, le svendite, l'abbigliamento, le calzature. I grandi magazzini italiani sono… Gli stilisti più noti sono…*

10. **Prognoza vremena: vremenske prilike u različitim godišnjim dobima, značenje simbola na prognostičkoj karti**
    Ključne strukture i izričaji: *Che tempo fa? Fa bel/brutto tempo, piove, nevica, soffia il vento, il cielo è sereno/nuvoloso. Il mare è calmo/mosso…*

IZBORNE TEME

U okviru 10% nastavnih sati godišnje pripremaju se po izboru nastavnika i prema zanimanju učenika prigodne recitacije, pjesme i tekstovi. Sadržaji se proširuju dodatnim materijalima u okviru zadanih tematskih sadržaja. Primjerice, blagdani i svetkovine i talijanska tradicija njihova slavljenja uz usporedbu sa sličnim tradicijama kod nas.

ODGOJNO-OBRAZOVNA POSTIGNUĆA

ZNANJA

LEKSIČKA PODRUČJA

Leksička područja naznačena su u predloženim nastavnim temama. Tijekom 5. godine učenja jezika predviđa se aktivna uporaba oko *700* leksičkih jedinica, a na planu razumijevanja do *850* leksičkih jedinica. Pri obradbi novoga leksika ne bi trebalo uvoditi više od *9* do *10* leksičkih jedinica po nastavnom satu. Rječnik se ciklički ponavlja i proširuje novim sadržajima. Nakon 5 godina učenja jezika učenici mogu postići *razinu A1+* prema Zajedničkom europskom referentnom okviru za jezike. Učenici će samo u nekim područjima moći dostignuti razinu *A2*.

GRAMATIČKE STRUKTURE

U osmom je razredu pristup gramatici je kognitivan i eksplicitan uz uporabu gramatičkoga nazivlja i ususstavljivanje gradiva iz prethodnih razreda. Gramatika se tumači u kontekstu situacije bez mehaničkoga pamćenje i ispitivanja gramatičkih pravila i paradigmi izvan konteksta.

Glagoli

- ponavljanje i utvrđivanje svih obrađenih vremena i načina pravilnih i nepravilnih glagola prema kontekstu
- glagoli *piacere* i *andarsene* u obrađenim vremenima i načinima
- uporaba nenaglašenih zamjenica (ili dativ ili akuzativ) uz glagolska vremena i načine
- glagoli tipa *mettere - mettersi, lavare - lavarsi, guardare - guardarsi*, itd. i njihova uporaba u perfektu

Imenice

- tvorba ženskog roda imenica
- imenice s različitim oblikom za muški i ženski rod
- množina imenica, grafijska pravila kod pisanja nekih oblika
- nepravilna množina imenica
- imenice kod kojih se u množini mijenja samo član

Pridjevi

- tvorba ženskog roda i množine, grafijska pravila kod pisanja nekih oblika
- slaganje pridjeva s imenicom u rodu i broju
- razlika između *molto, poco, tanto* u funkciji pridjeva i priloga

Član

- uporaba člana uz imena kontinenata, zemalja i zemljopisnih naziva
- uporaba člana u ustaljenim izrazima

Zamjenice

- naglašene osobne zamjenice u svim licima u nominativu (subjekt) i akuzativu (direktni objekt)
- naglašene osobne zamjenice s prijedlozima
- nenaglašene osobne zamjenice u dativu (indirektni objekt) i u akuzativu (direktni objekt) i njihovo mjesto u rečenici u odnosu na glagol

- nenaglašena zamjenica *NE* i njezino mjesto u odnosu na glagol u prezentu i perfektu, slaganje sa glagolom u perfektu
- združivanje nenaglašenih zamjenica u *dativu* ili *akuzativu* s 2. licem jednine imperativa glagola *fare, dare, dire, stare, andare*, združivanje zamjenica s imperativima glagola
- spajanje zamjenica s *ECCO*
- spajanje nenaglašenih zamjenica u *dativu* ili *akuzativu* s infinitivom i gerundom
- odnosne zamjenice *CHE, DI CUI,* itd.

Brojevi

- izricanje cijene, nadnevka, mjera i težine

Prijedlozi

- uporaba najučestalijih prijedloga
- pravilo spajanja prijedloga s određenim članom u kontekstu
- uporaba prijedloga u izrazima

Prilozi

- prilozi vremena, mjesta i načina
- uporaba priložnih oznaka *CI* i *NE* i razlika u uporabi u odnosu na nenaglašene zamjenice *CI* i *NE*

Rečenice

- rečenice od više elemenata. Upitne rečenice s: *Chi?, Che cosa?, Com'è?, Come sono?, Dov'è?, Dove sono?, Quanto?, Per chi…?, Perché..?, Quando?*
- upravni i neupravni govor, odnosne rečenice

Na razini prepoznavanja

- uporaba oblika konjunktiva prezenta koji su istovjetni s oblicima imperativa, konjunktiv prezenta u zavisnim rečenicama iza glagola sumnje, želje, itd.
- združene nenaglašene osobne zamjenice dativ + akuzativ i njihovo mjesto u rečenici, združivanje tih oblika s imperativom, gerundivom, infinitivom i s *ecco*
- odnosne zamjenice *che, di cui… il quale, del quale*, u odnosnim rečenicama.
- pogodbene rečenice u sadašnjosti i u prošlosti: *Se posso, vengo/verrò da te. Se potevo, venivo.*

JEZIČNE FUNKCIJE

U okviru obrađenih tema i jezičnih struktura prisutne su jezične funkcije: komunikacijski obrasci na neformalnoj i formalnoj razini, izricanje sudova o sebi, prijateljima i obitelji, opis osoba i njihovih karakternih osobina, opisivanje odnosa među osobama, opisivanje vremenskih i prostornih odnosa, traženje i davanje informacija, izražavanje stavova i želja, izražavanje osjećaja radosti, slaganja i neslaganja, ljubomore, suosjećanja i kritike, izražavanje svojine i pripadnosti, opisivanje prošlih događaja i sjećanja i iznošenje osobnih planova za budućnost, davanje savjeta, ocjena i uputa, zabranjivanje i izražavanje zadovoljstva i nezadovoljstva, nuđenje, odbijanje i prihvaćanje ponude, zahvaljivanje, čestitanje, uvjeravanje, izricanje žaljenja, ispričavanje, izražavanje količine i mjere, potvrđivanje i nijekanje

KULTURA I CIVILIZACIJA

U pristupu kulturološkim, odgojnim i socijalizirajućim sadržajima vodi se računa o usporedbi odgovarajućih sadržaja u hrvatskoj i talijanskoj kulturi i o primjerenosti dobi i interesima učenika. Komunikacijski obrasci uljudnoga ophođenja, tipična talijanska obitelj, odnosi adolescenata s roditeljima, život mladih u Italiji, način zabave, moda, modni kreatori, problemi života u gradu i ekologija, televizijski programi, tisak za mlade, multikulturalnost i suživot među narodima, blagdani i svetkovine s karakterističnim običajima sadržaji su koji razvijaju interkulturalnu kompetenciju i pobuđuju interes učenika za dodatno proširivanje nekih tema. Sadržaji se povezuju i s nastavom prvoga stranoga jezika.

VJEŠTINE I SPOSOBNOSTI

SLUŠANJE

- neverbalno reagiranje na naputke i naredbe na stranom jeziku
- povezivanje audiovizualnog pisanog jezičnog sadržaja
- razumijevanje pitanja i tekstova s poznatim elementima
- razumijevanje usmenih izvornih poruka (reklame, upute s razglasa, televizijski program, kraće informacije, meteorološki izvještaj, upute o stanju na cestama, meteorološke informacije, izvorne talijanske pjesme
- uočavanje razlika u izgovoru glasova i glasovnih skupina talijanskog jezika u odnosu na hrvatski jezik
- razumijevanje osnovnih uzvika uz gestualno sporazumijevanje među Talijanima

GOVORENJE: IZGOVOR, GOVORNA INTERAKCIJA I GOVORNA PRODUKCIJA

- sposobnost prepoznavanja, razumijevanja i ponavljanja fonoloških, ritmičkih, naglasnih i intonacijskih osobina talijanskog jezika prema uzorku i bez njega
- sposobnost pamćenja i pravilne reprodukcije govorenih ili snimljenih zvučnih uzoraka izoliranih riječi, rečenica, dijaloga, kraćih tekstova i pjesama
- sposobnost verbalnog reagiranja na verbalne i neverbalne poticaje
- sposobnost postavljanja i odgovaranja na pitanja u okviru obrađenih tematskih sadržaja
- sposobnost opisivanja i davanja mišljenja i savjeta na osnovi usvojenih elemenata u novim situacijama
- sposobnost sudjelovanja u dramatizacijama i raspravama prema zadanom predlošku ili bez njega
- sposobnost traženja obavijesti i objašnjenja
- sposobnost korištenja više rečenica za opisivanje osoba, predmeta i situacija i izražavanje osobnih nazora, sudova i želja
- sposobnost prepričavanja obrađenih tekstova uz predložak ili bez njega
- sposobnost prepričavanja događaja u sadašnjosti, prošlosti i budućnosti

- sposobnost izdavanja naredbi u neformalnom i formalnom obliku

ČITANJE

- čitanje i razumijevanje rečenica i tekstova na razini prethodno obrađenih uzoraka
- glasno čitanje i razumijevanje rečenica, dijaloga i tekstova bez neposrednog uzorka
- čitanje i razumijevanje izvornih poruka, odabrani tekstovi iz dnevnog ili tjednog tiska, upute za uporabu, reklame, televizijski program, e-mail, SMS poruke, Internet

PISANJE

- pisanje rečenica i kraćih tekstova prema predlošku
- zaokruživanje, podcrtavanje ili precrtavanje elemenata u tekstu
- sposobnost pisanja prema uzorku i bez njega
- popunjavanje teksta riječima ili rečenicama koje nedostaju te pisanje kraćih tekstova sadržajno povezanih s obrađenim temama
- sposobnost povezivanja elemenata predloženog teksta, pismeno odgovaranje na pitanja
- pisanje diktata i kraćih sastava
- pisanje pitanja na zadani tekst
- pisanje bilježaka nakon odslušanog ili pročitanog teksta
- pisanje kraćeg teksta o osobnim dojmovima, nazorima i problemima (pismo, razglednica, dnevnik, pismo uredništvu časopisa za mlade, životopis, SMS, e-mail)

STRATEGIJE UČENJA I SLUŽENJA ZNANJEM

- usvajanje izgovora, značenja riječi i gramatičkih struktura uz korištenje audiovizualnih i tekstualnih poticaja
- uočavanje analogija i pravilnosti u jezičnom ustroju i sposobnost njihove samostalne primjene
- uočavanje i povezivanje sličnosti i razlika u jezičnim ustrojima (strani jezik - materinski jezik.; strani jezik - strani jezik)
- izradba dodatnih nastavnih sredstava, dosjea, tematskih panoa, postera
- korištenje udžbenika, radne bilježnice, bilježnice, slikovnog rječnika, rječnika, gramatike i drugih izvornih materijala, Interneta, televizije, videa, CD-roma, DVD-a
- korištenje uspješnih strategija u učenju jezika, individualno i suradničko učenje
- stjecanje znanja na osnovi promatranja, istraživanja, analize i izvođenja zaključaka tijekom nastave izvan učionice i škole
- sposobnost pretpostavljanja i izvođenja zaključaka na osnovi primjera
- razvoj svijesti o pripadnosti skupini učenika koji rade na zajedničkom zadatku usvajanja talijanskoga jezika
- usmeno i pismeno opisivanje predmeta, ilustracija, osoba, događaja i vlastitih doživljaja
- razvoj sposobnosti samovrjednovanja i svijesti o vlastitom napretku (EJP)
- razvoj sposobnosti međusobnoga vrjednovanja učenika i njihovoga napretka

POSEBNI PROGRAMI: KLASIČNI JEZICI
LATINSKI JEZIK

UVOD

PRIKAZ PREDMETA:

Tradicija učenja klasičnih jezika u Hrvatskoj traje već gotovo četiristo godina, od trenutka kad su Isusovci osnovali Klasičnu gimnaziju u Zagrebu. Učenje klasičnih jezika u tadašnjoj je osmogodišnjoj gimnaziji u svim razredima bilo uobičajeno. To danas zovemo »rano učenje klasičnih jezika«, po kojem se latinski jezik uči od petog do osmog razreda u četverogodišnjem programu po tri sata tjedno.

Nastavna područja koja obuhvaća predmet:

1. VOKABULAR (RJEČNIK)

Usvajanje i razumijevanje riječi treba započeti sustavno od prvog susreta s tekstom. Rad na satu mora početi od provjere usvojenog rječnika. Pri tome učitelj može izvršiti i izbor naučenih riječi, jer se u tekstovima nužno javljaju i neke rijetke riječi. Pri ponavljanju i ispitivanju treba ih povezivati prema srodnosti, suprotnosti ili prema nekom drugom kriteriju, a osobito ih treba povezivati s riječima koje su dio hrvatskog jezika kao internacionalizmi. Do prelaska na čitanje klasika početkom 8. razreda i tijekom tog čitanja treba ovladati osnovnim rječnikom koji omogućuje snalaženje na složenijim tekstovima.

U početku učenja učenike treba uputiti u način navođenja riječi u rječniku, a pri prelasku na čitanje klasika treba ih uputiti u način korištenja rječnika.

2. GRAMATIKA (SLOVNICA)

U prve tri i pol godine učenja (od 5.r. do kraja prvog polugodišta 8.r.) treba usvojiti cjelokupno gramatičko gradivo:

- glasovni sustav, pismo, pravopis i izgovor
- deklinaciju i konjugaciju (s osobitostima i nepravilnostima)
- komparaciju pridjeva i priloga (s osobitostima i nepravilnostima)
- prijedloge i brojeve
- sintaksu padeža (u izboru)
- sintaksu konstrukcija
- sintaksu nezavisnih i zavisnih rečenica
- neupravni govor

Pri čitanju klasika (8. razred) treba proširiti gramatičko gradivo:

- pojmom diskursa (razgovora - govora)
- relativnim povezivanjem
- razradbom promjene rečenice u neupravnom govoru

3. ČITANJE

Učenici moraju svladati izgovor i akcentuaciju riječi te intonaciju rečenice. Učenici moraju poznavati klasični i tradicionalni izgovor na razini uporabe. Program se izvodi na klasičnom izgovoru latinskog jezika, a treba kontinuirano i sustavno primijeniti i tradicionalni izgovor kako bi ga učenici i praktično svladali, a osobito često treba u izgovoru prakticirati oba izgovora da bi učenici lakše čitali i razumjeli internacionalizme kao i druge termine nastale iz latinskog jezika.

4. RAZUMIJEVANJE

Tekstu se pristupa formalnom gramatičkom raščlambom pri kojoj se neprekidno uvježbava osnovna metoda: uočavanje gramatičkog oblika i njegove uloge u rečenici / tekstu. Razumijevanje teksta podrazumijeva spoznaju o gramatičkom ustrojstvu rečenice i povezivanje tako spoznatog ustrojstva s kontekstom i sa značenjima riječi i izraza.

5. PREVOĐENJE

Prvi pristup prevođenju mora biti što doslovniji, a zatim se prelazi na slobodniji prijevod povezan sa zahtjevima hrvatskog jezika. Pravilno konstruiranje i povezivanje rečeničnih dijelova dokaz su da je učenik shvatio strukturu latinskog teksta.

6. KULTURA, POVIJEST, CIVILIZACIJA

Učenje klasičnih jezika podrazumijeva kulturno-povijesni i civilizacijski kontekst. Putem prevođenja latinskih tekstova učenici usvajaju različite spoznaje o rimskoj civilizaciji. Tijekom četiri godine učenja latinskog jezika učenici moraju naučiti sadržaje iz područja:

- književnosti
- povijesti
- kulture i civilizacije

Kulturno-povijesni i civilizacijski sadržaji nisu nužno ovisni o pojedinim nastavnim cjelinama i temama, nego oni čine jedinstven korpus znanja iz tog područja koje učenik tijekom četiri godine učenja latinskog jezika mora usvojiti:

- *književnost:* upoznati se s glavnim predstavnicima rimske književnosti te s osnovnim značajkama hrvatskog latinizma
- *povijest:* upoznati se s osnovnim događajima i razdobljima rimske povijesti; povezati ih s temeljnim pojmovima arheologije i hrvatskom kulturnom baštinom
- *kultura i civilizacija:* upoznati se s glavnim značajkama rimske kulture, mitologije i s najvažnijim običajima starih Rimljana; književno-povijesne i religijsko-mitološke sadržaje treba povezivati s važnijim sadržajima iz grčke kulture i civilizacije

Vertikalna i horizontalna povezanost unutar predmeta:

Nastavne teme se ne ponavljaju iz razreda u razred, ali se neke u skladu s potrebama za uvježbavanjem ili proširivanjem znanja trajno pojavljuju tijekom četverogodišnjeg programa.

Podrazumijeva se da se prethodno stečena znanja i umijeća te sposobnosti nastavljaju razvijati i primjenjivati na sljedećim stupnjevima (npr. učenici se na nižoj razini susreću s jednostavnijim morfološkim i sintaktičkim oblicima, koje postupno primjenjuju i razvijaju kroz program). Time se učenicima omogućuje stjecanje trajnih znanja.

Posebnosti predmeta:

Učenje latinskoga jezika pripada u izborni program u osnovnim školama u RH i uvijek je povezano s učenjem grčkoga jezika. Latinski jezik uči se od petog do osmog razreda, dok se grčki jezik uči samo u sedmom i osmom razredu. Učenici se u petom razredu odlučuju za klasični program koji uključuje oba klasična jezika, no kad se odluče postaje im obvezan.

Posebnost je latinskoga jezika da omogućuje uvid u cjelinu indoeuropskih jezika te daje temelje za bolje poznavanje i razumijevanje modernih jezika.

Latinski jezik je sredstvo koje nam prenosi obavijesti o temeljnim vrijednostima zapadno europske civilizacije, jer društveno-humanističke i prirodoslovne znanosti imaju svoje podrijetlo u dostignućima antičke civilizacije.

CILJ

Cilj je nastave latinskoga jezika osposobiti učenika da:

- spozna i razumije jezičnu strukturu latinskog jezika
- razumije latinske tekstove i može ih prevesti na hrvatski jezik
- spozna civilizacijsko okruženje u kojem se latinski jezik razvijao
- umjereno prevodi s hrvatskoga na latinski
- već od 6. razreda, a poslije sve više, umjereno koristi razgovorni latinski jezik
- postane osjetljiv i da polako spoznaje estetsku razinu latinskih tekstova u njihovoj usporedbi s hrvatskima, osobito u stihovima

ZADAĆE

Nastava latinskog jezika:

- obrazuje jezične i misaone sposobnosti i razvija sposobnost izražavanja i tumačenja
- otvara pristup važnim područjima duhovnog i društvenog svijeta
- budi povijesnu svijest i olakšava snalaženje u suvremenosti
- razvija samostalno i stvaralačko mišljenje i tako omogućuje doprinos razvoja čovjeku usađenih moći
- daje učeniku uvid u rimsku kulturu i njezin doprinos oblikovanju Europe i to na zaokruženom i vremenski udaljenome modelu koji mu je dostupan u obliku tekstova
- kroz tekstove učeniku predstavlja kako se pojedina kultura iskazuje u samoprikazivanju, kako se oblikuje razlikujući se u sjedinjenju s jednom stranom kulturom - helenističkom Grčkom, kako stvara i razvija osebujnu socijalnu strukturu i kako dalje prenosi bitne vlastite elemente
- dovodi do spoznaje o isprepletenosti kultura prošlosti sa suvremenim iskustvom
- potiče prihvaćanje humanističkih vrijednosti
- budi svijest o poštovanju drugih kultura i duhovnih vrijednosti različitih civilizacija i poštovanje prema vlastitim korijenima
- razvija sposobnost kritičke prosudbe

NAPOMENA

Upute za učitelje

Nastavne teme ne moraju se nužno usvajati redom kojim su navedene u nastavnom programu.

Nastava latinskog jezika kroz sve četiri godine u osnovnoj školi temelji se na sličnim metodičkim načelima.

Dvije se preporučljive prihvatljive metode rada na satovima nastave klasičnih jezika: *frontalni tip rada* i *rad u grupama* (parovima i/ili nekim drugim oblicima učeničkog zajedničkog rada na satu).

Frontalni tip sata nužno je neophodan zbog specifične strukture klasičnih jezika koju je ne moguće usvojiti bez jasno ocrtanih gramatičkih okvira. Da bi se postigao konačni cilj učenja klasičnih jezika, a to je razumijevanje teksta u izvorniku i stjecanje vještine prevođenja originalnog teksta pisanog na klasičnim jezicima, potrebno je sustavno i kontinuirano provoditi mnoge vježbe gramatičkog sadržaja, ponavljanje vokabulara i redovito prevoditi zadane tekstove. O inventivnosti nastavnika ovisi kojim će metodama učenicima olakšati ovaj veliki napor koji iziskuje dosta koncentracije. Vježbe ponavljanja moraju biti dobro osmišljene, tipovi zadataka raznovrsni, zanimljivi i poticajni za rješavanje. Etape sata, ponavljanje gradiva, usvajanje novog gradiva i provjera usvojenog gradiva moraju biti u skladnoj povezanosti, a osobito je važno naglasiti primjenu suvremene nastavne tehnologije koja će osvježiti sat zamišljen kao frontalni.

Nastavnik mora neprekidno inzistirati na povećanju leksika. Gramatičke sadržaje treba jasno objasniti i često provjeravati razumijevanje različitim tipovima vježbi i zadacima koji ne zahtijevaju samo reprodukciju. U radu na tekstu naglasak treba staviti na rečeničnu analizu i razumijevanje poruke koju tekst prenosi. Pri razumijevanju teksta ključan je element poznavanje kulturno- civilizacijskog konteksta u kojem se radnja događa, od mitoloških do povijesnih ili drugih tema. U četvrtoj godini učenja latinskog jezika učenike treba pripremiti na čitanje većih odlomaka teksta u izvorniku i uputiti ih na stilske osobitosti pojedinih pisaca.

Program se temelji na receptivnoj koncepciji koja polazi od teksta kao čvorišta u kojem se gramatičko znanje, vokabular i civilizacija spajaju u jednu cjelinu. Učenje bilo kojeg segmenta nije cilj ni svrha učenja već upravo

obrnuto, cilj i zadaće učenja nužno sve segmente usmjeravaju prema tekstu kao mjestu konačne provjere učenikova znanja.

Dinamika sata i motivacija učenika povećava se na razne načine koji ovise o domišljatosti i iskustvu nastavnika u radu s učenicima određene životne dobi i njihovim kognitivnim sposobnostima. Posebno treba upozoriti na široki spektar primjene korelacija među predmetima. Gdje god je moguće potrebno je vući paralele osobito s hrvatskim i stranim jezicima, poviješću, likovnom kulturom. Iz prakse je poznato da ne postoji niti jedan nastavni predmet s kojim klasični jezici, i grči i latinski, barem u nekom dijelu ne bi imali dodirnih točaka ili bili integrirani u nastavne predmete (spomenimo samo objašnjavanje stručne terminologije odnosno etimologije.) Uspješnost uočavanja korelacija ovisi o velikoj međusobnoj povezanosti i suradnji predmetnih nastavnika. Mogućnosti korelacija su nebrojene, a njima se razvijaju kognitivne spoobnosti koje učenicima koriste u apsolutno svim segmentima života - od učenja do percepcije svijeta oko sebe.

Rad u grupama, parovima ili nekim drugim oblicima učeničkog udruživanja može se primjenjivati ili kao dio frontalnog tipa sata (osobito u uvodnom dijelu sata kao sredstvo ponavljanja i postizanja većeg stupnja motivacije kao i u dijelu sata koji se odnosi na uvježbavanje i provjeru usvojenosti novih nastavnih sadržaja) ili kao posebni satovi. Usvajanje vještina u ovim oblicima rada vježba su za primjenu zakonitosti timskog rada s kojim će se učenici svakako susresti u kasnijoj fazi svog poslovnog ali i privatnog života. Preporučuju se različiti oblici usmenog ili pisanog izlaganja kao npr. referati, debate, radionice, izrada plakata, kvizovi i sl. Preporučuje se izrada mentalnih mapa posebice nakon svake tematske cjeline (npr. nepravilni i nepotpuni glagoli.)

Izvanučioničke aktivnosti

Nesumnjivo je da će učenici uključeni u ovakav oblik rada stjecati trajno i u životu kasnije primjenljivo znanje. Ovakvi su oblici nastave idealni za provođenje korelacije više nastavnih predmeta. Ovdje se savršeno mogu uklopiti oblici timskog rada. Dva su tipa izvanučioničke nastave: *terenska i projektna nastava*.

Terenska nastava

Provodi se u trajanju od jednog do optimalno četiri dana, i nije nužno vezana uz postojeći plan i program, već nastavnici sami osmišljavaju temu i odredište te rade poseban plan i program. U većini slučajeva radi se o odlasku izvan mjesta škole iako to nije nužno. Terenska se nastava ako za to postoje uvjeti i razlozi može održavati i u mjestu gdje se se nalazi škola, a učenici se mogu baviti npr.zavičajnom arheologijom. Tih dana učenici ne pohađaju redovnu nastavu nego su koncentrirani isključivo na temu te terenske nastave i predmete koji su u njoj zastupljeni. Idealno je učenike podijeliti u grupe i raditi cirkularne radionice, tako da svaki učenik sudjeluje u svemu.

Projektna nastava

Podrazumijeva uključivanje učenika u različite tematske projekte. Može trajati jedan školski sat ili čitavu školsku godinu ovisno o planiranju jednog ili više nastavnika i barem je u jednom segmentu povezana s planom i programom pa se ostali korelirajući predmeti nadovezuju svojom građom.U projektnoj nastavi zastupljeni su svi tipovi rada - frontalni u razredu (priprema napočetku projekta i zaključak na kraju), grupni rad u razredu i izvan njega (istraživanja, pronalaženje relevantnih elemenata za projekt, prezentacija), samostalni rad (pronalaženje građe u literaturi ili na Internetu, pisanje eseja, referata i sl.).

Prijedlozi nekih izvanučioničkih oblika koji se mogu ostvariti i kao vid projektne nastave:

- posjet muzejima - trajne i prigodne postave- dragocjena je suradnja s muzejskim pedagozima koji dobro poznaju načine kako zainteresirati određeni profil posjetitelja za neku temu (ovdje govorimo u učeničkoj dobi)
- postavljanje izložbi u školi s temom iz antike
- posjet kazališnim i filmskim predstava s temama iz antičkog svijeta ili reminiscencijama na antiku
- rad dramske ili filmska grupe antičkog usmjerenja
- izdavanje školskog lista s temom antičke kulture i civilizacije
- održavanje međurazrednih i međuškolskih natjecanja u poznavanju latinskog jezika i kulturno-civilizacijskog konteksta
- kontinuirano praćenje antičkih sadržaji na internetu, održavanje video projekcija, praćenje školskih emisija na radiju i televiziji
- suradnja sa kulturnim institucijama (knjižnice, arhivi, muzeji, instituti, razne udruge...)

Pisani radovi

Dva su tipa pisanih radova u svim godinama učenja:

- kontrolni radovi sa zadacima iz poznavanja gramatike
- školske zadaće - prijevodi s latinskog jezika na hrvatski jezik i obrnuto

Broj pisanih radova treba biti usklađen s Pravilnikom o ocjenjivanju. Za kontrolni rad i školsku zadaću predviđen je jedan sat izvedbe i jedan sat ispravka.

U 8. razredu kontrolni radovi mogu se proširiti na gramatičku i stilističku analizu teksta, dok se školske zadaće predviđaju kao prijevodi odlomaka iz djela spomenutih autora.

Samostalan rad učenika

Od samog početka učenja klasičnih jezika treba inicirati samostalne radove učenika u obliku referata, predavanja, skupljanja likovnog materijala i njegove prezentacije, sve do složenih zadataka u 8. razredu kad se čitaju klasici, pa učenicima može biti dodijeljen dio teksta za samostalnu pripremu koja će se ujediniti za nekoliko učenika na satu.

Ovisno o informatičkoj opremljenosti škole, učenici mogu samostalno prezentirati svoje radove koristeći suvremene medije što bitno pospješuje učeničku motivaciju.

Posebno treba učenike poticati na timski rad što se postiže podjelom učenika u grupe.

Lektira

Učenička lektira podrazumijeva čitanje literature s tematikom iz antičkog svijeta, prijevode latinskih tekstova primjerenih određenoj učeničkoj dobi. i čitanje dopunskih odlomaka na izvorniku pisaca propisanih programom. U pojedinim godinama učenja predlaže se:

5. razred - čitanje literature na hrvatskom jeziku
6. razred - Fedrove basne
7. razred - izvodi iz Paterkula, Flora, Valerija Maksima i Plinija Mlađeg
8. razred - dopunski odlomci iz djela autora propisanih programom ili autora po odabiru učitelja

Lektira se, već prema dobi, smješta u samostalnu učeničku pripremu, ali se u određenim aspektima obrađuje na satu. U 5. 6. i 7. razredu težište je na razumijevanju i prevođenju, a u 8. se razredu interes okreće i prema drugim aspektima književnog teksta. Na temelju pročitane lektire mogu se zadavati teme za samostalan rad učenika.

Posebnu pozornost treba usmjeriti na usvajanje mudrih izreka koje treba sustavno usvajati tijekom sve četiri godine učenja. U petom razredu učenici čitaju i prevode pojedine izreke jednostavnijeg gramatičkog sadržaja te ih mogu primijeniti u određenoj situaciji. (npr. *Lupus in fabula*). U šestom razredu prevode poslovice složenijeg gramatičkog sadražaja i mogu ih upotrijebiti u konkretnoj životnoj situaciji. U sedmom razredu učenici mogu prevesti poslovice vrlo složenog gramatičkog sadržaja i precizno ih smjestiti u kulturno-povijesni kontekst, npr. *Ceterum censeo Carthaginem delendam esse*. U osmom razredu učenici mogu izreke smjestiti i u kontekst razvoja rimske književnosti tj. u kontekst pojedinog pisca, npr. *O tempora, o mores!* Treba svakako poticati memoriranje poslovica te poticati učenike da samostalno izrađuju vlastite zbirke poslovice u obliku malih tezaurusa.

5. RAZRED

NASTAVNA CJELINA:

UVOD U UČENJE LATINSKOGA JEZIKA

TEME

1. Glasovni sustav

Ključni pojmovi: fonem (glas), grafem (slovo), vokal (samoglasnik), diftong (dvoglas), konsonant (suglasnik), naglasak.

Obrazovna postignuća: poznavanje razdiobe glasova, poznavanje latinske abecede, određivanje naglaska prema pravilima o naglašavanju, točno čitanje latinskih riječi, rečenica i teksta klasičnim i tradicionalnim izgovorom.

2. Riječi

Ključni pojmovi: nomina, padeži, kategorije glagola, nepromjenjive vrste riječi.

Obrazovna postignuća: poznavanje vrsta riječi, svladavanje imeničkih i glagolskih kategorija.

3. Funkcija riječi u rečenici

Ključni pojmovi: dijelovi rečenice: subjekt, predikat, izravni i neizravni objekt, priložna oznaka mjesta/vremena, načina/uzroka, pridjevski i imenski atribut, apozicija.

Obrazovna postignuća: prepoznavanje funkcije dijelova jednostavno proširenih rečenica, prepoznavanje funkcije dijelova nezavisno složenih rečenica

NASTAVNA CJELINA:

DEKLINACIJA IMENICA I PRIDJEVA

TEME

1. Imenice 1. ili a-deklinacije

Ključni pojmovi: osnova, nastavak.

Obrazovna postignuća: svladavanje dekliniranja imenica a-deklinacije.

2. Imenice 2. ili o-deklinacije

Ključni pojmovi: osnova, nastavak.

Obrazovna postignuća: svladavanje dekliniranja imenica o-deklinacije.

3. Imenice 3. deklinacije

Ključni pojmovi: genitivna osnova, nastavak, korijen, završetak, sigmatski / asigmatski nominativ.

Obrazovna postignuća: mogućnost razlikovanja sigmatskog i asigmatskog nominativa imenica 3. deklinacije; razlikovanje imenica vokalskih osnova od imenica konsonantskih osnova; mogućnost pronalaženja genitivne osnove imenica 3. deklinacije u rječniku; svladavanje dekliniranja imenica 3. deklinacije.

4. Imenice 4. ili u-deklinacije

Ključni pojmovi: osnova, nastavak.

Obrazovna postignuća: svladavanje dekliniranja imenica u-deklinacije.

5. Imenice 5. ili e-deklinacije

Ključni pojmovi: osnova, nastavak.

Obrazovna postignuća: svladavanje dekliniranja imenica e-deklinacije; razlikovanje imenica tipa *res* i imenica tipa *dies*, osobito u naglašavanju oblika genitiva i dativa jednine.

6. Pridjevi 1. i 2. deklinacije

Ključni pojmovi: osnova, nastavak.

Obrazovna postignuća: dekliniranje pridjeva primjenom znanja deklinacije imenica *a-* i *o-*deklinacije; tečno dekliniranje pridjeva 1. i 2. deklinacije s imenicama ostalih deklinacija.

7. Pridjevi 3. deklinacije

Ključni pojmovi: osnova, nastavak.

Obrazovna postignuća: deklliniranje pridjeva primjenom znanja deklinacije imenica 3. deklinacije; tečno deklliniranje pridjeva 3. deklinacije s imenicama ostalih deklinacija.

NASTAVNA CJELINA:

KONJUGACIJA U OBLICIMA PREZENTSKE OSNOVE

TEMA

1. Glagoli 1. - 4. konjugacije

Ključni pojmovi: glagolsko lice, broj, način, vrijeme, stanje.

Obrazovna postignuća: točno prepoznavanje konjugacije navedenog glagola; konjugiranje glagola 1. do 4. konjugacije u oblicima prezentske osnove (indikativ prezenta, imperfekta i futura I. akt. i pas, imperativ I. i II; infinitiv prezenta akt. i pas, particip prezenta akt.); ispravna uporaba pasivnih glagolskih oblika u rečenici; konjugiranje glagola *esse* u oblicima prezentske osnove; ispravna tvorba i uporaba participa prezenta aktivnog od glagola 1. do 4. konjugacije.

IZBORNE TEME

Prema izboru učitelja i zainteresiranosti učenika mogu se produbljivati gramatičke teme iz latinskog jezika i teme vezane uz književnost i civilizaciju antičkog svijeta.

KULTURA, POVIJEST, CIVILIZACIJA

Kulturno-povijesni i civilizacijski sadržaji nisu nužno ovisni o pojedinim nastavnim cjelinama i temama, nego oni čine jedinstven korpus znanja iz tog područja koje učenik tijekom četiri godine učenja latinskog jezika mora usvojiti. Izbor tema iz kulture, povijesti i civilizacije djelomično je određen izborom tekstova i nejezičnih sadržaja udžbenika koji pojedini učitelj koristi, a učitelj je slobodan promijeniti ili dopuniti taj izbor, ukoliko to ulazi u okvir općih smjernica za sve četiri godine učenja latinskog jezika zadanih u uvodnom dijelu ovoga plana i programa. U ovom dijelu postoji suodnos s predmetima: povijest, likovna kultura, hrvatski jezik (književnost).

6. RAZRED

NASTAVNA CJELINA:

KOMPARACIJA

TEME

1. Komparacija pridjeva

Ključni pojmovi: komparacija, pozitiv, komparativ, superlativ, elativ, ablativ usporedbe.

Obrazovna postignuća: tvorba komparativa i superlativa pridjeva 1., 2. i 3. deklinacije; deklinacija komparativa i superlativa; uporaba komparativa i superlativa u rečenici; razlikovanje superlativa i elativa; aktivno znanje nepravilne komparacije pridjeva *bonus,3; malus,3; magnus,3; parvus,3; multus,3*; aktivno znanje komparacije pridjeva koji imaju superlativ na *-illimus,3*.

2. Tvorba i komparacija priloga načina

Ključni pojmovi: prilog, komparacija, pozitiv, komparativ, superlativ/elativ.

Obrazovna postignuća: tvorba priloga načina od pridjeva 1., 2. i 3. deklinacije; komparacija priloga načina

NASTAVNA CJELINA:

ZAMJENICE, BROJEVI, PRIJEDLOZI

TEME

1. Zamjenice

Ključni pojmovi: lične (osobne) /posvojne /povratna /povratno-posvojna/pokazne/upitne/ odnosne /neodređene zamjenice, zamjenički pridjevi /nezavisno-upitne rečenice, upitne čestice.

Obrazovna postignuća: svladavanje deklinacije ličnih(osobnih), posvojnih, povratne, povratno-posvojne, pokaznih, upitnih, odnosnih i neodređenih zamjenica; usvajanje značenja zamjenica; uočavanje osobitosti zamjeničkih pridjeva i učenje njihovog značenja i deklinacije; usvajanje strukture nezavisno-upitne rečenice.

2. Brojevi

Ključni pojmovi: glavni, redni, dijelni, priložni brojevi.

Obrazovna postignuća: uočavanje razlika zapisivanja brojeva rimskim ili arapskim brojkama; aktivno poznavanje glavnih brojeva od 1 do 20, desetica, stotica i tisućice; aktivno poznavanje rednih, dijelnih i priložnih brojeva od 1 do 10.

3. Prijedlozi

Ključni pojmovi: prijedlog, prijedložni izraz.

Obrazovna postignuća: usvajanje oblika prijedloga s akuzativom, s ablativom, s akuzativom i ablativom, te prijedložnih izraza *causa* i *gratia*; usvajanje značenja češće upotrebljavanih prijedloga.

NASTAVNA CJELINA:

OBLICI PERFEKTNE I PARTICIPSKE OSNOVE

TEME

1. Glagolski oblici aktivne perfektne osnove

Ključni pojmovi: perfektna osnova, perfekt, pluskvamperfekt, futur II.

Obrazovna postignuća: konjugiranje svih pravilnih glagola i *esse* u oblicima perfektne osnove (indikativ perfekta, pluskvamperfekta i futura II. aktivnoga), tvorba infinitiva perfekta aktivnoga.

2. Glagolski oblici pasivne perfektne (participske) osnove

Ključni pojmovi: particip perfekta pasivnog, particip futura aktivnog, infinitiv perfekta pasivnog, infinitiv futura aktivnog.

Obrazovna postignuća: tvorba i uporaba oblika participske osnove (indikativ perfekta, pluskvamperfekta i futura II. pasivnog, particip perfekta pasivnog, particip futura aktivnog, infinitiv perfekta pasivnog i futura aktivnog).

3. Deponentni i semideponentni glagoli

Ključni pojmovi: deponentan i semideponentan glagol.

Obrazovna postignuća: usvajanje oblika i značenja češćih deponentnih i svih semideponentnih glagola; pravilno prevođenje pojedinih oblika deponentnih i semideponentnih glagola.

4. Bezlični glagoli

Ključni pojmovi: bezlični glagol.

Obrazovna postignuća: pravilna uporaba bezličnih glagola; poznavanje bezličnih glagola koji se češće pojavljuju u tekstu.

5. Supini

Ključni pojmovi: supin na *-um*, supin na *-u*.

Obrazovna postignuća: usvajanje oblika i uporabe supina na *-um*; usvajanje oblika i uporabe supina na *-u*; tvorba infinitiva futura pasivnog.

IZBORNE TEME

Prema izboru učitelja i zainteresiranosti učenika mogu se produbljivati gramatičke teme iz latinskog jezika i teme vezane uz književnost i civilizaciju antičkog svijeta.

KULTURA, POVIJEST, CIVILIZACIJA

Kulturno-povijesni i civilizacijski sadržaji nisu nužno ovisni o pojedinim nastavnim cjelinama i temama, nego oni čine jedinstven korpus znanja iz tog područja koje učenik tijekom četiri godine učenja latinskog jezika mora usvojiti. Izbor tema iz kulture, povijesti i civilizacije djelomično je određen izborom tekstova i nejezičnih sadržaja udžbenika koji pojedini učitelj koristi, a učitelj je slobodan promijeniti ili dopuniti taj izbor, ukoliko to ulazi u okvir općih smjernica za sve četiri godine učenja latinskog jezika zadanih u uvodnom dijelu ovoga plana i programa. U ovom dijelu postoji korelacija s predmetima: povijest, likovna kultura, hrvatski jezik (književnost).

7. RAZRED

NASTAVNA CJELINA:

KONJUNKTIV

TEMA

1. Konjunktivi

Ključni pojmovi: konjunktiv, jusivni konjunktiv, adhortativni konjunktiv.

Obrazovna postignuća: ispravno konjugiranje svih glagola u aktivnim i pasivnim oblicima konjunktiva prezenta, imperfekta, perfekta i pluskvamperfekta; okvirno shvaćanje značenja konjunktiva kao načina; uporaba jusivnog i adhortativnog konjunktiva; prepoznavanje ostalih konjuktiva u nezavisnim rečenicama ako se pojeve u tekstu (prohibitivni, potencijalni, irealni).

NASTAVNA CJELINA:

NEPRAVILNI I NEPOTPUNI GLAGOLI

TEME

1. Nepravilni glagoli

Ključni pojmovi: nepravilan glagol.

Obrazovna postignuća: usvajanje oblika i značenja nepravilnih glagola: *ferre, ire, posse, prodesse, fieri, velle, nolle*, *malle*.

2. Nepotpuni glagoli

Ključni pojmovi: nepotpuni glagol.

Obrazovna postignuća: usvajanje oblika i značenja nepotpunih glagola.

NASTAVNA CJELINA:

SINTAKSA PADEŽA

TEMA

1. Osnove sintakse padeža

Ključni pojmovi: sintaksa padeža: akuzativ cilja/ablativ odvajanja/uspoređivanja/mjesta i vremena; posvojni, subjektni i objektni genitiv.

Obrazovna postignuća: shvaćanje uporabe padeža u latinskom jeziku u dijelu u kojem se razlikuje od uporabe u hrvatskom; aktivna uporaba akuzativa cilja, ablativa odvajanja, uspoređivanja, mjesta i vremena, posvojnog, subjektnog i objektnog genitiva; prepoznavanje ostalih načina specifične uporabe padeža po izboru učitelja u tekstovima.

NASTAVNA CJELINA:

SINTAKSA GLAGOLSKIH IMENA - KONSTRUKCIJE

TEME

1. Akuzativ s infinitivom (ACI)

Ključni pojmovi: akuzativ s infinitivom.

Obrazovna postignuća: shvaćanje i usvajanje strukture i konteksta pojavljivanja konstrukcije ACI; usvajanje najčešćih glagola i izraza uz koje se pojavljuje ACI; usvajanje postupka prevođenja ACI na hrvatski jezik;

prevođenje hrvatskih izričnih objektnih rečenica na latinski konstrukcijom ACI.

2. Nominativ s infinitivom (NCI)

Ključni pojmovi: nominativ s infinitivom.

Obrazovna postignuća: shvaćanje i usvajanje strukture i konteksta pojavljivanja konstrukcije NCI; usvajanje najčešćih glagola i izraza uz koje se pojavljuje NCI; usvajanje postupka prevođenja NCI na hrvatski jezik; prevođenje hrvatskih izričnih rečenica na latinski konstrukcijom NCI.

3. Perifrastična konjugacija aktivna (PKA)

Ključni pojmovi: perifrastična konjugacija aktivna, izricanje namjere.

Obrazovna postignuća: shvaćanje i usvajanje definicije oblika PKA; usvajanje postupka prevođenja PKA na hrvatski jezik.

4. Gerund i gerundiv

Ključni pojmovi: gerund, glagolska imenica, gerundiv, glagolski pridjev.

Obrazovna postignuća: usvajanje tvorbe gerunda i gerundiva; prevođenje oblika gerunda i gerundiva.

5. Perifrastična konjugacija pasivna (PKP)

Ključni pojmovi: perifrastična konjugacija pasivna, dativ vršitelja radnje.

Obrazovna postignuća: shvaćanje i usvajanje definicije oblika PKP; usvajanje postupka prevođenja PKP na hrvatski jezik; shvaćanje funkcije dativa vršitelja radnje.

NASTAVNA CJELINA:
SINTAKSA ZAVISNO SLOŽENIH REČENICA

TEME

1. Pravilo o slaganju vremena

Ključni pojmovi: glavno vrijeme, sporedno vrijeme, vrijeme radnje zavisne rečenice u odnosu na glavnu.

Obrazovna postignuća: usvajanje podjele vremena na glavna i sporedna; ispravno prepoznavanje vremena radnje zavisne rečenice u odnosu na glavnu rečenicu; usvajanje uporabe konjunktiva prema pravilu o slaganju vremena.

2. Zavisno upitne rečenice

Ključni pojmovi: zavisno upitne rečenice, upitne riječi, pravilo o slaganju vremena.

Obrazovna postignuća: uočavanje primjene pravila o slaganju vremena u zavisno upitnim rečenicama; prepoznavanje vrste riječi kojima počinju zavisno upitne rečenice (upitne zamjenice, pridjevi, prilozi i čestice); prevođenje jednostavnijih zavisno upitnih rečenica s hrvatskog na latinski.

IZBORNE TEME

Prema izboru učitelja i zainteresiranosti učenika mogu se produbljivati gramatičke teme iz latinskog jezika i teme vezane uz književnost i civilizaciju antičkog svijeta.

KULTURA, POVIJEST, CIVILIZACIJA

Kulturno-povijesni i civilizacijski sadržaji nisu nužno ovisni o pojedinim nastavnim cjelinama i temama, nego oni čine jedinstven korpus znanja iz tog područja koje učenik tijekom četiri godine učenja latinskog jezika mora usvojiti. Izbor tema iz kulture, povijesti i civilizacije djelomično je određen izborom tekstova i nejezičnih sadržaja udžbenika koji pojedini učitelj koristi, a učitelj je slobodan promijeniti ili dopuniti taj izbor, ukoliko to ulazi u okvir općih smjernica za sve četiri godine učenja latinskog jezika zadanih u uvodnom dijelu ovoga plana i programa. U ovom dijelu postoji suodnos s predmetima: povijest, likovna kultura, hrvatski jezik (književnost).

8. RAZRED

NASTAVNA CJELINA:
SINTAKSA GLAGOLSKIH IMENA - KONSTRUKCIJE

TEMA

1. Ablativ apsolutni

Ključni pojmovi: ablativ apsolutni s participom, ablativ apsolutni bez participa.

Obrazovna postignuća: prepoznavanje i usvajanje dijelova konstrukcije; prevođenje konstrukcije na hrvatski na više načina; učenje imenica i pridjeva koji mogu zamijeniti particip u konstrukciji; prepoznavanje i prevođenje ablativa apsolutnog u tekstu; prevođenje s hrvatskog na latinski.

NASTAVNA CJELINA:
SINTAKSA ZAVISNO SLOŽENIH REČENICA

TEME

1. Vremenske rečenice

Ključni pojmovi: vremenski veznik, *cum historicum*.

Obrazovna postignuća: učenje vremenskih veznika s indikativom; uporaba cum historicum s konjunktivom; prepoznavanje i prevođenje vremenskih rečenica u tekstu; prevođenje jednostavnijih vremenskih rečenica s hrvatskog na latinski.

2. Uzročne rečenice

Ključni pojmovi: uzročni veznici, stvaran uzrok, pomišljen uzrok.

Obrazovna postignuća: učenje uzročnih veznika s indikativom; učenje uzročnih veznika s konjunktivom; razlikovanje značenja uzročnih rečenica s indikativom i onih s konjunktivom; prepoznavanje prevođenje uzročnih rečenica u tekstu; prevođenje jednostavnijih uzročnih rečenica s hrvatskog na latinski.

3. Namjerne rečenice

Ključni pojmovi: namjerni veznici.

Obrazovna postignuća: učenje namjernih veznika; poznavanje izraza koji se pojavljuju u glavnoj

rečenici; poznavanje ograničenja pravila o slaganju vremena za namjerne rečenice; prepoznavanje i prevođenje namjernih rečenica u tekstu; prevođenje jednostavnijih namjernih rečenica s hrvatskog na latinski.

4. Rečenice uz glagole zahtijevanja, sprječavanja i strahovanja

Ključni pojmovi: glagoli zahtijevanja, sprječavanja, strahovanja.

Obrazovna postignuća: usvajanje najčešćih glagola uz koje dolaze ove rečenice; poznavanje ograničenja pravila o slaganju vremena za ove rečenice; prepoznavanje i prevođenje ovih rečenica u tekstu; prevođenje jednostavnijih rečenica ove vrste s hrvatskog na latinski; djelatno poznavanje značenja uporabe veznika *ut* i *ne* uz glagole strahovanja.

5. Posljedične rečenice

Ključni pojmovi: prave posljedične rečenice, rečenice uz *quin*, apsolutna uporaba konjunktiva.

Obrazovna postignuća: usvajanje izraza uz koje konjunktiv stoji apsolutno; usvajanje izraza uz koje konjunktiv stoji po pravilu o slaganju vremena; usvajanje izraza uz koje stoji *quin* u funkciji veznika; prepoznavanje i prevođenje posljedičnih rečenica u tekstu; prevođenje jednostavnijih posljedičnih rečenica s hrvatskog na latinski.

6. Pogodbene rečenice

Ključni pojmovi: protaza, apodoza, pogodbeni veznici, realne, potencijalne i irealne rečenice.

Obrazovna postignuća: učenje pogodbenih veznika; usvajanje naziva protaza i apodoza za zavisnu i glavnu rečenicu; usvajanje osnovnih tipova pogodbenih rečenica: realne, potencijalne i irealne pogodbene rečenice; usvajanje uporabe glagolskih načina i vremena u različitim tipovima pogodbenih rečenica; prepoznavanje i prevođenje pogodbenih rečenica u tekstu; prevođenje jednostavnijih pogodbenih rečenica s hrvatskog na latinski.

7. Dopusne rečenice

Ključni pojmovi: dopusni veznici.

***Obrazovna postignuća*:** učenje dopusnih veznika s indikativom; učenje dopusnih veznika s konjunktivom; prepoznavanje i prevođenje dopusnih rečenica u tekstu; prevođenje jednostavnijih dopusnih rečenica s hrvatskog na latinski.

8. Poredbene rečenice

Ključni pojmovi: poredbeni veznici, stvarna poredba, nestvarna ili pomišljena poredba.

Obrazovna postignuća: učenje poredbenih veznika s indikativom; učenje poredbenih veznika s konjunktivom; razlikovanje značenja poredbenih rečenica s indikativom i onih s konjunktivom; prepoznavanje i prevođenje poredbenih rečenica u tekstu; prevođenje jednostavnijih poredbenih rečenica s hrvatskog na latinski.

9. Odnosne rečenice

Ključni pojmovi: odnosna zamjenica, odnosni prilozi, izjednačavanje načina.

Obrazovna postignuća: ponavljanje oblika odnosne zamjenice i usvajanje odnosnih priloga; uporaba konjunktiva u odnosnoj rečenici zbog promjene značenja rečenice; uporaba konjunktiva u odnosnoj rečenici zbog izjednačavanja načina; prepoznavanje i prevođenje odnosnih rečenica u tekstu; prevođenje odnosnih rečenica s hrvatskog na latinski.

10. Upravni i neupravni govor

Ključni pojmovi: upravni govor, neupravni govor.

Obrazovna postignuća: prebacivanje izjavnih i upitnih rečenica u neupravni govor; prepoznavanje i prevođenje neupravnog govora u tekstu.

NASTAVNA CJELINA:

TEKSTOVI

TEMA

1. Tekstovi - izbor iz Cezarovih, Salustijevih i Ciceronovih djela, a po želji nastavnika i Nepota

Ključni pojmovi: diskurs, relativno povezivanje, višestruko složene rečenice, stil, stilistika.

Obrazovna postignuća: upoznavanje života i djela pisaca koji se čitaju; povezivanje života i djela autora s najvažnijim događanjima njihovog vremena; uporaba rječnika; mogućnost samostalnog prevođenja dijelova teksta; utvrđivanje dosad stečenog znanja latinskog jezika; proširivanje dosad stečenog znanja latinskog jezika pojmovima kao što su npr. relativno povezivanje, višestruko složene rečenice, diskurs i sl.

IZBORNE TEME

Prema izboru učitelja i zainteresiranosti učenika mogu se produbljivati gramatičke teme iz latinskog jezika i teme vezane uz književnost i civilizaciju antičkog svijeta.

KULTURA, POVIJEST, CIVILIZACIJA

Kulturno-povijesni i civilizacijski sadržaji nisu nužno ovisni o pojedinim nastavnim cjelinama i temama, nego oni čine jedinstven korpus znanja iz tog područja koje učenik tijekom četiri godine učenja latinskog jezika mora usvojiti. Izbor tema iz kulture, povijesti i civilizacije djelomično je određen izborom tekstova i nejezičnih sadržaja udžbenika koji pojedini učitelj koristi, a učitelj je slobodan promijeniti ili dopuniti taj izbor, ukoliko to ulazi u okvir općih smjernica za sve četiri godine učenja latinskog jezika zadanih u uvodnom dijelu ovoga plana i programa. U ovom dijelu postoji korelacija s predmetima: povijest, likovna kultura, hrvatski jezik (književnost).

U drugom polugodištu osmog razreda učenici se upoznaju s tekstovima klasika koji nisu priređeni nego samo opremljeni komentarom. Uz te se autore i njihova djela vežu kulturni, povijesni i civilizacijski sadržaji koji se obrađuju. Oni djelomično zavise od učiteljevog izbora tekstova zadanih autora.

GRČKI JEZIK

UVOD

PRIKAZ PREDMETA:

Tradicija učenja klasičnih jezika u Hrvatskoj traje već gotovo četiristo godina, od trenutka kad su Isusovci osnovali Klasičnu gimnaziju u Zagrebu. Učenje klasičnih jezika u tadašnjoj je osmogodišnjoj gimnaziji u svim razredima bilo uobičajeno. To danas zovemo »rano učenje klasičnih jezika«, po kojem se grčki uči u 7. i 8. razredu u dvogodišnjem programu po tri sata tjedno.

Nastavna područja koja obuhvaća predmet:

1. VOKABULAR (RJEČNIK)

Učenje riječi treba započeti sustavno, od prvog susreta s tekstom. Rad na satu mora početi od provjere usvojenog rječnika. Pri tome učitelj može izvršiti i izbor naučenih riječi, jer se u tekstovima nužno javljaju i neke rijetko česte riječi. Redovito treba zahtijevati da učenici riječi uče i u pisanom obliku, kako bi sva obilježja grčkog pisma i grčke fonologije bila primjereno svladana.

Pri ponavljanju i ispitivanju riječi treba povezivati prema srodnosti, suprotnosti ili prema nekom drugom kriteriju. Posebice ih treba povezivati s riječima koje su dio hrvatskog jezika kao internacionalizmi.

2. GRAMATIKA (SLOVNICA)

a) Fonologija

- grčko pismo- alfabet
- osobitosti u čitanju i pisanju
- podjela fonema
- vrste naglasaka i pravila naglašavanja
- proklitike i enklitike

b) Morfologija

- sastavni dijelovi riječi
- oblici i deklinacija člana
- deklinacija imenica: A, O, treća deklinacija
- deklinacija pridjeva: A i O deklinacije, treća deklinacija
- komparacija pridjeva
- tvorba i komparacija priloga
- zamjenice
- brojevi
- konjugacija:
  - infektum-prezentska osnova- glagola na -ω i na -μι
  - konfektum- aorisna osnova- glagola na -ω
  - futur- futurska osnova

c) Sintaksa

- određivanje funkcije riječi u rečenici
- sintaksa glagola (način, vrijeme, glagolska vrsta, imenski oblici glagola)
- osobitosti u strukturi rečenice- negacije, imenski atribut, atributni i predikatni položaj, način uporabe i značenje participa, nerefleksivno izricanje pripadnosti
- jednostavne i jednostavno proširene rečenice, sastavne i suprotne rečenice
- razumijevanje konteksta u kojem se pojavljuju konstrukcije- akuzativ s infinitivom, genitiv apsolutni

3. ČITANJE

Učenici moraju svladati izgovor i akcentuaciju riječi te intonaciju rečenice.

4. RAZUMIJEVANJE

Tekstu se pristupa formalnom gramatičkom raščlambom pri kojoj se neprekidno uvježbava osnovna metoda: uočavanje gramatičkog oblika i njegove uloge u rečenici / tekstu. Razumijevanje teksta podrazumijeva spoznaju o gramatičkom ustrojstvu rečenice i povezivanje tako spoznatog ustrojstva s kontekstom i sa značenjima riječi i izraza.

5. PREVOĐENJE

Prvi pristup prevođenju mora biti doslovan, a zatim se prelazi na slobodniji prijevod povezan sa zahtjevima hrvatskog jezika. Pravilno konstruiranje i povezivanje rečeničnih dijelova dokaz je da je učenik razumio strukturu grčkog teksta.

6. KULTURA, POVIJEST, CIVILIZACIJA

Učenje klasičnih jezika podrazumijeva kulturno-povijesni i civilizacijski kontekst.

Putem prevođenja grčkog teksta učenici usvajaju različite spoznaje o grčkoj civilizaciji.Kroz dvije godine učenja grčkog jezika učenici moraju upamtiti sljedeće sadržaje iz područja:

- književnosti
- povijesti
- kulture i civilizacije

Kulturno-povijesni i civilizacijski sadržaji nisu nužno ovisni o pojedinim nastavnim cjelinama i temama, nego čine jedinstveni korpus znanja iz tog područja koje učenik tijekom dvije godine učenja grčkog jezika mora usvojiti.

- *književnost:* učenike treba upoznati s glavnim predstavnicima grčke književnosti
- *povijest:* učenike treba upoznati s osnovnim događajima i razdobljima grčke povijesti. Povezivati ih s temeljnim pojmovima arheologije i hrvatskom kulturnom baštinom
- *kultura i civilizacija:* učenike treba upoznati s glavnim značajkama grčke kulture, mitologije i s bitnim obilježjima i običajima starih Grka

Vertikalna i horizontalna povezanost unutar predmeta:

Nastavne teme se ne ponavljaju iz razreda u razred, ali se neke u skladu s potrebama za uvježbavanjem ili proširivanjem znanja trajno pojavljuju tijekom dvogodišnjeg programa.

Podrazumijeva se da se prethodno stečena znanja i umijeća te sposobnosti nastavljaju razvijati i primjenjivati na sljedećim stupnjevima (npr. učenici se na nižoj razini susreću s jednostavnijim morfološkim i sintaktičkim oblicima, koje postupno primjenjuju i razvijaju kroz program). Time se učenicima omogućuje stjecanje trajnih znanja.

Posebnosti predmeta:

Učenje grčkog jezika pripada u izborni program u osnovnim školama u RH i uvijek je povezano s učenjem latinskog jezika. Grčki se jezik uči samo u sedmom i osmom razredu, dok se latinski jezik uči od petog do osmog razreda. Učenici se u petom razredu samostalno odlučuju za klasični program koji uključuje oba klasična jezika, no kad se odluče, postaje im obvezan.

Specifičnost je grčkog jezika da se zapisuje vlastitim pismom - alfabetom - te da omogućuje uvid u cjelinu indoeuropskih jezika i daje temelje za bolje poznavanje i razumijevanje modernih jezika.

Grčki jezik je medij koji nam prenosi obavijesti o temeljnim vrijednostima zapadno europske civilizacije, jer društveno-humanističke i prirodoslovne znanosti imaju svoje podrijetlo u dostignućima antičke civilizacije.

CILJ

Cilj je nastave grčkog jezika osposobiti učenika da:

- spozna i razumije jezičnu strukturu grčkog jezika
- razumije grčke tekstove i može ih prevesti na hrvatski jezik
- spozna civilizacijsko okruženje u kojem se grčki jezik razvijao
- prevodi s hrvatskog na grčki

ZADAĆE

Nastava grčkog jezika:

- obrazuje jezične i misaone sposobnosti i razvija sposobnost izražavanja i interpretiranja
- otvara pristup važnim sferama duhovnog i društvenog svijeta
- budi povijesnu svijest i olakšava snalaženje u suvremenosti
- razvija samostalno i stvaralačko mišljenje i tako omogućuje doprinos razvoja čovjeku usađenih moći
- daje učeniku uvid u grčku kulturu i njezin doprinos oblikovanju Europe i to na zaokruženom i vremenski udaljenome modelu koji mu je dostupan u obliku tekstova
- kroz tekstove učeniku prezentira kako se pojedina kultura iskazuje u samoprikazivanju, kako se oblikuje diferencirajući se kroz integraciju s jednom stranom kulturom - rimskom, kako stvara i razvija osebujnu socijalnu strukturu i kako dalje prenosi bitne vlastite elemente
- dovodi do spoznaje o isprepletenosti kultura prošlosti sa suvremenim iskustvom
- potiče prihvaćanje humanističkih vrijednosti
- budi svijest o poštovanju drugih kultura i duhovnih vrijednosti različitih civilizacija i poštovanje prema vlastitim korijenima
- razvija sposobnost kritičke prosudbe

NAPOMENA

Upute za učitelje

Nastavne teme ne moraju se nužno usvajati redom kojim su navedene u nastavnom programu.

Nastava grčkog jezika kroz dvije godine u osnovnoj školi temelji se na sličnim metodičkim načelima.

Dvije se preporučljive prihvatljive metode rada na satovima nastave klasičnih jezika: frontalni tip rada i rad u grupama (parovima i/ili nekim drugim oblicima učeničkog zajedničkog rada na satu).

Frontalni tip sata nužno je neophodan zbog specifične strukture klasičnih jezika koju je ne moguće usvojiti bez jasno ocrtanih gramatičkih okvira. Da bi se postigao konačni cilj učenja klasičnih jezika, a to je razumijevanje teksta u izvorniku i stjecanje vještine prevođenja originalnog teksta pisanog na klasičnim jezicima, potrebno je sustavno i kontinuirano provoditi mnoge vježbe gramatičkog sadržaja, ponavljanje vokabulara i redovito prevoditi zadane tekstove. O inventivnosti nastavnika ovisi kojim će metodama učenicima olakšati ovaj veliki napor koji iziskuje dosta koncentracije. Vježbe ponavljanja moraju biti dobro osmišljene, tipovi zadataka raznovrsni, zanimljivi i poticajni za rješavanje. Etape sata, ponavljanje gradiva, usvajanje novog gradiva i provjera usvojenog gradiva moraju biti u skladnoj povezanosti, a osobito je važno naglasiti primjenu suvremene nastavne tehnologije koja će osvježiti sat zamišljen kao frontalni.

Nastavnik mora neprekidno inzistirati na povećanju leksika. Gramatičke sadržaje treba jasno objasniti i često provjeravati razumijevanje različitim tipovima vježbi i zadacima koji ne zahtijevaju samo reprodukciju. U radu na tekstu naglasak treba staviti na rečeničnu analizu i razumijevanje poruke koju tekst prenosi. Pri razumijevanju teksta ključan je element poznavanje kulturno- civilizacijskog konteksta u kojem se radnja događa, od mitoloških do povijesnih ili drugih tema

Program se temelji na receptivnoj koncepciji koja polazi od teksta kao čvorišta u kojem se gramatičko znanje, vokabular i civilizacija spajaju u jednu cjelinu. Učenje bilo kojeg segmenta nije cilj ni svrha učenja već upravo obrnuto, cilj i zadaće učenja nužno sve segmente usmjeravaju prema tekstu kao mjestu konačne provjere učenikova znanja.

Dinamika sata i motivacija učenika povećava se na razne načine koji ovise o domišljatosti i iskustvu nastavnika u radu s učenicima određene životne dobi i njihovim kognitivnim sposobnostima. Posebno treba upozoriti na široki spektar primjene korelacija među predmetima. Gdje god je moguće potrebno je vući paralele osobito s

hrvatskim i stranim jezicima, poviješću, likovnom kulturom. Iz prakse je poznato da ne postoji niti jedan nastavni predmet s kojim klasični jezici, i grči i latinski, barem u nekom dijelu ne bi imali dodirnih točaka ili bili integrirani u nastavne predmete (spomenimo samo objašnjavanje stručne terminologije odnosno etimologije.) Uspješnost uočavanja korelacija ovisi o velikoj međusobnoj povezanosti i suradnji predmetnih nastavnika. Mogućnosti korelacija su nebrojene, a njima se razvijaju kognitivne spoobnosti koje učenicima koriste u apsolutno svim segmentima života - od učenja do percepcije svijeta oko sebe.

Rad u grupama, parovima ili nekim drugim oblicima učeničkog udruživanja može se primjenjivati ili kao dio frontalnog tipa sata (osobito u uvodnom dijelu sata kao sredstvo ponavljanja i postizanja većeg stupnja motivacije kao i u dijelu sata koji se odnosi na uvježbavanje i provjeru usvojenosti novih nastavnih sadržaja) ili kao posebni satovi. Usvajanje vještina u ovim oblicima rada vježba su za primjenu zakonitosti timskog rada s kojim će se učenici svakako susresti u kasnijoj fazi svog poslovnog ali i privatnog života. Preporučuju se različiti oblici usmenog ili pisanog izlaganja kao npr. referati, debate, radionice, izrada plakata, kvizovi i sl. Preporučuje se izrada mentalnih mapa posebice nakon svake tematske cjeline.

Izvanučioničke aktivnosti

Nesumnjivo je da će učenici uključeni u ovakav oblik rada stjecati trajno i u životu kasnije primjenljivo znanje. Ovakvi su oblici nastave idealni za provođenje korelacije više nastavnih predmeta. Ovdje se savršeno mogu uklopiti oblici timskog rada. Dva su tipa izvanučioničke nastave: terenska i projektna nastava.

Terenska nastava

Provodi se u trajanju od jednog do optimalno četiri dana, i nije nužno vezana uz postojeći plan i program, već nastavnici sami osmišljavaju temu i odredište te rade poseban plan i program. U većini slučajeva radi se o odlasku izvan mjesta škole iako to nije nužno. Terenska se nastava ako za to postoje uvjeti i razlozi može održavati i u mjestu gdje se se nalazi škola, a učenici se mogu baviti npr.zavičajnom arheologijom. Tih dana učenici ne pohađaju redovnu nastavu nego su koncentrirani isključivo na temu te terenske nastave i predmete koji su u njoj zastupljeni. Idealno je učenike podijeliti u grupe i raditi cirkularne radionice, tako da svaki učenik sudjeluje u svemu.

Projektna nastava

Podrazumijeva uključivanje učenika u različite tematske projekte. Može trajati jedan školski sat ili čitavu školsku godinu ovisno o planiranju jednog ili više nastavnika i barem je u jednom segmentu povezana s planom i programom pa se ostali korelirajući predmeti nadovezuju svojom građom. U projektnoj nastavi zastupljeni su svi tipovi rada - frontalni u razredu (priprema napočetku projekta i zaključak na kraju), grupni rad u razredu i izvan njega (istraživanja, pronalaženje relevantnih elemenata za projekt, prezentacija), samostalni rad (pronalaženje građe u literaturi ili na Internetu, pisanje eseja, referata i sl.).

Prijedlozi nekih izvanučioničkih oblika koji se mogu ostvariti i kao vid projektne nastave:

- posjet muzejima - trajne i prigodne postave- dragocjena je suradnja s muzejskim pedagozima koji dobro poznaju načine kako zainteresirati određeni profil posjetitelja za neku temu (ovdje govorimo u učeničkoj dobi)
- postavljanje izložbi u školi s temom iz antike
- posjet kazališnim i filmskim predstava s temama iz antičkog svijeta ili reminiscencijama na antiku
- rad dramske ili filmska grupe antičkog usmjerenja
- izdavanje školskog lista s temom antičke kulture i civilizacije
- održavanje međurazrednih i međuškolskih natjecanja u poznavanju grčkog jezika i kulturno-civilizacijskog konteksta
- kontinuirano praćenje antičkih sadržaji na internetu, održavanje video projekcija, praćenje školskih emisija na radiju i televiziji
- suradnja sa kulturnim institucijama (knjižnice, arhivi, muzeji, instituti, razne udruge...)

Pisani radovi

Dva su tipa pisanih radova u svim godinama učenja:

- kontrolni radovi sa zadacima iz poznavanja gramatike
- školske zadaće- prijevodi s grčkog jezika na hrvatski jezik i obrnuto

Broj pisanih radova treba biti usklađen s Pravilnikom o ocjenjivanju. Za kontrolni rad i školsku zadaću predviđen je jedan sat izvedbe i jedan sat ispravka.

Samostalan rad učenika

Od samog početka učenja klasičnih jezika treba inicirati samostalne radove učenika u obliku referata, predavanja, skupljanja likovnog materijala i njegove prezentacije.Ovisno o informatičkoj opremljenosti škole, učenici mogu samostalno prezentirati svoje radove koristeći suvremene medije što bitno pospješuje učeničku motivaciju.

Posebno treba učenike poticati na timski rad što se postiže podjelom učenika u grupe.

Lektira

Obzirom na razinu gramatičkog znanja koja se postiže u dvogodišnjem programu učenici ne mogu samostalno čitati tekstove u izvorniku. Preporuča se da što više čitaju tekstove grčkih autora u prijevodu i tako upoznaju grčku mitologiju, povijest i civilizaciju. Učenike treba poticati na korištenje sekundarne literature koja će im pomoći da stvore cjelovitu sliku antičkog svijeta. Također učenike treba poticati da kontinuirano usvajaju mudre izreke te da izrađuju svoje zbirke poslovica kao male tezauruse.

7. RAZRED

NASTAVNA CJELINA:
FONOLOGIJA
TEME

1. Alfabet

Ključni pojmovi: fonologija/grafem/fonemski sustav, vokali / diftonzi / konsonanti, dijereza, hak-spiritus/ spiritus asper (oštri hak)/spiritus lenis (tihi hak).
Obrazovna postignuća: poznavanje razdiobe glasova; čitanje i pisanje grčkog alfabeta.

2. Naglasak

Ključni pojmovi: kvantitet sloga, naglasak: akut /cirkumfleks/gravis/oksitona/paroksitona/proparoksitona / perispomena / properispomena, baritona, proklitika, enklitika.
Obrazovna postignuća: primjena pravila o naglašavanju.

NASTAVNA CJELINA:
MORFOLOGIJA - IMENSKI SUSTAV
TEME

1. Pregled imenskog sustava

Ključni pojmovi: promjenljive i nepromjenljive vrste riječi: morfem / morfologija / tvorba / osnova (korijen) riječi / nastavak / završetak / deklinacija / konjugacija / komparacija, gramatičke kategorije imena: rod / broj (singular, dual, plural) / padež: nominativ / genitiv / dativ / akuzativ / vokativ, singulare tantum / plurale tantum.
Obrazovna postignuća: poznavanje vrsta riječi i gramatičkih kategorija imena.

2. Član

Ključni pojmovi: član.
Obrazovna postignuća: svladavanje oblika člana.

3. Imenice A- deklinacije

Ključni pojmovi: osnova, nastavak, završetak, *masculinum, femininum*.
Obrazovna postignuća: svladavanje nastavaka za deklinaciju imenica A-deklinacije; tvorba i uporaba svih tipova imenica A- deklinacije.

4. Imenice O- deklinacije

Ključni pojmovi: osnova, nastavak, završetak, masculinum, neutrum.
Obrazovna postignuća: svladavanje nastavaka za deklinaciju imenica O-deklinacije; tvorba i uporaba svih tipova imenica O- deklinacije.

5. Pridjevi A- i O- deklinacije

Ključni pojmovi: pridjevi s tri i dva završetka, osnova, nastavak, deklinacija
Obrazovna postignuća: dekliniranje pridjeva primjenom znanja deklinacije imenica istih osnova.

6. Imenice treće ili mješovite deklinacije

Ključni pojmovi: osnova/nastavak/završetak, sigmatski i asigmatski nominativ, genitivna osnova, podjela konsonanata, glasovni zakoni.
Obrazovna postignuća: razlikovanje tipologije imenica treće deklinacije obzirom na osnovu u genitivu singulara; svladavanje padežnih nastavaka i završetaka - tvorba i uporaba imenica konsonantskih i vokalskih osnova; prepoznavanje glasovnih zakona kontrakcije vokala, pokraćivanja vokala, metateze kvantitete, glasovnih zakona sa sigmom, disimilacije aspirate, naknadnog produljivanja, prijevoja - vrste i stupnjevi, elizije; dekliniranje imenica s osobitostima.

7. Pridjevi treće deklinacije

Ključni pojmovi: A-deklinacija, glasovni zakoni.
Obrazovna postignuća: svladavanje deklinacije pridjeva primjenom znanja o deklinaciji imenica treće deklinacije kao i imenica A deklinacije; svladavanje deklinacije pridjeva s osobitostima (velik, mnogi, sav); svladavanje deklinacije pridjeva u okviru paradigme s imenicama A, O i treće deklinacije.

NASTAVNA CJELINA:
MORFOLOGIJA - GLAGOLSKI SUSTAV
TEME

1. Pregled glagolskog sustava

Ključni pojmovi: morfem / morfologija / konjugacija / tvorba / osnova riječi (korijen) / formant / tematski vokal, gramatičke kategorije finitnih oblika: lice/način/aspekt (glagolski vid)/glagolska vrsta (dijateza), gramatičke kategorije nefinitnih oblika: rod/broj/padež/aspekt/stanje, tematska ili -ω konjugacija/verba contracta, atematska ili -μι konjugacija.
Obrazovna postignuća: usvajanje pregleda glagolskog sustava.

2. Tematska konjugacija (»o« - glagoli) - infektum

Ključni pojmovi: osnova infektuma (prezentska osnova): indikativ sadašnji (prezent) / imperativ / infinitiv / particip / aktiv / mediopasiv, deponentni glagol.
Obrazovna postignuća: usvajanje sustava tvorbe tematske konjugacije; konjugiranje oblika infektuma sadašnjeg u aktivu i mediopasivu; dekliniranje participa u aktivu i mediopasivu primjenom znanja o deklinaciji A, O i treće deklinacije.

3. Indikativ prošli (imperfekt)

Ključni pojmovi: silabički i temporalni augment, osobitosti augmenta, prijedlog, asimilacija, elizija.
Obrazovna postignuća: usvajanje sustava tvorbe indikativa prošlog; konjugiranje indikativa prošlog u aktivu i mediopasivu.

4. Verba contracta

Ključni pojmovi: pravila kontrakcije vokala, oblici osnove infektuma.

Obrazovna postignuća: primjenjivanje pravila kontrakcije vokala; konjugiranje oblika osnove infektuma.

5. Atematska konjugacija

Ključni pojmovi: glagol »jesam«, korjeniti glagoli, konjugacija infektuma, enklitika.

Obrazovna postignuća: uočavanje razlike između dviju konjugacija; svladavanje konjugacije oblika infektuma glagola »jesam«; primjenjivanje pravila o akcentu enklitika.

NASTAVNA CJELINA:

SINTAKSA

TEME

1. Određivanje funkcije riječi u rečenici

Ključni pojmovi: rečenična analiza: subjekt / predikat / imenski predikat / atribut / apozicija / priložna oznaka, čestica, veznik, posvojni genitiv.

Obrazovna postignuća: razumijevanje strukture rečenice u grčkom jeziku.

2. Osobitosti u strukturi rečenice

Ključni pojmovi: vrste negacija, poredak riječi u rečenici, atributni i predikatni položaj.

Obrazovna postignuća: uočavanje razlike u upotrebi negacije; uočavanje važnosti poretka riječi.

3. Jednostavne i nezavisno složene rečenice

Ključni pojmovi: aktivna i pasivna rečenica, jednostavna rečenica, jednostavno proširena rečenica, nezavisno složena: sastavna i rastavna rečenica, veznik.

Obrazovna postignuća: svladavanje tvorbe pasivne rečenice; prevođenje nezavisno složenih rečenica.

IZBORNE TEME

Prema izboru učitelja i zainteresiranosti učenika mogu se produbljivati gramatičke teme iz grčkog jezika i teme vezane uz književnost i civilizaciju antičkog svijeta.

KULTURA, POVIJEST, CIVILIZACIJA

Kulturno-povijesni i civilizacijski sadržaji nisu nužno ovisni o pojedinim nastavnim cjelinama i temama. Oni čine jedinstveni korpus znanja iz tog područja koje učenik tijekom dvije godine učenja grčkog jezika mora usvojiti. Izbor tema iz kulture, povijesti i civilizacije djelomično je određen izborom tekstova i nejezičnih sadržaja udžbenika koje pojedini učitelj koristi. Učitelj je slobodan promijeniti ili dopuniti taj izbor, ukoliko to ulazi u okvir općih smjernica za dvije godine učenja grčkog jezika zadanih u uvodnom dijelu ovog programa. U ovom dijelu postoji suodnos s predmetima: povijest, likovna kultura, hrvatski jezik (književnost), geografija, matematika, fizika.

8. RAZRED

NASTAVNA CJELINA:

MORFOLOGIJA - IMENSKI SUSTAV

TEME

1. Zamjenice

Ključni pojmovi: deklinacija: lice / pridjevski oblik / imenički oblik, refleksivno i nerefleksivno izricanje pripadnosti, posvojni genitiv, atributni i predikatni položaj.

Obrazovna postignuća: usvajanje podjele zamjenica na lične (osobne), posvojne, povratne, zamjenicu αυτός, pokazne, odnosne, upitne i neodređene; svladavanje deklinacija zamjenica primjenom znanja o deklinaciji imenica; usvajanje značenja zamjenica.

2. Komparacija pridjeva

Ključni pojmovi: korijen / sufiks, A / O / treća deklinacija / dva i tri završetka: pozitiv / komparativ / superlativ / elativ, genitiv usporedbe.

Obrazovna postignuća: usvajanje sufiksa za tvorbu komparativa i superlativa; svladavanje deklinacije komparativa i superlativa primjenom znanja o deklinaciji imenica; uočavanje razlike između superlativa i elativa.

3. Tvorba i komparacija priloga

Ključni pojmovi: komparacija: pozitiv / komparativ / superlativ, osnova, nastavak.

Obrazovna postignuća: usvajanje tvorbe priloga načina; kompariranje priloga primjenom znanja o komparaciji pridjeva.

4. Brojevi

Ključni pojmovi: glavni, redni, deklinacija.

Obrazovna postignuća: aktivno poznavanje glavnih brojeva od 1 do 10; dekliniranje brojeva od 1 do 4; prepoznavanje glavnih brojeva od 11 nadalje; prepoznavanje rednih brojeva.

NASTAVNA CJELINA:

MORFOLOGIJA - GLAGOLSKI SUSTAV

TEME

1. Atematska konjugacija

Ključni pojmovi:: μι glagoli: glagolska osnova / osnova infektuma / reduplikacija / prijevoj / formant za infektum -ν(ν)υμι-, deponentni glagol, korjeniti glagol.

Obrazovna postignuća: usvajanje podjele na tri grupe glagola atematske konjugacije; svladavanje konjugacije oblika osnove infektuma glagola »kažem« i »ići ću«; konjugiranje aktivnih i mediopasivnih oblika osnove infektuma glagola s reduplikacijom; konjugiranje deponentnih i deponentnih defektivnih glagola.

2. Pregled glagolskog sustava tematske konjugacije

Ključni pojmovi: osnova infektuma, glagolska osnova, glagolski razredi, futurska osnova, osnova konfektuma.

Obrazovna postignuća: uočavanje razlike između osnove infektuma i glagolske osnove; mogućnost svrstavanja glagola u glagolske razrede.

3. Futur - futurska osnova glagola tematske konjugacije

Ključni pojmovi: futur: futurska osnova/glagolska, osnova/formant za tvorbu/verba vocalia/verba muta/verba liquida, svršeno i nesvršeno značenje, glagolski lik: aktiv/medij, atički futur.

Obrazovna postignuća: usvajanje pravila za tvorbu futurske osnove; konjugacija futurskih oblika primjenom znanja o konjugaciji osnove infektuma.

4. Konfektum - aorisna osnova glagola tematske konjugacije

Ključni pojmovi: svršena radnja / glagolska osnova / osnova konfektuma (aorisna osnova), augment / formant / nastavak, glagolski lik: aktiv / medij / prijevoj / atička reduplikacija / naglasak.

Obrazovna postignuća: usvajanje pravila za tvorbu osnove konfektuma; konjugiranje sigmatskog, supletorskog i jakog konfektuma u aktivu i mediju.

5. Konjunktiv

Ključni pojmovi: tvorba: osnova / formant za način / dugi tematski vokal / primarni nastavak, aktiv / medij, glagol biti.

Obrazovna postignuća: prepoznavanje konjunktiva pomoću karakterističnog formanta; konjugiranje primjenom znanja o konjugaciji indikativa; usvajanje osnovnih znanja o upotrebi konjunktiva; prepoznavanje i prevođenje voluntativnog i prospektivnog konjunktiva.

6. Optativ

Ključni pojmovi: tvorba: osnova / formant za način / tematski vokal / sekundarni nastavak, aktiv / medij, glagol biti.

Obrazovna postignuća: prepoznavanje optativa pomoću karakterističnog formanta; konjugiranje primjenom znanja »o« konjugacije indikativa; usvajanje osnovnih znanja o upotrebi optativa kao načina kojim se izriče želja i mogućnost.

NASTAVNA CJELINA:

SINTAKSA- REČENIČNE KONSTRUKCIJE

TEME

1. Akuzativ s infinitivom

Ključni pojmovi: akuzativ s infinitivom.

Obrazovna postignuća: shvaćanje i usvajanje strukture i konteksta pojavljivanja rečenične konstrukcije ACI; prevođenje konstrukcije na hrvatski jezik upotrebom objektne izrične rečenice; uočavanje mogućnosti zamjene konstrukcije izričnom rečenicom s veznikom ὅτι.

2. Genitiv apsolutni

Ključni pojmovi: funkcije participa u rečenici, adverbijalni particip, apsolutni particip, genitiv apsolutni, zavisna rečenica.

Obrazovna postignuća: prepoznavanje i usvajanje dijelova konstrukcije; prevođenje konstrukcije na hrvatski jezik pomoću zavisne rečenice; prevođenje zavisne rečenice u hrvatskom jeziku upotrebom genitiva apsolutnog.

IZBORNE TEME

Prema izboru učitelja i zainteresiranosti učenika mogu se produbljivati gramatičke teme iz grčkog jezika i teme vezane uz književnost i civilizaciju antičkog svijeta.

KULTURA, POVIJEST, CIVILIZACIJA

Kulturno povijesni i civilizacijski sadržaji nisu nužno ovisni o pojedinim nastavnim cjelinama i temama. Izbor tema iz kulture povijesti i civilizacije djelomično je određen izborom tekstova i nejezičnih sadržaja udžbenika koje pojedini učitelj koristi, te je slobodan promijeniti i dopuniti taj izbor. U ovom dijelu postoji suodnos s predmetima: povijest, likovna kultura, hrvatski jezik (književnost), geografija, matematika, fizika.

MATEMATIKA

UVOD

Osuvremenjivanje plana i programa ima cilj naći kompromis između tradicionalnog i novih stajališta u nastavi matematike. Glavna je značajka promjena u tome da su iz programa izostavljeni sadržaji za čije uvođenje na razini osnovne škole nema znanstvenog opravdanja, kao i dijelovi koji su neprimjereni mogućnostima i dobi učenika, a dodani su sadržaji koji se danas primjenjuju i prijeko su potrebni.

Programski sadržaj matematike je izrađen na sljedećim načelima:

- da učenicima u osnovnoj školi treba dati znanja koja su nužna svim učenicima neovisno o izboru njihova budućeg zanimanja;
- da opseg, sadržaj i metode nastave treba uskladiti s dobi učenika;
- da treba razvijati i produbljivati matematičko mišljenje učenika i osposobljivati ih za osmišljavanje i rješavanje raznih praktičnih problema.

Pri izradbi i opisu programa polazilo se i pazilo na slijedeće stavove:

Matematika je jedan od temeljnih nastavnih predmeta u osnovnoj školi i to zbog znanja koja su bitna za uspješno uključivanje u rad, gospodarstvo, suvremenu tehnologiju i društvo. Nesumnjiva je odgojna vrijednost matematike u formiranju ličnosti, razvijanju intelekta, razvijanju logičkog mišljenja, razvijanju stvaralačke sposobnosti pri rješavanja problema, razvijanju radnih navika, razvijanju točnosti u radu, razvijanju osjećaja za kvantitativne (količinske) odnose i razvijanju prostornog zora.

U postojećoj osnovnoj školi matematika je predmet s dugotrajnom tradicijom i dobro definiranim sadržajima te nisu potrebni veliki zahvati u sadašnjim programima, stoga su polaznu osnovu pri izradbi Programa za matematiku tvorili postojeći programi i HNOS.

U nastavi matematike nema mnogo činjenica koje treba pamtiti i težište je rada na razumijevanju pojmova i uvježbavanju pojedinih postupaka. Činjenica je da je matematika velikom broju učenika jedan od najtežih predmeta. Uspjelo se količinski smanjiti gradivo i to tako da su izostavljeni pojedini složeniji dijelovi, koji su se do sada tradicionalno učili, odnosno da su prebačeni u izborne sadržaje. Npr. odustalo se od računanja s velikim brojevima (bez džepnog računala) i od većine dokaza, dok su problemski i zahtjevniji zadatci djelomice prebačeni u izborne sadržaje. Koji su zadatci zahtjevniji, ostavlja se slobodnoj procjeni nastavnika. Izostavljeni su i mnogi strani stručni nazivi.

Nastavni program naglašava primjenu matematike na koju treba gledati i kao na praktični, korisni predmet koji učenici moraju razumjeti i mogu znati primijeniti na razne probleme u svojem okružju. U radu s učenicima treba težiti uporabi informacijske i komunikacijske tehnologije na temeljima suvremene metodike nastave matematike.

CILJ

Cilj nastave matematike je stjecanje temeljnih matematičkih znanja potrebnih za razumijevanje pojava i zakonitosti u prirodi i društvu, stjecanje osnovne matematičke pismenosti i razvijanje sposobnosti i umijeća rješavanja matematičkih problema.

ZADAĆE

Učenik treba

- naučiti matematički se izražavati pismeno i usmeno,
- razviti vještinu pisanja, čitanja i uspoređivanja brojeva,
- usvojena matematička znanja znati primjenjivati u svakodnevnom životu,
- razviti sposobnosti i vještine osnovnih matematičkih problema potrebnih za nastavak školovanja,
- spoznavati matematiku kao koristan i nužan dio znanosti, tehnologije i kulture,
- osposobljavati za apstraktno mišljenje, logičko zaključivanje i precizno formuliranje pojmova,
- razvijati osjećaj odgovornosti i kritičnosti prema svome i tuđem radu,
- razvijati sposobnost za samostalni rad, odgovornost za rad, točnost, urednost, sustavnost, preciznost i konciznost u pisanom i usmenom izražavanju.

RAZREDNA NASTAVA

1. RAZRED

TEME

1. Tijela u prostoru

Ključni pojmovi: kugla, valjak, kvadar, kocka, piramida.

Obrazovna postignuća: prepoznati i imenovati kuglu, valjak, kocku, kvadar i piramidu među predmetima iz neposredne okoline, na modelima geometrijskih tijela i na ilustracijama.

2. Ravne i zakrivljene plohe

Ključni pojmovi: ravna ploha, zakrivljena ploha.

Obrazovna postignuća: razlikovati ravne plohe od zakrivljenih ploha.

3. Ravne i zakrivljene crte

Ključni pojmovi: crta, ravna crta, izlomljena crta, zakrivljena crta.

Obrazovna postignuća: razlikovati ravne, izlomljene i zakrivljene crte; crtati zakrivljene, izlomljene i ravne crte.

4. Točka

Ključni pojmovi: sjecište crta, točka.
Obrazovna postignuća: isticati točke kružićem ili križićem; označavati točku velikim tiskanim slovima; spajati ravnom ili zakrivljenom crtom dvije točke.

5. Odnosi među predmetima

Ključni pojmovi: veći - manji, unutar - izvan.
Obrazovna postignuća: procijeniti odnose među predmetima.

6. Geometrijski likovi

Ključni pojmovi: geometrijski lik, krug, trokut, pravokutnik, kvadrat.
Obrazovna postignuća: prepoznati, imenovati i razlikovati krug, trokut, pravokutnik i kvadrat.
.

7. Brojevi od 1 do 5

Ključni pojmovi: broj, brojenje.
Obrazovna postignuća: zapisavati i čitati brojeve 1, 2, 3, 4, 5; brojiti od 1 do 5 i od 5 do 1.

8. Uspoređivanje brojeva do 5

Ključni pojmovi: uspoređivanje brojeva.
Obrazovna postignuća: odrediti odnose među brojevima: zapisivati zadani odnos znamenkama i znakovima =, <, >.

9. Zbrajanje brojeva od 1 do 5

Ključni pojmovi: 1, 2, 3, 4, 5, zbrajanje, računska radnja.
Obrazovna postignuća: usvojiti dodavanje broja 1; zapisivati zbrajanje matematičkim znakovima; zbrajati brojeve od 1 do 5.

10. Oduzimanje brojeva od 1 do 5

Ključni pojmovi: 1, 2, 3, 4, 5, oduzimanje, računska radnja.
Obrazovna postignuća: usvojiti oduzimanje broja 1; zapisivati oduzimanje matematičkim znakovima; oduzimati brojeve od 1 do 5.

11. Broj 0

Ključni pojmovi: broj 0.
Obrazovna postignuća: rješavati zadatke u kojima je 0 rezultat ili jedan od članova u računskoj radnji.

12. Brojevna crta

Ključni pojmovi: brojevna crta.
Obrazovna postignuća: odrediti mjesto broja na brojevnoj crti; zbrajati i oduzimati na brojevnoj crti.

13. Brojevi od 6 do 10

Ključni pojmovi: 6, 7, 8, 9, 10.
Obrazovna postignuća: razumjeti nastajanje niza brojeva do 10; zapisivati i čitati brojeve do 10; brojiti od 1 do 10 i od 10 do 1; zbrajati, oduzimati i uspoređivati u skupu brojeva do 10.

14. Zamjena mjesta pribrojnika

Ključni pojmovi: pribrojnici, zbroj, zamjena mjesta pribrojnika.
Obrazovna postignuća: rabiti nazive pribrojnici i zbroj; primijeniti svojstvo zamjene mjesta pribrojnika.

15. Veza zbrajanja i oduzimanja

Ključni pojmovi: umanjenik, umanjitelj, razlika, veza zbrajanja i oduzimanja.
Obrazovna postignuća: rabiti nazive umanjenik, umanjitelj, razlika; primjenjivati vezu zbrajanja i oduzimanja.

16. Brojevi od 11 do 20

Ključni pojmovi: brojevi od 11 do 20, znamenka, jedinica, desetica.
Obrazovna postignuća: zapisati dvoznamenkasti broj kao zbroj desetica i jedinica; zapisivati, čitati i brojiti do 20.

17. Jednoznamenkasti i dvoznamenkasti brojevi

Ključni pojmovi: jednoznamenkasti brojevi, dvoznamenkasti brojevi.
Obrazovna postignuća: znati da se znamenkama 0, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 mogu zapisati svi brojevi; uočiti mjesnu vrijednost znamenke u dvoznamenkastom broju.

18. Uspoređivanje brojeva do 20

Ključni pojmovi: uspoređivanje brojeva.
Obrazovna postignuća: odrediti odnose među brojevima; zapisati zadani odnos među brojevima do 20.

19. Redni brojevi do 20

Ključni pojmovi: glavni broj, redni broj.
Obrazovna postignuća: razlikovati glavni i redni broj; zapisivati i čitati redne brojeve do 20.

20. Zbrajanje i oduzimanje brojeva do 20

Ključni pojmovi: zbrajanje i oduzimanje brojeva do 20.
Obrazovna postignuća: ovladati postupkom zbrajanja i oduzimanja brojeva do 20.

21. Zadatci riječima

Ključni pojmovi: zadatak zadan riječima.
Obrazovna postignuća: ovladati postupkom rješavanja zadataka zadanih riječima.

2. RAZRED

TEME

1. Brojevi do 100

Ključni pojmovi: brojenje, brojevi do 100, stotica.
Obrazovna postignuća: čitati, pisati i brojiti do 100; pravilno izgovarati brojeve do 100; razumjeti strukturu brojeva do 100 kao zbroj desetica i jedinica; odrediti mjesto svakoga broja na brojevnoj crti.

2. Uspoređivanje brojeva do 100

Ključni pojmovi: brojevi do 100, uspoređivanje brojeva, odnosi: veći, manji, jednaki.
Obrazovna postignuća: usporediti i matematičkim zapisom izraziti odnos među brojevima do 100.

3. Redni brojevi do 100

Ključni pojmovi: redni brojevi, glavni brojevi.
Obrazovna postignuća: razlikovati redne brojeve od glavnih brojeva; rednim brojem odrediti mjesto u nizu; pravilno pisati i čitati redne brojeve do 100.

4. Rimske brojke do dvanaest

Ključni pojmovi: rimske brojke.
Obrazovna postignuća: čitati rimske brojke do 12; rimskim brojkama zapisati brojeve do 12.

5. Zbrajanje i oduzimanje desetica

Ključni pojmovi: zbrajanje desetica, oduzimanje desetica.
Obrazovna postignuća: ovladati postupkom zbrajanja i oduzimanja desetica do 100.

6. Zbrajanje dvoznamenkastoga i jednoznamenkastoga broja

Ključni pojmovi: zbrajanje, dvoznamenkasti broj, jednoznamenkasti broj.
Obrazovna postignuća: ovladati postupkom zbrajanja dvoznamenkastoga i jednoznamenkastog broja.

7. Oduzimanje jednoznamenkastoga broja od dvoznamenkastoga

Ključni pojmovi: oduzimanje jednoznamenkastoga broja od dvoznamenkastoga broja.
Obrazovna postignuća: ovladati postupkom oduzimanja jednoznamenkastoga broja od dvoznamenkastoga broja.

8. Zbrajanje i oduzimanje dvoznamenkastih brojeva do 100

Ključni pojmovi: zbrajanje, oduzimanje, dvoznamenkasti brojevi.
Obrazovna postignuća: ovladati postupkom zbrajanja i oduzimanja dvoznamenkastih brojeva.

9. Zbrajanje i oduzimanje triju i više brojeva

Ključni pojmovi: zbrajanje, oduzimanje, zagrade.
Obrazovna postignuća: ovladati postupkom rješavanja zadatka uz uporabu zagrada i bez uporabe zagrada.

10. Jedinice za novac

Ključni pojmovi: jedinice za novac.
Obrazovna postignuća: upoznati jedinice za hrvatski novac; osposobiti se za služenje novcem.

11. Dužina kao spojnica dviju različitih točaka

Ključni pojmovi: točka, dužina.
Obrazovna postignuća: nacrtati i imenovati dužinu te označiti krajnje točke; razlikovati točke koje pripadaju ili ne pripadaju dužini.

12. Stranice kvadrata, pravokutnika i trokuta

Ključni pojmovi: stranica kvadrata, stranica pravokutnika, stranica trokuta.
Obrazovna postignuća: označiti stranice kvadrata, pravokutnika i trokuta kao dužine.

13. Množenje brojeva

Ključni pojmovi: zbrajanje, pribrojnik, množenje, umnožak, faktor.
Obrazovna postignuća: razumjeti množenje kao zbrajanje jednakih pribrojnika; pisati množenje matematičkim zapisom.

14. Zamjena mjesta faktora

Ključni pojmovi: množenje, faktor, zamjena mjesta faktora.
Obrazovna postignuća: razumjeti i primijeniti svojstvo komutativnosti množenja.

15. Množenje brojem 2

Ključni pojmovi: množenje brojem 2.
Obrazovna postignuća: ovladati postupkom množenja brojem 2.

16. Množenje brojem 5

Ključni pojmovi: množenje brojem 5.
Obrazovna postignuća: ovladati postupkom množenja brojem 5.

17. Dijeljenje brojeva

Ključni pojmovi: dijeljenje, veza množenja i dijeljenja.
Obrazovna postignuća: razumjeti dijeljenje kao operaciju obrnutu od množenja; razumjeti i primjenjivati vezu množenja i dijeljenja; pisati dijeljenje matematičkim zapisom.

18. Dijeljenje brojem 2

Ključni pojmovi: dijeljenje brojem 2.
Obrazovna postignuća: ovladati postupkom dijeljenja brojem 2.

19. Dijeljenje brojem 5
Ključni pojmovi: dijeljenje brojem 5.
Obrazovna postignuća: ovladati postupkom dijeljenja brojem 5.

20. Množenje i dijeljenje brojem 3
Ključni pojmovi: množenje i dijeljenje brojem 3.
Obrazovna postignuća: ovladati postupkom množenja i dijeljenja brojem 3.

21. Množenje i dijeljenje brojem 4
Ključni pojmovi: množenje i dijeljenje brojem 4.
Obrazovna postignuća: ovladati postupkom množenja i dijeljenja brojem 4.

22. Množenje brojevima 1 i 0
Ključni pojmovi: množenje brojevima 1 i 0.
Obrazovna postignuća: razumjeti da je umnožak zadanoga broja i broja 1 jednak zadanomu broju; razumjeti da je umnožak bilo kojega broja 1 i 0 jednak 0.

23. Brojevi 1 i 0 u dijeljenju
Ključni pojmovi: brojevi 1 i 0 u dijeljenju.
Obrazovna postignuća: razumjeti da je rezultat dijeljenja bilo kojega broja brojem 1 jednak tomu broju; razumjeti da 0 podijeljena brojem različitim od 0 daje 0 i da se 0 ne dijeli.

24. Množenje i dijeljenje brojem 10
Ključni pojmovi: množenje i dijeljenje brojem 10.
Obrazovna postignuća: ovladati postupkom množenja i dijeljenja brojem 10.

25. Množenje i dijeljenje brojem 6
Ključni pojmovi: množenje i dijeljenje brojem 6.
Obrazovna postignuća: ovladati postupkom množenja i dijeljenja brojem 6.

26. Množenje i dijeljenje brojem 7
Ključni pojmovi: množenje i dijeljenje brojem 7.
Obrazovna postignuća: ovladati postupkom množenja i dijeljenja brojem 7.

27. Množenje i dijeljenje brojem 8
Ključni pojmovi: množenje i dijeljenje brojem 8.
Obrazovna postignuća: ovladati postupkom množenja i dijeljenja brojem 8.

28. Množenje i dijeljenje brojem 9
Ključni pojmovi: množenje i dijeljenje brojem 9.
Obrazovna postignuća: ovladati postupkom množenja i dijeljenja brojem 9.

29. Tablica množenja
Ključni pojmovi: množenje, tablica množenja.
Obrazovna postignuća: ovladati tablicom množenja u skupu brojeva do 100.

30. Parni i neparni brojevi
Ključni pojmovi: parni i neparni brojevi.
Obrazovna postignuća: razlikovati parne i neparne brojeve.

31. Izvođenje više računskih radnji
Ključni pojmovi: redoslijed izvođenja računskih radnji.
Obrazovna postignuća: ovladati postupkom računanja s više računskih radnji uz uporabu zagrada i bez uporabe zagrada.

3. RAZRED

TEME

1. Brojevi do 1000
Ključni pojmovi: brojevi do 1000, tisućica, četveroznamenkasti broj.
Obrazovna postignuća: pisati i brojiti do 1000.

2. Slovo kao znak za broj
Ključni pojmovi: slovo kao znak za broj.
Obrazovna postignuća: razumjeti uporabu slova kao znaka za broj.

3. Uspoređivanje brojeva do 1000
Ključni pojmovi: uspoređivanje brojeva.
Obrazovna postignuća: uspoređivati i matematičkim zapisom izraziti odnos među brojevima do 1000.

4. Pisanje dvoznamenkastih i troznamenkastih brojeva
Ključni pojmovi: dvoznamenkasti broj, troznamenkasti broj.
Obrazovna postignuća: pisati dvoznamenkaste i troznamenkaste brojeve u obliku
$73 = 7 \cdot 10 + 3$, $205 = 2 \cdot 100 + 0 \cdot 10 + 5$.

5. Zbrajanje i oduzimanje višekratnika broja 100
Ključni pojmovi: višekratnik broja 100.
Obrazovna postignuća: ovladati postupkom zbrajanja i oduzimanja višekratnika broja 100.

6. Zbrajanje i oduzimanje troznamenkastoga broja i jednoznamenkastoga broja.
Ključni pojmovi: zbrajanje, oduzimanje, jednoznamenkasti broj, troznamenkasti broj.
Obrazovna postignuća: ovladati postupkom zbrajanja troznamenkastog i jednoznamenkastoga broja, ovladati postupkom oduzimanja jednoznamenkastoga broja od troznamenkastoga broja.

7. Pisano zbrajanje i oduzimanje brojeva do 100
Ključni pojmovi: pisano zbrajanje i oduzimanje.
Obrazovna postignuća: ovladati postupkom pisanoga zbrajanja i oduzimanja dvoznamenkastih brojeva do 100.

8. Pisano zbrajanje i oduzimanje brojeva do 1000

Ključni pojmovi: pisano zbrajanje i oduzimanje.
Obrazovna postignuća: ovladati postupkom pisanoga zbrajanja i oduzimanja brojeva do 1000.

9. Ravnina, likovi u ravnini

Ključni pojmovi: ravnina, likovi u ravnini.
Obrazovna postignuća: shvaćati ravninu kao neograničenu ravnu plohu i likove kao dijelove ravnine.

10. Pravac, polupravac i dužina kao dijelovi pravca

Ključni pojmovi: pravac, polupravac, dužina.
Obrazovna postignuća: nacrtati i označiti pravac i polupravac; nacrtati dužinu kao dio pravca i istaknuti njezine krajnje točke.

11. Mjerenje dužine

Ključni pojmovi: jedinična dužina, mjerenje dužine.
Obrazovna postignuća: upoznati jedinice za mjerenje dužine; izmjeriti zadanu dužinu jediničnom dužinom; prenositi zadane dužine; crtati dužine zadane duljine; preračunavati mjerne jedinice za duljinu.

12. Množenje zbroja brojem

Ključni pojmovi: množenje zbroja.
Obrazovna postignuća: ovladati postupkom množenja zbroja brojem.

13. Množenje i dijeljenje brojeva s 10 i 100

Ključni pojmovi: množenje brojem 10 i 100, množenje i dijeljenje višekratnika.
Obrazovna postignuća: ovladati postupkom množenja dvoznamenkastoga broja brojem 10 i brojem 100; ovladati postupkom dijeljenja višekratnika broja 10 brojem 10 i višekratnika broja 100 brojem 100.

14. Množenje dvoznamenkastoga broja jednoznamenkastim brojem

Ključni pojmovi: množenje, višekratnik broja 10, jednoznamenkasti broj, dvoznamenkasti broj.
Obrazovna postignuća: ovladati postupkom množenja višekratnika broja 10 jednoznamenkastim brojem; ovladati postupkom množenja dvoznamenkastoga broja jednoznamenkastim brojem; primjenjivati svojstvo distributivnosti množenja.

15. Pisano množenje dvoznamenkastoga broja jednoznamenkastim brojem

Ključni pojmovi: pisano množenje.
Obrazovna postignuća: ovladati postupkom pisanoga množenja dvoznamenkastoga broja jednoznamenkastim brojem.

16. Dijeljenje zbroja brojem

Ključni pojmovi: dijeljenje zbroja brojem.
Obrazovna postignuća: ovladati postupkom dijeljenja zbroja brojem.

17. Dijeljenje dvoznamenkastoga broja jednoznamenkastim brojem

Ključni pojmovi: dijeljenje, jednoznamenkasti broj, dvoznamenkasti broj, ostatak dijeljenja.
Obrazovna postignuća: ovladati postupkom dijeljenja dvoznamenkastoga broja jednoznamenkastim brojem, bez ostatka i s ostatkom.

18. Pisano dijeljenje dvoznamenkastoga i troznamenkastoga broja jednoznamenkastim brojem

Ključni pojmovi: pisano dijeljenje, jednoznamenkasti broj, dvoznamenkasti broj, troznamenkasti broj.
Obrazovna postignuća: ovladati postupkom pisanoga dijeljenja dvoznamenkastog i troznamenkastoga broja jednoznamenkastim brojem, s ostatkom i bez ostatka.

19. Pravci koji se sijeku i usporedni pravci

Ključni pojmovi: pravci koji se sijeku, sjecište, usporedni pravci.
Obrazovna postignuća: crtati pravce koji se sijeku i odrediti im sjecište; crtati usporedne pravce.

20. Okomiti pravci

Ključni pojmovi: okomiti pravci.
Obrazovna postignuća: prepoznati okomite pravce; crtati okomite pravce.

21. Krug, kružnica

Ključni pojmovi: krug, kružnica, središte, polumjer i promjer.
Obrazovna postignuća: crtati kružnicu šestarom; prenositi dužinu; razlikovati krug i kružnicu.

22. Mjerenje obujma tekućine

Ključni pojmovi: obujam tekućine; mjerenje obujma tekućine; mjerne jedinice za obujam tekućine.
Obrazovna postignuća: upoznati jedinice za mjerenje obujma tekućine (litra, decilitar) i preračunavati ih.

23. Mjerenje mase

Ključni pojmovi: mjerenje mase, mjerne jedinice za masu.
Obrazovna postignuća: upoznati jedinice za mjerenje mase (gram, dekagram, kilogram) i zapisivati ih; preračunavati jedinice za mjerenje mase.

4. RAZRED

TEME

1. Brojevi do milijun

Ključni pojmovi: brojevi do milijun, višeznamenkasti brojevi.

Obrazovna postignuća: čitati, pisati i brojiti do milijun.

2. Dekadske jedinice i mjesna vrijednost znamenke

Ključni pojmovi: dekadske jedinice, mjesna vrijednost znamenaka.

Obrazovna postignuća: razumjeti i odrediti mjesnu vrijednost znamenaka u brojevima do milijun.

3. Uspoređivanje brojeva do milijun

Ključni pojmovi: uspoređivanje brojeva.

Obrazovna postignuća: uspoređivati brojeve do milijun.

4. Pisano zbrajanje i oduzimanje u skupu brojeva do milijun

Ključni pojmovi: pisano zbrajanje, pisano oduzimanje.

Obrazovna postignuća: ovladati postupkom pisanoga zbrajanja i oduzimanja brojeva do milijun.

5. Kut

Ključni pojmovi: kut, vrh kuta, krakovi kuta.

Obrazovna postignuća: shvaćati kut kao dio ravnine omeđen polupravcima; crtati, imenovati i označavati vrh i krakove kuta.

6. Pravi kut

Ključni pojmovi: pravi kut.

Obrazovna postignuća: crtati i označavati pravi kut.

7. Šiljasti i tupi kutovi

Ključni pojmovi: šiljasti i tupi kut.

Obrazovna postignuća: crtati šiljasti i tupi kut; razlikovati pravi, šiljasti i tupi kut.

8. Pisano množenje višeznamenkastoga broja jednoznamenkastim brojem

Ključni pojmovi: pisano množenje.

Obrazovna postignuća: ovladati postupkom pisanoga množenja višeznamenkastoga broja jednoznamenkastim brojem.

9. Pisano množenje višeznamenkastoga broja dvoznamenkastim brojem

Ključni pojmovi: pisano množenje.

Obrazovna postignuća: ovladati postupkom pisanoga množenja višeznamenkastoga broja dvoznamenkastim brojem udesno.

10. Trokut

Ključni pojmovi: trokut, vrhovi, stranice i kutovi trokuta.

Obrazovna postignuća: crtati trokut; istaknuti i označiti vrhove, stranice i kutove trokuta.

11. Vrste trokuta s obzirom na stranice

Ključni pojmovi: raznostraničan, jednakokračan i jednakostraničan trokut.

Obrazovna postignuća: uspoređivati duljine stranica trokuta; razlikovati, crtati i imenovati trokute s obzirom na duljinu stranica.

12. Pravokutni trokut

Ključni pojmovi: pravi kut, pravokutni trokut.

Obrazovna postignuća: prepoznati, imenovati, crtati i pravilno označiti pravokutni trokut.

13. Opseg trokuta

Ključni pojmovi: opseg trokuta.

Obrazovna postignuća: razumjeti opseg trokuta kao zbroj duljina njegovih stranica; izračunati opseg trokuta.

14. Pravokutnik i kvadrat

Ključni pojmovi: pravokutnik, kvadrat, stranice, vrhovi i kutovi pravokutnika i kvadrata.

Obrazovna postignuća: prepoznati, razlikovati i crtati pravokutnik i kvadrat; označavati stranice, vrhove i kutove pravokutnika i kvadrata.

15. Opseg pravokutnika i kvadrata

Ključni pojmovi: opseg pravokutnika i kvadrata.

Obrazovna postignuća: razumjeti i izračunati opseg pravokutnika i kvadrata.

16. Mjerenje površina

Ključni pojmovi: jedinični kvadrat, kvadratna mreža, površina.

Obrazovna postignuća: mjeriti površinu prekrivanjem jediničnim kvadratima; služiti se kvadratnom mrežom u određivanju površine.

17. Površina pravokutnika i kvadrata

Ključni pojmovi: površina kvadrata i pravokutnika, mjerne jedinice za mjerenje površine.

Obrazovna postignuća: računati površinu kvadrata i pravokutnika; znati mjere za površinu (kvadratni centimetar, kvadratni decimetar, kvadratni metar).

18. Pisano dijeljenje višeznamenkastoga broja jednoznamenkastim brojem

Ključni pojmovi: pisano dijeljenje višeznamenkastoga broja jednoznamenkastim brojem.

Obrazovna postignuća: ovladati postupkom pisanoga dijeljenja višeznamenkastoga broja jednoznamenkastim brojem; rabiti vezu množenja i dijeljenja.

19. Pisano dijeljenje višeznamenkastoga broja dvoznamenkastim brojem

Ključni pojmovi: pisano dijeljenje višeznamenkastoga broja, dvoznamenkasti broj.

Obrazovna postignuća: ovladati postupkom pisanoga dijeljenja duljim postupkom višeznamenkastoga broja dvoznamenkastim brojem; rabiti vezu množenja i dijeljenja.

20. Izvođenje više računskih radnji

Ključni pojmovi: zbrajanje, oduzimanje, množenje, dijeljenje, zagrade.

Obrazovna postignuća: ovladati postupkom rješavanja zadatka s više računskih radnji uz uporabu zagrada i bez uporabe zagrada.

21. Kvadar i kocka

Ključni pojmovi: kvadar, kocka, strane, bridovi i vrhovi.

Obrazovna postignuća: upoznati kvadar i kocku, znati bitna obilježja kvadra i kocke; odrediti njihove strane, bridove i vrhove.

22. Obujam kocke

Ključni pojmovi: kocka, obujam kocke, mjere za obujam.

Obrazovna postignuća: mjeriti obujam kocke slaganjem jediničnih kocaka; upoznati jedinice za mjerenje obujma (kubični centimetar i kubični decimetar).

PREDMETNA NASTAVA

5. RAZRED

TEME

1. Prirodni brojevi

***Ključni pojmovi*:** prirodni broj, brojevni pravac, jedinična dužina.

Obrazovna postignuća: zapisivati i čitati prirodne brojeve veće od 1 000 000; usvojiti svojstva prirodnih brojeva: broj 1 najmanji je prirodni broj, broj nula nije prirodni broj, ne postoji najveći prirodni broj.

2. Uspoređivanje prirodnih brojeva

***Ključni pojmovi*:** prirodni broj, uspoređivanje prirodnih brojeva, zaokruživanje prirodnih brojeva.

Obrazovna postignuća: usporediti dva prirodna broja; usvojiti postupak zaokruživanja zadanih prirodnih brojeva do zadane dekadske jedinice.

3. Zbrajanje prirodnih brojeva

***Ključni pojmovi*:** prirodni broj, zbrajanje prirodnih brojeva, pribrojnik, zbroj.

Obrazovna postignuća: usvojiti postupak zbrajanja prirodnih brojeva uz uporabu procjene, postupak i svojstva zbrajanja znati primijeniti u zadatcima iz životnih situacija.

4. Oduzimanje prirodnih brojeva

***Ključni pojmovi*:** prirodni broj, oduzimanje prirodnih brojeva, umanjenik, umanjitelj, razlika.

Obrazovna postignuća: usvojiti postupak oduzimanja prirodnih brojeva uz uporabu procjene.

5. Množenje prirodnih brojeva

***Ključni pojmovi*:** prirodni broj, množenje prirodnih brojeva, faktor, umnožak.

Obrazovna postignuća: usvojiti postupak pisanoga množenja prirodnih brojeva uz uporabu procjene; množenje s 10, 100, 1000.

6. Osnovna svojstva množenja

***Ključni pojmovi*:** prirodni broj, množenje prirodnih brojeva, svojstva množenja prirodnih brojeva.

Obrazovna postignuća: razumjeti i primjenjivati komutativnost, asocijativnost i distributivnost množenja; uočiti kada je primjenom tih svojstava postupak računanja kraći, lakši i jednostavniji.

7. Dijeljenje prirodnih brojeva

***Ključni pojmovi*:** prirodni broj, dijeljenje prirodnih brojeva, djeljenik, djelitelj, količnik.

Obrazovna postignuća: usvojiti postupak dijeljenja s dvoznamenkastim brojem; znati upotrebljavati vezu između množenja i dijeljenja uz procjenu rezultata; uočiti problem broja nule pri dijeljenju.

8. Izvođenje više računskih radnji

***Ključni pojmovi*:** računska radnja.

Obrazovna postignuća: uvježbati računske radnje s prirodnim brojevima uz poštovanje redoslijeda računskih radnji i prioriteta zagrada; uključiti zadatke s pretvaranjem mjernih jedinica; primjenjivati stečena znanja u zadatcima iz životnih situacija.

9. Uporaba džepnoga računala

***Ključni pojmovi*:** džepno računalo.

Obrazovna postignuća: osposobiti učenike za uporabu standardiziranoga džepnoga računala u jednostavnim računima uz uporabu procjene rezultata.

10. Djelitelj i višekratnik

***Ključni pojmovi*:** djelitelj, višekratnik, biti djeljiv.

Obrazovna postignuća: razlikovati pojmove višekratnik, djelitelj, biti djeljiv i znati za zadani prirodni broj manji od 1000 odrediti djelitelje i nabrojiti nekoliko višekratnika.

11. Svojstva djeljivosti

***Ključni pojmovi*:** djeljivost zbroja, djeljivost razlike, djeljivost umnoška.

Obrazovna postignuća: uočiti djeljivost zbroja (razlike) brojeva brojem kojim je djeljiv svaki od tih brojeva; uočiti djeljivost umnoška zadanih faktora brojem kojim je djeljiv barem jedan od faktora.

12. Djeljivost s 10, 5, 2, 3, 9

***Ključni pojmovi*:** pravila djeljivosti s 10, 5, 2, 3 i 9.
Obrazovna postignuća: usvojiti i primjenjivati pravila djeljivosti s 10, 5, 2, 3 i 9.

13. Prosti i složeni brojevi

***Ključni pojmovi*:** djeljivost, prost broj, složeni broj.
Obrazovna postignuća: razlikovati proste i složene brojeve; odrediti je li zadani broj prost ili složen.

14. Rastavljanje broja na proste faktore

***Ključni pojmovi*:** rastavljanje broja na proste faktore.
Obrazovna postignuća: zadani broj rastaviti na proste faktore.

15. Zajednički djelitelji. Najveći zajednički djelitelj

***Ključni pojmovi*:** zajednički djelitelj, najveći zajednički djelitelj, relativno prosti brojevi.
Obrazovna postignuća: usvojiti postupak određivanja zajedničkih djelitelja, najvećega zajedničkoga djelitelja i prepoznavati relativno proste brojeve.

16. Zajednički višekratnici. Najmanji zajednički višekratnik

***Ključni pojmovi*:** zajednički višekratnik, najmanji zajednički višekratnik.
Obrazovna postignuća: usvojiti postupak određivanja zajedničkih višekratnika i najmanjega zajedničkog višekratnika za dva zadana broja.

17. Pravac, polupravac, dužina

***Ključni pojmovi*:** pravac, polupravac, dužina, udaljenost točaka, pruga.
Obrazovna postignuća: crtati i označavati dužinu, polupravac i pravac, istražiti međusobni položaj dvaju pravaca; razviti sposobnost mjerenja duljine dužine; preračunavati mjerne jedinice za duljinu i procjenjivati mjere; primjenjivati stečeno znanje; crtati okomite i usporedne pravce s pomoću dvaju trokuta; crtati prugu.

18. Simetrala dužine

***Ključni pojmovi*:** dužina, polovište dužine, simetrala dužine.
Obrazovna postignuća: crtati i definirati simetralu dužine i polovište dužine; razumjeti, analizirati i primjenjivati svojstva simetrale dužine.

19. Kružnica i krug

***Ključni pojmovi*:** kružnica, krug, središte kružnice, polumjer kružnice, promjer kružnice.
Obrazovna postignuća: crtati, označivati i definirati kružnicu i krug, te njihov polumjer, promjer, tetivu, kružni luk, polukrug, kružni isječak i odsječak te kružni vijenac.

20. Paralelogram

***Ključni pojmovi*:** paralelogram, pravokutnik, kvadrat.
Obrazovna postignuća: definirati, crtati paralelogram te mu označivati vrhove, stranice i kutove; na osnovi uočenoga svojstva stranica paralelograma i veličina njegovih kutova definirati kvadrat, pravokutnik i romb; primjenjivati stečena znanja na zadatcima iz životnih situacija; izračunavati opseg paralelograma, opseg i površinu pravokutnika i kvadrata; preračunavati mjerne jedinice za površinu.

21. Kut. Mjerenje kutova

***Ključni pojmovi*:** kut, vrh, krak, kutni stupanj, kutna minuta, kutna sekunda, mjera (veličina) kuta.
Obrazovna postignuća: crtati različite kutove s pomoću kutomjera, isticati ih i označivati; mjeriti veličine kutova; uočavati razlike između različitih vrsta kutova.

22. Sukuti i vršni kutovi

***Ključni pojmovi*:** sukut, vršni kut.
Obrazovna postignuća: prepoznavati i crtati sukute i vršne kutove te izračunavati mjeru kuta ako je poznata mjera sukuta.

23. Trokut i vrste trokuta

***Ključni pojmovi*:** trokut, jednakokračni trokut, jednakostranični trokut, pravokutni trokut, opseg trokuta.
Obrazovna postignuća: crtati trokut, pravilno ga označivati; razlikovati i imenovati vrste trokuta; crtati jednakokračni i jednakostranični trokut te pravokutni trokut s pomoću dvaju trokuta; konstruirati trokutu opisanu kružnicu; izračunavati opseg trokuta.

24. Osnosimetrični likovi

***Ključni pojmovi*:** os simetrije, osna simetrija, osnosimetrične točke.
Obrazovna postignuća: uočavati i razlikovati osnosimetrične likove na crtežu i u našem okruženju.

25. Razlomci

***Ključni pojmovi*:** razlomak, brojnik, nazivnik, razlomačka crta, mješoviti broj.
Obrazovna postignuća: vizualizirati pojam razlomka; uočavati ekvivalenciju između dijeljenja i razlomka; usvojiti način zapisivanja i čitanja razlomka te značenje brojnika i nazivnika; usvojiti način zapisivanja i čitanja razlomka u obliku mješovitoga broja; pretvarati razlomak u mješoviti broj i obratno.

26. Uspoređivanje, zbrajanje i oduzimanje razlomaka jednakih nazivnika

***Ključni pojmovi*:** razlomak, uspoređivanje razlomaka jednakih nazivnika, zbrajanje i oduzimanje razlomaka jednakih nazivnika.
Obrazovna postignuća: istražiti koji je od dvaju razlomaka jednakih nazivnika veći; znati je li zadani razlomak veći ili manji od 1; usvojiti postupak zbrajanja i oduzimanja razlomaka jednakih nazivnika.

27. Proširivanje i skraćivanje razlomaka
***Ključni pojmovi*:** razlomak, proširivanje razlomka, skraćivanje razlomka.
Obrazovna postignuća: usvojiti postupak proširivanja razlomka zadanim brojem te uočavati koji je razlomak skrativ; usvojiti postupak skraćivanja razlomka do neskrativoga razlomka; primjenjivati stečeno znanje u rješavanju zadataka u životnim situacijama.

28. Decimalni razlomci
***Ključni pojmovi*:** decimalni broj, decimalna točka (decimalni zarez), cijeli i decimalni dio broja, decimalna mjesta, decimale.
Obrazovna postignuća: istražiti i usvojiti pojam decimalnoga broja; usvojiti postupak za pretvaranje zadanoga decimalnoga broja u decimalni razlomak i obratno; uvježbati čitanje i pisanje decimalnih brojeva.

29. Prikazivanje decimalnih brojeva na pravcu
***Ključni pojmovi*:** decimalni brojevi, brojevni pravac.
Obrazovna postignuća: smještati decimalne brojeve s jednom decimalom na brojevni pravac.

30. Uspoređivanje decimalnih brojeva
***Ključni pojmovi*:** decimalni broj, uspoređivanje decimalnih brojeva.
Obrazovna postignuća: istražiti koji je od dvaju decimalnih brojeva veći; poredati tri ili više decimalnih brojeva po veličini.

31. Zaokruživanje decimalnih brojeva
***Ključni pojmovi*:** decimalni broj, zaokruživanje decimalnog broja.
Obrazovna postignuća: zaokruživati decimalne brojeve do zadanoga broja decimala, procjenjivati rezultat.

32. Zbrajanje i oduzimanje decimalnih brojeva
***Ključni pojmovi*:** decimalni brojevi, zbrajanje decimalnih brojeva, oduzimanje decimalnih brojeva.
Obrazovna postignuća: usvojiti postupak zbrajanja i oduzimanja decimalnih brojeva; rabiti računanje i procjenu u rješavanju zadataka iz svakidašnjice.

33. Množenje i dijeljenje decimalnih brojeva dekadskim jedinicama
***Ključni pojmovi*:** decimalni broj, dekadska jedinica, množenje decimalnih brojeva dekadskim jedinicama, dijeljenje decimalnih brojeva dekadskim jedinicama.
Obrazovna postignuća: usvojiti postupke množenja i dijeljenja decimalnih brojeva dekadskim jedinicama; rabiti procjenu rješenja prije računanja; primjenjivati stečeno znanje na preračunavanje mjernih jedinica.

34. Množenje decimalnih brojeva
***Ključni pojmovi*:** decimalni broj, množenje decimalnih brojeva, umnožak.
Obrazovna postignuća: usvojiti postupak množenja decimalnih brojeva na jednostavnijim brojevima te nakon izvođenja operacije rezultat usporediti s procjenom rezultata i rezultatom dobivenim džepnim računalom.

35. Dijeljenje decimalnih brojeva prirodnim brojevima
***Ključni pojmovi*:** decimalni broj, dijeljenje decimalnih brojeva prirodnim brojevima.
Obrazovna postignuća: usvojiti postupak dijeljenja decimalnoga broja prirodnim brojem te dobiveni rezultat usporediti s procjenom rješenja; usvojiti postupak prikazivanja razlomaka u obliku decimalnoga broja; rabiti pisano računanje, računanje džepnim računalom i procjenu za rješavanje zadataka iz svakidašnjice.

36. Dijeljenje decimalnih brojeva decimalnim brojevima
***Ključni pojmovi*:** dijeljenje decimalnih brojeva decimalnim brojevima.
Obrazovna postignuća: usvojiti postupak dijeljenja decimalnoga broja decimalnim brojem te dobiveni rezultat usporediti s procjenom rješenja; rabiti pisano računanje, računanje džepnim računalom i procjenu za rješavanje zadataka iz svakidašnjice.

6. RAZRED

TEME

1. Svođenje razlomaka na zajednički nazivnik
***Ključni pojmovi*:** razlomak, zajednički nazivnik.
Obrazovna postignuća: usvojiti postupak svođenja dvaju razlomaka na najmanji zajednički nazivnik i primjenjivati stečeno znanje pri rješavanju zadataka.

2. Uspoređivanje razlomaka
***Ključni pojmovi*:** razlomak, uspoređivanje razlomaka.
Obrazovna postignuća: poredati po veličini i usporediti razlomke s različitim nazivnicima (do 100).

3. Brojevni pravac
***Ključni pojmovi*:** razlomak, brojevni pravac.
Obrazovna postignuća: organizirati brojevni pravac, procijeniti i odrediti između kojih se dvaju prirodnih brojeva nalazi zadani razlomak; na brojevni pravac smjestiti točke pridružene zadanim razlomcima s nazivnikom manjim od 10.

4. Zbrajanje i oduzimanje razlomaka
***Ključni pojmovi*:** razlomak, zbrajanje razlomaka, zbroj razlomaka, oduzimanje razlomaka, razlika razlomaka.

Obrazovna postignuća: usvojiti postupak zbrajanja i oduzimanja razlomaka različitih nazivnika; izračunati jednostavnije brojevne izraze; stečena znanja razumjeti i primijeniti za rješavanje zadataka iz svakidašnjice.

5. Množenje razlomaka

***Ključni pojmovi*:** razlomak, množenje razlomaka, umnožak razlomaka.

Obrazovna postignuća: razumjeti i usvojiti postupak množenja razlomaka; stečeno znanje primijeniti; snalažljivo i točno računati koristeći svojstva množenja.

6. Dijeljenje razlomaka

***Ključni pojmovi*:** razlomak, recipročni razlomak, dijeljenje razlomaka, količnik razlomaka.

Obrazovna postignuća: uvesti pojam recipročnog broja; razumjeti i usvojiti postupak dijeljenja razlomaka; rabiti pisano računanje, računanje džepnim računalom i procjenu za rješavanje zadataka iz svakidašnjice.

7. Kutovi uz presječnicu usporednih pravaca

***Ključni pojmovi*:** kut, presječnica ili transverzala.

Obrazovna postignuća: definirati pojam presječnice; prepoznati kutove uz presječnicu i njihova svojstva te stečeno znanje primjenjivati na rješavanju zadataka.

8. Kutovi s usporednim i okomitim kracima

***Ključni pojmovi*:** kut, kutovi s usporednim kracima, kutovi s okomitim kracima.

Obrazovna postignuća: prepoznati, usporediti i uspostaviti veze među kutovima s usporednim ili okomitim kracima.

9. Trokut. Odnos stranica i kutova trokuta

***Ključni pojmovi*:** trokut, vrh trokuta, stranica trokuta, kut trokuta.

Obrazovna postignuća: razlikovati vrste trokuta; istražiti i primijeniti pravilo odnosa kutova i stranica u trokutu.

10. Zbroj kutova trokuta

***Ključni pojmovi*:** trokut, kut, mjera kuta.

Obrazovna postignuća: dokazati i usvojiti tvrdnju da je zbroj mjera (veličina) kutova u trokutu 180^0; izračunavati veličinu nepoznatoga kuta trokuta.

11. Simetrala kuta

***Ključni pojmovi*:** kut, simetrala kuta.

Obrazovna postignuća: usvojiti pojam simetrale kuta; konstruirati simetralu te istražiti njena svojstva; konstruirati trokutu upisanu kružnicu.

12. Konstrukcija kutova od 60°, 30°, 90°, 45°

***Ključni pojmovi*:** kut, konstrukcija kuta.

Obrazovna postignuća: konstruirati kutove primjenjujući svojstva simetrale kuta; prenositi zadane kutove.

13. Sukladnost trokuta

***Ključni pojmovi*:** trokut, sukladnost trokuta.

Obrazovna postignuća: istražiti i usvojiti pojam sukladnosti trokuta; usvojiti simbol sukladnosti; znati riješiti jednostavnije zadatke primjenom znanja o sukladnosti trokuta.

14. Tri osnovne konstrukcije trokuta

***Ključni pojmovi*:** trokut, konstrukcija i crtanje trokuta.

Obrazovna postignuća: skicirati, analizirati i konstruirati trokut te raspraviti rješenje.

15. Površina trokuta

***Ključni pojmovi*:** trokut, visina trokuta, površina trokuta.

Obrazovna postignuća: usvojiti pojam visine trokuta i crtati visine kod svih vrsta trokuta; koristeći znanje o površini pravokutnika, zornim prikazom doći do formule za površinu trokuta; izračunavati površinu trokuta ako mu je poznata duljina stranice i duljina visine na tu stranicu; stečeno znanje primjenjivati u zadatcima iz svakidašnjice.

16. Cijeli brojevi

***Ključni pojmovi*:** cijeli broj, pozitivni i negativni cijeli broj.

Obrazovna postignuća: razlikovati pozitivne i negativne cijele brojeve i prepoznati ih u primjerima iz svakidašnjice.

17. Prikazivanje cijelih brojeva na pravcu

***Ključni pojmovi*:** cijeli broj, brojevni pravac, jedinična dužina.

Obrazovna postignuća: smještati cijele brojeve na brojevni pravac.

18. Suprotni brojevi. Apsolutna vrijednost

***Ključni pojmovi*:** cijeli broj, suprotni brojevi, apsolutna vrijednost.

Obrazovna postignuća: razumjeti pojam suprotni broj; određivati apsolutnu vrijednost cijeloga broja; određivati cijele brojeve ako je zadana njihova apsolutna vrijednost.

19. Uspoređivanje cijelih brojeva

***Ključni pojmovi*:** cijeli broj, uspoređivanje cijelih brojeva.

Obrazovna postignuća: zadane cijele brojeve poredati po veličini.

20. Zbrajanje cijelih brojeva

***Ključni pojmovi*:** cijeli broj, zbrajanje cijelih brojeva, zbroj cijelih brojeva.

Obrazovna postignuća: usvojiti postupak zbrajanja cijelih brojeva, postupak i svojstva zbrajanja primjenjivati u zadatcima iz životnih situacija.

21. Oduzimanje cijelih brojeva

***Ključni pojmovi*:** cijeli broj, oduzimanje cijelih brojeva, razlika cijelih brojeva.

Obrazovna postignuća: usvojiti postupak oduzimanja cijelih brojeva; primjenjivati znanje pri rješavanju jednostavnijih zadataka.

22. Rad sa zagradama

***Ključni pojmovi*:** zagrade.

Obrazovna postignuća: ovladati postupkom izračunavanja izraza sa zagradama.

23. Množenje cijelih brojeva

***Ključni pojmovi*:** cijeli broj, množenje cijelih brojeva, umnožak cijelih brojeva.

Obrazovna postignuća: odrediti umnožak cijelih brojeva; prepoznavati zajednički faktor u jednostavnijim zadatcima i izlučiti ga; primjenjivati stečeno znanje u rješavanju zadataka iz svakidašnjice.

24. Dijeljenje cijelih brojeva

***Ključni pojmovi*:** cijeli broj, dijeljenje cijelih brojeva, količnik cijelih brojeva.

Obrazovna postignuća: odrediti količnik dvaju cijelih brojeva; rabiti pisano računanje, računanje džepnim računalom i procjenu pri rješavanju zadataka iz svakidašnjice.

25. Pozitivni i negativni racionalni brojevi

***Ključni pojmovi*:** racionalni brojevi, pozitivni i negativni racionalni broj.

Obrazovna postignuća: prepoznati i razlikovati pozitivne i negativne racionalne brojeve; zapisivati racionalne brojeve (u obliku razlomka i decimalnog broja).

26. Prikazivanje racionalnih brojeva na pravcu

***Ključni pojmovi*:** racionalni broj, brojevni pravac.

Obrazovna postignuća: organizirati brojevni pravac, procjenjivati i određivati između kojih se dvaju cijelih brojeva nalazi zadani racionalni broj; na brojevni pravac smještati točke pridružene zadanim racionalnim brojevima s nazivnikom manjim od 10.

27. Uspoređivanje racionalnih brojeva

***Ključni pojmovi*:** racionalni broj, uspoređivanje pozitivnoga i negativnog racionalnog broja i uspoređivanje dvaju negativnih racionalnih brojeva.

Obrazovna postignuća: uspoređivati racionalne brojeve zapisane u obliku razlomaka ili decimalnoga broja i primjenjivati stečeno znanje na primjerima iz svakidašnjice.

28. Zbrajanje i oduzimanje racionalnih brojeva

***Ključni pojmovi*:** racionalni broj, zbrajanje i oduzimanje racionalnih brojeva, zbroj i razlika racionalnih brojeva.

Obrazovna postignuća: usvojiti postupke za zbrajanje i oduzimanje racionalnih brojeva; izračunati jednostavnije brojevne izraze; postupak, svojstva zbrajanja i procjenu primijeniti u zadatcima iz životnih situacija.

29. Množenje i dijeljenje racionalnih brojeva

***Ključni pojmovi*:** racionalni broj, množenje i dijeljenje racionalnih brojeva, umnožak i količnik racionalnih brojeva.

Obrazovna postignuća: usvojiti postupke za množenje i dijeljenje racionalnih brojeva; upotrebljavati i primjenjivati stečeno znanje.

30. Jednadžba oblika $ax + b = 0$

***Ključni pojmovi*:** linearna jednadžba s jednom nepoznanicom, rješenje linearne jednadžbe s jednom nepoznanicom, ekvivalentne jednadžbe.

Obrazovna postignuća: riješiti jednadžbe oblika $ax + b = 0$ i jednostavnije jednadžbe koje se mogu svesti na taj oblik; usvojiti pojam rješenja jednadžbe; provjere rješenja; objasniti postupak rješavanja.

31. Primjena linearne jednadžbe

***Ključni pojmovi*:** linearne jednadžbe s jednom nepoznanicom, nepoznata veličina, ekvivalentne jednadžbe.

Obrazovna postignuća: razvijati razumijevanje i analiziranje problemskih zadataka; upotrebljavati usvojeno znanje i moći zapisati jednostavnije probleme u obliku linearne jednadžbe s jednom nepoznanicom.

32. Četverokut

***Ključni pojmovi*:** četverokut, dijagonala, paralelogram, trapez.

Obrazovna postignuća: prepoznavati, crtati i pravilno označivati četverokut; crtati dijagonale četverokuta; razlikovati vrste četverokuta; analizirati njihova svojstva; prepoznavati ih u okolini.

33. Zbroj kutova u četverokutu

***Ključni pojmovi*:** četverokut, kut, mjera kuta.

Obrazovna postignuća: usvojiti i objasniti tvrdnju da je zbroj veličina (mjera) kutova u četverokutu 360^0; izračunavati veličinu nepoznatoga kuta.

34. Konstrukcije paralelograma

***Ključni pojmovi*:** paralelogram, crtanje i konstrukcija paralelograma.

Obrazovna postignuća: primjenjujući svojstva paralelograma, skicirati, analizirati i crtati ili konstruirati paralelogram te raspraviti rješenje.

35. Površina paralelograma i trapeza

***Ključni pojmovi*:** paralelogram, trapez, površina paralelograma, površina trapeza.

Obrazovna postignuća: zornim prikazom, koristeći znanje o površini trokuta i pravokutnika, doći do

formule za površinu paralelograma i trapeza; procjenjivati i izračunavati površinu paralelograma i trapeza u jednostavnijim zadatcima iz svakidašnjice.

7. RAZRED

TEME

1. Koordinatni sustav na pravcu

***Ključni pojmovi*:** koordinatni sustav na pravcu, ishodište, jedinična dužina, koordinata točke.

Obrazovna postignuća: znati racionalnim brojevima pridružiti točke brojevnoga pravca.

2. Pravokutni koordinatni sustav u ravnini

***Ključni pojmovi*:** uređeni par, koordinatne osi, pravokutni koordinatni sustav u ravnini, koordinate točke.

Obrazovna postignuća: odrediti točke koordinatne ravnine ako su joj zadane koordinate i obratno; očitati koordinate zadane točke.

3. Omjer i proporcija (razmjer)

***Ključni pojmovi*:** omjer, proporcija (razmjer).

Obrazovna postignuća: određivati bilo koji nepoznati član proporcije koristeći osnovno svojstvo proporcije.

4. Proporcionalne veličine

***Ključni pojmovi*:** proporcionalnost (razmjernost), koeficijent proporcionalnosti.

Obrazovna postignuća: prepoznavati proporcionalne veličine u zadatcima iz svakidašnjice.

5. Primjena proporcionalnosti na rješavanje problema iz svakidašnjice

***Ključni pojmovi*:** proporcionalnost (razmjernost), koeficijent proporcionalnosti.

Obrazovna postignuća: primjeniti matematički postupak na zadatke iz svakidašnjice.

6. Grafički prikaz proporcionalnosti

***Ključni pojmovi*:** grafički prikaz proporcionalnosti.

Obrazovna postignuća: grafički prikazivati proporcionalnost; iz zadanoga grafičkog prikaza odčitavati vrijednosti, tj. koordinate točke.

7. Obrnuta proporcionalnost

***Ključni pojmovi*:** obrnuto proporcionalne veličine.

Obrazovna postignuća: prepoznavati obrnuto proporcionalne veličine na primjerima iz svakidašnjice; određivati razmjerom i formulom nepoznate veličine u zadatcima.

8. Postotak. Računanje s postocima

***Ključni pojmovi*:** postotak.

Obrazovna postignuća: računati s postotcima te ih primjenjivati na zadatke iz znanosti i svakidašnjice.

9. Jednostavni kamatni račun

***Ključni pojmovi*:** kamate, kamatna stopa, glavnica.

Obrazovna postignuća: odrediti kamate i primijeniti ih na zadatke iz svakidašnjice.

10. Prikazivanje i analiza podataka

***Ključni pojmovi*:** obilježje skupa objekata, frekvencija i relativna frekvencija, tablični prikaz, stupčasti dijagram, kružni dijagram.

Obrazovna postignuća: prepoznati obilježje skupa objekata, određivati vrijednosti tog obilježja; prikazivati prikupljene podatke o tom obilježju s pomoću tablice frekvencija i relativnih frekvencija te grafički s pomoću stupčastoga dijagrama i kružnoga dijagrama; izračunavati aritmetičku sredinu te interpretirati dobivene podatke.

11. Vjerojatnost slučajnoga događaja

***Ključni pojmovi*:** slučajni događaj, elementarni događaj, relativna frekvencija događaja, vjerojatnost događaja.

Obrazovna postignuća: navesti elementarne događaje, prepoznati koji su elementarni događaji povoljni za zadani događaj, izračunati vjerojatnost događaja.

12. Dijeljenje dužine na jednake dijelove i u zadanom omjeru

***Ključni pojmovi*:** omjer dviju dužina.

Obrazovna postignuća: dijeliti dužinu na jednake dijelove i u zadanom omjeru.

13. Sličnost trokuta i primjena

***Ključni pojmovi*:** slični trokuti, koeficijent sličnosti.

Obrazovna postignuća: usvojiti pojam sličnosti trokuta; znati poučke o sličnosti trokuta; izračunati duljine stranica sličnih trokuta; izračunati opseg i površinu sličnih trokuta.

14. Mnogokut

***Ključni pojmovi*:** mnogokut (n-terokut), dijagonale mnogokuta, kutovi mnogokuta.

Obrazovna postignuća: usvojiti pojam mnogokuta i nacrtati mnogokut; određivati ukupni broj dijagonala mnogokuta; određivati zbroj veličina kutova mnogokuta.

15. Pravilni mnogokuti

***Ključni pojmovi*:** pravilni mnogokut, karakteristični trokut, konstrukcija pravilnoga mnogokuta.

Obrazovna postignuća: istaknuti karakteristični trokut u pravilnom mnogokutu, konstruirati pravilne mnogokute sa 6, 8 i 12 stranica; crtati pravilni peterokut s pomoću karakterističnoga trokuta služeći se kutomjerom.

16. Opseg i površina mnogokuta

***Ključni pojmovi*:** mnogokut, opseg mnogokuta, površina mnogokuta.

Obrazovna postignuća: izračunati opseg i površinu mnogokuta.

17. Kružnica i krug

***Ključni pojmovi*:** kružnica, krug, središte, polumjer i promjer kružnice.

Obrazovna postignuća: razlikovati pojmove kružnice i kruga; znati da je kružnica određena trima točkama koje nisu na istom pravcu; određivati međusobni položaj dviju kružnica.

18. Odnos središnjega i obodnoga kuta, Talesov poučak.

***Ključni pojmovi*:** kružnica, središnji kut, obodni kut, Talesov poučak.

Obrazovna postignuća: znati da je obodni kut jednak polovini pripadnoga središnjega kuta; usvojiti činjenicu da je svaki obodni kut nad promjerom kružnice pravi kut.

19. Pravac i kružnica

***Ključni pojmovi*:** tangenta kružnice, diralište tangente, sekanta.

Obrazovna postignuća: usvojiti da pravac i kružnica mogu imati dvije zajedničke točke, jednu zajedničku točku ili da nemaju nijednu zajedničku točku; konstrukcija tangente kružnice u njenoj točki.

20. Opseg kruga

***Ključni pojmovi*:** krug, polumjer kruga, opseg kruga, broj π.

Obrazovna postignuća: izračunavati opseg kruga i primjenjivati znanje na zadatke iz svakidašnjice.

21. Kružni luk

***Ključni pojmovi*:** kružnica, kružni luk, duljina kružnog luka.

Obrazovna postignuća: izračunati duljinu kružnoga luka.

22. Površina kruga

***Ključni pojmovi*:** krug, površina kruga.

Obrazovna postignuća: izračunavati površinu kruga; primjenjivati znanje na rješavanje zadataka iz svakidašnjice; izračunavati površinu kružnoga isječka.

23. Sustav linearnih jednadžbi

***Ključni pojmovi*:** sustav dviju linearnih jednadžbi s dvjema nepoznanicama, rješenje sustava.

Obrazovna postignuća: provjeravati je li zadani uređeni par rješenje sustava.

24. Metoda supstitucije

***Ključni pojmovi*:** sustav dviju linearnih jednadžbi s dvjema nepoznanicama, supstitucija ili zamjena.

Obrazovna postignuća: usvojiti metodu supstitucije; načiniti provjeru rješenja.

25. Metoda suprotnih koeficijenata

***Ključni pojmovi*:** sustav dviju linearnih jednadžbi s dvjema nepoznanicama, suprotni koeficijent.

Obrazovna postignuća: usvojiti postupak metode suprotnih koeficijenata; načiniti provjeru rješenja.

26. Primjena sustava linearnih jednadžbi

***Ključni pojmovi*:** sustav dviju linearnih jednadžbi s dvjema nepoznanicama, supstitucija, suprotni koeficijenti.

Obrazovna postignuća: u zadanim primjerima samostalno odrediti koja od dviju metoda dovodi do jednostavnijega načina rješavanja; svoditi problemske zadatke na rješavanje sustava dviju jednadžbi; izreći, zapisivati i provjeravati rješenje te ga po potrebi raspraviti.

27. Linearna funkcija

***Ključni pojmovi*:** linearna funkcija, vrijednost funkcije.

Obrazovna postignuća: usvojiti način zapisivanja funkcije; izračunavati vrijednosti funkcije; primjenjivati znanje na rješavanje zadataka iz svakidašnjice.

28. Graf linearne funkcije, jednadžba pravca

***Ključni pojmovi*:** graf linearne funkcije, eksplicitni oblik jednadžbe pravca, nultočka.

Obrazovna postignuća: crtati graf linearne funkcije i iz nacrtanoga grafa iščitavati vrijednost funkcije; procjenjivati i provjeravati (računski i grafički) pripada li zadana točka grafu funkcije; određivati nultočke zadane linearne funkcije računski i grafički; opisivati ovisnost dviju veličina s pomoću tablice i grafa.

29. Tok linearne funkcije

***Ključni pojmovi*:** nagib pravca, rastuća funkcija, padajuća funkcija.

Obrazovna postignuća: usvojiti značenje nagiba pravca i odsječka na osi y i njihovu geometrijsku interpretaciju; ispitivati rast ili pad linearne funkcije prema nagibu pravca.

30. Grafičko rješavanje sustava linearnih jednadžbi

***Ključni pojmovi*:** pravac, nagib pravca, usporednost pravaca, presjek pravaca, sjecište, koordinate sjecišta.

Obrazovna postignuća: iskazivati uvjet usporednosti dvaju pravaca; iz jednadžbi pravaca odrediti jesu li pravci usporedni, poklapaju li se ili se sijeku; rješavati sustav linearnih jednadžbi grafički i računskim putem; provjeriti rješenje; odrediti grafičkom metodom ima li sustav dviju linearnih jednadžbi jedno, nijedno ili beskonačno mnogo rješenja.

8. RAZRED

TEME

1. Kvadriranje racionalnih brojeva

***Ključni pojmovi*:** racionalni broj, kvadrat broja, kvadriranje.

Obrazovna postignuća: kvadrirati racionalne brojeve i procjenjivati vrijednosti kvadrata.

2. Kvadriranje umnoška i količnika

***Ključni pojmovi*:** kvadrat umnoška, umnožak kvadrata, kvadrat količnika, količnik kvadrata.

Obrazovna postignuća: kvadrirati umnožak i količnik te transformirati umnožak kvadrata i količnik kvadrata.

3. Kvadrat zbroja i razlike. Razlika kvadrata

***Ključni pojmovi*:** kvadrat zbroja, kvadrat razlike, razlika kvadrata.

Obrazovna postignuća: kvadrirati zbroj i razliku dvaju brojeva; prepoznati u algebarskim izrazima kvadrat zbroja i kvadrat razlike; rastaviti razliku kvadrata na faktore.

4. Potencije s bazom 10

***Ključni pojmovi*:** potencija, baza potencije, eksponent potencije, potenciranje.

Obrazovna postignuća: potencirati broj 10 prirodnim eksponentom; potencirati broj 10 cjelobrojnim eksponentom; računati s potencijama s bazom 10.

5. Drugi korijen

***Ključni pojmovi*:** drugi (kvadratni) korijen, korjenovanje, približna vrijednost drugog korijena.

Obrazovna postignuća: procjenjivati vrijednosti drugoga korijena pozitivnoga racionalnog broja; procjenjivati cjelobrojni dio vrijednosti drugoga korijena; izračunavati i približno određivati drugi korijen uporabom džepnoga računala.

6. Računanje s korijenima

***Ključni pojmovi*:** drugi korijen, korjenovanje, djelomično korjenovanje, racionalizacija nazivnika.

Obrazovna postignuća: računati sa korijenima; djelomično korjenovati; racionalizirati nazivnik

$\frac{a}{\sqrt{b}}$.

7. Pitagorin poučak

***Ključni pojmovi*:** poučak, Pitagorin poučak, obrat poučka.

Obrazovna postignuća: znati izreku, smisao i zorni dokaz Pitagorina poučka; izreći obrat Pitagorina poučka te izračunati duljinu jedne stranice pravokutnoga trokuta ako su zadane duljine ostalih stranica.

8. Primjena Pitagorina poučka na kvadrat i pravokutnik

***Ključni pojmovi*:** kvadrat, pravokutnik, dijagonala.

Obrazovna postignuća: izračunati duljinu dijagonale kvadrata i pravokutnika.

9. Primjena Pitagorina poučka na jednakostranični i jednakokračni trokut

***Ključni pojmovi*:** jednakostranični trokut, jednakokračni trokut, visina trokuta.

Obrazovna postignuća: rješavati zadatke koji povezuju visinu i stranicu jednakostraničnoga trokuta, odnosno osnovicu, krak i visinu na osnovicu jednakokračnoga trokuta.

10. Primjena Pitagorina poučka na romb i trapez

***Ključni pojmovi*:** romb, trapez.

Obrazovna postignuća: izračunavati duljine dijagonala romba; izračunati duljinu visine jednakokračnog trapeza.

11. Realni brojevi

***Ključni pojmovi*:** racionalni broj, beskonačni periodički decimalni broj, iracionalni broj, realni broj.

Obrazovna postignuća: zapisivati racionalne brojeve u obliku decimalnoga broja; razlikovati racionalne i iracionalne brojeve; odrediti odnose između skupova N, Z, Q, I i R.

12. Realni brojevi i brojevni pravac

***Ključni pojmovi*:** Pitagorin poučak, realni broj, skup realnih brojeva, brojevni pravac.

Obrazovna postignuća: konstruirati dužine duljina $\sqrt{2}$ i $\sqrt{3}$, prikazati na brojevnom pravcu točke pridružene realnim brojevima.

13. Grafovi funkcija $y=x^2$ i $y=\sqrt{x}$

***Ključni pojmovi*:** funkcija, graf funkcije, funkcija $y=x^2$, funkcija $y=\sqrt{x}$, parabola.

Obrazovna postignuća: izračunati vrijednost funkcije za određene vrijednosti argumenta *x*; rječavati jednadžbu $x^2=a$; crtati grafove funkcija $y=x^2$ i $y=\sqrt{x}$; odrediti ili procijeniti koordinate točaka na grafu.

14. Vektori

***Ključni pojmovi*:** vektor, jednakost vektora, suprotni vektori.

Obrazovna postignuća: crtati zadane vektore, prepoznati i crtati jednake i suprotne vektore.

15. Zbrajanje i oduzimanje vektora

***Ključni pojmovi*:** zbrajane vektora, zbroj vektora, oduzimanje vektora, razlika vektora.

Obrazovna postignuća: zbrajati i oduzimati vektore primjenom pravila trokuta.

16. Translacija

***Ključni pojmovi*:** preslikavanje ravnine, translacija (usporedni pomak).

Obrazovna postignuća: translatirati točku, dužinu, pravac, trokut i kružnicu; prepoznati lik koji je nastao translacijom drugoga.

17. Osna simetrija

***Ključni pojmovi*:** preslikavanje ravnine, osna simetrija, os simetrije.

Obrazovna postignuća: određivati osnosimetričnu sliku točke, dužine, pravca, trokuta i kružnice; prepoznati osnosimetričan lik; konstruirati simetralu dužine i simetralu kuta.

18. Centralna simetrija

***Ključni pojmovi*:** preslikavanje ravnine, centralna simetrija, centar (središte) simetrije.

Obrazovna postignuća: određivati centralnosimetričnu sliku točke, dužine, pravca, trokuta i kružnice; prepoznati centralnosimetrični lik; određivati centar simetrije.

19. Rotacija

***Ključni pojmovi*:** preslikavanje ravnine, rotacija (vrtnja), središte rotacije, kut rotacije.

Obrazovna postignuća: rotirati zadani lik ako je zadano središte rotacije i njezin kut.

20. Točke, pravci i ravnine u prostoru

***Ključni pojmovi*:** točka, pravac, ravnina, prostor.

Obrazovna postignuća: znati da je ravnina određena s tri nekolinearne točke; odrediti ravninu ako su joj zadane neke točke; odrediti (na modelu kvadra) pripada li neka točka nekoj ravnini.

21. Međusobni položaji pravaca i ravnina

***Ključni pojmovi*:** pravci, ravnine i međusobni odnosi.

Obrazovna postignuća: na modelu kvadra odrediti međusobne položaje pravaca i ravnina; znati sustavno prebrojati sve pravce određene danim točkama koji su usporedni, odnosno koji nisu usporedni s danom ravninom.

22. Okomitost pravca i ravnine. Okomitost dviju ravnina

***Ključni pojmovi*:** okomitost pravca i ravnine, okomitost dviju ravnina.

Obrazovna postignuća: na modelu kvadra prepoznati je li zadani pravac okomit na ravninu ili nije; prepoznati jesu li zadane ravnine okomite ili ne; nabrojiti pravce određene danim točkama koji su okomiti na danu ravninu; prebrojati ravnine koje su okomite na danu ravninu.

23. Ortogonalna projekcija točaka na ravninu. Udaljenost točke od ravnine

***Ključni pojmovi*:** ortogonalna projekcija točke na ravninu, udaljenost točke od ravnine.

Obrazovna postignuća: odrediti ortogonalnu projekciju točke i dužine na ravninu; odrediti udaljenost točke od ravnine.

24. Prizma

***Ključni pojmovi*:** geometrijska tijela, prizma, mreža prizme.

Obrazovna postignuća: prepoznati i opisati prizme; odrediti broj vrhova, bridova i strana prizme; skicirati prizme i njihove mreže.

25. Oplošje i obujam prizme

***Ključni pojmovi*:** prizma, oplošje prizme, obujam (volumen) prizme.

Obrazovna postignuća: određivati oplošje i obujam prizme.

26. Piramida

***Ključni pojmovi*:** geometrijska tijela, piramida, mreža piramide.

Obrazovna postignuća: prepoznati i opisati piramide; određivati broj vrhova, bridova i strana piramida; crtati skice piramida i njihove mreže.

27. Oplošje i obujam piramide

***Ključni pojmovi*:** piramida, oplošje piramide, obujam piramide.

Obrazovna postignuća: odrediti obujam i oplošje piramide.

28. Valjak. Oplošje i obujam valjka

***Ključni pojmovi*:** geometrijska tijela, valjak, mreža valjka, oplošje valjka, obujam valjka.

Obrazovna postignuća: crtati skicu valjka i njegovu mrežu; izračunati obujam i oplošje valjka.

29. Stožac. Oplošje i obujam stošca

***Ključni pojmovi*:** geometrijska tijela, stožac, izvodnica stošca, mreža stošca, oplošje stošca, obujam stošca.

Obrazovna postignuća: crtati skicu stošca i njegovu mrežu; izračunavati obujam i oplošje stošca.

30. Kugla i sfera. Oplošje i obujam kugle

***Ključni pojmovi*:** geometrijska tijela, kugla, polumjer kugle, sfera, oplošje kugle, obujam kugle.

Obrazovna postignuća: crtati skicu sferu i kuglu; uočavati glavne kružnice; izračunati oplošje i obujam kugle.

PRIRODA I DRUŠTVO

UVOD

Nastava *prirode i društva* u razrednoj nastavi ponajprije pridonosi intelektualnom i socijalno-emocionalnom razvoju učenika.

Nastavni predmet ujedinjuje sadržaje različitih znanstvenih područja, prirodoslovnih i društvenih (kemije, fizike, biologije, geografije, povijesti, hrvatskoga jezika, informatike...). Tijekom poučavanja učenici trebaju ovladati ključnim pojmovima koji omogućuju nadograđivanje sadržaja prirodnih i društvenih predmeta u višim razredima osnovne škole.

Nastavni plan *prirode i društva* u prvom, drugom i trećem razredu uključuje 70 nastavnih sati godišnje (2 školska sata tjedno), a u četvrtom 105 nastavnih sati godišnje (3 školska sata tjedno).

CILJ

Cilj je nastave *Prirode i društva* doživjeti i osvijestiti složenost, raznolikost i međusobnu povezanost svih čimbenika koji djeluju u čovjekovu prirodnom i društvenom okružju, razvijati pravilan odnos prema ljudima i događajima, snošljivo i otvoreno prihvaćati različite stavove i mišljenja te poticati znatiželju za otkrivanjem pojava u prirodnoj i društvenoj zajednici.

ZADAĆE

Učenik treba:

- upoznati vlastitu ulogu kao i uloge drugih ljudi u neposrednom okruženju,
- upoznati svoje okruženje (obitelj, razred, školu, mjesto, zavičaj, državu),
- istraživati i upoznavati zavičajne posebnosti (kulturu, običaje i sl.),
- razvijati sposobnost snalaženja u prostoru i vremenu,
- otkrivati i upoznavati živu i neživu prirodu, njezinu raznolikost, povezanost i promjenljivost,
- oblikovati pozitivan vrijednosni odnos prema živim bićima i prirodi kao cjelini,
- razvijati poštovanje prema prirodnoj, kulturnoj i društvenoj sredini te odgovoran odnos prema okolišu,
- razvijati i sustavno unaprjeđivati zdravstveno-higijenske navike,
- biti osposobljen za pravilno i sigurno ponašanje u prometu (pridržavanje propisa),
- upoznati svoja prava i dužnosti i prava drugih ljudi u neposrednom okruženju.

1. RAZRED

TEME

1. Ja sam učenik

Ključni pojmovi: učenik, učitelj, razred.
Obrazovna postignuća: primjenjivati osnovna pravila pristojnoga ponašanja (pozdravljanje, ispričavanje, iskazivanje molbe).

2. Moja škola

Ključni pojmovi: učionica, naziv škole.
Obrazovna postignuća: znati naziv svoje škole; imenovati prostorije u školi; navesti njihovu namjenu; snalaziti se u školi.

3. Život i rad u školi

Ključni pojmovi: djelatnici u školi, kućni red škole.
Obrazovna postignuća: upoznati djelatnike u školi (ravnatelj, stručni suradnici, tehničko osoblje), primjenjivati najvažnije odredbe kućnoga reda (početak nastave, ponašanje u učionici i izvan nje).

4. Snalazimo se u prostoru

Ključni pojmovi: položaj u prostoru.
Obrazovna postignuća: odrediti položaj predmeta u prostoru, snalaziti se u prostoru prema zadanim odrednicama (lijevo, desno, gore, dolje, ispred, iza, naprijed, natrag).

5. Članovi obitelji

Ključni pojmovi: obitelj, članovi obitelji.
Obrazovna postignuća: imenovati članove svoje obitelji.

6. Život u obitelji

Ključni pojmovi: zanimanje, dužnosti.
Obrazovna postignuća: navesti čime se bave roditelji, nabrojiti svoje dužnosti (briga o kućnim ljubimcima).

7. Dom

Ključni pojmovi: dom, stan, kuća.
Obrazovna postignuća: razlikovati pojmove: dom, stan, kuća.

8. Odgovorno ponašanje u domu

Ključni pojmovi: sigurnost, odgovornost, opasnost.
Obrazovna postignuća: poštovati upute o odgovornom ponašanju kada je učenik sam u domu ili odlazi iz doma, izbjegavati opasnosti.

9. Mjesto u kojem živim

Ključni pojmovi: rodno mjesto, mjesto stanovanja.
Obrazovna postignuća: znati naziv mjesta stanovanja i točno navesti svoju adresu.

10. Promet
Ključni pojmovi: promet, prometnica, pješaci, vozači, vozila.
Obrazovna postignuća: razumjeti potrebu poštovanja prometnih pravila; odgovorno sudjelovanje u prometu kao pješak ili vozač bicikla.

11. Ponašanje pješaka u prometu
Ključni pojmovi: pješak, pješački prijelaz, semafor.
Obrazovna postignuća: osposobiti se za sigurno kretanje prometnicom i prelaženje preko nje; funkcija pješačkoga prijelaza i semafora.

12. Put od kuće do škole
Ključni pojmovi: sigurnost u prometu.
Obrazovna postignuća: osposobiti se za sigurno i samostalno kretanje od kuće do škole (učenik pješak, školski autobus, tramvaj...).

13. Priroda se mijenja (jesenske promjene)
Ključni pojmovi: jesen.
Obrazovna postignuća: uočiti jesenske promjene u neposrednoj okolini i njihov utjecaj na život.

14. Zima
Ključni pojmovi: zima, snijeg.
Obrazovna postignuća: uočavati promjene u prirodi i njihov utjecaj na život; razlikovati zimu od jeseni.

15. Priroda se budi - proljeće
Ključni pojmovi: proljeće, vjesnici proljeća.
Obrazovna postignuća: imenovati tipične vjesnike proljeća; uočavati i pratiti promjene u prirodi i njihov utjecaj na život; razlikovati jesen, zimu i proljeće.

16. Bliži se ljeto
Ključni pojmovi: ljeto, ljetovanje, godišnja doba.
Obrazovna postignuća: uočavati i pratiti promjene u prirodi i njihov utjecaj na život; razlikovati godišnja doba prema najvažnijim obilježjima (načelo zavičajnosti).

17. Dan, doba dana
Ključni pojmovi: dan, doba dana.
Obrazovna postignuća: razlikovati doba dana; snalaziti se u vremenu (odrediti i imenovati jutro, prije podne, podne, poslije podne, večer, noć).

18. Dani u tjednu
Ključni pojmovi: tjedan.
Obrazovna postignuća: imenovati pravim redoslijedom sve dane u tjednu; naučiti da je tjedan razdoblje od sedam dana.

19. Jučer, danas, sutra
Ključni pojmovi: jučer, danas, sutra.
Obrazovna postignuća: pravilno primjenjivati pojmove: jučer, danas, sutra.

20. Osobna čistoća
Ključni pojmovi: čistoća, osobna čistoća.
Obrazovna postignuća: razumjeti i znati objasniti važnost održavanja osobne čistoće.

21. Zdravlje
Ključni pojmovi: zdravlje, pravilna prehrana, zaštita od bolesti.
Obrazovna postignuća: razumjeti važnost redovite i zdrave prehrane, očuvanja zdravlja, liječenja i cijepljenja.

22. Čistoća okoliša
Ključni pojmovi: okoliš.
Obrazovna postignuća: spoznati važnost održavanja čistoće prostora, predmeta i okoliša; prepoznati utjecaj čovjeka na okoliš.

23. Blagdani
Ključni pojmovi: blagdan
Obrazovna postignuća: sudjelovati u obilježavanju blagdana; čestitanje blagdana.

* *Tijekom školske godine obilježavamo Dane kruha, Božić, Uskrs i Dan državnosti. Dane spomena na mrtve učenici obilježavaju sa svojim obiteljima.*

2. RAZRED

TEME

1. Ponašanje u školi i odnosi među učenicima
Ključni pojmovi: pristojno ponašanje, učenička prava i dužnosti, razumijevanje, uvažavanje.
Obrazovna postignuća: pristojno se ponašati u školi i izvan nje; mirno rješavati sukobe, međusobno se pomagti i uvažavati; upoznati prava i dužnosti učenika.

2. Obitelj
Ključni pojmovi: uža obitelj, šira obitelj.
Obrazovna postignuća: razlikovati užu i širu obitelj; imenovati članove uže obitelji (otac, majka, djeca) i šire obitelji (roditelji, djeca, djedovi i bake).

3. Rodbina
Ključni pojmovi: rodbina.
Obrazovna postignuća: znati da je svaka obitelj proširena rodbinom.

4. Kultura stanovanja
Ključni pojmovi: obiteljska kuća, stambena zgrada, zajedničke prostorije.
Obrazovna postignuća: razlikovati obiteljsku kuću i stambenu zgradu; imenovati zajedničke prostorije u stambenoj zgradi (stubište, dizalo, podrum, tavan); upoznati kućni red i usvojiti pravila ponašanja u zgradi.

5. Kućanski uređaji
Ključni pojmovi: kućanski uređaji.
Obrazovna postignuća: upoznati kućanske uređaje i njihovu svrhovitost; uočiti važnost pravilne uporabe ispravnih kućanskih uređaja.

6. Zaštita od požara
Ključni pojmovi: požar, vatrogasci, vatrogasni uređaj.
Obrazovna postignuća: razlikovati vatru od požara; uočiti opasnost i štetne posljedice požara (osobito šumskoga); upoznati mjere opreza; znati telefonski broj vatrogasne službe (93, 112); poslati pravilnu poruku o mjestu požara.

7. Upoznajmo svoje mjesto
Ključni pojmovi: središte mjesta (sela, grada).
Obrazovna postignuća: upoznati značajne građevine u blizini škole.

8. Moj zavičaj
Ključni pojmovi: zavičaj.
Obrazovna postignuća: upoznati zavičaj u kojem učenik živi; zamjećivati posebnosti svojega zavičaja: izgled, biljke, životinje (domaće životinje, divlje životinje), djelatnost ljudi.

9. Zanimanja ljudi
Ključni pojmovi: zanimanja ljudi.
Obrazovna postignuća: upoznati različita zanimanja u neposrednom okruženju.

10. Kulturne ustanove
Ključni pojmovi: kulturne ustanove
Obrazovna postignuća: upoznati i razlikovati kulturne ustanove u zavičaju; znati osnovnu namjenu pojedinih kulturnih ustanova.

11. Vode u zavičaju
Ključni pojmovi: vode tekućice/vode stajaćice/ Jadransko more.
Obrazovna postignuća: upoznati najpoznatije vode u zavičaju i odrediti ih (stajaćica - tekućica - more).

12. Prometni znakovi
Ključni pojmovi: prometni znakovi.
Obrazovna postignuća: upoznati prometne znakove u blizini škole; odrediti značenje prometnih znakova važnih za pješake, sigurno se kretati prometnicom.

13. Putujemo
Ključni pojmovi: autobus, vlak, brod, zrakoplov.
Obrazovna postignuća: razlikovati autobusni i željeznički kolodvor, zračnu i brodsku luku; shvatiti važnost prometne povezanosti u zavičaju.

14. Jesen u zavičaju
Ključni pojmovi: promjene u prirodi, listopadno drveće, zimzeleno (vazdazeleno) drveće.
Obrazovna postignuća: uočiti glavna vremenska obilježja jeseni u zavičaju; razlikovati listopadno i zimzeleno (vazdazeleno) drveće u zavičaju; povezati vremenske promjene i njihov utjecaj na biljni i životinjski svijet i rad ljudi (selo/grad).

15. Zima u zavičaju
Ključni pojmovi: promjene u prirodi.
Obrazovna postignuća: uočiti glavna obilježja zime u mjestu u kojem živimo; povezati vremenske promjene i njihov utjecaj na biljni i životinjski svijet i rad ljudi (selo/grad).

16. Proljeće u zavičaju
Ključni pojmovi: promjene u prirodi.
Obrazovna postignuća: uočiti glavna obilježja proljeća; povezati vremenske promjene i njihov utjecaj na biljni i životinjski svijet i rad ljudi (selo/grad).

17. Ljeto u zavičaju
Ključni pojmovi: promjene u prirodi, turizam.
Obrazovna postignuća: povezati vremenske promjene i njihov utjecaj na biljni i životinjski svijet i rad ljudi (selo/grad).

18. Zaštita i čuvanje okoliša
Ključni pojmovi: čovjek, okoliš, otpad, smeće, onečišćenje.
Obrazovna postignuća: razumjeti utjecaj čovjeka na okoliš, navesti postupke kojima učenici mogu pridonijeti zaštiti, očuvanju i unaprijeđenju okoliša, razlikovati otpad od smeća i razvrstavati ga u odgovarajuće spremnike.

19. Ura (sat)
Ključni pojmovi: ura, jedinice za vrijeme.
Obrazovna postignuća: upoznati i imenovati jedinice za mjerenje vremena na uri-satu, minuta, sekunda; očitati vrijeme na uri (satu).

20. Mjesec, godina
Ključni pojmovi: mjesec, godina, datum (nadnevak).
Obrazovna postignuća: imenovati mjesece u godini, odrediti redni broj mjeseca; odrediti broj dana u mjesecu pomoću kalendara, čitati kalendar, napisati datum (nadnevak).

21. Dijete
Ključni pojmovi: djevojčica, dječak.
Obrazovna postignuća: zamjećivati tjelesne razlike i sličnosti dječaka i djevojčica.

22. Zdravlje
Ključni pojmovi: higijenske navike, zdravlje i bolest.
Obrazovna postignuća: usvojiti osnovne higijenske navike; razumjeti povezanost higijenskih navika i zdravlja; odijevati i obuvati čistu odjeću i obuću u

skladu s vremenskim okolnostima i prigodama; razumjeti važnost boravka na svježem zraku i bavljenja športom.

23. Prehrana

Ključni pojmovi: obroci, namirnice, prehrana.
Obrazovna postignuća: upoznati namirnice važne za naše zdravlje; uočiti povezanost raznolike i redovite prehrane sa zdravljem.

24. Zdravstvene ustanove

Ključni pojmovi: zdravstvena ustanova, zdravstveni djelatnici, hitna pomoć.
Obrazovna postignuća: upoznati zdravstvene ustanove i zdravstveno osoblje (liječnik, medicinska sestra, stomatolog /zubar/, ljekarnik), poslati pravilnu poruku o potrebi hitne pomoći - telefonski broj 94 (112).

25. Blagdani i praznici

Ključni pojmovi: blagdan, praznik.
Obrazovna postignuća: obilježiti blagdane i praznike u RH; upoznati tradicionalne običaje obilježavanja blagdana.

3. RAZRED

TEME

1. Strane svijeta

Ključni pojmovi: glavne i sporedne strane svijeta.
Obrazovna postignuća: odrediti glavne i sporedne strane svijeta i znati ih zapisati kraticama; imenovati strane svijeta na kojima Sunce izlazi i zalazi i prema tome se snalaziti.

2. Stajalište i obzor

Ključni pojmovi: stajalište, obzor (vidokrug, horizont).
Obrazovna postignuća: odrediti stajalište i obzor; snalaziti se pomoću kompasa, s pomoću Sunca ili nekih znakova na zemlji.

3. Plan mjesta

Ključni pojmovi: plan.
Obrazovna postignuća: snalaziti se na planu mjesta ili dijela grada.

4. Zemljovid

Ključni pojmovi: reljef, geografska (zemljopisna) karta - zemljovid.
Obrazovna postignuća: upoznati izgled i posebnosti zavičaja na modelu reljefa; razlikovati značenje tonova boja na zemljopisnoj karti; snalaziti se na zemljovidu, tj. odrediti strane svijeta; pokazati na zemljovidu planinu, nizinu, vodu, naselje, prometnicu.

5. Izgled zavičaja*

a/ nizinski zavičaj

Ključni pojmovi: nizinski zavičaj.
Obrazovna postignuća: upoznati izgled i posebnosti zavičajne regije; uočiti tipičnost naselja u zavičajnoj regiji; prikupljati, istraživati i ususatvljivati nove podatke i obavijesti o zavičajnoj regiji; pokazati zavičajnu regiju na zemljovidu.

b/ brežuljkasti zavičaj

Ključni pojmovi: brežuljkasti zavičaj.
Obrazovna postignuća: upoznati izgled i posebnosti zavičajne regije; uočiti tipičnost naselja u zavičajnoj regiji; prikupljati, istraživati i ususatvljivati nove podatke i obavijesti o zavičajnoj regiji; pokazati zavičajnu regiju na zemljovidu.

c/ gorski zavičaj

Ključni pojmovi: gorski zavičaj.
Obrazovna postignuća: upoznati izgled i posebnosti zavičajne regije; uočiti tipičnost naselja u zavičajnoj regiji; prikupljati, istraživati i ususatvljivati nove podatke i obavijesti o zavičajnoj regiji; pokazati zavičajnu regiju na zemljovidu.

d/ primorski zavičaj

Ključni pojmovi: primorski zavičaj.
Obrazovna postignuća: upoznati izgled i posebnosti zavičajne regije; uočiti tipičnost naselja u zavičajnoj regiji; prikupljati, istraživati i ususatvljivati nove podatke i obavijesti o zavičajnoj regiji; pokazati zavičajnu regiju na zemljovidu.

6. Vode zavičaja

Ključni pojmovi: vode tekućice, vode stajaćice, živi svijet.
Obrazovna postignuća: razlikovati vode tekućice od voda stajaćica; uočavati, razlikovati i imenovati vode u zavičajnom području, prepoznati najpoznatije biljke i životinje u vodama.

7. Značenje vode za život ljudi

Ključni pojmovi: čovjek, voda.
Obrazovna postignuća: razumjeti važnost vode za život ljudi, biljaka i životinja; upoznati različite načine vodoopskrbe; razlikovati čistu od pitke vode; uočiti utjecaj čovjeka na onečišćenje i potrošnju vode.

8. Pokus

Ključni pojmovi: pokus, promjena stanja vode: tekućina, led, vodena para.
Obrazovna postignuća: izvoditi jednostavne pokuse i zaključke o pojavnim oblicima vode.

9. Jadransko more

Ključni pojmovi: more, obala, otok i poluotok.
Obrazovna postignuća: razlikovati pojmove: obala, otok i poluotok; razlikovati more od ostalih voda

prema izgledu, okusu, veličini i različitom biljnom i životinjskom svijetu koji ga obogaćuje.

10. Podneblje, vremenska obilježja zavičajne regije

Ključni pojmovi: podneblje.

Obrazovna postignuća: uočavati, pratiti, bilježiti, uspoređivati i razlikovati vremenske pojave pojedinih godišnjih doba; uočiti međusobnu ovisnost podneblja i životne zajednice u zavičajnom području; nabrojiti tipične biljke i životinje zavičaja.

11. Gospodarstvene djelatnosti zavičajne regije

Ključni pojmovi: gospodarstvo, gospodarske djelatnosti.

Obrazovna postignuća: upoznati značajne gospodarske djelatnosti zavičaja; uočiti i razumjeti vezu djelatnosti ljudi sa izgledom zavičaja i prirodnim uvjetima.

12. Gospodarstvo i kvaliteta okoliša

Ključni pojmovi: zaštita i čuvanje okoliša.

Obrazovna postignuća: upoznati i razumjeti vezu između djelatnosti ljudi i onečišćenja okoliša i navesti primjere iz zavičaja; predlagati mjere zaštite; upoznati jednu zakonom zaštićenu biljku ili životinju.

13. Moja županija

Ključni pojmovi: županija.

Obrazovna postignuća: upoznati županijsko središte ili grad u zavičaju; pronaći ga na zemljopisnoj karti; razumjeti značaj središta za život ljudi.

14. Sadašnjost, prošlost i budućnost - predci i potomci

Ključni pojmovi: sadašnjost, prošlost, budućnost, predci, potomci.

Obrazovna postignuća: razlikovati prošlost, sadašnjost i budućnost na temelju događaja iz vlastite prošlosti i prošlosti svojih predaka; razlikovati predke i potomke.

15. Vremenska crta

Ključni pojmovi: lenta ili crta vremena.

Obrazovna postignuća: razumjeti pojam desetljeće, stoljeće i tisućljeće; snalaziti se na vremenskoj crti (lenti vremena) - odrediti stoljeće.

16. Moj zavičaj u prošlosti

Ključni pojmovi: kulturno - povijesni spomenici zavičaja.

Obrazovna postignuća: upoznati važne kulturnopovijesne spomenike zavičaja; istraživati i povezivati temeljem povijesnih izvora (predmeti, fotografije, mape, karte...).

17. Promet

Ključni pojmovi: kopneni, zračni i vodeni promet.

Obrazovna postignuća: razlikovati vrste prometnica koje povezuju zavičaj s drugim mjestima te pokazati cestu ili prugu na zemljovidu zavičajne regije ili na zemljovidu RH; razlikovati vrste gradskoga prijevoza; pridržavati se prometnih pravila i sigurno se kretati prometnicom.

18. Zdravlje

Ključni pojmovi: briga za osobno zdravlje, zarazne bolesti, liječenje.

Obrazovna postignuća: razumjeti način prijenosa zaraznih bolesti (dodirom, slinom, krvlju); pridržavati se liječničkih uputa; znati prepoznati zlostavljanje i zatražiti pomoć.

---

* *Obrađuju se: zavičajna regija u kojoj učenik živi, vode u zavičajnoj regiji, vremenska obilježja zavičajne regije, gospodarstvene djelatnosti zavičajne regije.*

4. RAZRED

TEME

1. Priroda

Ključni pojmovi: priroda, živa i neživa priroda, životni uvjeti.

Obrazovna postignuća: razumjeti pojam prirode; razlikovati živu od nežive prirode; uočiti suodnos žive i nežive prirode i uvjeta života.

2. Sunce - uvjet života

Ključni pojmovi: sunce, svjetlost, toplina.

Obrazovna postignuća: uočiti povezanost sunca i života na Zemlji; štititi se od štetnoga djelovanja sunca.

3. Voda - uvjet života

Ključni pojmovi: svojstva vode, kruženje vode u prirodi, vrelište, ledište.

Obrazovna postignuća: upoznati osnovna svojstva vode na temelju pokusa; razumjeti kruženje vode u prirodi; razumjeti utjecaj čovjeka na onečišćenje, čuvanje i potrošnju vode.

4. Zrak - uvjet života

Ključni pojmovi: zrak, svojstva zraka, sastav zraka.

Obrazovna postignuća: upoznati svojstva zraka na temelju pokusa; znati sastav zraka (kisik, dušik, ugljikov dioksid); razumjeti važnost zraka za život; razumjeti važnost zaštite zraka od onečišćenja.

5. Tlo - uvjet života

Ključni pojmovi: tlo, svojstva tla.

Obrazovna postignuća: razlikovati vrste tla (boja, izgled); znati da je najplodnije tlo crnica.

6. Život biljke
Ključni pojmovi: biljka cvjetnjača, korijen, stabljika, list, cvijet, plod.
Obrazovna postignuća: razlikovati glavne dijelove biljke; razumjeti osnovnu ulogu glavnih dijelova biljke; uočiti važnost biljaka za život.

7. Život životinja
Ključni pojmovi: domaće životinje, divlje životinje.
Obrazovna postignuća: razlikovati skupine životinja prema vrsti prehrane; objasniti međusobnu ovisnost biljaka i životinja.

8. Travnjak
Ključni pojmovi: životna zajednica, životni uvjeti.
Obrazovna postignuća: razumjeti povezanost biljaka i životinja u životnoj zajednici travnjaka; upoznati nekoliko najpoznatijih biljaka i životinja travnjaka.

9. Šuma
Ključni pojmovi: životna zajednica, životni uvjeti.
Obrazovna postignuća: razlikovati listopadnu, zimzelenu (vazdazelenu) i mješovitu šumu; upoznati najpoznatije šumske životinje; uočiti međusobnu ovisnost biljaka i životinja šume; uočiti razloge ugroženosti životne zajednice i navesti načine zaštite (požar), znati da je nestručno ubiranje gljiva i šumskih plodova opasno za život.

10. More
Ključni pojmovi: životna zajednica, životni uvjeti.
Obrazovna postignuća: upoznati i razlikovati najpoznatije biljke i životinje u moru i uz more; razumjeti važnost mora za RH (turizam, brodogradnja, ribarstvo); navesti uzroke onečišćenja mora i razumjeti važnost očuvanja čistoće mora.

11. Prirodne posebnosti Republike Hrvatske
Ključni pojmovi: zaštićena područja, nacionalni parkovi, parkovi prirode.
Obrazovna postignuća: upoznati nacionalne parkove u RH; nabrojiti parkove prirode i zaštićena područja u svojem zavičaju; razumjeti važnost zaštite biljaka i životinja u RH.

12. Čovjek
Ključni pojmovi: čovjek, zajednica, ljudska prava.
Obrazovna postignuća: razumjeti čovjekov život i ulogu u zajednici; razumjeti jednakost i prava svih ljudi u zajednici; upoznati važna prava djeteta.

13. Ljudsko tijelo
Ključni pojmovi: dijelovi tijela, organizam.
Obrazovna postignuća: razumjeti da je ljudsko tijelo cjelina (organizam); znati važnost čuvanja tijela od ozlijeda i štetnih utjecaja.

14. Moje tijelo
Ključni pojmovi: promjene na tijelu, pubertet.
Obrazovna postignuća: razumjeti da se rastom i razvojem mijenja tijelo i ponašanje (pubertet); razumjeti važnost pravilne prehrane i tjelesne aktivnosti; razumjeti štetnost ovisnosti; prepoznavati različite oblike zlostavljanja; znati kome se obratiti u slučaju problema.

15. Hrvati i nova domovina
Ključni pojmovi: Hrvati, kršćanstvo.
Obrazovna postignuća: odrediti vrijeme doseljenja Hrvata u novu domovinu; odrediti stoljeće primanja kršćanstva; upoznati najznačajnije vladare iz dinastije Trpimirović (Tomislav, Krešimir, Zvonimir).

16. Hrvatska u europskom okruženju
Ključni pojmovi: povijest, država, zajednica.
Obrazovna postignuća: razumjeti da je Hrvatska tijekom povijesti imala svoju državu i bila u zajednici s drugim narodima.

17. Kulturnopovijesne znamenitosti RH
Ključni pojmovi: spomenici UNESCO-a.
Obrazovna postignuća: upoznati dio hrvatske povijesti na temelju najbližeg kulturnopovijesnoga spomenika /gradovi i spomenici UNESCO-a, koji su dio svjetske baštine.

18. Samostalna Republika Hrvatska
Ključni pojmovi: samostalna i neovisna država, Domovinski rat, Europska unija.
Obrazovna postignuća: razumjeti da je Hrvatska bila u sastavu Jugoslavije, osamostalila se, a zatim je pobjedom u Domovinskom ratu obranila svoju samostalnost, svoju budućnost planira ostvariti u zajednici s europskim narodima; razumjeti značenje pojma Domovinski rat (obrana od agresije na domovinu); znati da je 1991. proglašena samostalna RH; imenovati prvoga predsjednika RH; imenovati sadašnjega predsjednika RH.

19. Simboli domovine
Ključni pojmovi: simbol, zastava, grb, himna, hrvatska kuna.
Obrazovna postignuća: nabrojiti simbole RH; opisati simbole RH; znati da svaka država ima svoje simbole.

20. Zagreb - glavni grad RH
Ključni pojmovi: glavni grad, političko središte (Markov trg).
Obrazovna postignuća: imenovati glavni grad RH i odrediti mu smještaj na zemljovidu; objasniti da je Zagreb danas političko, kulturno, upravno, zdravstveno, prosvjetno, športsko središte RH; upoznati najznačajnije kulturno-povijesne spomenike grada.

21. Stanovništvo RH

Ključni pojmovi: narod, jezik, vjera.
Obrazovna postignuća: imenovati narod i nacionalne manjine koji čine stanovništvo RH; imenovati službeni jezik i pismo u RH; nabrojati vjere u RH.

22. RH i susjedne zemlje

Ključni pojmovi: susjedne zemlje, prirodne i umjetne granice.
Obrazovna postignuća: odrediti na zemljovidu susjedne zemlje; razlikovati prirodne i umjetne granice i pokazati ih na zemljovidu; objasniti važnost prometne i gospodarske povezanosti sa susjednim državama.

23. Brežuljkasti krajevi Republike Hrvatske

a. Prirodno- zemljopisni uvjeti brežuljkastih krajeva

Ključni pojmovi: brežuljkasti kraj, reljefna obilježja, podneblje.
Obrazovna postignuća: upoznati i na zemljovidu pokazati brežuljkaste krajeve RH i zavičajna područja brežuljkastih krajeva; na zemljovidu pokazati najveće rijeke i brežuljke brežuljkastih krajeva; uočiti obilježja reljefa i podneblja brežuljkastih krajeva.

b. Gospodarstvo brežuljkastih krajeva RH

Ključni pojmovi: gospodarske djelatnosti.
Obrazovna postignuća: razumjeti uvjetovanost prirodno zemljopisnih uvjeta i gospodarstva; navesti osnovne gospodarske djelatnosti brežuljkastih krajeva; razumjeti važnost gospodarstva brežuljkastih krajeva za cijelu RH.

c. Naselja brežuljkastih krajeva

Ključni pojmovi: gradska središta, sela.
Obrazovna postignuća: imenovati i na zemljovidu pokazati gradska središta; opisati naselja i izgled sela.

d. Povijesne i kulturne znamenitosti brežuljkastih krajeva

Ključni pojmovi: kulturnopovijesni spomenici, pučki običaji (narodna baština).
Obrazovna postignuća: navesti kulturnopovijesne spomenike i najpoznatije povijesne osobe svojega kraja; upoznati pučke običaje svojega kraja.

24. Nizinski krajevi Republike Hrvatske

a. Prirodno-zemljopisni uvjeti nizinskih krajeva RH

Ključni pojmovi: izgled nizinskih krajeva, reljefna obilježja, podneblje.
Obrazovna postignuća: upoznati i na zemljovidu pokazati nizinske krajeve RH i zavičajna područja nizinskih krajeva; na zemljovidu pokazati najveće rijeke; uočiti važnost rijeka, ali i štete (poplave); uočiti obilježja (reljef, podneblje) nizinskih krajeva.

b. Gospodarstvo nizinskih krajeva RH

Ključni pojmovi: gospodarske djelatnosti.
Obrazovna postignuća: razumjeti uvjetovanost prirodno-zemljopisnih uvjeta i gospodarstva; navesti osnovne gospodarske djelatnosti nizinskoga kraja; razumjeti važnost gospodarstva nizinskih krajeva za RH.

c. Naselja nizinskih krajeva

Ključni pojmovi: gradska središta, sela.
Obrazovna postignuća: imenovati i na zemljovidu pokazati gradska središta; opisati naselja i izgled sela.

d. Povijesne i kulturne znamenitosti nizinskoga kraja

Ključni pojmovi: kulturnopovijesni spomenici, pučki običaji (narodna baština).
Obrazovna postignuća: navesti kulturnopovijesne spomenike i najpoznatije povijesne osobe svoga kraja; upoznati pučke običaje kraja u kojem se živi.

25. Primorski krajevi Republike Hrvatske

a. Prirodno-zemljopisni uvjeti primorskih krajeva

Ključni pojmovi: izgled primorskih krajeva, reljef, podneblje.
Obrazovna postignuća: upoznati i na zemljovidu pokazati primorske krajeve RH i zavičajna područja primorskih krajeva; na zemljovidu pokazati najveće rijeke i gore; nabrojiti najpoznatije vjetrove; uočiti obilježja (reljef, podneblje) primorskih krajeva.

b. Gospodarstvo primorskih krajeva RH

Ključni pojmovi: gospodarske djelatnosti.
Obrazovna postignuća: razumjeti uvjetovanost prirodno-zemljopisnih uvjeta i gospodarstva; navesti osnovne gospodarske djelatnosti; razumjeti važnost gospodarstva primorskih krajeva za cijelu RH.

c. Naselja primorskih krajeva

Ključni pojmovi: gradska središta, sela.
Obrazovna postignuća: nabrojiti i na karti pokazati gradska središta, opisati izgled naselja.

d. Povijesne i kulturne znamenitosti primorskih krajeva

Ključni pojmovi: kulturnopovijesni spomenici, pučki običaji (narodna baština).
Obrazovna postignuća: navesti kulturnopovijesne spomenike i nabrojiti najpoznatije povijesne osobe svojega kraja; upoznati pučke običaje svojega kraja.

26. Gorski krajevi Republike Hrvatske

a. Prirodno-zemljopisni uvjeti gorskih krajeva

Ključni pojmovi: izgled gorskih krajeva, reljef, podneblje.

Obrazovna postignuća: upoznati i na zemljovidu pokazati gorske dijelove RH i zavičajna područja gorskih dijelova; pokazati na zemljovidu najveće rijeke i gore; uočiti obilježja (reljef, podneblje) gorskih krajeva.

b. Gospodarstvo gorskih krajeva

Ključni pojmovi: gospodarske djelatnosti.

Obrazovna postignuća: razumjeti uvjetovanost prirodno-zemljopisnih uvjeta i gospodarstva; navesti osnovne gospodarske djelatnosti; razumjeti važnost gospodarstva gorskih krajeva za cijelu RH.

c. Naselja gorskih krajeva

Ključni pojmovi: gradska središta, sela.

Obrazovna postignuća: nabrojiti i na zemljovidu pokazati gradska središta; opisati izgled naselja i sela.

d. Povijesne i kulturne znamenitosti gorske Hrvatske

Ključni pojmovi: kulturnopovijesni spomenici, pučki običaji (narodna baština).

Obrazovna postignuća: navesti kulturnopovijesne spomenike i najpoznatije povijesne osobe svojega kraja; upoznati pučke običaje svojega kraja.

PRIRODA

UVOD

Nastavni predmet *priroda* u 5. i 6. razredu osnovne škole omogućuje sjedinjivanje, povezivanje i prirodoslovno poimanje cjelina koje se odnose na raznolika područja prirode. Stoga ovaj predmet pridonosi stvaranju učenikove cjelovite slike o svemu što nas okružuje u svijetu.

Pojedine su se teme oblikovale u cjeline sjedinjivanjem različitih područja, zajednica i procesa s različitih stajališta. Tako su ostvarene veze između nastavnih predmeta (geografija, tehnička kultura, hrvatski jezik, tjelesna i zdravstvena kultura).

Smanjivanje količine činjenica koje učenik treba zapamtiti omogućuje više aktivnoga uključivanja učenika u nastavni proces.

CILJ

Nastava prirode treba potaknuti zanimanje učenika za cjelovitost prirode, za njezino istraživanje i razumijevanje na temelju znanstvenih spoznaja i dostignuća.

ZADAĆE

Učenicima treba:

- promatranjem procesa i pojava u prirodi objasniti osnovne zakonitosti prirode,
- poticati zanimanje za opažanje u prirodi, istraživanje i logično zaključivanje o sastavnicama i ustroju živoga svijeta,
- razvijati svijest o važnosti očuvanja prirode,
- predočiti i objasniti temeljnu građu i ulogu organizama,
- omogućiti samostalno i točno izvođenje pokusa i praktičnih radova,
- razvijati i njegovati kritičko mišljenje i zaključivanje na temelju opažanja,
- razvijati odgovornost za vlastito zdravlje,
- omogućiti upoznavanje s temeljnim načelima suvremenog poljodjelstva,
- pružiti mogućnost za suradničko učenje i navikavanje na zajednički rad.

NAPOMENE ZA ŠESTI RAZRED

Izborne teme se uvrštavaju u nastavni plan i program pojedinoga razreda dogovorom učenika i učitelja, koji odlučuju koje i koliko od ponuđenih tema će obraditi. Umjesto predloženih, mogu se uvrstiti teme po vlastitom izboru.

Redoslijed pojedinih tema moguće je mijenjati ako učitelj prosudi da je to prikladnije za usvajanje predviđenih sadržaja.

Pri obradi nastavnih tema valja uzeti u obzir zavičajne osobitosti. Pri obradi nastavnog gradiva, gdje god je moguće, poželjno je primjenjivati praktičan rad. Preporuča se koristiti Internet kao način dobivanja dodatnih podataka.

⋆ Od četiri predložene zajednice šuma obrađuje se jedna, koja je svojstvena kraju u kojem škola djeluje. Po želji učitelja, šume je moguće obrađivati po slojevima.

⋆⋆ Od dviju predloženih vrsta kopnenih voda obrađuje se jedna, koja je znakovita za kraj u kojem škola djeluje.

⋆⋆⋆ Od dviju predloženih zajednica travnjaka obrađuje se jedna, koja je svojstvena kraju u kojem škola djeluje.

5. RAZRED

TEME

1. Prirodne znanosti i spoznavanje prirode

Ključni pojmovi: živa i neživa priroda, prirodne znanosti, povećalo, svjetlosni mikroskop (sitnozor), mikroskopski preparat.

Obrazovna postignuća: prepoznati da je priroda sve što postoji; navesti što proučava biologija; obrazložiti kako promatramo prirodu; opisati osnovne osobine živih bića; objasniti pojam mikrosvijet; prepoznati pribor za mikroskopiranje; pripremiti svježi preparat za mikroskopiranje; praktičnim radom samostalno prikazati izoštravanje vidnoga polja pod malim povećanjem mikroskopa.

2. Od stanice do mnogostaničnoga organizma

Ključni pojmovi: stanica, osnovna građa stanice; jednostanični organizmi, mnogostanični organizmi, dioba stanice.

Obrazovna postignuća: prepoznati na crtežu i imenovati glavne dijelove stanice; navesti da je stanica osnovna jedinica građe živih bića; navesti glavne dijelove stanice; usporediti biljnu i životinjsku stanicu; pokazati i imenovati staničnu stijenku, vakuolu i kloroplaste; razlikovati jednostanični organizam od mnogostaničnoga organizma; povezati diobu stanice s razmnožavanjem jednostaničnih i rastom mnogostaničnih organizama.

3. Građa i uloge životinjskoga organizma

Ključni pojmovi: beskralježnjaci, kralježnjaci, organ, sustav organa.

Obrazovna postignuća: razlikovati beskralježnjake od kralježnjaka; prepoznati i imenovati predstavnike skupina kralježnjaka; izdvojiti dijelove tijela kralježnjaka i imenovati nekoliko organa; zaključiti da kralježnjaci imaju jedinstven plan građe.

4. Kretanje životinja

Ključni pojmovi: kretanje životinja, organi za kretanje.

Obrazovna postignuća: obrazložiti važnost kretanja životinja; razlikovati načine kretanja u vodi, na kopnu i u zraku; obrazložiti tvrdnju da su organi za kretanje prilagodba organizama okolišu u kojem žive.

5. Životinje i njihova potreba za hranom i kisikom

Ključni pojmovi: probavilo i zubalo, biljožder, mesožder, svežder, disanje i krvotok.

Obrazovna postignuća: obrazložiti važnost hrane za život organizama; prepoznati i imenovati organe probavnoga sustava; usporediti prilagodbe probavila na različitu vrstu hrane; razlikovati biljožderе, mesožderе i sveždere; odrediti što je krvotok te obrazložiti njegovu važnost za život; imenovati dijelove krvotoka i organa za disanje i navesti primjere njihove važnosti i važnost izlučivanja za život.

6. Razmnožavanje i ponašanje životinja

Ključni pojmovi: nespolno razmnožavanje, spolno razmnožavanje, briga za potomstvo, zajednice životinja, ponašanje životinja.

Obrazovna postignuća: razlikovati nespolno i spolno razmnožavanje; prikazati temeljne značajke razmnožavanja riba, ptica i sisavaca; obrazložiti kako živa bića osiguravaju razmnožavanjem opstanak vrste; povezati razmnožavanje životinja s brojnošću potomaka i brigom za potomstvo; imenovati neke zajednice životinja; navesti oblike ponašanja životinja kao prilagodbu na način života u prirodi.

7. Čovjekove životne potrebe i prehrambene navike

Ključni pojmovi: biološko (prirodno), društveno (socijalno) i misaono biće; hrana i hranjive tvari, pravilna prehrana.

Obrazovna postignuća: obrazložiti povezanost bioloških potreba čovjeka s njegovim misaonim i društvenim potrebama; opisati načine zadovoljavanja osnovnih životnih potreba; zaključiti da čovjek zadovoljava svoje potrebe svjesnim djelovanjem; navesti nekoliko prava i obveza čovjeka u zajednici (obitelj, razredni odjel, domovina); odrediti važnost hrane za organizam; imenovati hranjive tvari; obrazložiti važnost pravilne prehrane i predložiti dnevne obroke; opisati pravilne prehrambene navike.

8. Pubertet – promjene i teškoće u sazrijevanju

Ključni pojmovi: pubertet, spolni sustav, higijena tijela, ovisnost.

Obrazovna postignuća: obrazložiti što je pubertet; prepoznati promjene (fizičke, spolne i psihičke) koje se događaju u pubertetu; povezati pojave mjesečnice i polucije sa spolnim sazrijevanjem; razlikovati unutarnje organe za razmnožavanje muškaraca (sjemenici, sjemenovodi, mokraćna cijev) i žena (jajnici, jajovodi, maternica, rodnica); obrazložiti potrebu održavanja higijene i steći pravilne higijenske navike; navesti primjere opasnosti za zdravlje od pušenja, alkohola, zloporabe lijekova i droga.

9. Biljka cvjetnjača – sjemenka (klijanje)

Ključni pojmovi: biljka cvjetnjača (sjemenjača), organi biljke cvjetnjače; građa sjemenke, klijanje, jednosupnica, dvosupnica.

Obrazovna postignuća: prepoznati biljku cvjetnjaču; imenovati organe biljke cvjetnjače, razlikovati spolne i nespolne organe biljke cvjetnjače; protumačiti klijanje; navesti i dokazati uvjete klijanja; prepoznati povoljan položaj klice u sjemenci.

10. Korijen – građa i uloga

Ključni pojmovi: građa korijena, uloge korijena, difuzija i osmoza.

Obrazovna postignuća: opisati građu korijena; izdvojiti uloge korijena kao organa biljke cvjetnjače; obrazložiti ulogu korijenovih dlačica; obrazložiti važnosti difuzije i osmoze za život biljke.

11. Stabljika – građa i uloga

Ključni pojmovi: vrste stabljika, uloge stabljike, kapilarnost.

Obrazovna postignuća: razlikovati zeljaste i drvenaste stabljike; prepoznati podzemne stabljike (lukovica, gomolj i podanak); obrazložiti ulogu stabljike; istaknuti važnost kapilarnosti; opisati uzlazni tok vode u biljci.

12. List – građa i uloga

Ključni pojmovi: list.

Obrazovna postignuća: opisati vanjsku građu lista; prepoznati staničnu građu lista, kloroplaste, puči i lisne žile; na temelju pokusa istražiti pojavu transpiracije, fotosinteze i disanja biljaka; navesti primjere važnosti procesa fotosinteze za život na Zemlji; povezati građu lista s ulogom koju obavlja.

13. Cvijet i plod – građa i uloga

Ključni pojmovi: cvijet, cvat, oprašivanje, plod, rasprostranjivanje biljaka.

Obrazovna postignuća: opisati građu cvijeta i njegovu ulogu u životu biljke cvjetnjače; razlikovati proces oprašivanja od oplodnje; usporediti različite prilagodbe cvjetova u načinu oprašivanja; opisati građu ploda i njegovu ulogu u životu biljke cvjetnjače; razlikovati vrste plodova; povezati prilagodbe plodova i sjemenaka s načinom njihova rasprostranjivanja.

14. Uzgoj i potrošnja hrane kod nas i u svijetu

Ključni pojmovi: glad, vrsta, odlika (sorta), pasmina, odabiranje i križanje.

Obrazovna postignuća: obrazložiti postojanje problema gladi u svijetu; navesti važnost proizvodnje hrane za zadovoljavanje životnih potreba čovjeka; povezati pojavu gladi uz ratove, prirodne nepogode i epidemije bolesti; obrazložiti podrijetlo uzgojenih biljaka i životinja; obrazložiti posljedice udomaćivanja, križanja i odabiranja životinja i biljaka željenih osobina.

15. Uzgoj i zaštita biljaka i životinja

Ključni pojmovi: tlo, gnojidba, zaštita biljaka, seosko gospodarstvo i farma, zaštita domaćih životinja.

Obrazovna postignuća: navesti temeljne spoznaje o načelima suvremenoga poljodjelstva u smislu očuvanja okoliša i prirodne ravnoteže; obrazložiti što je tlo; objasniti kako nastaje humus; navesti o čemu ovisi plodnost tla; usporediti prihranjivanje umjetnim i prirodnim gnojivima; odrediti što je kompost i zelena gnojidba; razlikovati kemijska sredstva od biološke zaštite; prepoznati najpoznatije vrste voća, povrća i žitarica koje koristimo u prehrani; istaknuti vrijednost voća, povrća i žitarica u svakodnevnoj prehrani; navesti primjere koristi koje čovjek ima od domaćih životinja; istaknuti načine zaštite domaćih životinja.

IZBORNE TEME

1. **Pravilna prehrana: radionica**
2. **Ribarstvo mora i kopnenih voda - izvor zdrave hrane**
3. **Kućni ljubimci**
4. **Uzgoj ukrasnih biljaka**

6. RAZRED

TEME

1. Živa bića i stanište i životni uvjeti

Ključni pojmovi: jedinka, stanište, životni uvjeti, hranidbeni odnosi, biološka raznolikost.

Obrazovna postignuća: razlikovati osnovne pojmove u ustrojstvu živoga svijeta u prirodi (jedinka, populacija, stanište); obrazložiti pojmove životna zajednica i ekološki sustav; obrazložiti protjecanje tvari i energije; navesti primjere prilagodba organizama životnim uvjetima staništa; obrazložiti povezanost proizvođača, potrošača i razlagača; istražiti životne uvjete na odabranoj postaji (izmjeriti: temperaturu zraka, tla, vode, procijeniti količinu svjetlosti); povezati utjecaj životnih uvjeta na opstanak i rasprostranjenost živih bića; obrazložiti pojam biološka raznolikost.

2. Biljke i gljive u šumi

2.1. Biljke i gljive kontinentalne listopadne šume

Ključni pojmovi: kontinentalna listopadna šuma, slojevitost šume, prilagodbe biljaka.

Obrazovna postignuća: opisati osnovna obilježja kontinentalne listopadne šume; razlikovati slojeve šume; usporediti svijetle šume sa sjenovitim; prepoznati pitomi kesten, obični grab i kupinu; navesti primjere jestivih, nejestivih i otrovnih vrsta gljiva.

2.2. Biljke i gljive kontinentalne vazdazelene šume

Ključni pojmovi: kontinentalna vazdazelena šuma, slojevitost šume, prilagodbe biljaka.

Obrazovna postignuća: opisati osnovna obilježja šume; usporediti šume jele i miješane šume jele i bukve; razlikovati slojeve šume; obrazložiti pojam sjenovite šume; prepoznati i opisati biljke uočene na odabranoj postaji staništa; razlikovati mahovine, lišajeve i gljive; navesti primjere jestivih, nejestivih i otrovnih vrsta gljiva.

2.3. Biljke i gljive primorske vazdazelene šume

Ključni pojmovi: primorska vazdazelena šuma, slojevitost šume, prilagodbe biljaka.

Obrazovna postignuća: opisati osnovna obilježja primorske vazdazelene šume; razlikovati slojeve šume; prepoznati karakteristične biljke uočene na odabranoj postaji opisati njihove prilagodbe; obrazložiti nastanak dušika; razlikovati paprat, lišajeve, mahovine i gljive; navesti primjere jestivih i otrovnih vrsta gljiva.

2.4. Biljke i gljive primorske listopadne šume

Ključni pojmovi: primorska listopadna šuma, slojevitost šume, prilagodbe biljaka.

Obrazovna postignuća: opisati osnovna obilježja primorske listopadne šume; razlikovati slojeve šume; razlikovati lišajeve, mahovine, paprati, gljive; navesti primjere jestivih i otrovnih vrsta gljiva.

3. Životinje u šumi

3.1. Životinje kontinentalne listopadne šume

Ključni pojmovi: prilagodbe životinja, hranidbeni odnosi, prirodna ravnoteža.

Obrazovna postignuća: prepoznati najčešće životinje; opisati prilagodbe životinja; navesti primjere hranidbenih odnosa; prepoznati životnu zajednicu šume kao dio jedinstvene cjeline ekosustava; povezati prirodnu ravnotežu šume s biljkama i životinjama u hranidbenim lancima.

3.2. Životinje kontinentalne vazdazelene šume*

Ključni pojmovi: prilagodbe životinja, hranidbeni odnosi; prirodna ravnoteža.

Obrazovna postignuća: prepoznati najčešće životinje; opisati prilagodbe životinja; prikazati hranidbeni odnos potkornjaka i velikoga djetlića; navesti primjere hranidbenih odnosa; prepoznati životnu zajednicu šume kao dio jedinstvene cjeline ekosustava; povezati prirodnu ravnotežu šume s biljkama i životinjama u hranidbenim lancima.

3.3. Životinje primorske vazdazelene šume

Ključni pojmovi: prilagodbe životinja, hranidbeni odnosi, prirodna ravnoteža.

Obrazovna postignuća: prepoznati najčešće životinje;

opisati prilagodbe životinja životnim uvjetima; navesti primjere hranidbenih odnosa; navesti životnu zajednicu šume kao dio jedinstvene cjeline ekosustava; povezati prirodnu ravnotežu šume s biljkama i životinjama u hranidbenim lancima; opisati opasnosti od unesenih vrsta (mungos).

3.4. Životinje primorske listopadne šume

Ključni pojmovi: prilagodbe životinja, hranidbeni odnosi; prirodna ravnoteža.

Obrazovna postignuća: prepoznati najčešće životinje; opisati prilagodbe životinja životnim uvjetima; navesti primjere hranidbenih odnosa; prepoznati životnu zajednicu šume kao dio jedinstvene cjeline ekosustava; povezati prirodnu ravnotežu šume s biljkama i životinjama u hranidbenim lancima.

4. Korist od šuma, onečišćenje i zaštita

Ključni pojmovi: gospodarenje šumama, utjecaj čovjeka na okoliš, zaštita šume.

Obrazovna postignuća: navesti područja s najviše šuma u Hrvatskoj; navesti koristi koje nam pružaju šume; opisati štetna djelovanja pretjeranoga iskorištavanja šuma (erozija) i kiselih kiša; istaknuti uzroke nestanka biljnih i životinjskih vrsta; prepoznati ugrožene i/ili zaštićene biljne i životinjske vrste u Hrvatskoj; istaknuti znakove vezane uz očuvanje i zaštitu prirode; nabrojiti zaštićena prirodna područja zavičaja; navesti ugrožene i/ili zaštićene biljne i životinjske vrste u zavičaju i uzroke ugroženosti; protumačiti biološku raznolikost na Zemlji.

5. Energija i njezini oblici - Sunčeva energija

Ključni pojmovi: energija.

Obrazovna postignuća: obrazložiti važnost Sunčeve energije za život na Zemlji; imenovati različite oblike energije u prirodi i oko nas; opisati pretvorbu jednoga oblika u drugi oblik energije; istaknuti da sva goriva posjeduju pohranjenu energiju i prikazati da se ona gorenjem pretvara u toplinsku energiju (toplinu); obrazložiti da iz fosilnih goriva koristimo pohranjenu Sunčevu energiju iz prošlosti; navesti moguće posljedice pretjeranoga korištenja fosilnih goriva.

6. Protok tvari i energije

Ključni pojmovi: gibanje tijela, gibanje vode, gibanje zraka, prijenos hranjivih tvari, prijenos topline.

Obrazovna postignuća: navesti povezanost protoka tvari i energije sa životnim procesima u biljkama i životinjama te odnosima u hranidbenim lancima; opisati stalni protok - izmjenu vode i otopljenih tvari kroz staničnu membranu; objasniti na primjeru procesa iz nežive prirode protok tvari i energije.

7. Životni uvjeti u moru i u vodama na kopnu

Ključni pojmovi: dubina, temperatura, prozirnost, svjetlost, slanost.

Obrazovna postignuća: razlikovati životne uvjete u vodi od onih na kopnu; usporediti životne uvjete u moru s uvjetima života u kopnenim vodama; rasčlaniti vrste voda na kopnu; istražiti na odabranoj postaji životne uvjete (izmjeriti temperaturu, prozirnost, svjetlost, slanost, gibanje vode, izloženost vjetru i valovima, a prema mogućnosti i druge parametre).

8. Živa bića priobalnoga i obalnoga morskog područja

Ključni pojmovi: priobalno i obalno područje, biljke slanuše, morske cvjetnjače, prilagodbe životinja.

Obrazovna postignuća: razlikovati priobalno od obalnoga područja, usporediti životne uvjete u priobalnom i obalnom području; prepoznati na odabranoj postaji prisutne biljke, životinje i alge; razvrstati prilagodbe organizama prema životnim uvjetima na obali mora i u moru; prikazati primjere povezanosti organizama kroz hranidbene odnose.

9. Živa bića morskoga dna

Ključni pojmovi: morsko dno, alge i morske cvjetnjače, prilagodbe životinja, simbioza (suživot).

Obrazovna postignuća: razlikovati uvjete života na kamenitom, pjeskovitom i muljevitom morskom dnu; navesti prilagodbe organizama životu na morskom dnu; prepoznati simbiozu, prikazati primjere povezanosti organizama kroz hranidbene odnose.

10. Živa bića u otvorenom moru

Ključni pojmovi: otvoreno more, prilagodbe organizama, plankton, ribe, sisavci - hranidbeni odnosi.

Obrazovna postignuća: opisati prilagodbe organizma otvorenom moru; obrazložiti zašto najveće životinje žive u moru; obrazložiti ulogu biljnoga planktona u hranidbenom lancu; prikazati primjere povezanosti organizama kroz hranidbene odnose.

11. Živa bića kopnenih voda

11.1. Živa bića kopnenih voda tekućica

Ključni pojmovi: prilagodbe biljaka, prilagodbe životinja, hranidbeni odnosi.

Obrazovna postignuća: opisati prilagodbe živih bića životnim uvjetima; izvesti pokus i prepoznati pojavu površinske napetosti; temeljem promatranja prepoznati karakteristične biljke, životinje, alge; prikazati primjere povezanosti organizama kroz hranidbene odnose.

11.2. Živa bića kopnenih voda stajaćica

Ključni pojmovi: prilagodbe biljaka, prilagodbe životinja, hranidbeni odnosi.

Obrazovna postignuća: navesti prilagodbe biljaka i životinja životnim uvjetima; izvesti pokus i prepoznati pojavu površinske napetosti; temeljem

promatranja prepoznati karakteristične biljke, životinje, alge; prikazati primjere povezanosti organizama kroz hranidbene odnose.

12. Korist od mora i kopnenih voda, onečišćenje i zaštita

Ključni pojmovi: korist od mora i kopnenih voda, onečišćenje i zaštita voda, pročišćivanje vode.

Obrazovna postignuća: navesti koristi koje nam pružaju more i kopnene vode; nabrojiti organizme koji se mogu koristiti u ljudskoj prehrani; opisati načine onečišćenja mora i kopnenih voda; obrazložiti važnost zaštite mora i vodenih staništa; istaknuti potrebu očuvanja podzemnih voda; navesti načine racionalne potrošnje vode u svakodnevnom životu; povezati onečišćenja mora i kopnenih voda s utjecajem na ljudsko zdravlje; navesti primjere kako svaki pojedinac može utjecati na čuvanje i zaštitu mora i kopnenih voda; razlikovati mehaničko i biološko pročišćivanje vode; obrazložiti samopročišćivanje vode; povezati prisustvo vrste organizama u vodi sa stupnjem njezina onečišćenja; izvesti pokus filtriranja onečišćene vode.

13. Travnjaci

13.1. Biljke i životinje kontinentalnih travnjaka

Ključni pojmovi: travnjak, livada, pašnjak, prilagodbe biljaka i životinja, hranidbeni odnosi.

Obrazovna postignuća: navesti prilagodbe biljka i životinja kontinentalnih travnjaka uvjetima života; navesti primjere povezanosti organizama kroz hranidbene odnose; razlikovati travnjak, livadu i pašnjak; opisati nastajanje travnjaka; povezati vrste travnjaka s njihovim bitnim značajkama; na odabranoj postaji istražiti životne uvjete na travnjaku; temeljem promatranja prepoznati na odabranoj postaji prisutne karakteristične životinje i biljke; obrazložiti pojmove šikara, makija, garig (bušik), kamenjar; usporediti uvjete postanka travnjaka i kamenjarskih pašnjaka.

13.2. Biljke i životinje primorskih travnjaka

Ključni pojmovi: travnjak, livada, pašnjak, prilagodbe biljaka, prilagodbe životinja, hranidbneni odnosi.

Obrazovna postignuća: istaknuti prilagodbe biljka i životinja primorskih travnjaka prema uvjetima života; navesti primjere povezanosti organizama kroz hranidbene odnose; razlikovati travnjak, livadu i pašnjak; opisati nastajanje travnjaka; imenovati i povezati vrste travnjaka s njihovim bitnim značajkama; istražiti na odabranoj postaji životne uvjete na travnjaku; obrazložiti pojmove šikara, makija, garig (bušik), kamenjar; usporediti uvjete postanka primorskih travnjaka i kamenjarskih pašnjaka.

14. Iskorištavanje travnjaka

Ključni pojmovi: ispaša, sijeno, ljekovito bilje.

Obrazovna postignuća: prepoznati načine iskorištavanja travnjaka; nabrojiti jestive i ljekovite biljke travnjaka; obrazložiti pravila skupljanja biljaka; navesti ulogu čovjeka u opstanku travnjaka.

15. Životne zajednice oranica i zaštita travnjaka

Ključni pojmovi: biljne kulture, korov, pesticidi.

Obrazovna postignuća: nabrojiti najčešće biljne kulture naših oranica; opisati moguće posljedice pretjerane primjene pesticida i umjetnih gnojiva na biološku raznolikost travnjaka i zdravlje ljudi; promatranjem prepoznati znakove opasnosti na ambalaži sredstava za zaštitu biljaka; obrazložiti pojam korova (slučaj različak i kukolj); promatranjem prepoznati korovske biljke i životinje na oranicama (korovi: slak, pirika, crveni mak, životinje: prepelica, trčka, velik hrčak, fazan).

IZBORNE TEME

1. **Tropske šume**
2. **Pravila skupljanja i prešanja biljaka**
3. **Plavi svijet - Veli Lošinj - Jadranski projekt: dupin**
4. **Život u bočatoj vodi**
5. **Ugrožena vlažna i močvarna staništa u Hrvatskoj i u svijetu**

BIOLOGIJA

UVOD

Nastavni program *biologije* temelji se na osnovnim sadržajima bioloških znanosti i učenicima omogućuje upoznavanje živog svijeta a i zakonitosti koje u njemu vladaju. U 7. razredu učenici trebaju steći predodžbu o razvoju živih bića na Zemlji i spoznati bogatstvo živog svijeta koje se očituje u raznolikosti vrsta. U 8. razredu posebna se pozornost posvećuje građi i funkcijama ljudskog organizma. Učenici potrebna predznanja stječu u nastavnom predmetu priroda u 5. i 6. razredu.

CILJ

Cilj nastave *biologije* je da učenici steknu znanje o osnovnim biološkim zakonitostima, temeljnoj građi i funkcijama živih bića, da razviju prirodoznanstveni način mišljenja, upoznaju metode istraživanja prirode, razviju spremnost i primjerenu odgovornost za primjenu stečenih znanja u životu.

ZADAĆE

Učenik treba:

- usvojiti znanje o raznolikosti i povezanosti živog svijeta i postupnosti njegova razvoja,
- upoznati ljudski organizam, osnovnu građu i funkciju,
- razviti interes za prirodoznanstvena istraživanja, za napredak u biologiji i za područja njezine primjene (poljodjelstvo, zdravstvo, biotehnologija),
- razviti umijeće promatranja, bilježenja promatranog, izvođenja zaključaka iz raspoloživog materijala o rasporedu i ustroju živoga svijeta,
- razviti stav o odgovornosti za vlastito zdravlje,
- razviti pozitivan stav prema biologiji, želju za samostalnim učenjem, postavljanjem pitanja i provođenjem jednostavnih pokusa radi dobivanja odgovora,
- razviti stav prema životu kao vrijednosti i upoznati mogućnosti očuvanja i zaštite prirode, upoznati ljepote svoje okoline (zavičaj, domovina) i značaj očuvanja prirodnih ljepota i bogatstva za zdravlje i kvalitetu života.

NAPOMENA

Izborne teme se uvrštavaju u nastavni plan i program pojedinoga razreda dogovorom učenika i učitelja, koji odlučuju koje će i koliko će od ponuđenih tema obraditi. Umjesto predloženih mogu se uvrstiti teme po vlastitom izboru.

Redoslijed pojedinih tema moguće je mijenjati, ako učitelj prosudi da je to prikladnije za usvajanje predviđenih sadržaja.

Pri obradi nastavnih tema valja uzeti u obzir zavičajne osobitosti. Pri obradi nastavnog gradiva, gdje god je to moguće, poželjno je primjenjivati praktičan rad. Preporuča se koristiti Internet kao način dobivanja dodatnih obavijesti i podataka.

7. RAZRED

TEME

1. Pojava života na Zemlji

Ključni pojmovi: kemijska i biološka evolucija, fosili, geološka doba.

Obrazovna postignuća: obrazložiti pojavu i razvoj života na Zemlji; navesti uvjete na Zemlji koji su omogućili razvoj živih bića; opisati znanstveno utemeljene pretpostavke o tijeku kemijske evolucije i pojavi prvih živih bića; navesti geološka doba i prevladavajuće organizme u njima; opisati važnost fosila u spoznavanju nekadašnjeg života na Zemlji.

2. Raznolikost živoga svijeta

Ključni pojmovi: biološka carstva, autotrofni i heterotrofni organizmi, saprofiti, paraziti (nametnici) aerobni i anaerobni organizmi.

Obrazovna postignuća: prikazati podjelu živoga svijeta u više različitih carstava; navesti najpoznatija carstva: monere, protisti, gljive, biljke i životinje; razlikovati način ishrane autotrofnih i heterotrofnih organizama, saprofita i parazita; usporediti aerobne i anaerobne organizme.

3. Najjednostavniji oblici života na Zemlji

Ključni pojmovi: virusi, bakterije.

Obrazovna postignuća: prepoznati bakterije kao jednostanične organizme bez jezgre; razlikovati bakterije koje uzrokuju bolesti od bakterija važnih za život na Zemlji; izdvojiti viruse kao najjednostavnije žive oblike koji se razmnožavaju; opisati građu virusa; navesti nekoliko primjera bolesti uzrokovanih bakterijama i virusima; navesti primjere osnovnih mjera zaštite od zaraze.

4. Stanica s jezgrom

Ključni pojmovi: autotrofna i heterotrofna stanica, stanična tjelešca.

Obrazovna postignuća: prepoznati osnovne dijelove stanice i obrazložiti njihove zadaće; povezati kloroplaste s fotosintezom; prirediti jednostavan mikroskopski preparat; samostalno prikazati rukovanje mikroskopom (sitnozorom).

5. Stanične diobe

Ključni pojmovi: kromosom, geni, stanične diobe: mitoza, mejoza.

Obrazovna postignuća: opisati gene kao nositelje nasljednih osobina; usporediti broj kromosoma u stanica nastalih mitozom i mejozom; razlikovati mitozu od mejoze; istaknuti da se u razvoju spolnih

stanica broj kromosoma smanjuje na polovicu početnoga broja.

6. Praživotinje

Ključni pojmovi: jednostanični organizam, papučica, euglena.

Obrazovna postignuća: navesti i opisati papučicu i euglenu kao predstavnike jednostaničnih organizama; usporediti građu euglene ili papučice s građom bakterijske stanice; obrazložiti zašto euglena može biti proizvođač i potrošač; istaknuti osobine euglene slične i biljkama i životinjama; opisati ulogu trepetljika (kod papučice) i hranidbenih mjehurića; navesti važnost ljuštura krednjaka u nastajanju stijena.

7. Alge

Ključni pojmovi: alge, steljka.

Obrazovna postignuća: razlikovati jednostanične i mnogostanične alge; razlikovati alge s obzirom na pigment: zelene, smeđe, crvene; obrazložiti značenje jednostaničnih alga u izmjeni tvari (kisika i ugljikova dioksida); opisati građu mnogostanične alge; promatrati i opisati nekoliko vrsta morskih ili slatkovodnih alga (ovisno o zavičaju); prirediti mikroskopski preparat spirogire i kišne alge.

8. Gljive

Ključni pojmovi: micelij, hife, plodište, spore, otrovne gljive.

Obrazovna postignuća: usporediti gljive s biljkama i životinjama (ne proizvode hranu, nego upijaju hranjive tvari iz okoliša); prepoznati i opisati gljive kao heterotrofne organizme; usporediti parazitske i saprofitske gljive; opisati lišaj kao simbiozu; navesti koristi i štete od gljiva; povezati važnost poznavanja otrovnih gljiva sa zdravljem ljudi.

9. Spužve i žarnjaci

Ključni pojmovi: sjedilački organizmi, zadružni život, žarne stanice, simetrija tijela.

Obrazovna postignuća: obrazložiti zašto spužve ubrajamo u životinje; istaknuti usložnjivanje građe u spužvi (mnogostaničnost); obrazložiti na prirodnom materijalu vanjski izgled spužvi (otvori za strujanje vode); prepoznati zašto su žarnjaci životinje unatoč sjedilačkom životu; opisati način probave u žarnjaka; obrazložiti pojavu tkiva i zrakaste simetrije tijela; navesti evolucijski nove osobine žarnjaka (mrežasti živčani sustav).

10. Plošnjaci

Ključni pojmovi: virnjaci, metilji, trakavice, dvobočna simetrija.

Obrazovna postignuća: navesti evolucijski napredak u tjelesnoj građi; prepoznati virnjake; obrazložiti što su dvospolci; opisati prilagodbe nametnika; navesti opasnosti i opisati načine zaraze metiljima ili trakavicom.

11. Oblići

Ključni pojmovi: dječja glista i trihina.

Obrazovna postignuća: navesti evolucijski napredak u građi oblića (prohodno probavilo, razdvojenost spolova); nabrojiti nametnike: dječja glista, bijela glistica i zavojita trihina; obrazložiti važnost obveznoga veterinarskoga pregleda mesa, obradbe namirnica visokom temperaturom; istaknuti važnost održavanja osobne higijene kao zaštite od zaraza nametnicima.

12. Mekušci

Ključni pojmovi: puževi, školjkaši, glavonošci, plašt, stopalo.

Obrazovna postignuća: razlikovati skupine mekušaca: puževi, školjkaši i glavonošci; obrazložiti evolucijski napredak u organizaciji puža (otvoren krvotok); temeljem promatranja prepoznati predstavnike nekih ugroženih vrsta mekušaca; obrazložiti potrebu zaštite i očuvanja ugroženih vrsta morskih mekušaca.

13. Kolutićavci

Ključni pojmovi: gujavica, kolutićava građa tijela.

Obrazovna postignuća: opisati osobitosti kolutićave građe tijela; navesti evolucijski napredak u građi tijela (zatvoreni krvotok); temeljem promatranja opisati kretanje gujavice; obrazložiti značenje gujavice za kakvoću tla (humus).

14. Kukci i ostali člankonošci

Ključni pojmovi: podjela člankonožaca, uzdušnice, vanjski tjelesni pokrov, preobrazba.

Obrazovna postignuća: obrazložiti na primjeru kukca osobitosti u građi člankonožaca (glava, prsa, zadak, člankoviti udovi, tjelesni pokrov); istaknuti ulogu uzdušnica; povezati prilagodbe kukaca na životne uvjete; imenovati predstavnike ostalih skupina člankonožaca; opisati preobrazbu kukca; opisati ulogu člankonožaca kao prenosilaca bolesti (krpelj); imenovati neke otrovne člankonošce.

15. Bodljikaši

Ključni pojmovi: ježinac, vodožilni sustav.

Obrazovna postignuća: obrazložiti osobitosti građe bodljikaša na primjeru ježinca; nabrojiti predstavnike bodljikaša; obrazložiti povezanost zrakaste simetrije tijela s načinom života i prehranom; obrazložiti potrebu zaštite i očuvanja morskih bodljikaša.

16. Svitkovci

Ključni pojmovi: kopljača, svitak, kralježnica.

Obrazovna postignuća: opisati osobitosti građe svitkovaca (kopljača, kralježnjaci); navesti i obrazložiti evolucijski napredak u građi tijela (unutarnji potporanj tijela i kralježnica).

17. Ribe

Ključni pojmovi: peraje, škrge, plivaći mjehur.

Obrazovna postignuća: navesti prilagodbe organizama na život u vodi: oblik tijela, škrge, peraje, plivaći mjehur; opisati građu riba (vensko srce, arterije, vene, kralježnica, pokrov tijela, mozak i osjetila); obrazložiti sličnost rasporeda kostiju prsne peraje resoperke i udova kopnenih kralježnjaka.

18. Vodozemci

Ključni pojmovi: disanje kožom i plućima, preobrazba.

Obrazovna postignuća: nabrojiti predstavnike skupina vodozemaca; usporediti prilagodbe na život u vodi i na kopnu; usporediti građu punoglavca i ribe; obrazložiti napredak u građi žabe: srce, disanje; opisati preobrazbu vodozemca; obrazložiti potrebu zaštite vodozemaca.

19. Gmazovi

Ključni pojmovi: kopneni kralježnjaci, pokrov tijela.

Obrazovna postignuća: opisati prilagodbe gmazova za život na kopnu (disanje, kretanje, pokrov tijela); navesti evolucijski napredak u građi unutrašnjih organa; prepoznati i imenovati predstavnike pojedinih skupina gmazova; obrazložiti postupke pružanja prve pomoći u slučaju ugriza otrovnice; obrazložiti potrebu očuvanja i zaštite gmazova.

20. Ptice

Ključni pojmovi: krila, perje, šuplje kosti, stalna temperatura tijela.

Obrazovna postignuća: opisati značajke građe ptica (krvotok, disanje i probava); obrazložiti pojam stalne temperature tijela; opisati prilagodbe ptica načinima kretanja (voda, tlo, zrak); obrazložiti brigu za potomstvo u ptica; temeljem promatranja prepoznati najčešće zavičajne vrsta ptica; obrazložiti potrebu očuvanja i zaštite ptica.

21. Sisavci

Ključni pojmovi: sisanje majčinog mlijeka, dlake, maternica.

Obrazovna postignuća: obrazložiti po čemu su sisavci najrazvijeniji kralježnjaci (građa mozga, građa srca, velikoj površina pluća, stalna tjelesna temperatura, pokrov tijela, posteljica, pupčana vrpca, briga za mlade); razlikovati prilagodbe sisavaca na različite načine života; razlikovati i razvrstati sisavce u osnovne skupine (jednootvori, tobolčari i plodvaši).

22. Mahovine

Ključni pojmovi: stabalce, listići, spore.

Obrazovna postignuća: navesti prilagodbe prvih biljaka životu na kopnu; prepoznati mahovine na temelju prirodnih uzoraka kao najjednostavnije građene biljke; opisati na predlošku životni ciklus mahovine; prirediti listiće mahovine za mikroskopiranje.

23. Papratnjače

Ključni pojmovi: korijen, stabljika, list.

Obrazovna postignuća: prepoznati i imenovati osnovne skupine papratnjača; opisati građu i razmnožavanje; prepoznati na prirodnim uzorcima biljna tkiva i organe; usporediti građu i razvoj papratnjača s mahovinama; obrazložiti evolucijsku važnost papratnjača; promatrati i prepoznati vrstu papratnjače iz zavičaja; temeljem promatranja pod mikroskopom (sitnozorom) opisati sporangije sa sporama.

24. Golosjemenjače

Ključni pojmovi: sjemeni zametak, sjemenke.

Obrazovna postignuća: obrazložiti zašto pojava sjemenke predstavlja evolucijski napredak; razlikovati glavne skupine golosjemenjača; navesti predstavnike golosjemenjača; opisati građu golosjemenjače; promatranjem prirodnoga materijala povezati građu dijelova biljke (češer, list) i golosjemenjaču kojoj pripadaju (bor, smreka, jela).

25. Kritosjemenjače

Ključni pojmovi*:* cvijet, plod, jednosupnice, dvosupnice.

Obrazovna postignuća: navesti značajke kritosjemenjača kao najrazvijenijih i najrasprostranjenijih biljaka našega doba; obrazložiti građu cvijeta u funkciji oprašivanja i oplodnje; navesti prilagodbe plodova i sjemenaka za rasprostranjivanje; razlikovati jednosupnice od dvosupnica; promatranjem prirodnoga materijala povezati građu dijelova biljke i skupinu kritosjemenjača kojoj pripadaju.

26. Evolucija

Ključni pojmovi: evolucija, prirodna selekcija (odabiranje, izdvajanje), promjenjivost vrsta, Darwin.

Obrazovna postignuća: obrazložiti biološku evoluciju; navesti dokaze evolucije živoga svijeta; obrazložiti čimbenike evolucije i proces nastajanja novih vrsta (prirodno odabiranje, izolacija); obrazložiti Darwinovu teoriju tumačenja razvoja života na Zemlji.

IZBORNE TEME

1. **Istraživanje u biologiji**
2. **Zanimljivosti iz života zadružnih kukaca**
3. **Štetnici u poljoprivredi i šumarstvu**
4. **Raznolikost kritosjemenjača**
5. **Bioindikatori**

8. RAZRED

TEME

1. Roditelji i potomci

Ključni pojmovi: srodnost i raznolikost, nasljeđivanje, nasljedne i nenasljedne promjene.

Obrazovna postignuća: opisati gene kao nositelje nasljednih osobina; razlikovati spolno od nespolnog razmnožavanja; istaknuti da pri spolnom razmnožavanju sudjeluju oba roditelja - žena/ženka i muškarac/mužjak, odnosno ženska jajna stanica i muška spolna stanica - spermij te da su potomci raznoliki; obrazložiti važnost genske raznolikosti za opstanak života; opisati kako muške spolne stanice (spolni kromosomi X i Y) određuju spol.

2. DNA molekula

Ključni pojmovi: kromosomi, DNA molekula, genom, mutacije.

Obrazovna postignuća: navesti što je genom; obrazložiti zašto u jednom organizmu sve stanice imaju isti zapis ili genom; obrazložiti da se genom sastoji od DNA molekula; imenovati DNA i RNA kao nasljednu tvar; istaknuti da DNA sadržava gene koji su nositelji nasljednih svojstava u svih živih bića; objasniti što su mutacije (promjene); istaknuti važnost mutacija koje se prenose na potomstvo i glavni su pokretač prilagodbe živih organizama; obrazložiti da mutacije mogu nositi upute za razvoj bolesti koje su tada nasljedne (genetske bolesti).

3. Građa i funkcija ljudskoga organizma

Ključni pojmovi: stanica, izvanstanična tekućina, tkiva, organi, organski sustavi ljudskoga tijela.

Obrazovna postignuća: povezati osobitosti građe i uloge različitih stanica; navesti postojanje izvanstanične tekućine kao unutarnjega okoliša; opisati usložnjivanje građe ljudskoga organizma (stanice, tkiva, organi, sustavi organa); istaknuti zdravstveno značenje vode za piće te povezati važnost nadoknade vode i soli izgubljene znojenjem.

4. Građa i uloga spolnih organa

Ključni pojmovi: muški i ženski spolni organi, sporedna spolna obilježja.

Obrazovna postignuća: povezati građu i ulogu spolnih organa; istaknuti važnost poznavanja menstruacijskog ciklusa; opisati pojavu menstruacije i polucije kao znak spolne zrelosti organizma i mogućnosti oplodnje; obrazložiti zašto spolnu zrelost treba pratiti odgovorno spolno ponašanje; povezati menstruacijski ciklus s plodnim i neplodnim danima; navesti osnovne načine kontracepcije i obrazložiti ulogu kontracepcije.

5. Začeće i razvitak djeteta prije rođenja

Ključni pojmovi: oplodnja ili začeće, razvoj ploda, trudnoća, porođaj.

Obrazovna postignuća: opisati razvoj ploda prije rođenja; razlikovati pojmove trudnoća i porođaj; nabrojiti znakove trudnoće: izostanak mjesečnice, tjelesne promjene; opisati ulogu posteljice i pupčane vrpce; razlikovati pojmove zametak i plod; obrazložiti potrebu odgovornoga ponašanja u trudnoći.

6. Od rođenja do smrti

Ključni pojmovi: životna razdoblja: rođenje, djetinjstvo, pubertet, mladenaštvo, zrela dob, starost i smrt.

Obrazovna postignuća: prepoznati značajke pojedinih razdoblja u životu čovjeka; usporediti tjelesno i spolno sazrijevanje; navesti sličnosti i razlike među spolovima; promatrati i opisati promjene na članovima obitelji i znancima tijekom različitih životnih razdoblja.

7. Odgovorno spolno ponašanje

Ključni pojmovi: zdravlje i osobna higijena spolnih organa, čovječan odnos među spolovima.

Obrazovna postignuća: navesti spolno prenosive bolesti i njihove uzročnike; navesti načine prevencije prenošenja spolno prenosivih bolesti; istaknuti značenje spolnoga odnosa sa zaštitnim sredstvima.

8. Kosti i veze među kostima

Ključni pojmovi: kostur, kost, hrskavica, veza među kostima.

Obrazovna postignuća: istaknuti kostur kao potporanj tijela; opisati kako zglobovi omogućuju pokretanje; obrazložiti ulogu kostura pri kretanju tijela i zaštiti unutarnjih organa; navesti sastav koštane tvari i obrazložiti važnost kalcija u prehrani; povezati način života i pravilan razvoj građe kostiju, obrazložiti ulogu vitamina D i sunčanja (rahitis); povezati koštanu srž sa stvaranjem krvnih stanica; pokazati pružanje prve pomoći pri prijelomu, uganuću, iščašenju; obrazložiti posljedice nepravilnoga držanja tijela pri mirovanju i kretanju.

9. Mišići

Ključni pojmovi: poprečnoprugasti mišići, srčani i glatki mišići.

Obrazovna postignuća: razlikovati poprečnoprugaste mišiće koji rade pod utjecajem naše volje i mišiće (srčani i glatki) koji nisu pod utjecajem naše volje; obrazložiti električnu prirodu rada mišića; povezati veze između mišića i kostiju s pokretanjem ljudskog tijela; obrazložiti važnost redovite i umjerene tjelesne aktivnosti za normalan rad mišića; usporediti promjene u mišićima tijekom mišićnog rada, umora i odmora.

10. Živčana stanica i živac

Ključni pojmovi: živčana stanica, živčano vlakno, živac.

Obrazovna postignuća: povezati građu i uloge živčane stanice (kratki i dugi ogranci); obrazložiti električnu prirodu živčanoga impulsa, pojmove

podražljivost i električnu provodnost živčane stanice i živca; navesti sinapsu kao specifičnu vezu između živčanih stanica ili živčanih stanica i mišićnih vlakana.

11. Živčani sustav

Ključni pojmovi: središnji, periferni i autonomni živčani sustav.

Obrazovna postignuća: razlikovati središnji, periferni, autonomni i voljni živčani sustav i navesti njihove uloge; obrazložiti refleks i njegovu zaštitnu ulogu, opisati kako autonomni živčani sustav upravlja organima kojih rad nije pod utjecajem naše volje; opisati ovisnost ozljeda središnjega i perifernoga živčanoga sustava o zdravlju čovjeka; nabrojiti najčešće bolesti živčanoga sustava: potres mozga, meningitis, epilepsija, dječja paraliza, moždana kap.

12. Ovisnosti

Ključni pojmovi: nikotinizam, alkoholizam, narkomanija.

Obrazovna postignuća: obrazložiti pojam ovisnosti; obrazložiti vezu između alkoholizma, nesreća na radu i u prometu, zlostavljanja, kriminala, gubitka samopoštovanja; razlikovati kratkotrajne i dugotrajne posljedice ovisnosti na zdravlje; navesti opasnosti i štete koju ovisnost donosi pojedincu, obitelji, društvu.

13. Osjetilo vida

Ključni pojmovi: oko, osjet vida.

Obrazovna postignuća: imenovati dijelove oka; opisati nastanak slike u oku i mozgu; navesti svojstva oka i nedostatke vida: kratkovidnost, dalekovidnost, upala očne sluznice, siva mrena, daltonizam, slabovidnost, sljepoća.

14. Osjetila - osjet sluha i ravnoteže

Ključni pojmovi: uho, osjet sluha i ravnoteže.

Obrazovna postignuća: imenovati dijelove uha; opisati zaštitu pri radu s bukom; prepoznati zanimanja koja ugrožavaju sluh; navesti mane i bolesti sluha.

15. Ostala osjetila (mirisa, okusa, boli, opipa, hladnoće, topline)

Ključni pojmovi: osjetilo okusa, osjetilo mirisa, kožna osjetila.

Obrazovna postignuća: navesti mnogobrojnost osjeta; istaknuti značenje osjeta u preživljavanju, kvaliteti življenja i međusobnome sporazumijevanju; navesti osjetila za njuh, okus i osjetila u koži (toplo, hladno, bol, dodir) te i opisati građu osjetila (stanice, tjelešca, živci).

16. Hormonska regulacija

Ključni pojmovi: hormoni, žlijezde s unutarnjim izlučivanjem.

Obrazovna postignuća: razlikovati žlijezde s vanjskim i unutarnjim izlučivanjem; obrazložiti značenje hormona za životne procese; usporediti i povezati ulogu živčanoga sustava s ulogom žlijezda s unutarnjim izlučivanjem; imenovati nekoliko hormona (tiroksin, adrenalin, inzulin, hormon rasta, spolni hormoni).

17. Krvotok

Ključni pojmovi: krv, srce, krvne žile.

Obrazovna postignuća: raščlaniti sastav krvi i obrazložiti ulogu krvi; navesti bolesti koje se prenose krvlju; istaknuti potrebu opreza pri dodiru s tuđom krvlju (ljudskom i životinjskom); povezati građu srca s krvnim optokom; opisati put krvi; obrazložiti ulogu srca kao crpke koja potiskuje krv do svake stanice u organizmu; razlikovati arterije i vene; obrazložiti i povezati ulogu limfnih žila s krvotokom; odrediti položaj srca u prsnom košu; temeljem praktičnoga rada prikazati mjerenje pulsa i krvnog tlaka; pokazati pružanje prve pomoći pri zaustavljanju krvarenja.

18. Zaštita organizma od bolesti

Ključni pojmovi: imunost, bijele krvne stanice, limfni čvorovi.

Obrazovna postignuća: razlikovati stečenu i urođenu imunost; obrazložiti ulogu protutijela i njihovu povezanost s leukocitima; povezati zarazu HIV virusom s gubitkom imunosti; prepoznati alergene kao tvari koje uzrokuju alergije; pokazati na slici nakupine limfnih čvorova na tijelu.

19. Organi za disanje i glas

Ključni pojmovi: disanje, pluća, izmjena plinova.

Obrazovna postignuća: nabrojiti organe dišnoga sustava; opisati izmjenu plinova u plućima; obrazložiti biološku oksidaciju; obrazložiti povezanost uloge dišnoga i krvožilnoga sustava; navesti potrebu zaštite dišnoga sustava od prašine, plinova (nošenje zaštitnih sredstava); obrazložiti štetnost pušenja za dišne organe i glasnice; navesti važnost disanja na nos, boravka u prirodi, zaštitu od promuklosti i oštećenja glasnica (naprezanje glasnica).

20. Građa, uloga i bolesti probavnih organa

Ključni pojmovi: probavni organi, mehanička i kemijska probava.

Obrazovna postignuća: imenovati dijelove probavnoga sustava i opisati njihovu ulogu; obrazložiti ulogu probave u razgradnji hrane; povezati građu probavnoga sustava čovjeka s ishranom namirnicama biljnoga i životinjskoga podrijetla; navesti važnost higijenskih navika, redovite i pravilne njege zubi, redovitoga odlaska zubaru.

21. Izmjena tvari, protok energije i zdrava prehrana

Ključni pojmovi: hranjive tvari, izmjena tvari u stanici, oslobađanje energije.

Obrazovna postignuća: obrazložiti važnost hrane kao izvora gradivnih tvari, energije i zaštitnih tvari; razlikovati najvažnije sastojke hrane i obrazložiti

utjecaj prehrane na zdravlje; prepoznati važnost unošenja balastnih tvari i redovitoga pražnjenja crijeva.

22. Sustav organa za izlučivanje

Ključni pojmovi: bubreg, mokraćovod, mokraćni mjehur, mokraćna cijev.

Obrazovna postignuća: obrazložiti osnovne funkcije bubrega; navesti da se zatajenje obaju bubrega privremeno liječi »umjetnim bubregom« (dijalizom); istaknuti važnost transplantacije za zdravlje čovjeka; pokazati položaj bubrega na tijelu; istaknuti važnost uzimanja tekućine.

23. Koža

Ključni pojmovi: koža, uloga kože.

Obrazovna postignuća: povezati građu i višestruke funkcije (uloge) kože; navesti važnost kože za zdravlje organizma; obrazložiti štetnost djelovanja prekomjernoga izlaganja kože suncu s nastankom raka kože.

24. Podrijetlo čovjeka

Ključni pojmovi: preci čovjeka, praljudi.

Obrazovna postignuća: prepoznati sličnosti između čovjeka i čovjekolikih majmuna zbog zajedničkoga, ali ne izravnoga podrijetla praljudi; navesti osobine koje čovjeka čine različitim od čovjekolikih majmuna i praljudi; upoznati se s primjerima nalaza neandertalca u Hrvatskoj.

IZBORNE TEME

1. **Spavanje, budnost i djelatnost mozga**
2. **Biologija i izazovi budućnosti**
3. **Zdravlje i bolesti**
4. **Čovjek kao svemirski putnik**
5. **Šport i zdravlje**
6. **Fiziologija ronjenja**

KEMIJA

UVOD

Kemija u osnovnoj školi prvenstveno je usmjerena na kemijska znanja potrebna za svakodnevni život, na zanimljivosti i doprinos kemije u izgradnji kvalitetnijega života. Zbog toga kemija nije namijenjena samo budućim kemičarima i prirodoslovcima, nego svim učenicima osnovne škole.

Nastavni program kemije učenicima treba omogućiti razumijevanje prirodnih pojava i načina kemijskog istraživanja i objašnjavanja prirode, pružiti jednostavan i zanimljiv uvid u znanstvene temelje suvremene civilizacije, te razvijati sposobnosti potrebne za nastavak obrazovanja i samoobrazovanje. *Učenje kemije također pridonosi razvoju logičkog i kreativnoga mišljenja.*

Budući da je kemija tipična eksperimentalna znanost, iskustveno je učenje glavni način učenja, a *izvođenje pokusa središnja nastavna aktivnost.*

Program je zamišljen tako da učenik do spoznaja dolazi djelatnim metodama učenja, a svoje sposobnosti razvija praktičnim, perceptivnim i misaonim djelovanjem.

Kemija kao nastavni predmet nije umanjena preslika kemije kao prirodne znanosti. Glavni kriterij pri izboru nastavnih sadržaja kemije u osnovnoj školi jest njihova korisnost za svakodnevno življenje, nastavak obrazovanja i samoobrazovanje.

Pri izboru nastavnih sadržaja pazilo se na njihovu hijerarhiju. Nastojalo se da jednostavnije prethodi složenijemu, da se od konkretnoga kreće prema apstraktnomu, da lako prethodi težemu te da se ključni pojmovi češće ponavljaju. Tako se ostvaruje dobra horizontalna i vertikalna povezanost nastavnih sadržaja.

Nastavnim programom kemije predviđen je veći broj neobveznih izbornih tema. Izborne se teme mogu birati ili dodavati nove primjerene sredini u kojoj škola djeluje. Izbornim se temema proširuje učenikov interes za određena znanstvena područja i stjecanje novih znanja. Tako se učenici potiču na samoobrazovanje i cjeloživotno učenje.

CILJ

Cilj je nastave kemije u osnovnoj školi uvođenje učenika u znanstveni način razmišljanja, odgoj za razuman odnos prema prirodi i čovjekovoj okolini, stjecanje korisnih kemijskih znanja te osposobljavanje učenika za primjenu kemijskih znanja u svakodnevnom životu, tehnici i proizvodnji.

ZADAĆE

Postavljeni cilj ostvaruje se sljedećim zadaćama:

- stjecanje znanja o najvažnijim kemijskim procesima te razumijevanje kemijskih procesa i zakonitosti,
- uvođenje u istraživanje i vježbanje primjene znanstvenih metoda (razvijanje umijeća pozorna promatranja i bilježenja pojava u prirodi ili tijekom izvođenja pokusa; vježbanje opisivanja rezultata opažanja i tumačenja pojava na temelju usvojenih teorija i modela; vježbanje prikazivanja rezultata pokusa (mjerenja) tablicama i grafikonima; njegovanje i razvijanje umijeća shematskoga prikazivanja (crtanja laboratorijskoga pribora) i izradbe skica pokusa (shema),
- razvijanje umijeća sigurnoga i urednoga rukovanja kemijskim priborom i kemikalijama,
- razvijanje ekološke svijesti i odgovornosti prema radnom i životnom okruženju,
- razvijanje sposobnosti opisivanja uočenih pojava (promjena), izricanja vlastitoga mišljenja i postavljanja pitanja koja potiču raspravu,
- razvijanje sposobnosti logičkoga zaključivanja, apstraktnoga, kritičkog i kreativnoga mišljenja,
- osposobljavanje za samostalno rješavanje problema,
- osposobljavanje za timski rad (razvijanje navike timskoga rada i suradničkog učenja),
- usvajanje vještine rada prema uputama i davanje uputa za rad drugima.

NAPOMENA

Specifičnost nastavnoga programa kemije ogleda se u davanju više slobode učiteljima pri izvođenju nastavnoga programa i nastavnih sadržaja. To znači da se pri izradbi izvedbenog nastavnog programa učitelji ne moraju u potpunosti pridržavati redoslijeda nastavnih tema i sadržaja navedenih u nastavnom programu. Umjesto navedenih primjera, oni mogu odabrati druge. Uostalom, nastava kemije tipičan je primjer egzemplarne nastave i nije važno na kojim su nastavnim sadržajima učenici usvojili određene pojmove i ideje, stekli znanje, te razvili umijeća i sposobnosti. Treba ostvariti cilj nastave kemije, a putovi koji vode do istoga cilja mogu biti različiti. Takvim se pristupom tumačenju nastavnoga programa potiče samostalnost i stvaralaštvo učitelja.

Blok-sat i učionica namijenjena samo za nastavu kemije, biologije i/ili fizike bitni su preduvjeti za nastavu kemije temeljenu na pokusu kao središnjoj nastavnoj aktivnosti.

Obrazovna strategija koja se primjenjuje u nastavi kemije slična je strategiji znanstvenih istraživanja. Polazi se od problema i postavljanja pretpostavke. Učenici eksperimentiraju, samostalno ili u skupinama, kako bi provjerili pretpostavku ili riješili problem. Nakon provedenih pokusa, opažanja i mjerenja učenici izvještavaju o dobivenim rezultatima te ih samostalnim zaključivanjem (pri čem je učitelj moderator), pokušavaju objasniti na temelju već stečenoga znanja. Učitelj je voditelj koji učenicima pomaže u radu, usmjerava ih i kroz raspravu navodi na ispravno zaključivanje. Budući da do svih spoznaja nije moguće doći putem pokusa koje izvode učenici povremeno je potrebno i poučavanje.

Učenički miniprojekti imaju posebnu važnost pri uvođenju učenika u znanstvenu metodu rješavanja problema. Učeničkim miniprojektima potiče se stvaralaštvo, razvija samopouzdanje, razvija sposobnost logičkog a zaključivanja,

apstraktnog i kritičkoga mišljenja, te razvija sposobnost povezivanja znanja iz različitih znanstvenih područja. Radom na miniprojektima učenici se osposobljavaju za donošenje odluka na temelju obrazloženih dokaza i provjere vrijednosti predočenih podataka. Učenički miniprojekti omogućuju razvoj nekih pozitivnih navika kao što su priopćivanje, suradnja, uvažavanje sugovornika, kultura dijaloga i dr.

U nastavi kemije, temeljenoj na pokusima koje izvode učenici, treba birati jednostavne i ključne pokuse, a upute za rad moraju biti jasne, nedvosmislene i jednostavne. Kemija obiluje novim riječima i nazivima koje treba objasniti i češće ponavljati. Treba biti strpljiv i učenicima omogućiti dovoljno vremena da usmeno ili pisano iskažu zaključke ili rezultate svojih opažanja i mjerenja. Učenike treba češće pohvaljivati za postignute uspjehe, pokazano zalaganje, inicijative i sl.

7. RAZRED

TEME

1. Što proučava kemija

Ključni pojmovi: osnovni kemijski pribor, mjere opreza pri radu, sredstva za osobnu zaštitu i sredstva za gašenje požara u laboratoriju.

Obrazovna postignuća: poznavati osnovni laboratorijski pribor i posuđe; poznavati znakove opasnosti i mjere zaštite pri radu u laboratoriju i svakodnevnom životu; naučiti kako postupiti u slučaju izbijanja požara, pravilno rabiti laboratorijski pribor (prelijevanje tekućina, zagrijavanje u staklenom posuđu, usitnjavanje čvrstih uzoraka i dr.); crtežom prikazati temeljni laboratorijski pribor; prepoznati štetne i opasne kemikalije u kućanstvu; prepoznati proizvode kemijske industrije koji se rabe u svakodnevnom životu.

2. Makroskopska fizikalna svojstva tvari

Ključni pojmovi: tvar, fizikalna svojstva uzorka tvari, agregacijsko stanje, promjene agregacijskih stanja.

Obrazovna postignuća: pokusom ispitati i obrazložiti fizikalna svojstva tvari (gustoća, toplinska i električna vodljivost, magnetska svojstva, tvrdoća); na temelju pokusa shvatiti da su tališta i vrelišta pri stalnom tlaku karakteristična svojstva mnogih tvari; samostalno izvoditi jednostavnije pokuse koji uključuju zagrijavanje i mjerenje temperature; razlikovati pojmove tijelo, uzorak i tvar; vlastitim riječima iskazati i obrazložiti opažene promjene prijelaza agregacijskih stanja vode u prirodi; nacrtati i obrazložiti grafički prikaz rezultata mjerenja (krivulja zagrijavanja leda i vode); raspravljati i zaključivati (samostalno ili uz pomoć učitelja) o rezultatima načinjenih pokusa; obrazložiti da fizikalna svojstva obuhvaćaju različite razine ponašanja tvari od makroskopskih (tvrdoća, oblik, boja, el. vodljivost...) do unutarnje građe atoma i sastavnih elementarnih čestica.

3. Makroskopske fizikalne i kemijske promjene tvari

Ključni pojmovi: fizikalne promjene tvari, kemijske promjene tvari, biološko djelovanje tvari.

Obrazovna postignuća: pokusima pokazati razlike između fizikalne i kemijske promjene tvari (hrđanje, gorenje, reakcije nekih tvari s vodom...); samostalno izvoditi jednostavnije pokuse uz pravilnu uporabu laboratorijskoga pribora; vlastitim riječima i crtežom opisati i iskazati rezultate izvedenih pokusa; opažati i razlikovati fizikalne i kemijske promjene tvari u prirodi; razlikovati korisna i štetna biološka djelovanja nekih tvari (lijekovi, otrovi, droge).

4. Vrste tvari

Ključni pojmovi: elementarna tvar, kemijski spoj, metali, nemetali.

Obrazovna postignuća: na temelju pokusa shvatiti razliku između elementarnih tvari (metali i nemetali) i kemijskih spojeva; načiniti jednostavniju sintezu spoja iz elementarnih tvari ili razložiti neki spoj na elementarne tvari; upoznati različite vrste kemijskih spojeva (tvari) koje se rabe u kućanstvu (kiseline, lužine i soli) te s pomoću njih usvojiti pojmove kiselina, lužina i sol; shvatiti da su indikatori kiselina i lužina vrste kemijskih spojeva koji mijenjaju boju u kiselim i lužnatim otopinama (čaj, sok crvenoga kupusa, lakmus, metiloranž, fenolftalein).

5. Smjese i postupci razdvajanja smjesa

Ključni pojmovi: homogena i heterogena smjesa, postupci razdvajanja smjesa.

Obrazovna postignuća: razlikovati smjese tvari od kemijskih spojeva i elementarnih tvari; razlikovati homogenu i heterogenu smjesu tvari; shvatiti da tvari u prirodi najčešće dolaze kao smjese; načiniti pokuse i putem pokusa postići razumijevanje pojmova: taloženje (sedimentacija), dekantacija, filtracija, talog, filtrat, destilacija, destilat, sublimacija, kristalizacija, kristali; shvatiti da se sastojci smjesa mogu razdvojiti na temelju razlika u fizikalnim svojstvima; predložiti i primijeniti postupak razdvajanja odabranih primjera homogenih i heterogenih smjesa.

6. Otopine

Ključni pojmovi: otopina, koncentracija (kvalitativno) nezasićena/zasićena/prezasićena otopina,

Obrazovna postignuća: razumjeti da su otopine homogene smjese tvari; razlikovati pojmove otopina i otapalo; pripremiti nezasićenu, zasićenu i prezasićenu otopinu; prikazati dijagramom topljivosti ovisnost topljivosti tvari o temperaturi; pročitati podatke iz dijagrama topljivosti.

7. Iskazivanje sastava smjesa udjelima

Ključni pojmovi: maseni udjel sastojka u smjesi, volumni udjel sastojka u smjesi, kvalitativni i kvantitativni sastav smjese.

Obrazovna postignuća: razlikovati kvalitativni i kvantitativni sastav smjese; razlikovati maseni udjel od

volumnoga udjela; naučiti izračunati maseni i volumni udjel sastojaka u smjesi; samostalno pripraviti otopinu na temelju zadanoga masenoga ili volumnoga udjela sastojaka u smjesi.

8. Zrak i glavni sastojci zraka

Ključni pojmovi: sastav i svojstva zraka, kisik, dušik, plemeniti plin, ugljikov dioksid.

Obrazovna postignuća: shvatiti da je zrak smjesa plinova; poznavati osnovna fizikalna svojstva (gustoća, topljivost u vodi) i sastav zraka (glavna 4 sastojka + vodena para); poznavati osnovna fizikalna svojstva atmosfere (tlak zraka smanjuje se s visinom, gustoća toploga zraka manja je od gustoće hladnoga zraka, u zraku se događaju sve vremenske promjene, topao zrak može primiti više vodene pare od hladnoga zraka, u ohlađenom vlažnom zraku vodena se para kondenzira u sitne kapljice) poznavati osnovna kemijska svojstva zraka i kisika, dobivanje i primjenu kisika; opisati i crtežom prikazati kružni tok kisika u prirodi; znati pokusom dokazati da izdahnuti zrak sadrži više ugljikova dioksida i vodene pare od svježega zraka; poznavati uvjete pri kojima može doći do požara; poznavati temeljne načine gašenja požara.

9. Voda

Ključni pojmovi: fizikalna svojstva vode, tvrde i meke prirodne vode, destilirana voda, anomalija vode.

Obrazovna postignuća: poznavati fizikalna svojstva vode (anomalija vode i njezina važnost za život u vodi); pokusom dokazati da se voda može elektrolizom rastaviti na elementarne tvari: vodik i kisik; poznavati svojstva vode kao otapala i podjelu prirodnih voda prema količini otopljenih tvari; pokusom dokazati prisutnost otopljenih tvari u vodi za piće i mineralnoj vodi; razumjeti temeljne probleme u svezi s kvalitetom vode za piće, količinom pitke vode na Zemlji, najčešća onečišćenja vode i načine pročišćavanja voda.

10. Vodik

Ključni pojmovi: vodik, plin praskavac.

Obrazovna postignuća: poznavati načine dobivanja vodika (elektroliza vode, reakcija metala s kiselinom, Kippov aparat, pribori za razvijanje plinova), poznavati fizikalna i kemijska svojstva vodika (gustoća, plin praskavac); poznavati osnovne postupke pri radu s plinovima; primijeniti mjere opreza i zaštite pri radu sa zapaljivim plinovima; raspravljati o svojstvima kisika, vodika, zapaljivosti vodika i eksplozivnosti smjesa zapaljivih plinova i zraka; navesti primjere i raspravljati o uzrocima nezgoda izazvanih eksplozijama smjesa vodika (ili drugih zapaljivih plinova) i zraka; znati kako postupiti u slučajevima kada se prostorija ispuni zapaljivim plinovima (zemni plin, butan).

11. Atomi i kemijski elementi

Ključni pojmovi: atomi, subatomske čestice, kemijski element, periodni sustav elemenata, atomski i maseni broj.

Obrazovna postignuća: steći temeljne predodžbe o atomu; shvatiti sićušnost atoma, steći osnovne predožbe o građi atoma (masa i veličina atoma, subatomske čestice, elektron, proton, neutron, označavanje i naboj); znati da se pojam kemijski element odnosi na vrstu atoma; poznavati imena i kemijske simbole desetak najvažnijih kemijskih elemenata; razlikovati kvalitativno i kvantitativno značenje kemijskih simbola; upotrijebiti simbole kemijskih elemenata u raspravljanju ili samostalnim izlaganjima; znati da su u periodnom sustavu elemenata atomi svrstani u niz prema broju protona u jezgri; uvidjeti da se na lijevoj strani i u sredini periodnog sustava elemenata nalaze metali, a na desnoj nemetali; nabrojiti nekoliko elementarnih tvari u vlastitoj okolini; prepoznati stvari načinjene od elementarnih tvari.

12. Relativna atomska masa

Ključni pojmovi: relativna masa, relativna atomska masa, dalton, izotopi.

Obrazovna postignuća: primjerima i pokusima iz makrosvijeta doći do razumijevanja značenja pojma jedinice mase i relativne mase; primijeniti pojam relativne mase u atomskom svijetu (kao jedinicu mase uporabiti dalton), poznavati znak za relativnu atomsku masu, naučiti da se atomi istoga kemijskog elementa u prirodi javljaju kao izotopi, poznavati način označavanja izotopa, moći obrazložiti zašto relativne atomske mase nisu cijeli brojevi; znati iz periodnoga sustava elemenata odčitati relativnu atomsku masu nekoga kemijskog elementa.

13. Ioni i ionske strukture

Ključni pojmovi: ion, formulska jedinka, naboj aniona i kationa.

Obrazovna postignuća: shematski prikazati i obrazložiti nastajanje iona iz atoma (jednostavni primjeri nastajanja binarnih ionskih spojeva, npr. natrij + klor); razlikovati atome od iona; razlikovati anione i katione; znati kako se označuju ioni; znati izraditi model kristalne strukture natrijeva klorida od priručnoga materijala; razumjeti značenje pojma formulska jedinka spoja (najmanji omjer broja atoma ili iona u spoju, odnosno empirijska formula spoja); shvatiti da u ionskom spoju zbroj pozitivnih naboja kationa mora biti jednak zbroju negativnih naboja aniona.

14. Povezivanje atoma i molekule

Ključni pojmovi: molekula, dvoatomna molekula, višeatomna molekula, molekulska formula.

Obrazovna postignuća: razlikovati molekule elementarnih tvari od molekula kemijskih spojeva; složiti modele jednostavnijih molekula od dijelova iz

kompleta kalotnih modela; izraditi modele molekula od priručnih materijala (npr. plastelina i čačkalica, drvenih kuglica, kuglica za bor itd.); naučiti imena i formule nekoliko jednostavnijih spojeva molekulske građe: HCl, H_2O, NH_3, CH_4, CO_2, SO_2, SO_3, CO, N_2O, NO_2, N_2O_3, itd.; na temelju formule pridijeliti ime jednostavnijemu spoju molekulske građe; iz molekulskih formula elementarnih tvari i spojeva prepoznati broj i vrstu atoma koji grade jednu molekulu; razumjeti kvalitativno i kvantitativno značenje kemijske formule.

15. Valencije i kemijske formule

Ključni pojmovi: empirijske i molekulske kemijske formule, valencija (jedno-, dvo- ... valentan), valentne crtice, modeli jednostavnijih molekula.

Obrazovna postignuća: na temelju tablice periodnoga sustava elemenata moći odrediti valencije atoma 1., 2., 16. i 17. skupine elemenata u ionskim spojevima; usvojiti pisanje empirijske i molekulske formule jednostavnijih (binarnih) kemijskih spojeva na temelju poznatih valencija vodika i kisika; moći odrediti valencije elemenata iz formule spoja.

16. Relativna molekulska masa

Ključni pojmovi: relativna molekulska masa.

Obrazovna postignuća: poznavati oznake za relativnu molekulsku masu; izračunati relativnu molekulsku masu spoja.

17. Kemijske reakcije i očuvanje mase

Ključni pojmovi: kemijske reakcije, zakon o očuvanju mase, reaktanti, produkti, jednadžba kemijske reakcije.

Obrazovna postignuća: pokusima dokazati i razumjeti da kemijskim reakcijama iz elementarnih tvari nastaju nove tvari (kemijski spojevi drukčije građe, fizikalnih i kemijskih svojstava); razlikovati pojmove reaktant i produkt kemijske reakcije; shvatiti da je ukupna masa reaktanata jednaka ukupnoj masi produkata kemijske reakcije (zakon o očuvanju mase); tumačiti kemijske promjene (reakcije) na temelju stečenoga znanja o atomima; jednadžbama kemijske reakcije opisati jednostavne kemijske promjene; razumjeti da broj i vrsta atoma na lijevoj strani jednadžbe mora biti jednak broju i vrsti atoma na desnoj strani jednadžbe.

18. Kemijske reakcije i energija

Ključni pojmovi: promjena energije, toplina, sustav, okolina.

Obrazovna postignuća: pokusima dokazati, razumjeti i smisleno obrazložiti da kemijske reakcije uvijek prate promjene energije između promatranoga reakcijskog sustava i okoline; uočiti da sustav može preuzeti ili osloboditi energiju u obliku topline, svjetlosti, električne energije ili rada.

19. Brzina kemijske reakcije

Ključni pojmovi: brzina kemijske reakcije, utjecaj koncentracije reaktanata, temperature i katalizatora na brzinu kemijske reakcije.

Obrazovna postignuća: pokusima pokazati da koncentracija reaktanata, povišenje temperature i dodatak katalizatora povećavaju brzinu kemijske reakcije; znati da su katalizatori tvari koje ubrzavaju kemijske reakcije, a na kraju reakcije ostaju nepromijenjeni; navesti primjere primjene katalizatora u svakidašnjici (katalizatori u ispušnim loncima automobila, enzimi, kvasac, kruh, alkoholno vrenje itd.).

20. Kemijski elementi u periodnom sustavu elemenata

Ključni pojmovi: kemijski elementi, periodni sustav elemenata, sličnost kemijskih svojstava elemenata iste skupine.

Obrazovna postignuća: pokusima pokazati kemijsku sličnost elemenata iste skupine periodnoga sustava elemenata (npr. alkalijskih metala i halogenih elemenata).

IZBORNE TEME

1. **Povijest pojma kemijski element**
2. **Evolucija Zemlje i njezine atmosfere**
3. **Iskustveni zakoni i atomska hipoteza**
4. **Raširenost kemijskih elemenata u svemiru, Zemljinoj kori i živim bićima**
5. **Voda - temelj života**

8. RAZRED

TEME

1. Nemetali

Ključni pojmovi: opća svojstva nemetala, kiseline, vodikov (oksonijev) ion.

Obrazovna postignuća: izvesti pokuse i jednadžbama obrazložiti kemijske reakcije sumpora s kisikom te nastalih oksida s vodom; naučiti pravilno razrjeđivati koncentrirane kiseline vodom; obrazložiti nastajanje kiselih kiša; naučiti univerzalnim indikatorskim papirom izmjeriti pH-vrijednost kiselih otopina; znati navesti neke osnovne kiseline i njihove formule: dušična, klorovodična, sumporna, ugljična i sumporasta kiselina.

2. Metali

Ključni pojmovi: opća svojstva metala, hidroksid, lužina, zemnoalkalijski metali, željezo.

Obrazovna postignuća: jednadžbama kemijskih reakcija prikazati nastajanje oksida zemnoalkalijskih metala (žarenjem karbonata i gorenjem metala na zraku); pokusom i jednadžbom reakcije dokazati da zemnoalkalijski metali i njihovi oksidi s vodom daju

lužine (gašeno vapno); obrazložiti razliku između hidroksida i lužine; naučiti univerzalnim indikatorskim papirom izmjeriti pH-vrijednost lužnatih otopina; pokusima i jednadžbama kemijskih reakcija obrazložiti vezanje žbuke, topljivost kalcijeva karbonata u oborinskim vodama, nastajanje špiljskih ukrasa, te taloženje i otapanje »kamenca«; pokusima istražiti i obrazložiti uvjete korozije željeza u vodi i načine zaštite željeza od korozije.

3. Soli

Ključni pojmovi: kemijske formule i nazivi soli, neutralizacija, hidratne soli.

Obrazovna postignuća: poznavati različite metode dobivanja soli (neutralizacija kiselina i lužina, reakcija metalnih oksida s kiselinama, reakcija metala s kiselinama); izvesti pokuse i jednadžbama obrazložiti reakcije magnezija, cinka i željeza s klorovodičnom i sumpornom kiselinom; samostalno napisati i izjednačiti jednadžbe reakcija nastajanja soli; imenovati katione i anione jednostavnijih soli; poznavati svojstva, primjenu i načine dobivanja kuhinjske soli; znati pripremiti otopinu kuhinjske soli zadanoga sastava (npr. fiziološku otopinu); pokusom pokazati da neki kristali (npr. modre galice, zelene galice i sl.) sadrže kristalizacijsku vodu.

4. Maseni udio elemenata u spoju i formula spoja

Ključni pojmovi: maseni udjeli elemenata u spoju.

Obrazovna postignuća: razumjeti vezu između formule spoja i masenih udjela elemenata u spoju; moći izračunati maseni udjel pojedinog elementa u spoju; moći rješavati jednostavnije problemske zadatke koji uključuju računanje s veličinama kao što su relativna atomska masa, relativna molekulska masa i maseni udjel.

5. Ugljik i njegovi spojevi

Ključni pojmovi: alotropske modifikacije ugljika, oksidi ugljika, ugljična kiselina, karbonati.

Obrazovna postignuća: naučiti da ugljik u prirodi dolazi u elementarnom stanju (grafit i dijamant) i kemijskim spojevima; razlikovati svojstva dijamanta i grafita na temelju njihove kristalne strukture; znati napisati jednadžbe nastajanja ugljikovih oksida (gorenje uz nedovoljan i uz obilan dotok zraka); pokusom dokazati ugljikov dioksid u mineralnoj vodi i izdahnutom zraku, te napisati jednadžbu pripadne kemijske reakcije (ugljična kiselina, kalcijev karbonat); shvatiti opasnost od otrovanja ugljikovim monoksidom i gušenja ugljikovim dioksidom u zatvorenom prostoru.

6. Kruženje ugljika u prirodi

Ključni pojmovi: stanično disanje, fotosinteza, kruženje ugljika u prirodi, pougljenjivanje ili karbonizacija.

Obrazovna postignuća: poznavati najvažnije kemijske procese kruženja ugljika u prirodi (fotosinteza, stanično disanje, spaljivanje fosilnih goriva, požari, razgradnja organskih tvari, otapanje vapnenačkih stijena, vulkanske erupcije); shvatiti da povećana emisija ugljikova dioksida u atmosferu uzrokuje povišenje temperature Zemlje kao planete što uzrokuje promjene klimatskih uvjeta na Zemlji.

7. Fosilna goriva

Ključni pojmovi: suha destilacija, frakcijska destilacija, ugljen i nafta kao izvori organskih spojeva.

Obrazovna postignuća: poznavati temeljne činjenice o postanku fosilnih goriva; ugljena, nafte i prirodnoga plina; izvesti pokus suhe destilacije drva ili ugljena; steći elementarna znanja o frakcijskoj destilaciji nafte, vakuumskoj i suhoj destilaciji; upoznati rafinerijske proizvode kao glavni izvor organskih spojeva; izbjegavati rad s organskim otapalima (npr. benzinom, benzenom i razrjeđivačem) u zatvorenom prostoru; naučiti ispravno čuvati zapaljiva organska otapala i druge zapaljive tvari; raspravljati o fosilnim gorivima kao ograničenim izvorima energije; protumačiti uzroke eksplozija i požara; raspravljati o posljedicama nekontroliranog izlijevanja nafte i naftnih derivata; naučiti rukovati s bocama koje sadrže ukapljeni plin; naučiti kako postupiti u slučaju nekontroliranog istjecanja zapaljivoga plina.

8. Kvalitativni sastav organskih spojeva

Ključni pojmovi: organski spojevi, organska kemija, kvalitativni sastav organskoga spoja.

Obrazovna postignuća: poznavati zajednička svojstva organskih spojeva (nisko talište, zapaljivost...); samostalno izvesti jednostavnije pokuse dokazivanja C, H, N, S i halogenih elemenata u tvarima organskoga podrijetla; razlikovati tvari organskoga i anorganskoga podrijetla; uočiti moguće opasnosti od nezgoda (isparavanje, požar, otrovanje...) pri radu i uskladištenju tvari organskoga podrijetla.

9. Zasićeni ugljikovodici

Ključni pojmovi: zasićeni ugljikovodici ili alkani, sažete strukturne i molekulske formule, homologni niz, trodimenzijska građa molekula.

Obrazovna postignuća: pokusima dokazati kemijsku stabilnost zasićenih ugljikovodika; naučiti da je u organskim spojevima ugljik uvijek četverovalentan i da se njegovi atomi mogu međusobno povezivati u lance, razgranate lance i prstene; znati da su ugljikovodici najjednostavniji organski spojevi, sastavljeni samo od atoma ugljika i vodika; naučiti principe prikazivanja građe molekula simbolima, odnosno pisanja pripadnih molekulskih formula; poznavati nomenklaturu jednostavnih alkana te njihove strukturne, sažete strukturne i molekulske formule; povezati strukturnu formulu s oblikom molekule u prostoru; povezati pojam zasićenosti ugljikovodika s prisutnošću samo jednostrukih veza u molekuli; moći sastaviti ili izraditi modele molekula jednostavnijih alkana; moći napisati jednostavne kemijske reakcije supstitucije (zamjene).

10. Nezasićeni i aromatski ugljikovodici

Ključni pojmovi: nezasićeni ugljikovodici: alkeni, alkini i aromatski ugljikovodici, benzen.

Obrazovna postignuća: pokusima dokazati reaktivnost nezasićenih ugljikovodika; poznavati nomenklaturu te svojstva i uporabu jednostavnih alkena i alkina; povezati pojam nezasićenosti s prisutnošću dvostruke ili trostruke veze u molekuli; sastaviti ili izraditi modele molekula jednostavnih alkena i alkina; znati napisati najjednostavnije reakcije adicije na (npr. broma na eten); napisati strukturnu formulu benzena; znati da je molekula benzena neobično postojana; znati da su spojevi sa sljubljenim benzenskim prstenovima kancerogeni; prepoznati benzensku jezgru u spojevima koji nisu nužno kancerogeni (aspirin); znati da je udisanje para ugljikovodika i drugih organskih spojeva (otapala, aceton, razrjeđivač, ljepilo...) opasno po život i štetno po zdravlje.

11. Alkoholi

Ključni pojmovi: funkcijska skupina, hidroksilna skupina, alkohol, alkoholno vrenje.

Obrazovna postignuća: dobiti alkohol alkoholnim vrenjem otopine meda ili prezreloga voća te dokazati da osim alkohola alkoholnim vrenjem nastaje i ugljikov dioksid; znati da svi alkoholi sadrže hidroksilnu skupinu (funkcijska skupina); naučiti principe pisanja molekulskih, strukturnih i sažetih strukturnih formula metanola, etanola, propanola i butanola; poznavati fiziološko djelovanje alkohola (ovisnost, alkoholizam, u korelaciji s biologijom); samostalno prikupljati informacije i različitim izražajnim tehnikama moći pokazati posljedice prekomjerna konzumiranja alkohola i njegov utjecaj na mentalno i fizičko zdravlje; poznavati primjenu etanola kao dezinfekcijskoga sredstva i goriva; fizikalna svojstva alkohola; kemijska svojstva alkohola (oksidacija alkohola); poznavati princip rada kemijskog alkotesta.

12. Karboksilne kiseline

Ključni pojmovi: karboksilna skupina, karboksilne kiseline i njihove soli, više masne kiseline.

Obrazovna postignuća: naučiti građu molekula karboksilnih kiselina - karboksilna skupina; naučiti principe pisanja molekulskih, strukturnih i sažetih strukturnih formula metanske, etanske, propanske i butanske kiseline; dobivanje octene kiseline (octeno-kiselo vrenje); upoznati kemijska svojstva i uporabu octene kiseline; usvojiti načela imenovanja karboksilnih kiselina; upoznati prirodne izvore nekih organskih kiselina; upoznati soli karboksilnih kiselina.

13. Esteri

Ključni pojmovi: ester, esterifikacija, hidroliza estera, nazivi jednostavnijih estera.

Obrazovna postignuća: samostalno pripremiti jednostavnije estere reakcijom alkohola i kiseline i napisati pripadne jednažbe reakcija; znati da su esteri skupina spojeva s karakterističnom funkcijskom skupinom -COOR; imenovati jednostavnije estere; navesti neke estere koji se nalaze u prirodi (mirisi voća; jabuke, kruške, banane).

14. Masti i ulja

Ključni pojmovi: zasićene i nezasićene masne kiseline, glicerol, triacilgliceroli, katalitičko hidrogeniranje.

Obrazovna postignuća: upoznati masti i ulja: svojstva, biološko i tehničko značenje, prirodne izvore, uporabu i strukturu molekula (esteri); pokusima razlikovati nezasićene i zasićene masne kiseline (oleinska i stearinska); povezivati znanja o mastima i uljima stečena u nastavi biologije s iskustvima i znanjima stečenima u nastavi kemije; shvatiti važnost nezasićenih masnih kiselina u prehrani; navesti primjere emulzija koje se rabe u svakodnevnom životu.

15. Monosaharidi

Ključni pojmovi: ugljikohidrati, monosaharidi, Trommerov reagens, Fehlingov reagens.

Obrazovna postignuća: samostalno izvoditi pokuse dokazivanja reducirajućih šećera u tvarima prirodnoga podrijetla; najjednostavnijom sumarnom jednadžbom prikazati fotosintezu i staničnо disanje te primijeniti znanja o fotosintezi i staničnom disanju stečena u nastavi biologije; poznavati prirodne izvore, kemijski sastav i podjelu ugljikohidrata; shvatiti važnost ugljikohidrata u prehrani; naučiti da su monosaharidi najmanje strukturne jedinke ugljikohidrata; poznavati molekulske formule glukoze i fruktoze (shematski prikaz strukturne formule glukoze i fruktoze); prepoznati namirnice bogate ugljikohidratima; raspravljati i o prehrani; povezati nastavne sadržaje o ugljikohidratima sa znanjima stečenima u nastavi biologije.

16. Disaharidi i polisaharidi

Ključni pojmovi: saharoza, škrob, celuloza, glikogen, prirodni polimer.

Obrazovna postignuća: upoznati dobivanje, uporabu i kemijski sastav saharoze; naučiti principe međusobnoga povezivanja molekula glukoze (shematski prikaz) u škrobu, glikogenu i celulozi; moći dokazati škrob u različitim namirnicama; naučiti izolirati škrob iz krumpira i ispitati njegova svojstva; izvesti pokus hidrolize škroba s pomoću kiselina i dokazati prisutnost reducirajućega šećera; povezivati znanja o ugljikohidratima stečena u nastavi biologije s iskustvima i znanjima stečenima u nastavi kemije.

17. Aminokiseline i bjelančevine

Ključni pojmovi: amino-skupina, peptidna veza, dipeptid, polipeptid, koagulacija bjelančevina.

Obrazovna postignuća: naučiti da molekule aminokiselina sadržavaju amino i karboksilnu skupinu; znati da se molekule aminokiselina povezuju peptidnim vezama u polipeptide; znati da samo 20

različitih aminokiselina izgrađuje sve bjelančevine (proteine) i da esencijalne aminokiseline unosimo hranom; pokusom dokazati bjelančevine u različitim uzorcima; samostalno ispitati i uočiti promjene do kojih dolazi kada se otopina bjelanca jajeta zagrije, ili joj se dodaju kiseline, lužine ili soli teških metala; povezivati znanja o aminokiselinama i bjelančevinama stečena u nastavi biologije s iskustvima i znanjima stečenima u nastavi kemije.

18. Enzimi

Ključni pojmovi: enzim, biokatalizator, aktivno mjesto u enzimu, supstrat.

Obrazovna postignuća: samostalno izvesti pokus i obrazložiti hidrolizu škroba enzimima; spoznati da su enzimi proteini; naučiti da enzimi kataliziraju samo jednu kemijsku reakciju ili više srodnih reakcija; poznavati ulogu enzima u organizmu i procesima vrenja; povezivati znanja o enzimima stečena u nastavi biologije s iskustvima i znanjima stečenima u nastavi kemije.

19. Sapuni i detergenti

Ključni pojmovi: sapun, detergent, hidrofilni i hidrofobni dio molekule, saponifikacija.

Obrazovna postignuća: naučiti shematski prikazati građu molekula sapuna i detergenata; samostalno pokusom izvesti reakciju saponifikacije; pokusima usporediti svojstva sapuna i detergenta u mekoj i tvrdoj vodi; razumjeti mehanizam pranja; moći samostalno procijeniti kojom je vrstom nečistoća zamazana odjeća i odabrati odgovarajuće sredstvo za pranje; naučiti svrhovito rabiti sapune, detergente i šampone u održavanju čistoće kućanstva, rublja, tijela i kose; raspravljati o biorazgradivosti sapuna i detergenata.

20. Plastične mase

Ključni pojmovi: polimeri, polimerizacija, plastomer, elastomer, duromer.

Obrazovna postignuća: razumjeti značenje pojma polimer; razlikovati i usporediti građu prirodnih polimera (npr. celuloza, škrob, bjelančevine) i građu umjetnih polimera (npr. polieten); na temelju samostalnih pokusa zaključivati o preferiranoj orijentaciji molekula celuloze u biljnim vlaknima i molekula proteina u kosi, svili ili vuni; primijeniti već stečena znanja o prirodnim polimerima (škrob, celuloza, glikogen, proteini) za razumijevanje svojstava sintetičkih polimera; pokusima istražiti mehanička svojstva folija od umjetnih polimera; raspravljati o fizikalnim i kemijskim svojstvima različitih vrsta polimera na temelju njihove molekulske strukture (lanci, mreže, preferirana orijentacija molekula itd.).

IZBORNE TEME

1. **Stijene, rude i minerali**
2. **Kemija hrane**
3. **Sapuni nekad i danas**
4. **Ovisnosti (pušenje, narkotici)**
5. **Gospodarenje otpadom**
6. **Proizvodnja hrane (interdisciplinarno s biologijom)**

FIZIKA

UVOD

Nastavni program iz fizike temelji se na suvremenim znanstvenim spoznajama o prirodi. Program uključuje temeljne sadržaje kojima učenici trebaju ovladati da bi razumjeli pojave u prirodi i primijenili ih u svakodnevnom životu. Nastava fizike u korelaciji je s ostalim prirodoznanstvenim predmetima (kemija, biologija, geografija) i s matematikom, što učenicima omogućuje stvaranje cjelovite predodžbe prirode.

Program se osniva na iskustvenom učenju (problemska i istraživačka nastava), čime se učenici nastoje zainteresirati i potaknuti na dublje proučavanje fizike. Program se sastoji od obveznih i izbornih nastavnih tema. U pojedinoj temi navode se ključni pojmovi i obrazovna postignuća koja učenici trebaju usvojiti.

CILJ

Nastava fizike treba učenicima omogućiti razumijevanje prirodnih pojava, osnovno poznavanje metoda i tehnika znanstvenoga istraživanja prirode, primjenu usvojenih spoznaja iz fizike u svakodnevnom životu, tehnici i proizvodnji, te razvijanje sposobnosti znanstvenoga mišljenja i samostalnoga rješavanja problema.

ZADAĆE

Učenike treba:

- upoznati s najvažnijim prirodnim pojavama, stanjima i procesima te im omogućiti razumijevanje fizičkih zakona i zakonitosti,
- poučiti kako znanstvenim jezikom fizike opisivati zanimljive pojave i procese u prirodi i svakodnevici,
- motivirati da postavljaju pitanja i tragaju za odgovorima,
- poučiti da osmisle, izvode i analiziraju jednostavne pokuse, postavljaju pretpostavke i stvaraju jednostavne slike o pojavama,
- osposobiti za primjenu spoznaja i metoda fizike u suvremenom životu, tehnici i proizvodnji te za stjecanje tehničke i prirodoznanstvene kulture,
- poticati na logičko i samostalno zaključivanje te u njima, pri proučavanju prirodnih pojava, razviti kritičko mišljenje i prosuđivanje,
- uvoditi u znanstveni način razmišljanja i odgajati za ispravan odnos prema prirodi i čovjekovoj okolini,
- osposobiti za samostalno rješavanje problema, ali i za konstruktivnu suradnju pri timskome radu.

NAPOMENA

Potanke upute za nastavu fizike navedene su u Predgovoru i Dodatnim napomenama HNOS-a i čine sastavni dio ovoga programa. HNOS sadržava razradbu svih tema navedenih u ovome programu. Poseban je naglasak ovoga programa na postignućima koja učenici trebaju ostvariti te na temeljnim metodičkim postupcima kojima se to postiže.

Fizika je temeljna i tipična eksperimentalna znanost, pa se pokus/eksperiment predlaže kao središnja sastavnica nastave. Od nastavnika se očekuje kreativnost u odabiru i pripremi pokusa, te u usmjeravanju i vođenju učenika u istraživanju fizičkih pojava.

Redoslijed tema učitelj može samostalno oblikovati u skladu s odgovarajućim metodičkim pristupom. Primjerice, u sedmom razredu teme od 15. do 19. mogu se sažeti u četiri teme i obraditi ovim slijedom:

15. Energija

Ključni pojmovi: elastična energija, gravitacijska potencijalna energija, kinetička energija.
Obrazovna postignuća: opisati oblike energije kroz primjere; opisati elastičnu, gravitacijsku potencijalnu i kinetičku energiju.

16. Pretvorbe energije

Ključni pojmovi: pretvorba energije.
Obrazovna postignuća: objasniti, na različitim primjerima, pretvorbe energije iz jednoga oblika u drugi oblik.

17. Rad

Ključni pojmovi: rad sile, džul (joule), J.
Obrazovna postignuća: opisati, kroz primjere, rad sile; objasniti rad kao pretvorbu energije i obratno: objasniti povećanu energiju tijela kao uloženi rad; objasniti ovisnost rada o sili i putu na kojem sila djeluje; primijeniti znanje na primjerima i u zadatcima.

18. Snaga

Ključni pojmovi: vrijeme, sekunda, s, snaga, vat (watt), W.
Obrazovna postignuća: opisati snagu na primjerima iz života; izmjeriti vrijeme obavljenoga rada; primijeniti znanje na primjerima i zadatcima.

OSTALE PREPORUKE:

7. razred:

Tema 2., *O tijelima*, i ***tema 7***., *Građa tvari*, mogu se obraditi u nizu (ako je vremenski usklađeno s kemijom). Preporuča se da se ***tema 20***., *Unutarnja energija*, i ***tema 25***., *Promjena unutarnje energije radom i toplinom*, obrade na jednostavan način primjeren uzrastu učenika.

8. razred:

Teme 12. i 13. mogu se spojiti u temu pod nazivom *Električni otpor i Ohmov zakon*.
Teme 19. i 20. mogu se spojiti u temu pod nazivom *Postanak, opis i vrste valova.*
Teme 24. i 25. mogu se spojiti u temu pod nazivom *Odbijanje svjetlosti, zrcala*.

7. RAZRED

TEME

1. Uvod u fiziku

Ključni pojmovi: fizika, metoda, pokus (eksperiment).

Obrazovna postignuća: opisati čime se bavi fizika; objasniti pojam pokusa (eksperimenta) navodeći primjere.

2. O tijelima

Ključni pojmovi: čvrsta tijela, tekućine, plinovi.

Obrazovna postignuća: opisati i razlikovati čvrsta tijela, tekućine i plinove na primjerima; opisati prijelaze čvrstih tijela u tekućine, tekućina u plinove i obratno.

3. Mjerenje duljine

Ključni pojmovi: fizička veličina, mjerenje, duljina, metar, m.

Obrazovna postignuća: opisati pojam fizičke veličine i mjerenja (fizička veličina kao umnožak brojčane vrijednosti i mjerne jedinice); mjeriti duljinu metrom; izražavati duljinu različitim mjernim jedinicama; razlikovati značenja za kilo, deci, centi i mili.

4. Mjerenje plošnine plohe i obujma tijela

Ključni pojmovi: plošnina plohe, kvadratni metar, m^2, obujam tijela, kubni metar, m^3, litra, l, L.

Obrazovna postignuća: mjeriti plošnine geometrijskih ploha i obujme (geometrijskih i drugih) tijela; izražavati plošninu i obujam različitim mjernim jedinicama.

5. Mjerenje mase tijela

Ključni pojmovi: tromost (ili inercija), masa tijela, kilogram, kg.

Obrazovna postignuća: opisati kroz primjere masu kao mjeru tromosti tijela; navesti nepromjenljivost (stalnost) mase neovisno o položaju tijela bilo gdje u svemiru; procijeniti i izmjeriti vagom mase nekih tijela; izraziti mase tijela različitim mjernim jedinicama.

6. Gustoća tvari

Ključni pojmovi: gustoća tijela, tvar, gustoća tvari, kilogram po kubnome metru, kg/m^3.

Obrazovna postignuća: opisati gustoću tvari; razlikovati gustoću tvari od gustoće tijela; objasniti vezu gustoće tekućine (vode, ulje) i čvrstih tvari s plivanjem tijela; određivati gustoće različitih tijela i izraziti ih različitim mjernim jedinicama.

7. Građa tvari

Ključni pojmovi: čestice tvari.

Obrazovna postignuća: navesti i objasniti primjere za čestičnu građu tvari i postojanje međuprostora između čestica.

8. Sila

Ključni pojmovi: međudjelovanje, sila, vektor.

Obrazovna postignuća: prepoznati i opisati međudjelovanja i učinke sile u prirodi; opisati način na koji djeluje sila teža, električna i magnetska sila - na daljinu i dodirom; nacrtati i objasniti silu kao vektor.

9. Elastična sila i mjerenje sile

Ključni pojmovi: elastična sila, produženje, njutn (newton), N.

Obrazovna postignuća: objasniti razmjernost produženja opruge i sile koja djeluje na nju; nacrtati graf ovisnosti produženja o sili - pravac iz ishodišta koordinatnog sustava; izmjeriti silu dinamometrom.

10. Sila teža

Ključni pojmovi: sila teža, težina.

Obrazovna postignuća: opisati i razlikovati silu težu (kojom Zemlja djeluje na tijelo) i težinu (kojom tijelo djeluje na podlogu ili ovjes); primijeniti znanje o sili teži i težini u jednostavnim problemskim zadatcima.

11. Trenje

Ključni pojmovi: sila trenja, faktor trenja, težina (pritisna sila).

Obrazovna postignuća: prepoznati silu trenja na primjerima iz života; objasniti utjecaj sile trenja na gibanje tijela; povezati faktor trenja s kakvoćom dodirnih ploha (podloge i tijela na podlozi); izmjeriti i izračunati silu trenja.

12. Težište i ravnoteža tijela

Ključni pojmovi: težišnica, težište, ravnoteža.

Obrazovna postignuća: opisati težišnicu, težište i ravnotežu tijela; protumačiti težište kao hvatište sile teže; primijeniti znanje na praktičnim primjerima.

13. Poluga i primjene poluge

Ključni pojmovi: poluga, krak sile.

Obrazovna postignuća: opisati krak sile kao udaljenost sile od oslonca; objasniti uporabu poluge; primijeniti znanje na jednostavnim zadatcima.

14. Tlak

Ključni pojmovi: tlak, paskal (pascal), Pa.

Obrazovna postignuća: opisati tlak na primjerima; primijeniti znanje na jednostavnim zadatcima.

15. Rad

Ključni pojmovi: rad sile, džul (joule), J.

Obrazovna postignuća: opisati kroz primjere rad sile; objasniti ovisnost rada o sili i putu na kojem sila djeluje; primijeniti znanje na primjerima i u zadatcima.

16. Energija

Ključni pojmovi: energija, kinetička energija, pretvorba energije.

Obrazovna postignuća: opisati oblike energije kroz primjere; objasniti energiju uz pomoć kinetičke energije; objasniti pretvorbe energije na primjerima; izračunati energiju i rad u jednostavnim primjerima.

17. Gravitacijska energija

Ključni pojmovi: gravitacijska potencijalna energija.

Obrazovna postignuća: opisati gravitacijsku energiju; povezati gravitacijsku energiju s radom na različitim primjerima pretvorbe energije; izračunati vrijednost gravitacijske energije u jednostavnim primjerima.

18. Elastična energija

Ključni pojmovi: elastična energija, potencijalna energija.

Obrazovna postignuća: opisati elastičnu energiju na primjerima; objasniti elastičnu i gravitacijsku energiju kao oblike potencijalne energije.

19. Snaga

Ključni pojmovi: vrijeme, sekunda, s, snaga, vat (watt), W.

Obrazovna postignuća: opisati snagu na primjerima iz života; izmjeriti vrijeme obavljenoga rada; primijeniti znanje na primjerima i zadatcima.

20. Unutarnja energija

Ključni pojmovi: unutarnja energija, toplina, temperatura.

Obrazovna postignuća: razlikovati i opisati unutarnju energiju, toplinu i temperaturu; objasniti promjenu unutarnje energije tijela zbog prijelaza topline između tijela i okoline.

21. Toplinsko širenje tijela

Ključni pojmovi: toplinsko širenje tijela.

Obrazovna postignuća: opisati promjenu obujma različitih tvari s promjenom temperature; objasniti ovisnost obujma tijela o temperaturi te povezati s gustoćom tijela; protumačiti anomaliju vode.

22. Mjerenje temperature

Ključni pojmovi: Celsiusov stupanj, °C, kelvin, K, nula apsolutne temperature.

Obrazovna postignuća: izmjeriti temperaturu termometrom i izraziti je u °C i u K.

23. Prijelaz topline

Ključni pojmovi: vođenje, strujanje, zračenje.

Obrazovna postignuća: navesti i opisati primjere prijelaza topline vođenjem, strujanjem i zračenjem.

24. Mjerenje topline

Ključni pojmovi: specifični toplinski kapacitet, džul po kilogramu i kelvinu, J/(kg K).

Obrazovna postignuća: opisati specifični toplinski kapacitet kao svojstvo tvari; objasniti njegovo značenje na primjerima iz života.

25. Promjena unutarnje energije radom i toplinom

Ključni pojmovi: zakon očuvanja energije.

Obrazovna postignuća: navesti primjere iz života o pretvorbi rada i topline u unutarnju energiju; objasniti zakon očuvanja energije na različitim primjerima.

IZBORNE TEME

1. **Hidrostatički i hidraulički tlak**
2. **Rad na kosini** (kosina, duljina i visina kosine)
3. **Pretvaranje topline u rad** (rad iz topline, rad koji obavlja plin, toplinski strojevi)
4. **Pravilo smjese za mjerenje topline** (temperatura smjese, predana toplina, primljena toplina)
5. **Energija i energetika** (rad, energija, pretvorbe energije, toplina, unutarnja energija)
6. **Struktura atoma i elementarne čestice tvari**

8. RAZRED

TEME

1. Strujni krug i njegovi elementi

Ključni pojmovi: izvori, trošila i spojne žice (električni vodovi).

Obrazovna postignuća: sastaviti strujni krug s osnovnim elementima; nacrtati shematski strujni krug grafičkim simbolima i objasniti ulogu svakog elementa strujnoga kruga.

2. Električni vodiči i izolatori

Ključni pojmovi: vodič i izolator.

Obrazovna postignuća: navesti i razlikovati vodiče i izolatore; složiti strujni krug kojim će se ispitati je li tvar (tijelo) vodič ili izolator.

3. Spajanje trošila u strujnome krugu

Ključni pojmovi: serijski i paralelan spoj.

Obrazovna postignuća: sastaviti strujni krug i nacrtati shemu strujnoga kruga sa serijski ili paralelno spojenim trošilima; objasniti praktičnu primjenu različito spojenih trošila.

4. Učinci električne struje

Ključni pojmovi: toplinski, svjetlosni, magnetski i kemijski učinci.

Obrazovna postignuća: prepoznati i navesti uređaje (bez načina rada) u kojima se primjenjuju različiti učinci električne struje.

5. Magneti i magnetsko djelovanje električne struje

Ključni pojmovi: magnet, elektromagnet, magnetska sila.
Obrazovna postignuća: opisati magnetsko djelovanje (magnetski učinak) struje, primjena elektromagneta.

6. Električni naboji i njihovo međudjelovanje

Ključni pojmovi: elektriziranje trljanjem, električni naboj, kulon (coulomb), C, električna sila.
Obrazovna postignuća: objasniti na primjerima postojanje električnih naboja; navesti vrste naboja i njihovo međudjelovanje.

7. Elektroni, pokretljivi ioni i električna struja

Ključni pojmovi: nositelji naboja: elektroni i ioni, struja kao pojava.
Obrazovna postignuća: opisati električnu struju kao usmjereno gibanje nositelja naboja; objasniti primjere kada su nositelji električne struje elektroni (u metalima), a kada ioni (u tekućinama i plinovima).

8. Mjerenje električne struje

Ključni pojmovi: električna struja, amper, A, ampermetar.
Obrazovna postignuća: spajati ampermetar u strujni krug i izmjeriti električnu struju.

9. Električni napon

Ključni pojmovi: električni napon, volt, V, voltmetar.
Obrazovna postignuća: opisati električni napon kao energiju po jediničnome naboju koja se iz električnog izvora prenosi strujnim krugom; spajati voltmetar u strujni krug i mjeriti električni napon na trošilu.

10. Elektromagnetska indukcija

Ključni pojmovi: inducirani električni napon, elektromagnetska indukcija.
Obrazovna postignuća: opisati pojavu induciranja električnoga napona u zavojnici gibanjem magneta u odnosu na zavojnicu.

11. Rad i snaga električne struje

Ključni pojmovi: rad električne struje, džul (joule), J, snaga električne struje, vat (watt), W.
Obrazovna postignuća: opisati rad i snagu električne struje; primijeniti izraze za rad i snagu električne struje na praktičnim primjerima.

12. Električni otpor

Ključni pojmovi: električni otpor, om (ohm), Ω.
Obrazovna postignuća: opisati električni otpor različitih trošila kao svojstvo vodiča; odrediti električni otpor kao količnik električnoga napona i električne struje.

13. Ohmov zakon

Ključni pojmovi: stalni otpor.
Obrazovna postignuća: opisati i obrazložiti Ohmov zakon: električna struja razmjerna je električnome naponu - količnik električnoga napona na trošilu i električne struje kroz trošilo je stalan; nacrtati grafički prikaz ovisnosti električne struje o naponu za različite otpore.

14. Opasnost i zaštita od električnoga udara

Ključni pojmovi: ljudsko tijelo - električni vodič, tlo i zemlja - vodič, izolatori, zatvaranje električnoga kruga pri električnom udaru.
Obrazovna postignuća: opisati zatvaranje električnoga kruga pri neopreznom rukovanju s izvorom električnog napona; objasniti načine zaštite od električnog udara i pripomoći unesrećenome.

15. Gibanje i brzina

Ključni pojmovi: put, vremenski interval, brzina, metar u sekundi, m/s.
Obrazovna postignuća: usporediti i odrediti srednje brzine gibanja nekih tijela.

16. Jednoliko i nejednoliko gibanje

Ključni pojmovi: jednoliko gibanje, nejednoliko gibanje.
Obrazovna postignuća: razlikovati stalnu brzinu (jednoliko gibanje) i srednju brzinu (nejednoliko gibanje); nacrtati grafički prikaz ovisnosti puta o vremenu i brzine o vremenu.

17. Promjena brzine i akceleracija

Ključni pojmovi: akceleracija (ubrzanje i usporenje), metar u sekundi na kvadrat, m/s^2.
Obrazovna postignuća: opisati akceleraciju i navesti njezinu mjernu jedinicu; odrediti akceleraciju u primjerima iz života.

18. Jednoliko ubrzano gibanje

Ključni pojmovi: jednoliko ubrzano gibanje, slobodni pad.
Obrazovna postignuća: opisati jednoliko ubrzano gibanje kao gibanje sa stalnom akceleracijom; objasniti slobodni pad kao primjer jednoliko ubrzanoga gibanja; nacrtati grafički prikaz ovisnosti brzine o vremenu.

19. Sila i gibanje

Ključni pojmovi: masa, sila, promjena brzine djelovanjem silom.
Obrazovna postignuća: objasniti kvalitativno temeljni zakon gibanja: ako je ukupna (rezultanta) sila na tijelo različita od nule, ona tijelu daje akceleraciju (tijelo se giba ubrzano).

20. Postanak i vrste valova

Ključni pojmovi: titranje čestica sredstva, transverzalan i longitudinalan val.
Obrazovna postignuća: opisati valne pojave i objasniti prijenos energije valom; razlikovati i opisati vrste valova.

21. Opis vala

Ključni pojmovi: valna duljina, frekvencija (učestalost), brzina vala.

Obrazovna postignuća: opisati kvalitativno odnos valne duljine, frekvencije i brzine; primijeniti na primjerima vezu između valnih veličina.

22. Zvuk

Ključni pojmovi: zvučni izvori, brzina zvuka, zvuk kao longitudinalni val.

Obrazovna postignuća: opisati nastajanje i rasprostiranje zvuka u različitim sredstvima; usporediti brzine zvuka u zraku, vodi i drugim sredstvima.

23. Rasprostiranje svjetlosti

Ključni pojmovi: svjetlosni izvori, svjetlosna zraka, pravocrtno rasprostiranje svjetlosti, sjena.

Obrazovna postignuća: objasniti ideju pravocrtnog rasprostiranja svjetlosti, te da je brzina svjetlosti najveća moguća brzina u prirodi.

24. Odbijanje svjetlosti - sferno zrcalo

Ključni pojmovi: odbijanje svjetlosti, ravno zrcalo, prividna slika.

Obrazovna postignuća: opisati odbijanje svjetlosti od različitih predmeta oko nas; objasniti zakonitost odbijanja svjetlosti od ravnoga zrcala; konstruirati sliku i odrediti narav (prirodu) slike.

25. Odbijanje svjetlosti - sferna zrcala

Ključni pojmovi: sferno zrcalo, žarište i žarišna daljina zrcala, stvarna i prividna slika.

Obrazovna postignuća: opisati narav slike koju stvara sferno zrcalo; objasniti primjenu sfernih zrcala u svakodnevnom životu.

26. Lom svjetlosti

Ključni pojmovi: lom svjetlosti, potpuno odbijanje svjetlosti.

Obrazovna postignuća: opisati i nacrtati lom svjetlosti na granici optičkih sredstava; objasniti potpuno odbijanje svjetlosti kao granični slučaj loma svjetlosti na primjerima.

27. Leće

Ključni pojmovi: sabirne i rastresne leće, jakost leće, recipročni metar, 1/m.

Obrazovna postignuća: konstruirati sliku i odrediti narav slike koju stvara leća; primijeniti leće u različitim primjerima.

28. Razlaganje svjetlosti na boje

Ključni pojmovi: optička prizma, razlaganje svjetlosti na boje.

Obrazovna postignuća: navesti primjere i objasniti razlaganje bijele svjetlosti na boje.

IZBORNE TEME

1. **Odbijanje i lom valova**
2. **Poluvodiči - osnova računala** (čisti poluvodiči, N-poluvodič, P-poluvodič, PN-spoj, tranzistor)
3. **Pretvorbe energije u električnim izvorima** (baterija, generator, fotoelement, termoelement)
4. **Primjena magnetskoga djelovanja električne struje** (magnetsko djelovanje petlje i zavojnice, međudjelovanje zavojnice i magneta, način rada ampermetra i elektromotora)
5. **Svjetlost - elektromagnetski val** (spektar elektromagnetskih valova)
6. **Laserska svjetlost** (nekoherentni i koherentni izvori svjetlosti, laser)

POVIJEST

UVOD

Nastava povijesti strukturirana je kronološki. Sastavnice su ovog predmeta procesi, pojave i događaji koji objašnjavaju razvoj ljudskoga društva i ljudskoga djelovanja od prapovijesti do danas. Povijest dijelimo na opću i nacionalnu. Ovisno o tome što proučava ona može biti politička, kulturna, socijalna, gospodarstvena i druga.

Suvremena nastava povijesti proučava više društvenu i kulturnu nego političku povijest, unoseći brojne sadržaje iz područja kulture, znanosti i svakodnevice. Tijekom učenja povijesti naglasak se stavlja na umijeća koja učenici trebaju usvojiti, jer povijest se može razumjeti samo ako učenici, uz ishode povijesnih istraživanja, uče i o metodama kojima se povjesničari služe pri poučavanju prošlosti.

U nastavi je nemoguće iznijeti sva povijesna zbivanja. Zato se ciljevi nastave povijesti ostvaruju odabirom bitnih povijesnih sadržaja. U izvedbi nastave povijesti treba predvidjeti sadržaje zavičajne povijesti, kao i sadržaje predviđene programima za nacionalne manjine, provedbu izvanučioničke i terenske nastave.

Nastava povijesti pomaže učenicima u razumijevanju vlastitih kulturnih i nacionalnih korijena te u njegovanju nacionalnog identiteta.

Spoznaje o drugim narodima i razumijevanje njihovih kultura pripremaju učenike za život u multietničkom i multikulturalnome društvu.

CILJ

Svrha je nastave povijesti u osnovnoj školi omogućiti učenicima da na odabranim temama steknu znanja i intelektualne vještine koje će im pomoći u razumijevanju suvremenog svijeta.

Osnovni cilj učenja povijesti u osnovnoj školi jest razvijanje interesa za izučavanje prošlosti i zanimanja za sadašnjost, odnosno razvijanje povijesnog mišljenja.

ZADAĆE

Učenici:

- uče o najvažnijim događajima, pojavama, procesima i značajnim obilježjima razdoblja i društava koja proučavaju, što uključuje gospodarstveni, društveni, kulturni i politički razvoj, svakodnevni život, ideje, vjerovanja i nazore ljudi u prošlosti,
- vježbaju snalaženje u vremenu i prostoru, usvajaju i ispravno rabe povijesno nazivlje u opisivanju prošlih razdoblja, događaja i procesa,
- uče o temeljnim procesima koji pomažu razumijevanju prošlosti (kronologiji, uzročnosti, promjenama i kontinuitetu, multiperspektivnosti, tumačenju, istraživanju i značenju prošlih događaja) i upoznaju se s ulogom izvora i literature u objašnjavanju prošlosti (uče prepoznavati, raščlanjivati, povezivati i vrjednovati različite vrste primarnih i sekundarnih povijesnih izvora, te na temelju njih rekonstruiraju povijesna stanja),
- upoznaju različite načine prikazivanja i interpretiranja prošlosti (historiografija, filmovi, dokumentarne serije, povijesni romani, pjesme, muzejski postavi i sl.),
- pronalaze, upoznaju, raščlanjuju i vrjednuju različite izvore informacija (udžbenik, enciklopedija, historiografski tekst, školska knjižnica, muzej, internet, itd.),
- upoznaju temeljne vrijednosti na kojima počiva suvremeno društvo, kritički razmišljaju o svijetu u kojem žive, pripremajući se tako za život u pluralističkom i demokratskom društvu,
- razvijaju interes za povijest, ali i očuvanje kulturne baštine, razvijaju radne navike, stvaralaštvo i samopouzdanje te intelektualnu sposobnost i otvorenost za cjeloživotno učenje.

NAPOMENA

Iako je u Vodiču kroz Hrvatski nacionalni obrazovni standard za osnovnu školu predviđeno da tema ima maksimalno 5 ključnih pojmova, u nastavi je povijesti broj ključnih pojmova po temi veći zbog manjega broja tema u odnosu na druge predmete.

Kod izbornih tema predložene su samo neke od mogućih izbornih tema i učitelj ih ne mora obraditi. Dapače, može posve samostalno oblikovati nekoliko izbornih tema, (dvije do tri), u skladu s povijesnom i spomeničkom baštinom zavičaja ili prema interesima učenika.

5. RAZRED

TEME

1. Što je povijest

Ključni pojmovi: povijest, povijesni izvori, muzej, arhiv, crta (lenta) vremena, povijesna razdoblja, povijesne karte.

Obrazovna postignuća: odrediti pojam povijest; razlikovati povijest kao znanost i kao nastavni predmet; navesti vrste povijesnih izvora; uočiti raznolikost i važnost povijesnih izvora u izučavanju povijesti; imenovati znanosti i ustanove koje izučavaju i čuvaju povijesne izvore; snalaziti se u vremenu - na crti vremena; odrediti vremenska razdoblja; snalaziti se u prostoru - usporediti povijesne i geografske karte; imenovati povijesna razdoblja; na slikovnom materijalu obrazložiti promjene u životu čovjeka.

2. Život ljudi u prapovijesti

Ključni pojmovi: kameno doba, metalno doba, nalazišta prapovijesnih kultura, Krapinski pračovjek - neandertalac (izumro), homo sapiens (predak čovjeka).

Obrazovna postignuća: definirati pojam prapovijesti;

opisati izgled prvih ljudi, imenovati prve kulture; pokazati prapovijesna nalazišta na tlu današnje Hrvatske na povijesnoj karti; navesti prapovijesna razdoblja, označiti ih na crti vremena; opisati prirodne uvjete potrebne za razvoj čovjeka; povezati način obradbe kamena ili kovine s načinom života ljudi, gospodarstvom, društvenim ustrojem, kulturom, vjerovanjem, običajima.

3. Civilizacije prvih pisama

Ključni pojmovi: civilizacija, pismo, zakonik, faraon, piramide, biblioteka.

Obrazovna postignuća: imenovati i pokazati na karti položaj velikih civilizacija prvih pisama, a na crti vremena odrediti osnovnu kronologiju; uočiti različita pisama, načine pisanja i korištenja pisama; imenovati i usporediti najvažnije građevine različitih civilizacija; imenovati različita vjerovanja; imenovati istaknute osobe i navesti njihovu ulogu i njihovo značenje; opisati svakodnevni život ljudi različitih društvenih slojeva.

4. Uspon stare Grčke

Ključni pojmovi: egejske civilizacije, Heleni, mitologija ili mitovi, polis, kolonizacija.

Obrazovna postignuća: pokazati na karti područje egejskih civilizacija; imenovati helenske narode i opisati osnovna obilježja njihove kulture; analizirati povijesne izvore - mitove, građevine, umjetnička djela; na crti vremena odrediti kronologiju; uočiti i obrazložiti uzroke i posljedice kolonizacije i ratnih sukoba.

5. Atenska demokracija

Ključni pojmovi: demos, demokracija, zakonodavci, proročišta, olimpijske igre.

Obrazovna postignuća: obrazložiti pojam demokracije i usporediti demokraciju nekad i danas; imenovati istaknute osobe (znanstvenike, umjetnike, zakonodavce, političare) i navesti njihova postignuća; usporediti društvene odnose, gospodarstvo i svakodnevni život u Ateni i u Sparti; navesti kulturna dostignuća Helena, prepoznati utjecaj helenskih dostignuća u suvremenoj kulturi.

6. Helenizam

Ključni pojmovi: barbari, filipike, helenizam, helenistička kultura.

Obrazovna postignuća: uočiti i obrazložiti uzroke i posljedice velikih osvajanja, pratiti ih na povijesnoj karti i na crti vremena; vrjednovati ulogu Aleksandra Velikoga u velikim povijesnim zbivanjima; usporediti helensku i helenističku kulturu; imenovati istaknute znanstvenike i njihova djela.

7. Početci Rima

Ključni pojmovi: legenda, religija, plebejci, pučki tribuni, obitelj, kapitolijsko trojstvo.

Obrazovna postignuća: uočiti razliku između legende i povijesnih činjenica; imenovati narode koji žive na Apeninskome poluotoku; prepoznati osnovne elemente etruščanske kulture; obrazložiti razlike u rimskome društvu - uzroke i posljedice društvenih sukoba; opisati jednostavnost rimskoga svakodnevnoga života i rimsko vjerovanje - mitovi, hramovi, bogovi.

8. Republika i Carstvo

Ključni pojmovi: senat, konzul, diktator, legija, Rimsko carstvo.

Obrazovna postignuća: imenovati i obrazložiti ustanove Rimske Republike; na povijesnoj karti i na crti vremena pratiti razvoj i širenje Rimske Republike (provincije); imenovati istaknute osobe u Rimskoj Republici i nekoliko rimskih careva te opisati njihov značaj; usporediti Rim u doba Republike i u doba Carstva (izgled grada, građevine, svakodnevni život Rimljana).

9. Hrvatski prostor u antičko doba

Ključni pojmovi: romanizacija, provincije, grčki i rimski gradovi, kulturni spomenici (Arena i forum).

Obrazovna postignuća: imenovati narode na području Ilirika; imenovati i pokazati na povijesnoj karti nalazišta grčke i rimske kulture; imenovati rimske pokrajine i gradove na današnjem hrvatskom području; pokazati njihov položaj na povijesnim kartama; vrjednovati kulturnu baštinu Grka i Rimljana; opisati posljedice romanizacije naroda na području Ilirika.

10. Pojava kršćanstva

Ključni pojmovi: kršćanstvo, apostoli, progoni kršćana, katakombe, kršćanski simboli.

Obrazovna postignuća: opisati pojavu i širenje kršćanstva; prepoznati simbole kršćanstva i ustroj prvih kršćanskih zajednica; obrazložiti značaj širenja kršćanstva i promjene u odnosu prema kršćanima; imenovati prve istaknute kršćane s hrvatskog područja.

11. Seoba naroda

Ključni pojmovi: barbari, seoba naroda, pad Zapadnoga Rimskoga Carstva.

Obrazovna postignuća: na povijesnoj karti i na crti vremena pratiti dolazak novih naroda na područje Rimskoga Carstva; obrazložiti uzroke i posljedice seobe naroda i slabljenja Rimskoga Carstva.

IZBORNE TEME

1. **Perzija**
2. **Mezopotamija**
3. **Grčka mitologija**
4. **Rimsko graditeljstvo**
5. **Rimska vojska**

6. RAZRED

TEME

1. Europa i Sredozemlje nakon seobe naroda

Ključni pojmovi: Bizant, pokrštavanje, Karolinzi, krunidba, benediktinci, Crkveni raskol.

Obrazovna postignuća: označiti na povijesnoj karti područja nastanka novih država i na crti vremena vremenske odrednice; obrazložiti ulogu misionara, svećenika i redovnika te sredozemnih gradova u prenošenju antičkih tekovina novim državama; opisati djelovanje braće Konstantina i Metoda; usporediti bizantsku i franačku kulturu i civilizacijska dostignuća; imenovati države nastale u susjedstvu Hrvata; obrazložiti uzroke i posljedice Crkvenoga raskola.

2. Feudalno društvo

Ključni pojmovi: feudalizam, senior, vazal, plemić, kmet, feudalna davanja.

Obrazovna postignuća: obrazložiti kako nastaje novo društvo čiji je temelj zemlja (feud); prepoznati i imenovati društvene slojeve srednjovjekovnoga društva; opisati položaj kmetova u feudalnom društvu; obrazložiti odnos između seniora i vazala; opisati položaj Crkve i položaj gradova; obrazložiti ulogu Crkve u civilizacijskom razvoju Europe (znanost i umjetnost); na primjerima iz zavičaja usporediti život ljudi u gradu i na feudalnom posjedu; analizirati i vrjednovati povijesne izvore: vazalske prisege, feudalne utvrde, umjetničke filmove povijesne tematike.

3. Uspon Hrvatske u ranom srednjem vijeku

Ključni pojmovi: županije i župan, ban, knez, kralj, predromanika, glagoljaštvo, personalna unija.

Obrazovna postignuća: opisati doseljenje Hrvata i nastanak prvih kneževina, pokazati područja na povijesnoj karti, a vremenske odrednice na crti vremena; obrazložiti položaj hrvatskih kneževina između Franaka, Bizanta i Venecije; opisati razvoj Hrvatske u doba narodnih vladara; analizirati povijesne izvore: pisma papa, nadgrobne natpise, Bašćansku ploču; obrazložiti nastanak hrvatsko-ugarske države; imenovati i opisati predromaničke spomenike u Hrvata i izdvojiti primjere iz zavičaja.

4. Europa i islamski svijet: dodiri i suprotnosti

Ključni pojmovi: islam, križarski ratovi, arapska kultura.

Obrazovna postignuća: pokazati na povijesnoj karti područje nastanjivanja arapskih plemena, širenja arapske države i arapskog utjecaja; prepoznati osnove islama i značajke arapske kulture, nabrojiti znanstvena dostignuća arapskih znanstvenika i prepoznati njihovu ostavštinu u suvremenosti; pokazati na povijesnoj karti i crti vremena križarske pohode; obrazložiti uzroke i posljedice križarskih ratova za Europu i hrvatske zemlje.

5. Uzlet srednjovjekovne Europe (11. - 14. st.)

Ključni pojmovi: komuna, plemići i pučani, bratovštine, romanika i gotika, sveučilište.

Obrazovna postignuća: obrazložiti razvoj poljodjelstva i obrtničke proizvodnje; opisati kako razvoj gospodarstva utječe na društveni razvoj; opisati obnovu i nastanak novih gradova te razliku između građana; istaknuti značaj sveučilišta; opisati život plemstva, vitezova i građana; imenovati povijesne izvore: trubadursko pjesništvo, književna djela, glazbu; razlikovati na primjerima značajke romanike i gotike; opisati uzroke stradanja stanovništva (prirodne nepogode, bolesti, epidemije, ratovi).

6. Hrvatska u doba Arpadovića i Anžuvinaca

Ključni pojmovi: hrvatsko-ugarski kralj, slobodni kraljevski gradovi, velikaški rodovi, kulturni i pravni spomenici.

Obrazovna postignuća: imenovati nekoliko vladara iz dinastije Arpadovića; opisati posljedice tatarske provale u hrvatske zemlje (pustošenja i nastanak slobodnih kraljevskih gradova); opisati uspon hrvatskih velikaških obitelji; na povijesnoj karti pokazati područja velikaških posjeda; obrazložiti ulogu hrvatskih plemića u ustoličenju Anžuvinaca; opisati razvoj i obilježja Mletačke Republike; obrazložiti značaj Zadarskoga mira za hrvatske zemlje; prepričati borbu za vlast nakon smrti Ludovika I. Anžuvinskoga; obrazložiti uzroke i posljedice razdvajanja hrvatskih zemalja; opisati razvoj srednjovjekovnoga Dubrovnika te prilike u srednjovjekovnoj Dalmaciji i Istri; opisati postanak i razvoj srednjovjekovne bosanske kulture i crkve; prepoznati i opisati građevine iz razdoblja romanike i gotike; na primjerima iz zavičaja analizirati povijesne izvore.

7. Humanizam i renesansa

Ključni pojmovi: humanizam, renesansa, humanisti u Hrvatskoj.

Obrazovna postignuća: uočiti povezanost renesanse s antikom i srednjovjekovnom kulturom; obrazložiti na koji način humanizam stavlja čovjeka u središte interesa; pokazati na povijesnoj karti središta renesanse i humanizma u Europi i Hrvatskoj; prepoznati utjecaj humanizma i renesanse na razvoj hrvatske umjetnosti i znanosti; imenovati istaknute hrvatske humaniste te njihova djela; opisati gradove i građevine nastale u razdoblju renesanse u Europi i Hrvatskoj; obrazložiti uzroke promjena u svakodnevnome životu.

8. Velika geografska otkrića

Ključni pojmovi: geografska otkrića, karavela, konkvistadori.

Obrazovna postignuća: opisati gospodarstvo i društvo u Europi uoči geografskih otkrića; navesti tehnička dostignuća koja su omogućila geografska otkrića; pokazati na povijesnoj karti smjerove putovanja portugalskih i španjolskih pomoraca; naznačiti

vremenske odrednice na crti vremena; obrazložiti posljedice geografskih otkrića za američke Indijance i za Europljane.

9. Osmansko Carstvo prema Hrvatskoj i Europi

Ključni pojmovi: turska osvajanja, raja, Vojna granica, uskoci, preseljavanja, Vlasi.

Obrazovna postignuća: opisati nastanak Osmanskoga Carstva; obrazložiti nastanak, širenje Habsburške monarhije i odnos Habsburgovaca prema Hrvatskoj; obrazložiti uzroke brzog prodora Osmanlija u Europu; opisati prve turske prodore u Hrvatsku i najvažnije bitke; pokazati na povijesnoj karti pravce osvajanja; opisati proces islamizacije kršćanskih naroda, turski feudalni poredak; obrazložiti odluke sabora u Cetinu i njihove posljedice; navesti razloge stvaranja obrambenog pojasa (Vojne granice) prema Osmanskomu Carstvu; pokazati na povijesnoj karti područja bitaka, a vrijeme na crti vremena; imenovati istaknute vojne zapovjednike u ratovima s Osmanlijama; opisati položaj Hrvata i njihov svakodnevni život na područjima što su ih osvojili Osmanlije te ulogu franjevaca; obrazložiti posljedice turskih ratova za hrvatske zemlje.

10. Reformacija i katolička obnova

Ključni pojmovi: reformacija, katolička obnova, Isusovci.

Obrazovna postignuća: navesti uzroke reformacije: gospodarske, društvene, političke; opisati ideje o reformi Crkve; pokazati pravce širenja reformacije na povijesnoj karti i povezati s uzrocima širenja; opisati obnovu Katoličke crkve; obrazložiti uzroke i posljedice vjerskih ratova; navesti uzroke i posljedice reformacije i katoličke obnove za hrvatske zemlje.

11. Europa u doba baroka

Ključni pojmovi: apsolutistička monarhija, parlamentarna monarhija, barok.

Obrazovna postignuća: opisati promjene u gospodarstvu (manufakture, kapital); imenovati istaknute umjetnike i znanstvenike te njihova djela; opisati utjecaj barokne umjetnosti na način življenja: velikaške palače, građanske kuće.

12. Hrvatska u ranome novome vijeku (16. – 18. st.)

Ključni pojmovi: Zrinsko-frankopanski otpor, rat za oslobođenje, visoko školstvo, Pragmatička sankcija.

Obrazovna postignuća: obrazložiti uzroke i posljedice Zrinsko-frankopanskog otpora; obrazložiti značenje rata za oslobođenje te navesti pozitivne i negativne posljedice za Hrvatsku; analizirati uzroke uspona i pada Dubrovačke Republike, stanje u Dalmaciji i Istri; imenovati istaknute umjetnike i znanstvenike i njihova djela; opisati barok u Hrvatskoj: interes za jezikoslovlje, narodnu povijest i običaje, djelovanje isusovaca i pavlina, školstvo.

IZBORNE TEME

1. **Srednjovjekovni grad**
2. **Hrvatska srednjovjekovna kultura**
3. **Inkvizicija**
4. **Srednjovjekovna Bosna**
5. **Hrvatske velikaške obitelji**

7. RAZRED

TEME

1. Svijet i Hrvatska u osvit modernoga doba

Ključni pojmovi: enciklopedija, prosvjetiteljstvo, prosvijećeni apsolutizam, urbar, Deklaracija neovisnosti, ustav.

Obrazovna postignuća: obrazložiti važnost prosvjetiteljskih ideja o promjeni društva i političkoga sustava; imenovati vladare prosvijećenog apsolutizma i njihove reforme (osobna sloboda kmetova, uređenje feudalnih odnosa, unaprjeđivanje školstva); obrazložiti položaj hrvatskih zemalja u sklopu Habsburške monarhije; obrazložiti pojmove centralizacije i germanizacije; obrazložiti na povijesnoj karti uzroke i posljedice Američkog rata za neovisnost; opisati obilježja moderne demokracije te utjecaj prosvjetiteljstva na znanost, umjetnost i svakodnevni život.

2. Oblikovanje modernog društva - znanost i tehnologija, industrijska revolucija

Ključni pojmovi: industrijska revolucija, urbanizacija, radništvo, radnička prava, slobodno vrijeme.

Obrazovna postignuća: opisati osnovna obilježja 1. i 2. industrijske revolucije i usporediti ih s obilježjima proizvodnje u predindustrijsko doba; imenovati najvažnije izume i izumitelje; pokazati na povijesnoj karti područja najintenzivnijeg industrijskog razvoja; opisati posljedice 1. i 2. industrijske revolucije na promjene u proizvodnji te svakodnevni život ljudi; obrazložiti stanje u Hrvatskoj uzrokovano industrijskom revolucijom i smjestiti ga u širi regionalni i europski okvir.

3. Europa od Francuske revolucije do Bečkog kongresa (1789. – 1815.)

Ključni pojmovi: Francuska revolucija, Deklaracija o pravima čovjeka i građanina, Građanski zakonik (Napoleonov kodeks), Ilirske pokrajine, Kraglski Dalmatin, Sveta alijansa.

Obrazovna postignuća: obrazložiti uzroke, tijek i posljedice Francuske revolucije te političke promjene tijekom revolucije: ustavna monarhija i republika; obrazložiti važnost ideja Deklaracije o pravima čovjeka i građanina za cjelokupno čovječanstvo; opisati dolazak Napoleona na vlast, pratiti njegova osvajanja na karti i lenti, navesti dobre i loše strane Napoleonove vladavine; vrjednovati utjecaj Francuske revolucije i Napoleonovih osvajanja na Hrvatsku: nestanak Mletačke Republike i ukidanje

Dubrovačke Republike, opisati pokret za sjedinjenje Dalmacije s ostatkom Hrvatske; na primjeru Ilirskih pokrajina opisati prilike u zemljama pod Napoleonovom vlašću; opisati politički sustav i poredak nakon Napoleonove vlasti: sustav Svete alijanse u Europi i Metternichov sustav u Habsburškoj Monarhiji.

4. Hrvatski narodni preporod i pojava modernih nacija u Europi

Ključni pojmovi: preporodni pokreti, Hrvatski narodni preporod (Ilirski pokret), nacija.

Obrazovna postignuća: navesti preporodne pokrete u srednjoj Europi i Italiji te na jednom primjeru opisati postanak modernih nacija u Europi; opisati ustanke i pobune u Osmanskom Carstvu na primjeru Bosne i Hercegovine; obrazložiti nastanak i značaj velikosrpske politike; opisati društvene, kulturne, političke i gospodarske prilike u Hrvatskoj uoči preporoda; obrazložiti politički program Hrvatskoga narodnoga preporoda te navesti najvažnije događaje iz vremena preporoda; usporediti preporod u pojedinim dijelovima Hrvatske te navesti sličnosti i posebnosti; vrjednovati važnost preporoda za razvoj moderne hrvatske kulture, suvremenoga hrvatskoga jezika te oblikovanje hrvatske nacije; navesti značajke preporoda u zavičaju; navesti primjere oblikovanja nacionalnog identiteta kod Hrvata izvan domovine i drugih naroda koji žive na tlu Hrvatske; analizirati izvore iz navedenoga razdoblja (novine, književna i kazališna djela, pjesme i dr.).

5. Revolucija 1848. u Europi i Hrvatskoj

Ključni pojmovi: »proljeće naroda«, Zahtijevanja naroda, zastupnički Sabor, Bansko vijeće, apsolutizam.

Obrazovna postignuća: obrazložiti uzroke, ciljeve, tijek i posljedice revolucije u Habsburškoj Monarhiji; razlikovanje dvojnosti ciljeva za revolucije 1848. u Hrvatskoj i Srednjoj Europi: želja za promjenom društvenih odnosa političkoga sustava te pokušaj stvaranja nacionalnih država; pokazati glavnih žarišta revolucije 1848. na povijesnoj karti; obrazložiti osnovne događaje u Hrvatskoj u proljeće 1848. Zahtijevanja naroda i djelovanje bana Josipa Jelačića, ukinućem kmetstva i staleškoga poretka te uvođenjem zastupničkoga Sabora u Banskoj Hrvatskoj; opisati hrvatsko-mađarski rat u kontekstu zbivanja u Habsburškoj Monarhiji, pratiti kretanje Jelačićeve vojske na povijesnoj karti; opisati utjecaj revolucionarnih zbivanja na svakodnevni život (hrvatska zastava i dr); navesti važnost demokratizacije i modernizacije društva; analiza izvora (Zahtijevanja naroda, Odluka o ukinuću kmetstva i dr.).

6. Društvo, kultura i promjene u svakodnevnom životu u prvoj polovici 19. stoljeća

Ključni pojmovi: klasicizam, romantizam, socijalizam.

Obrazovna postignuća: obrazložiti posljedice razvoja znanosti i tehnologije te njihova utjecaja na svakodnevni život (uspon građanstva, pojava i položaj radništva, rad djece u proizvodnji); opisati nastanak ideje socijalizma; navesti osnovne značajke urbanizacije i života u gradovima te pojave novih gospodarstvenih djelatnosti; opisati umjetnost (likovna, književnost i glazba) u razdoblju promjena; usporediti društvene i kulturne te promjene u svakodnevnom životu u prvoj polovici 19. stoljeća u Europi s promjenama u hrvatskim zemljama.

7. Europa na vrhuncu moći: nastanak prvih modernih država u Europi

Ključni pojmovi: moderne države, imperijalizam, dualizam, Istočno pitanje, humanitarne organizacije.

Obrazovna postignuća: opisati prilike u Francuskoj i Velikoj Britaniji, tijek ujedinjenja Italije i Njemačke; obrazložiti sukob političkih interesa i nastanak Istočne krize; vrjednovati Berlinski kongres i njegove posljedice: navesti glavna obilježja austrougarske vlasti u Bosni i Hercegovini te opisati položaj hrvatskoga naroda i crkvene prilike; obrazložiti pojavu politike imperijalizma; vrjednovati važnost razvoja demokratskih sloboda (izborno pravo, građanska politička prava); obrazložiti pojavu humanitarnih organizacija te početke mirovnih konferencija i sporazuma.

8. Hrvatska u sklopu Habsburške Monarhije (Austro-Ugarske) u drugoj polovici 19. i na početku 20. stoljeća

Ključni pojmovi: političke stranke, hrvatska i južnoslavenska ideja, hrvatske institucije, Hrvatsko-ugarska nagodba, moderno sveučilište.

Obrazovna postignuća: imenovati ključne osobe i pojave razdoblja novog apsolutizma i opisati njihovo djelovanje na Hrvatsku; opisati rad Hrvatskoga sabora 1861.; usporediti temeljne programe političkih stranka u Hrvatskoj (HPSS, »novi kurs«); usporediti Austro-Ugarsku i Hrvatsko-Ugarsku nagodbu: obrazložiti političke i gospodarske posljedice dualističkoga uređenja Habsburške Monarhije na hrvatske zemlje (»Riječka krpica«, buna u Rakovici); usporediti osnovna obilježja banovanja Ivana Mažuranića i Khuena Héderváryja; opisati politički, gospodarski i kulturni razvoj Dalmacije, Istre i Vojne granice na prijelazu iz 19. u 20. stoljeće (detaljnije na razini zavičajne povijesti); vrjednovanje važnosti opismenjivanja i školovanja ljudi, te osnutka nacionalnih, kulturnih i znanstvenih ustanova; usporediti gospodarske prilike u hrvatskim zemljama koncem stoljeća sa stanjem u ostatku Monarhije i nekim većim europskim državama.

9. Svijet u doba europske dominacije u 19. stoljeću

Ključni pojmovi: kolonijalizam, građanski rat, ropstvo, Hrvatska bratska zajednica.

Obrazovna postignuća: na povijesnoj karti pratiti širenje kolonijalnih posjeda europskih velesila i kretanja istraživača i doseljenika, opisati neke od

sukoba europskih država oko kolonija te usporediti različite kulture i civilizacije; vrjednovati odnos kolonijalnih sila prema domorodcima; opisati društvene, gospodarske i političke prilike na prostoru SAD-a u 19. stoljeću; uočiti i obrazložiti uzroke i posljedice borbe stanovništva u kolonijama protiv europske prevlasti; opisati na primjeru stjecanje samostalnosti i neovisnosti kolonijalnih država; obrazložiti razloge iseljavanja hrvatskoga stanovništva.

10. Društvo, kultura i promjene u svakodnevnom životu u drugoj polovici 19. i na početku 20. stoljeća

Ključni pojmovi: Sueski kanal, sufražetkinje, historicizam, impresionizam, moderna, secesija.

Obrazovna postignuća: opisati nastavak modernizacijskih procesa te najvažnije društvene i kulturne promjene u svakodnevnom životu u drugoj polovici 19. i na početku 20. stoljeća; opisati život u gradovima: razvoj prometa i komunikacija - Sueskoga kanala; opisati promjene u svakodnevnom životu te kvalitetniju organizaciju slobodnoga vremena; navesti primjere razvoja graditeljstva, slikarstva, kiparstva, glazbe, književnosti, kazališta i kinematografije; školstvo i pismenost; opisati razvoj športa: nove športske discipline, obnavljanje olimpijskih igara; opisati borbu za ženska prava te postupno mijenjanje položaja žena.

11. Svjetske krize i Prvi svjetski rat

Ključni pojmovi: svjetski rat, pozicijsko ratovanje, mobilizacija (novačenje), Londonski ugovor, Jugoslavenski odbor, kapitulacija.

Obrazovna postignuća: navesti političke saveze i njihove članice, obrazložiti interese svjetskih sila početkom 20. stoljeća; navesti uzroke i posljedice Balkanskih ratova te navesti ostale krize prije Prvoga svjetskoga rata; navesti uzroke i povod Prvoga svjetskoga rata; pokazati na povijesnoj karti bojišta i odlučujuće bitke; opisati načine ratovanja i nova oružja; obrazložiti uzroke i posljedice ulaska SAD-a u rat te izlaska Rusije iz rata; opisati utjecaj rata na svakodnevicu i opisati promjenu položaja žena; opisati politički položaj Hrvatske u Austrougarskoj Monarhiji te ulogu hrvatskih domobrana na bojištima; vrjednovati važnost djelovanja hrvatskih političara u zemlji i u inozemstvu te opisati odnos zapadnih sila i susjednih država prema Hrvatskoj; analizirati izvore (fotografije, dokumenti, dokumentarni filmovi i dr.).

IZBORNE TEME

1. **Postanak pjesme *Još Horvatska ni propala***
2. **Hrvatski sabor 1861. godine**
3. **Ustanak Eugena Kvaternika**
3. **Brodarstvo na Jadranu**
4. **Izgradnja željezničkih pruga u Hrvatskoj**

8. RAZRED

TEME

1. Versajski poredak

Ključni pojmovi: migracije, španjolska gripa, »14 točaka«, »velika četvorica«, mirovni ugovori, Versajski poredak, Liga naroda.

Obrazovna postignuća: procijeniti ishode Prvoga svjetskoga rata: političke, socijalne i demografske posljedice te njihov utjecaj na živote ljudi; utvrditi promjene granica u Europi i na Bliskom istoku na povijesnim kartama prije i nakon Prvoga svjetskoga rata; analizirati izvore (mirovni ugovori s poraženim državama i posebno Wilsonovih »14 točaka«), uočiti i odrediti posljedice za poslijeratnu Europu i svijet (posebice odnose među velesilama: Velika Britanija, Francuska, Njemačka, Italija, Japan, SAD) u 1920-im godinama; uočiti i obrazložiti uzročno-posljedičnu vezu između versajskog poretka i novoga svjetskoga sukoba; opisati nastanak te navesti ciljeve i slabosti Lige naroda.

2. Demokratski procesi između dvaju ratova

Ključni pojmovi: »Lude dvadesete«, izolacionizam, sufražetkinje, burza, inflacija, Velika gospodarska kriza.

Obrazovna postignuća: navesti primjere europske demokracije (Velika Britanija, Francuska, Vajmarsko Njemačka ili Čehoslovačka) i obraditi jedan model; procijeniti politiku SAD-a prema Europi; uočiti i obrazložiti napredak i krize u gospodarstvu u međuratnom razdoblju; uočiti i obrazložiti uzroke i posljedice velike gospodarske krize; opisati društvene promjene između dvaju ratova: opće pravo glasa za muškarce, promjene u položaju žena i zahtjeve za pravom glasa, poboljšanje položaja radnika, razvoj školstva, migracije, urbanizaciju i novi izgled gradova, nove oblike masovne zabave, utjecaj američke kulture, moda u 1920-ima i 1930-ima.

3. Totalitarni režimi između dva rata

Ključni pojmovi: boljševizam, komunizam, fašizam, militarizam, rasizam, nacizam, antisemitizam, totalitarizam.

Obrazovna postignuća: uočiti i obrazložiti navedene ključne pojmove; usporediti glavne značajke pojedinih totalitarnih režima (naglasiti stradanje ljudi u svim trima totalitarnim režimima); pokazati na karti države s totalitarnim režimima (Rusija/SSSR, Italija, Njemačka i Japan); opisati uspon fašista, nacista i komunista do vlasti te na temelju izvora obrazložiti kako totalitarni režimi utječu na život građana (stradanja po političkoj, klasnoj, rasnoj, nacionalnoj, etničkoj ili vjerskoj osnovi); usporediti i vrjednovati kulturu, umjetnost i šport u službi totalitarnih režima sa životom u demokraciji; opisati položaj Crkve u totalitarnim režimima.

4. Hrvatska u prvoj Jugoslaviji

Ključni pojmovi: višenacionalna država, Vidovdanski ustav, unitarizam, šestosiječanjska diktatura, komunistički pokret, ustaški pokret, hrvatsko pitanje, Banovina Hrvatska.

Obrazovna postignuća: obrazložiti tijek stvaranja Države SHS i Kraljevstva SHS u kontekstu međunarodnih zbivanja; obrazložiti različite zamisli o ustroju nove države: jugoslavenski unitarizam, nova država kao proširena Srbija, federalizam /konfederalizam, samostalna hrvatska država, sovjetski model i dr.; pokazati granice Države SHS i Kraljevstva SHS na povijesnoj karti i obrazložiti međunarodni položaj nove države, Jadransko pitanje i njegove posljedice; opisati stanje u Kraljevstvu SHS/Jugoslaviji: nacionalni i vjerski sastav, nejednak gospodarski razvoj, život na selu i u gradu (prenapučenost, agrarna reforma, razvoj gradova, položaj radnika, iseljavanje, represivno djelovanje režima, utjecaj velike gospodarske krize), kulturni i znanstveni razvoj; na primjerima iz zavičajne povijesti protumačiti nacionalnu povijest (npr. seljački pokreti 1920. godine, položaj seljaštva, Jadransko pitanje, izbori 1920. godine, razvoj gradova ili iseljavanje, itd); opisati politički ustroj prema Vidovdanskom ustavu; usporediti obilježja razdoblja parlamentarizma i razdoblja diktature i strahovlade; osuditi pojave hegemonizma i dominantnih ideologija te naglasiti važnost očuvanja nacionalnog identiteta; obrazložiti nastanak komunističkoga i ustaškoga pokreta; obrazložiti hrvatsko pitanje i uzroke nastanka Banovine Hrvatske, sporazum Cvetković-Maček, navesti pristaše i protivnike sporazuma.

5. Znanost i kultura u prvoj polovici 20. stoljeća u svijetu i u Hrvatskoj

Ključni pojmovi: atomska energija, penicilin, Nobelova nagrada, apstraktna umjetnost.

Obrazovna postignuća: opisati najvažnije društvene i kulturne promjene u međuratnom razdoblju; navesti najznačajnija znanstvena dostignuća: znanstvene teorije, razvoj medicine, Nobelova nagrada i razvoj društvenih znanosti; imenovati odabrane umjetnike (ili nekoliko umjetničkih djela i stilova), znanstvenike, izumitelje; navesti višestruku ulogu filma: umjetnost i zabava, ali i sredstvo promidžbe; prepoznati najznačajnija dostignuća tehnološkoga razvoja: industrijalizacija, prijevoz, izgradnja prometnica, radio, televizija, radar; obraditi šport u međuraću te posebno utjecaj politike (Olimpijske igre u Berlinu 1936. godine) i (ne)prisutnost žena; imenovati hrvatske kulturne, znanstvene i vjerske ustanove i njihov rad.

6. Drugi svjetski rat

Ključni pojmovi: politika popuštanja, Trojni pakt, Blitzkrieg, holokaust, genocid, koncentracijski sabirni logori, antifašistička koalicija, totalni rat, žrtve i masovna pogubljenja na području Hrvatske.

Obrazovna postignuća: opisati zbivanja u drugoj polovici 1930-ih godina; uočiti i obrazložiti uzroke/povod i opisati tijek Drugoga svjetskog rata, a posebno na tlu Jugoslavije; procijeniti savezničke konferencije i političke dogovore te utjecaj totalnog rata na civilno stanovništvo: posebice stradanja ljudi iz ideoloških, političkih, vjerskih, rasnih i nacionalnih razloga i svakodnevicu u ratu (ratna razaranja, okupatorska nasilja, nestašice hrane) na primjerima iz zavičajne povijesti; obrazložiti i navesti primjere Holokausta; vrjednovati kolaboraciju i pokrete otpora u Europi; opisati kako je i u kojim uvjetima nastala Nezavisna Država Hrvatska, procijeniti ustaški režim i osuditi politiku terora nad građanima (posebno Srbima, Židovima i Romima), rasne zakone i koncentracijske logore - Jasenovac; opisati nastanak Federalne Države Hrvatske u sklopu DFJ, procijeniti ulogu ZAVNOH-a i njegove odluke; opisati sudjelovanje Hrvata u NOP-u (partizanskom pokretu) i obrazložiti značaj antifašističke borbe za Hrvatsku, kao i priključenje Istre, Zadra i otoka Hrvatskoj; obrazložiti i osuditi masovna pogubljenja civilnoga stanovništva na kraju i nakon Drugoga svjetskoga rata (Bleiburg i »Križni put« Hrvata i zbjegove), te posebno stradanja njemačke i talijanske manjine; na primjeru opisati kulturna dostignuća tijekom rata.

7. Svijet u vrijeme hladnoga rata i slom komunističkih sustava

Ključni pojmovi: ratni zločini, hladni rat, Marshallov plan i Trumanova doktrina, blokovska politika, NATO, Varšavski pakt, Berlinski zid, potrošačko društvo, detant (popuštanje napetosti), perestrojka, glasnost.

Obrazovna postignuća: navesti ishode i uočiti posljedice Drugoga svjetskoga rata; opisati odnos između dviju supersila; na primjeru opisati hladnoratovske sukobe i krize; uočiti i obrazložiti uzroke, povod i postupno širenje hladnoga rata u drugoj polovici 1940-ih; pokazati na karti veća krizna žarišta u svijetu u doba hladnog rata; opisati nastanak i ulogu UN-a nakon rata i u današnjem svijetu (usporediti s Ligom naroda); analizirati i vrjednovati Opću deklaraciju o pravima čovjeka i ostalih dokumenata te tako isticati važnost demokratskih vrjednota kao temelj poštivanja ljudskih prava, klasne (staleške), spolne, vjerske i nacionalne ravnopravnosti; usporediti razlike između Istoka i Zapada: promjene u obitelji, položaj žena i mladih; vrjednovati promidžbu i masovne medije u hladnom ratu (tisak, televizija); usporediti svakodnevni život s obiju strana »željezne zavjese«; opisati kako je došlo do sloma komunizma u istočnoj Europi.

8. Procesi dekolonizacije svijeta

Ključni pojmovi: zemlje »Trećeg svijeta«, dekolonizacija, pokret nesvrstanih, neokolonijalizam, apartheid.

Obrazovna postignuća: procijeniti značaj dekolonizacije i pokreta nesvrstanih u kontekstu

hladnoga rata; opisati kraj europskih imperija u Africi i Aziji (francuski i britanski primjer); opisati jedan primjer poput Indije, Indonezije, Indokine, Alžira; objasniti utjecaj Deklaracije UN-a na stjecanje neovisnosti kolonija; opisati glavne probleme u razvoju bivših kolonija (npr. veliki porast stanovništva, nerazvijeno gospodarstvo, glad, ratovi, zdravstvene i obrazovne prilike i dr.); uz pomoć izvora opisati proces dekolonizacije iz perspektive kolonijalnih metropola i bivših kolonija.

9. Hrvatska u drugoj Jugoslaviji

Ključni pojmovi: obnova, agrarna reforma, nacionalizacija, kolektivizacija, samoupravljanje, jednopartijski sustav, Hrvatsko proljeće.

Obrazovna postignuća*:* opisati obilježja komunističkog režima u Jugoslaviji; opisati prilike u Jugoslaviji nakon rata: žrtve poraća, totalitarizam, jednostranačje (jednopartijski sustav), određivanje granica i međunarodni položaj prije i poslije 1948. godine; obrazložiti posljedice sukoba sa Staljinom (Goli Otok); razlikovati proklamirano federativno ustrojstvo Jugoslavije od stvarnoga centralističkog ustroja; opisati promjene u gospodarstvu i društvu u Hrvatskoj nakon 1945. godine te njihov utjecaj na svakodnevni život; uočiti i obrazložiti uzroke političke i gospodarske krize komunističkih režima u 1960-ima i početkom 1970-ih te razloge neuspjeha gospodarskih reformi i demokratizacije društva; obrazložiti odnos države prema religiji i vjerskim zajednicama; obrazložiti ulogu hrvatske gospodarske i političke emigracije te ulogu UDB-e; navesti primjere nacionalnog unitarizma; obrazložiti uzroke i posljedice Hrvatskoga proljeća; na primjerima iz zavičajne povijesti opisati osnovne značajke razvoja turizma, graditeljstva, industrijalizacije i dr.

10. Postanak i razvoj samostalne hrvatske države

Ključni pojmovi: Memorandum SANU i velikosrpska politika, višestranački izbori, samostalnost i suverenitet, Domovinski rat, međunarodno priznanje, mirna re/integracija.

Obrazovna postignuća: opisati političku i gospodarsku krizu u 1980-ima nakon smrti Josipa Broza Tita, uzroke slabljenja središnje vlasti i različite zamisli o preustroju Jugoslavije; opisati promjene u unutarnjoj politici SR Srbije; obrazložiti obnovu velikosrpske ideje, srpskog nacionalizma u SR Hrvatskoj i »hrvatsku šutnju«; opisati višestranačje i prve poslijeratne višestranačke izbore u Hrvatskoj (uloga predsjednika Franje Tuđmana); obrazložiti prilike u Hrvatskoj uoči i nakon izbora; opisati nastanak srpskih paravojnih postrojba i okupaciju dijelova Hrvatske te agresiju JNA na Sloveniju, Hrvatsku i na Bosnu i Hercegovinu; opisati stradanja iz Domovinskoga rata: Vukovara, Dubrovnika i drugih gradova, imenovati istaknute hrvatske branitelje; opisati nastanak tzv. Republike srpske krajine na hrvatskom teritoriju, progone Hrvata i građana Hrvatske koji nisu podržavali agresiju; opisati međunarodno priznanje Republike Hrvatske; jasno odrediti kako je došlo do rata, tko je agresor, a tko žrtva; navesti primjere teškoća hrvatske obrane i ulogu hrvatskog iseljeništva; opisati tijek rata u Bosni i Hercegovini i ulogu susjednih zemalja; uz pomoć povijesne karte opisati tijek oslobađanja okupiranih područja u Hrvatskoj: akciju Maslenica, akciju hrvatske vojske u sektoru Jug, vojno-redarstvene akcije Bljesak i Oluja; obrazložiti mirnu integraciju Podunavlja; opisati posljedice rata na prostoru Hrvatske te posljedice rata u Bosni i Hercegovini: ljudske žrtve i materijalna razaranja, ratni zločini, etničko čišćenje (Ovčara i Srebrenica) i raseljavanje stanovništva; nabrojiti i obrazložiti primjere Domovinskog rata na području zavičaja; opisati prilike u suvremenom hrvatskom društvu: obnova Hrvatske, gospodarstvo, nezaposlenost, nužnost demografske obnove, povratak izbjeglica i prognanika itd.

11. Hrvatska i svijet na pragu trećeg tisućljeća

***Ključni pojmovi*:** pop-kultura, ljudska prava, genetika (genom), kloniranje, računala, kibernetika, proširenje Europske unije.

Obrazovna postignuća: na odabranim primjerima obrazložiti znanstveni i tehnološki razvoj te promjene u društvu suvremenog svijeta; navesti primjere pozitivnog i negativnog utjecaja; opisati promjene u gospodarstvu i društvu na primjerima globalizacije, demografske eksplozije u 20. stoljeću, socijalnih razlika, promjena u obitelji, položaja žena i mlade generacije; obrazložiti pojavu postindustrijskoga društva: masovne kulture, masovnih medija i njihovog utjecaja; navesti primjere prepoznatljivih kulturnih i umjetničkih pokreta i pravaca u drugoj polovici 20. stoljeća; na primjerima obrazložiti probleme suvremenoga svijeta (ratovi, gladi i bolesti, kriminal, terorizam, zlouporaba droga) te potrebu za očuvanjem čovjekova okoliša i pronalaženjem novih izvora energije; obrazložiti značaj poštivanja ljudskih prava u današnjem svijetu (posebno prava djece) kao i položaj nacionalnih i drugih manjina; opisati političke odnose u suvremenom svijetu.

IZBORNE TEME

1. **Hrvatski kulturni identitet**
2. **Lokalni ratovi tijekom Hladnog rata**
3. **Ivan Pavao II.**
4. **Terorizam**
5. **Hrvatsko iseljeništvo u 20. stoljeću**

GEOGRAFIJA

UVOD

Nastavni se program geografije temelji na suvremenim spoznajama geografske znanosti koje su nužno pedagoško didaktički preoblikovane. Nastava geografije uvodi se u 5. razredu osnovne škole, ali učenici neka geografska predznanja donose iz nastavnoga predmeta priroda i društvo (1. - 4. razred), a izvodi se dalje u 6., 7. i 8. razredu. Nastava je geografije u suodnosu s prirodoznanstvenim skupinama predmeta i s ostalim nastavnim predmetima radi stvaranja cjelovite slike pojavnosti svijeta. Uvažavajući znanstvenu, odnosno stručnu sistematiku i znanstveno nazivlje, ali i osobitosti učenika i nastavnoga procesa, program je zamišljen po načelu od manje složenoga prema složenijemu, tj. dubina i širina spoznaja povećava se s uzrastom učenika. Opseg znanja određen je brojem tema i pojmova koji se trebaju obraditi u jednom razredu, a dubina je određena upućenošću učenika (stupnjem usvojenosti znanja i sposobnosti).

CILJ

Cilj nastave geografije je stjecanje osnovnih geografskih znanja o Zemlji, značenju i povezanosti prirodnih elemenata i društvenih pojava i procesa u svjetlu suvremenih zbivanja u svijetu, razvijanje i njegovanje geografskih načina mišljenja i razvijanje socijalnoafektivnih sposobnosti učenika. Geografija ima ulogu prenjeti određena znanja iz geografije, ali se temelji i na znanstvenim spoznajama drugih srodnih predmeta koji se bave Zemljom (geodezija, astronomija, geofizika, geologija, metereologija...).

ZADAĆE

Učenike treba:

- upoznati s osnovnim znanjima o planetu Zemlji, s prirodnim elementima (reljef, klima, vode, tlo, biljni i životinjski svijet) i njihovu međuodnosu s društvenim pojavama (stanovništvo, način života, djelatnosti, kultura),
- upoznati s osnovnim prirodno-geografskim značajkama i društvenim procesima zavičajne regije i značenjem tranzitnoga položaja Republike Hrvatske s obzirom na europsko i globalno povezivanje (gospodarske, vojne i političke skupnosti),
- upoznati s prirodno-geografskim, društveno-kulturnim i gospodarskim značajkama kontinenata na primjeru odabranih država,
- upoznati s ekološkim problemima u svijetu i sa značenjem i mogućnostima očuvanja okoliša za zdravlje i kvalitetu života sada i u budućnosti,
- uvesti u osnove kartografske pismenosti i razvijati umijeće uporabe geografske karte i atlasa kao izvora znanja,
- uvesti u metode znanstvenoga istraživanja (neposredno promatranje, brojanje, crtanje, skiciranje, uzorkovanje, kartiranje, anketiranje...) i razvijati zanimanje za istraživanje prostora; razvijati sposobnost znanstvenoga razmišljanja i priopćivanja rezultata istraživanja (pisanja izvješća o istraživanju).

NAPOMENA

Nastavni program geografije u 5. razredu sadržava početno gradivo iz osnova opće geografije tj. standard obvezan za sve učitelje i učenike. On predstavlja »abecedu«, temelje za učenje geografije u višim razredima i za razumijevanje geografskih i društveno-gospodarskih pojava i procesa u vremenu i prostoru od zavičaja, domovine, do Europe, ostalih kontinenata i konačno na globalnoj razini. Pristup redoslijedu tema u nastavnom programu 5. razreda analitički je i polazi od tema o Planetu Zemlja, slijede teme o geografskim kartama te teme o sastavnicama prirodne osnove. Orijentir intenziteta i ekstenziteta (dubine i širine) gradiva, za učitelje/učiteljice su: ključni pojmovi, novo stručno nazivlje te obrazovna postignuća. Posebnu pozornost treba obratiti na pojmove koji predstavljaju znanje. U realizaciji nastave potrebno je voditi računa o aktualizaciji. Poželjna je potpuna uključenost učenika, a posebice njihovog praktičnog samorada. Osmišljenoj didaktičkoj igri u nastavi geografije treba dati odgovarajući prostor jer ona pridonosi većoj doživljajnosti i motivaciji koja je potrebna na ovom psihofizičkom uzrastu učenika. Preporučuje se izvanučionička nastava jer se mnogi sadržaji mogu obraditi (demonstrirati) u školskom dvorištu, naselju i bližoj okolici. Za realizaciju nastavnoga programa u 5. razredu važni su odgojni i socijalizirajući ciljevi za svaku temu, a oni proizlaze iz sadržaja koji se obrađuju i iz oblika i metoda rada. Za rasterećenje učenika, te za racionalizaciju nastavnoga procesa, vrlo je važno koristiti učenička predznanja. Rasterećenju svakako pridonosi i suodnos s drugim nastavnim predmetima u 5. razredu (ovdje je riječ o horizontalnom suodnosu).

Nastavni program 6. razreda razrađen je na pluralističkom globalnom načelu (različitost pojava i procesa te suodnosu i uzročno-posljedičnoj povezanosti) po temama o stanovništvu i gospodarstvute temama vezanim uz kontinente (Azija, Afrika, Amerika, Australija i Oceanija te polarni krajevi). Pristup ovomu programu zahtijeva obaviještenost i otvorenost prema svijetu što pridonosi razumijevanju složenosti i rješavanju zajedničkih problema. Pri obradbi tema posebice treba izbjegavati romantičarsko-turističke slike, a naglašavati objektivnu geografsku stvarnost, problemski pristup i geografsko mišljenje. Posebnu pozornost treba obratiti na pojmove koji predstavljaju znanje. U realizaciji nastave potrebno je voditi računa o aktualizaciji. Nastavno gradivo se vertikalno (okomito) povezuje s gradivom 5. razreda. Realizacijom nastavnoga programa treba kontinuirano poticati učenike na samostalan rad kako bi učenici stekli sigurnost, ustrajnost, samopouzdanje. Radi dinamike

nastave, bolje motivacije, razvijanja sposobnosti suradnje i komunikacije, potrebno je organizirati rad u parovima i skupinama, a to rezultira odgojem za dijalog i snošljivost prema drugome. Posebnu pažnju treba posvetiti radu s računalom i prikupljanju podataka i njihovoj prezentaciji: verbalnoj, kvantitativnoj i grafičkoj. Ekološki odgoj i očuvanje okoliša trajni je odgojni zadatak u nastavi geografije. Sadržaji nastavnoga programa u 6. razredu pogodni su za poticanje ljudskosti, suosjećanja prema gladnim, unesrećenim ratom i prirodnim katastrofama. Kritičko mišljenje i samopouzdanje u iznošenju učeničkih stavova potiču razgovori, rasprave ili parlaonice (razgovaraonice).

U 7. se razredu ostvarenjem nastavnoga programa učenici upoznaju s geografskim obilježjima europskoga kontinenta i Rusije koristeći predznanja koja su stekli u 5. i 6. razredu. Program obrađuje teme vezane uz opća obilježja Europe, nakon čega slijedi pregled po državama, a u završnom su dijelu teme vezane uz suvremena obilježja Europe. U prvom dijelu, u kojem su razrađene teme o općim obilježjima Europe, gradivo se niže geografskom logikom, analizom: opće značajke Europe, prirodno-geografska obilježja, društveno-gospodarska obilježja razvoja i značenje kontinenta u cjelini. Države i bitna prirodno-geografska obilježja država (primjerno, ovisno o njihovu značenju u prostoru) obrađuju se po državama: Zapadne, Sjeverne, Južne, Jugoistočne i Istočne Europe.

Osmi dio programa daje sintetički zbiljske problemske teme, a naglasak je na integracijskim procesima, prometno-geografskom povezivanju, općem neskladu razvoja i podjeli na tzv: »jezgru« i »periferiju« s posebnim naglaskom na ekološke probleme.

U takvu konceptu nastavnoga programa učitelj/učiteljica može naći prostora i vremena za osuvremenjivanje i osmišljavanje nastavnih sadržaja i nastavnoga procesa. Djelatno i odgovorno izvršavanje obveza te razvijanje intelektualne znatiželje učenika postiže se istraživačkim radom i pripremom referata, posjetima manifestacijama na europskoj razini – Zagrebački velesajam, izložbe ili ambasade. Posebnu pozornost treba obratiti na pojmove koji predstavljaju znanje. Stvaralaštvo je najviši stupanj osposobljenosti te ga treba poticati kako bi učenici iskazali svoju osobnost: izradba plakata, pojmovna mreža, geografska priča, izradba turističkoga prospekta, slikokarte i sl.

U tom uzrastu, kada učenici preispituju svoje vrijednosti i vrijednosti drugih, jako je važno promicanje ljubavi i ponosa prema zavičaju i domovini. Kartografska pismenost obrazovni je i funkcionalni zadatak nastave geografije. Na toj je razini, uz opće geografske karte, potrebno koristiti i tematske karte kako bi učenici što bolje uočili neku pojavu i proces u prostoru.

Nastavni program 8. razreda oslanja se na predznanja učenika iz nižih razreda: priroda i društvo (znanja o zavičaju, regiji i Republici Hrvatskoj) te na znanja iz opće geografije i geografije u 5., 6. i 7. razredu, gdje se uvijek ističu sličnosti i razlike i poveznice s geografskom obilježjima Republike Hrvatske. Nastavni program iz geografije u 8. razredu sastoji se od dvaju dijelova: prvi je dio o geografskim kartama i orijentaciji, a drugi dio Republika Hrvatska. Tema o topografskim kartama obrađuje se u 8. razredu jer se smatra da su učenici već svladali potrebna znanja u matematici: koordinatni sustav u pravcu, u ravnini i sferi, kut i stupanj. Drugi dio Republika Hrvatska obrađuje se analitičko-sintetičkim pristupom. Tu se obrađuju prirodno-geografska obilježja, zatim demografska obilježja, raznolike veze Hrvatske (društvene, gospodarske, političke) i svijeta te geografska raznolikost Hrvatske i regionalizacija. U trećem se dijelu obrađuju prirodno-geografske osobitosti i društveno-geografska obilježja triju velikih regija: Primorske, Gorske i Nizinske.

Redoslijed obradbe tema na regionalnoj osnovi može se mijenjati ovisno o regiji u kojoj se škola nalazi. Posebnu pozornost treba obratiti na pojmove koji predstavljaju znanje. Složenu prostornu stvarnost nemoguće je spoznati bez odgovarajuće kartografske pismenosti. Nastava geografije treba omogućiti sjecanje kartografskih znanja, umijeća i navika korištenja karte kao izvora informacija. Kartografski su znakovi sredstvo izražavanja, kojima se bolje nego bilo kojim drugim znakovima, pruža informacija o: položaju, geografskim obilježjima i brojčanim vrijednostima sadržaja (pojava i procesa) u prostoru. Geografska karta je neizostavno sredstvo u nastavi geografije.

Izvanučionička nastava geografije vrlo je važna u stjecanju znanja, umijeća i navika, a ima i velike odgojne vrijednosti. Učitelj/učiteljica treba planirati takvu nastavu za određene programske sadržaje koji se mogu obraditi u naselju, bližoj i daljoj okolici. Terenska i izvanučionička nastava treba biti logistički i stručno dobro pripremljena, u suodnosu (korelaciji) s drugim nastavnim predmetima (povijest, biologija, hrvatski jezik...). Jedan od zadataka nastavnoga programa geografije jest i razvijanje smisla za timski rad kako bi učenici usvojili određene vrijednosti i usvojili pozitivne stavove o potrebi suradnje među ljudima i poštovanja tuđega rada. Promicanje ljubavi prema zavičaju i domovini stalna je zadaća nastave geografije, a ogleda se u vrijednostima kao što su: znatiželja i oduševljenje prirodom i prirodnim pojavama, želja za očuvanjem i zaštitom prirodne i kulturne baštine, ekološka svijest i zaštita biljnoga i životinjskoga svijeta, osjećaj za lijepo i duhovnu stranu života, ponos zavičajem i domovinom.

Izborne su teme predložene kao projekti i istraživanja.

5. RAZRED

TEME

1. Oblik i veličina Zemlje

Ključni pojmovi: oblik i veličina Zemlje, sila teža, globus, Zemljin ekvator (polutnik), polovi.

Obrazovna postignuća: izdvojiti i opisati barem jedan dokaz oblika Zemlje (slika iz satelita); obrazložiti važnost znanosti i tehnologije u spoznajama o obliku Zemlje (zrakoplov, svemirska letjelica, satelit, put na

Mjesec); znati površinu Zemlje; opisati oblik Zemlje (kugla); prepoznati globus kao umanjeni prikaz (model) Zemlje; pokazati na globusu Sjeverni i Južni pol, ekvator i os rotacije; opisati djelovanje sile teže i navesti primjere.

2. Razmještaj kontinenata i oceana

Ključni pojmovi: kontinenti, oceani, polutka.

Obrazovna postignuća: imenovati te na geografskoj karti i globusu pokazati kontinente i oceane; na karti obrazložiti pojam Staroga i Novoga svijeta; imenovati i pokazati kontinent na kojem je Hrvatska; pokazati i opisati kopnenu i vodenu polutku.

3. Zemlja u svemiru

***Ključni pojmovi*:** svemir, zvijezde, planeti, prirodni sateliti, Mjesečeve mijene.

Obrazovna postignuća: obrazložiti važnost Sunca za život na Zemlji; opisati Sunčev sustav i nabrojiti nazive planeta; razlikovati svemir od galaktike te planet od zvijezde; razlikovati prirodne satelite od umjetnih; nabrojiti Mjesečeve mijene i prepoznati ih na nebu.

4. Geografska mreža

***Ključni pojmovi*:** meridijani, paralele, geografska mreža.

Obrazovna postignuća: razlikovati paralele od meridijana i pokazati ih na globusu i geografskoj karti; odrediti smještaj zadanog mjesta na geografskoj karti (sjeverno ili južno od ekvatora i istočno ili zapadno od početnoga meridijana); navesti primjer važnosti točnog određivanja smještaja.

5. Gibanja Zemlje i godišnja doba

***Ključni pojmovi*:** gibanja i posljedice gibanja Zemlje, toplinski pojasi.

Obrazovna postignuća: razlikovati Zemljinu rotaciju od revolucije; odrediti na crtežu smjer rotacije i trajanje te posljedicu (smjena dana i noći); povezati nagnutost Zemljine osi i različitu osvijetljenost Zemlje; prepoznati položaj Zemlje u različita godišnja doba; usporediti izmjenu godišnjih doba na sjevernoj i južnoj polutki; razlikovati suncostaj i ravnodnevicu; navesti datume početka godišnjih doba i trajanje dana i noći na te datume; navesti nazive toplinskih pojasa i pokazati ih na globusu i geografskoj karti; opisati osnovna obilježja toplinskih pojasa; na karti i globusu odrediti smještaj Hrvatske i navesti u kojem se toplinskom pojasu nalazi.

6. Mjesno i pojasno vrijeme

***Ključni pojmovi*:** mjesno i pojasno vrijeme, datumska granica, sumračnica.

Obrazovna postignuća: razlikovati na crtežima mjesno i pojasno vrijeme; prepoznati na karti vremenskih zona Europe u kojem se vremenskom pojasu nalazi Hrvatska; definirati datumsku granicu; obrazložiti važnost računanja vremena u svijetu; izračunati na valjku za vrijeme razliku u vremenu Zagreba i nekoliko gradova svijeta.

7. Prikazivanje Zemljine površine

***Ključni pojmovi*:** geografska karta, kartografski znakovi, tumač znakova.

Obrazovna postignuća: obrazložiti što je geografska karta; opisati koji se sadržaji na geografskim kartama prikazuju bojom, kartografskim znakovima i natpisima; razlikovati na geografskoj karti kartografske znakove, pravilno ih tumačiti i primjenjivati; navesti primjere primjene geografskih karata u svakodnevnom životu.

8. Mjerilo i vrste karata

Ključni pojmovi: mjerilo, vrste geografskih karata, atlas.

Obrazovna postignuća: prepoznati na geografskoj karti grafičko i brojčano mjerilo; odrediti na primjerima iz atlasa vrste geografskih karata prema sadržaju; prepoznati na crtežu topografske znakove i njima se služiti; izmjeriti na karti zavičaja uz pomoć trokuta ili šestara zračnu udaljenost te ju očitati na grafičkom mjerilu; odabrati odgovarajuću tematsku kartu u konkretnoj situaciji.

9. Orijentacija

***Ključni pojmovi*:** orijentacija, strane svijeta, kompas.

Obrazovna postignuća: orijentirati se u prostoru (izvan učionice); orijentirati kartu ili plan u okolišu škole; uspješno se kretati uz pomoć kompasa, skice, plana, karte u okolišu škole; obrazložiti važnost orijentacije u svakodnevnom životu.

10. Reljef, građa Zemlje i unutarnje sile

***Ključni pojmovi*:** reljef, građa Zemlje, litosfera i litosferne ploče, unutarnje sile, mlada i stara gorja.

Obrazovna postignuća: obrazložiti na crtežu unutarnju građu Zemlje; razlikovati na crtežu magmu i lavu; opisati na crtežu pomicanje litosfernih ploča; opisati potres i negativne posljedice (polazni primjeri iz RH); razlikovati na crtežu epicentar i hipocentar; predvidjeti mogućnosti zaštite u vrijeme potresa; navesti primjere pružanja pomoći stradalima od potresa; prepoznati na crtežu boru i rasjed; navesti i na karti pokazati primjere mladoga i staroga gorja u Republici Hrvatskoj te razlikovati njihova obilježja uz pomoć fotografija.

11. Oblici reljefa i oblikovanje reljefa vanjskim procesima

***Ključni pojmovi*:** krški, obalni, riječni, ledenjački i pustinjski reljef.

Obrazovna postignuća: obrazložiti zašto se reljef neprestano mijenja (primjeri iz zavičaja...); navesti vanjske procese oblikovanja reljefa i uz njih primjere (po mogućnosti iz zavičaja); razlikovati reljefne uzvisine i udubine te krške oblike reljefa (polje u kršu, ponikva, škrapa, špilja, jama, sige); prepoznati na

crtežu ili fotografiji i opisati oblike: obalni reljef (klif, žalo), riječni reljef (riječna dolina u obliku slova V), ledenjački reljef (ledenjačka dolina u obliku slova U), pustinjski reljef (dine ili sipine); prepoznati na terenskoj nastavi reljefne oblike u zavičaju i razvrstati ih po pripadajućem tipu reljefa.

12. More

***Ključni pojmovi*:** more, svojstva i gibanja mora.

Obrazovna postignuća: navesti značenje mora (na primjeru Jadranskoga mora); opisati na crtežima, fotografijama ili tematskim kartama svojstva mora (slanost, temperatura, boja i prozirnost); nabrojiti gibanja mora: valove, morske mijene i morske struje; razlikovati na crtežu ili u prirodi plimu i oseku te na karti hladne i tople morske struje; razlikovati na karti Republike Hrvatske i Europe razvedene od nerazvedenih obala; nabrojiti najveće onečišćivaće mora i predložiti mjere za zaštitu mora.

13. Vode na kopnu

***Ključni pojmovi*:** tekućice i stajaćice, močvare.

Obrazovna postignuća: razlikovati tekućice od stajaćica; opisati promatranjem crteža ili fotografija vodu temeljnicu te navesti primjer kakva se voda u zavičaju koristi za vodoopskrbu; pokazati na karti izvor, korito i riječno ušće; razlikovati deltu i estuarij i prepoznati ih na karti; prepoznati na karti Republike Hrvatske slijevove; nabrojiti vrste jezera prema postanku; opisati važnost močvara; prosuditi analizom fotografija kako neravnomjeran raspored voda u prirodi utječe na živi svijet; izdvojiti na karti zavičaja vode stajaćice od tekućica i navesti primjer njihove važnosti.

14. Vrijeme i klima

***Ključni pojmovi*:** vrijeme, klima, zračni omotač, temperatura zraka, tlak zraka.

Obrazovna postignuća: razlikovati što je vrijeme, a što klima; na crtežu izdvojiti najzastupljenije plinove u zračnom omotaču; na crtežu presjeka zračnoga omotača izdvojiti troposferu i obrazložiti njeno značenje za život čovjeka; opisati kako se zagrijava Zemlja i zračni omotač; povezati ovisnost temperature o udaljenosti od ekvatora, nadmorskoj visini i udaljenosti od mora; izmjeriti i očitati temperaturu zraka na termometru; opisati glavne vrste padalina; očitavati klimatske dijagrame; razlikovati na sinoptičkoj karti visoki i niski tlak; opisati kakvo vrijeme donose anticiklone i ciklone; obrazložiti kako nastaje vjetar; prepoznati na crtežu stalne vjetrove i povezati ih s toplinskim pojasima; imenovati naše najčešće vjetrove (bura i jugo).

15. Tipovi klime, biljni i životinjski svijet

***Ključni pojmovi*:** tipovi klima, biljni i životinjski svijet, vrste tla u Hrvatskoj.

Obrazovna postignuća: obrazložiti kako tipovi klima ovise o udaljenosti od ekvatora, o udaljenosti od mora (uključujući i morske struje) i nadmorskoj visini; imenovati osnovne tipove klima i pokazati na karti prostor u kojem prevladavaju; izdvojiti osnovna obilježja pojedine klime i usporediti ih uz klimatske dijagrame; opisati utjecaj klime na biljni i životinjski svijet uz pomoć fotografija; nabrojiti tipične životinje pojedinih biljnih područja; razlikovati tipove tla Hrvatske (crnica, crvenica i smeđe tlo); obrazložiti važnost humusa i izmjeriti njegovu debljinu u zavičaju.

16. Prirodna bogatstva i očuvanje okoliša

***Ključni pojmovi*:** sirovine, rude, obnovljivi i neobnovljivi izvori energije, preradba otpada.

Obrazovna postignuća: obrazložiti važnost sirovina i energije za život i rad čovjeka; razlikovati na fotografijama ili crtežima obnovljive i neobnovljive izvore energije; obrazložiti važnost pravilnoga odlaganja otpada; razvrstati otpad za reciklažu.

IZBORNE TEME

1. **Zavičaj na topografskoj karti**
2. **Astronomija u geografiji**
3. **Reljef zavičaja**
4. **Vode u zavičaju**
5. **Vrijeme, klima i biljni svijet u zavičaju**
6. **Zaštita okoliša - potok, rijeka, jezero, more u zavičaju, ili pravilno odlaganje otpada**

6. RAZRED

TEME

1. Stanovništvo

Ključni pojmovi: kretanje broja stanovnika, gustoća naseljenosti, različitost ljudi.

Obrazovna postignuća: navesti približan broj stanovnika Zemlje; analizirati na grafikonu kretanje broja stanovnika; obrazložiti gustoću naseljenosti i izračunati (nekoliko primjera u RH); odrediti uzroke rijetke ili guste naseljenosti; pokazati na karti prostore guste i rijetke naseljenosti; nabrojiti glavne rasne skupine i svjetske vjere; imenovati svjetske jezike i obrazložiti njihovu važnost; razlikovati rodnost od smrtnosti i izračunati prirodnu promjenu; odrediti što je prirodni pad, a što prirodni porast stanovništva; opisati uzroke i vrste migracija (selidbi); protumačiti razliku između migracija u prošlosti i danas; obrazložiti važnost praćenja podataka o stanovništvu.

2. Gospodarstvo

Ključni pojmovi: BDP (bruto društveni proizvod), gospodarske djelatnosti, globalizacija.

Obrazovna postignuća: nabrojiti skupine ljudskih djelatnosti (primarne, sekundarne, tercijarne i kvartarne) i imenovati pripadajuća im zanimanja; obrazložiti čemu nam služe podatci o BDP-u; razvrstati na temelju statičkih podatka države prema BDP-u u razvijene, srednje razvijene ili nerazvijene zemlje svijeta; procijeniti razvijenost Hrvatske u odnosu na ostale države svijeta; opisati dva do tri problema nerazvijenih zemalja svijeta; navesti primjer globalizacije i obrazložiti kako globalizacija svakodnevno omogućuje povezivanje sve više ljudi.

3. Međunarodne organizacije

Ključni pojmovi: međunarodne organizacije: UN, EU, NATO i G7/G8.

Obrazovna postignuća: opisati važnost UN-a i najvažnijih organizacija svijeta; navesti dva do tri primjera prava djece iz Deklaracije o pravima djeteta UNICEF-a; obrazložiti važnost prirodne i kulturne baštine u Republici Hrvatskoj pod zaštitom UNESCO-a; nabrojiti oblike suradnje Hrvatske i EU.

4. Geografski položaj, smještaj Azije

Ključni pojmovi: Euroazija, geografski smještaj, geografski položaj.

Obrazovna postignuća: na geografskoj karti odrediti granicu (gorje i rijeka Ural), geografski položaj i smještaj Azije; opisati na geografskoj karti obalnu razvedenost; obrazložiti važnost morskih prolaza, tjesnaca i najvećih luka.

5. Reljef u pokretu

Ključni pojmovi*:* dubokomorski jarci, nabrane planine i gromadna gorja, visoravni, depresije.

Obrazovna postignuća: obrazložiti kako je pomicanje litosfernih ploča utjecalo na oblikovanje reljefa Azije; izdvojiti i pokazati na geografskoj karti dubokomorske jarke, nabrane planine i gromadna gorja, visoravni i depresije te opisati uz fotografije njihova obilježja; obrazložiti pojam i na karti odrediti smještaj »pacifičkog vatrenog prstena«; procijeniti prednosti i nedostatke življenja uz vulkane i obale.

6. Pustinje i nafta Azije

Ključni pojmovi: kontinentalnost, pustinja, nafta, zemni plin, naftovod.

Obrazovna postignuća: prepoznati na klimatskim dijagramima tipove klime i pridružiti im pripadajuće biljne zajednice; na karti pokazati klimatska područja; obrazložiti pojam kontinentalnosti; pokazati na geografskoj karti i usporediti osobitosti pustinja Azije; odrediti na tematskoj karti naftom bogata područja Azije; obrazložiti važnost nafte i zemnoga plina za gospodarstvo i preobrazbu zemalja izvoznica nafte; navesti primjere i probleme suvremenoga transporta nafte; obrazložiti važnost sustava za natapanje i izdvojiti negativne posljedice.

7. Tradicija i suvremenost Azije

Ključni pojmovi: stare kulture i civilizacije, suvremenost.

Obrazovna postignuća: izdvojiti najvažnije ravničarske krajeve i rijeke te opisati njihovo značenje u naseljenosti i nastajanju drevnih kultura i civilizacija; usporediti tradicionalni način života sa životom u velikim gradovima; izdvojiti osobitosti graditeljstva nekad i danas; nabrojiti posljedice migracija selo - grad; obrazložiti važnost kulturno-povijesne baštine i raznolikosti vjera za turističku djelatnost.

8. Monsunska Azija

Ključni pojmovi: monsun, naplavne nizine, džungla, tropske kulture.

Obrazovna postignuća: opisati različitost i važnost monsuna; odrediti prostorni obuhvat Monsunske Azije; razvrstati poljoprivredne kulture namijenjene prehrani domaćega stanovništva i izvozu; opisati problem krčenja džungle; usporediti na tematskoj karti gustoću naseljenosti Monsunske i ostalih dijelova Azije; pokazati na geografskoj karti i imenovati najveće gradove.

9. Indija, Kina, Japan

Ključni pojmovi: les, morske struje, velegradovi.

Obrazovna postignuća: pokazati na geografskoj karti i usporediti smještaj Indije, Kine i Japana; usporediti na grafikonu kretanje broja stanovništva i dobno-spolnu strukturu, a na tematskim kartama gustoću naseljenosti; opisati poveznost lesa i naseljenosti; obrazložiti povezanost mosrkih struja i ribarstva; izdvojiti preduvjete gospodarskoga razvoja Indije, Kine i Japana; nabrojiti najvažnije izvozne proizvode; obrazložiti utjecaj navedenih država na svjetsko tržište; izdvojiti probleme velegradova Japana i Indije.

10. Geografski položaj i prirodno-geografska obilježja Afrike

Ključni pojmovi: Gondvana, zenitne kiše, pasat, Sahel.

Obrazovna postignuća: odrediti na geografskoj karti položaj Afrike prema ostalim kontinentima; obrazložiti na geografskoj karti smještaj Afrike; pokazati na geografskoj karti i imenovati mora i oceane koji okružuju Afriku te Sueski kanal i opisati njegovu prometnu važnost; pokazati na geografskoj karti reljefne oblike te opisati njihove osobitosti; obrazložiti povezanost hladnih morskih struja i pustinja; obrazložiti razliku između Visoke i Niske Afrike; usporediti i pokazati na geografskoj karti Afrike klimatsko-vegetacijske zone; opisati posebnost Sahela; obrazložiti nastanak i posljedice pasata i zenitnih kiša.

11. Voda i život Afrike

Ključni pojmovi: oaza, akumulacijska brana, tektonska jezera.

Obrazovna postignuća: izdvojiti najvažnije rijeke i usporediti njihovu važnost; obrazložiti važnost doline Nila i oaza za naseljenost i gospodarstvo; prosuditi prednosti i nedostatke izgradnje akumulacijskih brana; opisati proces širenja pustinja i posljedice; pokazati na geografskoj karti najveća tektonska jezera; navesti probleme obilja i nedostatka vode.

12. Suvremena Afrika

Ključni pojmovi: gospodarska ne/razvijenost, monokultura, rudna bogatstva.

Obrazovna postignuća: analizirati pomoću grafikona dinamiku rasta broja stanovnika; opisati različitost rasa, vjera i jezika; obrazložiti probleme niske gospodarske razvijenosti; nabrojiti i pokazati na karti područja bogata rudama, energijom i šumama; rangirati zastupljenost tropskih kultura u izvozu; izdvojiti suvremene probleme stanovništva i navesti primjere mogućih rješenja.

13. Turizam Afrike

Ključni pojmovi: turizam, graditeljsko nasljeđe, safarijski turizam, prirodni rezervati.

Obrazovna postignuća: nabrojiti preduvjete razvoja Egipta; opisati utjecaj mora, spomeničke baštine, tradicije i prometa na razvoj turizma Afrike; obrazložiti razloge izdvajanja prirodnih rezervata i njihovu ulogu u safarijskom turizmu; pokazati na karti najvažnija turistička odredišta.

14. Gana i Južnoafrička Republika (JAR)

Ključni pojmovi: izvozne sirovine i proizvodi.

Obrazovna postignuća: pokazati na geografskoj karti i usporediti smještaj Gane i JAR-a; opisati preduvjete gospodarskoga razvoja; obrazložiti prednosti i nedostatke monokulturne proizvodnje; nabrojiti najvažnije izvozne sirovine i proizvode Gane i JAR-a; izdvojiti i pokazati na karti najveće gradove.

15. Otkrića i podjela Amerike

Ključni pojmovi: geografska otkrića Amerike, europska kolonizacija, podjela Amerike, umjetni kanal.

Obrazovna postignuća: odrediti na geografskoj karti položaj i smještaj Amerike; obrazložiti društveno-prostornu podjelu Amerike i pokazati ju na geografskoj karti; obrazložiti prometnu važnost Panamskoga kanala; pokazati na geografskoj karti smjerove i navesti posljedice naseljavanja.

16. Prirodno-geografska obilježja Amerike

Ključni pojmovi: gejzir, tornado i hariken, prerija/pampa/campos, selvas, llanos.

Obrazovna postignuća: pokazati na geografskoj karti reljefne cjeline Sjeverne i Južne Amerike i opisati njihova obilježja; obrazložiti utjecaj vanjskih procesa i unutarnjih sila na oblikovanje reljefa; nabrojiti klimatske činitelje, usporediti klime i biljni svijet Amerika; usporediti i analizirati na crtežu i tematskoj karti tornado i hariken; izdvojiti i opisati analizom fotografija prerije/pampe/camposa, selvasa i llanosa [ljanos]; izdvojiti i pokazati na karti najveća jezera i najdulje rijeke i opisati njihov značaj.

17. Stanovništvo i gospodarstvo Amerike

Ključni pojmovi: društvena obilježja Amerike, doseljavanje.

Obrazovna postignuća: obrazložiti uz grafikon kretanje broja stanovnika, a uz tematske karte gustoću naseljenosti, vjersku, jezičnu i gospodarsku strukturu stanovništva; opisati značajke velegradova i izdvojiti probleme življenja u njima.

18. SAD i Kanada

Ključni pojmovi: poljoprivredni pojasi, nacionalni parkovi.

Obrazovna postignuća: obrazložiti pretpostavke gospodarske razvijenosti SAD-a i Kanade; obrazložiti podjelu na poljoprivredne pojase s primjerima prednosti i nedostataka; pokazati na geografskoj karti i imenovati najveće gradove SAD-a i Kanade; odrediti gospodarski i politički značaj SAD-a u svijetu; imenovati najpoznatije nacionalne parkove (Yellowstone, Grand Canyon, Dolina smrti) i opisati njihove osobitosti.

19. Meksiko

Ključni pojmovi: kultura Maya, Azteka i Tolteka.

Obrazovna postignuća: odrediti na geografskoj karti položaj i smještaja Meksika; opisati gospodarsku povezanost Meksika i SAD-a; navesti probleme nekontroliranoga iseljavanja u SAD i gradove Meksika; opisati gospodarsku važnost nafte i turizma temeljena na starim kulturama Maya, Azteka i Tolteka.

20. Brazil, Argentina, Čile

Ključni pojmovi: Ande, Amazonija, veleposjed.

Obrazovna postignuća: odrediti na geografskoj karti položaj i smještaj Brazila, Argentine i Čilea; opisati posebnosti Anda i Amazonije; razlikovati prirodna, društvena i gospodarska obilježja Brazila (razlika između priobalja i unutrašnjosti) Argentine i Čilea; opisati estuarij i navesti primjer na karti; izdvojiti specifičnost položaja Čilea i utjecaj na naseljenost i gospodarstvo; navesti primjere najpoznatijih turističkih odredišta i prirodnih osobitosti (Iquasú, Rio de Janeiro, Pantanal, Penitenes).

21. Australija

Ključni pojmovi: veliki koraljni greben, arteški bunari, endemi.

Obrazovna postignuća: na geografskoj karti svijeta odrediti geografski položaj i smještaj; pokazati i opisati reljefne osobitosti Australije; protumačiti nastanak koraljnoga grebena; usporediti tipove klime

i prostor prevladavanja; analizirati problem vode i važnost arteških bunara; navesti primjere ranoga odvajanja kopna Australije (endemi) i opisati osobitosti biljnoga i životinjskoga svijeta; obrazložiti utjecaj prirodne osnove na neravnomjeran raspored stanovništva; nabrojiti glavne gospodarske grane; imenovati i pokazati na karti Australije najvažnije gradove.

22. Oceanija

Ključni pojmovi: atoli, vulkani - vulkanski otoci.
Obrazovna postignuća: obrazložiti pojam Oceanije; izdvojiti i pokazati na geografskoj karti velike otočne skupine; obrazložiti njihov postanak, turističku i prometnu važnost; usporediti prirodna i društvena obilježja Sjevernoga i Južnoga otoka; imenovati i na geografskoj karti pokazati najveće gradove.

23. Polarni krajevi

Ključni pojmovi: polarno područje.
Obrazovna postignuća: na geografskoj karti i globusu pokazati polarna područja (Arktik, Grenland, Antarktika); usporediti Antarktiku i Arktik s obzirom na geografski položaj, klimu, biljni i životinjski svijet; istaknuti ekološko značenje polarnih područja.

IZBORNE TEME

1. **Kretanje broja stanovnika i seobe u zavičaju na druge kontinente**
2. **Pacifički vatreni prsten**
3. **Onečišćenje i zaštita okoliša - sječa tropskih kišnih šuma Amazonije**
4. **Velika geografska otkrića**
5. **Hrvati u Novom svijetu**

7. RAZRED

TEME

1. Pojam, veličina, smještaj i položaj Europe

Ključni pojmovi: geografski položaj i smještaj.
Obrazovna postignuća: opisati uz pomoć geografske karte pojam Europe i Euroazije; pokazati na geografskoj karti krajnje točke Europe i istaknuti povoljan položaj i smještaj; usporediti na grafikonu veličinu Europe s drugim kontinentima.

2. Reljef Europe

Ključni pojmovi: geološke ere, mlada, stara i prastara Europa, stijene po postanku.
Obrazovna postignuća: nabrojiti geološke ere; izdvojiti vrste stijena po postanku; izdvojiti, pokazati i opisati na geografskoj karti reljefne različitosti.

3. Mora i obale, obilježja i značenje voda na kopnu

Ključni pojmovi: ledeno doba, more, razvedenost obale, vode na kopnu.
Obrazovna postignuća: pokazati na geografskoj karti europska mora, najveće poluotoke, otoke, zaljeve, morske prolaze, vrata i tjesnace i obrazložiti razvedenost obala; usporediti obale po postanku i gospodarskoj iskorištenosti; analizirati važnost rijeka za gospodarstvo (vodoopskrba, promet, hidroenergija); nabrojiti sljevove i najvažnije rijeke te ih pokazati na geografskoj karti; opisati važnost kanala Rajna - Majna - Dunav; navesti primjere jezera prema postanku.

4. Klima i biljni pokrov

Ključni pojmovi: klimatski elementi i čimbenici, maritimnost.
Obrazovna postignuća: navesti primjere utjecaja klimatskih čimbenika na klimu Europe; obrazložiti na geografskoj karti maritimnost; analizirati klimatske dijagrame; opisati povezanost klime i biljnoga svijeta; navesti i opisati primjere očuvanja biološke raznolikosti.

5. Stanovništvo

Ključni pojmovi: sastav stanovništva, naseljenost, prirodno i prostorno kretanje, demografska tranzicija.
Obrazovna postignuća: opisati na grafikonu kretanje broja stanovnika; navesti približan broj stanovnika Europe; analizirati na tematskim kartama gustoću naseljenosti; razlikovati smjerove migracija u prošlosti i danas te njihove uzroke i posljedice; protumačiti različitost etničkoga i jezičnoga sastava stanovništva (indoeuropski jezici); obrazložiti na grafikonu demografsku tranziciju.

6. Gospodarstvo Europe

Ključni pojmovi: industrijalizacija, urbanizacija.
Obrazovna postignuća: nabrojiti preduvjete razvoja gospodarstva; izdvojiti primjere industrijalizacije i urbanizacije i prosuditi njihove posljedice; razlikovati stupanj gospodarske razvijenosti pojedinih područja; obrazložiti razliku između konurbacije, satelitskoga grada i aglomeracije i navesti primjer; analizirati grafikon gospodarske strukture.

7. Ujedinjeno Kraljevstvo i Francuska

Ključni pojmovi: otočna zemlja, pomorstvo, kolonijalizam.
Obrazovna postignuća: usporediti na geografskoj karti položaj Ujedinjenoga Kraljevstva i Francuske; prosuditi utjecaj geografskoga položaja na kolonijalna osvajanja i gospodarsku razvijenost; obrazložiti važnost prometnoga povezivanja; izdvojiti sličnosti i razlike gospodarstva; pokazati na geografskoj karti veće gradove i opisati posebnosti.

8. Ostale države Zapadne Europe

Ključni pojmovi: Beneluks, polder, Europoort, vjetroelektrane.

Obrazovna postignuća: pokazati na geografskoj karti zemlje Beneluksa i Republiku Irsku i njihove najveće gradove; obrazložiti prirodne i društvene osobitosti zemalja Beneluksa i Republike Irske; opisati nastanak i analizirati važnost poldera; prosuditi važnost Rotterdama - Europoorta u pomorskom prometu svijeta; nabrojiti preduvjete za rad vjetroelektrana i opisati njihovu važnost; imenovati sjedišta međunarodnih ustanova u zemljama Beneluksa; opisati ulogu EU i SAD-u u gospodarskim promjenama Irske.

9. Skandinavske države

Ključni pojmovi: ledenjački reljef, ugrofinski jezici.

Obrazovna postignuća: pokazati na geografskoj karti države Skandinavije, njihove najveće gradove; opisati utjecaj posljednjega ledenoga doba na oblikovanje reljefa; obrazložiti važnost i utjecaj mora na gospodarstvo i život; navesti razloge rijetke naseljenosti; obrazložiti gospodarski razvoj skandinavskih država; izdvojiti posebnosti država; opisati osobitosti življenja uz polarnicu.

10. Ostale države Sjeverne Europe

Ključni pojmovi: vulkani, gejziri, geotermalna energija.

Obrazovna postignuća: pokazati na geografskoj karti Baltičke države, Island i Dansku te njihove glavne gradove i obrazložiti njihov smještaj i položaj; obrazložiti sličnosti Baltičkih država i izdvojiti prirodne različitosti Danske i Islanda; opisati važnost geotermalne energije i energije vjetra; očitati i obrazložiti na statističkim podatcima glavne gospodarske osobitosti država.

11. Njemačka

Ključni pojmovi: ujedinjenje Njemačke, gospodarstvena razvijenost, Ruhrstadt.

Obrazovna postignuća: pokazati na geografskoj karti i obrazložiti važnost geoprometnoga položaja Njemačke; obrazložiti značajke suvremenoga gospodarstva; izdvojiti razloge velikoga udjela stranih radnika; imenovati i pokazati na karti najvažnije gradove i konurbaciju; opisati značenje velikih luka na estuarijima.

12. Alpske države

Ključni pojmovi: ledenjaci, zimski turizam.

Obrazovna postignuća: na geografskoj karti pokazati i imenovat alpske države; opisati utjecaj reljefa na klimu i biljni svijet; obrazložiti važnost planinskoga reljefa u gospodarskom razvoju (HE); navesti primjere utjecaja prirodne osnove i kulturne baštine na turizam; izdvojiti sličnosti i razlike među državama alpskoga prostora; navesti obilježja gospodarskoga razvoja i političku neutralnost Švicarske.

13. Ostale države Srednje Europe

Ključni pojmovi: stepe, les, pusta, gospodarska tranzicija.

Obrazovna postignuća: pokazati na geografskoj karti i imenovati ostale države Srednje Europe i njihove veće gradove; opisati različitost Pribaltičke i Panonske nizine; obrazložiti važnost crnice i lesa za poljoprivrednu proizvodnju; usporediti društvene i gospodarske karakteristike država; analizirati sličnosti i razlike Ruhra i Šlezije (Šljonska); navesti primjere turizma gradova (Prag, Budimpešta, Krakow).

14. Europsko Sredozemlje

Ključni pojmovi: pomorstvo, sredozemni civilizacijski krug.

Obrazovna postignuća: opisati i pokazati na karti obilježja geografskoga smještaja i položaja Sredozemlja te pripadajuća mora, morske prolaze, morska vrata, tjesnace i kanale; usporediti svojstva i gibanja Sredozemnoga i Sjevernoga mora; razlikovati na fotografiji ili crtežu reljefne oblike u kršu; obrazložiti značenje Sredozemlja kroz povijest i utjecaj na današnji gospodarski razvoj i kulturu.

15. Italija

Ključni pojmovi: središnji položaj, turizam.

Obrazovna postignuća: opisati i pokazati na geografskoj karti položaj i smještaj Italije u Sredozemlju; obrazložiti utjecaj prirodne i kulturne baštine na razvoj turizma; opisati uzroke nejednaka gospodarskoga razvoja; pokazati na geografskoj karti i imenovati važnije gradove i izdvojiti njihove posebnosti; obrazložiti ulogu i značenja Vatikana u međunarodnim odnosima.

16. Ostale države Južne Europe

Ključni pojmovi: primorska i pomorska država.

Obrazovna postignuća: usporediti i izdvojiti posebnosti država i njihovih važnijih gradova; obrazložiti razliku između pojmova primorska i pomorska država; usporediti pomorsku važnost u vrijeme geografskih otkrića i danas; opisati vrste turizma u pojedinim državama.

17. Države Jugoistočne Europe

Ključni pojmovi: Crnomorske države, kontinentske države, etnički i vjerski mozaik.

Obrazovna postignuća: opisati na geografskoj karti prometni položaj i pokazati najvažnije prometne pravce; izdvojiti na geografskoj karti crnomorske i kontinentske države; obrazložiti etnički i vjerski mozaik naroda; pokazati na geografskoj karti i imenovati države i glavne gradove; opisati prirodno-geografske osobitosti (delta Dunava, rijeka Una, kanjon Tare, Ohridsko jezero...).

18. Rusija

***Ključni pojmovi**:* merzlota, lesostepa.

Obrazovna postignuća: izdvojiti Rusiju kao najveću državu svijeta; obrazložiti na geografskoj karti položaj na dvama kontinentima; izdvojiti posebnosti i probleme suvremenog razvoja Rusije; pokazati na geografskoj karti i imenovati najvažnije gradove te izdvojiti njihove osobitosti; opisati prirodno-geografske osobitosti (rijeka Volga, Sibir, Bajkalsko jezero, Kamčatka).

19. Ostale države Istočne Europe

Ključni pojmovi: rudna bogatstva, poljoprivreda.

Obrazovna postignuća: imenovati i pokazati na geografskoj karti države i najveće gradove; navesti mogućnosti prometnoga povezivanja Istočne Europe s ostalim dijelovima kontinenta i Azije; usporediti stupanj gospodarskoga razvoja Istočne Europe s ostalim dijelovima kontinenta; opisati zakonom zaštićene prirodne posebnosti i ekološke probleme (Beloveška prašuma, Černobil).

20. Ujedinjavanje Europe

Ključni pojmovi: ujedinjavanje Europe, Europska Unija.

Obrazovna postignuća: obrazložiti razloge, važnost i oblike udruživanja u Europi; opisati proces proširivanja EU-a; navesti glavna tijela i ustanove EU-a; analizirati važnost i ulogu EU-a u Europi i svijetu.

21. Hrvatska u Europi

Ključni pojmovi: europske integracije.

Obrazovna postignuća: obrazložiti na geografskoj karti smještaj i položaj Republike Hrvatske u Europi; opisati proces proširivanja EU-a i mjesto Republike Hrvatske u europskim integracijama; navesti primjere suradnje Republike Hrvatske s EU-om i drugim gospodarskim zajednicama; pronaći na internetu podatke o ambasadama i konzularnim predstavništvima u našoj državi.

22. Prometni sustav i prometna povezanost Europe

Ključni pojmovi: razvoj prometa, oblici prometa, prometno povezivanje.

Obrazovna postignuća: opisati na prometnoj karti važnost prometnoga povezivanja i njegove veze s gospodarskim razvojem; obrazložiti razvoj glavnih vrsta prometa i glavna obilježja prometnog sustava Europe; obrazložiti važnost i na geografskoj karti pokazati paneuropske prometne koridore; navesti primjere globalizacije u prometu; služiti se internetom u traženju prometnih informacija.

23. Nesklad u gospodarskom razvoju Europe

Ključni pojmovi: životni standard, »jezgra« i »periferija«.

Obrazovna postignuća: obrazložiti pojam razvijenosti i usporediti osnovne pokazatelje stupnja gospodarske razvijenosti po BDP-u i životnom standardu; obrazložiti pojam gospodarske jezgre i periferije Europe; odrediti mjesto razvijenosti Republike Hrvatske u odnosu na ostale države; izdvojiti uzroke nejednake razvijenosti pojedinih dijelova Europe; obrazložiti uzročno - posljedične veze urbanizacije i drugih procesa (deagrarizacije, industrijalizacije, razvoja prometa, obilježje i migracija...); nabrojiti uzroke te opisati posljedice litoralizacije.

8. RAZRED

TEME

1. Geografska širina i dužina

Ključni pojmovi: geografska širina i dužina.

Obrazovna postignuća: odrediti geografsku širinu i dužinu zadanih mjesta na geografskoj karti, tj. u geografskoj mreži; navesti primjer važnosti geografske mreže, odnosno točnog određivanja geografskoga smještaja; određivanje smještaja uz pomoć GPS uređaja.

2. Topografske karte

Ključni pojmovi: topografske karte, topografski znakovi, orijentacija, geografski informacijski sustav (GIS), azimut.

Obrazovna postignuća: imenovati i razlikovati osnovne elemente sadržaja topografskih karata; čitati sadržaj topografske karata, analizirati ga te orijentirati list karte; služiti se grafičkim i brojčanim mjerilom; odrediti koordinate i nadmorsku visinu zadanoga mjesta; osposobiti se za kretanje po terenu uz topografsku kartu i GPS; obrazložiti važnost topografske karte i geografskoga informacijskoga sustava i njihovu primjenu; navesti tko izrađuje službene topografske karte i gdje se one mogu nabaviti.

3. Hrvatska - srednjoeuropska i sredozemna zemlja

Ključni pojmovi: srednjoeuropska i sredozemna zemlja, državnost, kulturno-civilizacijski krugovi.

Obrazovna postignuća: odrediti geografski smještaj i položaj Hrvatske na geografskoj karti Europe; obrazložiti i pokazati na geografskoj karti zašto je Hrvatska srednjoeuropska i sredozemna država te utjecaj kulturno-civilizacijskih krugova; razlikovati pojmove: državnost, suverenitet, međunarodno priznanje.

4. Prometno-geografski položaj Hrvatske

Ključni pojmovi: tranzitni položaj Hrvatske - prometni pravci, hrvatski prag, prometna infrastruktura.

Obrazovna postignuća: obrazložiti pojam tranzita; imenovati i pokazati na geografskoj karti prometne

pravce te odrediti koje dijelove Europe i države povezuju; prosuditi važnost hrvatskoga praga za promet; imenovati najvažnije pomorske, riječne i zračne luke i pokazati ih na geografskoj karti; odrediti prometni položaj zavičaja u Republici Hrvatskoj.

5. Veličina, granice i oblik teritorija Hrvatske

Ključni pojmovi: granice na kopnu i moru, veličina teritorija, hrvatska potkova.

Obrazovna postignuća: na karti pokazati i opisati granicu Hrvatske; razlikovati dijelove obalnoga mora (unutrašnje i teritorijalno more) i epikontinentski pojas; usporediti površinu Hrvatske s drugim državama; opisati oblik Hrvatske; nabrojiti i pokazati na karti 20 županija i Grad Zagreb.

6. Reljef Hrvatske

Ključni pojmovi: krš, sredogorje, poloji, riječne terase, lesne zaravni.

Obrazovna postignuća: razlikovati vrste stijena prema postanku i gorja po starosti; usporediti prisoj i osoj; imenovati i pokazati na geografskoj karti poloje, riječne terase, lesne zaravni, kotlinu; opisati proces nastanka obalnoga reljefa; prepoznati i opisati krške reljefne oblike; obrazložiti posebnosti krškoga reljefa i njegovu važnost za život čovjeka; usporediti gospodarsko značenje pojedinih reljefnih oblika; prepoznati i opisati reljefne oblike zavičaja.

7. Klima, biljni svijet i ekološki problemi Hrvatske

Ključni pojmovi: insolacija, temperaturna inverzija, tlo.

Obrazovna postignuća: obrazložiti klimatske čimbenike Hrvatske; razlikovati uz klimatske dijagrame tipove klime i odrediti prostor prevladavanja; razlikovati vrste vjetrova; obrazložiti i usporediti insolaciju; opisati temperaturnu inverziju; nacrtati i analizirati klimatski dijagram; obrazložiti međuovisnost klime, biljnoga svijeta i tla; opisati utjecaj klime na život čovjeka; navesti primjere utjecaja vremenskih nepogoda na poljodjelstvo; razlikovati vrste tla i biljni svijet; obrazložiti problem kiselih kiša i navesti primjer.

8. Rijeke i jezera Hrvatske

Ključni pojmovi: slijev, porječje, jezera po postanku, močvare, melioracija.

Obrazovna postignuća: pokazati na geografskoj karti rijeke, jezera i močvare Hrvatske; odrediti na geografskoj karti porječje najvažnije rijeke zavičaja; odrediti na geografskoj karti riječnu razvodnicu i rijeke prema sljevovima; razlikovati vrste riječnih ušća; očitati i usporediti grafikone vodostaja rijeka i navesti primjere zaštitu od poplava; opisati specifičnost rijeka i jezera; obrazložiti pojam i važnost melioracije; opisati važnost voda za gospodarstvo i vodoopskrbu zavičaja.

9. Stanovništvo - broj i razmještaj

Ključni pojmovi: popis stanovništva, kontinuitet naseljenosti, prostorni razmještaj.

Obrazovna postignuća: opisati na tematskim kartama i grafikonima povijesni pregled naseljenosti te uzroke i posljedice kretanja broja stanovnika; usporediti na grafikonu ili statističkim podatcima broj stanovnika Hrvatske s drugim državama; pokazati i obrazložiti na karti gustoću naseljenosti; obrazložiti razlog promjena kretanja apsolutnoga broja stanovništva Hrvatske; usporediti na statističkim podatcima kretanje broja stanovnika naselja/županije s Republikom Hrvatskom.

10. Strukture stanovništva i gospodarstva

Ključni pojmovi: nacionalna, vjerska, dobno-spolna i gospodarska struktura stanovništva.

Obrazovna postignuća: obrazložiti analizom grafikona biološku, nacionalnu, vjersku i jezičnu strukturu stanovništva Hrvatske; navesti da je Hrvatska država Hrvata i nacionalnih manjina; obrazložiti analizom dobno-spolne piramide uzroke i posljedice povećanja udjela starog stanovništva analizirajući velike dobne skupine u vremenu i prostoru; predvidjeti promjene dobno-spolne strukture prema podatcima poslje-dnjega popisa stanovništva; opisati na grafikonu promjene udjela zaposlenosti po sektorima djelatnosti.

11. Prirodno i prostorno kretanje stanovništva

Ključni pojmovi: prirodna promjena, migracije.

Obrazovna postignuća: obrazložiti na grafikonu promjene prirodnoga kretanja stanovništva Hrvatske; nacrtati grafikon kretanja broja stanovnika naselja i obrazložiti ga; obrazložiti uzroke i posljedice prostornoga kretanja stanovništva kroz povijest; pokazati na geografskoj karti smjerove migracija; usporediti i opisati migracije u naselju/županiji s migracijama u RH i nabrojiti posljedice.

12. Hrvatska - EU i svijet

Ključni pojmovi: ministarstvo, europski građanin.

Obrazovna postignuća: obrazložiti važnost uključenosti Hrvatske u međunarodne, političke, gospodarske, financijske, kulturne, športske i druge organizacije; navesti primjere suradnje EU i RH; na internetu znati pronaći web stranice Ministarstva vanjskih poslova i europskih integracija te EU-a; obrazložiti pojam »europski građanin«.

13. Geografska raznolikost Hrvatske

Ključni pojmovi: prirodno-geografska, upravno-politička i funkcionalna podjela.

Obrazovna postignuća: obrazložiti uzroke prirodno-geografske podjele; nabrojiti i pokazati na geografskoj karti prirodno-geografske cjeline i makroregije te opisati utjecaj makroregionalnih središta; obrazložiti upravno-političku podjelu Hrvatske.

14. Jadransko more

Ključni pojmovi: transgresija, abrazija, dalmatinski tip obale.

Obrazovna postignuća: obrazložiti podrijetlo naziva Jadrana; pokazati i obrazložiti položaj Jadrana u Sredozemlju; usporediti posljedice transgresije i abrazije; opisati i pokazati na karti dalmatinski tip obale; usporediti svojstva i gibanja sjevernoga i južnoga Jadrana; navesti primjere važnosti mora za život te onečišćenja i zaštite Jadranskoga mora (na primjerima iz zavičaja/iz tiska ili s interneta).

15. Gospodarstvo Primorske Hrvatske

Ključni pojmovi: brodogradnja, poljoprivreda, ribarstvo, solane.

Obrazovna postignuća: obrazložiti važnost industrije i prednost njezina razvoja na obali (litoralizacija); pokazati na geografskoj karti važnije morske luke i prometne pravce, brodogradilišta i solane te navesti njihovu važnost; opisati utjecaj prometa na gospodarske promjene; izdvojiti specifičnosti poljoprivredne proizvodnje i nabrojiti tipične poljoprivredne kulture; odrediti što je marikultura te razlikovati prednosti od nedostataka; nabrojiti i pokazati na karti RH područja pogodna za marikulturu.

16. Prirodna i kulturna baština Primorske Hrvatske

Ključni pojmovi: prirodna i kulturna baština.

Obrazovna postignuća: pokazati na geografskoj karti i imenovati nacionalne parkove i parkove prirode Primorske Hrvatske; uz fotografije opisati geografske razloge odabira zaštite pojedinih područja; imenovati kulturno-povijesne spomenike pod zaštitom UNESCO-a i ostale najvrjednije građevine; opisati tradicionalno graditeljstvo sela, grada, suhozida i folklornu baštinu.

17. Turizam Primorske Hrvatske

Ključni pojmovi: Jadranska turistička regija, prirodne i kulturne pretpostavke razvoja.

Obrazovna postignuća: opisati osnovne prirodne i društvene pretpostavke razvoja turizma; imenovati i na geografskoj karti i pokazati turističke regije Primorske Hrvatske; obrazložiti važnost turizma u gospodarstvu Hrvatske i globalizacijskim procesima; obrazložiti komplementarnost turizma i ostalih gospodarskih djelatnosti Hrvatske; izdvojiti pozitivne i negativne posljedice turizma.

18. Naselja Primorske Hrvatske

Ključni pojmovi: makroregija, naselja.

Obrazovna postignuća: obrazložiti dugu urbanu tradiciju Primorske Hrvatske i utjecaj prirodne osnove na funkcije grada; pokazati na geografskoj karti riječku i splitsku makroregiju i njihova najvažnija gradska središta; opisati utjecaj turizma na promjenu funkcija i izgleda seoskih naselja.

19. Prirodna i kulturna baština Gorske Hrvatske

Ključni pojmovi: krški fenomeni, sedrotvorna jezera.

Obrazovna postignuća: uz fotografije opisati geografske razloge odabira zaštite pojedinih krških fenomena i šumskih područja; izdvojiti područja pod zaštitom UNESCO-a; opisati nastanak Plitvičkih jezera; usporediti nacionalne parkove Primorske i Gorske Hrvatske; nabrojiti endeme i obrazložiti njihovu rasprostranjenost; opisati tradicijsko graditeljstvo i folklornu baštinu.

20. Gospodarstvo i naselja Gorske Hrvatske

Ključni pojmovi: depopulacija, tipovi naselja, staračka domaćinstva, ekološki prihvatljiva hrana.

Obrazovna postignuća: pokazati na geografskoj karti važnija naselja; opisati i usporediti tipove seoskih naselja; navesti preduvjete razvoja gospodarstva; nabrojiti gospodarske mogućnosti Gorske Hrvatske; obrazložiti značenje očuvane prirode u funkciji razvoja turizma i proizvodnji ekološki prihvatljive hrane; pokazati na geografskoj karti položaj hrvatskoga praga i prometnice; usporediti turizam Primorske i Gorske Hrvatske; nabrojiti i opisati vrste turizma i pokazati na geografskoj karti najvažnija turistička odredišta.

21. Gospodarstvo Nizinske Hrvatske

Ključni pojmovi: promet, energetika, JANAF, industrija.

Obrazovna postignuća: odrediti i opisati na geografskoj karti položaj Nizinske Hrvatske te važne prometne pravce, prometna čvorišta, riječne i zračne luke; imenovati i na geografskoj karti pokazati veća nalazišta nafte i zemnog plina te rafinerije; opisati ulogu JANAF-a; obrazložiti energetsku važnost Drave; izdvojiti industrijske regije i navesti njihove najvažnije industrije.

22. Poljoprivreda i šumarstvo Nizinske Hrvatske

Ključni pojmovi: poljoprivreda, šumarstvo, ribnjačarstvo.

Obrazovna postignuća: nabrojiti i pokazati na geografskoj karti poljoprivredne regije; opisati specifičnosti poljoprivrede pojedinih regija; nabrojiti važnije poljoprivredne kulture i vrste stočarske proizvodnje; obrazložiti zašto je Nizinska Hrvatska najvažnija poljoprivredna regija; odrediti gospodarsku važnost hrasta lužnjaka za drvnu industriju i izvoz.

23. Prirodna i kulturna baština Nizinske Hrvatske

Ključni pojmovi: srednjoeuropski grad, dvorci.

Obrazovna postignuća: izdvojiti geografske osobitosti parkova prirode Nizinske Hrvatske; opisati važnost zaštite močvarnih staništa; prepoznati tipične oblike seoskoga graditeljstva; izdvojiti najvrednije kulturne spomenike; obrazložiti utjecaj prirodne osnove na izgled narodnih nošnji.

24. Naselja i turističke mogućnosti Nizinske Hrvatske

Ključni pojmovi: kulturne manifestacije, zdravstveno-lječilišni, seoski i vjerski turizam.

Obrazovna postignuća: imenovati i pokazati na karti veća naselja te opisati njihovu funkciju i gospodarsko značenje; pokazati i imenovati na geografskoj karti najpoznatija turistička odredišta te ih razvrstati prema vrsti turizma; usporediti turizam Nizinske Hrvatske s ostalim turističkim regijama.

25. Zavičaj

Ključni pojmovi: zavičaj, zavičajnost, regija.

Obrazovna postignuća: na izvadcima iz katastarskoga plana i zemljišne knjige (gruntovnice) prepoznati traženu česticu i njezina vlasnika, a potom ju pronaći na terenu; opisati specifičnosti naseljenosti i gospodarstva u zavičaju; usporediti prirodnu i kulturnu baštinu zavičaja s županijom ili ostalim dijelovima RH; navesti primjere ugroženosti i zaštite okoliša; služiti se tematskim kartama zavičaja i GIS-om.

IZBORNE TEME (izborne teme predlažu se kao projekti i istraživanja zavičaja)

1. **Karte Hrvatske**
2. **Stanovništvo zavičaja**
3. **Jadransko more**
4. **Prirodna obilježja zavičaja**
5. **Turizam zavičaja**

TEHNIČKA KULTURA

UVOD

Tehnička kultura nastavni je predmet u kojem se stječu opća tehničko-tehnološka znanja i razvijaju umijeća primjene ukupno stečenih znanja iz različitih nastavnih predmeta i područja. Pritom se razvija djelatna sposobnost, radni odgoj i odgovornost učenika.

Naime, tehničko-tehnološki sadržaji mogu se izučavati na šest razina:

- kultura i odgoj,
- obrazovanje,
- osposobljavanje,
- stvaranje tehnologije,
- poduzetništvo,
- istraživanje i stvaralaštvo.

U ovom nastavnom predmetu usmjereni smo na početnu razinu »kulture i odgoja«, gdje učenici stječu znanje i upućuju se u primjenu znanja, ali bez stroge obveze da to i ostvare. Nastavni program sustavno je zasnovan u skladu sa shematski prikazanim elementima koji čine jedinstvenu tehničko-tehnološku cjelinu.

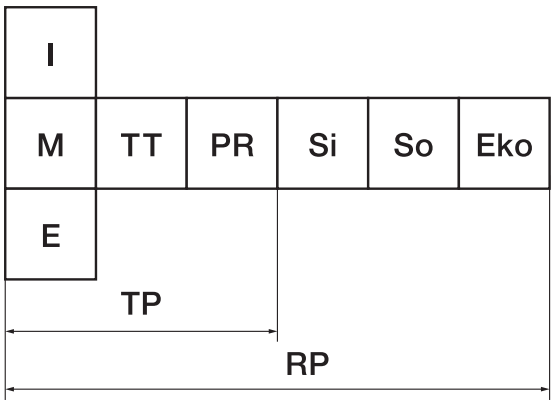

Tehnološki proces (TP) čine tehnički materijalni elementi, a uključivanjem čovjeka nastaje radni proces (RP) s dodatnim naznačenim elementima. Izvođenje radnoga procesa započinje informacijom o radnoj zadaći (I), prema kojoj se odabiru materijal (M) energija (E) i tehnička sredstva (TT) za preradbu materijala prema pravilima rada (PR) u prikladne proizvode. Pritom treba voditi računa o sigurnosti i zaštiti na radu (Si), socijalno-ekonomskim odnosima (So) i otpadcima nastalim u procesu (Eko).

Posebnost ovoga nastavnoga predmeta ogleda se u njegovu doprinosu raznovrsnim općeobrazovnim i odgojnim postignućima učenika osnovne škole.

Doprinosi su sljedeći:

1. *Govor i komunikacija*: usvajanje tehničkoga nazivlja, poticanje i vježbanje priopćajnih sposobnosti pri raščlambi tehničkih izradaka, rasprave o izratku te uvođenje natjecateljskoga komunikativnoga ponašanja.
2. *Pojedinac i društvo*: zajednički rad u skupini, poticanje snošljivosti i međusobnoga poštovanja pri izradbi izratka, razvijanje pojedinačnih sposobnosti i odgovornosti za učinjeno, profesionalno usmjerenje u međusobnom razgovoru učenika pri zajedničkom radu na zadatku.
3. *Priroda i tehnika*: sustavno razmišljanje i razvoj strategije za rješenje problema, primjena i provjera prirodoznanstvenih spoznaja u rješavanju neposredne zadaće, primjena suvremenih tehnoloških znanja.
4. *Stvaralaštvo i istraživanje*: poticanje stvaralaštva i sposobnosti oblikovanja pojedinačnim pokazivanjem osobnih mogućnosti i pronalazačko rješavanje problema, razvoj mogućnosti predočivanja pri sustavnom rastavljanju sklopova te planiranjem i projektiranjem objekata.
5. *Zdravlje i kretanje*: razvoj svijesti o zdravlju i sigurnosti pri uporabi alata i obradbi materijala te razvoj fine motorike.
6. *Održivi razvoj*: pri izvođenju radnih vježbi nastaju otpadci, a održivi razvoj pretpostavlja nastavak života i rada na istom lokalitetu.
7. *Održanje neovisnosti države i društva*: ovo mogu ostvariti samo tehnički obrazovani i osposobljeni građani.
8. *Rad, red, rezultat*: provođenjem radnih vježbi učenici spoznaju da se planskim radom i redom uvijek može postići zadovoljavajući ishod.

Navedena postignuća nastavnoga predmeta sukladna su usvojenim ciljevima razvoja obrazovanja EU u 21. stoljeću izraženima kroz sintagme: obrazovanje za zaposlenje, samostalno djelovanje pojedinca i dobro funkcionirajuće društvo.

CILJ

Cilj je nastave tehničke kulture izgraditi djelatni, poduzetnički i stvaralački tehničko-tehnološki način mišljenja te osposobiti učenike za prepoznavanje i primjenu tehničkih tvorevina u životnom okružju.

ZADAĆE

Opća je zadaća nastave tehničke kulture navesti učenike na prvu primjenu svekolikih znanja u tehnici i tehnologiji i razvoj opće tehničke kulture koju čine znanje i djelovanje.

Pojedinačne zadaće jesu:

- upoznati učenike s vrstama životnoga okružja, njihovim svojstvima i zadaćom tehnike;
- objasniti pojam tehnike, tehnologije, tehnološkoga i radnoga procesa;
- omogućiti učenicima spoznaju značenja izražavanja tehničkim crtežom te razvoj elementarnih umijeća sposobnost i znanje čitanja jednostavnih crteža (npr. tlocrta graditeljskih objekata, plana grada, ponudbenih i sklopnih crteža tehničkih tvorevina);

- upoznati vrste, svojstva, postupke obradbe i primjenu najvažnijih gradivnih materijala za izradbu tehničkih tvorevina;
- omogućiti učenicima spoznaju primjene sile, rada i energije te oblike korištenja energije za obavljanje rada u različitim djelatnostima;
- spoznati temeljne vrste tehničkih tvorevina, znati njihovu uporabu i moći ih prepoznati u okružju;
- razviti osnovno umijeće pisanja uz pomoć računala, slanje poruka i traženje obavijesti na internetu;
- postići naviku korištenja tehnološkoga algoritma rada, koji uključuje sve sastavne elemente tehničko-tehnoloških sadržaja, pri izvođenju poslova na primjerima radnih vježbi izradbe tehničkih tvorevina;
- prepoznati moguća zanimanja u tehničko-tehnološkoj djelatnosti različitih područja;
- omogućiti učenicima s posebnim obrazovnima potrebama (oštećena vida, sluha, otežane glasovne komunikacije, tjelesnoga oštećenja, s lakšim mentalnim smetnjama, s poremećajima u ponašanju) sudjelovanje u radnim vježbama i postizanje uspjeha u odabranim tehničko-tehnološkim sadržajima obrazovanja i rada;
- omogućiti učenicima upoznavanje sadržaja iz predloženoga izbornoga programa za zadovoljenje njihovih pojedinačnih interesa.

U procesu ostvarivanja pojedinačnih zadaća treba ustrajno isticati normirano, plansko djelovanje: korak po korak, i praktičnu vrijednost onoga što se radi. Time se neprekidno stvara "tehnička atmosfera" i osigurava postizanje navedenih ciljeva obrazovanja u EU.

NAPOMENA

Program tehničke kulture sastoji se od triju dijelova: temeljni program, izborni program i izvannastavne djelatnosti.

Predviđa se da bi u nastavi tehničke kulture trebala biti primijenjena isključivo radna metoda u trima inačicama:

- rad učenika u tehničkom pokusu spoznaje sadržaja u skupnome radu;
- rad učenika u vježbi izradbe jednostavnih tehničkih tvorevina u pojedinačnome i skupnome radu;
- rad učenika na projektnom konstrukcijskom zadatku u skupnom i pojedinačnome radu.

Posebno je vrijedna inačica rad učenika na projektnom zadatku koji se ostvaruje u trima fazama: analiza, sinteza izradbe i ocjenjivanje ostvarenoga, primjerice, u petom razredu, tema br. 14. Način djelovanja mehanizma, može biti obrađena na sva tri predložena načina na primjeru remenskoga mehanizma i to:

- u tehničkom pokusu, mjerenjem broja okretaja i promjera remenica te izračunavanjem prijenosnog omjera;
- u vježbi izradbe remenskoga mehanizma prema čvrsto zadanim veličinama;
- u izradbi projekta i slaganja konstrukcije remenskoga mehanizma od standardnih elemenata, primjerice, LEGO prema zadanom cilju koji se želi postići (smještaj mehanizma u ograničenom prostoru te zadan samo broj okretaja pogonskoga i gonjenoga vratila).

Rad u projektnom zadatku razvija opće stvaralačko-istraživačke sposobnosti učenika za rješavanje problemskih zadataka.

Pri izvođenju svake nastavne teme valja nastojati dovesti učenike u ova stanja:

- da *vide* tvarnu tvorevinu sadržaja teme,
- da *mjere* veličine tehničkih tvorevina u tehničkom pokusu i radnom procesu izradbe tvorevina,
- da *fizičkim radom* nešto i materijalno oblikuju, naprave, proizvedu, stvore.

Radi toga je u prijedlogu programa većina nastavnih tema postavljena općenito, tako da se iz naziva ne iščitava način njihove metodičke obradbe. Tek nakon pokusne provedbe program će biti konkretnije iskazan, kao npr. za peti razred.

Izborni programi dopuna su temeljnomu programu. Njima se učenicima omogućuje spoznavanje osnova suvremene tehnike i tehnologije iz posebnih područja te stjecanje praktičnih umijeća, ovisno o njihovim sklonostima i psihofizičkim osobinama. Tako učenici mogu birati programe koji su potrebni za njihovo daljnje školovanje, te i programe kojima bi stekli neka korisna znanja i vještine. Učenici ih biraju u petom, šestom, sedmom i osmom razredu prema osobnom interesu; dakako, ovisno o mogućnostima i opremljenosti škole. Izborni programi izvode se neprekidno, tijekom školske godine, po dva sata tjedno, odnosno 70 sati godišnje. Izborni programi izvode se u skupini od najviše 15 učenika u slogu po 2 sata.

Škola može učenicima ponuditi slobodan izbor jednoga izbornoga programa ili više njih. Važno je istaknuti da se slobodnim izborom sadržaja povećava motivacija učenika.

Izvannastavne tehničke djelatnosti obuhvaćaju sustavno okupljanje učenika u tehničkim sekcijama i klubovima mladih tehničara. U pravilu, priređuju se i održavaju u prostorima škole, po provjerenim programima i u suradnji s udrugama tehničke kulture. Sudjelovanje u radu izvannastavnih tehničkih djelatnosti je dragovoljno.

Cjelovit prikaz plana i sadržaja svake nastavne teme naveden je u HNOS-u nastave Tehničke kulture i predstavlja sastavni dio ovoga programa. HNOS sadržava razradbu svih tema programa, uključujući ovdje navedeni obvezni dio te dodatne i izborne sadržaje koji se mogu obraditi, a ovdje nisu navedeni.

5. RAZRED

TEME

1. Životno okružje čovjeka i zadaća tehnike

Ključni pojmovi: priroda, društvo i tehnika.

Obrazovna postignuća: prepoznati prirodne, društvene i tehničke elemente osobnoga okruženja.

2. Vidljivi dijelovi osobnoga računala

Ključni pojmovi: središnja jedinica računala i ulazno - izlazne naprave.

Obrazovna postignuća: imenovati sve vidljive dijelove računala i pokazati ih.

3. Način rada računala

Ključni pojmovi: procesor, spremnik (memorija), ulazno - izlazne naprave.

Obrazovna postignuća: slobodnim iskazom opisati tijek podataka u računalu.

4. Operacijski sustav računala i računalni programi

Ključni pojmovi: operacijski sustav, radna površina, slikovna podloga i računalni program.

Obrazovna postignuća: promijeniti sliku radne površine; pokrenuti program i zatvoriti program.

5. Osnove pisanja teksta

Ključni pojmovi: radni prozor, vrste traka i kretanje po tekstu.

Obrazovna postignuća: isključiti i ponovno uključiti pojedine trake s naredbama i alatima; kretati se po gotovom tekstu; osnovno oblikovanje.

6. Pribor i norme u tehničkom crtanju

Ključni pojmovi: pribor i norme.

Obrazovna postignuća: razlikovati papir po (A) formatu; prepoznati i imenovati dijelove pribora za tehničko crtanje, prepoznati i imenovati vrste crta.

7. Crtanje plašteva geometrijskih tijela i kotiranje

Ključni pojmovi: plašt, mreža, geometrijsko tijelo, kotiranje i skica.

Obrazovna postignuća: moći prepoznati tehnički crtež plašta odabranoga geometrijskoga tijela.

8. Pravokutno projiciranje

Ključni pojmovi: nacrt, tlocrt i bokocrt.

Obrazovna postignuća: nacrtati nacrt, tlocrt i bokocrt jednostavnoga predmeta.

9. Izrada geometrijskoga tijela od kartona

Ključni pojmovi: geometrijsko tijelo i karton.

Obrazovna postignuća: izraditi geometrijsko tijelo od kartona.

10. Drvo, vrste drva i alati za obradu

Ključni pojmovi: drvo, vrste drva i ručni alati za obradu drva.

Obrazovna postignuća: prepoznati odabrane vrste drva i nabrojiti njihova svojstva; nabrojiti neke alate za obradu drva.

11. Izrada modela

Ključni pojmovi: vjetrenjača, model i maketa.

Obrazovna postignuća: izraditi model ili maketu.

12. Primjena sile, rada i energije

Ključni pojmovi: sila, rad i energija.

Obrazovna postignuća: opisati što je rad i energija i moći izračunati veličinu rada.

13. Način djelovanja alata

Ključni pojmovi: alat i pribor.

Obrazovna postignuća: objasniti pravilo djelovanja i navesti primjere alata.

14. Način djelovanja mehanizma

Ključni pojmovi: mehanizam.

Obrazovna postignuća: pokazati sklop mehanizama na primjerima složenih uređaja.

15. Prometni znakovi i propisi

Ključni pojmovi: znakovi upozorenja, znakovi izričitih naredbi, znakovi obavijesti i vozila s pravom prvenstva (npr. pravila i sigurno kretanje ulicom kao pješak i biciklist).

Obrazovna postignuća: prepoznati značenje i ponašati se u skladu s prometnim znakovima.

Popis primjera vježbi za svih 15 prethodno upisanih nastavnih tema

1. Analiza prostora učionice i stvari iz okoliša vidljivih kroz prozore učionice.
2. Pravilno uključiti i isključiti računalo. Prepoznati i imenovati sve vidljive dijelove računala.
3. Priključivanje miša, tipkovnice, zvučnika, monitora i pisača.
4. Promijeniti sliku radne površine. Namjestiti datum i pokazivanje vremena na računalu. Promijeniti čuvar zaslona.
5. Oblikovati neispravno napisan tekst prema zadanom uzorku.
6. Pronaći papir formata A4 i na njega postaviti raznostranični trokut. Izvesti povlačenje i imenovati četiri vrste crta.
7. Nacrtati i kotirati jednu plohu kvadra. Izraditi tehnički crtež plašta kvadra.
8. Nacrtati nacrt, tlocrt i bokocrt predmeta složenoga od dviju kutija šibica.
9. Izrada kocke ili kvadra od kartona.
10. Ispitivanje odabranih svojstava drva.
11. Izraditi model vjetrenjače ili zračne jedrilice.
12. U vježbi podizanja školske torbe spoznati korištenje

sile i energije učenika za obavljanje rada.
13. Pokazivanje i imenovanje odabranih ručnih alata. Vježba primjene ključa za skidanje metalnih čepova boca. Mjerenje sile na kliještima za sječenje žice.
14. Od kartona izraditi dvije remenice i izvesti sastavljanje remenskoga mehanizma na pripremljenom postolju. Izbrojiti broj zubi lančanika bicikla i izračunati prijenosni omjer okretanja.
15. Izraditi odabrani prometni znak i postaviti ga na pripremljeni stalak.

IZBORNE TEME

1. Tehničko pismo
2. Vožnja bicikla
3. Temeljni oblici energije

6. RAZRED

TEME

1. Mjerila i vrste crteža prema namjeni
Ključni pojmovi: mjerila crtanja, vrste crteža prema namjeni.
Obrazovna postignuća: navesti i primijeniti vrste mjerila crtanja.

2. Simboli i kotiranje u graditeljstvu
Ključni pojmovi: normirani simboli crtanja u graditeljstvu (npr. simbol za prozor, vrata, umivaonik, kada za kupanje...).
Obrazovna postignuća: prepoznati normirane graditeljske simbole u graditeljstvu.

3. Crtanje tlocrta učionice
Ključni pojmovi: mjerilo crtanja, simboli u graditeljstvu, kotiranje (npr. izmjeriti učionicu i nacrtati tlocrt).
Obrazovna postignuća: izraditi tehnički crtež tlocrta učionice.

4. Tehnička svojstva plastike i gume
Ključni pojmovi: plastika, guma (npr. čvrstoća, tvrdoća i elastičnost).
Obrazovna postignuća: navesti tehnička svojstva plastike i gume.

5. Mjerenje i ocrtavanje pri obradi drva, plastike i gume
Ključni pojmovi: kotni broj, mjerna jedinica, tolerancija, kotni broj.
Obrazovna postignuća: izvesti ocrtavanje predmeta prema tehničkom crtežu.

6. Izrada uporabnoga predmeta od drva ili plastike
Ključni pojmovi: montažni crtež, faze izradbe, izvedba spojeva (npr. stalak za olovke ili okvir za slike).
Obrazovna postignuća: izraditi zadani predmet prema tehničkom crtežu.

7. Materijali u graditeljstvu
Ključni pojmovi: cement, vapno, gips, cement, mort, prirodni materijali.
Obrazovna postignuća: navesti vrste vezivnih materijala i primjere njihove uporabe u graditeljstvu.

8. Iskorištavanje energije vode
Ključni pojmovi: vrste vodne energije, način korištenja vodne energije (npr. vodenica, hidroelektrana).
Obrazovna postignuća: objasniti način i navesti primjere korištenja vodne energije.

9. Toplinska energija goriva
Ključni pojmovi: vrste goriva, tri uvjeta izgaranja, toplinska vrijednost goriva (npr. požar i gašenje požara).
Obrazovna postignuća: navesti tri uvjeta izgaranja i objasniti toplinsku vrijednost goriva.

10. Način djelovanja aparata, strojeva i agregata
Ključni pojmovi: aparat, stroj, agregat (npr. električni štednjak, motor automobila, kompresorski pokretni agregat u graditeljstvu).
Obrazovna postignuća: objasniti čemu služi stroj, aparat i agregat.

11. Vrste i zadaće strojeva
Ključni pojmovi: vrste skupa strojeva, zadaće strojeva pojedine skupine (npr. pumpa [crpka], motor s unutrašnjim izgaranjem i digitalni informacijski strojevi).
Obrazovna postignuća: prepoznati energetske, radne i informacijske strojeve.

12. Osnovno uređivanje teksta
Ključni pojmovi: vrste pogleda, izgled slova (podebljana, nakošena, podcrtana, obojena), poravnanje teksta.
Obrazovna postignuća: odabrati oblik slova i poravnati tekst prije njegova ispisa.

13. Brisanje, kopiranje i zamjena dijelova teksta
Ključni pojmovi: brisanje teksta, premještanje teksta, zamjena teksta.
Obrazovna postignuća: brisati nepotreban tekst u dokumentu, izrezati ga i premještati na druge dijelove dokumenta, kopiranjem ga umnažati po istom dokumentu ili prebacivati u nove dokumente.

14. Mape i datoteke
Ključni pojmovi: mapa, datoteka (npr. mapa - »škola«, a datoteka je učenik).
Obrazovna postignuća: razlikovati datoteke od mapa; uobličiti novu mapu; premjestiti mapu i datoteku;

kopirati mapu i datoteku; pomicanjem miša upravljati pomicanjem značke na zaslonu monitora te premještati datoteke iz jedne mape u drugu.

15. Elektronička pošta
Ključni pojmovi: mape u elektroničkoj pošti, upravljanje porukama, opasnost od virusa.
Obrazovna postignuća: upotrebljavati pribor za elektroničku poštu.

IZBORNE TEME

1. **Prizvodne i uslužne djelatnosti**
2. **Struktura i pogon brodova i zrakoplova**
3. **Strojevi i agregati u poljodjelstvu, graditeljstvu i prerađivačkoj industriji**

7. RAZRED

TEME

1. Tehnika, tehnologija, tehnološki i radni proces
Ključni pojmovi: tehnologija, proces (npr. tehnika i tehnologija gradnje obiteljske kuće).
Obrazovna postignuća: navesti definiciju (odredbu) tehnologije i sastavnice radnoga procesa.

2. Vrste crteža prema načinu izrade
Ključni pojmovi: skica, original (izvornik), kopija (prijepis), shema (nacrt).
Obrazovna postignuća: prepoznati vrste crteža prema načinu izrade.

3. Izrada radioničkih crteža predmeta
Ključni pojmovi: okvir i zaglavlje crteža, skiciranje (ocrt) predmeta (npr. pincete i držača za britvicu).
Obrazovna postignuća: objasniti postupak izradbe i namjenu radioničkoga crteža te izraditi jednostavni radionički crtež odabranoga predmeta.

4. Proizvodnja i svojstva metala
Ključni pojmovi: proizvodnja sirovoga željeza, svojstva kovina (npr. čvrstoća, tvrdoća i elastičnost).
Obrazovna postignuća: navesti temeljna svojstva metala.

5. Mjerenje, ocrtavanje i rezanje materijala
Ključni pojmovi: mjerenje, ocrtavanje, rezanje (npr. kutija za vijke i matice).
Obrazovna postignuća: rezati metal ručnom pilom i škarama.

6. Spajanje lima (npr. lemljenjem, vijcima i zakovicama)
Ključni pojmovi: lem, sredstvo za čišćenje, lemnik.
Obrazovna postignuća: izvesti spoj limova.

7. Korozija i postupci zaštite metala
Ključni pojmovi: oksidacija, hrđanje, korozija (npr. korozijska zaštita broda).
Obrazovna postignuća: zaštititi lim od korozije.

8. Hidroelektrane i termoelektrane
Ključni pojmovi: elektrana, način rada hidroelektrane i termoelektrane, dalekovodna električna mreža (npr. pokazati crtež poznatih elektrana u Hrvatskoj).
Obrazovna postignuća: objasniti način rada hidroelektrane i termoelektrane.

9. Električna instalacija u kući
Ključni pojmovi: fazni vodič, razvodna ploča, osigurač (npr. strujni krug: izvor, vodič, trošilo).
Obrazovna postignuća: razlikovati vodiče, osigurače i trošila te zamijeniti oštećeni osigurač na pravilan način.

10. Hladnjaci
Ključni pojmovi: kompresor, kondenzator, isparivač (npr. kućanski hladnjak).
Obrazovna postignuća: objasniti način rada kućanskoga hladnjaka.

11. Električni grijač vode
Ključni pojmovi: električni grijač, termoregulator (npr. istaknuti opasnost od udara električne struje).
Obrazovna postignuća: opisati način rukovanja i sigurnoga korištenja električnoga grijača vode.

12. Tablice u programima za obradu teksta
Ključni pojmovi: elementi tablice (stupac, redak, ćelija), namještanje visine retka i širine stupca, spajanje i razdvajanje ćelija (npr. izračunati srednju tjednu temperaturu zraka).
Obrazovna postignuća: umetnuti u tekst tablicu zadanoga broja redova i stupaca; unijeti podatke u tablicu.

13. Crtanje programom za obradu teksta
Ključni pojmovi: traka za crtanje, crtanje osnovnih likova, skupina objekata (npr. kruga, trokuta, kvadrata i elipse).
Obrazovna postignuća: nacrtati zadane objekte, obraditi ih crtama različitih boja i debljina te ih naredbom za okupljanje spojiti u jednu cjelinu.

14. Pretraživanje obavijesti na Internetu
Ključni pojmovi: naprednije mogućnosti pretrage, uporaba pronađenih obavijesti (npr. korištenje znakova navoda u tekstu).
Obrazovna postignuća: smanjiti ishode pretrage na točnije određene stranice.

15. Rad s porukama
Ključni pojmovi: odgovor na poruku, prosljeđivanje poruke, privitci.
Obrazovna postignuća: pravilno upravljati porukama elektroničke pošte.

IZBORNE TEME

1. **Zanimanja u metalskoj industriji**
2. **Vodna i kanalizacijska instalacija**
3. **Lijevanje materijala (npr. gips, plastika, metal)**

8. RAZRED

TEME

1. **Izrada sheme jednostavnoga elektroničkoga sklopa**
   Ključni pojmovi: elektronički simboli, simboli aktivnih i pasivnih elektroničkih sastavnica.
   Obrazovna postignuća: izraditi i »čitati« sheme jednostavnih elektroničkih sklopova.

2. **Vrste i svojstva polimernih materijala**
   Ključni pojmovi: vrste polimera (prirodni i umjetni), svojstva umjetnih polimera.
   Obrazovna postignuća: navesti svojstva umjetnih polimera i primjere proizvoda izrađenih od plastike.

3. **Savijanje, lijepljenje i zavarivanje plastike**
   Ključni pojmovi: savijanje, lijepljenje, zavarivanje (npr. izrada stalka za olovke i kutije za elektroničke elemente).
   Obrazovna postignuća: izvesti savijanje i spajanje plastičnih dijelova lijepljenjem i zavarivanjem.

4. **Izrada spojeva električnih vodiča**
   Ključni pojmovi: spoj, vodič, izolator (npr. strujni krug sa sklopkom).
   Obrazovna postignuća: izvesti spojeve električnih vodiča zapletanjem žice, spojnicama i lemljenjem.

5. **Pasivni i aktivni elektronički elementi**
   Ključni pojmovi: pasivni elektronički elementi, aktivni elektronički elementi.
   Obrazovna postignuća: objasniti ulogu pasivnih i aktivnih elektroničkih elemenata i uočiti njihov značaj u fizičkom smanjenju sklopa.

6. **Ispravljač izmjenične struje**
   Ključni pojmovi: dioda, poluvalni i punovalni ispravljač.
   Obrazovna postignuća: navesti i objasniti primjere pretvorbe izmjenične u istosmjernu električnu struju.

7. **Izrada jednostavnoga elektroničkoga sklopa**
   Ključni pojmovi: titrajni krug, multivibrator, R-C vremenska konstanta, punjenje i pražnjenje kondenzatora (npr. zujalica, semafor...).
   Obrazovna postignuća: izraditi tiskanu pločicu kaširanim bakrom.

8. **Generatori izmjenične struje i elektromotori**
   Ključni pojmovi: generator, izmjenična struja, frekvencija izmjenične struje, elektromotor (npr. generator - alternator i elektropokretač na automobilu).
   Obrazovna postignuća: objasniti način rada generatora izmjenične struje; objasniti način rada elektromotora.

9. **Električni uređaji u automobilu**
   Ključni pojmovi: akumulator, električni pokretač, alternator.
   Obrazovna postignuća: nadzor ispravnosti punjenja akumulatora.

10. **Izrada pokretanje i upravljanje robotom**
    Ključni pojmovi: električni, hidraulički i pneumatski pogon (npr. robotska kolica i ruka).
    Obrazovna postignuća: objasniti ulogu elektromotora, elektromagneta i razloge primjene istosmjernog motora.

11. **Program za izradu prezentacije**
    Ključni pojmovi: traka s izbornicima, osnovne alatne trake, oblikovanje prezentacije, otvaranje i spremanje prezentacije, oblikovanje, načini pogleda na slajdove.
    Obrazovna postignuća: uobličiti jednostavnu prezentaciju; uređivati tekst na slajdu.

12. **Uređivanje prezentacije**
    Ključni pojmovi: premještanje slajdova u pogledu obrisa, kopiranje i brisanje slajdova, ispis prezentacije, umetanje i oblikovanje ilustracije (npr. izraditi prezentaciju o učionici).
    Obrazovna postignuća: uređivati vlastite prezentacije; ispisivati prezentacije; postavljati sliku na slajd i pronalaziti odgovarajuće slike za vlastitu prezentaciju.

13. **Povezivanje na Internet**
    Ključni pojmovi: modem, lokalna mreža, protivirusni program.
    Obrazovna postignuća: objasniti potrebu za bržim internetskim vezama u budućnosti, samostalno prilagoditi biranu vezu za kućnu uporabu.

14. **Obrazovni sadržaji na Webu**
    Ključni pojmovi: obrazovne stranice, internetski sustav za učenje, e-učenje (npr. projektni zadatak zemljopisnoga položaja Hrvatske).
    Obrazovna postignuća: naučiti osnove samostalnoga učenja s pomoću sadržaja na Internetu; upotrjebljivati obrazovne portale i jednostavne sustave za učenje.

IZBORNE TEME

1. **Korozija i postupci zaštite metala**
2. **Zanimanja u elektrotehnici i polimerstvu**
3. **Izrada elektroničkih sklopova**

INFORMATIKA

UVOD

Predmet *Informatika* treba omogućiti učenicima upoznavanje s *informacijskom i komunikacijskom tehnologijom*.

Nastavni sadržaji iz područja informacijske i komunikacijske tehnologije moraju učenicima omogućiti: stjecanje umijeća uporabe današnjih računala i primjenskih programa (vještine), upoznavanje s osnovnim načelima i idejama na kojima su sazdana računala odnosno informacijska i komunikacijska tehnologija (temeljna znanja) te razvijanje sposobnosti za primjene informacijske i komunikacijske tehnologije u različitim primjenskim područjima (rješavanje problema).

Umijeća, temeljna znanja i rješavanje problema tri su sastavnice obrazovnoga procesa koje se mogu razmatrati i djelomično odvojeno, ali tek njihovo međusobno prožimanje dat će učenicima dobru podlogu za buduće cjeloživotno učenje.

Podrobni opis umijeća, temeljnih znanja i rješavanja problema nalazi se u dokumentu *Znanja i umijeća iz informacijske i komunikacijske tehnologije koje treba steći tijekom cjelokupnoga školovanja* koji je sastavni dio HNOS-a.

IZBORNI PREDMET

CILJ

U okviru nastavnog predmeta učenici moraju naučiti djelotvorno upotrebljavati računala i biti sposobni ugraditi osnovne zamisli algoritamskoga načina razmišljanja u rješavanje svakodnevnih problema.

Stoga, nastavni program mora osposobiti učenike:

- za rješavanje problema;
- za komuniciranje posredstvom različitih medija;
- za prikupljanje, organiziranje i analizu podataka te za njihovu sintezu u informacije;
- za razumijevanje i kritičku ocjenu prikupljenih informacija;
- za donošenje zaključaka na temelju prikupljenih informacija;
- za timski rad pri rješavanju problema.

ZADAĆE

Po završetku osnovne škole učenici bi trebali biti u stanju:

- vješto upotrebljavati ulazno-izlazne naprave;
- djelotvorno upotrebljavati pomagala za pripremu pisanih dokumenata i izradu prikaza;
- djelotvorno upotrebljavati pomagala za pristup do udaljenih informacija te za udaljeno komuniciranje;
- prepoznati i odabrati prikladna tehnološka sredstva i alate za rješavanje određene klase problema;
- razumjeti načine pohranjivanja informacija u računalima;
- prepoznati sklopovske i programske probleme koji se pojavljuju u svakodnevnom radu i odabrati načine njihova otklanjanja;
- shvaćati pravna i etička načela uporabe informacijske i komunikacijske tehnologije i raspraviti posljedice njihova narušavanja;
- upotrebljavati primjerene programske alate kao potporu u učenju i istraživanju;
- upotrebljavati multimedijske alate kao potporu vlastitoj i grupnoj produktivnosti u učenju;
- odabrati i ocijeniti prikladna pomagala za rješavanje raznovrsnih zadataka i problema iz stvarnoga života.

NAPOMENA

Navedeni nastavni sadržaji podijeljeni su u devet programskih cjelina koji se nalaze u dokumentu *Podloge za izradu obrazovnog standarda* koji je sastavni dio HNOS-a. Nastavna cjelina Rješavanje problema i programiranje može se izvoditi ili uporabom jezika koji uključuju kornjačinu grafiku (alternativa A) ili uporabom nekog proceduralnog jezika (alternativa B). Ne preporuča se uporaba obaju jezika.

Nastavne teme omogućuju da se izvedbeni program prilagodi tehničkim mogućnostima pojedinih škola. Naime, njegovo potpuno izvođenje zahtijeva određeni standard tehničke opremljenosti. Ako mogućnosti računalnih učionica ne zadovoljavaju te standarde, program će se morati prilagoditi.

Kvalitetno izvođenje programa pretpostavlja samostalni rad pojedinog učenika na računalu.

U školama s ograničenim tehničkim i kadrovskim mogućnostima treba razmotriti čak i mogućnost smanjivanja sadržaja tako da se nastavom obuhvati što veći broj učenika makar i s opterećenjem od samo jednog sata tjedno.

Pri izvođenju nastave predmeta Informatika treba poticati uporabu informacijske i komunikacijske tehnologije u drugim predmetima. Međutim, treba obratiti pozornost na svrhovitu i metodički opravdanu uporabu tehnologije. Bez ozbiljne metodičke pripreme uporaba informacijske i komunikacijske tehnologije može se svesti samo na prikazivanje šarenih sličica.

Nastavni sadržaji drugih predmeta mogli bi omogućiti bolje razumijevanje i djelotvorniju uporabu informacijske i komunikacijske tehnologije. Sprega s matematikom je sama po sebi razumljiva, ali je isto tako potrebna prilagodba nastave hrvatskoga jezika (obrada teksta ima neposredne veze s funkcionalnom pismenošću), likovnoga odgoja (grafičko sučelja i slikovni prikazi zahtijevaju sposobnost likovnoga izražavanja) i tehničkoga odgoja (računala su sastavni dijelovi mnogih tehničkih naprava i sustava).

Nastava informatike mora razviti kod učenika sposobnost razlikovanja bitnoga od nebitnoga. Potrebno je kod učenika razviti nazore koji će omogućiti razlikovanje ali i integraciju virtualnoga i stvarnoga te kritičkoga

prihvaćanja sadržaja (nije sve istinito, nije sve dobronamjerno, anonimnost ne znači neodgovornost).

5. RAZRED

TEME

1. Bit

Ključni pojmovi: bit, vrijednosti bita: 0 (nula) ili 1 (jedan), moguća stanja niza bitova.
Obrazovna postignuća: napisati sva moguća stanja za nizove od 2, 3 i 4 bita.

2. Brojevi zapisani četvorkom bitova

Ključni pojmovi: težinska vrijednost bitova, binarni zapis brojeva, binarna znamenka.
Obrazovna postignuća: svojim riječima objasniti kako se nizom bitova može zapisati broj nula i ograničeni broj prirodnih brojeva (pri čemu je najveći broj za jedan manji od broja mogućih stanja niza bitova); kraće zapisivati vrijednosti četvorke bitova jednim simbolom.

3. Bajt

Ključni pojmovi: bajt kao osmorka bitova ili dvije četvorke bitova.
Obrazovna postignuća: navesti koliko mogućih stanja može poprimiti jedan bajt; izračunavati težine binarnih mjesta uzastopnim množenjem s dva; zapisivati vrijednosti bitova dvjema vrijednostima četvorki.

4. Prikazivanje znakova nizom bitova jednog bajta

Ključni pojmovi: kôd, kodiranje.
Obrazovna postignuća: za zadani kratki tekst iz tablice pročitati kodne vrijednosti i zapisati ih na papiru.

5. Pohranjivanje niza znakova u spremnik računala, znakovna datoteka

Ključni pojmovi: znakovna datoteka.
Obrazovna postignuća: objasniti kako se u računalima pohranjuju tekstovi; napisati višeznamenkaste brojeve kao kodne vrijednosti znamenki u potreban broj bajtova; napisati dvoznamenkasti broj kodnim vrijednostima u dva bajta i nakon toga vrijednost istog broja prikazati vrijednostima bitova jednog bajta.

6. Spremnici računala

Ključni pojmovi: središnji spremnik, pomoćni spremnici.
Obrazovna postignuća: svojim riječima opisati ulogu pojedinih spremnika.

7. Kako pokrećemo programe?

Ključni pojmovi: sklopovlje računala, operacijski sustav, primjenski programi.
Obrazovna postignuća: objasniti svojim riječima kako se računalo, kao univerzalni stroj, pokretanjem odgovarajućih primjenskih programa pretvara u namjenske strojeve.

8. Načini smještanja i pristup do datoteka u računalu

Ključni pojmovi: stablasti prikaz mapa, programska datoteka, podatkovna datoteka.
Obrazovna postignuća: objasniti koje operacije nad datotekama obavlja operacijski sustav i kako primjenski programi djeluju na sadržaj datoteka; pronaći i pokrenuti zadani program ili podatkovnu datoteku; stvarati, preimenovati i premještati podatkovne datoteke.

9. Osnovni alati programa za crtanje

Ključni pojmovi: kist, brisalo, kantica.
Obrazovna postignuća: koristiti osnovne alate u jednostavnom programu za crtanje.

10. Rad s dijelovima crteža

Ključni pojmovi: izrezak, kopiranje izreska, zakretanje izreska.
Obrazovna postignuća: kopirati izreske crteža.

11. Kombiniranje crteža iz dviju datoteka

Ključni pojmovi: pokretanje dvaju crteža, premještanje izreska iz crteža u crtež.
Obrazovna postignuća: rabiti međuspremnik za prenošenje dijelova crteža.

12. Pogled na sliku

Ključni pojmovi: povećavanje (zoom); mapa piksela.
Obrazovna postignuća: brisati osnovni element crteža (piksel).

13. Svojstva crteža

Ključni pojmovi: promjena veličine crteža, pretvaranje višebojnog crteža u jednobojni crtež, dubina boje.
Obrazovna postignuća: mijenjati veličine crteža i dubinu boja crteža i ocjenjivati njegovu kakvoću.

14. (A) O snovne naredbe programskog jezika

Ključni pojmovi: naredbe za naprijed i nazad, naredbe za lijevo i desno uz zadani broj stupnjeva, naredbe za dizanje i spuštanje pera te brisanje linije.
Obrazovna postignuća: upotrebljavati nove naredbe u programskom jeziku u rješavanju jednostavnijih zadataka; programom crtati kvadrat, trokut, pravokutnik i šesterokut.

15. (A) Ponavljanje niza naredbi
Ključni pojmovi: crtanje kvadrata, crtanje jednakostraničnog trokuta uporabom petlje, crtanje šesterokuta uporabom petlje.
Obrazovna postignuća: crtati kvadrat, trokut i šesterokut pomoću petlje.

16. (A) Uporaba petlje za crtanje niza likova
Ključni pojmovi: crtanje jednakostraničnog trokuta uporabom petlje, crtanje šesterokuta uporabom petlje.
Obrazovna postignuća: nacrtati niz kvadrata ako je zadan broj kvadrata i duljina stranice kvadrata.

17. (A) Ulazne vrijednosti procedura
Ključni pojmovi: programi s jednom ulaznom vrijednošću, programi s dvije ulazne vrijednosti.
Obrazovna postignuća: pisati programe koji crtaju kvadrate, trokute ili šesterokute promjenljivih duljina stranice.

18. (A) Uporaba više ulaznih vrijednosti
Ključni pojmovi: crtanje paralelograma, crtanje pravilnih likova, crtanje kocke.
Obrazovna postignuća: pisati programe koji koriste dvije ili više ulaznih vrijednosti (crtanje pravokutnika kojem su duljina i širina ulazne vrijednosti, crtanje paralelograma kojem su ulazne vrijednosti duljine stranica i kut između dviju susjednih stranica).

19. (A) Odluke u programu
Ključni pojmovi: uvjet za donošenje odluke, naredba odluke, provjera ulazne vrijednosti.
Obrazovna postignuća: upotrebljivati naredbu odluke u jednostavnijim zadacima (uspoređivanje dvaju brojeva, ispitivanje je li ulazna vrijednost veća ili manja od zadanog broja, provjeravanje nalazi li se ulazna vrijednost između dva zadana broja).

14. (B) Pojam algoritma
Ključni pojmovi: pojam algoritma, algoritam slijeda, algoritam grananja.
Obrazovna postignuća: napisati algoritam za izvođenje računske operacije, napisati algoritam za određivanje manjeg od dva zadana broja.

15. (B) Dijagram tijeka
Ključni pojmovi: pojam dijagrama tijeka, grafički prikaz algoritma, simboli za dijagram tijeka.
Obrazovna postignuća: nacrtati dijagram tijeka za zbrajanje (oduzimanje, množenje ili dijeljenje) dva broja, nacrtati dijagram tijeka za uspoređivanje dva broja.

16. (B) Naredbe za ulaz i izlaz podataka
Ključni pojmovi: naredba za ulaz podataka, naredba pridruživanja, naredba za izlaz podataka.
Obrazovna postignuća: napisati program za izvođenje jedne računske operacije s dva učitana broja.

20. Oblikovanje teksta
Ključni pojmovi: označivanje nabrajanja u tekstu, umetanje objekata (slika, simbola, broja stranica).
Obrazovna postignuća: oblikovati tekst umetanjem simbola, slike, obruba i ostalih efekata.

21. Ispis dokumenta
Ključni pojmovi: prilagodba granica teksta na papiru, pregled prije ispisa, opseg ispisa.
Obrazovna postignuća: pregledati i ispraviti postavke dokumenta prije ispisa; ispisati dokument.

22. Dodavanje zaglavlja i podnožja, pisanje u više stupaca
Ključni pojmovi: zaglavlja i podnožja, stupci.
Obrazovna postignuća: umetanje zaglavlja i podnožja u dokument i njihovo popunjavanje sadržajima; preslagivanje teksta u odabrani broj stupaca.

23. Osnovne usluge Interneta
Ključni pojmovi: Internet, www, elektronička pošta.
Obrazovna postignuća: razumijevanje Interneta kao skupa usluga.

24. WWW preglednik
Ključni pojmovi: upis www adrese, pregledavanje Web stranica.
Obrazovna postignuća: uporaba Web preglednika za jednostavan pregled stranica.

25. Moja prva pretraga
Ključni pojmovi: zadana riječ ili izraz (pojam) pretrage, izbor rezultata pretrage.
Obrazovna postignuća: tražiti zadani pojam na Internetu.

26. Uporaba Web pošte
Ključni pojmovi: adrese pošiljatelja i primatelja, struktura poruke.
Obrazovna postignuća: pisati jednostavne poruke.

6. RAZRED

TEME

1. Vrste datoteka, dokumenti
Ključni pojmovi: programske datoteke, znakovne datoteke, datoteke dokumenata.
Obrazovna postignuća: objasniti u kojem se obliku svi sadržaji trajno čuvaju u računalu.

2. Prikaz slika na monitoru i pisaču
Ključni pojmovi: raster, piknja, piksel.
Obrazovna postignuća: izraditi jednostavni crtež u bilježnici na rasteru malih dimenzija; na rasteru manjih dimenzija pokušati što točnije prikazati pravocrtnu spojnicu dvaju piksela.

3. (A) Crtanje kocke i kvadra
Ključni pojmovi: naredbe za trodimenzionalno crtanje, crtanje kocke, rotacija kocke.
Obrazovna postignuća: crtati prikaze kocke i kvadra.

4. (A) Višestruke kornjače
Ključni pojmovi: naredbe za rad s više kornjača.
Obrazovna postignuća: izraditi crtež s pomoću više kornjača.

5. (A) Tipovi podataka: numerički, znakovni, liste
Ključni pojmovi: numerički tip, znakovni tip, liste.
Obrazovna postignuća: preoblikovati znakovne nizove programom.

6. (A) Algoritmi koji koriste različite tipove podataka
Ključni pojmovi: pisanje algoritma, prevođenje algoritma u program.
Obrazovna postignuća: raščlaniti problem na manje dijelove i rješavati ga korak po korak.

3. (B) Uporaba naredbi za grananje i bezuvjetni skok
Ključni pojmovi: naredba za grananje, naredba za bezuvjetni skok.
Obrazovna postignuća: napisati program za uspoređivanje dva broja.

4. (B) Algoritmi s uporabom petlje
Ključni pojmovi: algoritam petlje.
Obrazovna postignuća: sastaviti algoritam za ispis niza brojeva ili za zbrajanje niza brojeva.

5. (B) Uporaba naredbi za petlju bez logičkog uvjeta
Ključni pojmovi: naredba za petlju bez logičkog uvjeta.
Obrazovna postignuća: napisati program za ispis niza brojeva i program za zbroj niza brojeva.

7. Izrada i oblikovanje tablica, kretanje u njima
Ključni pojmovi: elementi tablice (stupac, redak, ćelija), namještanje visine retka i širine stupca, spajanje i razdvajanje ćelija.
Obrazovna postignuća: umetnuti u tekst tablicu zadanog broja redova i stupaca te podesiti njihove veličine; unijeti podatke u tablicu.

8. Položaj i uokvirivanje tablice, razvrstavanje u tablici
Ključni pojmovi: položaj tablice u tekstu, okviri tablica (debljine i vrste crta, odabir sjenčanja), razvrstavanje podataka u tablici (rastućim ili padajućim redoslijedom).
Obrazovna postignuća: umetnuti u tekst tablicu zadanog broja redova i stupaca, prilagoditi njihove veličine, unijeti podatke u tablicu te joj po potrebi mijenjati položaj; podatke razvrstati abecednim redom; tablicu ukrasiti dodavanjem obruba zadane debljine, vrste i boje linije.

9. Crtanje programom za obradbu teksta
Ključni pojmovi: traka za crtanje, crtanje osnovnih likova, grupiranje objekata.
Obrazovna postignuća: nacrtati zadane (osnovne) objekte, obraditi ih linijama različitih boja i debljina te ih naredbom za grupiranje spojiti u jednu cjelinu.

10. Povezivanje računala
Ključni pojmovi: lokalna mreža, načini povezivanja.
Obrazovna postignuća: objasniti svrhu i potrebu povezivanja računala i pristupiti podatcima na drugome računalu.

11. Paketni prijenos podataka mrežom
Ključni pojmovi: poruke, paketi podataka, norme za prijenos (protokoli).
Obrazovna postignuća: svojim riječima objasniti paketni prijenos.

12. Sustavno prikupljanje sadržaja s Web-a
Ključni pojmovi: opasnost od virusa, spremanje Web stranice na disk, izdvajanje dijelova stranice.
Obrazovna postignuća: pretvarati Web sadržaje u druge oblike.

13. Snimanje audio zapisa
Ključni pojmovi: mikrofon, program za snimanje zvuka, pohranjivanje zvučne snimke.
Obrazovna postignuća: snimati zvuk i pohraniti snimku u zvučnu datoteku, prepoznati zvučnu datoteku.

14. Oblikovanje audiozapisa
Ključni pojmovi: WAV, MP3, liste (playlist).
Obrazovna postignuća: koristiti neki od multimedijskih svirača (media player).

15. Montaža videozapisa
Ključni pojmovi: videozahvat (capture), montiranje kadrova, prijelazi (tranzicije).
Obrazovna postignuća: stvoriti manji videozapis Web kvalitete od nekoliko zasebnih videoklipova snimljenih digitalnim fotoaparatom.

16. Obrada videozapisa u vremenu
Ključni pojmovi: vremenski niz, umetanje zvučnih datoteka.
Obrazovna postignuća: prilagoditi trajanje videouratka.

17. Umetanje datoteka u videozapis
Ključni pojmovi: ubacivanje slika; ubacivanje videoisječaka.
Obrazovna postignuća: umetati crteže u videodatoteku.

18. Završna obrada i pohrana videouradka
Ključni pojmovi: najava i odjava, kakvoća (vrsnoća) videodatoteke.
Obrazovna postignuća: oblikovati i izgraditi jednostavniji video uradak.

19. Upoznavanje alata za izradu prezentacije
Ključni pojmovi: traka sa izbornicima programa za izradu prezentacija, osnovne alatne trake.
Obrazovna postignuća: prepoznati osnovno okruženje alata za izradu prezentacija.

20. Oblikovanje prezentacije
Ključni pojmovi: kreiranje prezentacije, otvaranje i spremanje prezentacije.
Obrazovna postignuća: kreirati jednostavnu prezentaciju.

21. Oblikovanje teksta na slajdovima
Ključni pojmovi: oblikovanje i sjenčanje teksta, načini pogleda na slajdove.
Obrazovna postignuća: uređivati tekst na slajdu.

22. Umetanje ilustracija
Ključni pojmovi: umetanje i oblikovanje ilustracije.
Obrazovna postignuća: postavljati sliku na slajd i pronalaziti odgovarajuće slike za vlastitu prezentaciju.

23. Uređivanje prezentacije
Ključni pojmovi: premještanje slajdova u pogledu obrisa, kopiranje i brisanje slajdova, ispis prezentacije.
Obrazovna postignuća: uređivati vlastite prezentacije i ispisivati prezentacije.

24. Animacijski učinci
Ključni pojmovi: korištenje gotovih animacijskih shema, oblikovanje animacije na osnovi ponuđenih efekata, efekti prijelaza slajdova.
Obrazovna postignuća: dodavati animacijske efekte elementima na slajdu i koristiti tu vještinu pri izradi vlastite prezentacije.

7. RAZRED

TEME

1. (A) Koordinatna grafika
Ključni pojmovi: naredbe i funkcije koordinatne grafike, usporedba koordinatne i kornjačine grafike.
Obrazovna postignuća: crtati likove zadane koordinatama vrhova te primijeniti naredbe i funkcije koordinatne grafike u zadatcima.

2. (A) Zadatci o pravilnim mnogokutima
Ključni pojmovi: crtanje pravilnog mnogokuta ako zadan broj vrhova i duljina polumjera opisane kružnice, crtanje upisane kružnice; računanje opsega i površine pravilnog mnogokuta.
Obrazovna postignuća: rješavati matematičke probleme s pomoću računalnih programa.

3. (A) Izrada grafičkog sučelja
Ključni pojmovi: osnovni prozor, prozor s vidnim naredbama, određivanje položaja prozora.
Obrazovna postignuća: opisati način programiranja grafičkih sučelja računalnih programa.

1. (B) Uporaba naredbe za petlju s logičkim uvjetom
Ključni pojmovi: naredba za petlju s logičkim uvjetom.
Obrazovna postignuća: napisati jednostavan program s uporabom petlje s logičkim uvjetom.

2. (B) Crtanje ravnih linija i pravokutnika
Ključni pojmovi: grafički zaslon, naredba za crtanje ravne linije, naredba za crtanje pravokutnika.
Obrazovna postignuća: nacrtati ravnu liniju sa zadanom početnom i završnom točkom zadane boje, nacrtati pravokutnik zadane duljine i širine, sa zadanom koordinatom jednog vrha.

3. (B) Crtanje kružnice
Ključni pojmovi: naredba za crtanje kružnice.
Obrazovna postignuća: nacrtati kružnicu zadanog središta i polumjera.

4. Stvaranje radne bilježnice
Ključni pojmovi: dijelovi proračunske tablice, aktivna ćelija, oblici pokazivača miša.
Obrazovna postignuća: otvoriti radnu bilježnicu, pokazivačem miša označavati redove, stupce, ćelije, očitati njihove oznake na radnom listu.

5. Unos podataka
Ključni pojmovi: vrsta podataka (tekstualni podaci, numerički podaci), unos formula.
Obrazovna postignuća: pisati formule uporabom znaka jednakosti i navođenjem konstanti ili varijabli koje su u matematičkoj zavisnosti.

6. Uporaba radne bilježnice
Ključni pojmovi: kazalo radne bilježnice, umetanje i brisanje (ćelija, redova i stupaca), kopiranje i premještanje formula.
Obrazovna postignuća: kopirati i premještati te brisati sadržaje pojedinih ćelija, ubaciti red ili stupac u proračunsku tablicu, koristiti brzi izbornik.

7. Uređivanje tablice
Ključni pojmovi: brisanje sadržaja i formata ćelije, promjene širina stupaca i visine redaka, obrubljivanje ćelije.
Obrazovna postignuća: promijeniti dimenzije stupaca i redaka u proračunskoj tablici; promijeniti sadržaj i obrubiti ćelije.

8. Formati brojeva u ćelijama tablica
Ključni pojmovi: formati brojeva (decimalni broj, valuta, postotak), formati za nadnevke, korisnički formati.

Obrazovna postignuća: pretvarati jedan format broja u drugi.

9. Nizovi podataka

Ključni pojmovi: kopiranje podataka i nizova, popunjavanje nizova brojeva i nadnevaka, relativna i apsolutna adresa.

Obrazovna postignuća: nadopunjavati nizove raznovrsnim podatcima, pretvarati relativne adrese ćelija u apsolutne adrese, te raditi jednostavne izračune pomoću njih.

10. Grafikoni

Ključni pojmovi: vrste grafikona, elementi grafikona, pomagalo za izradu grafikona.

Obrazovna postignuća: izraditi grafikon na temelju zadane tablice i oblikovati njegove elemente.

11. Promjena prikaza i ispis radne bilježnice

Ključni pojmovi: prikaz više radnih bilježnica, prikaz više listova jedne radne bilježnice, zamrzavanje dijelova proračunske tablice, zaglavlje i podnožje stranice, pregled prije ispisa, ispis radne bilježnice.

Obrazovna postignuća: postaviti trake za zamrzavanje na dugačkim radnim listovima kako bi značenje podataka bilo jasno i na udaljenim dijelovima tablice; postaviti zaglavlje i podnožje.

12. Osnovne funkcije u programu za izradu proračunskih tablica

Ključni pojmovi: sintaksa funkcije (argumenti, znak razdvajanja), osnovne funkcije.

Obrazovna postignuća: koristiti osnovne funkcije i s pomoću njih napraviti potrebne izračune; pronaći prosječnu veličinu, maksimalnu i minimalnu vrijednost niza brojeva.

13. Grafički elementi

Ključni pojmovi: crtanje grafičkih oblika s pomoću predložaka, samostalno crtanje grafičkih oblika s pomoću osnovnih elemenata (crta, strelica, pravokutnik), odabir i mijenjanje boje linije i ispunjenja, trodimenzionalni efekti.

Obrazovna postignuća: izraditi sheme i crteže na slajdu; izraditi vlastiti crtež koji će opisati zadanu temu.

14. Tekstni okviri

Ključni pojmovi: postavljanje tekstnog okvira na slajd, uređivanje tekstnog okvira (rubovi, vrsta, veličina i boja pisma), ispunjavanje bojom i trodimenzionalni efekt, ukrasni tekst (dodavanje i uređivanje).

Obrazovna postignuća: dodavati tekstne okvire i ukrasne tekstove na slajdove u vlastitoj prezentaciji.

15. Dodatni elementi u prezentaciji

Ključni pojmovi: tablice, organizacijski dijagram, tablični proračuni.

Obrazovna postignuća: dodavati različite elemente (tablice, grafikoni, organizacijski dijagrami) na slajd i uređivati ih.

16. Vizualni (grafički) HTML uređivači

Ključni pojmovi: upoznavanje sučelja, tekst i pozadina, umetanje grafičkih elemenata.

Obrazovna postignuća: izraditi jednostavnu osobnu Web stranicu.

17. Poveznice (linkovi)

Ključni pojmovi: indeksna stranica, tekst kao poveznica, slika kao poveznica.

Obrazovna postignuća: umetnuti slikovni element u stranicu i pretvoriti ga u poveznicu na drugu stranicu.

18. Elementi stranice

Ključni pojmovi: grafika i pozadina, jednostavne tablice, oblikovani tekst.

Obrazovna postignuća: koristiti tablicu kao element na Web stranicama.

19. Jezik HTML

Ključni pojmovi: struktura HTML dokumenta, HTML oznake (tag), jednostavan HTML opis stranice.

Obrazovna postignuća: protumačiti jednostavni HTML opis stranice.

20. Oznake i parametri HTML jeziku

Ključni pojmovi: oznaka P, oznaka A, oznaka IMG.

Obrazovna postignuća: znati dodavati parametre na osnovne oznake.

21. Uporaba vizualnog HTML uređivača za izradu osobne Web stranice

Ključni pojmovi: planiranje strukture stranice, upravljanje strukturom, izrada i objava stranice.

Obrazovna postignuća: uobličiti strukturu stranice.

22. Struktura Interneta

Ključni pojmovi: poslužitelj, klijent, načini komunikacije.

Obrazovna postignuća: znati objasniti načine komunikacije unutar Interneta.

23. Ostale Internet usluge

Ključni pojmovi: udaljeni prijenos datoteka (FTP).

Obrazovna postignuća: opisati opisane usluge Interneta.

24. Davatelj usluga na Internetu

Ključni pojmovi: pristup Internetu; udomljavanje Web stranica.

Obrazovna postignuća: objasniti ulogu poslužitelja.

25. Povezivanje na Internet

Ključni pojmovi: vrste modema, uloga modema.

Obrazovna postignuća: objasniti potrebu za bržim Internet vezama u budućnosti.

IZBORNA TEMA

1. (A) Osnove rekurzivnog programiranja

8. RAZRED

TEME

1. Elektronički logički sklopovi i registri

Ključni pojmovi: logički sklopovi, registri, sabirnice.

Obrazovna postignuća: objasniti kako se odvijaju osnovne funkcije računala na strojnoj razini, objasniti ulogu operacijskog sustava u djelovanju računala.

2. Paralelni i slijedni ulazno-izlazni pristupi računala

Ključni pojmovi: paralelni pristup, serijski pristup, pretvaranje bitova u električke veličine, očitavanje stanja tipki.

Obrazovna postignuća: opisati neke primjere (primjerice, kućanski uređaji) gdje se ugrađena računala koriste u upravljačkim napravama.

3. Svojstva računala

Ključni pojmovi: brzina procesora, kapacitet spremnika, brzina prijenosa podataka.

Obrazovna postignuća: nabrojati osnovna svojstva računala i mjere za njihovu usporedbu.

4. Pohranjivanje multimedijskih sadržaja, obrada zvuka

Ključni pojmovi: spremnički prostor za pohranjivanje slika i filmova i zvuka, brzine prijenosa i obradbe multimedijskih sadržaja, analogno-digitalna i digitalno-analogna pretvorba.

Obrazovna postignuća: ocijeniti veličine datoteka za pohranjivanje multimedijskih sadržaja.

5. (A) Grafičke naredbe u programu

Ključni pojmovi: naredbeni gumbi, klizne trake, okviri s tekstom.

Obrazovna postignuća: upotrijebiti osnovne grafičke naredbe grafičkim kontrolama.

6. (A) Procedure i programske funkcije

Ključni pojmovi: programska funkcija, ugniježđene funkcije.

Obrazovna postignuća: upotrebljivati u programima neke unaprijed pripremljene funkcije.

7. (B) Potprogrami

Ključni pojmovi: pojam potprograma.

Obrazovna postignuća: napisati jednostavniju proceduru (sa ili bez parametara) te je pravilno pozvati u programu.

8. (A,B) Primjena programiranja u nastavi matematike

Ključni pojmovi: crtanje kvadratne funkcije, crtanje funkcije drugog korijena.

Obrazovna postignuća: upotrebljivati računalo kao pomagalo pri rješavanju jednostavnih geometrijskih zadataka.

9. (A,B) Primjena programiranja u fizici i kemiji

Ključni pojmovi: primjena u kinematici, simulacija kosog hitca, primjena za osnovna kemijska izračunavanja.

Obrazovna postignuća: upotrebljavati računalo kao pomagalo za rješavanje zadataka iz fizike i kemije.

10. Baza podataka

Ključni pojmovi: baza podataka, tablica podataka u bazi, upis u polja tablice.

Obrazovna postignuća: stvoriti jednostavnu tablicu u nekom programu za upravljanje bazama podataka.

11. Upisni obrasci i pretraga

Ključni pojmovi: izrada upisnog obrasca, vizualno oblikovanje upisnog obrasca, ažuriranje podataka s pomoću obrasca.

Obrazovna postignuća: upisivati podatke u priređene baze podataka, pretraživati ih, ažurirati i brisati.

12. Uređivanje glavnog slajda

Ključni pojmovi: glavni slajd, logotip, podnožje slajda.

Obrazovna postignuća: izraditi jednostavni glavni slajd s logotipom i podnožjem.

13. Veze između slajdova

Ključni pojmovi: hiperveze između slajdova, hiperveze između prezentacije i drugih dokumenata, akcijski gumbi.

Obrazovna postignuća: postaviti hiperveze između slajdova; postaviti akcijske gumbe na slajd i odrediti njihova osnovna svojstva; postavljati veze između slajdova pri izradi kviza i sl.

14. Prikazivanje prezentacije

Ključni pojmovi: izvedba prezentacije, postavljanje trajanja slajda, izrada neprekidne prezentacije.

Obrazovna postignuća: pripremiti prezentaciju za izvođenje i obaviti njezino izvođenje.

15. Timska izrada Web stranica razreda

Ključni pojmovi: dogovor i podjela uloga u skupini, obrada sadržaja, provjera uspješnosti i ispravak.

Obrazovna postignuća: surađivati u skupini.

16. Tehnike objavljivanja

Ključni pojmovi: prijenos datoteka (FTP), Web publiciranje, sinkronizacija.

Obrazovna postignuća: znati objaviti svoje vlastite Web stranice.

17. Objavljivanje Web mjesta
Ključni pojmovi: Web mjesto, lokalno predstavljanje Web mjesta, objavljivanje Web mjesta (publiciranje).
Obrazovna postignuća: objaviti svoj Web uradak.

18. Pokretni dijelovi stranica
Ključni pojmovi: datoteka s animiranim sadržajima, program za animaciju.
Obrazovna postignuća: izraditi animaciju i umetnuti je na Web stranicu.

19. Kritički odnos prema Internetu
Ključni pojmovi: izbor kvalitetnih sadržaja, popularizacija domaćih sadržaja.
Obrazovna postignuća: ocjenjivati sadržaje dobavljene Internetom.

20. Sudjelovanje u Internet projektima
Ključni pojmovi: besplatni volonterski projekti, sponzorirani projekti, komercijalni projekti.
Obrazovna postignuća: prijaviti se i sudjelovati aktivno u Internet projektu.

21. Školski Internet projekti
Ključni pojmovi: upoznavanje učenika s projektima u školi, izbor željenog projekta.
Obrazovna postignuća: potaknuti stvaralačko predlaganje i kritiku.

IZBORNE TEME

1. **Logičke izjave**
2. **Kraće zapisivanje logičkih izjava i njihovih vrijednosti, logičke funkcije**
3. **Osnovne logičke funkcije**
4. **Uporaba logičkih funkcija u programiranju**
5. **Primjeri rekurzivnog programiranja**

IZVANNASTAVNA AKTIVNOST

CILJ

Nastavni sadržaji iz područja informacijske i komunikacijske tehnologije moraju učenicima omogućiti:

- stjecanje umijeća uporabe današnjih računala i primjenskih programa (u daljnjem tekstu: *umijeća*);
- upoznavanje s osnovnim načelima i idejama na kojima su sazdana računala odnosno informacijska i komunikacijska tehnologija (u daljnjem tekstu: temeljna znanja);
- razvijanje sposobnosti za primjene informacijske i komunikacijske tehnologije u različitim primjenskim područjima (u daljnjem tekstu: *rješavanje problema*).

ZADAĆE

U dokumentu *Obrazovanje iz informacijske i komunikacijske tehnologije u osnovnoj školi*, koji je sastavni dio HNOS-a razmatraju se detaljnije ciljevi i zadaće predmeta *Informatika*.

Ustanovljuje se da bi bilo poželjno da učenici po završetku 4. razreda budu u stanju:

- upotrebljavati računalo korištenjem ulazno-izlaznih naprava;
- upotrebljavati računalo kao pomagalo pri učenju;
- raspravljiti o informacijskoj i komunikacijskoj tehnologiji uporabom ispravnog nazivlja;
- upotrebljavati uzrastu primjerene multimedijske izvore za učenje (interaktivne udžbenike, obrazovne programe, multimedijske enciklopedije i sl.);
- surađivati s drugim učenicima, učiteljima, roditeljima i ostalima pri uporabi tehnologije;
- pokazivati pozitivno društveno i etičko ponašanje te odgovornost pri uporabi tehnologije;
- načiniti uzrastu primjerene multimedijske rukotvorine (artefakte) uz pomoć učitelja, članova obitelji i drugih učenika;
- upotrebljivati prikladne programe za rješavanje problema primjerenih uzrastu;
- prikupljati obavijesti i komunicirati s drugima uporabom tehnologije uz pomoć učitelja, članova obitelji i drugih učenika;
- razumjeti kako na koristan način rasporediti obavijesti (primjerice, stvaranjem abecednih popisa bez uporabe računala).

NAPOMENA

Navedeni nastavni sadržaji podijeljeni su u devet programskih cjelina koji se nalaze u dokumentu *Podloge za izradu obrazovnog standarda* koji je sastavni dio HNOS-a. Od tih devet programskih cjelina u prva četri razreda obrađuju se postupno pet cjelina tako da se postigne kružno širenje znanja u vertikali školovanja.

Nastavne teme pojedinih cjelina razvrstane su po razredima uz uvažavanje načela spiralnog modela po kojima se isti sadržaj tijekom školovanja ne uči neovisno više puta već se znanje stečeno na nižim stupnjevima obrazovanja proširuje u višima.

Izvođenje izvan nastavnih aktivnosti po ovom programu uvodi učenike na najizravniji način u područje informacijske i komunikacijske tehnologije. Učenici koji svladaju taj program mnogo će uspješnije savladati program izbornog predmeta u višim razredima osnovne škole.

Nastavne teme omogućuju da se izvedbeni program prilagodi tehničkim mogućnostima pojedinih škola. Naime, njegovo potpuno izvođenje zahtijeva određeni standard tehničke opremljenosti. Ako mogućnosti računalnih učionica ne zadovoljavaju te standarde program će se morati prilagoditi.

Kvalitetno izvođenje programa pretpostavlja samostalni rad pojedinog učenika na računalu.

U školama s ograničenim tehničkim i kadrovskim mogućnostima treba razmotriti i mogućnost smanjivanja

sadržaja tako da se nastavom obuhvati što veći broj učenika makar i s opterećenjem manjim od jednog sata tjedno.

1. RAZRED

TEME

1. Osobno računalo
Ključni pojmovi: vanjski dijelovi računala, namjena vanjskih dijelova.
Obrazovna postignuća: prepoznati, pokazati i imenovati vanjske dijelove računala.

2. Uključivanje i isključivanje računala
Ključni pojmovi: tipka za uključivanje, pokazivač miša, gumbi za isključivanje.
Obrazovna postignuća: pravilno uključiti i isključiti računalo; pokazati da je učenik svladao jednostruki klik mišem.

3. Pokretanje i zaustavljanje programa
Ključni pojmovi: pokretanje programa, prozor, zaustavljanje programa.
Obrazovna postignuća: pokrenuti neki jednostavniji program i zaustaviti ga.

4. Uporaba CD/DVD naslova
Ključni pojmovi: umetanje i izvlačenje CD/DVD diska, postupanje s CD/DVD diskom.
Obrazovna postignuća: umetnuti i izvući CD/DVD iz pogona optičkog diska.

5. Uporaba obrazovnih programa
Ključni pojmovi: snalaženje u programu, razlikovanje slike i teksta kao poveznice.
Obrazovna postignuća: pokrenuti neki (po izboru učitelja) obrazovni program i snalaziti se u njemu.

6. Uporaba jednostavnog programa za crtanje
Ključni pojmovi: simbol olovke, područje crtanja, spremanje crteža.
Obrazovna postignuća: pomicanjem simbola olovke po području crtanja s pomoću miša nacrtati neki jednostavni lik.

7. Osnovni alati programa za crtanje
Ključni pojmovi: kist, brisalo, kantica.
Obrazovna postignuća: koristiti osnovne alate u jednostavnom programu za crtanje.

8. Podešavanje alata programa za crtanje
Ključni pojmovi: boja crte i ispune, debljine crta, otvaranje datoteke spremljenog crteža.
Obrazovna postignuća: podesiti osnovne alate po potrebi crteža.

9. Crtanje geometrijskih likova
Ključni pojmovi: kvadrat, pravokutnik, trokut.
Obrazovna postignuća: nacrtati nekoliko osnovnih likova različitih veličina i položaja.

10. Osnove pisanja teksta
Ključni pojmovi: tipkovnica, tipke.
Obrazovna postignuća: pravilno upotrijebiti tipke za slova i znamenke, tipke za novi red, tipke za brisanje i tipke za kretanje po tekstu.

11. Uporaba jednostavnog programa za pisanje
Ključni pojmovi: prozor programa za pisanje, glavni izbornik, područje pisanja.
Obrazovna postignuća: pravilno pokrenuti program i napisati neku kratku riječ.

12. Osnovni koraci kornjače
Ključni pojmovi: grafički pokazivač kornjače, kretanja kornjače, brisanje slike.
Obrazovna postignuća: crtati ravne linije zadane duljine od 1 do 20, brisati sliku.

13. Olovka kornjače
Ključni pojmovi: boje olovke, dizanje olovke, spuštanje olovke.
Obrazovna postignuća: pomicati kornjaču s dignutim ili spuštenim perom.

14. Okret kornjače koso lijevo i desno
Ključni pojmovi: postavljanje kornjače za crtanje kosih crta.
Obrazovna postignuća: crtati kose linije.

15. Kretanje kroz labirint
Ključni pojmovi: snalaženje u kornjačinom svijetu.
Obrazovna postignuća: pronaći najjednostavnije rješenje postavljenog zadatka.

2. RAZRED

TEME

1. Mape i datoteke
Ključni pojmovi: mapa, datoteka, imena mapa i datoteka.
Obrazovna postignuća: razlikovati datoteke od mapa.

2. Rad s mapama i datotekama
Ključni pojmovi: stvaranje mape, premještanje mapa i datoteka, kopiranje mapa i datoteka.
Obrazovna postignuća: načiniti novu mapu, premjestiti mapu i datoteku, kopirati mapu i datoteku; povlačenjem miša upravljati pomicanjem značke na zaslonu monitora te premještati datoteke iz jedne mape u drugu.

3. Promjena izgleda radne površine
Ključni pojmovi: prozor opisa svojstava radne površine, izbor vrste svojstva, promjena slikovne podloge.

Obrazovna postignuća: promijeniti slikovnu podlogu radne površine; uključiti zaštitu zaslona; svojim riječima opisati važnost zaštite zaslona.

4. Multimedijski CD/DVD
Ključni pojmovi: audio CD/DVD, video CD/DVD.
Obrazovna postignuća: preslušavati audiozapise i pregledavati videozapise računalom.

5. Rad s dijelovima crteža
Ključni pojmovi: izrezak, kopiranje izreska, zakretanje izreska.
Obrazovna postignuća: kopirati izreske crteža.

6. Kombiniranje crteža iz dviju datoteka
Ključni pojmovi: otvaranje dvaju crteža, premještanje izreska iz crteža u crtež.
Obrazovna postignuća: rabiti međuspremnik za prenošenje dijelova crteža.

7. Pogled na sliku
Ključni pojmovi: povećavanje (zoom), mapa piksela.
Obrazovna postignuća: brisati osnovni element crteža (piksel).

8. Pisanje i spremanje jednostavnog teksta
Ključni pojmovi: pravila pisanja na računalu, otvaranje datoteke, pohranjivanje datoteke.
Obrazovna postignuća: napisati velika slova na početku rečenice i pravilno pisati znakove interpunkcije; pisati tekst podijeljen na odlomke.

9. Uređivanje stranice teksta
Ključni pojmovi: orijentacija i veličina papira, porubnice, ispis teksta na papiru.
Obrazovna postignuća: urediti i ispisati tekst.

10. Bojanje likova
Ključni pojmovi: naredba za bojenje likova, bojenje kvadrata i pravokutnika.
Obrazovna postignuća: bojiti prethodno nacrtani lik.

11. Naredbe za okretanje lijevo i desno
Ključni pojmovi: naredba za okret ulijevo, naredba za okret udesno, crtanje trokuta.
Obrazovna postignuća: crtati trokut jednakih duljina stranica.

12. Crtanje šesterokuta
Ključni pojmovi: crtanje šesterokuta zadane duljine stranice, bojenje šesterokuta.
Obrazovna postignuća: crtati šesterokut zadane duljine stranica.

13. Izrada crteža s pomoću naučenih naredbi
Ključni pojmovi: nema novih pojmova (utvrđivanje ranije stečenog znanja).
Obrazovna postignuća: crtati kvadrate, pravokutnike, te trokute i šesterokute jednakih duljina stranica.

14. Osnovne usluge interneta
Ključni pojmovi: Internet, www, elektronička pošta.
Obrazovna postignuća: razumijevanje Interneta kao skupa usluga.

15. WWW preglednik
Ključni pojmovi: upis www adrese, pregledavanje Web stranica.
Obrazovna postignuća: uporaba Web preglednika za jednostavan pregled stranica.

3. RAZRED

TEME

1. Vrste spremnika (memorije)
Ključni pojmovi: vanjski spremnici, unutarnji spremnici, radni i trajni spremnici.
Obrazovna postignuća: objasniti razliku između trajnog i radnog spremnika, nabrojati unutrašnje i vanjske spremnike.

2. Povezivanje računala
Ključni pojmovi: lokalna mreža, veza s internetom, modem.
Obrazovna postignuća: svojim riječima opisati potrebu povezivanja računala i opisati načine kako se to ostvaruje.

3. Snimanje audio zapisa
Ključni pojmovi: mikrofon, program za snimanje zvuka, pohranjivanje zvučne snimke.
Obrazovna postignuća: prepoznati zvučnu datoteku; snimati zvuk i pohraniti snimku u zvučnu datoteku.

4. Svojstva crteža
Ključni pojmovi: promjena veličine crteža, pretvaranje višebojnog crteža u jednobojni crtež, dubina boje.
Obrazovna postignuća: mijenjati veličine crteža i dubinu boja crteža i ocjenjivati njegovu kakvoću.

5. Promjena izgleda crteža
Ključni pojmovi: vodena boja, pastelni crtež, zamućenje.
Obrazovna postignuća: mijenjati izgled crteža uporabom različitih efekata.

6. Označivanje i kopiranje teksta
Ključni pojmovi: označavanje, kopiranje, premještanje.
Obrazovna postignuća: promijeniti vrstu pisma, stil ili veličinu slova na postojećem tekstu.

7. Traženje i zamjena riječi
Ključni pojmovi: pronalaženje riječi, zamjena riječi.
Obrazovna postignuća: tražiti i zamjenjivati riječi; koristiti program za pružanje pomoći i u njegovu indeksu pronalaziti ključne riječi.

8. Pisanje prvog programa
Ključni pojmovi: pojam programa kao niza naredbi; otvaranje i zatvaranje uređivača; spremanje programa i otvaranje spremljenoga programa.
Obrazovna postignuća: upotrebljivati uređivač teksta pri pisanju programa.

9. Procedure u programu
Ključni pojmovi: procedura, raščlanjivanje zadatka na procedure.
Obrazovna postignuća: rastaviti problem na manje dijelove; pokazati manje dijelove od kojih se sastoji postavljeni zadatak.

10. Programi za rješavanje računskih zadataka
Ključni pojmovi: ispis podataka, osnovne računske operacije.
Obrazovna postignuća: pisati i koristiti programe za obavljanje četiriju računskih operacija te za računanje opsega kvadrata, pravokutnika i trokuta.

11. Moja prva pretraga
Ključni pojmovi: zadana riječ ili izraz (pojam) pretrage, izbor rezultata pretrage.
Obrazovna postignuća: tražiti zadani pojam na internetu.

12. Uporaba Web pošte
Ključni pojmovi: adrese pošiljatelja i primatelja; struktura poruke.
Obrazovna postignuća: pisati jednostavne poruke.

13. Prihvatljivo ponašanje pri slanju pošte
Ključni pojmovi: pravila ponašanja.
Obrazovna postignuća: komunicirati na internetu na prihvatljiv način.

4. RAZRED

TEME

1. Snimanje fotozapisa
Ključni pojmovi: digitalni fotoaparat, okidanje, zaslon tražila.
Obrazovna postignuća: snimati digitalnim fotoaparatom.

2. Obrada digitalnih fotografija
Ključni pojmovi: pohranjivanje fotozapisa, višestruko preimenovanje, višestruka promjena veličine.
Obrazovna postignuća: premještati fotografije s digitalnog fotoaparata na disk.

3. Snimanje videozapisa
Ključni pojmovi: digitalna kamera, snimanje videa, pregled snimke.
Obrazovna postignuća: snimati digitalne videozapise.

4. Postupci skeniranja
Ključni pojmovi: skeniranje, kontrast i osvjetljenje, uravnoteženost boja i zasićenje.
Obrazovna postignuća: skenirati crteže s papira.

5. Osnovne naredbe programskog jezika
Ključni pojmovi: naredbe za naprijed i nazad, naredbe za lijevo i desno uz zadani broj stupnjeva, naredbe za dizanje i spuštanje pera te brisanje linije.
Obrazovna postignuća: upotrebljivati nove naredbe u programskom jeziku u rješavanju jednostavnijih zadataka; programom crtati kvadrat, trokut, pravokutnik i šesterokut.

6. Ponavljanje niza naredbi
Ključni pojmovi: crtanje kvadrata, crtanje jednakostraničnoga trokuta uporabom petlje, crtanje šesterokuta uporabom petlje.
Obrazovna postignuća: crtati kvadrat, trokut i šesterokut pomoću petlje.

7. Uporaba petlje za crtanje niza likova
Ključni pojmovi: crtanje jednakostraničnoga trokuta uporabom petlje, crtanje šesterokuta uporabom petlje.
Obrazovna postignuća: nacrtati niz kvadrata ako je zadan broj kvadrata i duljina stranice kvadrata.

8. Ulazne vrijednosti procedura
Ključni pojmovi: programi s jednom ulaznom vrijednošću, programi s dvije ulazne vrijednosti.
Obrazovna postignuća: pisati programe koji crtaju kvadrate, trokute ili šesterokute promjenljivih duljina stranica.

9. Postupak pripreme programa
Ključni pojmovi: postupak raščlanjivanja složenijeg zadatka.
Obrazovna postignuća: raščlaniti problem na manje dijelove i rješavati ih korak po korak.

10. Programski alat za elektroničku poštu
Ključni pojmovi: mape u elektroničkoj pošti, upravljanje porukama, opasnost od virusa.
Obrazovna postignuća: upotrebljivati alat za elektroničku poštu.

11. Rad s porukama
Ključni pojmovi: odgovor na poruku, prosljeđivanje poruke, privitci.
Obrazovna postignuća: pravilno upravljati porukama elektroničke pošte.

TJELESNA I ZDRAVSTVENA KLUTURA

UVOD

Tjelesno i zdravstveno odgojno-obrazovno područje zbog svoga značenja za skladan razvoj antropoloških obilježja učenika jedinstveno je po mogućnostima i posebnostima. Malo koja aktivnost djeteta ima takvu biotičku uvjetovanost kao tjelesno vježbanje, koje u školstvu osmišljava jedino nastava tjelesne i zdravstvene kulture. To pretpostavlja da nastava treba biti primjerena razvojnim značajkama djece i mladeži, koje ovaj program u cijelosti uzima u obzir raspodjelom programskih sadržaja po razvojnim razdobljima. Time *osigurava usmjerenost nastave tjelesne i zdravstvene kulture prema optimalnom razvoju i usavršavanju onih znanja, sposobnosti i osobina koje su u pojedinom razvojnom razdoblju bitne za učenike*.

Program tjelesne i zdravstvene kulture sadržava temeljne postavke tjelesnog i zdravstvenog odgojno-obrazovnoga područja kojega određuju *obrazovna*, *antropološka* i *odgojna* sastavnica. *Obrazovna* sastavnica se odnosi na usvajanje bitnih teorijskih i motoričkih znanja zbog čega u programu tjelesne i zdravstvene kulture u razrednoj nastavi prevladavaju modificirana biotička i osnovna kineziološka motorička znanja, dok su u predmetnoj nastavi kao nadgradnja uvrštena napredna kineziološka motorička znanja. Njih upotpunjuju temeljna teorijska znanja iz kineziologije, koja u sprezi s motoričkim znanjima izravno potiču razvoj osobnosti učenika.

Tijekom rasta i razvoja organizam je najosjetljiviji na utjecaj različitih tjelesnih aktivnosti koje uzrokuju višestruke promjene morfoloških obilježja i poboljšanja funkcionalno-motoričkih sposobnosti. Upravo se zato *antropološka* sastavnica tjelesne i zdravstvene kulture odnosi na sustavnu i trajnu pretvorbu prvenstveno morfoloških, motoričkih i funkcionalnih obilježja učenika.

Opći morfološki učinci podrazumijevaju utjecaj na sastav tijela unutar kojega se ističe povoljan odnos između količine mišićne mase i potkožnoga masnog tkiva, te prevencija pretilosti. Fiziološki učinci usmjereni su na poticanje funkcija krvožilnoga i dišnoga sustava te djelovanje na kakvoću koštano-mišićnoga sustava. Pozitivno djelovanje na imunološki sustav jednako je potrebno za održavanje zdravlja i prevenciju akutnih i kroničnih bolesti.

Samosvojnost tjelesne i zdravstvene kulture očituje se i u prostoru razvoja motoričkih sposobnosti, čime povećava mogućnosti motoričkog izražavanja učenika u svim aktivnostima. Pritom stručno provedeni procesi tjelesnoga vježbanja razvijaju motoričke sposobnosti znatno iznad razine dostižne samo spontanim biotičkim rastom i razvojem.

Odgojna sastavnica tjelesne i zdravstvene kulture ima cilj stvaranje takvoga sustava vrijednosti učenika prema tjelesnom vježbanju koji će potaknuti samostalno i cjeloživotno provođenje tjelovježbe. Takve navike izvor su uključivanja djece i mladeži u športske klubove i bavljenja športskom rekreacijom u drugoj i trećoj životnoj dobi.

Zato je tjelesna i zdravstvena kultura nedvojbeno značajan i neizostavan dio općega obrazovanja i kulture življenja.

CILJ

Cilj je tjelesne i zdravstvene kulture osposobiti učenike za *primjenu teorijskih i motoričkih znanja* koja omogućuju samostalno tjelesno vježbanje radi veće kvalitete življenja. Istodobno tjelesna i zdravstvena kultura učinkovito *mijenja osobine i razvija sposobnosti*, čime izravno osigurava promicanje zdravlja kao nezamjenljivoga čimbenika svih ljudskih aktivnosti.

OPĆE ZADAĆE

Zadaće tjelesne i zdravstvene kulture u osnovnoj školi trajno su usmjerene na:

- usvajanje teorijskih i motoričkih znanja za svakodnevne motoričke aktivnosti, djelotvorno korištenje slobodnog vremena i snalaženje u urgentnim situacijama;
- zadovoljavanje potreba za kretanjem i poticanje samostalnoga vježbanja;
- uključivanje u športske klubove i razvijanje interesa za osobni napredak u različitim športskim aktivnostima;
- usvajanje znanja o samostalnoj kontroli tjelesnog vježbanja;
- upoznavanje sa zakonitostima rasta i razvoja temeljnih antropoloških obilježja;
- usvajanje znanja o očuvanju i promicanju zdravlja;
- praćenje sastava tijela i prevencija pretilosti;
- razvijanje i njegovanje higijenskih navika;
- promicanje općih ljudskih vrijednosti;
- omogućivanje osobne afirmacije učenika;
- osposobljavanje za timski (skupni) rad:
- aktivan boravak u prirodi.

Biološke promjene u rastu i razvoju učenika i učenica, zahtijevaju u tjelesnoj i zdravstvenoj kulturi tvorbu *posebnih zadaća po trogodišnjim razvojnim razdobljima*.

NAPOMENA

Program tjelesne i zdravstvene kulture izrađen je u skladu s njegovim vrijednostima i utjecajem na promjene strukture ličnosti, a čovjeka prikazuje kao integralnu antropološku cjelinu. Programska širina uvjetovana je načelom povezanosti zadataka odgoja i obrazovanja, zbog čega su motorička znanja sredstvo za postizavanje određenih zadaća, a ne same sebi cilj odgojno-obrazovnog rada. Ispunjavanje navedenog uvjetovalo je izradbu ovog programa temeljem većeg broja kriterija. Prvi se odnosi na objektivnu provedivost nastavne teme u materijalnim

uvjetima osnovnih škola Republike Hrvatske, a drugi na primjerenost teme dobi i spolu učenika. Slijede kriteriji sigurnost učenika, korisnost nastavne teme za svakodnevno življenje, športsku rekreaciju, urgentne situacije ili temeljnost za nadgradnju različitih kineziooloških aktivnosti, značaj teme za razvoj antropoloških obilježja učenika i usklađenost s interesima i potrebama učenika. Time je ovaj program rasterećen nastavnih tema koje zbog nedostatnih materijalnih uvjeta nije moguće provesti u većem broju škola ili koje zbog složenosti veliki broj učenika ne može svladati određenim uspjehom.

Program tjelesne i zdravstvene kulture u osnovnoj školi osmišljen je po razvojnim razdobljima. Svako razvojno razdoblja navodi posebne antropološke, obrazovne i odgojne zadaće, pri čemu se unutar obrazovnih opisuju temeljna teorijska i motorička znanja. Slijedi popis nastavnih cjelina i tema po razredima unutar kojega su masnijim tiskom istaknute nastavne teme koje se smatraju temeljnim motoričkim znanjima. Time je određena osnova koju svaki učenik (osim učenika s posebnim potrebama) tijekom redovitog pohađanja nastave tjelesne i zdravstvene kulture mora obvezno usvojiti na visokoj razini. Zbog olakšanog pretraživanja programa nastavne cjeline po razredima označene su rimskim, a nastavne teme arapskim rednim brojevima.

Poslije programa svakoga razreda navode se ključni pojmovi i obrazovna postignuća. Međupredmetne povezanosti i detaljnije razrade svih nastavnih tema tjelesne i zdravstvene kulture kako za učenike redovitog programa tako i za učenike s s posebnim potrebama navedene su u Hrvatskom nacionalnom obrazovnom standardu. To omogućuje cjelovitije razumijevanje zadaća tjelesne i zdravstvene kulture i usmjerava povezivanje s drugim predmetima.

U programu nastavna tema *navodi se samo jedanput* i ne ponavlja se u istom obliku, što znači da se ista može odabrati i ponavljati u svim višim razredima. Drugim riječima, ono što je navedeno kao tema, primjerice u 3. razredu, može se planirati i u svim višim razredima, iako ta tema nije prikazana u programu tih razreda. U programu se u pravilu navode nazivi tema, ne i nazivi dijelova metodičkog postupka, kojega tako definirana tema u provedbi ne isključuje. Ovakav pristup istodobno omogućuje okomitu međupovezanost programskih sadržaja krivuljom progresivnog opterećenja i kreativnost učitelju prigodom izradbe izvedbenog programa, jer ne ograničava zahtjeve s obzirom na različit sastav učenika prema sposobnostima i količini stečenih motoričkih znanja.

Temeljna postavka ovog programa uzima u obzir biološke i popratne psihosociološke različitosti između učenika i učenica. Zbog toga predmetna nastava tjelesne i zdravstvene kulture sa stajališta znanstvenih i stručnih spoznaja, *mora biti organizirana* posebno za učenike a posebno za učenice.

TREĆE RAZVOJNO RAZDOBLJE*

1., 2. i 3. RAZRED

*Treće razvojno razdoblje obilježava **sličnost** učenika i učenica u morfološkim, motoričkim i funkcionalnim značajkama.*

POSEBNE ZADAĆE:

1. Obrazovne:

a) Temeljna teorijska znanja:

Primjenom teorijskih znanja potrebno je formirati pozitivan odnos prema predmetu tjelesna i zdravstvena kultura. Prva teorijska saznanja zasigurno su ona koja se odnose na potrebu nošenja odgovarajuće odjeće i obuće, o tjelovježbenom prostoru te higijenskim aktivnostima nakon tjelesnog vježbanja.

Slijede znanja o značenju bavljenja tjelesnim aktivnostima, korisnosti i štetnosti utjecaja sunčevih zraka, djelovanju čistoga zraka na čovjeka te važnosti pravilne i raznovrsne prehrane na rast i razvoj.

Za to razdoblje nezaobilazna su teorijska znanja o ispravnosti osnovnih položaja (stav, sijed, čučanj, klek, upor, vis itd.) i kretnih struktura (hodanje, trčanje, naskakanje, saskakanje, preskakanje itd.) kako bi se spriječila ozljeđivanja. Ovoj skupini pripadaju znanja o pravilnom držanju tijela, o održavanju i ispravljanju svoda stopala, te značenju praćenja tjelesne visine i težine.

b) Temeljna motorička znanja:

Temeljna motorička znanja u ovom razdoblju kao što su brzo trčanje do 20 m iz visokog starta, penjanje i silaženje po švedskim ljestvama, različiti položaji visova, upora i hvatova, te različiti naskoci i saskoci s povišenja do 60 cm imaju cilj pripremiti učenike za usvajanje složenijih motoričkih znanja. Usvajanje temeljnih motoričkih znanja: različite položaje visova i upora, stoj na lopaticama, kolut naprijed i natrag te premet strance omogućuju učenicima da razviju ravnotežu, koordinaciju tijela u prostoru i vremenu. Kako u ovom razdoblju treba svakako poticati razvoj ritma, sadržaji kao što su hodanje i trčanje uz glazbenu pratnju, »dječji« poskoci, te dječji ples po izboru upravo će to omogućiti.

Ovo je razdoblje optimalno za usvajanja motoričkih znanja: elementarne i štafetne igre, bacanje lopte u zid i hvatanje, dodavanje i hvatanje lopte u mjestu (R), vođenje lopte lijevom i desnom rukom u mjestu i u kretanju (R), vođenje lopte unutrašnjom stranom stopala (N), vođenje lopte u mjestu i u pravocrtnom kretanju (K) te suručno dodavanje i hvatanje lopte iznad glave u odbojkaškom stavu (O), koja imaju za svrhu prepoznavanje nadarene djece i njihovo uključivanje u športske klubove.

* Prvo razvojno razdoblje se odnosi na djecu do treće godine života, a drugo razvojno razdoblje na djecu od četvrte do šeste godine života.

2. Antropološke:

U trećem razvojnom razdoblju nužno je uporabom različitih kineziloških sadržaja djelovati na povoljan odnos između količine mišićne mase i potkožnoga masnog tkiva. Uz to veliku pozornost treba posvetiti pozitivnom utjecaju na živčano-mišićnu koordinaciju i brzinu aktivacije motoričkih jedinica tijekom jednostavnih motoričkih gibanja. Ovo je razdoblje optimalno za razvoj brzine reakcije na zvučne i vidne podražaje, manipulaciju predmetima i suradnju u prostoru s drugim učenicima.

Motoričke sposobnosti koordinacija, gibljivost, statička i dinamička ravnoteža nalaze se u razdoblju pojačane transformacijske osjetljivosti, što omogućuje veće promjene. U funkcionalnim sposobnostima valja obratiti pozornost na razvijanje srčano-žilnog i dišnoga sustava radi sprječavanja negativnih utjecaja sjedilačkoga načina življenja. S ukupnog antropološkoga stajališta *izrazito je značajno prepoznati nadarenu djecu* te ih u dogovoru s roditeljima uputiti u primjerene športske klubove.

3. Odgojne:

Početkom školovanja odgojne su zadaće prije svega usmjerene na poznavanje i pridržavanje mjera opreza za očuvanje zdravlja koje se ostvaruju njegovanjem higijenskih navika. Razvijanje interesa za bavljenje tjelovježbom sastavni je dio osobne odgovornosti za vlastito zdravlje. Prihvaćanje i uvažavanje različitosti između učenika kao i razumijevanje djece s posebnim potrebama temeljne su pretpostavke razvoja snošljivosti. Razvijanje odlučnosti, samopouzdanja, poticanje ustrajnosti i svladavanje straha osnove su za doživljavanje osjećaja zadovoljstva, čime se razvija pozitivna slika o sebi.

S odgojnoga stajališta i homogeniziranja razreda uputno je poticati jednoobraznost u odijevanju na satu tjelesne i zdravstvene kulture. Sa stajališta provođenja igara moguće je utjecati na poštovanje protivnika, pridržavanje pravila igre, svladavanje bijesa i nezadovoljstva, priznavanje pobjede protivniku. Kod učenika je nužno razvijati suradničko ponašanje radi osposobljavanja za timski rad.

RAZREDNA NASTAVA

1. RAZRED

CJELINE I TEME

I. Hodanja i trčanja

1. Hodanje i trčanje uz promjenu smjera kretanja
2. Ciklična kretanja različitim tempom do 1 minute
3. Brzo trčanje do 20 m iz visokoga starta
4. Slobodno pretrčavanje prepreka do 20 cm visine

II. Skakanja

5. Sunožni i jednonožni poskoci po označenim prostorima
6. **Preskakivanje kratke vijače sunožno u mjestu**
7. Poskoci u mješovitome uporu uzduž švedske klupe

III. Bacanja i hvatanja

8. Bacanje loptice udalj s mjesta lijevom i desnom rukom
9. Bacanje lakših lopti uvis na različite načine i hvatanje
10. Bacanje lakših lopti o tlo na različite načine i hvatanje

IV. Kolutanja

11. Bočno valjanje u lijevo i u desno
12. Povaljke u ležanju
13. **Kolut naprijed niz kosinu**

V. Penjanja i puzanja

14. Puzanje i provlačenje na različite načine
15. Penjanje i silaženje po švedskim ljestvama

VI. Višenja i upiranja

16. **Različiti položaji visova i hvatova**
17. Različiti mješoviti upori u mjestu i kretanju na tlu/spravama
18. Upor za rukama osloncem nogama na povišenju
19. **Stoj na lopaticama**

VII. Ritmičke strukture

20. **Hodanja i trčanja uz glazbenu pratnju**
21. Oponašanja prirodnih pojava i raspoloženja uz glazbenu pratnju

VIII. Igre

22. **Elementarna igra bez pomagala**
23. **Štafetna igra bez pomagala**
24. Slobodno poigravanje i vođenje lopte (N)
25. Slobodna igra sa smanjenim brojem igrača u označenom prostoru (3:3,4:4) (N)

Ključni pojmovi: bacanja, hvatanja, kolutanja, igre.
Obrazovna postignuća: usavršiti biotička motorička znanja (hodanja, trčanja, skakanja itd.) u ovoj dobi ima posebno značenje za slobodno vrijeme učenika, urgentne situacije, kao i za vrhunsko športsko stvaralaštvo. Usvojiti višenje, upiranje i kolutanje kao temeljna motorička znanja u ulozi nadgradnje koordinacijski zahtjevnijih motoričkih gibanja.

Primijeniti elementarne i štafetne igre kao čimbenik socijalizacije i homogenizacije djece u razredu, pri čemu njihovo usvajanje postaje izvorom kvalitetnijeg osmišljavanja slobodnoga vremena tijekom cijeloga života.

2. RAZRED

CJELINE I TEME

I. Hodanja i trčanja

1. Hodanje zadanom brzinom
2. Ciklična kretanja različitim tempom do 2 minute
3. **Brzo trčanje do 30 m iz visokog starta**
4. Hodanje po uskoj površini

II. Skakanja

5. Sunožni i jednonožni poskoci u mjestu i kretanju s različitim zadacima
6. Skok u daljinu iz zaleta
7. **Preskakivanje kratke vijače u kretanju**
8. Naskok na povišenje do 40 cm, različiti saskoci

III. Bacanja, hvatanja i gađanja

9. Gađanje lopticom u cilj s različitih udaljenosti
10. **Bacanje lakših lopti u zid na različite načine i hvatanje**

IV. Kolutanja

11. Kolut natrag niz kosinu
12. Kolut naprijed

V. Penjanja

13. Penjanje na zapreke do 80 cm
14. Penjanje po švedskim ljestvama, silaženje po kosini i suprotno

VI. Upiranja

15. **Različiti položaji upora i sjedova na spravama**
16. **Stoj penjanjem uz okomitu plohu**

VII. Ritmičke strukture

17. Ritmično povezivanje jednonožnih i sunožnih skokova
18. Osnovni oblici kretanja uz glazbu različitog ritma i tempa
19. Oponašanje kretanja životinja i različitih ljudskih aktivnosti (improvizacija koreografije)

VIII. Igre

20. Elementarna igra s pomagalima
21. Štafetna igra s pomagalima
22. Poigravanje loptom lijevom i desnom rukom u mjestu (R)
23. **Vođenje lopte lijevom i desnom rukom u pravocrtnom kretanju (R)**
24. Vođenje lopte unutarnjom stranom stopala (N)
25. **Dodavanje i zaustavljanje lopte unutarnjom stranom stopala (N)**
26. Udarac na vrata unutarnjom stranom stopala (N)

Ključni pojmovi: skakanja, kolutanja, upiranja, ritmičke strukture, igre.

Obrazovna postignuća: Usvojiti na višoj razini biotička motorička znanja iz nastavnih cjelina bacanja, hvatanja i gađanja zbog primjene u svakodnevnom životu čime se spontano potiče daljnji razvoj motoričkih sposobnosti u izvanškolskom vremenu.

Usvajanja motoričkih znanja iz cjelina kolutanja, ritmičke strukture i igre potiču razvoj koordinacije pokreta koja je od presudnog značenja i sa stajališta mnogih nastavnih predmeta.

Usavršiti motoričke strukture gibanja iz cjelina penjanja i upiranja važno je za svakodnevne životne situacije djece čime postaju svrsishodne za prevenciju ozljeđivanja.

3. RAZRED

CJELINE I TEME

I. Hodanja i trčanja

1. Ciklična kretanja različitim tempom do 3 minute
2. Brzo trčanje do 40 m iz visokoga starta
3. **Ritmično pretrčavanje prepreka do 30 cm visine**
4. Hodanje u usponu po niskoj gredi

II. Skakanja

5. Skok uvis iz ravnoga zaleta odrazom lijevom i desnom nogom
6. Preskakivanje duge vijače
7. **Naskok u upor čučeći na povišenje do 60 cm, saskok pruženi**

III. Bacanja

8. Bacanje loptice udalj iz zaleta
9. Bacanje medicinke od 1 kg objema rukama - suvanjem

IV. Kolutanja

10. **Kolut natrag**
11. Kolut naprijed s mjesta preko niske prepreke (lopte, medicinke i dr.)

V. Penjanja i puzanja

12. Povlačenje po kosini
13. Penjanje po kvadratnim ljestvama

VI. Upiranja

14. Naskok na nisku pritku u upor prednji, smak
15. **Premet strance**

VII. Vučenja i potiskivanja

16. Vučenje i potiskivanje suvježbača na različite načine bez pomagala

VIII. Ritmičke i plesne strukture

17. »Dječji« poskoci
18. Kretanje parova uz glazbu u različitim smjerovima sučelice, postranice, otvoreno, zatvoreno, okretom i sl.
19. **Dječji ples po izboru**

IX. Igre

20. **Dodavanje i hvatanje lopte u mjestu (R)**
21. Slobodna igra (R)
22. **Vođenje lopte desnom i lijevom rukom u mjestu i pravocrtnom kretanju (K)***
23. Osnovno dodavanje i hvatanje lopte s dvije ruke u mjestu (K)*
24. Dodavanje i hvatanje lopte s dvije ruke u kretanju - košarkaški dvokorak (K)*

25. Vođenje lopte rolanjem donjom stranom stopala (N)
26. Vođenje lopte rolanjem potplatom (N)
27. **Dodavanje lopte u kretanju (N)**
28. Zaustavljanje lopte donjom stranom stopala nakon odbijanja od podloge (N)

* *Provedba označenih nastavnih tema uvjetovana je posjedovanjem koševa s mogućnošću podešavanja visine i košarkaške lopte veličine 5. Ukoliko ne postoje mogućnosti provedbe, iste se uključuju kao programski sadržaji u predmetnu nastavu osnovne škole.*

Ključni pojmovi: hodanja i trčanja, skakanja, upiranja, igre.

Obrazovna postignuća: daljnje usavršavanje temeljnih motoričkih znanja kao što su hodanja i trčanja, preskakivanja, naskoci i saskoci iznimno je korisno za živčano-mišićnu koordinaciju, kao i pripremu za određene kineziološke aktivnosti. Ovim jednostavnijim motoričkim gibanjima nadalje povećavati učinkovitost aktivacije motoričkih jedinica.

Igrama unaprjeđivati sposobnosti reakcija na zvučne i vidne podražaje te rukovanja predmetima. Programskim sadržajima ove nastavne cjeline poticati oplemenjivanje slobodnoga vremena djeteta te učinkovito bavljenje kineziološkim aktivnostima koje u ovom uzrastu uspostavljaju povoljan odnos u sastavu tijela.

ČETVRTO RAZVOJNO RAZDOBLJE

4., 5. i 6. RAZRED

Četvrto razvojno razdoblje obilježava ***progresivno*** *razlikovanje učenika i učenica u morfološkim, motoričkim i funkcionalnim značajkama.*

POSEBNE ZADAĆE

1. Obrazovne:

a) Temeljna teorijska znanja:

Primjenom temeljnih teorijskih znanja o ubrzanim biološkim promjenama u organizmu, potrebno je učenike upoznati s povezanošću tjelesnog vježbanja i voluminoznosti tijela. Učenicima valja prenijeti saznanja o utjecaju pravilne prehrane na zdravlje, kao i uzroke mogućih nerazmjera u odnosu visine i težine, uputiti ih u način izračunavanja ITM (indeks tjelesne mase) kao kontrolne mjere sprječavanja pretilosti.

Jednako je značajno upoznati učenike s razlozima pojave umora u školi i načinima njegova otklanjanja. Uvoditi učenike u organizaciju športskih natjecanja s naglaskom na uključivanje u suđenje različitih kineziloških aktivnosti. Osim toga, nužno je učenike informirati o općem značenju prehrane pri tjelesnim naporima te uzimanju tekućine prije, za vrijeme i nakon vježbanja.

b) Temeljna motorička znanja:

Ovo obrazovno razdoblje obilježava usvajanje temeljnih motoričkih znanja koja su složenija po strukturi gibanja, što potiče daljnji razvoj motoričkih i funkcionalnih sposobnosti. To se prvenstveno odnosi na nastavne teme: trčanje različitim tempom do 6 minuta, brzo trčanje do 60 m iz niskoga starta, skok uvis prekoračnom tehnikom »škare«, skok udalj zgrčnom tehnikom, bacanje male medicinke do 2 kg bočnom tehnikom te pad naprijed u dominantnu stranu. U 4. razredu potrebno je *usavršiti sva temeljna motorička znanja kao pripremu za predmetnu nastavu tjelesne i zdravstvene kulture.*

Utjecaj pojedinih motoričkih znanja na razvijanje pozitivnih crta ličnosti i smanjenje anksioznosti postiže se temama: zgrčka, raznoška, stoj na rukama uz okomitu plohu i penjanje po konopu. Kroz nastavnu cjelinu *Igre* učenici usvajaju motorička znanja potrebna za samostalnu tjelovježbu u funkciji ranog usmjeravanja prema određenim izbornim aktivnostima, kao i njihovu sudjelovanju u radu školskih sportskih klubova: žongliranje loptom (N), udarci lopte glavom u mjestu i kretanju bez skoka (N), vršno odbijanje iz srednjeg odbojkaškog stava (O), donji servis i prijem servisa (O), prijem servisa podlaktično (O), košarkaški stav i pivotiranje (K), šut jednom rukom s prsiju iz mjesta (K), dodavanje i hvatanje lopte različitim načinima (R), te skok šut (R). Ova motorička znanja značajna su u kvalitetnom korištenju slobodnog vremena, ali i temeljna za daljnje usvajanje složenijih nastavnih tema. Svrha je teme narodni ples iz zavičajnoga područja upoznavanje i poštivanje tradicije svojega naroda.

2. Antropološke:

U ovom razvojnom razdoblju treba poticati aktivaciju motoričkih jedinica s obzirom na potrebnu jakost i brzinu u jednostavnijim pokretima i gibanjima. Složenijim gibanjima sa stajališta živčano-mišićne aktivnosti razvijati kontrolu pokreta.

Brzina, koordinacija, ravnoteža i gibljivost su *motoričke sposobnosti* koje je potrebno naglašenije aktivirati, jer su razvojno senzibilnije. U području *funkcionalnih sposobnosti* uključivanjem aerobnih programa treba utjecati na srčano-žilni i dišni sustav te na razvoj maksimalnog relativnog primitka kisika. Također treba započeti značajnije djelovati na sustave anaerobnoga dobivanja energije potrebne pri eksplozivnim, odnosno brzinskim aktivnostima.

3. Odgojne:

Učenici i učenice u četvrtom razdoblju trebaju naučiti uvažavati razlike u tjelesnim sposobnostima između spolova, čime se pridonosi određivanju i *prihvaćanju vlastite osobnosti*. Važno je razvijanje sposobnosti emocionalne samoregulacije u odnosu prema učitelju i organizaciji vježbanja (čekanje na red, obzirnost i pristojnost prema drugim sudionicima igre, priznavanje tuđeg uspjeha ili prednosti i sl.).

Poštivanje suca i prihvaćanje pravila igara uvjet je stvaranja uljuđenih navijačkih navika prihvaćanjem pozitivno odabranih športskih i ljudskih uzora. Upućivanje

na kulturne načine iskazivanja razočaranja zbog neuspjeha, uspostavljanje samokontrole u trenucima bijesa i nezadovoljstva, prihvaćanje poraza uz prepoznavanje pogrešaka, osuđivanje neprimjerenih izljeva razočaranja i izgreda zbog poraza, odgojni su učinci koji nalaze primjenu u svim ljudskim aktivnostima. Jednako je značajno poticanje suradničkoga ponašanja i usvajanje *nenasilnoga* rješavanja konflikata.

Važno je i praćenje osobnoga napretka, razvijanje osjećaja zadovoljstva, poznavanje i pridržavanje mjera opreza za očuvanje života i zdravlja, pripremanje za samostalno organiziranje svakodnevnoga bavljenja tjelesnom aktivnošću pomoću uputa i rasprava o vrijednosti zdravlja. Uočavanje ljepote i funkcionalnosti pokreta bitno je u razvoju ličnosti učenika s ciljem povećanja motivacije za vježbanjem.

4. RAZRED
(razredna nastava)

CJELINE I TEME

I. Trčanja
1. Ciklična kretanja različitim tempom do 4 minute
2. Brzo trčanje na 50 m iz poluvisokog starta

II. Skakanja
3. Skok uvis iz kosoga zaleta odrazom lijevom i desnom nogom
4. **Sunožni naskok na odskočnu dasku i skok pruženo**

III. Bacanja i gađanja
5. Gađanje lopticom u pokretni cilj s udaljenosti do 5 m
6. **Bacanje medicinke od 1 kg suručno iz različitih položaja**

IV. Kolutanja
7. Povezivanje koluta naprijed i natrag na različite načine

V. Penjanja
8. Penjanje po mornarskim ljestvama
9. **Penjanje po konopu ili motki do 2 m**

VI. Višenja i upiranja
10. Vis prednji na karikama
11. Vis stojeći prednji provlakom u vis stojeći stražnji na dočelnim spravama
12. Iz upora prednjeg na niskoj pritki odnjihom saskok

VII. Vučenja i potiskivanja
13. Vučenje i potiskivanje suvježbača na različite načine uz korištenje pomagala

VIII. Ritmičke i plesne strukture
14. Trokorak
15. Galop naprijed i strance
16. Vaga zanoženjem na tlu
17. **Narodni ples po izboru iz zavičajnoga područja**

IX. Igre
18. **Dodavanje i hvatanje lopte u kretanju (R)**
19. Mini rukomet (R)
20. Vođenje lopte s promjenom smjera kretanja (K)*
21. **Ubacivanje lopte u koš jednom rukom odozgora nakon vođenja - *košarkaški dvokorak* (K)***
22. Dječja košarka (K)*
23. Dodavanje i hvatanje lopte iz »košarice« u odbojkaškom stavu (O)
24. Vođenje lopte sredinom hrpta stopala (N)
25. **Udarac na vrata sredinom hrpta stopala (N)**
26. Dječji nogomet (N)

* *Provedba označenih nastavnih tema uvjetovana je posjedovanjem koševa s mogućnošću namještanja visine i košarkaške lopte veličine 5. Ako ne postoje mogućnosti provedbe, iste se uključuju kao programski sadržaji u predmetnu nastavu osnovne škole.*

Ključni pojmovi: skakanja, bacanja, penjanja, ritmičke i plesne strukture, igre.

Obrazovna postignuća: Automatizirati ona motorička znanja koja su preduvjet za daljnje učenje složenijih nastavnih tema u predmetnoj nastavi. Usvajanje nastavnih tema iz nogometa, košarke i rukometa temeljna su pretpostavka provođenja samostalnoga tjelesnog vježbanja i razvijanju živčano-mišićne kontrole pokreta koja nalazi primjenu u mnogim predmetima razredne nastave. Upoznati kulturnu baštinu i tradiciju svojega naroda učenjem narodnoga plesa iz zavičajnoga područja te isticanjem nacionalnog identiteta.

PREDMETNA NASTAVA

5. RAZRED
(učenici)

CJELINE I TEME

I. Trčanja

1. Ciklična kretanja različitim tempom do 6 minuta
2. **Brzo trčanje do 60 m iz niskog starta**

II. Skakanja

3. **Skok uvis prekoračnom tehnikom »škare«**
4. **Skok udalj zgrčnom tehnikom**
5. Zgrčeni skok odrazom s odskočne daske

III. Bacanja

6. Bacanje male medicinke od 1 kg s mjesta suvanjem lijevom i desnom rukom

IV. Višenja, upiranja i penjanja

7. Penjanje po motki do 5 m
8. **Jednonožni uzmah na niskoj preči/pritki**
9. **Stoj na rukama uz okomitu plohu**
10. Vis strmoglavi iz visa uznjetoga na karikama
11. Njih u uporu na paralelnim ručama do sjeda raznožno

V. Preskakanja

12. Raznoška

VI. Ritmičke i plesne strukture

13. Narodni ples po izboru iz zavičajnoga područja

VII. Borilačke strukture

14. **Pad naprijed preko ramena u dominantnu stranu**

VIII. Igre

15. Vođenje lopte različitim načinima (R)
16. Dodavanje i hvatanje lopte različitim načinima (R)
17. **Šut s tla osnovnim načinom (R)**
18. Osnovni košarkaški stav u napadu s loptom i pivotiranje (K)
19. **Šut jednom rukom s prsiju iz mjesta (K)**
20. **Slobodna igra 1:1 (K)**
21. **Vršno odbijanje iz srednjeg odbojkaškog stava (O)**
22. Podlaktično odbijanje (O)
23. **Donji servis i prijem servisa vršno (O)**
24. Igre vršnim odbijanjem 1:1, 2:2 (O)
25. Zaustavljanje lopte hrptom stopala principom amortizacije (N)
26. **Osnovno oduzimanje lopte sučelice (N)**
27. Žongliranje loptom (N)

5. RAZRED
(učenice)

CJELINE I TEME

I. Trčanja

1. Ciklična kretanja različitim tempom do 6 minuta
2. **Brzo trčanje do 60 m iz niskog starta**

II. Skakanja

3. **Skok uvis prekoračnom tehnikom »škare«**
4. **Skok udalj zgrčnom tehnikom**
5. Zgrčeni skok odrazom s odskočne daske

III. Bacanja

6. Bacanje male medicinke od 1 kg s mjesta suvanjem lijevom i desnom rukom.

IV. Višenja, upiranja i penjanja

7. Penjanje po motki do 5 m
8. **Jednonožni uzmah na niskoj preči/pritki**
9. **Stoj na rukama uz okomitu plohu**
10. Galop naprijed po tlu i na gredama različitih visina
11. Vaga zanoženjem na tlu i na gredama različitih visina

V. Preskakanja

12. Raznoška

VI. Ritmičke i plesne strukture

13. Osnovni koraci aerobike niskog i visokog intenziteta
14. Skok »škarice«
15. Narodni ples po izboru iz zavičajnog područja

VII. Borilačke strukture

16. **Pad naprijed preko ramena u dominantnu stranu**

VIII. Igre

17. Vođenje lopte različitim načinima (R)
18. Dodavanje i hvatanje lopte različitim načinima (R)
19. **Šut s tla osnovnim načinom (R)**
20. Osnovni košarkaški stav u napadu s loptom i pivotiranje (K)
21. **Šut jednom rukom s prsiju iz mjesta (K)**
22. Slobodna igra 1:1 (K)
23. **Vršno odbijanje iz srednjega odbojkaškoga stava (O)**
24. Podlaktično odbijanje (O)
25. **Donji servis i prijem servisa vršno (O)**
26. Igre vršnim odbijanjem 1:1, 2:2 (O)
27. Zaustavljanje lopte hrptom stopala principom amortizacije (N)
28. **Osnovno oduzimanje lopte sučelice (N)**
29. Žongliranje loptom (N)

Ključni pojmovi: skakanja, preskakanja, borilačke strukture, ritmičke i plesne strukture, igre.
Obrazovna postignuća: Povisiti razinu usvojenosti osnovnih elementa nastavne cjeline Igre s ciljem primjene momčadskih športova u svakodnevnom životu. Nastavne teme iz ove cjeline u funkciji su ranog usmjerivanja prema odgovarajućim izbornim aktivnostima školskih športskih klubova.

Utjecati na razvoj koordinacije i eksplozivne snage nastavnim cjelinama trčanja, skakanja i bacanja. Motoričkim znanjima penjanja na motku do 5 m i padom naprijed osigurati učinkovitu reakciju učenika u urgentnim situacijama.

Osnovnim koracima aerobike pospješiti razvoj koordinacije u ritmu i utjecaj na ritam, jer u ženskoj populaciji ovi sadržaji imaju visoku upotrebnu vrijednost u svakodnevnom životu.

6. RAZRED
(učenici)

CJELINE I TEME

I. Trčanja
1. **Trčanje različitim tempom do 6 minuta**
2. Preponsko trčanje

II. Skakanja
3. Skok udalj jedan i pol koračnom tehnikom
4. Osnovni skokovi s mini trampolina - pruženi, zgrčeni, raznožni

III. Bacanja
5. **Bacanje male medicinke do 2 kg bočnom tehnikom**

IV. Kolutanja
6. Leteći kolut na povišenje od mekanih strunjača

V. Višenja, upiranja i penjanja
7. **Penjanje po konopu do 5 m**
8. **Ljuljanje na karikama malom amplitudom, saskok u zaljuljaju**
9. Njih u uporu na niskim paralelnim ručama, saskok zanožno

VI. Preskakanja
10. **Zgrčka**

VII. Ritmičke i plesne strukture
11. Narodni ples po izboru iz zavičajnoga područja
12. Osnovne vježbe aerobike za razvoj repetitivne snage

VIII. Borilačke strukture
13. Pad natrag i u stranu
14. Osnovni zahvati držanja u parteru

IX. Igre
15. Skok šut (R)
16. Blokiranje i oduzimanje lopte (R)
17. **Zonska obrana 6:0, sustav igre s jednim kružnim napadačem (R)**
18. Kretanje u vođenje i zaustavljanje ili zaustavljanje na dodanu loptu (K)
19. Vođenje lopte s promjenom smjera i brzine kretanja (K)
20. **Suradnja dva igrača u obrani i napadu (K)**
21. **Prijem servisa podlaktično (O)**
22. Mini odbojka 3:3 (O)
23. **Vođenje lopte s promjenom smjera i brzine kretanja (N)**
24. Driblinzi i fintiranja (N)
25. Udarac glavom iz kretanja bez skoka (N)

6. RAZRED
(učenice)

CJELINE I TEME

I. Trčanja
1. **Trčanje različitim tempom do 6 minuta**
2. Preponsko trčanje

II. Skakanja
3. Skok udalj jedan i pol koračnom tehnikom
4. Osnovni skokovi s mini trampolina - pruženi, zgrčeni, raznožni

III. Bacanja
5. **Bacanje male medicinke do 2 kg bočnom tehnikom**

IV. Kolutanja
6. Leteći kolut na povišenje od mekanih strunjača

V. Višenja i penjanja
7. **Penjanje po konopu do 5 m**
8. **Ljuljanje na karikama malom amplitudom, saskok u zaljuljaju**
9. Klimom premah zgrčno i raznožno na dvovisinskim ručama
10. Naskok u upor čučeći na gredu, saskok pruženo

VI. Preskakanja
11. **Zgrčka**

VII. Ritmičke i plesne strukture
12. **Spajanje osnovnih koraka aerobike niskog i visokog intenziteta u jednostavnije koreografije**
13. Narodni ples po izboru iz zavičajnoga područja
14. Osnovne vježbe aerobike za razvoj repetitivne snage.
15. »Mačji« skok
16. Daleko-visoki skok

VIII. Borilačke strukture

17. Pad natrag i u stranu

IX. Igre

18. Skok šut (R)
19. Blokiranje i oduzimanje lopte (R)
20. **Zonska obrana 6:0, sustav igre s jednim kružnim napadačem (R)**
21. Kretanje u vođenje i zaustavljanje ili zaustavljanje na dodanu loptu (K)
22. Vođenje lopte s promjenom smjera i brzine kretanja (K)
23. **Suradnja dva igrača u obrani i napadu (K)**
24. **Prijem servisa podlaktično (O)**
25. Mini odbojka 3:3 (O)
26. **Vođenje lopte s promjenom smjera i brzine kretanja (N)**
27. Driblinzi i fintiranja (N)

Ključni pojmovi: trčanja, skakanja, bacanja, preskakanja, ritmičke i plesne strukture, igre.
Obrazovna postignuća: Upoznati učenike s povezanošću tjelesnog vježbanja i voluminoznosti tijela. Nastavne teme: ljuljanje na karikama, saskok u zaljuljaju, njih u uporu na niskim paralelnim ručama, saskok zanožno kao i penjanje po konopu do 5 m značajne su za razvoj relativne repetitivne snage. Zbog toga su posebno pogodne za zorno prenošenje saznanja o reguliranju nerazmjera u odnosu visine i težine tijela, što u širem smislu, valja povezati sa značenjem pravilne prehrane za njihovo zdravlje.

Poticati kreativnost učenica objedinjavanjem osnovnih struktura koraka u jednostavne koreografije aerobike. Time se pospješuje razvoj obilježja važnog za mnoge ljudske djelatnosti. Usvojenost nastavnih tema iz nastavne cjeline *Ritmičke i plesne strukture* omogućit će djevojčicama iskazivanje estetske komponente za vrijeme tjelesnoga vježbanja.

Motorička znanja iz mnogih nastavnih cjelina iskustveno pružaju saznanja o pojavi umora i načinima njegova otklanjanja u školi.

PETO RAZVOJNO RAZDOBLJE

7. i 8. RAZRED učenici

Peto razvojno razdoblje započinje 7. razredom osnovne škole, a završava 1. razredom gimnazije ili strukovne škole. Obilježava ga ***izrazito*** *razlikovanje učenika i učenica u morfološkim, motoričkim i funkcionalnim značajkama.*

POSEBNE ZADAĆE

1. Obrazovne:

a) Temeljna teorijska znanja:

Informiranje učenika o štetnosti nikotina, alkohola, dopinga i drugih sredstava ovisnosti za zdravlje uopće, jedna je od najznačajnijih poruka u ovom razdoblju. Razdoblje burnih fizioloških promjena uvjetuje približavanje *saznanja o promjenama* koje se javljaju u vrijeme puberteta. Značajna su i teorijska znanja o utjecaju tjelesnoga vježbanja na čovjekov metabolizam, na funkciju krvožilnog, dišnog te koštano-zglobnog sustava. Obrazložiti potrebu posebnoga dnevnoga rasporeda uzimanja hrane i tekućine u vrijeme povećanih tjelesnih napora. Upoznati učenice o korisnim i štetnim tjelovježbenim sadržajima za vrijeme mjesečnoga ciklusa.

Educiranje učenika o pravilnoj izmjeni etapa rada, odmora i razonode tijekom dana, upozoravanje na posljedice nedovoljnoga sna i odmora, isticanje značenja igre i boravka u prirodi primjerene su poruke za ovo razdoblje. Obrazlaganje higijenskih zahtjeva pri izletima i ekskurzijama svrsishodna su teorijska znanja. Upućivanje učenika na kulturu i pravilno odijevanje radi zaštite tijela i zdravlja od nepovoljnih izvanjskih utjecaja u različitim uvjetima, osobito pri radu i tjelesnom vježbanju, od svakodnevnog je značenja. Vrijedna su i teorijska znanja o utjecaju tjelesnoga vježbanja na metabolizam žene, na funkciju krvožilnog, dišnog i koštano-zglobnog sustava.

b) Temeljna motorička znanja:

Složenija motorička znanja u ovom razdoblju kao što su tehnika ramenskog bacanja kroz klek, njih na preči/pritki, polusalto na povišenje od mekanih strunjača uz pomoć odraznoga pomagala; povećavaju mogućnosti brze reakcije u urgentnim situacijama.

Mogućnosti daljnjeg razvoja osjećaja za ljepotu pokreta postiže se temama iz nastavne cjeline *Sastavi*, a poticaj kulturi življenja pridonose nastavne teme; disco fox, engleski valcer i bečki valcer.

Vrijedne tjelesne aktivnosti razvoja ženske osobnosti omogućuju teme: latinoamerički ples po izboru, okreti za 180^0 na gredi i dr. Učenici u ovom razdoblju i nadalje usvajaju elemente određenih motoričkih struktura koje im u svojoj ukupnosti sada već cjelovito omogućuju samostalnu tjelovježbu. Navedeno se odnosi na teme: ubacivanje lopte iz neposredne blizine (K), skok šut nakon

vođenja ili dodane lopte (K), smeč visoko dodane lopte iz zaleta (O), šutiranje iz pozicije krila i kružnoga napadača (R), finta (R), oduzimanje lopte presijecanjem (N), te dribling fintiranjem (N).

2. Antropološke:

U petom razvojnom razdoblju valja prije svega vježbama snage pozitivno utjecati na razvoj mišićnoga i gustoću koštanoga tkiva. Zbog ubrzanoga rasta i razvoja osobito je značajno poboljšati posturu, tj. pravilni uspravni položaj tijela te različitim vježbama istezanja utjecati na fleksibilnost zglobnih tijela i skupina zglobova.

Motoričke sposobnosti brzina i snaga (repetitivna i eksplozivna) posebno su osjetljive na podražaje. Iako navedeno u nešto manjoj mjeri vrijedi za koordinaciju i gibljivost, zbog naglog rasta u visinu, ovim sposobnostima valja posvetiti veliku pozornost. *Funkcionalne sposobnosti* unaprjeđivati aerobnim sadržajima koji će utjecati na poboljšanje maksimalnog primitka kisika, te pozitivno utjecati na krvožilni sustav poboljšanjem aktivnosti sustava za prijenos kisika i odstranjivanje ugljičnoga dioksida.

3. Odgojne:

Učenici bi trebali uspostaviti pravilan odnos između slobode i odgovornosti te biti sposobni izražavati samopoštovanje i poštovanje prema drugima. Posebno bi trebalo isticati i uvjeravati učenice o značenju tjelesnih aktivnosti u svrhu razvoja ženske osobnosti. U ovom razdoblju ubrzanog rasta i razvoja učenice posežu za različitim načinima reguliranja tjelesne težine, pa je usvajanje zdravih prehrambenih navika i *zdravih stilova života* nemjerljivo za kvalitetno funkcioniranje mladoga organizma.

U ovom razdoblju osobito *treba obratiti pozornost na dolično ponašanje* na satu i u školi, poticati na pomaganje drugim učenicima unutar razreda i škole te *utjecati na kontrolu agresivnosti*.

Treba i nadalje poticati lijepo ponašanje i upućivati na njegovu važnost u životu, *promicati uljuđene navijačke navike* te poštivati rasne i nacionalne razlike. Poistovjećenje s nacionalnim simbolima (zastavom, grbom), isticanje vlastitoga nacionalnog identiteta i ponos pripadnosti domovini također je vrlo važno u ovom razvojnom razdoblju. Učenike treba osposobiti da športskim sadržajima samostalno organiziraju provođenja slobodnoga vremena i razumiju odgojnu vrijednost tjelesnih aktivnosti u svrhu razvoja ličnosti.

7. RAZRED
(učenici)

CJELINE I TEME

I. Trčanja

1. **Štafetna trčanja s primopredajom palice odozdo**
2. »Leteće« trčanje na 20 m

II. Skakanja

3. Skok uvis prekoračnom tehnikom »škare« iz polukružnoga zaleta

III. Bacanja

4. Bacanje loptice do 200 g tehnikom bacanja koplja
5. Bacanje male medicinke do 3 kg bočnom tehnikom

IV. Kolutanja

6. Leteći kolut na povišenje od mekanih strunjača uz pomoć odraznog pomagala

V. Višenja i upiranja

7. **Podmetni saskok iz visa stojećega prednjeg s preče/pritke**
8. Njih na preči/pritki
9. Različite varijante premeta strance
10. Salto natrag odrazom iz visa stojećega na dočelnim karikama

VI. Plesne strukture

11. **Engleski valcer**
12. Disco fox

VII. Borilačke strukture

13. Tehnika ramenskog bacanja kroz klek

VIII. Igre

14. **Šut s pozicija krila i kružnog napadača (R)**
15. Pojedinačni i skupni protunapad (R)
16. Obrambeni stav i kretanje u obrani (K).
17. **Ubacivanje lopte u koš jednom rukom odozgora nakon dodane lopte - *košarkaški dvokorak* (K)**
18. Kontranapad - završna akcija (K)
19. Dizanje lopte visoko na krajeve mreže (O)
20. **Napad iz zaleta prebacivanjem jednom rukom - »kuhanje« (O)**
21. Mini odbojka 4:4 (O)
22. Tehnika ubacivanja lopte u igru rukama (N)
23. Zaustavljanje lopte natkoljenicom principom amortizacije (N)
24. **Oduzimanje lopte presijecanjem (N)**
25. Forhend servis (B)
26. Forhend lob iznad glave (B)

7. RAZRED
(učenice)

CJELINE I TEME

I. Trčanja

1. Štafetna trčanja s primopredajom palice odozdo
2. »Leteće« trčanje na 20 m

II. Skakanja

3. Skok uvis prekoračnom tehnikom »škare« iz polukružnoga zaleta

III. Bacanja

4. Bacanje loptice do 200 g tehnikom bacanja koplja
5. Bacanje male medicinke do 3 kg bočnom tehnikom

IV. Kolutanja

6. Leteći kolut na povišenje od mekanih strunjača uz pomoć odraznog pomagala

V. Višenja i upiranja

7. Podmetni saskok iz visa stojećega prednjeg s preče/pritke
8. Premasi odnožno na dvovisinskim ručama, saskok s premahom odnožnim i okretom za 90°
9. Naskok na gredu visine 80-120 cm s premahom odnožnim i okretom za 90°, usprav kroz čučanj

VI. Ritmičke i plesne strukture

10. Engleski valcer
11. Disco fox
12. Složeniji koraci aerobike niskog i visokog intenziteta
13. Okreti
14. Valovita gibanja rukama i tijelom
15. Skokovi sa spravom po izboru
16. »Mačji« skok na niskoj gredi

VII. Sastavi

17. Koreografija aerobike

VIII. Igre

18. Šut s pozicija krila i kružnog napadača (R)
19. Pojedinačni i skupni protunapad (R)
20. Obrambeni stav i kretanje u obrani (K)
21. Ubacivanje lopte u koš jednom rukom odozgora nakon dodane lopte - *košarkaški dvokorak* (K)
22. Kontranapad - završna akcija (K)
23. Dizanje lopte visoko na krajeve mreže (O)
24. Napad iz zaleta prebacivanjem jednom rukom - »kuhanje« (O)
25. Mini odbojka 4:4 (O)
26. Forhend servis (B)
27. Forhend lob iznad glave (B)

Ključni pojmovi: bacanja, višenja i upiranja, ritmičke i plesne strukture, sastavi, igre.
Obrazovna postignuća: promicati sve inačice suradničkoga ponašanja, kako u razredu, tako u obitelji i u društvu.

Usvajanjem motoričkih znanja njihanja na preči i bacanje male medicinke do 3kg bočnom tehnikom poticati pozitivne promjene u povećanju snage, posebice ruku i ramenog pojasa, te trupa, kao i stvaranje predloška za razvijanje objektivnosti i osobne procjene uspješnosti. Kod učenica će sve navedeno omogućiti motorička znanja podmetni saskok iz visa stojećega prednjeg s preče/pritke, premasi odnožno i saskok s premahom odnožnim s okretom za 90°, naskok na gredu visine 80 - 120 cm s premahom odnožnim i okretom za 90°, usprav kroz čučanj.

Društveni plesovi *engleski valcer* i *disco fox* motorička su znanja koja se svrstavaju u opću kulturu te samim tim nalaze primjenu u svakodnevnom životu. Osim toga, ove su nastavne teme jednako značajne za pojašnjavanje i uvažavanje nacionalnih razlika, što je izravni prilog tolerantnom ponašanju.

Nastavne teme iz cjeline *Igre* omogućit će njihovu primjenu u različitim aspektima ljudskoga življenja. Tako se, osim povećanja kvalitete bavljenja pojedinim športovima, ističe njihov *učinak na promicanje poštenja, iskrenosti, samokontrole te poticanja uljuđenoga navijačkoga ponašanja.* Strukturna složenost gibanja ovih nastavnih tema omogućuje učenje na vlastitim pogreškama, što je neizbježna sastavnica svih ljudskih djelatnosti.

Nastavna cjelina Sastavi omogućit će učenicama podizanje razine usvojenosti motoričkih znanja iz aerobike na višu razinu, što će sigurno izazvati pozitivan utjecaj na razvoj koordinacije, gibljivosti, eksplozivne te repetitivne snage.

8. RAZRED
(učenici)

CJELINE I TEME

I. Hodanja i trčanja

1. Osnove brzog hodanja
2. Kinematičke razlike u tehnikama trčanja na kratke i duge pruge

II. Skakanja

3. Skok uvis leđnom tehnikom flop
4. Polusalto na povišenje od mekanih strunjača uz pomoć odraznog pomagla

III. Bacanja

5. Bacanje loptice tehnikom O'Brien

IV. Višenja i upiranja

6. Ljuljanje na karikama s okretima za 180°

V. Ritmičke i plesne strukture
7. Bečki valcer
8. Latinoamerički ples po izboru

VI. Borilačke strukture
9. Tehnika bočnoga bacanja hvatom glave i ruke kroz klek

VII. Sastavi
10. Vježba na tlu

VIII. Igre
11. Finte (R)
12. Stvaranje viška napadača zabadanjem (R)
13. Skok šut nakon vođenja ili dodane lopte (K)
14. Igra košarka 3:3 ili 5:5 (K)
15. Smeč iz zaleta visoko dodane lopte (O)
16. Gornji servis bez rotacije (O)
17. Udarci lopte vanjskom stranom stopala (N)
18. Volej i/ili poluvolej (N)
19. Udarac glavom iz kretanja sa skokom (N)
20. Kratka loptica na mreži (B)
21. Forhend drop iznad glave (B)

8. RAZRED
(učenice)

CJELINE I TEME

I. Hodanja i trčanja
1. Osnove brzog hodanja
2. Kinematičke razlike u tehnikama trčanja na kratke i duge pruge

II. Skakanja
3. Skok uvis leđnom tehnikom flop

III. Bacanja
4. Bacanje loptice tehnikom O'Brien

IV. Ritmičke i plesne strukture
5. Bečki valcer
6. Latinoamerički ples po izboru
7. Okreti za 180° na tlu/gredi
8. »Kozački« skok
9. Pirueta u desnu i lijevu stranu

V. Sastavi
10. Vježba na tlu
11. Vježba na gredi, preporuka visine 80 cm
12. Koreografija bez ili sa spravom po izboru

VI. Igre
13. Finte (R)
14. Stvaranje viška napadača zabadanjem (R)
15. Igra košarka 3:3 ili 5:5 (K)
16. Smeč iz zaleta visoko dodane lopte (O)
17. Gornji servis bez rotacije (O)
18. Kratka loptica na mreži (B)
19. Forhend drop iznad glave (B)

Ključni pojmovi: skakanja, ritmičke i plesne strukture, sastavi, igre.
Obrazovna postignuća: Usvojiti kinematičke razlike tehnika trčanja na duge i kratke pruge. Njihova obrazovna primjena očituje se u upoznavanju s pravilnim izmjenama etapa vježbanja i oporavka, čime se postavljaju temelji doziranja opterećenja u neselekcionirane populacije. Nastavnom temom osnove brzog hodanja upoznati učenike s terapeutskom ulogom športa.

Nastavnom temom vježba na tlu poticati kreativnost učenika i razvoj estetske komponente gibanja. Osim toga ovom temom treba učenicima omogućiti stjecanje spoznaja o osobnim mogućnostima, čime se razvija objektivna slika o sebi.

Poznavanje *bečkoga valcera* na razini samostalnoga plesa s partnerom osigurava usvajanje društveno prihvatljivih načina komuniciranja.

Naprednije tehnike nogometa, košarke, odbojke i rukometa nalaze svrhu u mnogim oblicima rada školskoga sportskoga kluba kao što su međurazredna i međuškolska natjecanja. Na taj se način učenici osposobljavaju za aktivno organiziranje slobodnoga vremena te samostalno postaju kreatori načina življenja.

Nastavne teme iz cjelina Ritmičke i plesne strukture i Sastavi omogućuju učenicama razvijanje estetske sastavnice u okviru tjelesnoga vježbanja što može biti od iznimna značenja u daljnjem životu.

POSEBNE PROGRAMSKE ZADAĆE

1. Posebne programske zadaće tjelesne i zdravstvene kulture omogućuju niz daljnjih aktivnosti koje su u funkciji razvoja učenika. Tomu pridonose natjecanja u razrednom odjelu, međurazredna natjecanja i priredbe tjelesne i zdravstvene kulture. Sve ove aktivnosti u svim razredima osnovne škole provodi školski športski klub, dok se općinska, međuopćinska, županijska i državna natjecanja provode na drugim razinama.

Školski sportski klub odgovoran je za provedbu izvannastavnih aktivnost koje omogućuju učenicima, *bez obzira na stupanj sposobnosti i znanja*, uključivanje u skladu s njihovim interesima u pojedine kineziološke aktivnosti. Sadržaj programa, kao i njegov opseg određuje se prema potrebama i interesima učenika, društvene sredine, materijalnim i kadrovskim mogućnostima, klimatskim uvjetima i sl.

Tijekom školovanja treba voditi brigu o zimovanjima, ljetovanjima i aktivnom boravku učenika u prirodi. Učenicima treba omogućiti da nauče voziti koturaljke i bicikl, skijati, klizati, igrati stolni tenis, tenis i dr.

2. U sklopu zakonske obveze učenicima treba osigurati sve potrebne uvjete da tijekom osnovne škole nauče plivati,

zbog čega se u godišnji program djelatnosti škole *mora uvrstiti* program plivanja za odgovarajući razred. Kako je proces učenja plivanja u negativnoj korelaciji s kronološkom dobi, preporučuje se započeti učenje tijekom drugog ili trećega razreda. Ta zadaća nije vezana za redoviti sat tjelesne i zdravstvene kulture, nego se organizira i provodi kao izvanškolska aktivnost u trajanju od 20 do 30 sati. Ako škola ima mogućnosti, plivanje je moguće nadalje provoditi kao dopunsku, dodatnu ili izbornu nastavu.

Ako u mjestu boravka učenika nedostaju prikladni objekti, preporučuje se školama da se poduka neplivača provodi za vrijeme ljetovanja i zimovanja, odnosno organiziranim prijevozom učenika u mjesta gdje za to postoje uvjeti. Za većinu škola najprikladnije je vrijeme poduke plivanja kraj i početak školske godine.

Učenici s posebnim potrebama također mogu naučiti plivati. Za učenike oštećena sluha nema ograničenja, ali slušno pomagalo moraju odložiti prije ulaska u bazen. Učenici s motoričkim poremećajima trebaju najčešće pomoć druge osobe pri ulasku i izlasku iz bazena, ali mogu naučiti plivati. Učenici oštećena vida trebaju pomoć druge osobe pri ulasku i izlasku iz bazena, ali mogu naučiti plivati.

Zbog izvanrednoga značenja plivanja sa zdravstvenoga, pedagoškoga i socijalnoga gledišta plivanje se smatra svakodnevnom potrebom suvremenoga čovjeka.

3. Planiran je rad za učenike s posebnim potrebama. Sadržaji ovoga dijela programa određuju se pojedinačno za svakog učenika prema njegovu zdravstvenom statusu i vrsti oštećenja. Za ostvarivanje ovog programa tjelesne i zdravstvene kulture prijeko je potrebna suradnja škola sa svim čimbenicima koji mogu pridonijeti poboljšanju stanja takvih učenika.

DODATAK ZA UČENIKE S POSEBNIM POTREBAMA

Program tjelesne i zdravstvene kulture za učenike s posebnim potrebama izrađuje se pojedinačno sukladno s antropološkim obilježjima učenika i uvjetima u kojima se izvodi aktivnost. Kod izradbe programa učitelj tjelesne i zdravstvene kulture treba dobiti *stručnu pomoć* ovlaštenoga liječnika školske medicine i stručnoga suradnika defektologa - stručnjaka za tu vrstu teškoća u razvoju te njegovoga terapeuta ako je učenik uključen u rehabilitacijski program.

I. POSEBNOSTI ZA UČENIKE S OŠTEĆENJEM VIDA

Za svakoga slijepoga (slabovidnoga) učenika treba imati pojedinačni pristup. uključuju se u program tjelesne i zdravstvene kulture sukladno svojim mogućnostima uz osiguranje dodatnih specifičnih materijalnih, po potrebi i kadrovskih uvjeta po redovitom, a u nekim aktivnostima i prilagođenom programu.

Pri izboru nastavnih tema treba uzeti u obzir na samo zdravstveni status nego i razinu motoričkih sposobnosti i postignuća, stupanj usvojenosti motoričkih znanja, kao i razvijenost kinestetičkih osjeta i sposobnost snalaženja u prostoru.

Kod većega broja učenika potreban je oprez, jer učenici osim slabovidnosti (sljepoće) mogu imati i druge bolesti zbog kojih neke nastavne teme mogu biti kontraindicirane.

U radu treba upoznati učenike s pravilnim izvođenjem općih pripremnih vježbi (položaj tijela, ruku i nogu u prostoru) kako bi što samostalnije sudjelovali u nastavi; obvezna je demonstracija aktivnosti vođenjem pokreta; u kretanju je potreban »vodič«; potrebno je olakšati uvjete izvođenja nekih aktivnosti - npr. niža greda, niže prepreke i pojačana asistencija od strane učitelja ili učenika-pomagača i sl.

Kod usvajanja nastavnih tema iz nastavne cjeline Igre treba prilagoditi metode rada i koristiti primjerena sredstva i pomagala (npr. zvučne lopte) te koristiti glazbu kao poticaj.

Suradnja s roditeljima i liječnikom treba biti stalna kako bi se na vrijeme saznalo o mogućim promjenama zdravstvenoga stanja učenika te uskladio program rada s promjenama u zdravstvenom statusu.

II. POSEBNOSTI ZA UČENIKE S OŠTEĆENJEM SLUHA

Učenici s oštećenjem sluha uključuju se u redoviti program tjelesne i zdravstvene kulture uz odgovarajuće postupke kao što su:

- Prije nastave ili športske aktivnosti potrebno je upozoriti učenika o skidanju slušnoga pomagala.
- Biti licem okrenut učeniku za vrijeme davanja novih uputa ili rukom pokazivati određene znakove.
- Novu i složeniju vježbu zorno pokazati i polako objasniti.

Učenici s oštećenjem sluha nemaju motoričkih ograničenja pa se predlaže dodatno motiviranje za bavljenje tjelesnim aktivnostima kako bi se razvijalo samopouzdanje i unaprjeđivale komunikacijske vještine.

III. POSEBNOSTI ZA UČENIKE S POREMEĆAJIMA GLASOVNO-GOVORNE KOMUNIKACIJE I SPECIFIČNIM TEŠKOĆAMA U UČENJU

Program tjelesne i zdravstvene kulture usmjeren je na skladan razvoj antropoloških obilježja učenika te ga je nužno što više prilagoditi mogućnostima pojedinog učenika. Najčešće poteškoće ove djece su smanjena razina nekih motoričkih sposobnosti (koordinacija, ravnoteža), otežano snalaženje u prostoru te smanjena mogućnost duže koncentracije na određene sadržaje.

Zato u nastavnom procesu treba posebno obratiti pozornost na pravilno izvođenje i usvajanje motoričkih zadaća, kako bi se moglo pozitivno utjecati na ublažavanje teškoća kod učenika. Taj proces trebao bi obuhvaćati sve

dijelove sata, ali posebno u glavnom A dijelu sata korištenjem različitih motoričkih zadataka utjecati na razvoj motoričkih sposobnosti te djelovati na poboljšanje koncentracije i upornosti prigodom izvođenja određenih zadaća. U glavnom B dijelu sata omogućiti i poticati suradnju kroz športske, momčadske i štafetne igre

U slučaju većih teškoća, nastavu treba maksimalno individualizirati ne napuštajući želju za što većim uključivanjem učenika u zajedničke aktivnosti.

IV. POSEBNOSTI ZA UČENIKE S TJELESNOM INVALIDNOŠĆU I KRONIČNIM BOLESTIMA

A. Učenici s kroničnim bolestima

Učenici s kroničnim bolestima imaju bolesti trajnije naravi, promjenljive težine (razdoblja poboljšanja i pogoršanja zdravstvenog stanja), što može uvjetovati potrebe posebnih metodskih postupaka, uvjeta rada te sprava i pomagala. Ponekad će biti nužno uvođenje, odnosno primjena specifičnih odgojno-obrazovanih sadržaja.

Populacija učenika s kroničnim bolestima raznovrsna je s obzirom na vrstu i stupanj ograničenja te u odnosu na sadržaje i uvjete ostvarivanja programa tjelesne i zdravstvene kulture. Uz raznovrsnost, promjenljivost zdravstvenog stanja učenika tijekom školske godine (poboljšanja ili pogoršanja zdravlja) i potrebe liječenja u bolnici i/ili kući, zahtijeva se stalno prilagođivanje sadržaja, metoda i sredstava rada. Potrebno je stupiti u vezu s liječnicima u bolnici u kojoj je učenik liječen i prikupiti potrebne podatke za daljnji rad s učenikom nakon povratka u školu.

Za izradbu optimalnog programa za svakoga pojedinog učenika nužno je prikupiti informacije od učenikovoga liječnika o ograničenjima koje je ta bolest izazvala, kako bi se mogla pravilno dozirati razina opterećenja prilikom vježbanja. Treba biti u stalnom kontaktu s roditeljima i upoznati ih s potrebom uključivanja učenika u primjereni program tjelesne i zdravstvene kulture te športskih aktivnosti koje neće ugroziti učenikovo zdravlje. Sigurno će primjereno tjelesno vježbanje pomoći u podizanju njegovoga samopouzdanja i omogućiti bolju integraciju u razredni kolektiv.

B. Učenici s tjelesnom invalidnošću

Učenici s tjelesnom invalidnošću imaju različite oblike i težinu poremećaja pokreta i položaja tijela. Smanjena/onemogućena funkcija pojedinih dijelova tijela (najčešće ruku, nogu i kralježnice), nepostojanje dijelova tijela (najčešće urođena nerazvijenost pojedinih dijelova ruku ili nogu) te gubitak dijela i/ili cijelog ekstremiteta zbog nezgode ili bolesti (amputacija oboljelog dijela).

Učenici s tjelesnom invalidnošću uključuju se u nastavu tjelesne i zdravstvene kulture najčešće prema individualnim programima primjerenim njihovim specifičnim potrebama i mogućnostima. Program se izrađuje sukladno individualnim mogućnostima učenika, uz konzultaciju s liječnikom specijalistom kod kojega se učenik liječi te terapeutom ako je učenik uključen u rehabilitacijski program. Učenik treba biti uključen zajedno s ostalim učenicima u sve sadržaje koji se mogu prilagoditi njegovim mogućnostima. Posebno je važno naći područje u kojem takav učenik može postići zapaženiji uspjeh, jer mu time omogućavamo usvajanje pozitivne slike o sebi.

Program je tjelesne i zdravstvene kulture za učenike s tjelesnom invalidnošću orijentacijski, na temelju kojega će svaki učitelj, u suradnji s kineziterapeutom, fizioterapeutom i liječnikom koji vodi rehabilitacijski postupak, izraditi pojedinačni program temeljen na djetetovim motoričkim sposobnostima. Motorički testovi i liste praćenja koje vode stručnjaci omogućavaju stalno usklađivanje i prilagođivanje programa sukladno djetetovu razvoju.

Učenicima je potrebno omogućiti vožnju biciklom (s pomoćnim kotačima ili bez njih), obuku plivanja, sanjkanje, skijanje i dr. uz odgovarajuću dodatnu opremu i stručnu pomoć kada je to nužno.

V. POSEBNOSTI ZA UČENIKE S MENTALNOM RETARDACIJOM

Za planiranje i programiranje rada s učenicima značajna je inicijalna procjena posebnih učenikovih potreba zbog osobitosti na području percepcije, vremensko-prostorne orijentacije i koordinacije pokreta. Zbog toga je nužna maksimalna individualizacija pri realizaciji pojedinih motoričkih zadaća koje trebaju biti primjerene motoričkim, spoznajnim i orijentacijskim sposobnostima učenika s teškoćama. Ostvarivanjem sadržaja treba pružiti učeniku mogućnost opuštanja, povećanja interesa za tjelesne/športske aktivnosti i praćenje važnijih događanja radi zadovoljavanja športsko-zabavnih potreba u svakodnevnom životu.

Uz usvajanje pojedinih motoričkih zadaća te poticanje motivacije, posebnu pozornost potrebno je usmjeriti na odgojne zadaće (zdravstveno-higijenske navike) te omogućiti učenicima doživljaj zadovoljstva, što je posebno značajno za razvoj samopouzdanja i pozitivne slike o sebi. Učenike je potrebno uvoditi u sva područja i sadržaje tjelesnog vježbanja. Za ovu skupinu učenika osobito je važna primjerena demonstracija i metodički postupak onom brzinom koja je primjerena potrebama učenika kako bi pravilno izveo motorički zadatak.

Poželjno je pružati podršku učeniku tijekom rada kako od strane učitelja tako i od strane vršnjaka. Njih je potrebno za to motivirati i senzibilizirati. Tjelesna i zdravstvena kultura je predmet posebno pogodan za stvaranje boljeg odnosa među učenicima, što je sa stajališta emocionalno-socijalnog razvoja vrlo značajno za djecu usporenoga kognitivnog razvoja. Potrebno ih je također poticati kako bi se uključivali u njima primjerene izvannastavne i izvanškolske organizacijske oblike rada.

VI. POSEBNOSTI RADA S UČENICIMA S POREMEĆAJIMA U PONAŠANJU UVJETOVANIM ORGANSKIM ILI PROGREDIRAJUĆIM PSIHOPATOLOŠKIM STANJEM

Učenicima s poremećajima u ponašanju uvjetovanim organskim ili progredirajućim psihopatološkim stanjem najčešće nije potrebno sadržajno prilagođivati nastavu ako nemaju neke dodatne teškoće. U slučaju dodatnih teškoća treba se rukovoditi preporukama za sadržajnu prilagodbu u odnosu na njihove specifičnosti koje proizlaze iz definiranja dodatne razvojne teškoće. Nužno je provjeriti, u razgovoru s roditeljima i stručnom službom, moguća ograničenja za pojedine sadržaje iz programa uzrokovanih zdravstvenim stanjem djeteta (epilepsija, lijekovi koje dijete uzima i sl.).

Prilagodba u nastavi odnosi se na metodičku stranu nastave, uz napomenu da se sve teškoće ne javljaju kod svih učenika, a različita je i etiologija i težina simptoma. Zbog toga je za svakog učenika potreban individualni pristup od ponuđenih postupaka odabirati one koji učenicima mogu pomoći da se ne osjećaju manje vrijednima te im omogućiti usvajanje potrebnih znanja i umijeća sukladno s njihovim mogućnostima.

Postavljanje jasnih pravila u razredu, strukturiranje stanja i jasne granice izrazito je značajno za ove učenike, jer ih sami ne mogu postaviti. Strukturiranje okoline na način koji omogućava djetetu uspješni završetak zadatka (stavljanje naglaska na ono što dijete može raditi bolje je za dijete nego stavljanje naglaska na ono što ne može napraviti), jer zbog poremećaja pažnje i hiperaktivnosti, mogu imati teškoća u praćenju uputa i pravila te u snalaženju u prostoru i vremenu.

Potrebno je poticati dijete da aktivno sudjeluje na satu, kako bi mu zadržali pažnju. Ako učenik ima slabo razvijene motoričke sposobnosti i znanja, treba ga ohrabrivati za izvođenje aktivnosti koje su mu teške. Ne propustiti pohvaliti dijete za praćenje uputa, o čemu god se radilo. Korisno je kontinuirano, verbalno ili neverbalno, usmjerivati djetetovu pozornost. Upošljavanjem malim zadacima, izmjenjivanje i variranje zadaća zadržat će njegovu pažnju.

Prihvatiti dijete s posebnim potrebama takvo kakvo jest i pomoći mu u prilagodbi, jer o našem načinu prihvaćanja ovisi i način prihvaćanja djeteta od strane njegovih vršnjaka u razredu!

KATOLIČKI VJERONAUK

UVOD

Katolički školski vjeronauk uklopljen je u opće odgojno-obrazovne ciljeve suvremene hrvatske demokratske škole. On je po svojim ciljevima i sadržajima ucijepljen u cjelinu hrvatskoga odgojno-obrazovnoga sustava, a svrha mu je, u komplementarnom suodnosu s drugim školskim predmetima, promicati cjelovit i sustavan odgoj čovjeka na načelima korelacijsko-integrativnoga učenja. Budući da je religioznost integralna činjenica čovjekove osobnosti i kulture, autentičan i cjelovit odgoj u školi zahtijeva da se religiozna dimenzija odgoja skladno ugradi u različita obrazovna područja i nastavne predmete kojima po svojoj naravi pripada. Jednako tako, vjeronauk kao autonoman školski predmet s vlastitom epistemologijom omogućuje svim učenicima, koji to žele, autentično i sustavno upoznavanje, čuvanje i razvijanje njihova vlastita vjerskoga i kulturnoga identiteta, promičući istodobno duh dijaloga i ekumenizma u odnosu na različite ljude, svjetonazore, religije, konfesionalne i kulturne izričaje. Posebnost školskoga vjeronauka očituje se u njegovoj zadaći da učenicima omogući susret s osobom i porukom Isusa Krista i tako im pomogne, sa stajališta kršćanske Objave i Tradicije Crkve, »istinito i sigurno« upoznati vjeru i religijsko-kulturnu baštinu kojoj pripadaju. Stoga, katolički vjeronauk u školi slijedi teološke i antropološko-pedagoške temelje odgoja i obrazovanja, sustavno i što cjelovitije, dijaloški i ekumenski vrlo otvoreno, upoznavanje katoličke vjere u svim njezinim bitnim dimenzijama, odnosno u njezinu učenju, slavljenju i življenju. Riječ je o takvu »upoznavanju« koje uključuje sve bitne tjelesno-duševno-duhovne sposobnosti učenika: kognitivnu (spoznajnu), afektivnu (doživljajnu), konativnu (voljnu) i operativnu (djelatnu). Po tim odrednicama katolički vjeronauk u školi ostvaruje i potvrđuje svoju odgojno-obrazovnu cjelovitost, podupirući pritom sveobuhvatne procese školskoga poučavanja i učenja.

Posebno je vrijedno istaknuti odgojni udio vjeronauka koji se ne može i ne smije svesti na puko posredovanje informacija i materijalnoga znanja nego on obuhvaća učenika u totalitetu njegove osobnosti, tj. obuhvaća sve bitne odgojno-obrazovne ciljeve koji omogućuju stvaralačko i integrirano učenje, kritičko promišljanje, izgrađivanje sposobnosti i stavova, životno slavljenje i svjedočenje vjere u osobnom i društvenom životu učenika. Učenicima se ponajprije želi omogućiti da u duhu Evanđelja i vjere Crkve svestrano i kritički prosuđuju svoj život, da upoznaju različite faze svojega odrastanja i izgradnje osobnosti, da usvajaju opće etičke i moralne norme, osobito načela i vrjednote kršćanske vjere te da se odgovorno suoče sa svim problemima, nadama i tjeskobama društva u kojem žive. U tom se duhu učenicima želi ponuditi jasnoća nauka o Bogu, čovjeku i svijetu, na načelima postupnosti, sustavnosti i cjelovitosti, kako bi oni mogli kritički i osobno, zrelo i svjesno ostvariti svoj vlastiti kršćanski život u obitelji i društvu.

Jednako tako vjeronauk u školi želi učenike upoznati s kršćanskim korijenima hrvatske i europske kulturne baštine koja u prošlosti i sadašnjosti ostvaruje svoje plodove na religiozno-duhovnom, etičkom, kulturnom, umjetničkom, filozofskom, znanstvenom, pravnom, političkom, i drugim područjima. Ta katolička baština hrvatskoga naroda, koja se proučava i u drugim predmetima, nije neka sporedna činjenica, nego ona daje snažan pečat životu naroda, a kršćanski simboli i vrjednote, koji su duboko utkani u narodno biće, obilježavaju njegov ukupan identitet.

SVRHA

Svrha ili globalni cilj nastave katoličkog vjeronauka u osnovnoj školi jest sustavno i skladno teološko-ekleziološko i antropološko-pedagoško povezivanja Božje objave i tradicije Crkve sa životnim iskustvom učenika kako bi se ostvarilo sustavno i cjelovito, ekumenski i dijaloški otvoreno, upoznavanje katoličke vjere na informativno-spoznajnoj, doživljajnoj i djelatnoj razini radi zrelosti u kršćanskoj vjeri i postignuća cjelovita općeljudskoga i vjerskog odgoja učenika koji žive u svojem religioznom i crkvenom, kulturnom i društvenom prostoru.

OPĆI CILJEVI

Opći su ciljevi katoličkoga vjeronauka u osnovnoj školi:

- Otkriti tragove najdubljega smisla čovjekova života i izgraditi otvorenost prema transcendenciji, ljudskoj krhkosti i veličini, vremenitosti i vječnosti.
- Izgrađivati i ostvariti zrelu ljudsku i vjerničku osobnost, na individualnoj i društvenoj razini, u svim dimenzijama čovjekova života: tjelesnoj, duševnoj i duhovnoj.
- Pomoći učenicima da ostvare ljudski i kršćanski odgoj savjesti i izgrade zrelu i odgovornu savjest u odnosu prema sebi, prema drugima, prema društvu i svijetu općenito, a na temelju Božje objave, kršćanske Tradicije i crkvenog Učiteljstva.
- Osposobiti za dublje shvaćanje i povezivanje biblijske poruke sa svakodnevnim osobnim i društvenim životom.
- Osnažiti spoznaju i stav da je Bog pozvao ljude na međusobnu ljubav i zajedništvo i da žive u skladu s tim pozivom.
- Otkriti, upoznati, susresti, iskusiti i životom svjedočiti otajstvo trojedinoga Boga, Oca, Sina i Duha Svetoga, Boga koji se čovjeku objavio, otkupio ga i ponudio mu vječno spasenje.
- Upoznati, prihvatiti i nasljedovati Isusa Krista kao navjestitelja Radosne vijesti čovjeku, jedinog i konačnog osloboditelja i spasitelja svih ljudi.
- U otajstvu Presvetoga Trojstva otkriti otajstvo Božje ljubavi, blizine i djelovanja u osobnom životu

vjernika, u životu kršćanske zajednice i u cijeloj povijesti ljudskog roda.

- Otkriti, upoznati i doživjeti kako Duh Sveti ispunja ljude duhovnom snagom da mogu svjedočiti vjeru i nesebičnu ljubav prema Bogu i jedni prema drugima.
- Otkriti i upoznati snagu jedinstva, zajedništva i služenja Kristove Crkve koja je sakrament spasenja među ljudima te razvijati sposobnosti za kvalitetno življenje svojeg poslanja i služenja u Crkvi.
- Upoznati značenje povijesti spasenja i povijesti Katoličke crkve koja izvršava Kristov nalog evangelizacije i služenja na različitim područjima crkvenoga i društvenoga života kako u cijeloj Crkvi tako i u hrvatskome narodu: socijalnom, kulturnom, znanstvenom, prosvjetnom i dr.
- Razviti sposobnost nutarnjeg osjećaja i osobnog stava zahvalnosti za Božju beskrajnu ljubav i dobrotu, za uzajamno bratsko služenje, dobrotu, socijalnu pravdu, solidarnost i pomoć te za osjećaj zahvalnosti jednih prema drugima.
- Otkriti, upoznati, prihvatiti i u vlastiti život ucijepiti cjelovit kršćanski moral, tj. Isusov zakon ljubavi i služenja kao istinski način kršćanskoga života.
- Upoznati i iskusiti duhovnu snagu i spasenjsku vrijednost liturgijskih i crkvenih slavlja, sakramenata, pobožnosti i vjerničkoga života koji je protkan svjedočanstvom zahvaljivanja i slavljenja Boga.
- Otkrivati, upoznavati i prihvaćati druge i različite od sebe te izgraditi osjećaj poštovanja prema drugim (različitim) kulturama, konfesijama i religijama (ekumenska i dijaloška dimenzija).
- Otkriti uzroke sukoba i nerazumijevanja između roditelja i djece, među odraslima, među ljudima i narodima i steći sposobnosti prevladavanja sukoba i nerazumijevanja kako bismo izgradili skladan osobni i društveni život.
- Upoznati mjesto i ulogu obitelji u osobnom i društvenom životu i razviti stav o vlastitoj odgovornosti i ulozi u obitelji te u široj društvenoj zajednici (obitelji).
- U kršćanskoj vjeri, nadi i ljubavi upoznati put i način kako se oduprijeti negativnim životnim iskušenjima i problemima, osobito u doba sazrijevanja i mladosti kako bismo postigli punu ljudsku i vjerničku zrelost.
- Razvijati duhovne i druge komunikacijske i stvaralačke sposobnosti istinskim »govorom vjere« i sveobuhvatnim pristupom u zajedničkom radu poradi ostvarenja cjelovita vjerskog odgoja i obrazovanja (pismeno, usmeno, likovno, glazbeno, scensko i molitveno izražavanje).

Svrha i opći ciljevi vjerskoga odgoja u osnovnoj školi dalje se ostvaruju po sadržajima (temama), posebnim i pojedinačnim ciljevima ili odgojno-obrazovnim postignućima po načelima sustavnosti, postupnosti i cjelovitosti. Stoga je vjeronaučna građa u svim godištima oblikovana u tematske cjeline koje čine dvije i više tema. Time se želi ostvariti bolja vertikalna i horizontalna preglednost vjeronaučnih sadržaja i ciljeva, kao i cijeloga Programa.

NAPOMENA

U definiranju *Plana i programa katoličkoga vjeronauka prema HNOS-u* slijedili smo *Program katoličkoga vjeronauka u osnovnoj školi* što ga je 2003. odobrila Hrvatska biskupska konferencija te prihvatilo Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa RH. Program je zapravo sastavljen i oblikovan kao cjelovit vjeronaučni kurikulum ili uputnik na temelju suvremenih standarda programiranja pojedinih nastavnih predmeta i ukupna uputnika na načelima otvorenoga kurikuluma. Zato smo i programski oblikovali i donijeli sve glavne didaktičke varijable, od određivanja načela vjeronauka u suvremenoj školi i polazišne situacije učenika u pojedinim godištima, pa sve do određivanja ciljeva, tema, sadržaja, proširenih sadržaja, didaktičkih uputa, međupredmetne korelacije i elemenata evaluacije u svakoj nastavnoj cjelini. U tom smo Programu, pak, donijeli samo posebne ciljeve za nastavne cjeline, a nismo pojedinačne ciljeve za svaku pojedinu temu, niti smo donijeli ključne pojmove uza te teme. Sada to činimo u Programu načinjenu prema HNOS-u. Kako vjeronaučna didaktika i metodika razlikuje opće, posebne i pojedinačne ciljeve u svakom godištu, sada se prema HNOS-ovu standardu, uza svaku temu, definiraju ključni pojmovi i odgojno-obrazovna postignuća koja u našoj terminologiji nisu ništa drugo do li pojedinačni ciljevi kao ishodi (postignuća) učenja ostvarena na spoznajnom, doživljajnom i djelatnom planu. Zato vjeroučitelji trebaju uzeti i slijediti ovaj HNOS-ov Program kao dodatak za izravnu pripravu nastavne teme i izvođenje vjeronaučne nastave.

Dosadašnji *Program katoličkoga vjeronauka* (2003.) nudi između 30 i 35 nastavnih tema oblikovanih u nastavne cjeline. Nekoliko je tema oblikovalo nastavnu cjelinu koju je trebalo svestrano i cjelovito obraditi, pa su pojedine teme mogle biti obrađene, već prema potrebi učenika, od jednoga do tri nastavna sata. To isto omogućuje HNOS. Zato je Povjerenstvo za vjeronauk u HNOS-u analiziralo dosadašnji Program te, u skladu sa zahtjevima HNOS-a, smanjilo broj tema i definiralo 25 tema za niže razrede i 27 tema za više razrede osnovne škole. To je učinjeno tako da se nisu mijenjale dosadašnje nastavne cjeline po godištima, nego je u njima uglavnom smanjen broj tema, spajanjem dviju tema u jednu, ili izostavljanjem nepotrebnih. Unesene su i neke manje programske izmjene u pojedinim godištima prebacivanjem nekih tema iz jednog godišta u drugo, ili je, pak, nastavna cjelina o općoj crkvenoj povijesti iz sedmoga razreda prenesena u šesti razred, a u sedmom se više prostora ostavlja pitanjima i temama koje zanimaju pubescente.

HNOS kao posebnu vrijednost preporučuje korelacijsko-integracijsku nastavu. Naš je dosadašnji vjeronaučni Program tu odrednicu, i načelno i praktično, promicao, provodeći unutrašnju povezanost različitih vjeronaučnih područja, ciljeva i sadržaja te

međupredmetnu povezanost različitih nastavnih predmeta, osobito hrvatskoga jezika i književnosti, kao i likovnoga, glazbenoga, povijesnoga, zemljopisnog i drugih područja odgoja i obrazovanja. Upravo vjeronauk svoju posebnost prema drugim školskim predmetima pokazuje time što on religiozne i religijske činjenice, koje su dio ukupne kulture, čita svojim autentičnim religioznim i duhovnim očima i jezikom. Stoga vjeronauk u školi, uza prvotnu vjersko-odgojnu zadaću, ima zadaću da tumači, u duhu evanđelja, kršćanske poruke i tradicije, temeljne vrijednosti naše kulture i civilizacije kao što su ljudska prava, sloboda, autonomija i dostojanstvo ljudske osobe koje su zajedničke današnjim europskim narodima i zemljama. Riječ je o temeljnim vrjednotama čovjeka, društva i ljudske kulture o kojima Crkva, odnosno religija mora govoriti o svojim nazorima i izložiti ih. Školski vjeronauk svemu tomu ne pristupa površno, na razini informacije kao izvanjskom povijesnom i sociološkom fenomenu, nego iznutra, u skladu s porukom koju navješta.

Na kraju, *Program katoličkoga vjeronauka* posve slijedi HNOS-ove zahtjeve i promiče suvremene didaktičko-metodičke pristupe i metode školskog učenja i poučavanja tražeći dubinsko učenje te stvaralačku, suradničku i integriranu nastavu na načelima metodičkoga pluralizma radi prevladavanja kognitivnog učenja usmjerena na stjecanje enciklopedijskoga znanja. Riječ je o potrebi stvaralačkoga i integriranoga multimedijalnog i multimetodičkog učenja koje u prvi plan stavlja procese poučavanja i učenja koji promiču samu sposobnost učenja, potom kritičko mišljenje, učeničko stvaralaštvo i suradnju, stjecanje sposobnosti, izgradnju stavova i vrijednosti, stjecanje vještina, umijeća itd. Vjeronaučna nastava, promiče sve navedeno, prednost daje metodičkim pristupima, sustavima, metodama i postupcima koji učenicima omogućuju istinsko i stvaralačko, ljudsko i vjerničko, osobno i zajedničko komuniciranje sa sadržajima evanđeoske poruke i tako pomaže ljudskoj osobi da se ostvari u svojem cjelovitom tjelesnom i duhovnom, ljudskom i vjerničkom, osobnom i društvenom, vjerskom i kulturnom identitetu.

1. RAZRED

I. CJELINA:
NAŠI VJERONAUČNI SUSRETI
TEME

1. Imam svoje ime i svoje mjesto

Ključni pojmovi: obitelj, ime, razredna zajednica, prijatelj/prijateljstvo.

Odgojno-obrazovna postignuća: otkriti i doživjeti školu kao mjesto susreta, zajedništva, radosti i učenja; imenovati članove svoje obitelji; prepoznati i imenovati članove razredne zajednice; odrediti osnovne razlike/sličnosti između škole i obitelji; otkriti da u razredu svi možemo biti prijatelji; pronaći vlastito mjesto u učionici i skupini.

2. Svi smo vrijedni poštovanja

Ključni pojmovi: vjeronauk, vjeroučitelj, pomaganje, drugi.

Odgojno-obrazovna postignuća: odrediti pojmove vjeronauk i vjeroučitelj; prepoznati da se na vjeronauku obrađuju važna životna pitanja; doživjeti vjeronauk kao radosni susret u kojem učimo ljubiti Boga i ljude; prepoznati važnost zajedničkog rada i aktivnog sudjelovanja u nastavi; uočiti da nam je ljepše kada zajedno pjevamo, slikamo, veselimo se; uočiti važnost međusobnoga prihvaćanja sviju; otkriti važnost uzajamnoga pomaganja.

II. CJELINA:
OTKRIVAMO ZNAKOVE BOŽJE DOBROTE
TEME

1. Divan Božji svijet pjeva slavu Bogu

Ključni pojmovi: Bog, stvaranje, svijet, zemlja.

Odgojno-obrazovna postignuća: otkriti i spoznati da je sve što postoji stvorio Bog; prepoznati veličinu i ljepotu prirode oko sebe; uočiti ljepotu živih Božjih stvorenja; zahvaliti Bogu na darovima koje nam daje; prepoznati potrebu i važnost čuvanja prirode i živih stvorenja koje nam Bog daruje.

2. Bože, čudesno si stvorio ljude

Ključni pojmovi: stvaranje čovjeka, prvi ljudi, Adam, Eva, anđeo čuvar.

Odgojno-obrazovna postignuća: prepričati, uz pomoć ilustracije, biblijsko izvješće o stvaranju svijeta i čovjeka; navesti imena prvih ljudi; doživjeti i izraziti osjećaj zahvalnosti Bogu za dar života; uočiti važnost čuvanja dara života; naučiti molitvu Anđelu čuvaru.

3. Bog je naš dobri Otac

Ključni pojmovi: Bog Otac, Božja dobrota.

Odgojno-obrazovna postignuća: shvatiti i doživjeti Boga kao dobroga Oca koji ljubi sve ljude; prepoznati načine kako možemo pokazivati poštovanje prema svakome čovjeku; navesti znakove Božje dobrote iz vlastitoga iskustva.

4. Zahvalni smo Bogu za kruh i plodove zemlje

Ključni pojmovi: plodovi zemlje, zahvaljivanje, darivanje.

Odgojno-obrazovna postignuća: shvatiti da je Bog darovao čovjeku zemlju da je obrađuje i da živi od njezinih plodova; nabrojiti neke plodove zemlje; prepoznati i objasniti važnost kruha u životu ljudi; otkriti i prepoznati načine kako možemo pokazati zahvalnost prema Bogu zbog njegove dobrote; prepoznati načine kako možemo druge darivati, osobito one u potrebi.

III. CJELINA:
LJUDI I POSLIJE SMRTI ŽIVE S BOGOM
TEME

1. Novi život s Bogom
Ključni pojmovi: smrt, novi život, Dušni dan, svijeća.
Odgojno-obrazovna postignuća: uočiti da oko nas biljke i životinje nestaju, a ljudi umiru; shvatiti da smrt nije kraj, već prijelaz u novi život; rado se sjećati pokojnika i moliti za njih; opisati što se obilježava na Dušni dan; opisati na koji način naša obitelj i drugi ljudi iskazuju poštovanje svojim pokojnima (molitva, svijeće, cvijeće...).

2. Svetci su prijatelji Božji
Ključni pojmovi: svetac, Svi sveti.
Odgojno-obrazovna postignuća: nabrojiti imena nekoliko svetaca; imenovati svetca zaštitnika svoje župe; otkriti da se svetci nalaze kod Boga i rado se svetcima moliti; opisati što se slavi svetkovinom Svi sveti; razlikovati blagdan Svih svetih i Dušni dan; shvatiti da su sveti ne samo oni zapisani u kalendaru, nego i naši djedovi i bake, rođaci, braća i sestre.

IV. CJELINA:
ISUSOVO ROĐENJE
TEME

1. Došašće
Ključni pojmovi: došašće, iščekivanje, blagdani, misa zornica, adventski vjenčić.
Odgojno-obrazovna postignuća: odrediti pojmove došašće i blagdani; prepoznati došašće kao vrijeme iščekivanja Isusova rođenja; imenovati načine kako se možemo pripremiti za Isusovo rođenje (npr.: izradba čestitki, pripremanje darova za bližnje, mise zornice, pjesme i molitve, adventski vjenčić...); naučiti pjevati jednu adventsku pjesmu; opisati adventski vjenčić.

2. Radujemo se svetomu Nikoli
Ključni pojmovi: darivanje, biskup, sv. Nikola.
Odgojno-obrazovna postignuća: pripovjediti život sv. Nikole; prepoznati i doživjeti sv. Nikolu kao onoga koji dariva; navesti načine uzajamnoga darivanja.

3. Marija - Isusova majka
Ključni pojmovi: Marija, anđeo Gabrijel, radosna vijest, Isus, Sin Božji.
Odgojno-obrazovna postignuća: objasniti tko je Marija; prepričati susret anđela Gabrijela i Marije; uočiti i shvatiti da je Isus Sin Božji; naučiti molitvu Zdravo, Marijo; prepoznati Marijinu spremnost za služenje Bogu.

4. Božić - blagdan Isusova rođenja
Ključni pojmovi: Božić, Betlehem, Isusovo rođenje, pastiri.
Odgojno-obrazovna postignuća: objasniti kada i što slavimo na Božić; navesti osnovne podatke o Isusovu rođenju i osobama koje su ga izbliza pratile (gdje se Isus rodio i zašto, tko je i kako prvi saznao vijest o Isusovu rođenju); opisati kako Božić slavimo u Crkvi i obitelji; izraditi božićne crteže i čestitke; naučiti pjevati neke poznatije hrvatske božićne pjesme.

V. CJELINA:
ISUS SUSREĆE LJUDE
TEME

1. Isus poziva ljude u svoju službu
Ključni pojmovi: poziv, apostol, zajednica Isusovih učenika, Isusov prijatelj.
Odgojno-obrazovna postignuća: opisati način života ljudi u Isusovo vrijeme; navesti imena nekoliko Isusovih učenika; objasniti tko su apostoli; opisati zadatak koji Isus daje svojim prijateljima apostolima; razumjeti i doživjeti da Isus poziva sve ljude sebi za učenike i prijatelje.

2. Isus svima čini dobro i posebno voli djecu
Ključni pojmovi: Isus i drugi, Isus i djeca, činiti dobro.
Odgojno-obrazovna postignuća: otkriti kako je Isus s ljubavlju susretao ljude; nabrojiti nekoliko načina na koje Isus pomaže ljudima; prepričati jednu biblijsku zgodu koja govori o Isusovoj brizi za druge, osobito siromašne i bolesne; uočiti kako Isus voli sve ljude, a osobito djecu; znati zahvaliti Isusu za njegovu brigu za djecu i ljude.

3. Isus nas uči moliti
Ključni pojmovi: kraljevstvo Božje, molitva, blagoslov, Očenaš.
Odgojno-obrazovna postignuća: otkriti i odrediti što je molitva; prepoznati da svoju zahvalnost i svoje povjerenje u Boga izražavamo molitvom; naučiti molitvu Očenaš; prepoznati da nas je Očenaš naučio moliti sam Isus; doživjeti radosno iskustvo osobne molitve i molitve u zajednici; uočiti ljepotu Božje blizine i kraljevstva Božjeg kao najveće dragocjenosti; izreći svoju vlastitu molitvu Ocu nebeskomu i Isusu.

4. Isus oprašta
Ključni pojmovi: radost, žalost, oproštenje, pomirenje, korizma.
Odgojno-obrazovna postignuća: prepoznati da u životu ima radosnih i žalosnih trenutaka; prepoznati kako radost možemo dijeliti s drugima; prepoznati iskustva nerazumijevanja i svađe među ljudima; navesti i opisati znakove pomirenja i praštanja; spoznati da Bog nama oprašta i da smo i mi dužni opraštati; prepoznati korizmu kao vrijeme praštanja, pomirenja, dobrih djela i priprave za Uskrs.

VI. CJELINA:
ISUSOVO USKRSNUĆE
TEME

1. Ususret Uskrsu

Ključni pojmovi: priprema za Uskrs, Cvjetnica, Veliki tjedan, Veliki četvrtak.
Odgojno-obrazovna postignuća: upoznati i opisati načine kako se kršćani pripremaju za Uskrs; opisati što se dogodilo na Cvjetnicu; prepoznati Isusa kao kralja mira; odrediti koji je tjedan Veliki tjedan i navesti njegove velike dane; opisati što se dogodilo na Veliki četvrtak; opisati s kim i kako Isus blaguje Posljednju večeru.

2. Isusova muka i smrt

Ključni pojmovi: Veliki petak, Isusova muka, smrt na križu, znak križa.
Odgojno-obrazovna postignuća: opisati događaje koji se povezuju uz Isusovu muku i smrt; naslutiti značenje Isusove muke, smrti i uskrsnuća za spasenje svih ljudi na svijetu; prepoznati križ kao znak Isusove ljubavi i kao sveti znak za sve kršćane; uočiti važnost dostojnog i redovitog činjenja znaka križa.

3. Isus je uskrsnuo i živi

Ključni pojmovi: Uskrs, nedjelja, prazan grob.
Odgojno-obrazovna postignuća: prepričati biblijski tekst o Isusovu uskrsnuću; različitim oblicima stvaralačkog izražavanja izraziti radost zbog Kristova uskrsnuća; naučiti pjevati uskrsnu pjesmu; opisati neke uskrsne običaje i simbole; prepoznati poklik »aleluja« kao uskrsni poklik radosti; upoznati Uskrs kao najvažniji kršćanski blagdan; naučiti da Isusovo uskrsnuće slavimo u nedjeljnoj svetoj misi; imenovati nekoliko načina na koje se radujemo Uskrsu u obitelji, školi, župi.

4. Uskrsli Isus ostaje s nama

Ključni pojmovi: Uzašašće, slanje apostola, Duh Sveti, ognjeni jezici.
Odgojno-obrazovna postignuća: prepričati biblijsko izvješće o Kristovu uzašašću i odlasku Ocu nebeskom; otkriti kako Isus i dalje ostaje među svojim učenicima i vjernicima; pripovjediti što se dogodilo na Duhove; prepoznati biblijski govor simbola vatre (ognja) i vjetra; prepoznati Duha Svetoga kao Božju snagu koja nas jača, brani i vodi kroz život; navesti što slavimo na blagdan Duha Svetoga (Duhove).

VII. CJELINA:
ZAJEDNO SMO UVIJEK RADOSNI
TEME

1. U zajednici Isusovih učenika

Ključni pojmovi: Crkva, krštenje, župa zajednica vjernika.
Odgojno-obrazovna postignuća: objasniti što je Crkva; prepoznati Crkvu kao zajednicu Isusovih vjernika; prepoznati da krštenjem postajemo članovi Crkve - zajednice Isusovih učenika; nabrojiti neke obredne znakove krštenja (voda, bijela haljina, svijeća); prepoznati nedjelju kao dan okupljanja Isusovih učenika u crkvi; imenovati svoju župu.

2. Marija - uzor našim majkama

Ključni pojmovi: Marija, majka, svibanj, Majčin dan.
Odgojno-obrazovna postignuća: navesti komu je posvećen mjesec svibanj; prepoznati da je Marija Isusova i naša majka; izreći vlastitoj majci zahvalnost u povodu Majčina dana; izraditi čestitke majkama; obrazložiti važnost majke u obitelji; naučiti jednu marijansku pjesmu (npr. Cvijeće za Mariju).

IZBORNE TEME

1. Mali misionari

Ključni pojmovi: misionar, poruka, Radosna vijest, misionar, pomaganje.
Odgojno-obrazovna postignuća: upoznati misionare kao glasnike Isusove Radosne vijesti; prepoznati velikodušnost i dobrotu misionara; razvijati osjećaj brige za misionare i biti »mali misionar«.

2. Radujemo se školskim praznicima i ostajemo povezani

Ključni pojmovi: radost, zahvalnost, molitva, povezanost.
Odgojno-obrazovna postignuća: prepoznati razloge naše radosti i zahvalnosti; navesti načine kako možemo drugima pokazivati našu radost i zahvalnost; naučiti zahvaliti Bogu za primljene darove i radovati se zasluženomu odmoru; uočiti da kršćani i za vrijeme školskih praznika sudjeluju na nedjeljnoj svetoj misi, gdje god bili; nabrojiti načine kako i tijekom praznika možemo ostati međusobno povezani (u mislima, molitvi, razglednicom…).

2. RAZRED

I. CJELINA:
PONOVNO SMO ZAJEDNO
TEME

1. Gradimo zajedništvo i prijateljstvo

Ključni pojmovi: prijatelj, zajedništvo, radost.
Odgojno-obrazovna postignuća: razvijati duh prijateljstva, povjerenja i poštovanja u razrednoj zajednici; poznavati uvjete dobra i plodna prijateljstva; nabrojiti i obrazložiti značajke prijateljstva; uočiti da svatko od učenika pridonosi izgradnji zajedništva u razrednoj zajednici i u školi; otkrivati da smo jedni drugima potrebni i navesti kako se možemo u školi i kod kuće pomagati; povezati prijateljstvo s radošću.

2. Isus nam daje snagu i sigurnost

Ključni pojmovi: Isus, apostol, povjerenje, sigurnost.
Odgojno-obrazovna postignuća: prepričati, s pomoću biblijskoga teksta, kako je Isus pomogao apostolima kad je utišao oluju na moru; uočiti na temelju biblijskih tekstova važnost povjerenja u Isusa; otkriti i shvatiti da Isus daje sigurnost i zaštitu; otkriti kako se po Isusovu primjeru trebamo brinuti jedni za druge u školi i kod kuće; navesti načine kako se možemo međusobno pomagati.

II. CJELINA:
BOG JE ČUDESNO STVORIO SVIJET I LJUDE

TEME

1. Biblija je najljepša knjiga

Ključni pojmovi: Biblija, Stari zavjet, Novi zavjet.
Odgojno-obrazovna postignuća: imenovati svetu knjigu kršćana; razumjeti da je Biblija sveta knjiga koja govori o Bogu i o ljudima; prepoznati Bibliju kao knjigu koja pripovijeda o velikim Božjim djelima; prepoznati i razlikovati dva osnova dijela Biblije: Stari i Novi zavjet; dobiti prvi uvid u raširenost Biblije diljem svijeta.

2. Svijet je čudesan i tajnovit

Ključni pojmovi: Bog Stvoritelj, ljepote stvorenoga, briga za prirodu i okoliš, pouzdanje.
Odgojno-obrazovna postignuća: prepoznati i imenovati neke ljepote stvorenoga svijeta (u nama i oko nas); diviti se tomu svijetu; uočiti važnost pouzdanja u Boga Stvoritelja; povezati vjeru u Boga Stvoritelja i potrebu očuvanja svega stvorenoga (briga za prirodu i okoliš).

3. Čovjek je divno Božje stvorenje

Ključni pojmovi: Božje stvorenje, različitost, jednakost, povezanost, zahvala Bogu.
Odgojno-obrazovna postignuća: prepoznati život kao dar; prepoznati i obrazložiti kako čovjek svojim radom izgrađuje svijet; prepoznati i imenovati razlike i sličnosti među ljudima; uočiti da su svi ljudi, unatoč razlikama, jednaki i međusobno povezani; prepoznati i imenovati situacije u kojima se vidi kako su ljudi upućeni jedni na druge; otkrivati radost zbog naših bližnjih.

4. Ljudi nisu poslušali Boga

Ključni pojmovi: neposluh (grijeh), prijateljstvo između Boga i ljudi, obećanje Spasitelja.
Odgojno-obrazovna postignuća: upoznati biblijski tekst o prvome neposluhu (grijehu); opisati prijateljstvo između Boga i prvih ljudi; kratko upoznati i pripovjediti kako su prvi ljudi sretno živjeli, sagriješili u raju zemaljskom i kako su izgubili prijateljstvo s Bogom; prepoznati da ljudi mogu sagriješiti; otkriti kako nas Bog ljubi i prašta nam.

5. Ljudi velike vjere na Božjemu putu

Ključni pojmovi: potop, Noa, Abraham, Josip Egipatski.
Odgojno-obrazovna postignuća: prepoznati i imenovati neke velike starozavjetne likove (Noa, Abraham, Josip Egipatski); na temelju biblijskih tekstova, kratko prepričati osnovno o njima; prepoznati u njihovim životima važnost vjere i pouzdanja u Boga; uočiti važnost vjere u Boga u vlastitome životu, osobito u teškim trenucima.

III. CJELINA:
ISUS - DAR BOŽJI ZEMLJI I LJUDIMA

TEME

1. Ljudi žive u nadi i iščekivanju

Ključni pojmovi: izraelski narod, iščekivanje, Mesija, Spasitelj, došašće.
Odgojno-obrazovna postignuća: povezati izraelski narod i Spasitelja (Mesiju); prepoznati i kratko opisati dugotrajno iščekivanje Spasitelja (Mesije) u izraelskome narodu; kratko upoznati Izaijin tekst o Mesiji; prepoznati i doživjeti došašće kao vrijeme radosna iščekivanja Spasiteljeva rođenja; nabrojiti znakove i adventske običaje koji nas pripravljaju za proslavu Isusova rođenja; nabrojiti načine kako se pripremamo za Božić (molitva, dobra djela, pomaganje potrebnima, darovi, čestitke, ukrasi…).

2. Isus je očekivani Spasitelj

Ključni pojmovi: Božić, Sveta obitelj.
Odgojno-obrazovna postignuća: prepoznati da je Isusovo rođenje ispunjenje starozavjetnih iščekivanja; jednostavnim riječima opisati događaj Isusova rođenja kako ga opisuje sv. Luka; imenovati članove Svete obitelji; shvatiti da se Isus rodio da nam pokaže kolika je Božja ljubav prema ljudima; naučiti neku hrvatsku božićnu pjesmu; prepoznati povezanost našega međusobnog darivanja i velikoga Božjeg dara nama; različitim oblicima stvaralačkog izražavanja izraziti božićnu radost.

3. Mudraci traže Isusa

Ključni pojmovi: mudraci, zvijezda, darovi.
Odgojno-obrazovna postignuća: prepričati biblijski tekst o poklonu mudraca (Mt 2,1-12); navesti broj mudraca i njihove darove; povezati božićnu zvijezdu s mudracima; uočiti ustrajnost mudraca da pronađu novorođenog Isusa.

IV. CJELINA:
ISUSOVI PRIJATELJI

TEME

1. Mnogi su povjerovali Isusovoj ljubavi i dobroti

Ključni pojmovi: Isusova ljubav, Isusove riječi i djela.
Odgojno-obrazovna postignuća: u Isusovim riječima i djelima, na temelju biblijskih tekstova, prepoznati Božju ljubav; navesti neko Isusovo djelo ili riječi u

kojima se očituje njegova ljubav; prepoznati da je Božja ljubav o kojoj nam govori Isus upućena svim ljudima; navesti imena ljudi iz vlastitoga iskustva koji su povjerovali Isusovoj ljubavi; naslutiti da je Isusova ljubav nešto veliko i neuobičajeno.

2. Isus treba ljude za svoja djela

Ključni pojmovi: poziv, Isusovi učenici, apostoli, poslanje.

Odgojno-obrazovna postignuća: objasniti tko su Isusovi učenici i apostoli; prepričati biblijski događaj o Isusovu pozivu prvih učenika i apostola; prepoznati da Isus u svoju službu poziva obične ljude; opisati poslanje Isusovih učenika; razumjeti da svi ljudi, bez obzira na dob, učenost, posao i službu mogu činiti dobra djela i da su na to pozvani; prepoznati da Isus i danas poziva ljude i šalje ih da čine dobro.

3. Novi zavjet pripovijeda o Isusovu životu

Ključni pojmovi: Evanđelje, evanđelisti, Isusov život, Djela apostolska.

Odgojno-obrazovna postignuća: prepoznati Evanđelja kao dio Novoga zavjeta; imenovati evanđeliste; navesti dva kratka primjera teksta koji govore o Isusu i opisuju njegov lik; navesti što više podataka o Isusovu životu koje smo dosada naučili na vjeronauku; navesti neko djelo koje prikazuje Isusa (pjesma, film, knjiga, slika…); prepoznati Djela apostolska kao dio Novoga zavjeta koji govori o životu prvih kršćana.

V. CJELINA:

ŽIVOT JE LIJEP I TEŽAK

TEME

1. Upućeni smo jedni na druge

Ključni pojmovi: radost, žalost, pomoć u nevolji, bližnji.

Odgojno-obrazovna postignuća: prepoznati i razlikovati svijetle (pozitivne) i tamne (negativne) strane života; kratko prepričati prispodobu o milosrdnome Samarijancu; uvidjeti da ljepše i bolje živimo kada se uzajamno pomažemo; shvatiti da teškoće lakše možemo prihvatiti, podnositi ili okrenuti na dobro s Božjom pomoću; navesti neke ljude koji ne mogu živjeti bez pomoći drugih; navesti neke ljude koji pomažu drugima; prepoznati načine kako mi možemo pomoći drugima.

2. Isus je trebao trpjeti, biti raspet i umrijeti

Ključni pojmovi: Isusova muka i smrt, trpljenje (patnja).

Odgojno-obrazovna postignuća: opisati događaje koji se povezuju uz Isusovu muku i smrt; navesti imena nekih ljudi koje povezujemo uz Isusovu muku i smrt (Juda, Pilat); prepoznati da su Isusova muka i smrt oslikane na slikama križnoga puta (u crkvi); uočiti da je Isus ljubio ljude i čitav svijet te da je radi nas ljudi prihvatio put križa i trpljenja; naučiti pjevati neku korizmenu pjesmu; prepoznati načine kako mi možemo pomagati bolesnim ljudima i drugima koji pate.

3. Uskrsli Isus daruje mir i radost

Ključni pojmovi: Isusovo uskrsnuće, prazan grob, uskrsna radost, Uskrs.

Odgojno-obrazovna postignuća: uočiti da Isusova smrt na križu nije kraj: Isus je uskrsnuo; kratko pripovjediti događaj uskrsnuća (prazan grob; susret uskrsnuloga Isusa sa ženama i apostolima); uočiti kako su se strah i žalost Isusovih učenika nakon njegova uskrsnuća pretvorila u mir i radost; prepoznati Uskrs i uskrsno vrijeme kao vrijeme kada slavimo Isusovo uskrsnuće; različitim oblicima stvaralačkog izražavanja izraziti uskrsnu radost.

VI. CJELINA:

LIJEPO JE KAD BRAĆA ŽIVE ZAJEDNO

TEME

1. Isus nas uči opraštati, ljubiti i moliti

Ključni pojmovi: praštanje, zlatno pravilo, molitva.

Odgojno-obrazovna postignuća: upoznati i objasniti zlatno pravilo; uočiti važnost praštanja u svakodnevnom životu; navesti primjere praštanja; prepoznati pogrješke koje činimo jedni drugima; razumjeti da je molitva razgovor s Bogom; odrediti najprikladnije vrijeme za rad i za molitvu; izreći/napisati vlastitu molitvu.

2. Majčin dan

Ključni pojmovi: Majčin dan, majka, ljubav, pomaganje, zahvalnost.

Odgojno-obrazovna postignuća: objasniti što se obilježava Majčinim danom; prepoznati važnost pokazivanja zahvalnosti onima koji skrbe o nama; prepoznati i odrediti u čemu nam je primjer majčina ljubav; uočiti da su Isusovi prijatelji pozvani svima činiti dobro; određenom gestom izreći zahvalnost vlastitoj majci.

3. U obitelji živimo jedni za druge

Ključni pojmovi: roditelji, djeca, nedjelja u obitelji, obiteljsko zajedništvo.

Odgojno-obrazovna postignuća: uočiti da svatko živi u zajednici; razlikovati neke zajednice (obitelj, razred, župa itd.); prepoznati i prihvatiti da u obitelji treba znati čuti druge, vidjeti druge, živjeti za druge; prepoznati važnost obiteljskoga zajedništva; spoznati da se u obitelji svatko treba zauzimati za ono što treba učiniti.

4. Pripadam župnoj zajednici

Ključni pojmovi: krštenje, ime, Crkva, zajednica, druženje.

Odgojno-obrazovna postignuća: prepoznati krštenje

kao način primanja u Kristovu Crkvu i znak pripadnosti Crkvi; otkriti i spoznati da kršćanska obitelj s drugim obiteljima čini Crkvu; naslutiti da su nam za život u vjeri potrebni drugi: kršćanska zajednica, župa, Crkva; navesti neke podatke o vlastitoj župnoj zajednici.

5. Kršćani se u svijetu poštuju i pomažu

Ključni pojmovi: kršćani, papa, biskupi, svećenici, pomaganje.

Odgojno-obrazovna postignuća: prepoznati da se svi kršćani, koji vjeruju u Krista, trebaju međusobno poštovati i pomagati; imenovati osnovne službe/osobe u Crkvi; uočiti da se kršćani u cijelome svijetu međusobno pomažu (npr. misijski krajevi).

IZBORNE TEME

1. Naša zahvalnost Bogu i ljudima

Ključni pojmovi: otac, dijete, dar života, Tobija, Rafael.

Odgojno-obrazovna postignuća: izraziti radost i zahvalnost prema Bogu za dar života; uočiti i doživjeti da je Bog dobar i da smo mi međusobno braća i sestre; graditi odnos zahvalnosti i povjerenja prema Bogu i ljudima; izreći/napisati vlastitu molitvu zahvale.

2. Naša zahvalnost svecima i pokojnicima

Ključni pojmovi: svetac, pokojnik, sjećanje, vječni život.

Odgojno-obrazovna postignuća: navesti vrline ljudi koji su živjeli za druge i tako postali sveti kao i naših predaka koji su nas zadužili i od kojih smo mnogo toga naslijedili; imenovati svetce - osobito zaštitnike svoje župe i one čija imena nosimo; izraziti zahvalnost prema drugim ljudima koji su živjeli prije nas; uočiti važnost molitve za sve pokojne, posebno za one koji su nam bliski; naučiti neke molitve za pokojne.

3. Zahvalni idemo u radost života

Ključni pojmovi: praznici, zahvalnost, radost, povezanost.

Odgojno-obrazovna postignuća: izreći zahvalnost za primljene darove tijekom školske godine: dar života, učenja, prijateljstva, zajedništva; prepoznati znakove povezanosti i zajedništva; različitim oblicima stvaralačkog izražavanja iskazati radost života; stvoriti odluke i plan za školske praznike.

3. RAZRED

I. CJELINA:

BOG - TAJNA NAŠEGA ŽIVOTA

TEME

1. U zajedništvu otkrivamo tajne Božje dobrote

Ključni pojmovi: tajna stvaranja, vjernost, poštenje, zajedništvo.

Odgojno-obrazovna postignuća: uočiti i prepoznati Boga Stvoritelja u svemu stvorenom; razvijati povjerenje prema drugima; shvatiti da je dobrota temeljni poziv čovjekova života; shvatiti važnost zajedništva; nabrojiti nekoliko elemenata zajedništva u obitelji, školi i ljudskoj zajednici koji omogućuju bolji napredak, bolji život i radost svih ljudi; otkrivati i prepoznati znakove Božje dobrote prema čovjeku u njegovu svakodnevnom životu.

II. CJELINA:

ISUS JE S NAMA

TEME

1. Ne možemo sve kupiti

Ključni pojmovi: vjera, bogatstvo (materijalno i duhovno), slijepi Bartimej, prijateljstvo.

Odgojno-obrazovna postignuća: na temelju životnih iskustava otkrivati i poznavati neke životne vrijednosti (prijateljstvo, dobrota, ljubav); doživjeti te vrijednosti kao nešto što nije moguće kupiti i otkriti njihovo značenje u svakodnevnom životu; opisati susret Isusa i Bartimeja; otkriti i razumjeti snagu Božje ljubavi i dobrote prema čovjeku; razvijati potrebu međusobnoga pomaganja i povjerenja.

2. Isus reče: »Ja sam kruh života.«

Ključni pojmovi: put i život kao simboli, kruh života, život vječni.

Odgojno-obrazovna postignuća: protumačiti značenje kruha u životu čovjeka; uočiti da ne postoji samo glad za kruhom; shvatiti simboliku Isusovih riječi o putu i kruhu života; izgrađivati nazor o pomaganju onima koji na različite načine gladuju; probuditi čežnju za životom koji se daruje u Isusu Kristu.

3. Dani kruha i zahvalnosti

Ključni pojmovi: kruh, zahvaljivanje, darivanje, djela milosrđa.

Odgojno-obrazovna postignuća: razvijati osjećaj i čin zahvalnosti prema Bogu i ljudima; prepoznati sve darovano kao znak Božje brige za čovjeka i njegove povezanosti s čovjekom; uočiti pravednost podjele darovanoga svim ljudima; njegovati osjećaj brige za siromašne i potrebite; prepoznati darivanje kao temeljni znak međusobne povezanosti; nabrojiti neka djela milosrđa.

III. CJELINA:
BOG JE NAŠ SPASITELJ
TEME

1. Vidio sam vašu nevolju
Ključni pojmovi: Egipat, Židovi (Izraelci), Pasha, Izrael, Jakov i njegovi sinovi.
Odgojno-obrazovna postignuća: upoznati nastanak izraelskoga naroda iz Jakovljeva korijena i povezati ga s dvanaest izraelskih plemena; otkriti i opisati način života Izraelaca u Egiptu; uočiti Božju brigu za njegov narod; spoznati potrebu suradnje s Bogom; prepoznati Božju prisutnost u svakodnevnom životu; buditi osjećaj zahvalnosti za Božje djelovanje u životu čovjeka.

2. Bog se objavljuje Mojsiju
Ključni pojmovi: Mojsije, gorući grm, ropstvo, Jahve, faraon.
Odgojno-obrazovna postignuća: uočiti da se Bog objavljuje Mojsiju, kojemu daje posebno poslanje; spoznati da gorući grm predstavlja simbol Božje prisutnosti; upoznati i znati objasniti značenje imena Jahve; otkriti da Bog u povijesti i sadašnjosti čovječanstva djeluje po ljudima; prepoznavati Božju prisutnost u svakodnevnom životu.

3. Izlazak spasa
Ključni pojmovi: pashalna noć, izlazak iz ropstva, spasenje, Crveno more.
Odgojno-obrazovna postignuća: upoznati i znati opisati značenje pashalne noći za Izraelce, kao i za suvremene Židove; shvatiti da prijelaz preko Crvenoga mora predstavlja izlazak spasa izraelskoga naroda; otkriti da Bog spašava iz bezizlaznih situacija; uočiti zahvalnost Izraelaca prema Bogu i njegovu djelovanju; razumjeti ljudsku nezahvalnost kao nedostatak povjerenja u Božju moć; prepoznati Božje djelovanje po ljudima oko nas.

4. Bog hrani svoj narod u pustinji
Ključni pojmovi: pustinja, pouzdanje, sumnja, màna, prepelice.
Odgojno-obrazovna postignuća: upoznati tijek hoda u Obećanu zemlju; zapaziti nezahvalnost naroda i prepoznati ju kao znak sumnje u Božje obećanje; razumjeti pojam pustinje u Starom zavjetu; pustinju shvatiti i kao mjesto susreta s Bogom i iskustva Božje blizine čovjeku; navesti načine na koje se Bog brinuo za narod dok je putovao pustinjom; biti otvoren za otkrivanje istinske ljubavi i prijateljstva.

5. Bog daje Deset zapovijedi
Ključni pojmovi: Deset zapovijedi, Zakon, Sinaj (Horeb), Savez.
Odgojno-obrazovna postignuća: poznavati biblijsko izvješće sklapanja Saveza i naučiti Božje zapovijedi dane Mojsiju kao znakove toga Saveza; razumjeti značenje riječ Savez i znati gdje je on sklopljen; shvatiti značenje Božjih zapovijedi za izraelski narod ali i sve ljude; otkriti Božje obećanje čovjeku koji čuva i obdržava zapovijedi; prepoznati zapovijedi koje se odnose na Boga, a koje se odnose na čovjeka; buditi želju za revnim obdržavanjem zapovijedi.

IV. CJELINA:
BOG JE DOŠAO MEĐU LJUDE
TEME

1. Znakovi Božje dobrote
Ključni pojmovi: dobrota, darivanje, advent, sveti Nikola.
Odgojno-obrazovna postignuća: razumjeti živote svetaca kao znakove čudesne Božje ljubavi prema čovjeku; osvježiti znanja o adventu, odnosno došašću; upoznati simboliku blagdana svetoga Nikole; razvijati osjećaj ljubavi i dobrote prema bližnjemu; motivirati osobni angažman učenika za djelotvornu ljubav prema bližnjemu u vremenu adventa.

2. Raduj se, Marijo!
Ključni pojmovi: navještenje, susret, Marija i Elizabeta, hvalospjev.
Odgojno-obrazovna postignuća: prepoznati osnovnu poruku susreta anđela Gabrijela i Marije; razumjeti i opisati susret Marije i Elizabete; uočiti da Bog uvijek ispunjava svoja obećanja; shvatiti Božju želju za stalnim obnavljanjem zajedništva s čovjekom; prepoznati u susretima ljudi Božje djelovanje.

3. Bog postaje čovjekom
Ključni pojmovi: Emanuel, Božić, rođenje Isusa Krista, Tri kralja, spasenje.
Odgojno-obrazovna postignuća: pripovjediti izvješće sv. Mateja o Isusovu rođenju; razumjeti da je Isusovo rođenje ispunjenje Božjeg obećanja dano po prorocima Staroga zavjeta; spoznati da Bog po rođenju Isusa Krista želi spasiti svakoga čovjeka; pobuditi želju za djelotvornom proslavom božićnih blagdana; poznavati božićne narodne običaje i doživjeti ih kao znak duboke radosti i zahvalnosti Bogu za novorođenoga Spasitelja svih ljudi.

V. CJELINA:
ISUSOV POZIV NA POMIRENJE
TEME

1. Ljudi i njihova krivica
Ključni pojmovi: savjest, grijeh, opraštanje, dug, dužnik.
Odgojno-obrazovna postignuća: razumjeti i razlikovati značenje pojmova dug i dužnik; uočiti poruku Isusove pripovijesti o opraštanju; upoznati i razumjeti značenje pojma savjesti; savjest shvatiti kao Božji glas u čovjeku koji mu govori što je dobro a što je zlo; otkriti savjest kao mjerilo ljudskoga djelovanja i kao znak Božjih uputa; naučiti što je grijeh; izbjegavati pogrješke i grijeh; izgrađivati stav prema pravednosti; usvojiti načelo ljubavi kao temeljno životno iskustvo kršćana.

2. Susret Isusa i grješnika

Ključni pojmovi: Zakej, priznanje krivice, kajanje, Božje milosrđe.

Odgojno-obrazovna postignuća: znati opisati Zakejev susret s Isusom i njegovu želju za obraćenjem; shvatiti Isusov pristup grješniku kao poziv na služenje dobru; znati priznati krivnju i tražiti oproštenje; razumjeti pojam »kajanje«; otkriti savjest kao Božji glas u nama koji nas potiče na kajanje i pomirenje; razvijati osobnu želju za pomirenjem; razumjeti milost sakramenta pomirenja.

3. Isus daje priliku za novi početak

Ključni pojmovi: obraćenje, pomirenje, osuđivanje, Božje milosrđe, opraštanje.

Odgojno-obrazovna postignuća: pripovjediti prispodobu o »dobrom ocu«, shvatiti značenje pojma obraćenje; otkriti Božji poziv na obraćenje kao znak pomirenja i saveza s Bogom; doživjeti potrebu zahvalnosti na pruženoj prilici za novi početak; doživjeti stav odbojnosti prema grijehu; otkriti potrebu trajnoga pomirenja s Bogom i ljudima; uočiti beskrajnu veličinu Božjeg milosrđa; opisati kako Isus postupa prema ženi grješnici (Iv 8,2b-11); otkriti i naznačiti putove i načine pomirenja s ljudima i s Bogom.

4. Isusova smrt i uskrsnuće (temelj oproštenja)

Ključni pojmovi: novi Savez, smrt, uskrsnuće, život s Kristom, sakramenti.

Odgojno-obrazovna postignuća: opisati događaj Kristove smrti i uskrsnuća (Mt 28,1-10); uočiti znakove Božje ljubavi, opraštanja grijeha i spasenja čovjeka; razumjeti i prihvatiti Kristovu smrt kao žrtvu po kojoj je pomirio čovjeka s Bogom; otkriti u Kristovoj muci i smrti njegovu beskrajnu ljubav po kojoj je pobijedio grijeh, donio oproštenje i spasenje čovjeku; postati svjestan da se grijesima udaljavamo od života s Kristom; upoznati da je Isus ustanovio sakramente po kojima se susrećemo s uskrsnulim Kristom; nabrojiti sedam svetih sakramenata.

5. Sakrament obraćenje i pomirenja

Ključni pojmovi: Pedesetnica, ovlast opraštanja grijeha, kajanje, zadovoljština, sakrament pomirenja.

Odgojno-obrazovna postignuća: upoznati događaj silaska Duha Svetoga nad apostole; otkriti djelovanje Duha Svetoga u primanju sakramenata; uočiti i razumjeti ovlast opraštanja grijeha što ga je Isus dao svojim učenicima; poznavati važnost kajanja, ispovijedi i izvršenja zadovoljštine (pokore) za grijehe; naučiti formulu kajanja u sv. ispovijedi; poznavati značenje slavlja sakramenta pomirenja; razumjeti ulogu svećenika u sakramentu pomirenja; spremnost opraštanja i izgrađivanja međusobnoga pomirenja.

VI. CJELINA:

U EUHARISTIJI - ISUS JE MEĐU NAMA

TEME

1. Kako je daleko Emaus?

Ključni pojmovi: Emaus, susret, lomljenje kruha, prepoznavanje.

Odgojno-obrazovna postignuća: upoznati i prepričati biblijski opis događaja na putu u Emaus; uživjeti se u lik dvojice učenika i osjetiti njihovo beznađe na putu; razumjeti zašto učenici prepoznaju Krista u lomljenju kruha; shvatiti i slaviti Euharistiju kao uvijek novi čin spasenja čovjeka; u euharistiji prepoznati Krista koji lomi kruh; u euharistiji pronalaziti novu snagu za život.

2. Kruh i vino tijelo je i krv Kristova

Ključni pojmovi: kruh, vino, trs i loza, darivanje, zajedništvo.

Odgojno-obrazovna postignuća: produbiti osjećaj i razumijevanje Isusova dara u kruhu i vinu na Posljednjoj večeri; razumjeti da u euharistiji kruh i vino postaju tijelo i krv Kristova; poznavati da uvijek treba dostojno primati tijelo i krv Kristovu; shvatiti euharistiju kao izvor i vrhunac istinskoga života vjernika; upoznati biblijsko značenje vina kao pića; otkriti da dijeliti kruh među sobom znači imati udjela u zajedničkoj radosti; otkriti značenje objedovanja u čovjekovu životu; ophoditi se prema zajedničkom blagovanju lijepim i kulturnim ponašanjem.

3. Euharistija - izvor života

Ključni pojmovi: euharistija, služba riječi, spomen, Kristova prisutnost.

Odgojno-obrazovna postignuća: susresti se i upoznati s obredom slavlja svete mise u prvim kršćanskim vremenima; poznavati obred slavlja svete mise danas (glavni dijelovi); razumjeti da se pod prilikama kruha i vina nalazi pravi i živi Krist; uočiti i prepoznati pojedine molitvene stavove za vrijeme svete mise; usvojiti molitvu kao znak zahvale Bogu i kao znak zajedništva za stolom; izgrađivati osobni odnos prema svetoj misi u vlastitom kršćanskom životu; spoznati značenje primanja tijela Kristova u svetoj pričesti i otvoriti se radosti česta primanja svete pričesti.

4. Podijeli svoj kruh s gladnima

Ključni pojmovi: caritas, činiti dobro, milostinja, dijeliti.

Odgojno-obrazovna postignuća: razvijati osjetljivost i otvorenost za potrebe drugih; odgajati za nasljedovanje Krista u djelotvornoj ljubavi; razumjeti pomaganje drugima kao nastavak Kristova djelovanja na zemlji; shvatiti učinjeno dobro djelo kao svjedočanstvo nasljedovanja Isusa Krista; razumjeti da se ne daruje čovjeka samo materijalnim darom nego i riječju, lijepim ponašanjem.

5. Isus je uvijek među nama

Ključni pojmovi: svetohranište, Presveti oltarski sakrament, blagdan Tijelova, pokaznica, susret.

Odgojno-obrazovna postignuća: razumjeti da je euharistijski Isus prisutan među nama i izvan svete mise; otkriti i doživjeti Isusovu prisutnost u njegovim riječima i djelima; upoznati značenje sakramenata kao posebna načina trajne Kristove prisutnosti među vjernicima; upoznati kako nam Krist preko primljenih sakramenata daruje sebe sama i svoju milost, daje slobodu, prašta grijehe, daje snagu i mir; otkriti svetohranište u Crkvi kao mjesto trajne Kristove prisutnosti među vjernicima u Presvetom oltarskom sakramentu; poznavati i navesti nekoliko pobožnosti kojima se u Crkvi štuje i slavi Kristova prisutnost među nama.

IZBORNE TEME

1. Isusov zakon ljubavi

Ključni pojmovi: ljubav, bližnji, Samarijanac, Jeruzalem i Jerihon, svećenik i levit.

Odgojno-obrazovna postignuća: upoznati i razumjeti Isusov zakon ljubavi; prepričati događaj o milosrdnom Samarijancu; shvatiti da je ljubav temelj života i ljudske sreće; razumjeti da je Kristu važno da čovjek na isti način voli i Boga i svojega bližnjega; razumjeti i opisati pojam bližnji.

2. Slavlje prve pričesti u župi

Ključni pojmovi: radost, svečanost, hostija, zajedništvo.

Odgojno-obrazovna postignuća: shvatiti značenje primanja Tijela Kristova; slavlje u obiteljskoj i župnoj zajednici prihvatiti kao izvorno mjesto slavlja prve pričesti; njegovati posebnost trenutka prve pričesti.

3. Na praznicima svjedočimo Isusovu dobrotu

Ključni pojmovi: odmor, svjedočenje, praznici, susret, dobra djela.

Odgojno-obrazovna postignuća: shvatiti da vrijeme odmora živimo kao vrijeme u kojemu nam se darivaju susreti s ljudima; truditi se u konkretnom životu svjedočiti Isusa Krista; razumjeti i prihvatiti da u vrijeme odmora »nema odmora« od dobrih djela.

4. RAZRED

I. CJELINA:

ZEMLJA JE NAŠA I BOŽJA KUĆA

TEME

1. Zajedno stvarati i čuvati svijet

Ključni pojmovi: Božja mudrost, Božja dobrota, čovjek-sustvaratelj, ekologija.

Odgojno-obrazovna postignuća: uočiti čudesnost i ljepotu našega planeta Zemlja i cijeloga svemira; upoznati biblijsko izvješće o stvaranju svijeta; otkriti i shvatiti svemoć Boga Stvoritelja koji sve stvara mudro i dobro; znati prepričati biblijski izvještaj Stvaranja; razumjeti pojmove Stvoritelj i sustvaratelj; shvatiti da Bog čovjeku povjerava da bude gospodar i čuvar prirode; poznavanje značenja pojma ekologije; razvijati osjećaj odgovornosti za zaštitu našega planeta Zemlje, doma i Domovine; usvojiti nekoliko pravila čuvanja okoliša.

2. Sklad prirode i svijeta - susret s dobrim Bogom

Ključni pojmovi: Bog je nevidljiv i svemoguć, red u prirodi, Božji tragovi i objava u prirodi, zahvalnost Bogu.

Odgojno-obrazovna postignuća: otkriti u prirodnim ljepotama red i sklad te povezanost svega u prirodi; razumjeti da je čovjek posebno stvorenje u odnosu na sva druga stvorenja po svojem razmišljanju, osjećajima, slobodnom odlučivanju o tome što će činiti; razvijati sposobnost da u prirodnim zakonima, redu i skladu cijele prirode prepozna Božje tragove; uvidjeti da čovjek Boga ne može vidjeti svojim ljudskim očima; naučiti i navesti neka Božja svojstva (nevidljiv, svemoguć, mudar, dobar).

3. Čovjek u Božjem zrcalu i njegova zahvala Bogu

Ključni pojmovi: čovjek - čudesno biće, čovjek slika Božja, vjera u Boga, zahvala Bogu.

Odgojno-obrazovna postignuća: upoznati čovjeka kao posebno i čudesno biće; opisati po čemu je čovjek sličan Bogu; shvatiti da sve oko nas govori, osobito čovjek, da Bog postoji; naučiti Apostolsko vjerovanje kojim kršćani ispovijedaju glavne istine svoje vjere; upoznati i zapamtiti molitvu Hrvata katolika kojom ispovijedaju svoju vjeru u Boga; prepoznati da su čovjek i sav stvoreni svijet dar Božji i razvijati osjećaj zahvalnosti Bogu; pokazati kako se može molitvom i pjesmom, po uzoru na psalme iz Staroga zavjeta, zahvaljivati Bogu i slaviti Boga.

II. CJELINA:

S BOGOM NA PUTU ŽIVOTA

TEME

1. Božje zapovijedi - pravila života

Ključni pojmovi: Deset zapovijedi, Božji zakon, pravila života, Zapovijed ljubavi.

Odgojno-obrazovna postignuća: upoznati i opisati značenje dviju ploča Zakona kojega Bog daje Mojsiju; razumijevanje Božjih zapovijedi kao pravila života; uočiti posljedice kršenja pravila u svakodnevnom životu; razumjeti važnost poštivanja Božjega zakona u životu svakoga čovjeka; naučiti Deset zapovijedi i Zapovijedi ljubavi; uočiti da su Božje zapovijedi pravila za pravedan i sretan život svih ljudi na zemlji.

2. Bog je jedini Gospodin - ljubi ga i svetkuj dan Gospodnji!

Ključni pojmovi: jedan Bog, klanjanje Bogu, psovka, dan Gospodnji.

Odgojno-obrazovna postignuća: upoznati i razumjeti poruku prvih triju Božjih zapovijedi; uočiti kako se ljudi klanjaju krivim bogovima i otkriti načine klanjanja pravomu Bogu; uvidjeti da ljudi griješe kada psovkom, kletvama i ružnim riječima vrijeđaju Boga i čovjeka; otkriti poveznicu između poštovanja Božjeg imena i svetkovanja dana Gospodnjega; upoznati starozavjetni tekst Izl 20,8-11; shvaćanje važnosti slavljenja Boga u zajednici; shvatiti važnost kršćanskoga slavlja nedjelje kao dana Gospodnjega.

3. Poštuj roditelje i čuvaj dar života!

Ključni pojmovi: roditelji i stariji, poštovanje, dar života, »ne ubij«.

Odgojno-obrazovna postignuća: upoznati i razumjeti poruku četvrte i pete Božje zapovijedi; otkriti značenje riječi »poštovati« roditelje; razumjeti potrebu zahvalnosti roditeljima za dar života; poznavati znakove i pravila poštovanja roditelja u svakodnevnom životu i naučiti im zahvaliti; upoznati neke načine pomaganja u svojoj obitelji (obiteljski poslovi); učiti i vježbati kako se s poštovanjem ophoditi prema starijim osobama; prepoznati važnost brige za tjelesni život i značenje Božje zapovijedi »ne ubij«!; upoznati kako se u dječjoj dobi može riječima i djelima griješiti protiv pete Božje zapovijedi (tučnjava, nanošenje ozljeda, udariti slabije, vrijeđanje, osveta); naučiti pravila izbjegavanja nasilja i sukoba među svojim vršnjacima (strpljivost, razgovor, oproštenje).

4. Pravedno živi - ne ukradi niti želi tuđe stvari!

Ključni pojmovi: krađa, škrtost, zavist, pravednost, darežljivost.

Odgojno-obrazovna postignuća: razumjeti i poznavati poruku sedme i desete Božje zapovijedi; uočiti važnost poštivanja sedme zapovijedi »ne ukradi« u obitelji, školi, u trgovini i cijeloj zajednici; razumjeti pojmove zavist, škrtost i krađa u poveznici s konkretnim životnim pričama i iskustvima učenika; razumjeti značenje poslovice: »Božje oko uvijek gleda, ništa mu se sakrit ne da«; otkriti dobrotu i darežljivost kao blago koje donosi pravu sreću; razumjeti na primjerima iz života Isusovu poruku: »Doista, gdje ti je blago, ondje će ti biti i srce« (Mt 6,19-21).

5. Budi istinit u riječi i djelu!

Ključni pojmovi: istina, iskrenost, laž, krivo prisegnuti, prijevara.

Odgojno-obrazovna postignuća: razumjeti poruku zapovijedi »ne reci lažna svjedočanstva«; otkriti i shvatiti da je važno i dobro uvijek govoriti istinu; uočiti i na životnim zgodama razumjeti kako laž dovodi do raznih nevolja (laž roditeljima zbog loše ocjene u školi, laž zbog igre s prijateljima, zatajiti izostanak sa svete mise, krivo pričati o drugima, izmisliti nešto o nekome, prevariti drugoga); razumjeti značenje poruke: »Mrske su Gospodinu usne lažljive, a mili su mu oni koji zbore istinu« (Izr 12,22); znati ispravno postupiti kada se pogriješi i nešto slaže: reći istinu, priznati pogrješku, ispričati se, iskreno se ispovjediti za laž i prijevaru.

III. CJELINA:

BOŽJI NAS GLASNICI ZOVU

TEME

1. Glas viče u pustinji: Pripravite put Gospodinu!

Ključni pojmovi: prorok, Ivan Krstitelj, pustinja, obraćenje, pripraviti put Gospodinu.

Odgojno-obrazovna postignuća: na karti Palestine pokazati rijeku Jordan; znati pripovjediti događaj na rijeci Jordanu i protumačiti glavne poruke o kojima govori Ivan Krstitelj; otkriti da je prorok čovjek koji govori u Božje ime; u Ivanovoj poruci uočiti put i način vlastite priprave u došašću za Isusov dolazak: rado drugima pomagati, ispraviti nepravdu, širiti mir, kajati se za grijehe i propuste, tražiti oproštenje; pripremati se za božićnu ispovijed i ispuniti Ivanov poziv na obraćenje i dobra djela.

2. »Neka mi bude po riječi tvojoj«

Ključni pojmovi: anđeo Gabrijel, navještaj Isusova rođenja Mariji, Isusovo začeće, Sin Božji, Duh Sveti.

Odgojno-obrazovna postignuća: otkriti da Bog ima plan sa svim ljudima, pa tako s Marijom koju je izabrao da bude Božja majka; poznavati biblijski izvještaj o anđelovu navještenju Mariji; razumjeti da je Marija imala snažnu vjeru u Boga po kojoj je pristala da bude Isusova majka; otkrivati Duha Svetoga kao čudesnu Božju silu po kojoj je Marija začela Isusa; znati izmoliti molitvu Anđeo Gospodnji.

3. Posvuda je Betlehem - Isus je svjetlo naroda

Ključni pojmovi: car August, grad Davidov, Emanuel, »mir ljudima«.

Odgojno-obrazovna postignuća: na karti Svete zemlje pokazati Betlehem; pripovjediti glavne činjenice Isusova rođenja prema Lukinu evanđelju (Lk 2,8-14); otkriti značenje riječi Emanuel; u poruci pastirima

otkriti važnost Isusova rođenja za sve ljude; otkriti da je Isus svojim rođenjem donio ljudima mir koji im samo Bog može dati; pobuditi osjećaj radosti zbog Božje blizine i sudjelovati u slavlju Božića; povezati božićnu poruku s narodnim običajima slavljenja Badnjaka i Božića u svome zavičaju.

IV. CJELINA:
ISUS JE SIN BOŽJI - NJEGA SLUŠAJTE!
TEME

1. Dječak Isus u kući Oca nebeskoga
Ključni pojmovi: Isusova domovina, hodočašće, Jeruzalemski hram, Otac nebeski.
Odgojno-obrazovna postignuća: na karti pokazati Jeruzalem, mjesto u kojem je Isus prikazan u hramu, i Nazaret u kojem je odrastao; upoznati Isusov zavičaj i način života židovskoga dječaka u to doba; prepričati događaj Isusova prikazanja u hramu; razumjeti riječi starca Šimuna: »oči moje vidješe spasenje tvoje«; pripovjediti zgodu o dvanaestogodišnjem Isusu u Jeruzalemskom hramu (Lk 2,41-51); razumjeti i objasniti Isusove riječi u Jeruzalemskome hramu: »Niste li znali da mi je biti u onome što je Oca mojega?«; u Isusovoj poslušnosti prema svojim roditeljima otkriti što znači »slušati roditelje« i tako se prema njima ponašati.

2. »Ovo je moj ljubljeni Sin«
Ključni pojmovi: Isusovo krštenje, Sin Božji, golub, jedan Bog, Presveto Trojstvo: Otac, Sin i Duh Sveti.
Odgojno-obrazovna postignuća: znati pripovjediti događaj Isusova krštenja na rijeci Jordanu; uočiti da se kod Isusova krštenja objavilo Presveto Trojstvo: Otac, Sin i Duh Sveti; upoznati i naučiti glavnu istinu kršćanske vjere koju čovjek nikada ne može posve razumjeti: samo je jedan Bog, a tri su božanske osobe: Otac, Sin i Duh Sveti; s povjerenjem prihvatiti tajnu trojedinoga Boga i otkrivati njegovo djelovanje u događajima povijesti spasenja; naučiti da smo kod krštenja kršteni u ime Oca i Sina i Duha Svetoga; poznavati važnost molitve kojom se obraćamo trojedinomu Bogu - Ocu, Sinu i Duhu Svetomu.

3. Isus u Nazaretu - Glasnik radosne vijesti
Ključni pojmovi: sinagoga, svitak knjige, pomazanje, Božji siromasi.
Odgojno-obrazovna postignuća: upoznati židovsku sinagogu kao mjesto čitanja i tumačenja svetih knjiga; poznavati i prepričati događaj s Isusom u nazaretskoj sinagogi; otkriti čemu se čude Isusovi mještani; protumačiti Isusovu poruku: »Duh Gospodnji na meni« i »on me posla blagovjesnikom biti siromasima«; upoznati znakove posebne Božje brige za siromašne, bolesne, grješne i sve potrebne ljude; pokazati kako su kršćani danas pozvani slijediti Isusovu brigu za siromašne i ugrožene.

4. Isusu je važan čovjek
Ključni pojmovi: subota - sveti dan, kršenje čudesno ozdravljenje, kršenje propisa, dječja prava.
Odgojno-obrazovna postignuća: upoznati i objasniti značenje subote u životu Židova, osobito odredbe »ne radi«; pripovjediti Isusov susret s uzetim čovjekom i njegovo ozdravljenje (Iv 5,1-16); uočiti i razumjeti da Isus ozdravlja bolesnika snagom svojih riječi: »uzmi svoju postelju i hodi«; doživjeti radost bolesnika nakon ozdravljenja; objasniti zašto Isus krši židovske propise i ozdravlja bolesnika; uočiti da u svijetu mnoga djeca trpe bolest, glad i razne nepravde i da im kršćani trebaju pomagati; nabrojiti neka temeljna dječja prava koja posebno treba poštovati.

5. Petrova ispovijest - Isus je Sin Boga živoga
Ključni pojmovi: Petar, ispovijest vjere, Sin Boga živoga.
Odgojno-obrazovna postignuća: otkriti kako Isus traži od svojih učenika da kažu tko je on; poznavati događaj Petrove ispovijesti vjere u Isusa Krista; razumjeti i opisati riječi o Isusu da je »Sin Boga živoga«; upoznati kako Isus prihvaća Petrovu vjeru i što mu obećava; otkriti i naznačiti koliko je važna naša vjera u Isusa Božjega Sina; naučiti Apostolsko vjerovanje.

V. CJELINA:
NA ISUSOVU PUTU -
SLIJEDIMO NJEGOVO DJELO!
TEME

1. Slijedimo Isusove riječi i djela
Ključni pojmovi: korizma, post, djela milosrđa, snaga vjere.
Odgojno-obrazovna postignuća: shvatiti i objasniti značenje riječi korizma; prepoznati i navesti neka dječja iskustva patnje koja se događaju u svijetu i oko nas; razumjeti i doživjeti korizmu kao posebno vrijeme u kojem treba činiti djela ljubavi i milosrđa; upoznati biblijski tekst o Isusovu postu u pustinji i kušnjama; razumjeti pojmove post i djela milosrđa; upoznati i nabrojiti tjelesna djela milosrđa; razumjeti i iskusiti snagu vjere u Isusa Krista koji pomaže u raznim životnim patnjama, po primjeru žene tuđinke (Mt 15,21-28).

2. Ići putem Kristova križa
Ključni pojmovi: Cvjetnica, Veliki tjedan, Maslinska gora, trpljenje, križni put.
Odgojno-obrazovna postignuća: opisati i protumačiti događaje Cvjetnice i Velikoga četvrtka i petka; upoznati i ispripovjediti biblijsko izvješće o Isusovoj muci i smrti na križu; upoznati i razumjeti Isusovu muku i križni put kao znak njegove božanske ljubavi i praštanja prema čovjeku; razumjeti i prihvatiti poteškoće i kušnje trpljenja u vlastitom životu kao put nasljedovanja Isusa patnika; otkriti i objasniti značenje Isusove poruke: »što god učiniste jednom od moje najmanje braće, meni učiniste« (Mt 25, 40).

3. Svjedočiti pobjedu uskrsnuloga Krista

Ključni pojmovi: smrt, život, uskrsnuće, šalom - mir.

Odgojno-obrazovna postignuća: shvatiti smrt kao dio ljudskoga života; pripovjediti biblijsko izvješće o Kristovu uskrsnuću (Mt 28,1-10); otkriti, objasniti i doživjeti Isusovo uskrsnuće kao pobjedu života nad smrću; otkriti i pobuditi radost zbog vlastitog uskrsnuća; razumjeti i protumačiti dio Apostolskog vjerovanja o Isusu Kristu koji je »treći dan uskrsnuo od mrtvih«; znati protumačiti riječ šalom, prepoznati mir kao skladan život s Bogom i ljudima, osjetiti današnju potrebu za mirom, uvidjeti vlastite mogućnosti doprinosa miru.

VI. CJELINA:
GRADIMO KRISTOVU CRKVU

TEME

1. Kristov Duh okuplja Crkvu

Ključni pojmovi: Duh Sveti, plameni jezici, Crkva, »jedno srce i jedna duša«.

Odgojno-obrazovna postignuća: razumjeti i pripovjediti biblijski izvještaj o silasku Duha Svetoga nad apostole; otkriti i shvatiti vezu između apostola i prvih kršćana i djelovanja Duha Svetoga u njihovu životu; uočiti da Duh Sveti okuplja Kristove učenike u zajednicu braće i sestara i pomaže im da budu »jedno srce i jedna duša«; shvatiti da Duh Sveti i danas Kristovu Crkvu vodi, posvećuje i čisti, da vjernicima daje svoje darove i snagu da mogu živjeti i svjedočiti svoju vjeru.

2. Crkva u šarenim bojama i licima

Ključni pojmovi: Katolička crkva, papa, biskup, svećenik, vjernik laik.

Odgojno-obrazovna postignuća: doživjeti Crkvu kao zajednicu u kojoj se okupljaju ljudi svih rasa, iz svih naroda, plemena i jezika na svijetu; uočiti i upoznati da su u Katoličkoj crkvi svi vjernici pred Bogom jednaki, ali da, opet, svatko u njoj ima svoje mjesto i svoju službu: papa, biskup, svećenik i vjernik laik; poznavati razliku između biskupa i svećenika; njegovati osjećaj brige za sve članove Crkve u svijetu i s njima biti povezan u molitvi i dobrim djelima.

3. Moja župna zajednica i župna crkva

Ključni pojmovi: zajednica vjernika, župa, župnik, župna crkva, zaštitnik župe.

Odgojno-obrazovna postignuća: navesti ime svoje biskupije, župe i župnika; otkriti svoju župu kao zajednicu braće i sestara koji se okupljaju na nedjeljnu sv. misu, primaju sakramente i slave župnoga zaštitnika; shvatiti kako se u župi svaki njezin član treba osjećati kao »kod svoje kuće« i uzajamno se poštovati i pomagati; znati opisati svoju župnu crkvu i navesti što treba imati da se u njoj može slaviti sveta misa i okupljati vjernici; osjećati se aktivnim članom svoje župe; odlučiti redovito ići na nedjeljnu misu i vjeronauk; biti član ministrantske ili neke druge skupine i rado pomagati potrebnima.

IZBORNE TEME

1. Bog poziva ljude na put dobrote

Ključni pojmovi: došašće, put dobrote, svetac - svet čovjek, sv. Lucija.

Odgojno-obrazovna postignuća: otkriti kako je ljudima potreban Bog da bi istinski i radosno živjeli; razumjeti dobrotu kao Božji dar i put svetosti; na primjeru sv. Nikole, koji vraća nesretnim roditeljima njihova zarobljena sina, otkriti Božju brigu i dobrotu prema ljudima, osobito ugroženima, razumjeti što za kršćane znači pomagati ljudima, osobito siromašnima i potrebnima; odlučiti u došašću pomoći potrebnomu i odabrati neko dobro djelo.

2. Božji Zakon u životu židovskoga dječaka

Ključni pojmovi: odgoj djece, obrezanje, bar micva, slavljenje šabata, Pesah.

Odgojno-obrazovna postignuća: uočiti važnost obitelji u odgoju i životu židovske djece; poznavati važnije židovske vjerske obrede koji se odvijaju i svečano slave u obitelji; znati što znači obrezanje za židovskoga dječaka; upoznati vjerski obred po kojem židovski dječak postaje vjerski punoljetan i prvi put čitata tekst iz Svetoga pisma; otkriti što Židovima znači sveta knjiga Tora.

3. Božja riječ i krštenje - hrvatski kršćanski korijeni

Ključni pojmovi: Hrvati, pokrštavanje, narodna baština.

Odgojno-obrazovna postignuća: razumjeti simboliku riječi »korijen«; otkriti i doživjeti kako je lijepo imati miran dom i domovinu; upoznati kako su Hrvati kao narod primili krštenje i odlučili svoju domovinu graditi na Kristovu evanđelju i zakonu ljubavi; prepoznati Višeslavovu krstionicu i zavjetni križ kao hrvatske simbole primanja krštenja i vjernosti Kristu i Crkvi; upoznati i odlučiti moliti Zavjetnu molitvu Hrvata katolika.

5. RAZRED

I. CJELINA:
SNAGA ZAJEDNIŠTVA

TEME

1. Ja i drugi - zajedno

Ključni pojmovi: zajednica, vjeronaučna zajednica, razlike i sličnosti među ljudima, međusobna povezanost.

Odgojno-obrazovna postignuća: nabrojiti nekoliko zajednica; odrediti što je zajedničko članovima vjeronaučne zajednice; nabrojiti nekoliko osobina/ponašanja koji povezuju članove zajednice; nabrojiti nekoliko osobina/ponašanja koji razdvajaju članove zajednice; otkriti, razumjeti i prihvaćati razlike među ljudima; uvidjeti i objasniti zašto je čovjeku za život i vjeru potrebna zajednica.

2. Pravila dobrih odnosa, poštovanja i zajedništva

Ključni pojmovi: pravila, kvalitetni međuljudski odnosi.

Odgojno-obrazovna postignuća: nabrojiti nekoliko važnijih pravila za ponašanje u razredu i školi; uočiti i protumačiti posljedice kršenja pravila; obrazložiti kako kršenje pravila šteti pojedincu i cijeloj zajednici; usvojiti temeljna pravila koja omogućuju dobre odnose i dobar rad u zajednici; prepoznati zajedničke interese zajednice; pokazati spremnost na suradnju s drugima u zajedničkim aktivnostima; uvidjeti i objasniti važnost vjere i povjerenja u međuljudskim odnosima i odnosima prema Bogu.

II. CJELINA:

RELIGIJA U ŽIVOTU ČOVJEKA: BOŽJI TRAGOVI

TEME

1. Što je religija? Početak religije.

Ključni pojmovi: religija, religiozno pitanje, primitivne religije, religije antičkih naroda, politeizam.

Odgojno-obrazovna postignuća: uočiti da su pitanja sastavni dio našeg života, ali da ne možemo na sva pronaći odgovore; objasniti kako nam vjera može dati odgovore na mnoga pitanja; prepoznati važnost i ukorijenjenost religije u čovjekovu životu; spoznati da je religija stara koliko i čovjek; nabrojiti antičke religije; usvojiti i razumjeti nove pojmove.

2. Velike monoteističke religije: židovstvo i islam

Ključni pojmovi: suvremene nekršćanske religije, monoteizam, ateizam, židovstvo, islam.

Odgojno-obrazovna postignuća: odrediti raširenost religije danas; usvojiti odnos poštovanja prema svim religijama; kratko opisati najvažnije o velikim monoteističkim religijama (ime, simbol, osnivač, sveta knjiga, Bog, raširenost); uočiti i imenovati zajedničke korijene tih religija; usvojiti i razumjeti ključne pojmove.

3. Kršćanstvo

Ključni pojmovi: Isus Krist, kršćani, temeljna poruka kršćanstva.

Odgojno-obrazovna postignuća: spoznati i objasniti da je Isus Krist utemeljitelj kršćanstva i kršćanske vjere; navesti stožerne činjenice kršćanstva i kršćanske vjere; objasniti važnost i čudesnost Radosne vijesti; prepoznati i opisati poslanje i djelovanje kršćana danas; navesti načine na koje možemo prepoznati kršćane danas.

4. Različiti a povezani

Ključni pojmovi: dijalog, diskriminacija, različiti, ali povezani.

Odgojno-obrazovna postignuća: razumjeti značenje riječi dijalog i diskriminacija; navesti primjere dijaloga i diskriminacije; prepoznati primjere dijaloga i diskriminacije u vlastitome životu; protumačiti stav Crkve prema nekršćanskim religijama; usvojiti stav poštovanja prema svim religijama; usvojiti i razvijati dijalog s onima koji se od nas razlikuju na bilo koji način, osobito u vjeri.

III. CJELINA:

BIBLIJA: KNJIGA NAD KNJIGAMA

TEME

1. Biblija: posebna knjiga riječi i života

Ključni pojmovi: Biblija, Stari zavjet, Novi zavjet, autor Svetoga pisma.

Odgojno-obrazovna postignuća: objasniti značenje riječi Biblija; prepoznati da je Biblija temeljni izvor kršćanske vjere, ali i dokument židovske religije; opisati nastanak Biblije; prepoznati i objasniti posebnosti Biblije među svim knjigama; imenovati osnovne dijelove Biblije; navesti temeljne sadržaje Staroga i Novoga zavjeta; usporediti i uočiti razliku između Staroga i Novoga zavjeta.

2. Kako upoznati, razumjeti i koristiti Bibliju

Ključni pojmovi: svijet u kojem je nastala Biblija, književne vrste u Bibliji (povijesne knjige, knjige zakona, pisma, proročke knjige, pjesme), Biblija - Riječ Božja, biblijske kratice, poglavlja i retci.

Odgojno-obrazovna postignuća: pokazati na zemljovidu prostor nastanka Biblije; nabrojiti književne vrste u Bibliji i navesti neke primjere; prepoznati da je Biblija miniknjižnica koja sadrži mnoge knjige; objasniti po čem je Biblija drugačija od svih drugih knjiga; prepoznati biblijske kratice i s pomoću njih pronaći određena mjesta u Novome zavjetu.

IV. CJELINA:

POČETCI BIBLIJSKE POVIJESTI/VJERE

TEME

1. Život i vjera ljudi u »plodnom polumjesecu«

Ključni pojmovi: Knjiga Postanka, patrijarsi, nomadi, plodni polumjesec.

Odgojno-obrazovna postignuća: pokazati na karti prostor plodnoga polumjeseca; navesti bitne oznake nomadskoga života te prepoznati povezanost takva načina života sa shvaćanjem života i poimanjem Boga; definirati ključne pojmove; uočiti i objasniti povezanost prošlosti i sadašnjosti, tj. razumjeti važnost biblijske povijesti za naš život.

2. Abraham, Izak i Jakov

Ključni pojmovi: Abraham - praotac vjere, Izak, Jakov, Izraelci, Jakovljevi sinovi.

Odgojno-obrazovna postignuća: objasniti sadržaj Božjega obećanja Abrahamu; prepoznati usku povezanost između Božjeg obećanja i ljudskog

povjerenja; navesti važnije događaje iz Izakova života; nabrojiti najvažnije događanje iz Jakovljeve povijesti (san, potomci…); uvidjeti i obrazložiti važnost Jakova i njegovih sinova za povijest izabranog naroda; definirati ključne pojmove; povezivanjem biblijskoga i suvremenoga iskustva otkriti i vrjednovati značenje poziva u svakidašnjem životu; samostalno pronalaženje biblijskih tekstova u Bibliji; opisati prisutnost Abrahama u židovskoj, islamskoj i kršćanskoj religiji.

V. CJELINA:

BOG U POVIJESTI IZABRANOGA NARODA: IZRAELSKI KRALJEVI

TEME

1. Davidovo vrijeme: prvi kraljevi

Ključni pojmovi: sudci, Samuel, Šaul.

Odgojno-obrazovna postignuća: razumjeti značenje riječi sudac i kralj; opisati ulogu sudaca nakon ulaska u Obećanu zemlju; prepoznati u čem je veličina sudca Samuela; objasniti potrebu za izborom kraljeva; imenovati i kratko opisati prvoga izraelskog kralja.

2. Davidov životni put - moć i odgovornost

Ključni pojmovi: David, pomazanje, Golijat, Jonatan, Jeruzalem.

Odgojno-obrazovna postignuća: izdvojiti najvažnije trenutke Davidova životnoga puta; usvojiti i razumjeti nove pojmove; uočiti razliku između Božjeg i ljudskog biranja; usporediti Golijata i Davida te obrazložiti odakle dolazi Davidova snaga; odrediti tko je Jonatan i njegova uloga u Davidovu životu; razumjeti biblijsku logiku da slabiji pobjeđuje; prepoznati i vrjednovati važnost istinskoga prijateljstva; prepoznati i vrjednovati ljudske i vjerničke kvalitete koje su jasno uočljive u Davida, osobito pouzdanje u Boga; s pomoću Davidova rodoslovnoga stabla uvidjeti povezanost Davida i Isusa; objasniti važnost Jeruzalema za Židove, kršćane i muslimane.

3. Mudrost kralja Salomona

Ključni pojmovi: Salomon, Hram u Jeruzalemu, Salomonova mudrost, Zid plača.

Odgojno-obrazovna postignuća: objasniti tko je Salomon i po čem je poznat; prepoznati vrijednost jeruzalemskog Hrama u životu Izraelaca; obrazložiti pojam mudrosti; odrediti ljestvicu vrijednosti u vlastitome životu; uvidjeti i obrazložiti važnost i ljepotu mudrosti u životu.

VI. CJELINA:

ISUS KRIST - OSTVARITELJ NOVOGA SVIJETA

TEME

1. Isus - neobični kralj - propovijeda Radosnu vijest o novome kraljevstvu

Ključni pojmovi: Isus - središnja osoba cjelokupne povijesti, Isusovi suvremenici, Božje kraljevstvo, ljubav - temeljni zakon, Isus - kralj.

Odgojno-obrazovna postignuća: protumačiti važnost Isusove osobe za cjelokupnu povijest čovječanstva; uočiti povezanost Isusa Krista i starozavjetnog obećanja; nabrojiti i kratko opisati vjerske i druge skupine u Isusovo vrijeme; uočiti i ispravno vrjednovati važnost vrjednota Božjega kraljevstva, osobito za ostvarenje mira i ljubavi u životu; usporediti i razlikovati ljudske zakone od Isusova zakona; nabrojiti neke evanđeoske tekstove koji govore o Božjem kraljevstvu; samostalno pronalaženje evanđeoskih tekstova u Bibliji.

2. Isus prema drugima - susreti mogu promijeniti

Ključni pojmovi: Isusov odnos prema grješnicima, bolesnima i odbačenima, ozdravljenje, obraćenje,

Odgojno-obrazovna postignuća: nabrojiti i opisati nekoliko važnijih susreta Isusa i njegovih suvremenika koji su rezultirali ozdravljenjem/obraćenjem; spoznati važnost vjere za ozdravljenje; samostalno pronalaženje evanđeoskih tekstova u Bibliji; upoznati i obrazložiti originalnost i revolucionarnost Isusove poruke i njegova odnosa prema čovjeku; razvijati osjećaj i konkretne geste brige prema svima onima koji su potrebiti naše pomoći.

3. Isusovi učenici - svjedoci istine i ljubavi

Ključni pojmovi: Isusovi učenici, apostoli, svjedoci.

Odgojno-obrazovna postignuća: razumjeti i usvojiti značenje riječi učenik, apostol i svjedok; imenovati neke istaknutije Isusove učenike/apostole; uvidjeti i protumačiti važnost razvijanja angažiranog kršćanskog svjetonazornoga djelovanja; imenovati i opisati osobine Kristovih učenika (nekada i danas); uvidjeti da Isusov život svakoga stavlja pred odluku; prepoznati i protumačiti posljedice Isusova života i nauka kroz povijest, a i danas.

VII. CJELINA:

ŽIVOT PRVIH KRŠĆANA. ULOGA SV. PETRA I SV. PAVLA U ŠIRENJU ISUSOVE PORUKE

TEME

1. Život prvih kršćana

Ključni pojmovi: duhovski događaj, prva kršćanska zajednica, Djela apostolska, sv. Stjepan, progoni kršćana.

Odgojno-obrazovna postignuća: prepoznati i objasniti važnost duhovskoga događaja (Dj 2,1-40); opisati

život u prvoj kršćanskoj zajednici; imenovati dijelove Novoga zavjeta koji govore o prvoj kršćanskoj zajednici; uočiti pojavu širenja kršćanstva; upoznati važnije činjenice iz života prve Crkve; prepoznati i protumačiti teškoće s kojima je živjela prva Crkva; prepoznati važnost progona i mučeničke krvi za razvoj Crkve.

2. Život i djelo apostola Petra

Ključni pojmovi: Petar, Petrova vjera, apostolski prvak, prvi rimski biskup (papa), Petrova smrt.

Odgojno-obrazovna postignuća: opisati važnije trenutke Petrova života; objasniti povezanost Petra i papinske službe; navesti nekoliko važnijih biblijskih mjesta u kojima se spominje Petar; uočiti dubinu Petrove vjere; usvojiti i razumjeti značenje riječi apostolski prvak i rimski biskup; objasniti važnost vjere u vlastitome životu.

3. Život apostola Pavla

Ključni pojmovi: Pavao, Pavlova misijska putovanja, kršćanske zajednice koje osniva Pavao, pogani, poslanice.

Odgojno-obrazovna postignuća: imenovati mjesto nastanka prve kršćanske zajednice; opisati važnije trenutke Pavlova života; nabrojiti nekoliko kršćanskih zajednica koje je osnovao Pavao; uz pomoć zemljovida nabrojiti neke gradove u kojima je Pavao boravio na svojim putovanjima; nabrojiti nekoliko Pavlovih poslanica; objasniti tko su pogani u Pavlovo vrijeme; uočiti i vrjednovati novinu poruke koju propovijeda Pavao; razvijati osjećaj odgovornosti za širenje Radosne vijesti u vlastitoj sredini; objasniti važnost svjedočenja istinoljubivosti i dosljednosti u životu.

VIII. CJELINA:

KRŠĆANI MEĐU NAMA: UZORI VJERE U HRVATSKOME NARODU

TEME

1. Biti Kristov učenik - poziv i poslanje

Ključni pojmovi: Kristov učenik, poziv, poslanje.

Odgojno-obrazovna postignuća: uočiti ljepotu i zahtjevnost kršćanskoga puta; prepoznati i usporediti različite životne pozive; uočiti i ispravno vrjednovati vlastiti životni poziv; prepoznati važnost istinoljubivosti, pravednosti, dobrote i dosljednosti u vlastitome životu.

2. Uzori vjere u hrvatskom narodu

Ključni pojmovi: svetost, svetac, blaženik, hrvatski svetci i blaženici.

Odgojno-obrazovna postignuća: razumjeti i usvojiti značenje riječi svet, svetac i blaženik; nabrojiti hrvatske svetce i blaženike; nabrojiti osnovne podatke o životima nekih hrvatskih svetaca i blaženika; prepoznati prisutnost temeljnih vrjednota kraljevstva Božjega u njihovim životima; imenovati važnije crkve/svetišta posvećene hrvatskih svetcima/ blaženicima; ispravno vrjednovati važnost njihova životnog primjera za nas danas.

IX. CJELINA:

ČOVJEK SE OBRAĆA BOGU MOLITVOM I PJESMOM

TEME

1. Kada i gdje se pojavljuje molitva

Ključni pojmovi: molitva, praznovjerje, molitvene geste, načini čovjekova obraćanja Bogu, kršćanske molitve.

Odgojno-obrazovna postignuća: odrediti što je molitva; uočiti da je molitva temeljni ljudski stav pred Bogom; obrazložiti važnost osobne molitve tijekom dana, tjedna; imenovati/opisati neke molitvene geste; izreći vlastitu molitvu; objasniti što je praznovjerje.

2. Kršćanska molitva - oblici, načini i vrijeme molitve

Ključni pojmovi: Očenaš, vrijeme i prostori molitve, molitva u zajednici, osobna molitva, liturgijska godina.

Odgojno-obrazovna postignuća: dublje razumjeti molitvu Očenaš i prepoznati ju kao najpoznatiju kršćansku molitvu; imenovati situacije kada je Isus molio; nabrojiti neke važnije kršćanske molitve; memorirati tekst jedne nove molitve po izboru; prepoznati i usporediti različite oblike i načine molitve; imenovati prostore gdje je moguće moliti; objasniti važnost molitve u određenim vremenima (dana, tjedna, liturgijske godine…).

IZBORNE TEME

1. Vjerski život Židova, muslimana i pripadnika drugih religija

Ključni pojmovi: subota u životu Židova, petak u životu muslimana, sinagoga, džamija, glavni događaji u vjerskom životu Židova, muslimana, budista.

Odgojno-obrazovna postignuća: razumjeti značenje subote i petka u životu Židova i muslimana; razumjeti značenje sinagoge i džamije u životu Židova i muslimana; uočiti sličnosti i razlike u načinima slavljenja Boga u drugim monoteističkim religijama; prepoznati važnost poznavanja, prihvaćanja i poštivanja različitosti; prepoznati i nabrojiti neke vjerske običaje pripadnika drugih religija.

2. Biblija u filmu, književnosti ili likovnoj umjetnosti

Ključni pojmovi: poznata umjetnička djela nadahnuta Biblijom (slikarstvo, kiparstvo, glazba, film, književna djela, kao što su npr.: Pietà, Sikstinska kapela, Posljednja večera, Stvaranje svijeta (Haydn), Suze sina razmetnoga, Judita, Mojsije…).

Odgojno-obrazovna postignuća: nabrojiti i prepoznati neka umjetnička djela nadahnuta Biblijom; prepoznati biblijske motive koje često susrećemo; imenovati neke važnije autore umjetničkih djela

nadahnutih Biblijom; uočiti obilje umjetničkoga bogatstva nadahnutoga Biblijom.

3. Dijelovi svijeta u kojima se danas kršćanstvo intenzivno širi

Ključni pojmovi: raširenost kršćanstva, misije, evangelizacija.

Odgojno-obrazovna postignuća: usvojiti i razumjeti pojmove misije i evangelizacija; na zemljovidu pokazati područja na kojima je kršćanstvo rašireno; uočiti i objasniti novost koju donosi kršćanska vjera; uočiti probleme i poteškoće na koje nailaze propovjednici Radosne vijesti; imenovati neke važnije kršćanske misionare današnjice.

4. Živjeti u ritmu liturgijske godine: vrijeme kroz godinu, božićni ciklus

Ključni pojmovi: nazivi pojedinih blagdana ili liturgijskih vremena.

Odgojno-obrazovna postignuća: imenovati i protumačiti značenje pojedinoga blagdana ili liturgijskog vremena; uočiti značenje pojedinih blagdana ili liturgijskih vremena za život suvremenih kršćana.

5. Živjeti u ritmu liturgijske godine: vrijeme kroz godinu, uskrsni ciklus

Ključni pojmovi: nazivi pojedinih blagdana ili liturgijskih vremena.

Odgojno-obrazovna postignuća: imenovati i protumačiti značenje pojedinog blagdana ili liturgijskog vremena; uočiti značenje pojedinih blagdana ili liturgijskih vremena za život suvremenih kršćana.

6. RAZRED

I. CJELINA:

ŽIVJETI U MIRU I SLOBODI

TEME

1. Suvremene situacije neslobode

Ključni pojmovi: sloboda, neslobodа, grijeh (griješiti), zarobljenost.

Odgojno-obrazovna postignuća: imenovati situacije slobode/neslobode iz vlastitoga iskustva; uočiti razlike i sličnosti između vanjske i unutrašnje neslobode/zarobljenosti; uočiti povezanost grijeha i neslobode; ispravno vrjednovati vlastitu odgovornost u promicanju slobode; imenovati neke važnije osobe koje se bore (koje su se borile) za slobodu čovjeka.

2. Sloboda izvire iz prave ljubavi

Ključni pojmovi: sloboda, ljubav, ljudska odgovornost.

Odgojno-obrazovna postignuća: uočiti i ispravno protumačiti neraskidivu povezanost odgovornosti i slobode; ispravno protumačiti povezanost slobode i ljubavi; otkriti i protumačiti Isusov poziv na izgradnju pravednijega i boljega svijeta; prepoznati potrebe ljudi oko sebe i nevolje koje ih zarobljuju; ispravno vrjednovati vlastitu odgovornost u izgradnji pravednijega svijeta.

II. CJELINA:

IZ ROPSTVA U SLOBODU - BOG VODI SVOJ NAROD U SLOBODU

TEME

1. Božji poziv i nalog - Mojsije vodi narod u slobodu

Ključni pojmovi: Mojsije, Jahve, Pasha, prijelaz preko Crvenog mora, Knjiga Izlaska.

Odgojno-obrazovna postignuća: usvojiti i razumjeti pojmove Jahve, Pasha, Knjiga Izlaska; samostalno pronaći tekstove u Bibliji; usporediti i prosuditi situaciju Izraelaca u ropstvu i situaciju nakon oslobođenja; poznavati najvažnije događaje/činjenice iz Mojsijeva života; opisati prijelaz preko Crvenog mora; uočiti da je tijekom povijesti Bog izveo čudesne zahvate spasenja u Mojsijevu životu i u životu Izraelaca; kratko protumačiti biblijske tekstove koji govore o izlasku naroda iz egipatskog ropstva; prepoznati i imenovati situacije u kojima možemo »zarobiti« sebe i druge oko sebe.

2. Božja ljubav i pomoć - u pustinji hrani svoj narod

Ključni pojmovi: Sinajski poluotok, mana, prepelice, voda, pustinja.

Odgojno-obrazovna postignuća: na zemljovidu pronaći Sinajski poluotok; nabrojiti poteškoće na koje su naišli Izraelci u pustinji; opisati i objasniti reakcije Izraelaca u pustinji; uočiti da se Bog brine za svoj narod; protumačiti važnost i smisao »pustinje« u vlastitome životu; u osobnome životu prepoznati Božju prisutnost i vodstvo.

3. Krivnja i oprost - Savez na Sinaju

Ključni pojmovi: Sinajski savez, Deset savjeta (zapovijedi), zlatno tele, Kovčeg Saveza, Obećana zemlja.

Odgojno-obrazovna postignuća: usvojiti i razumjeti pojmove Sinajski savez, zlatno tele, Kovčeg Saveza i Obećana zemlja; protumačiti važnost Deset savjeta (zapovijedi) za razvoj nove kulture i civilizacije; ispravno tumačiti i prihvaćati vrjednote koje su sadržane u Deset savjeta (zapovijedi); navesti situacije u kojima je vidljivo da čovjek sebi i danas stvara idole; analizirajući biblijske tekstove otkriti kako je Bog uvijek spreman obnoviti savez prijateljstva i ljubavi s čovjekom; samostalno traženje i pronalaženje biblijskih tekstova.

III. CJELINA:
ISUS KRIST -
NAŠ OSLOBODITELJ I SPASITELJ
TEME

1. Čovjek između čežnje za slobodom i izazovom robovanja

Ključni pojmovi: vanjsko i unutarnje ropstvo, čežnja za slobodom.

Odgojno-obrazovna postignuća: usporediti i uočiti razliku između vanjskog i unutarnjeg ropstva; prepoznati postojanje unutarnje borbe između slobode i robovanja; uočiti i objasniti kršćanski način izlaska iz ropstva i ostvarenje istinske slobode; navesti i ispravno protumačiti neke biblijske tekstove koji govore o oslobođenju »srca«.

2. Isusove riječi i djela (zakon novoga života, Isusova čudesa, Isusove prispodobe)

Ključni pojmovi: Isus - osloboditelj i spasitelj, novi Savez, Govor na gori, Isusova čuda, prispodobe, Kraljevstvo Božje.

Odgojno-obrazovna postignuća: usvojiti i razumjeti pojmove Isus osloboditelj i spasitelj, novi Savez; kraljevstvo Božje; usporediti Isusa i Mojsija; objasniti sličnosti i razlike između staroga i novoga Zakona; uočiti od čega nas Isus oslobađa; protumačiti poruku i važnost Isusovih blaženstava; usporediti Isusova i današnja blaženstva; uočiti i protumačiti radikalnost Isusovih riječi i djela; nabrojiti nekoliko Isusovih čuda i te tekstove pronaći u Bibliji; uočiti važnost vjere i njezinu ulogu u prihvaćanju čuda; odrediti što su prispodobe i nabrojiti neke; s pomoću prispodoba odrediti što je kraljevstvo Božje.

3. Tajna Božjeg služenja - Posljednja večera

Ključni pojmovi: služenje, zapovijed ljubavi, posljednja večera, djela milosrđa.

Odgojno-obrazovna postignuća: opisati u čemu se sastoji Isusov primjer služenja; uočiti radikalnost toga služenja; uočiti i protumačiti dalekosežnost posljedica Isusova primjera služenja za cijelu povijest; navesti Isusovu zapovijed ljubavi; nabrojiti nekoliko duhovnih i tjelesnih djela milosrđa; otkriti da je Isusov primjer temelj kršćanskoga ponašanja i života; u vlastitome životu otkriti znakove Božje ljubavi i blizine; pokazati spremnost za kršćansko djelovanje i služenje u vlastitome životnom okružju.

4. Ljubav koja oslobađa - muka, smrt i uskrsnuće

Ključni pojmovi: muka, smrt, uskrsnuće, križ.

Odgojno-obrazovna postignuća: opisati i protumačiti događaje i likove koje povezujemo uz Veliki petak; otkriti i protumačiti jedinstvenost Isusova uskrsnuća u povijesti i njegovo značenje za kršćane; objasniti zašto je Kristovo uskrsnuće temelj kršćanske nade i slobode; ispravno vrjednovati Kristov križ kao središte povijesti čovječanstva; objasniti kako se određuje datum slavljenja Uskrsa; uočiti i protumačiti važnost zadaće koju je uskrsnuli Isus dao učenicima.

IV. CJELINA:
CRKVA - NOVI BOŽJI NAROD
TEME

1. Crkva - zajednica Isusovih učenika

Ključni pojmovi: Crkva, Crkva - zajednica Isusovih učenika, božansko i ljudsko lice Crkve, različiti darovi i službe.

Odgojno-obrazovna postignuća: odrediti što je Crkva; navesti i objasniti nekoliko biblijskih slika kojima se Crkva opisuje; objasniti razliku između božanskog i ljudskog lica Crkve; objasniti važnost uloge svakoga kršćanina u Crkvi; prepoznati postojanje različitih darova i službi u Crkvi; prepoznati vlastite darove koje smo pozvani ugraditi u Crkvu; otkrivati način na koji možemo vlastite darove ugrađivati u zajednicu.

2. Pastiri Kristove Crkve

Ključni pojmovi: sveti red, pastiri Crkve, župe, (nad)biskupije.

Odgojno-obrazovna postignuća: usvojiti i razumjeti pojmove sveti red, pastiri Crkve, (nad)biskupija; nabrojiti pastire Crkve i objasniti njihove uloge (zadaće); nabrojiti (nad)biskupije u Hrvatskoj (i BiH); smjestiti vlastitu župu unutar određene (nad)biskupije; objasniti tko je papa i koja je njegova važnost za Katoličku crkvu.

3. Redovnici i redovnice u Crkvi

Ključni pojmovi: poziv, redovnici, redovnice, redovnički zavjeti, redovi.

Odgojno-obrazovna postignuća: usvojiti i razumjeti pojmove poziv, redovi, redovnici i redovnice, redovnički zavjeti; nabrojiti nekoliko osnovnih redovničkih redova; opisati način života i rada redovnika; nabrojiti redovničke zavjete; uočiti važnost redovništva u životu Crkve; odrediti povijesna razdoblja kada se javlja redovništvo; imenovati nekoliko utemeljitelja redovničkih redova.

4. Vjernici laici u Crkvi

Ključni pojmovi: vjernici laici, područja djelovanja laika, Ivan Merz, II. vatikanski sabor i vjernici laici.

Odgojno-obrazovna postignuća: objasniti tko su vjernici laici u Crkvi i koja je njihova uloga; prepoznati mogućnosti za djelovanje vjernika laika u Crkvi; spoznati i imenovati vlastite talente; uočiti i objasniti važnost II. vatikanskog sabora s obzirom na angažman vjernika laika; ispravno vrjednovati primjer laika Ivana Merza.

V. CJELINA:
CRKVA KROZ POVIJEST
TEME

1. Svijetle i tamne strane Crkve u srednjem vijeku

Ključni pojmovi: Istočni raskol, obnova redovništva i prosjački redovi, križarski ratovi, inkvizicija.

Odgojno-obrazovna postignuća: opisati uzroke i posljedice velikog raskola Crkve u XI. stoljeću; uočiti i obrazložiti današnje ekumenske pokušaje u zbližavanju podijeljenih Crkava; prepoznati i objasniti važnije doprinose Crkve u srednjem vijeku (obnova redovništva, nastanak prosjačkih redova, osnivanje sveučilišta, promicanje kulture i umjetnosti); prepoznati i objasniti negativno djelovanje Crkve u srednjem vijeku (križarski ratovi, inkvizicija, preveliko bogatstvo); kritički i objektivno protumačiti pozitivne i negativne uloge Crkve u srednjem vijeku; prepoznati i shvatiti da je Crkva zajednica ljudi koji također mogu griješiti; uočiti kako obnova Crkve počinje od osobnog obraćenja svakoga kršćanina ponaosob.

2. Rascjep Crkve na Zapadu i obnova Crkve

Ključni pojmovi: Martin Luther i reformacija, protestantizam, Tridentski koncil, isusovci, misijski pokret.

Odgojno-obrazovna postignuća: prepoznati i obrazložiti uzroke i posljedice reformacije i katoličke obnove; navesti glavne odrednice novoga protestantskog nauka; otkriti i opisati značenje Tridentskog koncila u unutarnjoj obnovi Crkve; uočiti i obrazložiti značajnu ulogu isusovaca u sveopćoj obnovi Crkve; opisati misijski pokret; uočiti potrebu stalnog obraćenja i obnove Crkve i svih njezinih članova.

3. Novo lice Crkve u XX. stoljeću

Ključni pojmovi: socijalni nauk Crkve, Ivan XXIII., Drugi vatikanski sabor i obnova Crkve, Ivan Pavao II.

Odgojno-obrazovna postignuća: prepoznati i objasniti kako se Crkva sve više otvara svijetu; uočiti i objasniti važnost socijalnog nauka Crkve; prepoznati i protumačiti crkvenu brigu za promicanje dostojanstva čovjeka; uočiti i odrediti značenje II. vatikanskog sabora u novoj slici Crkve u svijetu; usvojiti i razumjeti pojmove socijalni nauk Crkve, Drugi vatikanski sabor, obnova Crkve; nabrojiti imena nekoliko papa iz XX. stoljeća.

VI. CJELINA:
SAKRAMENTI I KRŠĆANSKA INICIJACIJA
TEME

1. Sedam sakramenata - Kristovi darovi

Ključni pojmovi: sakrament, 7 sakramenata.

Odgojno-obrazovna postignuća: prepoznati značenje znakova i simbola u životu; otkriti da su sakramenti znakovi spasenja i milosnoga života s Bogom; prepoznati sakramente kao darove Kristove ljubavi i znakove susreta s Bogom i jednih s drugima; nabrojiti i kratko opisati 7 sakramenata.

2. Sakramenti kršćanske inicijacije

Ključni pojmovi: kršćanska inicijacija, krštenje (krst), potvrda, euharistija, pretvorba.

Odgojno-obrazovna postignuća: razumjeti i usvojiti pojmove kršćanska inicijacija, krštenje, potvrda, euharistija i pretvorba; nabrojiti i protumačiti sakramente kršćanske inicijacije; opisati ukratko kršćansku inicijaciju u prvim stoljećima; prepoznati krst kao sakrament rođenja za novi život i ulaska u novi Božji narod; prepoznati potvrdu kao sakrament u kojem primamo posebnu jakost Duha Svetoga; prepoznati euharistiju kao središte i vrhunac kršćanskoga života; nabrojiti drugo nazivlje za euharistiju; razumjeti pojam pretvorbe; protumačiti novost i snagu kršćanskoga života koji se događa u sakramentima; objasniti važnost izgradnje svjesnijega i odgovornijega odnosa prema sakramentima.

VII. CJELINA:
CRKVENI JEZICI I KULTURA
TEME

1. Crkvene zgrade

Ključni pojmovi: crkve, kapele, crkveno graditeljstvo, graditeljski stilovi kroz povijest, unutrašnjost crkve.

Odgojno-obrazovna postignuća: usvojiti i razumjeti pojmove crkva, kapela, crkveno graditeljstvo; opisati mjesta okupljanja prvih kršćana; prepoznati i usporediti osnovne značajke najvažnijih stilova crkvenog graditeljstva; navesti neke primjere najpoznatijih crkava - predstavnica pojedinih stilova; nabrojiti najvažnije dijelove koje uočavamo u crkvama (oltar, svetohranište, ambon, krstionica, ispovjedaonica, slike...); prepoznati važnost i način čuvanja sakralnih dobara.

2. Liturgijski predmeti, jezik i glazba

Ključni pojmovi: misno ruho, Liturgijski predmeti; liturgijske knjige, liturgijski jezik, liturgijska glazba.

Odgojno-obrazovna postignuća: prepoznati i imenovati dijelove misnog ruha; objasniti čemu služe određeni liturgijski predmeti i knjige, imenovati ih; navesti neke vrste liturgijskih pjevanja i sviranja; imenovati liturgijske jezike; imenovati najstarije hrvatske pjesmarice liturgijske glazbe; uočiti i protumačiti posebnosti liturgijske glazbe; otkriti ljepotu duhovne glazbe.

3. Kršćanski simboli i kratice

Ključni pojmovi: kršćanski simboli i kratice, sveti znakovi.

Odgojno-obrazovna postignuća: nabrojiti, opisati i objasniti značenje važnijih kršćanskih simbola i kratica; imenovati svete znakove i objasniti što se njima izražava.

VIII. CJELINA:

MARIJA U CRKVI

TEME

1. Upoznajmo Mariju iz Evanđelja

Ključni pojmovi: Marija, Anđeo Gospodnji, Marija u Evanđelju.

Odgojno-obrazovna postignuća: navesti i interpretirati biblijske tekstove u kojima se spominje Marija (Lk 1,26-38; Lk 2,1-19; Iv 19,25-27; Dj 1,12-14); izreći naizust molitvu Anđeo Gospodnji; uočiti Marijinu slobodu i veličinu u prihvaćanju Božje riječi.

2. Glavni Marijini blagdani i molitve

Ključni pojmovi: Marijini blagdani i molitve, krunica, marijanska svetišta, Marija u likovnoj umjetnosti.

Odgojno-obrazovna postignuća: nabrojiti i protumačiti glavne Marijine blagdane (Navještenje, Uznesenje, Rođenje BDM, Bezgrješno začeće); nabrojiti marijanska svetišta u hrvatskome narodu; njegovati stav poštovanja i povjerenja prema Mariji; navesti neke marijanske pjesme i molitve; opisati i protumačiti molitvu krunice.

IZBORNE TEME

1. Rimski biskup

Ključni pojmovi: papa, bazilika sv. Petra, Vatikan, konklava.

Odgojno-obrazovna postignuća: odrediti tko je papa (koje uloge i zadaće ima) i uvidjeti njegovu važnost za djelovanje Katoličke crkve; nabrojiti osnovne podatke o bazilici sv. Petra i Vatikanu; usvojiti i razumjeti pojam konklava; nabrojiti nekoliko važnijih papa kroz povijest; imenovati sadašnjega papu.

2. Život redovnika/redovnica

Ključni pojmovi: samostan, molitva, rad, redovi, zavjeti.

Odgojno-obrazovna postignuća: objasniti posebnosti redovničkoga poziva i života redovnica/redovnica; uočiti važnost molitve i rada u redovničkome životu; uvidjeti osnovne razlike u načinu života i djelovanja pojedinih redova; upoznati detaljnije život redovnika koji djeluju na određenome području.

3. Crkveno graditeljstvo

Ključni pojmovi: stilovi gradnje, razlike između pojedinih stilova, katedrale i crkve pojedinog stila.

Odgojno-obrazovna postignuća: nabrojiti stilove gradnje crkva kroz povijest; objasniti osnovne razlike između pojedinih stilova; izdvojiti osnove značajke stila gradnje katedrale određene biskupije ili župne crkve; prepoznati veće i poznatije crkvene građevine u Hrvatskoj (Eufrazijeva bazilika, crkva sv. Križa u Ninu, pojedine katedrale…) ili u Europi (Notre Dame, katedrala u Milanu, Barceloni, Beču, bazilike u Rimu…); upoznati stil gradnje župne crkve/katedrale u vlastitoj župi/biskupiji.

4. Živjeti u ritmu liturgijske godine: vrijeme kroz godinu, božićni ciklus

Ključni pojmovi: nazivi pojedinih blagdana ili liturgijskih vremena.

Odgojno-obrazovna postignuća: imenovati i protumačiti značenje pojedinoga blagdana ili liturgijskog vremena; uočiti značenje pojedinih blagdana ili liturgijskih vremena za život suvremenih kršćana.

5. Živjeti u ritmu liturgijske godine: vrijeme kroz godinu, uskrsni ciklus

Ključni pojmovi: nazivi pojedinih blagdana ili liturgijskih vremena.

Odgojno-obrazovna postignuća: imenovati i protumačiti značenje pojedinoga blagdana ili liturgijskog vremena; uočiti značenje pojedinih blagdana ili liturgijskih vremena za život suvremenih kršćana.

7. RAZRED

I. CJELINA:

UPOZNAJMO I IZGRADIMO VLASTITU OSOBNOST

TEME

1. Svatko je od nas jedinstven i potreban drugoga

Ključni pojmovi: čovjek kao vrhunac stvaranja, čovjek kao jedinstvena osoba, čovjek kao društveno biće.

Odgojno-obrazovna postignuća: prepoznati i obrazložiti da je svaki čovjek jedinstveno i neponovljivo biće; prihvatiti sebe sa svim svojim prednostima i nedostatcima; uočiti da je svaki čovjek društveno biće i nužno upućen na druge ljude; prepoznati sebe i druge kao vrhunac Božjega stvarateljskoga djela; doživjeti i živjeti svoju sličnost s Bogom; biti osjetljivi za potrebe drugoga.

2. Izazovi puberteta

Ključni pojmovi: pubertet, tjelesni razvoj, duševni razvoj, sukobi u pubertetu.

Odgojno-obrazovna postignuća: prepoznati i odrediti pubertet kao jednu od prijelaznih faza u čovjekovu razvoju i izgradnji zrele osobnosti; prepoznati i nabrojiti glavne odrednice tjelesnog razvoja u pubertetu; prepoznati i nabrojiti glavne odrednice duševnog razvoja u pubertetu; uočiti i navesti neke probleme s kojima se mladi najčešće susreću u pubertetu; uočiti razloge zbog kojih dolazi do sukoba i razmirica u odnosu prema roditeljima i drugim autoritetima te navesti načine rješavanja nastalih sukoba.

3. Idoli i ideali u izgradnji osobnosti

Ključni pojmovi: idol, idolatrija, ideal, uzor, čovjek je slika Božja.

Odgojno-obrazovna postignuća: objasniti razliku između idola, idolatrije i ideala; objasniti mladenačku potrebu za poistovjećivanjem; otkriti i kritički obrazložiti privid suvremenih idola koji se najčešće nameću mladima danas; otkriti i imenovati prave i istinske uzore i ideale u izgradnje vlastite osobnosti; otkriti i prihvatiti Boga kao naš najveći ideal.

4. Zamke suvremenih ovisnosti

Ključni pojmovi: ovisnost, droga, pušenje, alkohol.

Odgojno-obrazovna postignuća: uočiti i imenovati opasnosti suvremenih ovisnosti u koje najčešće upada suvremena mladež; prepoznati i protumačiti razloge zbog kojih mladi najčešće postaju ovisnici o drogi, pušenju i alkoholu; prepoznati loša druženja i negativne društvene utjecaje; shvatiti posljedice ovisničkoga ponašanja; prihvatiti svoju slobodu kao dar Božji da činimo uvijek dobro, a izbjegavamo zlo; izgrađivati osobni stav i čvrsti značaj prema napastima suvremenih ovisnosti kod mladih.

II. CJELINA:
DEKALOG - PRAVILA ZA ŽIVOT U LJUBAVI I SLOBODI

TEME

1. Savjest - Božji glas u čovjeku

Ključni pojmovi: savjest, pravo na savjest, ispravan sud savjesti, odgoj savjesti.

Odgojno-obrazovna postignuća: otkriti savjest kao Božji glas u čovjeku koji nas potiče da činimo dobro i izbjegavamo zlo; shvatiti da svaki čovjek ima pravo živjeti po svojoj savjesti; uočiti načine i potrebu trajnog odgoja savjesti kako bi naša savjest bila ispravno formirana; prepoznati i obrazložiti važnost vjere i molitve za odgoj savjesti i djelovanje po savjesti.

2. Božje zapovijedi - put u slobodu

Ključni pojmovi: Dekalog, Mojsije, sloboda, ljudska prava.

Odgojno-obrazovna postignuća: nabrojiti i protumačiti deset Božjih zapovijedi; otkriti zašto nam je Bog dao svoje zapovijedi; spoznati i prihvatiti spoznaju da nas Božje zapovijedi oslobađaju i da ne ugrožavaju našu slobodu; uočiti da se sve zapovijedi svode na ljubav prema Bogu i bližnjemu; nastojati živjeti prema Božjim zapovijedima; usporediti Dekalog i temeljna ljudska prava i uočiti njihovu povezanost.

3. Ljubav prema Bogu

Ključni pojmovi: prva ploča Dekaloga, bogoslovne krjeposti, načini kršenja prvih triju zapovijedi, Dan Gospodnji i zapovijedani blagdani.

Odgojno-obrazovna postignuća: opisati sadržaj prvih triju zapovijedi Dekaloga; obrazložiti na što nas pozivaju prve tri zapovijedi Dekaloga; nabrojiti bogoslovne krjeposti i obrazložiti njihovu važnost za život; otkriti i protumačiti smisao štovanja Božjeg imena kroz različite molitvene oblike; otkriti svetost dana Gospodnjega i obrazložiti važnost redovitog sudjelovanja kršćana na nedjeljnim euharistijskim slavljima; nabrojiti i kritički protumačiti najučestalije načine kršenja prvih triju zapovijedi Dekaloga.

4. Poštovanje roditelja i starijih

Ključni pojmovi: četvrta Božja zapovijed, obiteljsko zajedništvo, roditeljski odgoj, dužnosti djece, odnos prema drugim autoritetima.

Odgojno-obrazovna postignuća: objasniti sadržaj i opseg četvrte Božje zapovijedi; navesti i obrazložiti najčešće načine kršenja četvrte Božje zapovijedi; navesti i kratko protumačiti izabrane biblijske tekstove koji govore o odnosu djece i roditelja; prepoznati i prihvatiti obitelj kao temeljnu društvenu zajednicu; objasniti ulogu roditelja kao prvih odgojitelja svoje djece; prepoznati i obrazložiti važnost ispravnog odnosa prema roditeljima i starijima; prepoznati potrebu izgrađivanja odnosa poštovanja prema nastavnicima, nadređenima i državnim poglavarima.

5. Svetost ljudskoga života

Ključni pojmovi: peta Božja zapovijed, svetost života, ubojstvo, pobačaj, eutanazija, samoubojstvo.

Odgojno-obrazovna postignuća: objasniti sadržaj i opseg pete Božje zapovijedi; uočiti da je Bog jedini gospodar svakoga ljudskoga života; otkriti i spoznati svetost svakog ljudskog života od začeća do prirodne smrti; kritički protumačiti najučestalije povrede ljudskog života (ubojstvo, pobačaj, eutanazija, samoubojstvo, ugrožavanje zdravlja, rat i naoružanje); navesti i kratko protumačiti izabrane biblijske tekstove koji govore o dostojanstvu i svetosti ljudskoga života; imenovati načine kako se možemo zauzeti za svaki ljudski život, a osobito za najugroženije.

6. Dostojanstvo ljudskoga tijela i bračna čistoća

Ključni pojmovi: spolnost, bludnost, bračna ljubav, predbračni spolni odnosi.

Odgojno-obrazovna postignuća: objasniti sadržaj i opseg šeste i devete Božje zapovijedi; odrediti čovjeka kao jedinstvo duše i tijela; obrazložiti u čem se sastoji dostojanstvo ljudske spolnosti; uočiti da je naše tijelo hram Duha Svetoga; imenovati i kritički protumačiti najučestalije zloporabe na području ljudske spolnosti; uočiti i spoznati svetost braka i obitelji koja se očituje u međusobnoj ljubavi i vjernosti; kritički protumačiti opasnosti bračne nevjere i rastave braka; uočiti važnost i vrijednost predbračne i bračne čistoće.

7. Poštovanje tuđe imovine

Ključni pojmovi: privatno vlasništvo, krađa, tjelesna i duhovna djela milosrđa, pohlepa, zavist.

Odgojno-obrazovna postignuća: objasniti sadržaj i opseg sedme i desete Božje zapovijedi; uočiti i obrazložiti pravo svakog čovjeka na privatno vlasništvo; imenovati i protumačiti različite oblike krađe i povrede tuđega vlasništva; imenovati djela milosrđa; prepoznati situacije u kojima je čovjek pozvan činiti djela milosrđa; uočiti i kritički obrazložiti opasnosti pohlepe, gramzivosti i zavisti; zauzimati se za jednostavnost i siromaštvo srca.

8. Poziv na istinoljubivost

Ključni pojmovi: istina, laž, krivo svjedočenje, ogovaranje, klevetanje.

Odgojno-obrazovna postignuća: objasniti sadržaj i opseg osme Božje zapovijedi; uočiti i protumačiti važnost istine i istinoljubivosti u svakodnevnome životu; posvijestiti da svaki čovjek ima pravo na priopćivanje istine; imenovati i protumačiti najučestalije oblike povrede istine (laž, krivo svjedočenje, krivokletstvo, ogovaranje, klevetanje); prepoznati situacije kada se trebamo zauzimati za istinu; nastojati uvijek govoriti istinu.

III. CJELINA:

ŽIDOVSKI NAROD I VJERA

TEME

1. Judaizam

Ključni pojmovi: judaizam, »Šema Jisrael«, šabat, obrezanje, židovski blagdani.

Odgojno-obrazovna postignuća: usvojiti nove pojmove, razumjeti ih i koristiti ih; imenovati i objasniti temeljne odrednice judaizma, vjere u jednoga Boga; usporediti kršćanstvo i judaizam te prepoznati najosnovnije poveznice među njima; imenovati i opisati Bibliju kao svetu knjigu izraelskog naroda, osobito Petoknjižje; opisati vjernički život Židova; imenovati i kratko objasniti najvažnije židovske blagdane i uočiti njihovu povezanost s kršćanskim blagdanima.

2. Dijalog Židova i kršćana

Ključni pojmovi: religijski dijalog, antisemitizam, deklaracija »Nostra aetate«.

Odgojno-obrazovna postignuća: usvojiti nove pojmove, razumjeti ih i rabiti ih; navesti i objasniti važnije odrednice koje čine zajedničku baštinu Židova i kršćana; protumačiti važnost religijskoga dijaloga sa Židovima; imenovati i opisati tragične posljedice antisemitizma, mržnje i progona Židova; kratko obrazložiti što II. vatikanski koncil govori o odnosu i dijalogu kršćana sa Židovima; posvijestiti kako su Židovi naša povlaštena braća u vjeri.

IV. CJELINA:

PROROCI - BOŽJI GLASNICI

TEME

1. Proroci govore u Božje ime

Ključni pojmovi: prorok, poslanje, Mojsije, proroci - pisci, veliki i mali proroci.

Odgojno-obrazovna postignuća: protumačiti tko su bili proroci u Starome zavjetu i kada se oni osobito pojavljuju; opisati poziv, ulogu i poslanje starozavjetnih proroka; uočiti i objasniti razliku između starijih proroka i proroka-pisaca; odrediti zašto je Mojsije najveći starozavjetni prorok; imenovati nekoliko važnijih starozavjetnih proroka; navesti i kratko protumačiti neke izabrane proročke tekstove; posvijestiti da smo i mi danas svi pozvani vršiti proročku službu; razlikovati proroštva od proricanja.

2. Proroci - čuvari Saveza

Ključni pojmovi: Savez, proroci u Izraelu, proroci u Judi, asirsko izgnanstvo, babilonsko izgnanstvo.

Odgojno-obrazovna postignuća: uočiti osobito poslanje proroka u čuvanju Saveza s Bogom; objasniti zbog čega dolazi do podjele Kraljevstva na Sjeverno (Izrael) i Južno (Juda); imenovati proroke koji su djelovali u Izraelu, i one u Judi; uočiti kako se proroci bore za čistoću vjere, za vjernost Savezu, protiv društvene nepravde i idolopoklonstva; objasniti ulogu i poslanje proroka za vrijeme asirskog i babilonskog izgnanstva; navesti i kratko protumačiti neke izabrane proročke tekstove; imenovati suvremene oblike zarobljenosti i posvijestiti naše osobno proročko poslanje danas.

3. Glasnici nade i izbavljenja

Ključni pojmovi: Perzijsko Carstvo, povratak u domovinu, obnova Hrama, židovska dijaspora, Ivan Krstitelj.

Odgojno-obrazovna postignuća: opisati povijesno stanje izraelskog naroda nakon propasti Babilonskog carstva i uspostave Perzijskoga carstva; odrediti ulogu proroka kao glasnika nade, izbavljenja i povratka u domovinu; protumačiti važnost obnove i ponovne izgradnje Hrama; objasniti što je to židovska dijaspora nekada i danas; navesti glavne sadržaje proročkog naviještanja, osobito navještaj dolaska Mesije; navesti i kratko protumačiti neke izabrane proročke tekstove; definirati ulogu Ivana Krstitelja kao posljednjega starozavjetnog proroka i Mesijina preteču; navesti glavni sadržaj Ivanova propovijedanja, tj. navještaj Mesije i poziv na obraćenje; posvijestiti da smo svi potrebni obraćenja i da nas Bog nikada ne napušta.

4. Isus Krist - ispunjenje proročanstava

Ključni pojmovi: protoevanđelje, Mesija, Davidov potomak, novi Savez.

Odgojno-obrazovna postignuća: prepoznati prvi navještaj Spasitelja (protoevanđelje) nakon grijeha prvih ljudi; obrazložiti tvrdnju da su se u Isusu Kristu

ispunila sva starozavjetna proroštva; otkriti i prihvatiti Isusa Krista kao najvećeg od svih proroka, Mesiju, Spasitelja i Otkupitelja; objasniti novi i vječni Savez s Bogom koji se događa u Isusu Kristu; uočiti važnost vjere u Isusa Krista i u njegovo spasenjsko i otkupiteljsko djelo.

V. CJELINA:
DA SVI BUDU JEDNO
TEME

1. Isusova želja i molitva za jedinstvom

Ključni pojmovi: jedna, sveta, katolička i apostolska Crkva.

Odgojno-obrazovna postignuća: primjereno protumačiti tekst Isusove velikosvećeničke molitve za jedinstvo svojih učenika; uočiti da je Isus želio jednu Crkvu; obrazložiti značenje četiriju oznaka Kristove Crkve; prepoznati i objasniti unutarnje i vanjske kriterije jedinstva Crkve; razvijati odnos poštovanja i tolerancije prema drugim kršćanskim vjeroispovijestima; uvidjeti važnost molitve za jedinstvo svih kršćana.

2. Kršćani na drugi način

Ključni pojmovi: Pravoslavna crkva, grkokatolici, protestantizam, luterani, kalvinisti, anglikanci.

Odgojno-obrazovna postignuća: usvojiti nove pojmove, razumjeti ih i rabiti ih; protumačiti posebnosti Pravoslavne crkve, crkvenu strukturu i navesti ono što nam je zajedničko; objasniti nastanak grkokatolika i prepoznati mogućnost jedinstva Crkve u raznolikosti; prepoznati i objasniti temeljne postavke protestantskog nauka; imenovati važnije protestantske Crkve; uvidjeti važnost odnosa poštovanja i tolerancije prema drugim kršćanskim vjeroispovijestima.

3. Ekumenski pokret

Ključni pojmovi: ekumenizam, ekumenski pokret, jedinstvo kršćana.

Odgojno-obrazovna postignuća: objasniti početak i razvoj ekumenskoga pokreta; prepoznati u ekumenizmu jednu od najvažnijih zadaća Crkve; otkriti i prepoznati načine ekumenskoga zbližavanja podijeljenih Crkava; navesti najvažnije ekumenske događaje; uočiti važnost razvijanja ekumenske svijesti i osobnog angažmana; imenovati načine kako možemo promicati jedinstvo kršćana u osobnome životu; moliti se za sjedinjenje svih Kristovih vjernika.

VI. CJELINA:
POTREBA POMIRENJA I OPROŠTENJA
TEME

1. Iskustvo krivnje i grijeha

Ključni pojmovi: grijeh, istočni grijeh, glavni grijesi, osobni grijeh, laki i teški grijesi.

Odgojno-obrazovna postignuća: protumačiti što je to grijeh; prepoznati da je svaki čovjek grješnik; protumačiti što je to iskonski ili istočni grijeh; usporediti teške i lake grijehe i odrediti razliku među njima; imenovati i obrazložiti sedam glavnih grijeha; prepoznati i obrazložiti povezanost grijeha i naše slobode (zlouporabe slobode); otkriti kako grijeh stvara osjećaj krivnje koje se moramo osloboditi; uočiti da se grijehom čovjek udaljava od Boga; navesti i obrazložiti posljedice grijeha u osobnom i društvenome životu.

2. Pomirenje s Bogom i s ljudima

Ključni pojmovi: savršeno i nesavršeno kajanje, odgovornost za vlastite čine, obraćenje, sakrament ispovijedi ili pomirenja, pokora.

Odgojno-obrazovna postignuća: otkriti važnost priznanja grijeha i obraćenja; razlikovati grijeh od grješnika: Bog mrzi grijeh, a ljubi grješnika; spoznati kako obraćenje započinje vlastitim kajanjem za grijehe; razlikovati savršeno i nesavršeno kajanje; razvijati svijest odgovornosti za svoje loše postupke i grijehe; navesti i kratko protumačiti izabrane biblijske tekstove koji govore o čovjekovu pokajanju i obraćenju i Božjemu praštanju i milosrđu; otkriti veličinu Božjeg milosrđa u sakramentu sv. ispovijedi; uočiti važnost pokore za vlastite grijehe; biti spreman drugima opraštati.

VII. CJELINA:
TAJNA SMRTI I KRŠĆANSKA VJERA U VJEČNI ŽIVOT
TEME

1. Pred tajnom smrti

Ključni pojmovi: smrt, ljudska bolest i patnja, bolesničko pomazanje, besmrtnost duše, vjera u uskrsnuće.

Odgojno-obrazovna postignuća: obrazložiti zbog čega ljudi vole život i zašto se boje smrti; shvatiti da je smrt prijelaz iz zemaljskoga života u vječni život; posvijestiti da je naša duša besmrtna; prepoznati i obrazložiti kako čovjekova patnja ima smisla; opisati, na temelju biblijskih tekstova, Isusov odnos prema bolesnicima; probuditi našu brigu za bolesne; obrazložiti smisao i značenja sakramenta bolesničkoga pomazanja; produbiti vjeru u vječni život s Bogom.

2. O životu nakon smrti

Ključni pojmovi: raj, pakao, čistilište, posljednji sud, uskrsnuće tijela, život vječni.

Odgojno-obrazovna postignuća: navesti i kratko protumačiti neke izabrane biblijske tekstove o životu nakon smrti; usvojiti nove pojmove i ispravno ih protumačiti; uočiti mogućnost vječne propasti ako se svjesno i slobodno odlučimo protiv Boga; dublje razumjeti mogućnost čovjekova čišćenja pred Bogom nakon smrti; prepoznati važnost i potrebu molitve za sve pokojne; dublje razumjeti vjeru da nas nakon smrti čeka konačni susret s Bogom i vječni raj; ispravno protumačiti povezanost našega življenja na zemlji i vječnog života; naslutiti važnost kršćanske vjere u Božje milosrđe i uskrsnuće na vječni život.

3. Živimo u vjeri, nadi i ljubavi

Ključni pojmovi: krjepost, bogoslovne krjeposti, stožerne krjeposti, grijesi protiv krjeposti.

Odgojno-obrazovna postignuća: usvojiti i razumjeti ključne pojmove; obrazložiti što je krjepost i krjepostan život; usporediti i uočiti razliku između stožernih i bogoslovnih krjeposti; odrediti što je to vjera i na što nas vjera poziva; odrediti u čemu se sastoji kršćanska nada; prepoznati ljubav kao temelj i vrhunsko mjerilo kršćanskoga života; imenovati i objasniti grijehe koji se izravno protive vjeri, nadi i ljubavi; uočiti važnost i ljepotu krjeposnoga života.

IZBORNE TEME

1. Živjeti u ritmu liturgijske godine: vrijeme kroz godinu, božićni ciklus

Ključni pojmovi: blagdani, liturgijska vremena, vrijeme kroz godinu.

Odgojno-obrazovna postignuća: imenovati i protumačiti značenje pojedinih blagdana i liturgijskih vremena; uočiti značenje pojedinih blagdana ili liturgijskih vremena za život suvremenih kršćana.

2. Živjeti u ritmu liturgijske godine: vrijeme kroz godinu, uskrsni ciklus

Ključni pojmovi: nazivi pojedinih blagdana i liturgijskih vremena.

Odgojno-obrazovna postignuća: imenovati i protumačiti značenje pojedinih blagdana i liturgijskih vremena; uočiti značenje pojedinih blagdana ili liturgijskih vremena za život suvremenih kršćana.

8. RAZRED

I. CJELINA:
UPOZNAJMO I IZGRAĐUJMO SVOJ ŽIVOT

TEME

1. Radost odrastanja

Ključni pojmovi: adolescencija, mladenačke krize, zrelost.

Odgojno-obrazovna postignuća: definirati vrijeme adolescencije kao važno prijelazno razdoblje u cjelovitome sazrijevanju čovjeka; obrazložiti važnost skladnoga dozrijevanja u tjelesnom, emocionalnom, intelektualnom, društvenom i duhovnom pogledu; imenovati i dublje shvatiti mladenačke krize kao normalni put razvoja i odrastanja; prihvatiti sebe i druge ljude; spoznati važnost usklađivanja vlastitih osjećaja s razumom; spoznati koliko je važan utjecaj Božje milosti u vlastitome dozrijevanju.

2. Prijateljstvo i ljubav

Ključni pojmovi: prijateljstvo, ljudska spolnost, ljudska heteroseksualnost, zaljubljenost, ljubav.

Odgojno-obrazovna postignuća: obrazložiti vrijednost prijateljstva; obrazložiti obilježja pravoga prijateljstva; različitim oblicima stvaralačkog izražavanja izraziti zahvalnost na daru prijateljstva; prepoznati i obrazložiti kako je čovjek pozvan shvaćati i živjeti svoju spolnost i seksualnost u službi istinske ljubavi i života; prepoznati i protumačiti važnost ljubavi kao norme ljudske spolnosti i odnosa među spolovima; uočiti važnost odgoja vlastite spolnosti; prepoznati i navesti bitne razlike između zaljubljenosti i ljubavi; zauzimati se za razvoj zajedništva, prijateljstva i ljubavi.

3. Brak i celibat - oblici kršćanskoga života

Ključni pojmovi: sakrament ženidbe, brak, obitelj, celibat, duhovno zvanje.

Odgojno-obrazovna postignuća: navesti i protumačiti vrjednote braka i bračne ljubavi; navesti i objasniti osnovna obilježja kršćanskoga braka; odrediti bitne dimenzije braka koje se očituju u međusobnoj ljubavi i rađanju djece; imenovati i kritički protumačiti poteškoće suvremenoga braka; imenovati i protumačiti vrijednost svećeničkoga poziva i života u celibatu i čistoći; poštovati osobni izbor svakoga čovjeka.

II. CJELINA:
ČOVJEKOVO TRAGANJE ZA ŽIVIM BOGOM

TEME

1. Svaki čovjek traži Boga

Ključni pojmovi: religioznost, religija, vjera, praznovjerje, magija.

Odgojno-obrazovna postignuća: obrazložiti da je čovjek po svojoj naravi religiozno biće; navesti razliku između religioznosti, religije i vjere; usporediti i ispravno razlikovati pravu religioznost od krivih oblika religioznosti; prepoznati i protumačiti najčešća kriva shvaćanja Boga danas; izdvojiti i objasniti opasnosti praznovjerje i magije; biti spreman sučeliti se s religioznim pitanjima u osobnom i javnom životu.

2. Ateizam i vjerska ravnodušnost

Ključni pojmovi: ateizam, vjerska ravnodušnost, praktični ateizam.

Odgojno-obrazovna postignuća: razlikovati teorijski i praktični ateizam; prepoznati i protumačiti suvremene oblike ateizma koji pokušavaju istisnuti Boga iz života; jasno iznositi svoje argumente o ateizmu; uočiti i objasniti važnost kršćanskoga svjedočenja nasuprot suvremenim oblicima ateizma; usvajati stav tolerancije prema onima koji ne vjeruju.

3. Traženje Boga u novim religioznim pokretima

Ključni pojmovi: sekta/sljedba, religiozni pokret, reinkarnacija, yoga, New Age.

Odgojno-obrazovna postignuća: usvojiti i razumjeti ključne pojmove; usporediti i navesti razliku između sekti i religioznih pokreta; navesti i opisati neke kršćanske i nekršćanske sekte i religiozne pokrete; imenovati različite oblike religioznog ponašanja; opisati neka važnija učenje u suvremenim religioznim

pokretima (reinkarnacija, yoga, meditacija, okultizam, ezoterija); kratko opisati temeljne odrednice New Agea; obrazložiti važnost izgradnje osobnoga vjerskog svjetonazora i kršćanskoga vjerskog nazora.

III. CJELINA:
TAJNA SVIJETA I ČOVJEKA U SVJETLU BIBLIJE

TEME

1. Biblijska i današnja slika svijeta

Ključni pojmovi: Objava, postanak svijeta, Bog Stvoritelj, evolucija.

Odgojno-obrazovna postignuća: razlikovati naravnu i nadnaravnu objavu; kratko protumačiti značenje biblijskoga govora o stvaranju svijeta; navesti i kratko protumačiti izabrane biblijske tekstove o stvaranju svijeta; objasniti odnos biblijske i znanstvene slike svijeta; različitim oblicima stvaralačkog izražavanja izreći osjećaj divljenja i zahvalnosti za stvoreni svijet; uočiti i obrazložiti čovjekovu odgovornost za stvoreni svijet i njegovu izgradnju.

2. Čovjek je slika Božja

Ključni pojmovi: stvaranje čovjeka, čovjek slika Božja, dostojanstvo čovjeka, jednakost muškarca i žene.

Odgojno-obrazovna postignuća: kratko protumačiti izabrane biblijske tekstove o stvaranju čovjeka; objasniti značenje i poruku biblijskoga govora o stvaranju čovjeka; uočiti zašto je čovjek kruna Božjega stvaranja; otkriti ljepotu i dostojanstvo čovjeka kao slike Božje; obrazložiti različitost i jednakost dostojanstva muškarca i žene; različitim oblicima stvaralačkog izražavanja izraziti zahvalnost i radost na darovanome životu.

3. Grijeh kao zloporaba slobode

Ključni pojmovi: sloboda kao dar, istočni grijeh, oholost, zavist, bratoubojstvo.

Odgojno-obrazovna postignuća: kratko protumačiti izabrane biblijske tekstove o grijehu prvih ljudi i prvom bratoubojstvu; uvidjeti i ispravno protumačiti povezanost grijeha i zloporabe ljudske slobode; prepoznati i objasniti oholost i zavist kao glavne izvore čovjekova grijeha; spoznati da je grijeh protiv čovjeka ujedno i grijeh protiv Boga; uočiti i obrazložiti važnost krjeposti poniznosti; konkretnim gestama pokazivati ljubav prema bližnjemu.

4. Božja dobrota i ljubav prema grješnicima

Ključni pojmovi: potop, Savez s Noom, kula Babilonska.

Odgojno-obrazovna postignuća: kratko protumačiti izabrane biblijske tekstove o općem potopu i Babilonskoj kuli; objasniti značenje i poruku biblijskoga govora o općem potopu; protumačiti značenje Božjeg saveza s Noom; protumačiti značenje i poruku o gradnji Babilonske kule; na temelju biblijskih tekstova uočiti i ispravno protumačiti kako je uspjeh bez Boga osuđen na propast; prepoznavati i otkrivati Božju dobrotu koja nas poziva na miran, ispunjen i sretan život na zemlji; postupno otkrivati da su nam život i svijet darovani i da smo te darove pozvani dalje svjedočiti u susretu s ljudima.

IV. CJELINA:
KATOLIČKA CRKVA I KRŠĆANSTVO U HRVATA

TEME

1. Korijeni kršćanstva na hrvatskome prostoru

Ključni pojmovi: kršćanstvo u Iliriku, kršćanski mučenici, Salona, Sirmij.

Odgojno-obrazovna postignuća: opisati početke kršćanstva na hrvatskim prostorima; imenovati i objasniti veličinu i vrijednost kulturno-povijesnih spomenika iz ranokršćanskog vremena; imenovati i kratko opisati neke važnije kršćanske mučenike na našim prostorima; imenovati i ispravno vrjednovati vrline svetih kršćanskih mučenika.

2. Pokrštenje Hrvata i ulazak u zajednicu kršćanskih naroda

Ključni pojmovi: Višeslavova krstionica, knez Branimir, papa Ivan VIII., sv. Ćiril i Metod, glagoljica, glagoljski spomenici.

Odgojno-obrazovna postignuća: objasniti postupnost pokrštavanja Hrvata od 7. do 9. stoljeća; opisati ulogu kneza Branimira i pape Ivana IV. u pokrštavanju Hrvata; jasno izraziti stav poštovanja prema najstarijim spomenicima vjere i kulture hrvatskog naroda; ispravno vrjednovati ulogu kršćanske vjere koja je dala nemjerljiv doprinos u stvaranju samostalnosti hrvatske države; povezati početke pismenosti u Hrvata s Crkvom; opisati važnost glagoljice i starohrvatskog jezika u bogoslužju; obrazložiti važnost i značaj narodnog jezika u liturgiji; imenovati načine kako trebamo čuvati i promicati hrvatsku kulturnu baštinu.

3. Društveni i vjerski život Hrvata u srednjem vijeku

Ključni pojmovi: Zvonimirova zavjernica, bratovštine, hrvatske biskupije, starohrvatske crkve, predziđe kršćanstva.

Odgojno-obrazovna postignuća: usvojiti i razumjeti ključne pojmove; kratko opisati glavne odrednice društvenoga i vjerskoga života Hrvata u srednjem vijeku; imenovati najstarije starohrvatske crkve; imenovati i kratko predstaviti srednjovjekovne hrvatske biskupije kao središta crkvenoga, društvenoga i kulturnoga života; prepoznati i objasniti ulogu Crkve u obrani kršćanstva na hrvatskim prostorima; objasniti zašto se hrvatski narod smatra predziđem kršćanstva.

4. Uloga Crkve u promicanju hrvatskog školstva, kulture i znanosti

Ključni pojmovi: benediktinske škole, doprinos biskupa i svećenika, doprinos redovnika, hrvatski narodni preporod.

Odgojno-obrazovna postignuća: opisati ulogu benediktinaca i benediktinskih samostana u razvoju hrvatskoga školstva; imenovati te kratko opisati neke zaslužne pojedince u Crkvi u izgradnji našeg naroda na duhovnom, prosvjetnom, kulturnom, gospodarskom i političkom području života (A. Kažotić, R. Bošković, A. Kačić-Miošić, B. Kašić, J. J. Strossmayer); navesti i kratko opisati nekoliko značajnijih redovničkih zajednica i njihovo kulturno djelovanje; prepoznati ulogu Crkve i istaknutih crkvenih ljudi u vrijeme hrvatskoga narodnog preporoda; ispravno vrjednovati doprinos Crkve u razvoju školstva, kulture i znanosti; navesti načine kako mi možemo aktivno sudjelovati u razvoju i napretku našeg društva danas.

5. Crkva u Hrvata za vrijeme svjetskih ratova i poraća

Ključni pojmovi: Hrvatski katolički pokret, Ivan Merz, nacizam, komunizam, Alojzije Stepinac.

Odgojno-obrazovna postignuća: kratko opisati društveno-političke prilike XIX. i XX. stoljeća i ulogu Hrvatskog katoličkog pokreta (I. Merz); navesti i opisati oblike stradanja Crkve u Hrvata za vrijeme bezbožnih totalitarističkih sustava (nacizam i komunizam); ispravno vrjednovati ulogu bl. Alojzija Stepinca u obrani Crkve za vrijeme i poslije II. svjetskog rata; uočiti potrebu te navesti načine kako se valja boriti protiv svakog oblika jednoumlja; uočiti važnost i potrebu njegovanja tolerancije, dijaloga i međusobnog poštovanja; jasno izreći što možemo naučiti i primijeniti u vlastitome životu od velikih hrvatskih svetaca i mučenika.

6. Katolička crkva u Hrvata danas

Ključni pojmovi: Domovinski rat i samostalnost Hrvatske, hrvatske nad/biskupije, Ivan Pavao II. i Hrvati, Crkva u BiH, Crkva u hrvatskoj dijaspori.

Odgojno-obrazovna postignuća: kratko opisati stradanja hrvatskog naroda za vrijeme velikosrpske agresije na Hrvatsku i Bosnu i Hercegovinu; opisati ulogu Crkve u brizi za svoje članove u domovini i inozemstvu; prepoznati i opisati crkvenu organizaciju u Hrvatskoj i BiH danas; protumačiti ulogu pape Ivana Pavla II. u odnosu prema hrvatskomu narodu i Crkvi u Hrvata; jasno iznijeti tvrdnje o potrebi i važnosti djelatne uloge i poslanja u društvu i u Crkvi; navesti različite oblike zajedništva između iseljene i domovinske Hrvatske.

V. CJELINA:

U ISUSU KRISTU UPOZNAJEMO PRAVOGA BOGA

TEME

1. Prošao je zemljom čineći dobro

Ključni pojmovi: Isusovo propovijedanje, Isusov odnos prema ljudima, Isusov odnos prema grješnicima i najpotrebnijima, Isusov odnos prema Zakonu.

Odgojno-obrazovna postignuća: opisati temeljne sadržaje Isusova propovijedanja; prepoznati i objasniti Isusov stav bezuvjetnog prihvaćanja svih ljudi, osobito djece, žena, grješnika i najpotrebnijih; kratko protumačiti neke izabrane novozavjetne tekstove koji govore o Isusovu odnosu prema ljudima; protumačiti Isusov odnos prema Zakonu; uočiti i protumačiti važnost zauzimanja vlastitoga odgovornog stava u odnosu prema Isusu i njegovoj poruci; ispravno vrjednovati važnost osobnog stava vjere; iznijeti argumente o potrebi prihvaćanja, poštovanja i uvažavanja svakog čovjeka po uzoru na Isusa Krista.

2. Ljubio nas je do kraja

Ključni pojmovi: Posljednja večera, Isusova muka, smrt i uskrsnuće.

Odgojno-obrazovna postignuća: obrazložiti otajstvo Isusove muke, smrti i uskrsnuća; postupno otkrivati smisao Isusova potpunog predanja radi čovjeka i njegova spasenja; prepoznati povezanost žrtve i ljubavi; obrazložiti Isusovo uskrsnuće kao pobjedu života nad smrću; posvijestiti da je Uskrsnuli Krist prisutan i danas među nama; uočiti i protumačiti potrebu stalnog produbljivanja vjere u uskrsnuće i vječni život.

3. Tko je Isus Krist?

Ključni pojmovi: Pravi Bog, pravi čovjek, Učitelj, Spasitelj, Otkupitelj.

Odgojno-obrazovna postignuća: prepoznati u Isusu Kristu pravoga Boga i pravoga čovjeka; uočiti i protumačiti potrebu stalnog produbljivanja i pročišćivanja vlastite slike o Isusu; uočiti potrebu izgradnje dosljednoga života u skladu s vjerom u Isusa Krista; jasno iznijeti vlastite stavove u odnosu prema Isusu Kristu.

VI. CJELINA:

POTVRDA - SNAGA KRŠĆANSKOGA POSLANJA

TEME

1. U potvrdi primamo Duha Svetoga

Ključni pojmovi: potvrda krštenja, sedam darova Duha Svetoga, kršćanska zrelost, sakrament potvrde.

Odgojno-obrazovna postignuća: objasniti da po sakramentu potvrde osobno potvrđujemo vjeru koju smo primili na krštenju; protumačiti sakrament potvrde kao dar Duha Svetoga; prepoznati tko je Duh Sveti u našem životu; nabrojiti darove Duha Svetoga;

protumačiti njihovo značenje za zrelo i odgovorno življenje kršćanske vjere; objasniti važnost dobre priprave za primanje sakramenta potvrde; opisati obred i učinke sakramenta potvrde; navesti i objasniti prava i obveze koje ima svaki punopravni član Crkve.

2. Duh Božji u Svetom pismu

Ključni pojmovi: Duh Božji, božanska snaga, pomazanje, simboli Duha Svetoga, nazivi za Duha Svetoga.
Odgojno-obrazovna postignuća: prepoznati i kratko opisati djelovanje Duha Božjega u Starome zavjetu; prepoznati i kratko opisati djelovanje Duha Svetoga u Isusovu životu; kratko protumačiti izabrane biblijske tekstove o djelovanju Duha Svetoga u Starom i Novom zavjetu; navesti simbole i nazive za Duha Svetoga i njihovo značenje; otvoriti se djelovanju i poticajima Duha Svetoga.

3. Duh Sveti u Crkvi

Ključni pojmovi: Duh Sveti kao duša Crkve, Duh Sveti vodi Crkvu, Duh Sveti u životu kršćanskih svjedoka, plodovi Duha Svetoga.
Odgojno-obrazovna postignuća: odrediti Duha Svetoga kao dušu Crkve; kratko protumačiti izabrane novozavjetne tekstove o djelovanju Duha Svetoga u prvoj Crkvi; kratko opisati djelovanje Duha Svetoga u Crkvi, u životu svetaca i među ljudima u svijetu; prepoznati i imenovati plodove Duha Svetoga u životu Crkve; pronaći i navesti tragove Duha Svetoga u vlastitome životu; imenovati načine kako možemo živjeti i svjedočiti kršćansku vjeru te s Bogom »sustvarati« bolji svijet.

VII. CJELINA:
BITI KRŠĆANIN U CRKVI I U DRUŠTVU

TEME

1. Izbor životnoga poziva

Ključni pojmovi: životno zvanje ili zanimanje, životni poziv, važnost osobnog izbora, slušanje savjeta.
Odgojno-obrazovna postignuća: protumačiti što je životno zvanje ili zanimanje, a što životni poziv; jasno iznijeti osobne sklonosti, interese i sposobnosti kao kriterije pri izboru životnog poziva; uočiti važnost traženja i uvažavanja savjeta pri izboru životnoga zvanja; uočiti i obrazložiti odgovornost u izboru životnoga zvanja.

2. Rad i slobodno vrijeme

Ključni pojmovi: čovjek je biće rada, potreba za radom, pravo na rad, dostojanstvo rada, slobodno vrijeme.
Odgojno-obrazovna postignuća: objasniti značenje i vrijednost rada za ljudski život; navesti posljedice koje proizlaze iz različitih odnosa prema radu; obrazložiti potrebu za radom i pravo svakog čovjeka na rad; kratko objasniti i ispravno vrjednovati kršćansko shvaćanje rada; obrazložiti značenje i vrijednost slobodnog vremena u ljudskom životu; uočiti i protumačiti potrebu kvalitetnoga i kreativnoga korištenja slobodnog vremena.

3. Sudjelovanje u životu župne zajednice

Ključni pojmovi: zajednica, župna zajednica, vjerski život u župi, moje mjesto u župnoj zajednici.
Odgojno-obrazovna postignuća: protumačiti što je to župa i koje su bitne odrednice koje čine jednu župnu zajednicu; prepoznati i imenovati važnije oblike vjerskog života u jednoj župi; navesti mogućnosti djelovanja kršćana u župnim zajednicama; otkrivati i imenovati vlastite sposobnosti i sklonosti za angažman u životu i radu župne zajednice; navesti načine kako možemo aktivno sudjelovati u životu svoje župne zajednice.

4. Suodgovornost za pravedan život u društvu

Ključni pojmovi: ljudska prava, društvena pravda, oblici društvene nepravde, kršćanska pravda i ljubav.
Odgojno-obrazovna postignuća: ispravno povezati ravnopravnost i dostojanstvo čovjeka s temeljnim ljudskim pravima; navesti različite oblike suodgovornog angažmana za pravedan i miran suživot u užoj i široj životnoj sredini; prepoznati i opisati različite oblike društvene nepravde i uočiti njezine korijene; imenovati vlastite sposobnosti i sklonosti za sudjelovanje u različitim oblicima angažmana za pravedan i miran suživot u društvu.

IZBORNE TEME

1. Živjeti u ritmu liturgijske godine: vrijeme kroz godinu, božićni ciklus

Ključni pojmovi: nazivi pojedinih blagdana i liturgijskih vremena.
Odgojno-obrazovna postignuća: imenovati blagdane i protumačiti značenje pojedinih blagdana i liturgijskih vremena; uočiti značenje pojedinih blagdana ili liturgijskih vremena za život suvremenih kršćana.

2. Živjeti u ritmu liturgijske godine: vrijeme kroz godinu, uskrsni ciklus

Ključni pojmovi: nazivi pojedinih blagdana i liturgijskih vremena.
Odgojno-obrazovna postignuća: imenovati blagdane i protumačiti značenje pojedinih blagdana i liturgijskih vremena; uočiti značenje pojedinih blagdana ili liturgijskih vremena za život suvremenih kršćana.

SUDJELOVALI U IZRADBI NASTAVNOGA PLANA I PROGRAMA ZA OSNOVNU ŠKOLU

GLAVNI ODBOR (koordinirao proces izradbe): dr. sc. Nevio Šetić, Mario Rogač, prof., Nenad Marković, prof., Vinko Filipović, prof., akademik Vladimir Paar, mr. sc. Vini Rakić, Boška Milanović Litre, uč. raz. nast., Zdenka Čukelj, prof., Ljiljana Klinger, dipl. učiteljica, Ljerka Slaviček

UVODNI DIO:

TEKST PRIPREMILI

AGENCIJA ZA ODGOJ I OBRAZOVANJE

Ružica Ambruš Kiš, prof., mr. sc. Dijana Garašić, Darko Tot, dipl. soc. ped., Sanja Urek, dipl. uč., Maja Zrnčić, prof., Dubravka Šubić, prof. def., mr. sc. Majda Fajdetić, Jadranka Oštarčević, prof., Nevenka Lončarić Jelačić, prof.

DEFEKTOLOGIJA

mr. sc. Vini Rakić, dr. sc. Ljiljana Igrić, dr. sc. Zrinjka Stančić, mr. sc. Snježana Sekušak-Galešev, mr. sc. Majda Fajdetić, Robert Cimperman, prof., Željka Butorac, prof., Zora Jović, prof., Tatjana Landsman, prof., Žana Paradžik

ŠKOLSKE KNJIŽNICE

prof. dr. sc. Jadranka Lasić-Lazić, mr. sc. Dinka Kovačević, Biserka Šušnjić, prof., Sonja Tošić-Grlač, prof., Zdenka Bilić, prof., Ingrid Poljanić, prof.

TEKST OBLIKOVALI I UREDILI

doc. dr. sc. Dijana Vican, Ivan Milanović Litre, dipl. teol.

RAZREDNA NASTAVA:

akademik Sibe Mardešić, akademik Mislav Ježić, Vesna Bobinski, uč. raz. nast., mr. sc. Lucija Puljak, Đurđa Kulušić, dipl. učiteljica, Petar Mladinić, prof., Ljiljana Klinger, dipl. učiteljica, Mirjana Sučević, uč. raz. nast., Ladislava Bunjački, prof., Vesna Budinski, dipl. učiteljica, Biljana Petljak, dipl. učiteljica, mr. sc. Snježana Dobrota, mr. sc. Vatroslav Horvat, Emil-Robert Tanay, prof., Silvana Galinović, dipl. def., Sanja Župa, dipl. učiteljica, Gordana Curać Depolo, dipl. učiteljica, Anđelka Salopek, dipl. učiteljica, Marina Diković, dipl. učiteljica

PREDMETNA NASTAVA:

HRVATSKI JEZIK

doc. dr. sc. Zrinka Jelaska, prof. dr. sc. Karol Visinko, mr. sc. Lucija Puljak, Nada Babić, prof., Božica Jelaković, prof., Marina Sabolović, prof., Marijana Češi, prof., Dubravka Rovinčanac, prof., Anđelka Rihtarić, prof., Marija Baličević, prof., Jele Sršen, prof., Vesna Novak, prof., Marica Ledić, prof.

STRANI I KLASIČNI JEZICI

akademik Mislav Ježić, koordinator

ENGLESKI JEZIK

Marija Andraka, prof., Ninočka Truck Biljan, prof., Ksenija Rumora, prof., Gordana Neuhold, prof., Milica Bilić Štefan, prof.

NJEMAČKI JEZIK

doc. dr. sc. Ana Petravić, Gordana Matolek Veselić, prof., Dinka Štiglmayer, prof., Ankica Crkvenčić, prof., Ninočka Truck Biljan, prof., Jadranka Salopek, prof., Ružica Herdelja, prof.

FRANCUSKI JEZIK

prof. dr. sc. Yvonne Vrhovec, Alice Stepinac, prof., Dubravka Skenderović-Keleč, prof., Jadranka Strabić, prof.

TALJANSKI JEZIK

prof. dr. sc. Nives Sironić Bonefačić, Mirjana Marković Marinković, prof., Maja Simonović, prof.

LATINSKI I GRČKI JEZIK

Anđelka Dukat, prof., Dubravka Matković, prof., Zdravka Martinić-Jerčić, prof., Kornelija Pavić, prof.

POVIJEST

akademik Tomislav Raukar, Ivan Dukić, prof., Lidija Vranar, prof., Franjo Čičak, prof., Ljiljana Jambor, prof., Vedrana Dokuš, prof., Renate Ob den Camp, prof., Karlo Lisica, prof., Mirjana Đuraš, prof., Zvonko Ivanković, prof., Mladenko Domazet, prof., Daniela Jugo Superina, prof.

GEOGRAFIJA

mr. sc. Dragica Husanović-Pejnović, prof. dr. sc. Miljenko Lapaine, Vesna Milić, dipl. geograf, Zdenka Čukelj, prof., Anica Fumić, prof., Jela Moguš, prof., Zoran Ljubić, prof., Ana Vodvarka, prof., Ana Šimundić, prof., Jadranka Vukanić, prof.

MATEMATIKA

akademik Sibe Mardešić, Petar Mladinić, prof., Miroslav Klaić, prof., Ladislava Bunjački, prof., Marija Rako, prof., Davorka Škare, prof., Danijela Ružić-Mrak, prof., Branko Goleš, prof., Mate Prnjak, prof., Marijana Kuliš, prof.

FIZIKA
akademik Stanko Popović, mr. sc. Branka Milotić, Anđelka Jalušić, prof., Sonja Prelovšek Peroš, prof., Franjo Marčec, prof., Željko Jakopović, prof., Mladen Klaić, prof., Ivan Đođ, prof., Mirjana Javora, prof., Ljilja Kodrić, prof., Tomislav Vuk, prof., Vlado Halusek, prof.

KEMIJA
prof. dr. sc. Milan Sikirica, doc. dr. sc. Nenad Judaš, Marina Leutić, prof., Petar Vrkljan, prof., Mihaela Vrbnjak, prof., Đurđa Kocijan, prof., Slavica Iljkić, prof., Branka Vuković, prof., Vedrana Bebić, prof., Ivka Čačić, prof., Mirjana Matić, prof.

BIOLOGIJA I PRIRODA
doc. dr. sc. Josip Brana, prof. dr. sc. Marija Rosandić, doc. dr. sc. Ines Radanović, dr. sc. Edita Borić, mr. sc. Diana Garašić, mr. sc. Ljiljana Matulec, Marina Ništ, prof., Zdravko Furlan, prof., Stanislav Leniček, prof., Danica Sinožić, prof., Jasna Tonšetić, prof., Boško Dumančić, prof., Zvonimir Malić, prof., Tanja Dunaj, prof., Ruža Bule, prof.

INFORMATIKA
akademik Leo Budin, doc. dr. sc. Slavomir Stankov, Fredi Glavan, prof., Magdalena Babić, dipl. ing.,Vladimir Bank, prof., Zlatko Bagarić, prof., Ivan Nekić, prof., Sanja Prodanović Trlin, prof., Marija Vrdoljak Ivković prof., Nikolina Bubica, prof.

TEHNIČKA KULTURA
mr. sc. Luka Majetić, prof. dr. sc. Igor Čatić, mr. sc. Mile Kreković, Žarko Bošnjak, prof., Milan Utković, prof., Sanja Kovačević, prof., Ankica Gudelj, prof., Šimo Vukasović, prof., Anita Jakac, prof., Sonja Prevolšek Peroš, prof., Nada Tica, prof., Vladimira Milaković, prof., Ksenija Perišić, prof.

GLAZBENA KULTURA
dr. sc. Pavel Rojko, mr. sc. Snježana Dobrota, Pepa Škorić, prof., Ružica Ambruš-Kiš, prof., Iata Kocman, prof., Danica Gospodarić, prof., Jasna Šulentić Begić, prof., Josip Burjan, prof., Tomislav Seletković, prof., Snježana Đurinski, prof.

LIKOVNA KULTURA
Emil-Robert Tanay, prof., Ana Novoselac, prof., Dubravko Lepej, prof., Mirjana Tomašević-Dančević, prof., Martina Gracin, prof., Lajla Hiršl, prof., Mira Boroš, prof., Katja Perić, prof., Dragana Palčić, prof.

TJELESNA I ZDRAVSTVENA KULTURA
doc. dr. sc. Boris Neljak, mr. sc. Krešimir Pleša, mr. sc. Vatroslav Horvat, mr. sc. Boris Vampula, Renata Flajhar, prof., Josip Arefijev, prof., Mario Keča, prof., Ivana Putarek, prof., Darinka Šimunčić, prof., Dubravka Skačej, prof., Karmela Nikolić Prkačin, prof., Stipe Božinović-Mađor, prof.

VJERONAUK
dr. sc. Ante Pavlović, prof. dr. sc. Ružica Razum, dr. sc. Josip Jakšić, mr. sc. Josip Periš, mr. sc. Anton Peranić, doc. dr. sc. Ivica Pažin, Dalibor Adžić, prof., Zvonka Matoic, prof. def., Marica Matešić, prof. def., Sandra Završki, prof., Vladimir Šoštarić, prof., Martina Filipović, prof., Martina Rašpolić, prof., Tanja Knežević, prof., Ružica Maleš, prof., Davor Šamadan, prof., Marija Jovanović, prof., Marina Vukić, prof., Anđelka Čajkovac, prof.

Design: Boris Ljubičić / STUDIOINTERNATIONAL